Yerelden Küresele / Küreselden Yerele:

30 Yılda Neler Olmaz ki?

Yerelden Küresele / Küreselden Yerele:
30 Yılda Neler Olmaz ki?

KİH KADININ İNSAN HAKLARI DERNEĞİ

Yerelden Küresele/Küreselden Yerele:
30 Yılda Neler Olmaz ki?
Kadının İnsan Hakları Derneği

EDİTÖR
Liz Erçevik Amado

EDİTORYAL KOORDİNASYON
İrem Gerkuş

ÇEVİRİ
Bade Başer, Feride Eralp, İpek Tabur

DÜZELTİ
Demet Bolat, Derya Acuner, Gülşah Seral, Irazca Geray

ÖN KURGU
Esen Özdemir

SÖYLEŞİLER
Esen Özdemir, Liz Erçevik Amado

TASARIM
Ece Eldek
www.eceeldek.com

BASKI
12.matbaa
Huzur Mahallesi Ahmet Bayman Caddesi
No:25 34396 Sarıyer/İstanbul
Sertifika No: 46618

Kitabın ön hazırlık sürecindeki çalışmaları için
Derya Acuner ve Tuğçe Canbolat'a teşekkür ederiz.
Aksi belirtilmediği takdirde tüm fotoğraflar
Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği arşivinden alınmıştır.

ISBN: 978-605-71625-7-1

1. Basım 1000 adet basılmıştır. Kasım, 2024
© Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği
www.kadinininsanhaklari.org
Ağa Çırağı Sok. Pamir Apt. No:7 Kat:2 Daire:7 34437 Gümüşsuyu / İstanbul
Bu yayının tüm hakları saklıdır. Kitabın hiçbir bölümü, Kadının İnsan Hakları - Yeni Çözümler Derneği'nin izni olmaksızın değiştirilemez ve elektronik veya mekanik ortamda çoğaltılamaz. Referans verilerek alıntı yapılması dışında içeriğin kullanımı yazılı izne tabidir.

Yerelden Küresele/Küreselden Yerele: 30 Yılda Neler Olmaz ki?

Kadının İnsan Hakları Derneği

Teşekkürler

Kadının İnsan Hakları Derneği geçtiğimiz 30 yılda yüzlerce kişinin emeği, katkısı ve desteği ile şekillendi, büyüdü. Bu on yıllar içerisinde dernekten yolu geçmiş, çalışmalarımıza ve mücadelemize türlü şekilde katkıda bulunmuş insanların ne yazık ki ancak çok azına bu kitapta yer verebildik. 1993'ten bugüne ekibimizin bir parçası olan herkesin dernek için ayrı bir yeri var. Kiminizle yayınlar hazırladık, kiminizle kampanyalarımızı şekillendirdik, kiminizle ofiste koliler paketledik, eylemler için pankartlar hazırladık, kiminizle dünyanın birçok yerinde toplantılar düzenledik, kiminizle Türkiye'de ve dünyada dayanışma ağlarımızı kurmak için birlikte çalıştık, kiminizle etkinliklerimizde en ufak bir detayın atlanmaması için uğraştık, kiminizle sürdürülebilirliğimizi nasıl sağlayacağımıza, kendimizi nasıl dönüştüreceğimize kafa yorduk; farklı zamanlarda, farklı konularda başımız sıkıştığında kapınızı çaldık. İlmek ilmek dokunan bir şey dayanışma ve bunun her bir ilmeğinde sizler varsınız.

Ne mutlu ki, bu 30 yılda bize yol göstermiş, destek vermiş, yeni ufuklar açmış bu kadar çok insan var. Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı'nın (KİHEP) eğiticileri ve katılımcılarının, Türkiye'de ve uluslararası düzeyde örgütlediğimiz dayanışma ağlarının bileşenlerinin de bu 30 yılda omuz omuza verdiğimiz mücadelede yeri apayrı.

Hepinize minnettarız, iyi ki varsınız ve iyi ki beraberiz.

Geçip Gidenler

1993'ten bu yana Kadının İnsan Hakları'na farklı şekillerde çok emeği geçmiş bazı arkadaşlarımızı ne yazık ki kaybettik. Onları da burada anmak istiyoruz…

Fulya Ayata, dernekte çalıştığı yıllar boyunca, hem gerektiğinde iç örgütlenmemizi yapıcı bir şekilde sorgulamamızı sağladı hem de başka hak mücadelelerinden getirdiği çok elzem deneyimleri ekibe taşıdı. *Kadınlarla… Mor Bülten*'in kurgulanması başta olmak üzere KİHEP'in birçok farklı ayağına sonsuz katkı verdi. Sağlık durumunun en çok zorladığı zamanlarda bile onu umutsuz veya yorgun görmedik; hala da bizlere ışık saçmaya devam ediyor. Dicle Koğacıoğlu'nun 1999 Depremi sonrasında bizlerle gösterdiği dayanışma ve İzmit'te kurduğumuz Rehabilitasyon Merkezi'nde çocuklarla yaptığı çalışmalar çok değerliydi. Akademisyen kimliğiyle kaleme aldığı çeşitli yazıların yanı sıra, *Doğurganlık Haklarımız Var!* kitapçığına katkılarıyla Dicle'nin feminist hareketteki varlığı bugün de etkisini sürdürüyor.

KİHEP eğiticilerimizden de kaybettiğimiz arkadaşlarımız oldu. Nejla Demir, Çiğdem Akbaba ve Sermin Turhan, KİHEP eğiticileri olarak dayanışmamıza ve KİHEP'e büyük emek verdi. Her biri, KİHEP'in bugünlere gelmesinde önemli bir rol oynadı. Onların bıraktığı izler, hayatlarına dokundukları kadınlarla yaşamaya devam edecek.

Türkiye'de kadın hareketine çok değerli katkıları olan, sevgili arkadaşımız Sevna Somuncuoğlu'nu da yakın zamanda kaybettik. Kurucusu olduğu Demir Leblebi Kadın Derneği ile feminist mücadelemizi sürdürmeye devam ediyoruz.

Yıllar içerisinde Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu'ndan (CSBR) üç yol arkadaşımızı da kaybettik: Tunus'ta Tunus Demokratik Kadınlar Derneği'nden (ATFD) Ahlem Belhadj, Malezya'da İslam Kızkardeşliği Derneği'nden (SIS) Toni (Zaitun) Kassim ve Bangladeş'te Eylem Fonu'ndan (ActionAid) Nasreen Huq. Bu üç kadın hem ülkelerindeki feminist mücadelenin ve cinsel haklar savunuculuğunun başını çekti hem de yıllarca CSBR'ın itici güçlerinden olarak dayanışmamızı, söylemimizi ve çalışmalarımızı şekillendirdi.

Hepsini sevgi ve özlemle anıyoruz.

Kadının İnsan Hakları ekibi

8 Önsöz
10 Mutfak Masasından Meclise...
12 Giriş
20 Dönüm Noktaları
26 **1993-1999**
36 Bizlerin gözünden (1993-1999)
- Başlarken
- Cinsellik ve cinsel haklar: Feminist perspektifler ve özgürlük
- 90'lar Türkiye'de kadın hareketi
- Ümraniye Kadın Merkezi'yle KİYOP'a başlarken
- Eylem-araştırma
- *KİYOP El Kitabı* ve pilot uygulamalar
- 1997 CEDAW Gözden Geçirme sürecinde savunuculuk
- 4320 Koruma Emri Kampanyası
- SHÇEK'le işbirliği ve ilk eğitici eğitimi
- 1999 Depremi
- Feminist yaklaşımın sahaya yansıması

68 **2000-2009**
92 Bizlerin gözünden (2000-2009)
- Medeni Kanun Kampanyası
- Kadın Bakış Açısından TCK Kampanyası
- Anayasa'da Tam Eşitlik Kampanyası
- Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu (KSK)
- Tabuları yıkmak: *Müslüman Toplumlarda Kadın ve Cinsellik*
- Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu (CSBR)
- Kadın dayanışmasının yolu: KİHEP ve toplum merkezleri
- KİHEP'in yolculuğu: Öğrenme, örgütlenme ve mücadele
- KİHEP'i yaygınlaştırmak: Yeni kurumsal işbirlikleri
- Ekonomik haklarımız ve bakım emeği
- Hak temelli dönüşüm için her düzeyde savunuculuk
- CSBR'ın yolculuğu: Sınırların ötesinde ortak mücadele
- Birlikte güçlüyüz: Ekip içi ve hareketler arası dayanışma

146 **2010-2023**
184 Bizlerin gözünden (2010-2023)
- 6284 Kadına Yönelik Şiddet Yasası Kampanyası
- Kürtaj Yasaklanamaz
- Türkiye'nin CEDAW tarafından 6. Gözden Geçirilmesi
- 2012 Uluslararası AWID Forumu, İstanbul
- Feminist ilkeler ve kurumsal dönüşüm
- SHÇEK'le yollar ayrılıyor
- KİHEP'in iz bırakan yaklaşımı
- ICPD+20 ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH)
- Dünden bugüne CSBR
- TCK 103 Çocuklara yönelik Cinsel İstismara Karşı Kampanya
- KİHEP ve belediyeler: Zorluklar ve dönüşüm sürecinde işbirliği
- Savunuculuk araçlarımız dönüşürken
- Nafaka Hakkına Dokunma Kampanyası
- İstanbul Sözleşmesi Yaşatır
- KİHEP ağını genişletirken
- Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (TCE) Seminerleri
- KİHEP, yerel kadın örgütleri ve savunuculuk
- 6 Şubat 2023 Depremi
- Örgütlenmeye yaklaşımımız: Sürdürülebilirlik ve dayanışma

236 Yol Arkadaşlarımızdan
282 Seçilmiş Yayınlar

Önsöz

Kadının İnsan Hakları Derneği, 1993 yılında, Türkiye'de kadınların insan haklarına ne denli erişebildiğini, şiddetin ve ayrımcılığın hangi alanlarda ne kadar etkili olduğunu merak eden birkaç kadın tarafından kuruldu. Kadın hareketinin giderek güç kazandığı, etkisini hissettirdiği, ancak feminist kadın örgütlerinin sayısının tek elin parmaklarında sayılabildiği, onların da sadece büyük şehirlerde olduğu, "örgütlenme" sözcüğünün insanları tedirgin ettiği zamanlardan bu yana dernekten yolu geçen herkesin, derneğin ayakta kalabilmesi ve feminist mücadelenin büyümesi için büyük emek verdiği bir gerçek. Tam da bu yüzden 30 senelik hikayemiz bu ülkenin, kurumlarının, haklarımızın, dünyadaki ve Türkiye'deki feminist hareketlerin tarihine de temas ediyor.

Hak temelli çalışan bağımsız feminist bir örgüt olarak, hayal ettiğimiz dünyada yaşayabilme mücadelesinin savunuculuk yapmak, bu amaçla kullanılacak bilgiyi üretmek, toplamak ve yaygınlaştırmak kadar birbirimizle dayanışmaktan, birbirimizden güç almaktan geçtiğini biliyoruz. Bu inançla, kurulduğumuz günden bu yana yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde toplumsal cinsiyet eşitliği için mücadele eden hareket ve örgütlerle bir araya geliyor, dayanışmayı büyütüyoruz.

Bu mücadelemizi mümkün kılanların başında elbette, KİH'in temellerini atan, derneğin amacını ve değerlerini şekillendiren Pınar İlkkaracan, Leyla Gülçür, Karin Ronge, İpek İlkkaracan ve Gülşah Seral geliyor. Onlara, bu derneği kurdukları ve büyük bir emekle devam etmesini sağladıkları için minnettarız. İyi ki bu yola çıkmışlar ve bizi de bu yolda bir araya getirmişler.

Böyle bir kitaba neden giriştik? Ekip olarak bu kitapla derneğin kuruluşundan bugüne köklenen hafızamızı korumayı, geçmişimize ve deneyimimize sahip çıkıp bunlardan beslenmeyi ve parçası olduğumuz feminist hareketin de tarihini belgelemeyi önemsedik. Kitabı hazırlarken, bizden önce derneğin bir parçası olmuş herkesten izlere rastlamak ekip olarak bizi özellikle heyecanlandırdı. Gün içerisinde haberleşmek ve işleri organize etmek için tutulan ortak defterler, mailleşmeler; örgütlenen kampanyaların belgeleri, materyalleri; yayınladığımız birçok yayının yıllar içerisinde değişen farklı nüshaları, ilk baskıları ve tabii ki fotoğraflar… Tanıdığımız veya henüz tanışmadığımız fakat bir şekilde dernekten yolu geçen insanların ofiste çalışırken, KİHEP uygularken, gruplarına ve sertifika törenlerine katılırken, ulusal ve uluslararası toplantılarda yer alırken, eylemlerde slogan atarken ve beraber eğlenirken çekilmiş fotoğraflarına bakmak çok güçlendiriciydi. Çünkü gördüğümüz şey, yıllar içerisinde koşullarımız ve yöntemlerimiz değişse de her şeye rağmen hepimizin aynı heyecan, ısrar ve kararlılıkla eşit ve özgür olduğumuz bir dünya hayalini büyütmeye devam ettiğiydi.

Bu kitaba emek harcayanlara da yer vermeyi önemli buluyoruz. Kitabın çıkmasına ilk karar verdiğimizde bizlerle birlikte olan ve kitabın ön hazırlık sürecinde emek harcayan Esen Özdemir, Tuğçe Canbolat ve Derya Acuner'e teşekkür ederiz. Kitabın editörü Liz Erçevik Amado'ya ise özel bir teşekkür borçluyuz. Liz, bu çalışmayı büyük bir azim ve kararlılıkla yeniden ele aldı. Kitabın hayata geçmesi için süreci büyük bir titizlikle üstlendi ve her aşamasına büyük bir özen gösterdi. Onun bu ısrarı, kararlılığı ve emeği olmasaydı, bu kitap bugün elimizde olmazdı. Ayrıca, zorlandığımız zamanlarda desteğini ve özverisini esirgemeyen Derya Acuner, Gülşah Seral ve Irazca Geray, iyi ki varsınız.

Feminist bir örgüt olarak 30 yaşında olmak büyük bir mutluluk, aynı zamanda da büyük bir sorumluluk. Geçtiğimiz 30 yılın tüm zorluklarını ve başarılarını tek tek anlatmak mümkün değil elbet, ancak bu süreçte kadınlar olarak Türkiye'de ve dünyada kadının insan haklarını savunmaktan, eşitlik ve özgürlük için mücadele etmekten, maruz kaldığımız şiddete, ayrımcılığa, sömürüye ve baskıya karşı yan yana durmaktan bir an olsun vazgeçmedik. Kadının İnsan Hakları Derneği olarak geleceğe bakarken de, hayalini kurduğumuz dünya gerçek olana kadar bu çabalarımızdan vazgeçmeye niyetimiz yok.

30 yıl boyunca feminist mücadelemizi ve dayanışmamızı ısrarla ve umutla büyüten herkese, yan yana yürüdüğümüz tüm yol arkadaşlarımıza çok teşekkür ederiz! İyi ki varsınız, iyi ki varız!

Kadının İnsan Hakları Derneği 2024 Ekibi

Mutfak Masasından Meclise...

Kadının İnsan Hakları Derneği'ni kurma fikri—birçok kadın benzerini yaşadığı için bilir—bir mutfak masasında doğdu. 1994 yılının sıcak bir Ağustos günü. Feneryolu'nda tren yolunun hemen arkasındaki bir evde Leyla Gülçür'le mutfak masasında önümüzde kağıtlar, kalemler, çalışıyoruz. Leyla doktorasını yaptığı New York'tan, ben psikoloji doktorası için gidip aktivizmde kendimi kaybettiğim Berlin'den döneli daha birkaç gün olmuş. Leyla'nın kadına karşı şiddet konusunda bir araştırma yapmak için aldığı bursu benim de araştırmaya katılmam için paylaşmayı teklif etmesinin üzerinden bir yıl geçmişti. O gün benim Berlin'de, onun Ankara'da kadına karşı şiddet konusunda yaptığımız araştırmaların verilerini toplayıp araştırma raporunu yazmak üzere buluşmuştuk.

İkimizin de niyeti bir süre Türkiye'de kalmak idi. Hem Leyla hem ben 1991-1993 yılları arasında Birleşmiş Milletler Dünya İnsan Hakları Konferansı'nın (1993) hazırlıkları için yoğun bir şekilde çalışmıştık. Şili Cumhuriyeti'nden Fiji Cumhuriyeti'ne binlerce kadın, şimdi hayal etmesi bile zor şartlarda, internetin olmadığı zamanlarda, pullu mektuplarla, faks bile bir lüks olduğundan arkadaşların faks makineleriyle haberleşerek, büyük bir heyecan ve olağanüstü bir çabayla çalışarak bir kampanya yürütmüş ve içimizi coşkuyla dolduran bir başarıya ulaşmıştık. Dünya İnsan Hakları Konferansı'nda dünyadaki tüm kadınlar için çok önemli bir karar alınmıştı: ***Kadın hakları insan haklarıdır!***

Şimdi anaakımın doğal bir parçası olarak gördüğümüz, herkesin kullandığı, tüm dünyada kabul gören bu karar bir devrimdi! Bu kararla, o güne kadar dünyada ikinci sınıf muamele gören kadın hakları, birincil insan haklarının bir parçası haline geldi. Örneğin, tüm dünyada milyarlarca kadın ve kız çocuğunu etkileyen şiddetin, ancak bu karardan sonra bir insan hakkı ihlali olduğu kabul edildi. Bu sayede kadına karşı ayrımcılık ve kadının insan hakları ihlalleri Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) haricindeki Birleşmiş Milletler kurumları ve mekanizmaları tarafından da izlenmeye başlandı, üye devletlerin kadınlara ve kız çocuklarına karşı şiddeti önleme sorumluluğu ve yükümlülüğü kabul gördü.

O gün o mutfak masasında tekrar bunları anarken araştırma için aldığımız fonu Türkiye'de bir kadın örgütü kurmak üzere kullanmak fikri oluştu kafamızda. Örgütün ismine karar vermemiz birkaç dakika sürdü: ***Kadının İnsan Hakları***! Bizim de topladığımız verilerle, yolladığımız raporlarla küçücük de olsa bir payımız olan, parçası olmaktan gurur duyduğumuz uluslararası kadın hareketinin bu başarısından esinlenerek o gün kurduğumuz Kadının İnsan Hakları, feminist hareketin en etkin ilkelerinden birinin canlı bir örneğiydi: ***Yerelden küresele, küreselden yerele…*** Ve bu ilkeden hiç ayrılmadık, bu kitaptaki hikayelerde, tanıklıklarda okuyacağınız gibi yereli küresele, küreseli yerele taşımaya devam ettik. Bu hep bize yol gösterdi, en zor günlerimizde umut verdi.

En önemli gücümüz tabii ki bizimle olan ve bizimle birlikte yürüyen olağanüstü kadınlardı, yalnızca küçük ekibimizden söz etmiyorum. Türkiye'nin her yerinden bize katılan yüzlerce Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı (KİHEP) eğiticisi ve binlerce KİHEP katılımcısı; sayısız dayanışma ve savunuculuk ağında birlikte çalıştığımız örgütler ve feminist arkadaşlarımız; çeşitli konularda en az bizim kadar feminist ve başarı odaklı bir ruhla çalışan gazeteci, milletvekili, devlet memuru, yerel idareci, hukukçu, akademisyen, sosyal hizmet uzmanı, Birleşmiş Milletler çalışanı, ev kadını, müzisyen, sanatçı, öğrenci ve daha birçoğu - on binlerce arkadaşımız. Hepsine sonsuz minnet borçluyuz tüm kadınlar adına. Bu kitapta anlatılan başarılarımız, kazanımlarımız onların sayesinde oldu, onlarla yürüdük 2000-2004 yıllarında Meclis koridorlarında defalarca. Onlarla Türk Medeni Kanunu'nu, Türk Ceza Kanunu'nu hep birlikte, kadınların hayatlarını daha güvenli, daha eşit yaşayabilmeleri için değiştirebildik. Birleşmiş Milletler sözleşmelerinde haklarımız uluslararası insan hakları hukukunun bir parçası olsun diye birlikte çalıştık.

Kitabın adını *Yerelden Küresele/ Küreselden Yerele: 30 Yılda Neler Olmaz ki!* koyduk. Gerçekten, otuz yılda neler olmamış ki! Okuyacağınız sayfalar, kadınların ve kız çocuklarının haklarının ilerlemesini (ne yazık ki hala ilerleme aşamasındayız) ve o hakların yaşama geçmesini hedef edinmiş bir kadın örgütünün 30 yıllık hikayesini anlatıyor. Sevgili Liz Erçevik Amado ve İrem Gerkuş kitabı hazırlamak için gece gündüz çok büyük bir emek vererek ve ona yüreklerini akıtarak çalıştı, onlara biz de yürekten teşekkür ediyoruz.

Toplumsal hareketlerin edinimleri tarihte hep inişli çıkışlı olmuştur. Toplumsal bir normun yerleşmesi yüzyıl alabiliyor, bu sürede dönemsel başarılar ve dönemsel tepki hareketleri ve geçici geri gidişler tarihte hep görülen olağan süreçler. Zor dönemlerde hedeften gözünü ayırmadan fırsatları hep önceden görmek ve peşine düşmek, tek başına hareket etmek yerine ağlar kurmak, yerelden küresele esnek bir şekilde çalışabilmek feminist hareketin, geçmişte olduğu gibi, bu dönem de en önemli stratejilerinden olacaktır diye düşünüyorum.

Pınar İlkkaracan

Giriş

"Faaliyet raporumuzu gecikmeli gönderdiğimiz için özür dileriz. Ağ bağlantımız bütün hafta kesikti ve faks alındı belgesi gelmedi…" 1994 faaliyet raporumuzun kapak sayfası böyle başlıyor. 30 yıl belki kısa bir zaman, ama bence sürekli dönüşen bireyler, toplumlar ve varlığını sürdürmekte ısrar eden hareketler ve örgütler için kayda değer bir süre. "Değişmeyen tek şey değişimdir" derler ya, sanıyorum bizim hikayemiz ayrımcılığın olmadığı, eşitliğe ve özgürlüğe dayalı bir düzen için değişimin öznelerinden biri olma gayretinin hikayesi. Kadın hareketlerini düşünürken, daha iddialı ve cesur bir toplumsal hedef var mı diye kendime sık sık sorarım: Nüfusun yarısından fazlasının sayısız ayrımcılık ve şiddet biçimine maruz kaldığı—çoğu insanın da bu duruma sesini bile yükseltmediği—bu dünyada buna dur deme talebinde ve mücadelesinde ısrarcı olmak… Dünyanın dört bir yanında ataerkil ve ayrımcı yasalara, toplumsal pratiklere ve iktidar sistemlerine kolektif olarak meydan okumak; ister devletler ve uluslararası sistemler, ister toplum ve münferit erkekler olsun, tüm faillerden hesap sormak…

Bu yazıyı nasıl kaleme alacağıma karar vermekte zorlandım, sonra ancak kişisel bir yerden olabileceği noktasına geldim. 2002'den bu yana Kadının İnsan Hakları Derneği'nin (KİH) bir parçasıyım ve kitabı hazırlarken küçük detayların bana çok şey ifade ettiğini fark ettim: 1990'lardan el yazısıyla en ince detayına kadar yazılmış "yapılacaklar" notlarını içeren ekip defterleri; özenle toplanmış, artık sararmış gazete kupürleri; *KİHEP Eğitici El Kitabı* taslaklarını bulduğum arşiv dosyaları; şimdi 27. baskısındaki *Haklarımız Var!* kitapçığının 1994'teki ilk baskısı; çeşitli kampanyalar için milletvekillerine çekilmiş fakslar; Birleşmiş Milletler'de (BM) sunduğumuz STK bildirileri... Kendi hafızam da canlanıyor: O zamanlar mucizevi olduğunu düşündüğümüz e-grupların hayatımıza girişi; ekibe katılmamdan yalnızca birkaç ay sonra kendimi 2002 Kadın Sığınakları Kurultayı'nda bulmam, sonuç bildirgesi üzerinde hemfikir olmak için saatlerce ateşli tartışmalara giren nice inanılmaz feminist aktivistle tanışmanın coşkusunu (ve biraz da korkusunu) yaşamam; Türk Ceza Kanunu (TCK) Reformu'nun yalnızca maddeleri üzerinde değil, gerekçeleri üzerinde de gecelerce çalışıp kelime seçimlerindeki ufak değişikliklerle taleplerimize müdahale edilmesini engellememiz; Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu (CSBR) cinsel hakların güvenceye alınmasını talep eden STK bildirisini Lübnan'daki BM Arap Nüfus Forumu'nda Arapça sunduğunda salondaki hayranlık; İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme sürecinde sanal örgütlenmenin gücünü nihayet anlamamı sağlayan İstanbul Sözleşmesi İçin Birlikte (*#United4IstanbulConvention*) kampanyamızın uluslararası örgütleri hızlıca harekete geçirmesi bu hatıralardan sadece birkaçı.

Mücadele hep yokuş yukarı olsa da feminist hareketler yüzyıllar içerisinde çok kazanım elde etti. KİH de 30 yıldır bu hareketin gururla parçası olmaya devam ediyor. Bu çabaya bütüncül, evrensel, kesişimsel ve çok katmanlı hak mücadelesi anlayışımızla katkıda bulunmak için çalışıyoruz. Bu kitabı derlerken yaklaşımımızı, bir Venn şemasında kesişen iki küme olarak tasavvur etmeye başladım. Çemberlerden biri, zaman içerisinde değişip gelişse de temeldeki felsefesini koruyan dört çalışma alanımızı temsil ediyor: Sosyopolitik ve yasal değişiklikler için ulusal ve uluslararası düzeylerde savunuculuk yapmak, eşitlikçi toplumsal normlar ve pratikler için kesişimsel dayanışma ve savunuculuk ağları kurmak, kadınların haklarını hayata geçirmesini destekleyen eğitim programları aracılığıyla tabandan örgütlenmeyi kolaylaştırmak ve bu çalışmaları güçlendirmek için farklı türlerde feminist bilgi kaynakları üretmek. İkinci çember ise yerelden ulusal, bölgesel ve uluslararası bağlamlara uzanan, bunların birbirini tamamladığı coğrafi bir çember. Her iki çember de birbirine tercüme edilebiliyor, birbirlerini besliyor ve güçlendiriyor. Bu çok yönlü yaklaşım sayesinde, toplumsal cinsiyet eşitliğini hedef alan sürdürülebilir değişimi mümkün kılabileceğimize inancımız, buradaki temel dayanağımız.

KİH'in tohumları 1993 yılında, kadının insan haklarının uluslararası düzlemdeki en önemli kazanımlarının gerçekleştiği dönemlerden birinde atıldı. Giriş kısmında "kadın-erkek eşitliğine" yalnızca bir kez atıfta bulunan 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nden neredeyse yarım yüzyıl sonra, BM'nin 1993, 1994 ve 1995 yıllarındaki konferansları birer dönüm noktası niteliğindeydi. 1993 BM Dünya İnsan Hakları Konferansı'nda "kadının insan hakları" kavramı ilk kez açıkça tanımlanmıştı. 1994 BM Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı'nın (ICPD) Eylem Programı'nın özünde kadınların ve kız çocuklarının güçlenmesi, kadınların cinsel ve doğurganlık hakları ve sağlığı, toplumsal cinsiyet eşitliği ve bunların kalkınmayla doğrudan bağlantısı yer alıyordu. 1995 Pekin Bildirgesi ve Eylem Platformu'nda ise taraf devletler "toplumsal cinsiyet perspektifinin tüm politikalarına ve programlarına yerleştirilmesini sağlayacakları taahhüdünde" bulunduklarını ilan etmişlerdi. Öte yandan, 1980 darbesinin ardından bir araya gelen ilk bağımsız toplumsal hareket olan Türkiye kadın hareketi, patriyarkal düzene itiraz ediyor; aile içi şiddete, cinsel tacize ve seks işçilerinin yasalarda maruz kaldığı ayrımcılığa karşı kilometre taşı niteliğinde kampanyalar yapıyordu. "Özel olan politiktir" ifadesi, feminist söylemin temel bir parçası haline gelmişti.

Aynı dönemde, feminist mücadeleden gelen Pınar İlkkaracan ve Leyla Gülçür tabandan örgütlenme, savunuculuk, feminist araştırma ve literatürü geliştirme konularında kafa yoruyordu. Sadece bir avuç kadın örgütünün büyük şehirlerde faaliyet gösterdiği ve uluslararası hareketle bağlantıların zayıf olduğu bu yıllarda çok katmanlı, bütüncül, yerelden küresele uzanan ve yine yerele dönen stratejiler benimseyerek Karin Ronge, İpek İlkkaracan ve Gülşah Seral ile birlikte KİH'in uzun erimli amaçlarını şekillendirdiler: İlk yıllardan itibaren haklarımızı bilmenin bireysel ve kolektif güçlenmeyi sağlayacağı ve tabandan örgütlenmeleri destekleyeceği kabulüyle bir yasal okuryazarlık eğitimi geliştirdiler, feminist bakış açısıyla katılımcılarla birlikte şekillendirilen eylem-araştırmalar ve yayınlar yaptılar, ulusal ve uluslararası savunuculuğun birbirini beslemesine gayret ettiler. Bağımsız bir feminist örgüt olarak

30 yıl ayakta kalmak kolay iş değil. Bu kitabı derlerken, onların derneğin hem vizyonu hem de çalışma ilkelerine dair öngörülerine bir kez daha hayran kaldım.

Dernek daha ilk yıllarından proaktif ve bütüncül bir savunuculuk stratejisiyle hem Türkiye'de hem uluslararası düzeyde etkin olmayı başardı, sözlü ve yazılı hukuku dönüştürmeye ve bu dönüşümleri ya da mücadeleleri yerelleştirmeye (ve aynı zamanda yerelden beslemeye) çalıştı. Tabuları yıkmak için uğraşmak, yenilikçi söylemler geliştirmek, hareketler içi ve arası kesişimsel köprüler kurmaya çalışmak o dönemden beri ilkelerimizi belirledi. Hem Türkiye'de hem uluslararası düzeyde savunuculuğu çalışmalarımızın odağına koyarak ev içi şiddete karşı bir yasa çıkartılması için kampanyalar yürütmeye ve Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı (KİHEP) ile kazanımların fiilen hayata yansıması için çalışmaya başladık. Diğer yandan, geriye dönüp baktığımda görüyorum ki, çeşitli mecralarda, farklı hedef kitlelere yönelik çok dilli bir yaklaşımla feminist dil ve literatüre katkıda bulunma hedefimiz de bütün çalışma alanlarımızı güçlendirdi. Bu yüzden KİH'i düşünürken aklıma gelen ilk kelime sebat olabilir. Bunun yansımalarını onlarca kampanyamızda, müttefiklerimizle ilmek ilmek ördüğümüz dayanışma ağlarımızda, bugün 29 yaşındaki KİHEP'te, Türkiye'yi ve bu bölgeyi içererek devam ettirdiğimiz uluslararası savunuculukta, dijital dünyaya da uyum sağlamayı başarmış yayın politikamızda görüyorum. Bu kapsamda benim için derneğin iki özgün özelliği var: Birincisi, çalışmalarımızın hiçbiri bir boşlukta kavramsallaştırılmıyor ve uygulanmıyor; ihtiyaca ve o dönemki bağlama dayanıyor, değişen sosyopolitik ortamlarda her şeye rağmen tepkisel değil proaktif olmayı hedefliyor. İkincisi ise, dernek temel ilkelerini sağlamlaştırıp sürekliliğini ve sürdürülebilirliğini korurken, dinamik olmaya özen gösteriyor.

Kampanyalarımızda hep dayanışma ağları inşa etmeye, onlarla birlikte çalışmaya, çeşitli yöntemleri bir arada kullanmaya, politika yapıcılar ve kamuoyu üzerinde etkiyi eşzamanlı yaratmaya çalıştık. Kazanımlarımızı, öğrendiklerimizi, başaramadıklarımızı hep çeşitli kitlelere uzanacak şekilde belgeleyip yaygınlaştırmak istedik. Uluslararası insan hakları normlarının gündelik hayatımız dahil her alanda kullanılabileceğini göstermeye gayret ettik ve farklı ülkelerdeki deneyimlerin ve bilgi paylaşımının hak mücadelelerine nasıl katkıda bulunduğunu ete kemiğe büründürmeye çalıştık. Savunuculukta günlük takip ve özenli koordinasyonun, en az kampanyaların söylemlerini şekillendirmek, söz üretmek kadar önemli olduğunu öğrendik ve arka planda yürüttüğümüz lojistik işlerden hiç yılmadık.

2000'lerin başında TCK Kadın Platformu ile yürüttüğümüz Kadın Bakış Açısından TCK Reformu Kampanyası, kuruluşuna önayak olduğumuz ve 10 yıl koordinasyon ofisi olarak çalıştığımız CSBR, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü (SHÇEK) ile kurduğumuz işbirliği sayesinde hızla yaygınlaşan KİHEP bence o dönemde feminist mücadeleye en büyük katkılarımızdan oldu.

Kadının Statüsü Komisyonu'ndan (KSK) CEDAW süreçlerine, Nüfus ve Kalkınma Konferansları'ndan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ne (SKH) uzanan çalışmalarımız Türkiye ve Müslüman toplumlardan BM düzeyinde temsiliyeti artırıp bu alanda Küresel Güney'den feministlerin verdiği—birçok açıdan devrimci—mücadeleyi görünür kılmayı sağladı. Uluslararası feminist hareketlerin önemli bir bileşeni haline geldik, çoğu çetin geçen müzakerelerde; sonuç bildirgelerinin, komisyon, konferans ve oturum kararlarının yazımında, birlikte çalıştığımız örgütlerle ittifak içinde, hükümet delegasyonlarında ve/ya örgütlediğimiz ulusal ve bölgesel STK delegasyonlarında hep aktif çalıştık.

TCK reformu kampanyamızda LGBTİ+ hareketiyle de güçlerimizi birleştirerek Türkiye'de ilk kez bu türden bir savunuculuk ittifakı kurduk. TCK Kadın Platformu olarak üç yıl soluksuz çalıştığımız kampanya süresince kanunun cinsel suçlar bölümünü kadın örgütleri olarak fiilen baştan yazdık. Sonuçta Türkiye'deki muhtemelen en radikal kanun reformlarından birini gerçekleştirerek, "namus", "ahlak", "iffet" gibi kavramların yasadan çıkartılmasını ve kadın bedenini ve cinselliğini aile ve toplumun kontrolüne alan bakış açısını kaldırmayı başardık. Bence o dönemde feminist hareket olarak yarattığımız toplumsal dönüşümün bugün haklarımız bu kadar tehdit altındayken bile iktidarın toplumu muhafazakarlaştıramamasında ve kazanımlarımızı elimizden alma girişimlerini durdurabilmemizde büyük etkisi var.

Ben dernekten yolu geçen herkesin, KİH'in bütüncül bakış açısını, sadece sonuç değil aynı zamanda süreç odaklı çoklu stratejilerini, çalışma alanlarını, yerel ve küresel bağlarını benimsediğini, bunlardan çok şey öğrendiğini düşünüyorum. Yine de her birimizin gönlünde ayrı yeri olan bir alan vardır herhalde. Benim için bu CSBR. 2003'te koalisyonla tanıştığımda bu dayanışma ağı ve söylemi beni büyülemişti. Üyelerimiz cinsel ve bedensel haklar konusunda bütüncül, pozitif haklara dayalı bir yaklaşım benimsiyor, bilgi ve deneyim paylaşımıyla hem bölgesel ve uluslararası dönüşüm yaratabileceğimiz hem de kendi ülkelerimiz ve toplumlarımızda cinsel hakların ilerletilmesini sağlayabileceğimiz konusunda ortaklaşıyordu. Batılı söylemlere veya toplumlarımızdaki önyargılara sıkışmaktansa hak ve hukuk temelli çalışabileceğimizi, öte yandan Müslümanlığın ataerkil okumalarıyla toplumlarımızın nasıl şekillendirildiğini ve kadınların ve heteronormatif düzenin dışında kalan tüm normdışı cinselliklerin dışlandığını yadsımadan yol alabileceğimizi, din ve inancın yekpare olmadığını, koalisyonumuz Güney ve Güneydoğu Asya'ya genişlerken öğrendim. CSBR, tıpkı dernek gibi evrilmiş olsa da, Ortak Mücadele Hep Birlikte *(One Day One Struggle!* - ODOS) gibi eşzamanlı eylem kampanyalarını, eğitimlerini, İslam ve cinsel haklar konulu yayınlarını ve üye ülkelerdeki mücadeleleri desteklemeyi sürdürüyor.

Ulusal düzleme geri dönecek olursam, 1994-1996'da Kadınlar için Yasal Okuryazarlık Programı (KİYOP) adıyla geliştirilen programımız, örgütlenme ve daha çok kadına ulaşma ihtiyacını dile getiren Ümraniye Kadın Merkezi (ÜKM) adlı yerel bir kadın örgütüyle birlikte yapılandırıldı. Sonrasında KİHEP adını alan bu kapsamlı ve katılımcı program, şimdiye kadar neredeyse 20.000 kadına dokundu ve onlarca yerel örgütlenmenin tohumlarının atılıp desteklenmesine vesile oldu. 1998'de KİHEP'in daha yaygın ve etkin uygulanabilmesi için SHÇEK ile yaptığımız kurumsal işbirliği, programı yepyeni bir boyuta taşıdı. Belki hala Türkiye'de özgün bir model sayılabilecek bu ortaklık, feminist prensiplerle devlet imkanlarını kullanarak KİHEP'in sosyal hizmet uzmanları gibi meslek elemanları tarafından yürütülmesini sağladı.

2005'te SHÇEK'le protokolümüz 10 yıllığına yenilendiğinde, bu gelişmeyi tedbirli bir iyimserlikle kutladığımızı hatırlıyorum: Çok güçlü durduğumuz, umutlu olduğumuz bir dönemdi ancak hiç durulmayan siyasi dalgalanmalarla hükümetin—bazen açık bazen örtük—eşitlik karşıtı söylemi hepimizi, yani ekibimizi, eğiticilerimizi ve SHÇEK genel müdürlüğündeki müttefiklerimizi kaygılandırıyordu. Nitekim SHÇEK'le ikinci balayımız kısa sürdü: Kurum yavaş yavaş muhafazakar ve aile odaklı politikalara yöneldi ve 2011'de Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı kapatılıp yerine Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulunca lağvedildi.

Bunun ardından, benzer merkezi ortaklıklar artık mümkün olmadığı için belediyelerle işbirliği yapmaya, bağımsız yerel kadın örgütleriyle ortaklıklarımızı çoğaltmaya başladık. 2013'te İstanbul, İzmir ve çevre il ve ilçelere ek olarak Halkların Demokratik Partisi'ne (HDP) ait belediyelerin ağırlıklı olduğu Güneydoğu bölgesine ulaşmayı hedefledik. Program katılımcı profili de çeşitlenerek yaygınlaşmaya devam ederken, darbe girişimi sonrası HDP'li belediyelere kayyum atanması, eğiticilerimizin işinden edilmesi, ortaklık yaptığımız kadın örgütlerinin kapatılması bölgede KİHEP uygulamalarını sekteye uğrattı. Ancak belediyeler ve kadın örgütleriyle geliştirdiğimiz kurumsal işbirlikleri sayesinde program hızla yaygınlaşmaya devam ediyor, yeni yerel kadın örgütlenmelerinin filizlenmesine, birlikte çalıştığımız örgütlerin iç dayanışmasını pekiştirmesine vesile oluyor.

Diğer yandan 2010'ların başından itibaren kadın hareketi, özellikle de bizi "ailenin ve bu vesileyle toplumun dokusunu bozmak isteyen marjinal kentli kadın grupları" olarak tarif eden politik İslamcı ve milliyetçi siyasi aktörlerin saldırılarına tekrar maruz kalmaya başladı. 2010'da New York'ta CEDAW sürecinde lobicilik yaptığımız sırada Başbakan Erdoğan'ın İstanbul'daki kadın örgütleriyle düzenlenen kamuya açık bir toplantıda "Kadın erkek eşitliğine inanmıyorum, kadın ve erkek farklıdır, birbirinin mütemmimidir" sözlerini sarf etmesi, bence o günlerde atladığımız önemli bir dönüm noktasıydı ve muhafazakar geriye gidişin bariz sinyallerini veriyordu. Ama yine de 2011'de aile içi şiddete ilişkin koruma tedbirlerini de içeren 6284 sayılı Kanun için giriştiğimiz geniş çaplı kampanya ile devleti tekrar şiddeti önleme ve durdurmakla yükümlü kıldık. Hükümetin kadın hareketiyle çalışmaya ve müzakereye hala görece açık olduğu bu kampanyada dahi yetkililerin gönülsüzlüğü ve kısmen agresif tutumları göze çarpıyordu. Kanun taslağı İstanbul Sözleşmesi'nden yola çıkılarak hazırlanmış olsa bile "toplumsal cinsiyete" yapılan atıflar, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine karşı sert saldırıların ayak seslerini duyulur kılarcasına yasadan çıkarıldı. İlgili yönetmeliklerin hazırlanması sürecindeki çalışmalarımız, Başbakan Erdoğan'ın "Her kürtaj cinayettir, her kürtaj Uludere'dir" sözleriyle kadınların kürtaj hakkına da saldırmasının ardından bıçak gibi kesildi. Hızla örgütlenip kürtaj hakkına yönelik yasal saldırının önüne geçtik; ancak bedensel haklarımıza saldırılar ve güvenli kürtaja erişimin önündeki engeller dramatik biçimde arttı ve artmaya ediyor. Zorla ve erken yaşta evlendirmeleri meşrulaştırmak amacıyla Ceza Kanunu'nun 103. maddesini değiştirme girişimleri, nafaka hakkını budamak için atılan adımlar bu gelişmeleri izledi ve hükümetin aileyi kutsayan, kadın karşıtı yaklaşımı tüm alanlara yayıldı.

Ancak aynı dönem, dünya çapında toplumsal cinsiyet eşitliğine doğru atılan son olumlu adımlardan biri olarak kabul edilebilecek bir gelişmeye sahne oldu, biz de buna büyük katkıda bulunduk: Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) arasında Hedef 5'in kabul edilmesiyle toplumsal cinsiyet eşitliği ayrı, münferit bir hedef olarak belirlendi ve SKH'lerde toplumsal cinsiyet eşitliği sürdürülebilir kalkınma için temel kesişimsel bir prensip olarak belirlendi. KİH ekibinden arkadaşlar bu süreçte uluslararası savunuculuk faaliyetlerinin başlıca aktörleri arasında yer aldı. BM düzeyinde de kazanımlarımızın içinin boşaltılmaya çalışıldığı şu dönemde SKH'ler ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin hala BM 2030 Gündemi'nin odağında yer alması mücadelemizin önünü açmaya devam edecek diye umuyorum.

Türkiye'de politik çalkantılar, yükselen devlet baskısı, militarizm, milliyetçilik ve güvenlikçi politikaların kuşatması altında başlayan 2010'lu yıllar, 2016'daki darbe girişimiyle başka bir veçheye büründü. İnsan hakları savunucularına ve hak temelli örgütlere karşı apaçık saldırılar, sürekli uzatılan olağanüstü haller, hükümet tarafından özellikle de Kürt bölgesinde şiddet ve baskıyı meşrulaştırmanın, ifade ve örgütlenme özgürlüğünü kısıtlamanın, kayyumlar atamanın, hukuksuz tutuklamaların ve kadın örgütleri başta olmak üzere hak temelli çalışan örgütleri kapatmanın aracı olarak kullanıldı, saldırgan dezenformasyon kampanyaları çok yaygınlaştı.

Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden bir gece yarısı hukuksuzca, akla sığmaz bir biçimde çekilmesi, 2011'de İstanbul'da imzaya açılan sözleşmeyi ilk imzalayan ve ilk onaylayan ülke olduğumuz düşünüldüğünde gülecek halimiz kalmış olsa herhalde kara bir ironi olarak algılanabilirdi. İktidar bu kararla eşitliği, insan haklarını ve demokrasiyi hiçe saydığını, uluslararası yahut ulusal hukuka uymak zorunda olmadığını tekrar alenen ilan etmiş oldu. Toplumsal cinsiyet eşitliğini yok saymakta, LGBTİ+'ları kriminalize etmekte, kadınlara çoktan geçerliliğini yitirmiş geleneksel aile rollerine hapsedilmiş ikinci sınıf vatandaşlar olarak muamele etmekte ısrarcıyız derken bir nebze utanç duymadılar.

Ama bence feminist hareketin ve sayısız kadının canla başla her yerde örgütlenip Medeni Kanun ve Ceza Kanunu reformlarında sağlanan toplumsal cinsiyet eşitliği, nafaka, cinsel suçlar ve kürtaj gibi alanlardaki kazanılmış haklara yönelik saldırıların önünü kesmek için kararlı mücadeleyi sürdürmelerini beklemiyorlardı. İyimser bir yerden bakmayı becerebilirsek, bu hukuksuzluk sayesinde Türkiye toplumunun İstanbul Sözleşmesi'nin ne olduğunu, niye önemli olduğunu öğrendiğini ve geniş bir şekilde sahiplendiğini de söylemek mümkün bence.

Ben yaştakilerin ve daha büyüklerin nostaljiyle hatırladığı, daha genç feministlerin belki imrendiği dönemler bir yandan da kadına karşı şiddetin bile yok sayılabildiği; savaşların, baskının yine bir sürü yerde çok yoğun olduğu; ataerki veya feminizmin hem Türkiye'de hem dünyada toplumların birçok kesimine hiçbir şey ifade etmediği yıllardı. Tarihe böyle daha geniş bir perspektiften bakmak, umutsuzluğa düşebildiğimiz bu zamanlarda kazanımlarımızı hatırlamamızı sağlayıp bir yandan da olan biteni daha kapsamlı bir şekilde değerlendirmemize alan açabilir belki.

Öte yandan, gerçekten Türkiye ve dünya belki de son 30 yılın en zorlu dönemlerinden birinden geçiyor. Ülkedeki tek adam rejimi şimdilik mutlak kılındı, hukukun üstünlüğünün kelimenin tam anlamıyla içi boşaltıldı. Ekonomik istikrarsızlık ve sert bir ekonomik kriz bu gelişmelere eşlik etti. Militarizm, milliyetçilik, neo-muhafazakarlık ve popülist sağ siyaset dünyaya daha çok hakim oldu, bu güçler ittifak kurmaya, birbirlerini taklit etmeye devam ediyor.

Ama ben kadın hareketinin içinde yer aldığım 25 yılda, hak ve eşitlik mücadelesinin umutsuzluk ve yenilgi hissini hükümsüz kıldığını öğrendim. Bence hareketlerimiz ve dolayısıyla KİH çok şeyi dönüştürdü, geri alınamayacak kazanımlarımız için mücadeleyi ısrarla büyüterek sürdürüyor. Yeni ve dinamik dernek ekibimize, kocaman KİHEP ağına, çeşitlenen cesur feminist ve LGBTİ+ hareketlerine, Türkiye'deki ve dünyadaki dayanışma ağlarımıza, yenilikçi savunuculuk stratejilerine ve aktivizmin, sanal küresel dünyanın imkanlarını nasıl kullandığına baktığımda, büyük resimde kamuoyunu, yasaları ve ayrımcı pratikleri nasıl dönüştürdüğümüzü; patriyarkal normları, toplumları, devletleri ve sistemleri nasıl en derinden sarsmaya devam ettiğimizi görüyorum. Ve bugünlerde diğer hak temelli sosyal hareketlerle dayanışmamızı büyütmenin, daha kapsayıcı ve kesişimsel yaklaşımlarla çalışmamızın daha da önem kazandığını düşünüyorum.

***

Bu kitabın hazırlanması yıllar aldı. 25. yılımız için planlanmıştı, ancak bu hareketlerdeki birçoğumuz gibi mücadeleyi sürdürmekten başka bir yere vakit ve enerji ayıramadığımız noktada ertelemek zorunda kaldık, vazgeçsek mi dedik. Ama kuruluşumuzdan beri kayıt tutmanın ve feminist deneyimleri yaygınlaştırmanın önemine inancımız baki. O yüzden bu kitabın geçmişe bakmamıza vesile olup geleceğimize yön vermesini umarken, 30 yıldır sayısız yol arkadaşımızla birlikte verdiğimiz mücadelenin kesitlerini de hatırlatmasını diliyoruz.

Hikayemizi, kronolojik bir anlatının yanı sıra farklı dönemlerde ekibimizin parçası olmuş kadınların—maalesef sadece çok azının—anlatıları üzerinden kadının insan hakları mücadelesi bağlamında aktarmaya gayret ettik. Yıllar içerisinde omuz omuza çalıştığımız örgütlerin, hak savunucularının çoğuna ve 30 yıldır KİH'e emek vermiş onlarca insana yer kısıdından dolayı maalesef yer veremedik. Ama elbette mücadelemiz ancak onlar ve beraber yol yürüdüğümüz sayısız feministle mümkün.

Kitabımız feminist kolektif bir çalışmanın ürünü ve birçok kadının katkısıyla ortaya çıktı. Hazırlık sürecinde ayrıca destek veren Asena Günal, Damla Eroğlu, Derya Acuner ve Ebru Batık çeşitli aşamalarda defaten imdadıma koştu. Bir yayın tasarıma gitmeden önceki son günlerin stresi ve zevki ayrıdır. O gün ve gecelerde Gülşah Seral, Özlem Şen, Sena Çakır bizi hiç yalnız bırakmadı. Irazca Geray, yıllardır olduğu gibi, yükümü paylaştı, hatalarımı düzeltti, son dönemeçte yanımızda oldu. Ve kitabın yayına hazırlanması, editoryal koordinatörümüz İrem Gerkuş olmadan ne bu kadar keyifli ne de mümkün olurdu elbette. Tasarımcımız Ece Eldek, hikayemizi çok güzel bir dille görselleştirdi. Çevirmenlerimiz ve düzeltmenlerimiz kitabın hem Türkçe hem İngilizce en doğru ve en akıcı bir dille ifade bulmasını sağladı.

Hepsine ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Kitabı hazırlarken ne yazık ki artık aramızda olmayan ancak yıllarca dostum deme şansını bulduğum üç muhteşem feministi sürekli hatırladım. Pırıltısıyla hepimizi aydınlatan Fulya Ayata, dirayeti, zekası, mücadeleci ruhu ve yaratıcılığı ile bana hala en çok ilham veren, tanıdığım en olağanüstü insanlardan biri. Malezya'daki *Sisters in Islam* örgütünden Toni (Zaitun) Kassim, CSBR'ın şekillenmesine ve genişlemesine büyük katkı veren, tanıdığım en kapsayıcı ve sağlam cinsel haklar aktivistlerindendi. Tunus'taki ATFD derneğinin ve CSBR'ın kurucularından Ahlem Belhadj, yorulmak bilmeyen, kendini feminizme adamış bir cinsel haklar savunucusuydu. Onlara bana yol gösterdikleri, dayanışma ve örgütlenmenin gücü hakkında öğrettikleri için minnettarım.

Liz Erçevik Amado

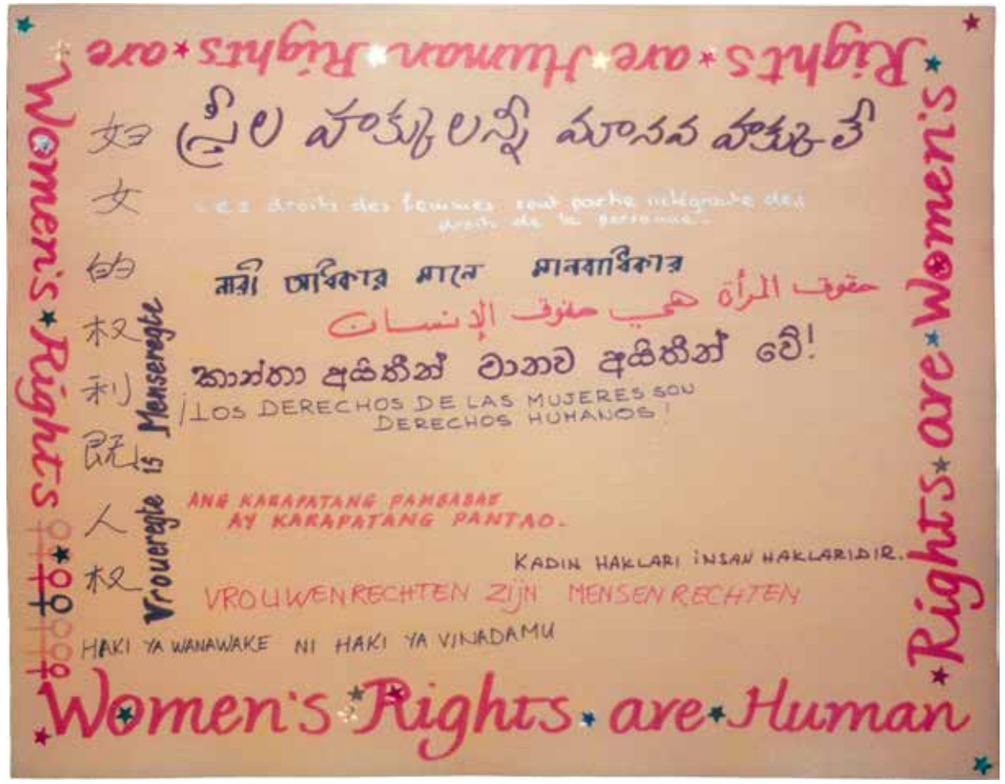

Küresel Kadın Liderliği (Women's Global Leadership), 1992. Canan Arın'ın arşivinden.

1993

Birleşmiş Milletler (BM) Dünya İnsan Hakları Konferansı'nda "Kadınların ve kız çocuklarının insan haklarının, evrensel insan haklarının ayrılmaz, bölünmez ve vazgeçilmez bir parçası olduğu" kabul edildi.

Kadının İnsan Hakları Derneği (KİH) Kadının İnsan Hakları Projesi (KİHP) adıyla İstanbul'da kuruldu. İsmini aynı yıl şekillenen "kadının insan hakları" kavramından aldı.

1995

BM Dünya Kadın Konferansı'nda (Pekin Konferansı) üye devletler, kadın-erkek eşitliğini geliştirmek ve toplumsal cinsiyet perspektifini temel politika ve programlara yerleştirmekle yükümlü kılındı.

KİH'in Ümraniye Kadın Merkezi'yle (ÜKM) birlikte geliştirdiği Kadınlar için Yasal Okuryazarlık Programı'nın (KİYOP) ilk pilot uygulamaları İstanbul, Ümraniye ve Gülsuyu'nda gerçekleşti.

1997

Diyarbakır, Şanlıurfa ve Gaziantep'te KİYOP pilot grup uygulamaları yapıldı.

KİH, Eşitlik İzleme Komitesi ve Mor Çatı'nın katkılarıyla Türkiye'nin CEDAW Gözden Geçirilmesi sürecinde ilk CEDAW Gölge Raporu yazımı ve savunuculuk çalışmalarını yürüttü.

1998

Aile içi şiddete karşı kadınların koruma emri çıkartabilmelerini sağlayan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun iki yıllık mücadele sonucu kabul edildi.

16 modülden oluşan *Kadınlar için Yasal Okuryazarlık El Kitabı* tamamlandı.

KİH ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Genel Müdürlüğü arasında KİYOP İşbirliği Protokolü imzalandı. KİYOP, ilk kurumsal eğitici eğitimi sonrasında yedi ilde toplum merkezlerinde açılan gruplarla 350 kadına ulaştı.

1999

Bekaret Kontrollerine Son Kampanyası sonucu, bekaret kontrollerinin ancak kadınların ve kız çocuklarının rızasıyla yapılabileceğini belirten bir genelge yayınlandı.

2000

KİH'in kadın örgütleriyle birlikte kurduğu Eşitlik İzleme Platformu'nun savunuculuğu sonucu, BM Genel Kurulu'nun 23. Özel Oturumu'nda (Pekin+5) "namus cinayetleri", erken yaşta ve zorla evlilikler ve evlilik içi tecavüz, kadının insan hakları ihlalleri olarak Sonuç Belgesi'nde yer aldı.

2001

Kadınlar için Yasal Okuryazarlık Programı (KİYOP) ismi, programın hak temelli perspektifini öne çıkarmak adına Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı (KİHEP) olarak değiştirildi.

2000'den beri 126 kadın örgütlenmesinin katılımıyla yürütülen Türk Medeni Kanunu'nda Tam Eşitlik Kampanyası sayesinde aile için kadın-erkek eşitliğini temel alan yeni Medeni Kanun yürürlüğe girdi.

Müslüman toplumlarda cinsel haklar üzerine çalışan aktivistler, Ortadoğu ve Akdeniz'de Kadın, Cinsellik ve Toplumsal Değişim Sempozyumu'nda, bu konuda bölgede savunuculuk yapan ilk dayanışma ağını kurdu.

2002

Sosyal hizmet uzmanlarının yanı sıra bağımsız kadın örgütlerinden kadınların da katılımıyla KİHEP, 28 ilde faaliyet gösteren 44 toplum merkezi ve kadın örgütünde uygulanmaya başlandı.

KİH, Türkiye'nin çeşitli illerinden kadın örgütleri ve feminist avukatların katılımıyla TCK Kadın Çalışma Grubu'nu kurdu ve Kadın Bakış Açısından Türk Ceza Kanunu (TCK) Reformu Kampanyası'nı başlattı.

2004

TCK Kadın Platformu'nun KİH sekretaryasıyla yürüttüğü üç yıllık Kadın Bakış Açısından TCK Reformu Kampanyası sayesinde yeni Türk Ceza Kanunu'nda kadınların cinsel hakları güvenceye alındı. Ayrıca cinsel suçlar, topluma karşı suçlar kategorisi yerine kişilere karşı suçlar başlığında, toplumsal cinsiyet bakış açısıyla tanımlandı.

Anayasa'nın 10. maddesine "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür" ibaresi eklendi. 90. maddedeki değişiklikle uluslararası insan hakları hukukunun üstünlüğü, Anayasa düzeyinde tanındı.

Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki dayanışma ağına Güney ve Güneydoğu Asya'da cinsel ve bedensel hakları savunan örgütlerin katılımıyla Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu (*Coalition for Sexual and Bodily Rights in Muslim Societies* – CSBR) iki bölgeli bir savunuculuk ağı olarak kurumsallaştı.

2005

KİHEP'e katılan kadınların sayısı 4.500'e, KİHEP'li kadınların kurduğu yerel örgütlenmelerin sayısı ise 10 ilde 15'e ulaştı.

2008

Müslüman toplumlarda cinsellik ve cinsel haklar üzerine ilk uluslararası enstitü olan birinci CSBR Cinsellik Enstitüsü düzenlendi.

2009

İpek İlkkaracan, toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeten ve bakım emeğine hak ettiği değeri atfeden "mor ekonomi" modelini geliştirdi. KİH, emek piyasasında toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden yola çıkan iş ve aile yaşamını uzlaştırma konulu uluslararası bir araştırmaya başladı.

CSBR'ın her yıl örgütleyeceği Ortak Mücadele Hep Birlikte (*One Day One Struggle!* - ODOS) kampanyası, 9 Kasım'da CSBR üyelerinin 11 ülkede gerçekleştirdiği 16 eşzamanlı eylemle başladı.

2010

KİHEP'e katılan kadınların sayısı 10.000'e ulaştı.

Türkiye'nin CEDAW 6. Periyodik Gözden Geçirilmesi New York'ta gerçekleşirken, dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın İstanbul'da kadın örgütleriyle yaptığı toplantıda sarf ettiği "Kadın erkek eşitliğine inanmıyorum, kadın ve erkek farklıdır, birbirinin mütemmimidir (tamamlayıcısıdır)" ifadesi, hükümetin eşitlik karşıtı yaklaşımını ortaya koydu.

2011

Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı kapatılıp yerine Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) kuruldu ve SHÇEK lağvedildi.

İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi imzaya açıldı. Türkiye ilk imzacı ve sözleşmeyi onaylayan ilk taraf devlet oldu.

2012

300 kadın örgütünden oluşan ve KİH'in sekretaryasında yer aldığı Şiddete Son Platformu'nun kampanyası sonucu, Ailenin Korunmasına ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (6284) yürürlüğe girdi.

Dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Uludere katliamına atıf yaparak kürtajın "cinayet" olduğunu söylemesinin ardından ulusal ve uluslararası kampanyalar örgütlendi. Kürtajı yasaklama girişimi geri püskürtüldü, ancak fiili kısıtlamalar hız kazandı.

2013

Belediyelerle KİHEP uygulamaları başlatıldı ve yerel kadın örgütleriyle ortaklıklar artırıldı. KİHEP'in 54 ilde ulaştığı kadın sayısı 12.000'i buldu.

2014

İstanbul Sözleşmesi yürürlüğe girdi.

TCK'nın cinsel suçlara ilişkin maddelerini (madde 102-105) kapsayan ve kadın ve çocukların cinsel haklarını gasp etmeyi hedefleyen yasa tasarısı, yoğun kampanyalara rağmen akran cinselliğini suç haline getirme riski taşıyan ve çocuklara yönelik cinsel istismar vakalarında ceza indirimlerine yol açabilecek düzenlemelerle yasalaştı.

2015

BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH), Türkiye dahil tüm üye ülkeler tarafından kabul edildi. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın ve kız çocuklarının güçlendirilmesi, KİH'ten Pınar İlkkaracan'ın da içinde yer aldığı küresel kadın hareketinden feministlerin çabalarıyla başlı başına ayrı bir hedef (Hedef 5) olarak kabul edildi. Ayrıca SKH politik deklarasyonunda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sürdürülebilir kalkınma için temel bir prensip olduğu belirtilerek 17 hedefin tamamıyla kesişimsel bağlantısı kuruldu.

2016

KİH, belediyelerle işbirliğini kurumsallaştırmak amacıyla KİHEP Kurumsal İşbirliği Protokolleri imzalamaya başladı.

Darbe girişimi sonrası ilan edilen ve sonrasında uzatılan OHAL'le birlikte ülkedeki baskı, milliyetçilik ve militarizm daha da arttı. Başta Kürt hareketi ve politikacıları olmak üzere,, feministler, hak savunucuları, hak temelli çalışan örgütler, kamu çalışanları, gazeteciler, kadınlar ve LGBTİ+'lar hedef alındı. HDP'li belediyelere kayyum atandı, bölgedeki kadın örgütleri kapatıldı.

KİH'in de sekretaryasında yer aldığı 126 kadın örgütünün katılımıyla kurulan TCK 103 Kadın Platformu'nun kampanyası ve kamuoyu tepkisi sonucu, çocuklara yönelik cinsel istismar vakalarında cezaları düzenleyen TCK 103 maddesinde, istismarda çocuğun rızasını arayan öneri geri çekildi. Ancak cinsel istismara 12 yaş altında daha yüksek ceza vererek 12-15 yaş arasındaki çocuklar ile 12 yaşından küçükler arasında ayrım yapan kademelendirme getirildi.

2017

KİH, belediyelere, özel sektöre, sivil toplum örgütlerine ve yerel yönetimlere yönelik Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (TCE) Seminerleri uygulamaya başladı.

2018

Başkanlık sistemi yürürlüğe girdi ve Meclis işlevsizleştirildi. Hak temelli hareketlerin ve sivil toplumun mücadele alanları daralmaya başladı.

TCK'da çocuklara yönelik cinsel istismar vakalarında cezaların artırılması ve kimyasal hadım gibi yöntemlerin kullanılmasını öneren yasa değişikliği, 160 kadın ve LGBTİ+ örgütünün tepkisi sonucu geri çekildi.

2019

İktidar tarafından sunulan, yoksulluk nafakasının sınırlandırılmasını öngören yasa tasarısı gündeme geldi. KİH'in sekretaryasını yürüttüğü 160 bileşenli Nafaka Hakkı Kadın Platformu, tasarının geri çekilmesini sağladı.

2020

Kadınlar ve sivil toplum kuruluşları, pandeminin sosyal ve politik etkisini en çok hisseden kesimler arasında yer aldı. Yüz yüze faaliyetlerin tamamen yasaklanması politik baskı aracı olarak da kullanıldı. Aynı yıl Aralık ayında değişen dernekler kanunu ile sivil toplum kuruluşları keyfi denetimler baskısı ile karşı karşıya kaldı.

Evlilik içi tecavüz, zorla ve erken yaşta evlendirme ve çocuk istismarı gibi ağır hak ihlallerini meşrulaştırmak amacıyla TCK 103'ü değiştirmeye yönelik yeni girişimlere karşı çeşitli kadın platformları örgütlenip tasarının Meclis'ten geçmesini engelledi.

2021

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Seminerlerine katılan kişi sayısı 5.000'i aştı.

20 Mart 2021 tarihinde, gece saat 02.30'da yayınlanan 3718 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekileceği açıklandı. Kadın örgütleri, ülke çapında son yılların en geniş katılımlı ve ses getiren kampanyalarını örgütleyerek kamuoyunun sözleşmeyi sahiplenmesini sağladı. Tüm itirazlara rağmen Türkiye 1 Temmuz'da sözleşmeden çekildi.

2023

28 yıl boyunca 57 şehirde gerçekleştirilen 1.000'den fazla grupla KİHEP'e katılan kadınların sayısı 17.000'i aştı. KİHEP'in kurumsal işbirliği ortakları 20'ye ulaştı. KİHEP'li kadınlar Türkiye'nin her bölgesinde parçası oldukları veya kurdukları kadın örgütlerinde, yerel yönetimlerde ve kadın hareketinde hak mücadelesini sürdürüyor.

1993 - 1999

1993

Kadının İnsan Hakları (KİH), Kadının İnsan Hakları Projesi (KİHP) adıyla 1993 yılının Aralık ayında İstanbul'da kuruldu. İsmini aynı yıl Viyana'da düzenlenen Birleşmiş Milletler (BM) Dünya İnsan Hakları Konferansı'nda şekillenen "kadının insan hakları" kavramından aldı. 1948'de kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde yalnızca iki kere "kadın" kelimesi geçtiği ve toplumsal cinsiyet kavramından hiç bahsedilmediği göz önüne alındığında, bu kadınlar için tarihsel bir kazanımdı. Zira konferansta "kadınların ve kız çocuklarının insan haklarının evrensel insan haklarının ayrılmaz, bölünmez ve vazgeçilmez bir parçası olduğu" kabul edildi. Üye devletler ilk defa kadınların insan haklarını güvence altına almak ve eşitliği sağlamakla yükümlü tutuldu.

KİH kuruluşundan itibaren toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyla yasal, toplumsal ve politik dönüşüm için savunuculuk yaparken, kadınların güçlenmesini ve tabandan örgütlenmesini destekleyen bütüncül bir feminist yaklaşım benimsedi. Kadınların eşitlik ve hak mücadelesinde kalıcı dönüşümler sağlamak için yerel, ulusal ve uluslararası düzeyler arasında bağlar kurarak eylem-araştırmalar yapmaya, kadının insan hakları ve bir yasal okur-yazarlık programı geliştirmeye, yayınları aracılığıyla feminist bilgi kaynakları oluşturup yaygınlaştırmaya başladı.

Ankara'da yaptığımız aile içi şiddetle ilgili araştırma, ilk faaliyetlerimizden biriydi. Araştırma, Türkiye'de bu konudaki çalışmaların az olduğu bir dönemde, aile içi şiddete fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddeti kapsayan, çok boyutlu, feminist bir bakış açısıyla yaklaşıyordu. Sonuçlar, katılımcıların %89'unun eşleri tarafından psikolojik şiddete, %39'unun da fiziksel şiddete maruz kaldığını gösterdi.

Bu dönemde kadına yönelik şiddet uluslararası alanda da pek az ilgi görüyor, özellikle aile içi şiddet üzerine sistematik veri konusunda önemli bir eksiklik göze çarpıyordu. Bu bağlamda **kadın ve göçmen olmaktan kaynaklı çifte ayrımcılığa maruz kalan Türkiye'den Berlin'e göç etmiş kadınların durumunu inceleyen bir araştırma daha gerçekleştirildi.** Sonuçlar Berlin ve Ankara'da şiddete maruz kalan kadınların oranının yakın olduğunu gösterirken, Berlin'deki kadınların çok daha büyük bir bölümünün şiddetle baş etmek için resmi mercilere ve sosyal destek mekanizmalarına başvurduğunu gözler önüne serdi.

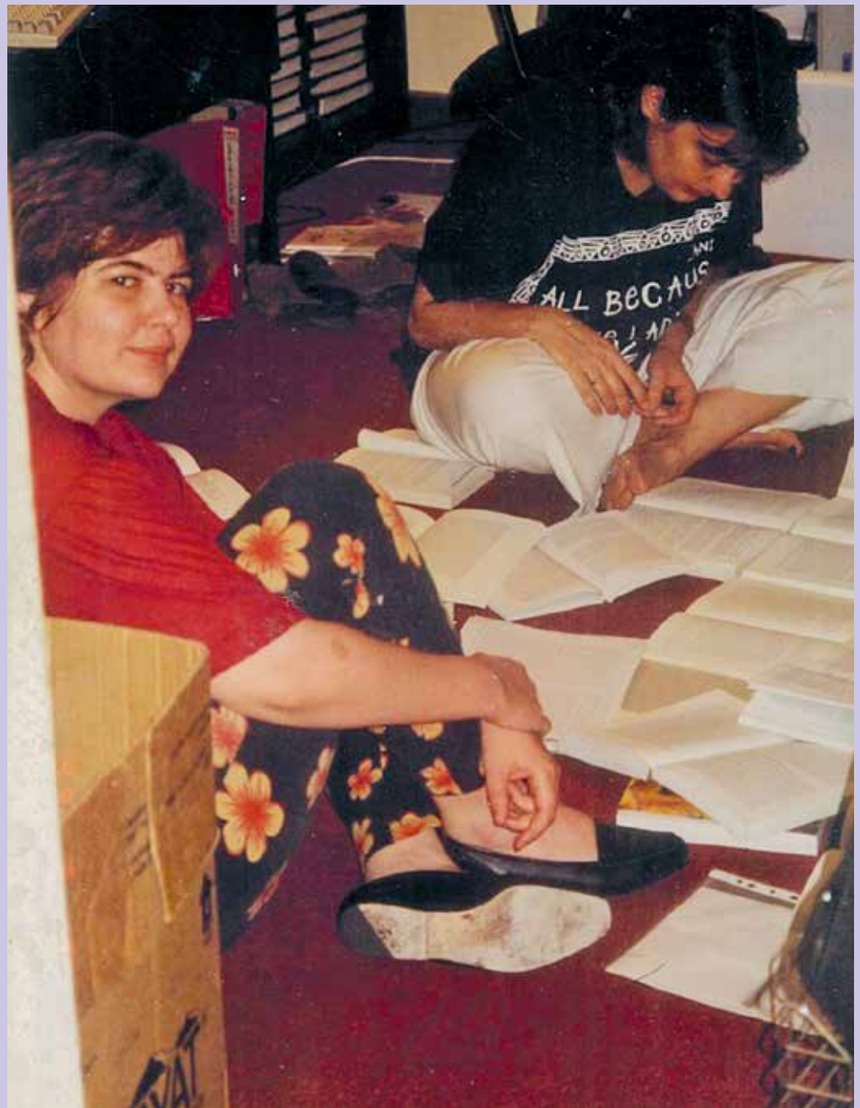

“Yerelden küresele, küreselden yerele dedik hep. Yani bilmem nerenin ilçesinde kadınların dile getirdiği bir meseleyi gidip uluslararası bir toplantıda dile getirmek, aynı zamanda uluslararası bir toplantıda konuşulan bir meseleyi KİHEP’li kadınlarla konuşmak.”

Gülşah (Seral)

1994

KİH, kuruluşundan itibaren uluslararası **Müslüman Toplumlarda Yaşayan Kadınlar Ağı**’nın (***Women Living under Muslim Laws*** **- WLUML)** bir parçası oldu. WLUML, hem yazılı kanunlarla düzenlenmiş resmi hukuktan hem de dini metinlere ve örf ve adetlere dayalı İslam hukukundan etkilenen kadınlar için bir bilgi paylaşımı, dayanışma ve destek ağı oluşturmak amacıyla 1984 yılında kurulmuştu ve 1990’lı yıllarda 25 Müslüman toplumda savunuculuk stratejileri geliştirmek üzere olumlu ve kısıtlayıcı yasa ve uygulama örnekleri üzerine bir araştırma programı yürütüyordu. Araştırmanın KİH tarafından yürütülen Türkiye ayağı, bu coğrafyadaki tek laik devlet olmasına rağmen kadınların hayatlarının dini ve geleneksel erkek egemen norm ve pratikler tarafından şekillendirildiğini göstermesi açısından önemli bir örnekti. **Bu kapsamda İstanbul’da ve Türkiye’nin doğusu ve güneydoğusunda eylem-araştırmalar yürütüldü.**

Yerelde dayanışmayı büyütmek ve kadınların ihtiyaçlarını tespit etmek amacıyla **İstanbul’un Ümraniye, Dudullu ve Kartal mahallelerinde ev toplantıları yapmaya başladık**. Bu toplantılar İstanbul’daki saha araştırmasının ve daha sonra Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı’na (KİHEP) dönüşen **Kadınlar için Yasal Okuryazarlık Programı**’nın **(KİYOP)** da altyapısını oluşturdu.

Kadınların yasal haklarını sade bir dille aktaran ***Haklarımız Var!*** **kitapçığının ilk baskısı yayınlandı.** Ev toplantılarında da kullanılabilecek, okuryazarlık deneyimi az olanlar dahil hayatın her kesiminden kadınların bu bilgilere erişmesini hedefleyen kitapçık, türünün ilk örneklerindendi. Kadın haklarını hikayeleştiren anekdotların ve illüstrasyonların yanı sıra haklarımızı öğrenebileceğimiz kurumların bilgisini de içeriyordu.

1995

BM Dünya Kadın Konferansı (Pekin Konferansı) 189 ülkenin ve 10.000'in üzerinde STÖ'nün katılımıyla gerçekleşti. Pekin Bildirgesi ve Eylem Platformu, hükümetleri kadın erkek eşitliğini geliştirmek ve toplumsal cinsiyet perspektifini temel politika ve programlara yerleştirmekle yükümlü kıldı. KİH konferansta savunuculuk yapmanın yanı sıra, sonrasında da Türkiye'de Konferans Sonuçlarının Uygulanması ve İzlenmesine İlişkin Ulusal Eylem Planı'nın geliştirilmesine katkıda bulundu.

Görsel eğitim ve savunuculuk materyali olarak çekilen ***Artık Dur Demenin Zamanı Geldi!*** adlı belgesel, kadınların hikayeleri üzerinden, şiddetten kurtulmak için stratejiler sunmak ve yasal çerçevenin eksikliklerine dikkat çekmek için bir araç olarak planlanmıştı. Belgeselin ilk gösterimi, ilk yerel ortağımız Ümraniye Kadın Merkezi Derneği'nde (ÜKM) yapıldı.

KİYOP'un ilk pilot uygulamalarını Ümraniye ve Gülsuyu'nda, okuryazarlık seviyesi düşük kadınlar, Kürt ve Alevi kadınlar, İstanbul'a yeni göç etmiş kadınlar gibi farklı sosyoekonomik çevrelerden gelen kadınlarla gerçekleştirdik.

Leyla Gülçür göçmen seks işçilerinin maruz kaldığı çoklu yasal, toplumsal, cinsel, ekonomik ve ırksal ayrımcılığı ortaya koyan bir saha araştırması yürüttü. Araştırmayı temel alan ***The "Natasha" experience: Migrant sex workers from the former Soviet Union and Eastern Europe in Turkey*** **["Nataşa" deneyimi: Eski Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'dan Türkiye'ye göç eden seks işçileri]** adlı makalesi 2002 yılında *Women's Studies International Forum* dergisinde yayınlandı.

1996

KİH ekibi, Doğu ve Güneydoğu'da kadın ve insan hakları örgütlenmeleriyle tanışmak, dayanışmanın ve eylem-araştırma gerçekleştirmenin imkanlarını konuşmak için **Diyarbakır, Şanlıurfa ve Gaziantep'e ilk saha ziyaretlerini** yaptı. Kadınların ailede ve kamusal alanda yaşadığı hak ihlalleri üzerine kadınlarla birlikte İstanbul'da yapılandırıp yürütmeye başladığımız eylem-araştırmanın Doğu ve Güneydoğu Anadolu ayağı başlatıldı. Bu araştırmalar aynı zamanda ÜKM'yle geliştirmekte olduğumuz KİYOP'un şekillenmesine ve yaygınlaştırılmasına vesile oldu.

KİYOP'un pilot eğitici eğitimi ve sonrasında ÜKM'li kadınların yürüttüğü 12 pilot grup uygulaması İstanbul'un Ümraniye ve Gülsuyu semtlerinde gerçekleşti. KİYOP, siyasi, ekonomik ve bedensel haklar dahil farklı alanlarda kadınların hayatını etkileyen kanun ve geleneksel uygulamalara bütüncül ve eleştirel bir bakış getiriyordu. Programın hedefleri kadınların özgürlüğünü elinden alan patriyarkal toplumsal sistemlerin adını koymak, yasal okuryazarlığı yaygınlaştırmak, kadınların kendi deneyimleri üzerinden hak ihlallerine karşı birlikte stratejiler geliştirmek ve yasal ve toplumsal değişim için kadınların örgütlenmesine katkıda bulunmak olarak belirlendi. Program ileriki yıllarda kurumsallaşacak üç aşamalı bir yöntem izliyordu: İlk aşama, program modüllerinin grup yönlendiricisi adaylarıyla uygulandığı eğitici eğitimini, ikinci aşama, grup yönlendiricilerinin ilk grup çalışmalarını yürütmesini ve bu süreçte süpervizyon ziyaretleri ve sürekli iletişim ile desteklenmesini, son aşama ise grupların tamamlanmasının ardından uygulamalarının değerlendirmesinin yapılmasını kapsıyordu.

İlk gruplara katılan kadınlar hem bireysel olarak güçlenmeye hem de örgütlenmeye başladı. İlk grupların ikinci ayında daha önce sadece dini nikahı olup resmi nikah kıydırmayı başaran, eşlerinden gördükleri şiddeti durduran, belediyenin pazar yeri kurması için örgütlenip başarılı bir kampanya yürüten kadınlar oldu. Bir grup, Meclis'e göndermek üzere hak ihlallerinin engellenmesi için bir imza kampanyası örgütledi.

Sıcak Yuva Masalı **Metis Yayınları tarafından yayınlandı.** Kadınların deneyimlerinin yanı sıra hukuki düzenlemelerin feminist bakış açısıyla değerlendirilmesini, Ankara ve Berlin araştırmalarının bulgularını ve uluslararası stratejileri içeren bölümlerden oluşan kitap, ayrıca şiddete karşı koruma emri için yürütülecek kampanya kapsamında da önemli bir savunuculuk aracı oldu.

Pınar İlkkaracan'ın ***Women's movement(s) in Turkey: A Brief Overview*** **[Türkiye'de kadın hareket(ler)i: Kısa bir bakış]** adlı makalesi, Türkiye'deki kadın hareketinin militarizme ve Türk kimliğine eleştirel bir yaklaşım geliştirmesini, cinsel özgürlük ve heteroseksizm gibi konuların feminist gündeme girmesini öneriyor, Müslüman ve seküler kadın hakları savunucuları arasında daha fazla diyalog çağrısı yapıyordu.

1997

KİYOP pilot uygulamaları Gaziantep, Diyarbakır ve Şanlıurfa'da yapılan gruplarla devam etti. 1980'lerden beri Türk ordusu ile PKK (Kürdistan İşçi Partisi) arasında süren silahlı çatışmadan kaynaklı zorlu koşullar, geleneksel patriyarkal pratiklerin yaygınlığı ve kadınlar için sosyal hizmetlerin yokluğu bölgede ağır hak ihlallerine yol açıyordu. Bu koşullarda, ülkenin batısındaki kadın hareketiyle Doğu ve Güneydoğu'daki kadın hakları savunucularını bir araya getirebilmek amacıyla bölge önceliklendirildi. Aynı dönemde, grup yönlendiricileri tarafından eğitim modüllerinin yürütülmesinde kullanılacak olan *Kadınlar için Yasal Okuryazalık El Kitabı'nın* hazırlığına başlandı.

KİH, Eşitlik İzleme Platformu (EŞİT-İZ) ve Mor Çatı'nın katkılarıyla **Türkiye'nin CEDAW Komitesi Periyodik Gözden Geçirmesi kapsamında ilk CEDAW Gölge Raporu'nu hazırladı.** 1997, CEDAW Komitesi'nin kadın örgütlerinin katkısını içermek adına gölge raporlama yöntemini kurumsallaştırdığı ilk yıl oldu. Bu kapsamdaki savunuculuk çalışmalarımız Türkiye'nin sözleşmeye ilişkin çekincelerini kaldırması, Medeni Kanun'un toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle yenilenmesi, ayrımcı gelenekler uğruna işlenen sözde "namus cinayetlerine" karşı yasal önlem alınması ve kadın sığınaklarının açılması dahil, gölge raporumuzda

bahsi geçen neredeyse tüm noktaların Komite'nin Nihai Görüşler metnine dahil edilmesini sağladı. Ulusal düzeyde hükümet üzerinde baskı kurmak için uluslararası mekanizmaları kullanan bu strateji, zamanla Türkiye'deki kadın hareketi için güçlü bir savunuculuk aracına dönüşen önemli bir adım oldu.

1998

Aile içi şiddete karşı kadınların koruma emri çıkartabilmelerini sağlayan **4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun** TBMM'de kabul edildi. Kadın hareketinin süregiden mücadelesinin yanı sıra Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nün (KSSGM) desteğiyle Meclis'te yürüttüğümüz savunuculuk sonucunda çıkan kanun, o dönemde dünyadaki sayılı örneklerden biriydi. Kanun, aynı evde yaşayan eş, çocuk veya başka aile üyelerinin birinden şiddet gören kadınların koruma emri yoluyla şiddet uygulayan kişiyi evden uzaklaştırabilmesini sağlıyordu.

İki pilot uygulamanın ardından ihtiyaç saptamalarında kadınlar tarafından dile getirilen konuları da ele alan ve **16 modülden oluşan *Kadınlar için Yasal Okuryazarlık El Kitabı* tamamlandı.**

KİYOP'un ülkedeki genelindeki Toplum Merkezleri'nde sürdürülebilir bir şekilde uygulanması için KİH ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü (SHÇEK) arasında bir işbirliği protokolü imzalandı. Bu ortaklık, Türkiye'de bir feminist örgüt ile bir devlet kurumu arasında yapılan ilk resmi işbirliği olması bakımından önemliydi. Toplum merkezleri çoğunlukla kentlerin sosyoekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerinde yer alıyor ve bu çevrelerdeki kadınlara çeşitli sosyal hizmetler aracılığıyla ulaşıyordu. Bu da programın çeşitli gruplara erişme hedefiyle örtüşüyordu.

19 sosyal hizmet uzmanının katılımıyla ilk kurumsal KİYOP Eğitici Eğitimi gerçekleştirilerek yedi ilde toplam 350 kadının katılımıyla 18 grup açıldı.

KİH, WLUML ve Küresel Kadın Liderliği Merkezi (*Center for Women's Global Leadership* - CWGL) tarafından İstanbul'da örgütlenen uluslararası **Müslüman Toplumlarda Feminizm Enstitüsü**'nün ev sahipliğini yaptı ve uluslararası katılımcılar için İstanbul'daki kadın örgütleriyle tanışma ve strateji geliştirme toplantıları düzenledi.

1999

KİYOP deneyimleriyle beslenen savunuculuk ve lobicilik çalışmalarımız dolayısıyla **İnsan Hakları Eğitimi İçin Ulusal Eylem Planı**'nı hazırlayan İnsan Hakları Eğitimi Komitesi'ne davet edildik. Eylem planında "demokratik hukuk sisteminin güçlendirilmesi ve barış kültürünün desteklenmesi" vurgularının içerilmesi ve insan hakları eğitiminde toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşımın ilke edinilmesini sağladık.

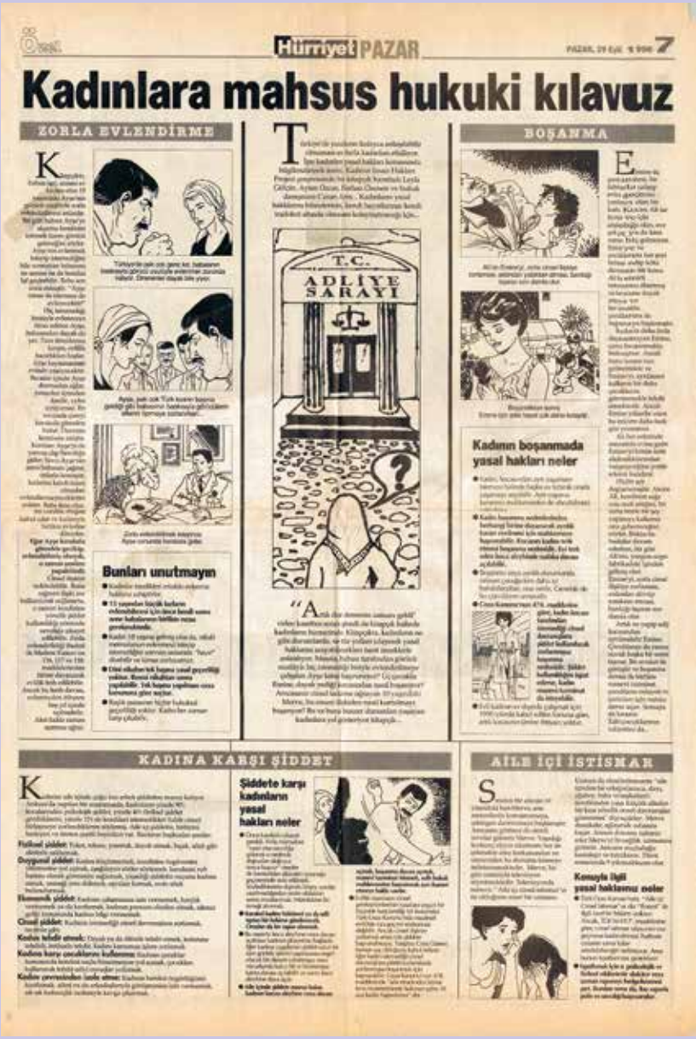

Hürriyet PAZAR

Kadınlara mahsus hukuki kılavuz

ZORLA EVLENDİRME

BOŞANMA

T.C. ADLİYE SARAYI

Kadının boşanmada yasal hakları neler

Bunları unutmayın

KADINA KARŞI ŞİDDET

Şiddete karşı kadınların yasal hakları neler

AİLE İÇİ İSTİSMAR

Kısıtlı ve ücretsiz çalışma nedeni

Hürriyet Pazar, 29 Eylül 1996

1998 yılında kadın hareketinin yıllardır yürüttüğü **Bekaret Kontrollerine Son Kampanyası** sonucunda Adalet Bakanlığı bir genelge ile bekaret kontrolü muayenelerinde insan onuru ile bağdaşmayan uygulamalara meydan verilmemesi için önlemler alınmasını hükme bağlamıştı. 5 Ocak 1999'da ise Bakanlık yeni bir genelge yayınladı ve **şikayete bağlı olan "kızlık bozma" suçunu takiben bekaret kontrolünü muayene olan kişinin rızasına bağlandı.**

17 Ağustos 1999'da Kocaeli, Adapazarı, Yalova, Gölcük ve İstanbul başta olmak üzere Türkiye'nin kuzeybatısını etkileyen Marmara Depremi'nde en az 18.000 kişi hayatını kaybetti. **KİH, İzmit'te özellikle çocuklara ve yaşlılara hizmet verecek bir rehabilitasyon merkezinin kurulmasının koordinasyonunu üstlendi.** 190 metrekarelik bir alanda dört çadır ve bir gönüllü grubuyla yola çıkan İzmit Rehabilitasyon Merkezi, 6 Eylül 1999'da açıldı. KİH ekibi çadırkentteki kadınlar için gönüllüler örgütledi. Ayrıca, rehabilitasyon merkezinde bir yıl boyunca düzenli olarak kadınlarla haftalık destek ve bilinç yükseltme grupları organize etti, çocuklarla atölyeler yaptı ve deprem bölgesinde artan kadına yönelik şiddeti engellemek adına kadınlara destek olmak için kitapçıklar dağıttı.

1997-98'de yürüttüğümüz Koruma Emri Yasası Kampanyası'nı sunmak üzere **BM Kadın Fonu tarafından 8 Mart 1999'da gerçekleştirilen Küresel Video Konferansı**'na katıldık. Sunumun yer aldığı oturum TRT 2'de canlı yayınlandı.

Diyarbakır, Gaziantep, Şanlıurfa ve İstanbul'da "Türkiye'de Kadının Konumu" başlığı altında gerçekleştirdiğimiz saha araştırmalarına dayanan dört makalemiz Tarih Vakfı'nın Cumhuriyet'in 75. yılı dolayısıyla hazırlanan *Bilanço '98* kitap serisinde yayınlandı. Araştırmaların kadınların istihdama erişim hakkı ve işgücüne katılım ayağı, cinsiyetçi iş bölümünün ve hareket özgürlüğünün kısıtlanmasının kadınların işgücüne katılımı önündeki en temel engel olduğunu açığa çıkardı. İç göçün kadınlar üzerindeki etkisini inceleyen bölüm ise kente göçün kadınlar için her zaman özgürleştirici olduğu varsayımının aksine, bunun, kadınların zorunlu göçe maruz kalıp kalmadığına, hareket özgürlüğüne ve aile içi dinamiklere bağlı olduğunu gösterdi. Kadınların yurttaşlık hakları ayağı ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da kadınların eşit miras hakkı gibi kimi medeni haklarının geleneksel normlar üzerinden kısıtlandığını (%61) gösterirken, kadınların hareket özgürlüğünün ülkenin batısında da doğusunda da, kırsal alanda da kentte de eşit derecede kısıtlandığını gözler önüne serdi. Son olarak, *"Doğu Anadolu'da Kadın ve Aile"* makalesi, cinsellik konusunda bölgede ciddi hak ihlallerinin yaygın olduğunu, örneğin kadınların yarısının kendi rızaları olmadan evlendirildiğini ve yine yarısının evlilik içi tecavüze uğradığını (bu tarihte evlilik içi tecavüz Türkiye'de suç kapsamına girmiyordu) ortaya çıkardı.

Yürüttüğümüz çalışmalar ve programlarla toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal adalet alanlarında sağlanan ilerlemeye sunduğumuz katkılar nedeniyle Kalkınmada Kadın Hakları Derneği (*Association for Women's Rights in Development* - AWID) Öncü Çözümler Ödülü'ne layık görüldük.

bizlerin gözünden...

BAŞLARKEN

Pınar (İlkkaracan)

Üniversiteye başladıktan iki sene sonra 1980'de ihtilal oldu, beni çok etkileyen, dönüştüren, içimi acıtan bir süreç. Üniversitede bırak herhangi bir eylem düzenlemek, kulüp toplantıları bile yasaklandı. Kapıda polis, zaten her yer polis. O hiçbir sey yapamamak, çaresizlik duygusu.

Sıkıyönetim sırasında BİLSAK'ta feminist toplantılar başladı, onlara gitmeye başladım. Kızların, kadınların cinsiyetleri nedeniyle yaşadıkları ayırımcılık apaçık ortadaydı, ama Türkiye'de buna karşı o güne kadar bir söylem yoktu. Toplantılardaki tartışmalara nesil farkı ve belki onun getirdiği bir hiyerarşi nedeniyle pek katılamadık, daha çok dinleyiciydik.

Sonra 1988'de doktora için Batı Berlin'e gittim. Berlin çok bilinçli bir seçimdi, çünkü 80 İhtilali sonrası Türkiye'deki politik ortamdan çok bunalmıştım. Berlin'de (o zamanki deyimiyle) çok canlı sosyal hareketler vardı. Hakikaten de o 80'lerin Berlin'i inanılmaz bir şeydi. Yüzlerce sosyal hareket vardı. Politik eylemlere katılmak, aktivizm yapmak istiyordum. Berlin'e geldikten sonra tabiri caizse ne bulursam atladım içine. Önce mülteciler konusunda politik aktivizmle başladım. Beklemediğim bir şekilde mültecilerle çalışmaya başladığımda kadın/erkek ayrımcılığını çok daha keskin fark ettim. Tamam, bütün mülteciler kötü durumda, ama kadın mülteciler çok daha kötü durumda. Erkekler kadınlara oranla çok daha rahat mülteci olma hakkını kazanıyordu. Zaten var olan aile içi şiddet katlanarak artıyor ve kadın kocasından ayrılmak istiyor, ama ayrılamıyor. Yani ya aile içi şiddeti kabul edecek ya da Almanya'dan atılacak, ülkesine geri gönderilecek. O kadar çok kadından dinledim ki bunu! Alman hukuk sisteminin, BM Mülteciler Komisyonu'nun bunu görmek istememesi, daha doğrusu "görmeyi reddetmesi." Sanıyorum benim keskin feministliğim orada başladı, yani nispeten de olsa demokratik bir devletin, kurumların, insanlık adına olduğu söylenen yasaların, hatta BM'nin bile nasıl böyle bir ayırımcılığı yok saydıkları.

"Logonun basit ama anlamlı bir şey olması gerekiyordu. Anlamı şu; üçgenin köşelerinde üç tane femina, kadını simgeliyor. Üçgen de ağ kurmayı, *networking*'i, dayanışmayı simgeliyor. Üçgenin uçları da açık, kapanmıyor, o da hep gelişmekte olan ağları, sonsuzluğu simgeliyor."

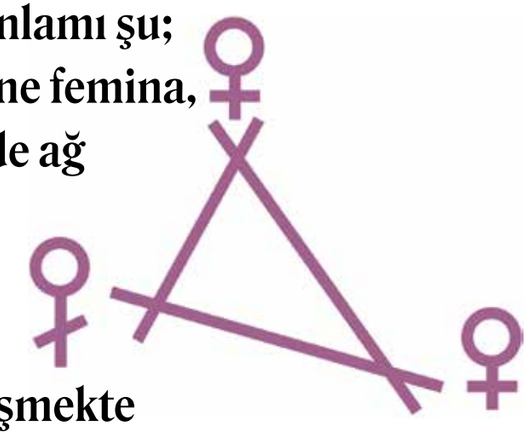

Pınar (İlkkaracan)

Ondan sonra işte kadın hareketinde çalışmaya başladım. Berlin'de feminist örgütlerde çalıştım, toplantılara gitmeye başladım. Sonra da sığınakta çalışmaya başladım, 1989'da Berlin'de. Almanya'nın en büyük sığınağıydı. Kapasitesi 100 kişilikti ama çoğu zaman en az 120-150 kadın ve çocuk vardı aynı anda. O dönem benim için bir dönüm noktası oldu. Hayata, siyasete, kadın - erkek güç dengelerine bakışımı değiştirdi. O yüzden ben Mor Çatı'ya, dünyadaki kadın sığınaklarına inanılmaz değer veririm.

Sığınakta uzun süre çalışmak bambaşka bir şey. Kadına karşı şiddet bu kadar mı uluslararası olur, şiddetin hiç mi sonu yok… Erkeklerin kadınlara yaşatabileceklerinin sonu yok, işkenceden cinayete kadar... İşte şiddet döngüsü dediğimiz şey.

Beş sene Berlin'de feminist aktivizm yapıp önce mülteci kadınlarla, sonra sığınakta çalıştıktan sonra geldik sene 93'e! O sırada Türkiye'de demokratikleşme hareketi başlamıştı. Ben ne yapıyorum burada, ben Türkiyeliyim, benim bu çalışmaları esas Türkiye'de yapmam gerekiyor diye düşündüm. Tamam, burada da yapacağımı yaptım, ama Türkiye'ye katabileceğim çok şey var diye, Kadının İnsan Hakları'nı kurmak üzere Türkiye'ye döndüm.

Bu arada Leyla'yla tanıştık. Müslüman ülkelerde kadınların durumu üzerine çalışan bir dayanışma ağı olan WLUML'un Müslüman toplumlarda kadınları etkileyen yasaları ve ayırımcı örfi uygulamaları inceleyen karşılaştırmalı bir araştırmasının Türkiye ayağı için fon almış. "Bu araştırmayı birlikte yapalım." diyor. "Yaparım, ama eğer Türkiye'de bir dernek kuracaksak." dedim. "Yani bu paranın bir kısmıyla Türkiye'de bir kadın örgütü oluşturacaksak…" O da "Tamam, çok güzel fikir!" dedi. İşte öyle… Aslında 92'de başladık araştırmaya.

Tabii ki o fon örgütüne de o araştırmayı teslim etmemiz gerekiyor. Fon örgütünün, bizim bir kadın örgütü kuracağımızdan haberi yok. Onların böyle bir talebi yok zaten. Yani aslında araştırmacı olarak kendimize almamız gereken paranın önemli bir kısmını bir kadın örgütü kurmaya ayırdık. 1993'te ikimiz de Türkiye'ye döndük ve Kadının İnsan Hakları öyle başladı.

Kadının İnsan Hakları adını koyduk. Niye? Orası önemli! Çünkü Leyla da ben de iki yıl boyunca 1992'de Viyana'da yapılan Dünya İnsan Hakları Konferansı için çalışmıştık. Konferans çok başarılı oldu ve dünyada ilk kez, BM nezdinde "kadın hakları insan haklarıdır" diye karar alındı. Biz tabii çok mutlu olduk. O yüzden derneğin adı Kadının İnsan Hakları. Türkiye'ye bu deyimi yerleştirmeye çalışıyoruz. "Kadın Hakları" değil, "Kadının İnsan Hakları".

Sonra logoyu geliştirdik. Hayatımda ilk defa bilgisayarda *design* programı kullandım. Arkadaşım da bilgisayarcı, ofisinde oda tuttuğumuz… Allah'a şükür, çünkü bizim bilgisayarımız falan da yok… İşte onun bilgisayarını kullanarak, hiç unutmuyorum, geceleri oturdum, program öğrenip o logoyu yaptım. Antetli kağıt gerekiyor çünkü. Bakanlığa, basına, şuraya buraya bir şey yazmamız gerekiyor. Logo yaptırmak için zaten paramız yok. Leyla'nın aldığı fondan ofis parasını, kırtasiyeyi, elektriği, suyu falan ödüyoruz, bize de çok az bir para kalıyor, minimum yaşam harcamasına yetmiyor bile. Ben de oturdum logo yaptım. Basit ama anlamlı bir şey olması gerekiyordu. Anlamı şu: Üçgenin köşelerinde üç tane femina, kadını simgeliyor. Üçgen de ağ kurmayı, *networking*'i, dayanışmayı simgeliyor. Yani bence hem Türkiye'de hem bütün dünyada kadınlar arasındaki ağları simgeliyordu. Üçgenin uçları da açık, kapanmıyor, o da hep gelişmekte olan ağları, sonsuzluğu simgeliyor.

Almanya'dayken de hiç Mor Çatı'yla irtibatımı koparmadım. Leyla'yla o yıllarda, daha dönmeden, ne kadar feminist örgüt varsa görüştük hepsiyle. Mor Çatı, Ankara Kadın Dayanışma, Kadın Eserleri Kütüphanesi… Biraz şok geçirdik bu kadar az feminist, yani hakikaten tabandan gelmiş feminist örgüt olmasına. Görüşmeler çok güzeldi, sıcaktı, ama mesela yayın çok az, araştırma çok az. Örneğin kadına karşı şiddet konusunda araştırma yok. Mor Çatı'nın broşürleri hariç yayın yok. Var olan örgütlerde çoğunlukla yüksek eğitimli kadın var, daha düşük eğitimli kadınlar ne yapıyorlar? Bu çok büyük bir soru işaretiydi.

Leyla (Gülçür)

1990'ların başında Uluslararası Kadın Merkezi *(International Women's Tribune Centre* - IWTC) adlı bir kadın kuruluşunda staj yaparken dediler ki "Biliyor musun, biz Türkiye'de başka bir feminist kadın tanıyoruz. Adı İpek İlkkaracan." İpek'le konuştukları zaman İpek'e de beni anlatmışlar, sonra nihayet tanıştık ve arkadaş olduk. Ben sonra WLUML diye bir kadın örgütleri ağı ile çalışmaya başladım. Müslüman ülkelerde kadın aktivizmi yapan farklı ülkelerden kadınlar. Yani Cezayir'den tut da Pakistan'a, Bangladeş'e kadar. "Biz 25 ülkede yeni bir araştırma projesi başlatıyoruz ve Türkiye'nin de bu projeye katılmasını istiyoruz. Sen Türkiye ayağını yapar mısın?" dediler. Ben de "Tamam" dedim. Projenin de amacı Müslüman toplumlarda kadınları etkileyen gerek yazılı gerek geleneksel yasalara bakmak. Bu arada İpek beni Pınar'la tanıştırdı, Kadının İnsan Hakları Projesi böyle başladı. 1993 sonu

ikimiz de Türkiye'ye döndük, WLUML araştırmasına başladık. Diğer ülkelerde şunları araştırıyorlardı: "Hangi İslam yasaları kadına uygun, hangileri değil? Bunların ikisinin arasında ayırt edilebilecek şeyler var mı? Bu konularda aktivizm yapılabilir mi?" Bizde laik bir yasa olduğu için biz biraz ortada kaldık. Onlara uygun, onlarla paralel bir şey yapmak biraz zordu. Dolayısıyla biz de dedik ki, "Tamam, Türkiye'de nerelerde eksikler var? Şiddet üzerine eksiklik var. Şiddet üzerine araştırma yapalım, sonra aslında sözlü yasalar da—özellikle cinsellik konusunda—kadınların hayatını belirliyor, onlara bakalım." Şiddet araştırmasında gördük ki, aslında hepimizin bildiği gibi, hele psikolojik şiddeti de göz önünde bulunduracaksak, kadınlar çok yüksek oranlarda şiddet yaşıyor. Pınar Berlin'deki Türkiyeli göçmen kadınlarla yaptı araştırmayı, ben Ankara'da. 1990'larda, Berlin'e kıyasla Türkiye'de şiddete maruz kalan kadınların başvurabilecekleri herhangi bir birim yoktu. Ne sığınak vardı ne polise gidebiliyorlardı. Yani başvuru yüzdeleri neredeyse yüzde bir, yüzde sıfırdı. Bu, çok önemli bir çıktıydı. Sonra o araştırma kitaplaştı (*Sıcak Yuva Masalı*). 1997'de Meclis'te 4320 sayılı Koruma Emri Yasası tartışılıyordu, o kitabı milletvekillerini ikna etmek için kullandık.

Bir yandan o zamanlar Türkiye'de uluslararası çapta çok az aktivite vardı. Stratejik olarak Birleşmiş Milletler Konvansiyonları'na da yoğunlaşıyorduk. Tam o sıralarda, 1994'te BM Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı (ICPD), 1995 de Pekin Konferansı vardı. Biz uluslararası süreçleri bildiğimiz, içinde olduğumuz için dedik ki, "Bu sözleşmelerin hiçbiri Türkiye'de aktivizm için kullanılmıyor. Halbuki Türkiye bunları imzalamış bir ülke. Bunları niye kullanmıyoruz, nasıl kullanabiliriz?" Dolayısıyla oradan da bir giriş, bir olasılık gördük, yerelde bunları yaygınlaştırmaya çalıştık.

Ben kişisel olarak o seneleri çok güzel hatırlıyorum. Yani çok heyecan verici, pozitif bir süreçti. Tamam, zorluklar, sorunlar, pislikler vardı, yok değil. Çok uzun saatler çalışıyorduk. Bir de biraz kaotiktik. Bir örgüt için bütçe yapmasını mesela sil baştan öğrendik. Maaş olayı, kim maaşlı olacak, bilanço nasıl yapılacak… Ama çok heyecan verici, olasılıkların çok açık olduğu bir zaman olarak hatırlıyorum.

İpek (İlkkaracan)

1990'ların başında UNIFEM'de çalışıyordum, Asya ve Afrika ülkelerinde çalışıyoruz. Pınar'la, benim ablam, bir araya geldiğimizde ben ona UNIFEM'de ne yaptığımı anlatıyorum, o bana Berlin'de sığınakta ne yaptıklarını anlatıyor. "Ama biz Türkiyeliyiz, orada ne yapabiliriz?" diye konuşuyoruz. Aynı dönemde UNIFEM'in bir kardeş kuruluşu var, bir sivil toplum örgütü, IWTC. Bildiğim kadarıyla dünyada ilk uluslararası kadın örgütlerinden bir tanesi. Bana diyorlar ki, "IWTC'de Türkiye'den bir kadın var, adı Leyla Gülçür. Mutlaka tanıştırmamız lazım sizi. O da feminist. Siz çok iyi anlaşırsınız." Leyla da beni duyuyormuş IWTC'de. Pınar'la Leyla'yı tanıştırıyorum, onlar da Türkiye'ye dönüp Kadının İnsan Hakları'nı kuruyorlar, WLUML şemsiyesi altında "Kadın ve Hukuk" araştırmasına başlıyorlar.

Bu proje ilerledikçe ufak ufak alt projeler, yani bu araştırma projesinin dışında minik alt projeler oluşmaya başladı. Mesela seks işçileri konusunda Leyla bir araştırma yaptı.

Temmuz - Ağustos 1995

Sekreter Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 17

HAYDİ!

Kadın Hakları İçin İş Başına!..

Dünya Uluslararası Kadın ve Hukuk Projesi olarak sürdürülen feminist çalışmalar iki kadın öncülüğünde 1993'den itibaren **"Kadının insan hakları projesi"** olarak nihayet Türkiye'de de yürütülüyor.

Pınar İLKKARCAN *(Psikoterapist)* **Leyla GÜLÇÜR** *(Toplum Psikoloğu)*

Bu projeyi sizlerle paylaşmak istiyorlar. Onlara destek olmak ve birlikte çalışmak için telefonunuzu bekliyorlar. Aşağıda bu projenin ayrıntılarını ve irtibat telefonlarını bulacaksınız. Ne dersiniz, artık birşeyler yapmanın zamanı geldi değil mi?

Projenin koordinatörlüğünü yürüten **İLKKARCAN** ve **GÜLÇÜR** projeyi şöyle anlatıyorlar.

KADIN HAKLARI PROJESİNİN İÇERİĞİ

Kadının İnsan Hakları Projesi; Türkiye'de de kadınların haklarıyla ilgili bilgi kaynakları oluşturmaya ve bunları Türkiye'nin her bölgesindeki kadın vatandaşlara ulaştırmayı amaçlayan bağımsız bir feminist projedir. Uluslararası deyimiyle *"Non-Governmental Organization"* (hükümet dışı kuruluş) özelliği taşıyan bu proje diğer uluslararısı NGO'larla işbirliği halinde çalışmaktadır. Birlikte çalıştığımız uluslararası hükümet dışı kuruluşlardan biri olan *Women Living Under Muslim Laws* (WLUML), müslüman toplumlarda / ülkelerde yaşayan kadınların hukuksal, toplumsal ve geleneksel yaşam koşullarını araştırarak, kadınlar arasısı bilgi akışı, dayanışma ve karşılıklı destek ağını oluşturmaya çalışan bir organizasyondur. *Women Living Under Muslim Laws'ın* yürüttüğü *Uluslararası Kadın ve Hukuk Projesi'nin* Türkiye çalışmalarını biz *Kadının İnsan Hakları Projesi* olarak yürütüyoruz.

KADIN VE HUKUK PROJESİ

"Kadın ve Hukuk Projesi" 25 ülkede kadın haklarına tesir eden olumlu ve olumsuz yasa maddelerini ve geleneklerinden oluşan sosyal uygulamaları inceleyerek kadının toplumsal statüsünü geliştirmeyi amaçlayan uluslararası projedir. Türkiye'nin, bu projeye katılan 25 toplum / ülke arasında Ortadoğu'daki tek laik müslüman ülke olarak, kadın statüsü konusunda öncü ve örnek oluşturacak bir rol oynayacağı beklenmektedir. Buna rağmen, 1926'da kabul edilen Medeni Kanunla, Türk Kadınına o zamanın şartlarına göre, birçok ülkedeki kadınlardan daha ileri haklar tanınmış olmasına rağmen, bu hakların kadınlar tarafından öğrenilip kullanılmasında eksiklikler olduğu birçok araştırmacı, yazar ve komisyon raporlarıyla tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Kadının İnsan Hakları Projesi, Türkiye'de "Kadın ve Hukuk Projesi'nin" gerçekleştirilmesini ve uygulanmasını üstüne alarak, Kanada'daki *"International Develomment Research Centre* (IDRC)" den sağlanan maddi kaynakla Aralık 1993'de çalışmalarına başlamıştır. Birçok Kadın aktivist, meslek ve bilim kadınının katıldığı bu projenin amacı, kadının kendi statüleri hakkında bilinçlenmelerine yardımcı olacak ve bu statüyü geliştirecek yöntemleri kendilerinin gerçekleştirmelerini sağlayacak bilgi akışı ve malzemeleri oluşturmaktır.

PINAR İLKKARCAN

PROJENİN AMAÇLARI

Bilimsel araştırma ve bulgularla toplumsal alanda gerekli olan çalışmalar arasında bir köprü kuracak ve dayanışma ağları oluşturacak olan bu projenin amaçları;

✔ Türkiye'de kadının statüsüne ilişkin hukuksal, geleneksel ve töresel yasaları ve uygulamaları araştırma ve kadının statüsünün geliştirilmesi için gerekli önerileri saptamak.

✔ Kadının statüsünü geliştirme konusunda çalışmalar yapan çeşitli kuruluş ve gruplar arasındaki bilgi akışını artırmaktır.

✔ Araştırmamızdan elde edilen bulgulardan yararlanarak, kadınların hukuksal konulardaki bilincini arttırmak için, broşür, video filmi ve kitapçıklar hazırlamak ve bunların ülke çapında dağıtımını sağlamak.

✔ Kadınların kendi statülerini geliştirmek konusunda kendi kendilerine yardımcı olmalarını ve bu konuda kendi kendilerine yöntemlerini geliştirmelerini sağlayacak atölye çalışmaları, merkezi ve bölgesel eğitim programları hazırlamak.

✔ Araştırma bulgularımızın ışığında uluslararası "Kadın ve Hukuk Projesi"ne katkıda bulunmak ve Kadın ve Hukuk Konusunda hazırlanacak olan uluslararası araştırma raporunu diğer ülke araştırmacılarıyla hazırlamak.

✔ Uluslararası hüktimet dışı kuruluşlarla bilgi akışını ve karşılıklı desteği geliştirmek.

LEYLA GÜLÇÜR

ARAŞTIRMA BOYUTLARI

Araştırmalarımız, üç genel boyutu kapsıyor. Bunların birincisi; kadının aile içindeki konumunu; mesela evlilik biçimlerini (medeni nikah, imam nikahı), evlilik ve boşanmalardaki hakları ve miras haklarını kapsamaktadır. İkinci boyut; kadının kamusal alandaki konumunu, mesela politik yaşama katılım haklarını dini yaşama katılım haklarını ve ekonomik haklarını kapsamaktadır. Üçüncü boyut ise kadının bireysel alandaki konumunu, mesela psikolojik, cinsel ve fiziksel şiddete maruz kalmama hakkını ve cinselliği yaşama hakkını kapsamaktadır.

PROJENİN ÇALIŞMALARI

Kadının İnsan Hakları Projesi çalışma grubu, projenin ilk aşamasında aşağıdaki belirtilen konular üzerinde çalışmalar yürütmeye karar verdi:

✔ **Hukuk Araştırması :** Kadın statüsüyle ilgili mevcut hukuk maddeleri ve bu maddelerin yürürlükteki uygulamalarıyla ilgili bir araştırma raporu, Avukat *Canan ARIN* tarafından hazırlandı. Bu bulgular, hazırlanması planlanan çeşitli eğitim malzemelerinin temelini oluşturacaktır.

✔ **Arşiv Araştırması :** Türkiye'de 1975'den günümüze kadar kadın konusunda çıkan araştırmaların ve bu konuda yazılmış eserlerin bir özet ve bibliyografyasını oluşturacak olan arşiv araştırması İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi Dr. *Serpil ÇAKIR* tarafından hazırlandı.

✔ **Alan Çalışması :**

a- *Aile içi şiddet konusunda araştırma:* Aile içi şiddet, kadının aile içi konumunu ve haklarını inceleyen bir araştırma, Ankara'da ve Berlin'de yaşayan Türk kadınlarıyla anket çalışması şeklinde yürütülmüştür. Bu çalışmaların raporları hazırlanmıştır.

b- İstanbul'da seks işçisi olarak çalışan eski Sovyetler Birliği'nden veya doğu Avrupa'dan gelen ve halk arasında "Nataşa" adıyla tanınan göçmen kadınların yaşamlarını ve haklarını inceleyen röportaj-araştırma yapılmıştır ve raporu hazırlanmıştır.

EĞİTİM VE BİLGİLENDİRME AMAÇLI BİLGİ DAĞITIMI

Yapılan tüm çalışma ve araştırmaları, değişik okur-yazarlık seviyesindeki kadınlara ulaştırabilmek için çeşitli biçimlerde hazırlamaktayız. Mesela, yukarıda bahsedilen çalışmaların raporları bir kitap halinde çıkarılacaktır. Ayrıca, bu çalışmaları daha düşük okur-yazarlık seviyesindekilere ulaştırabilmek için çizim ağırlıklı broşür ve kitapçıklar halinde basacağız. Bunların yanısıra, kadın ve aile içi şiddet konusunu içeren eğitim amaçlı bir video filmi hazırladık. Bu film şu anda İstanbul'un çeşitli semtlerinde halk evlerinde ve kadın kuruluşlarında gösterilmektedir.

1995-1996 İÇİN ÖNGÖRÜLEN ÇALIŞMALAR

Kadının İnsan Hakları Projesi çalışma gurubu, Temmuz 1995'ten itibaren ikinci aşama çalışmalarına girmeyi planlamaktadır. Bu çalışmaları iki ayrı proje oluşturacaktır. Birinci proje, Türkiyenin çeşitli bölgelerinde yaygın olan gelenek ve göreneklerin bu bölgede yaşayan kadınların yaşamlarını nasıl et-kilediğini inceleyen bir araştırmayı oluşturacaktır. İkinci proje ise, "yasal okur-yazarlık" kavramını oluşturan bir eğitim projesini teşkil etmektedir. Kadınların hayatlarını etkileyen yasaların belirlenmesi ve bu yasaların uygulanmasının grup halinde tartışılması, bu eğitim projesinin ana hatlarını içerecektir.

KADININ İNSAN HAKLARI PROJESİ'nde aktif olarak görev almak istiyorsanız aşağıdaki telefonlardan bilgi alabilirsiniz.

İRTİBAT TELEFONLARI : (0216) 385 12 62 - 359 60 31

An award to 'Women for Women's Human Rights'

Istanbul - Turkish Daily News

■ The "Women for Women's Human Rights" (WWHR) project received an award for its contribution to women's issues from the Association of Women in Development (AWID). The "Leading Solutions" award aims to recognize an extraordinary organization each year, whose collective and innovative efforts have had significant impact in advancing gender equality and social justice. İpek Ilkkaracan received the award in Washington D.C. last month on behalf of the project group.

AWID is an institution founded in 1982 and based in Washington D.C. which aims to provide support for the advance of gender equality and social justice.

WWHR is an autonomous nongovernmental organization (NGO) supporting the active participation of women as free individuals and equal citizens in the establishment and maintenance of a democratic and peaceful societal order.

The project aims to end discrimination against women through empowerment programs linked to action-research, and particularly to provide women's organizations at grassroots level with tools and strategies to confront structures of inequality and the effects of marginalization. This is accomplished by carrying out research, disseminating the information gathered in various forms appropriate for women of different literacy levels and by utilizing research results to help enact policy, legal and social changes. In line with these goals, WWHR produces training programs, resource materials and publications.

Founded in December 1993, WWHR works in collaboration with the international solidarity network Women Living Under Muslim Laws (WLUML).

Among WWHR's activities are training programs on human rights for women in various provinces of Turkey, research and publications on women's issues and the rehabilitation center in Izmit, which President Bill Clinton visited during the Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE) summit.

turkish daily news

"Kadının İnsan Hakları Derneği'ne ödül", *Turkish Daily News*, 25 Aralık 1999

Araştırma sonuçlarını yaygınlaştırıp savunuculuk yapmak için yayınlar ve filmler yapmak, kitap basmak istiyorlar. Ben de nasıl bir proje önerisi hazırlanır, nasıl bütçelendirilir konularında deneyimliyim, bu işlere destek bulmak için yurtdışından yardım ediyorum. 96'da Leyla Amerika'ya dönünce Pınar dedi ki, "Ben burada tek başıma yürütemem. İpek Leyla gidiyorsa sen gel." Böylece biz Leyla ile yer değiştirdik diyelim. Aslında plan KİH'te yarı zamanlı çalışmaktı, zira bir yandan New York'ta New School'da başladığım doktora tezimi yazmaya devam etmeliyim, ama tabii öyle olamadı. Bırakın yarı zamanlı tam zamanlının da ötesinde çalışıyoruz. Öncelikle kaynaklar kısıtlı olduğu için bir yığın işi kendin yapıyorsun. İkincisi, bir dokunuyorduk, o bir dokunuşla yerelde yaptığımız girişimlerden öyle bir talep ve pozitif geri dönüş alıyorduk ki birlikte çalıştığımız kadınlardan, o talep gelince hayır demek mümkün değildi. Diyorsun ki, "Boynumun borcu. Ben buna da girişeyim. Bu grupla eğitim de yapayım, kitapçığı da görseli de hazırlayayım." Sonuçta biz büyük bir şevkle, yani neredeyse 7/24 çalışarak başladık, böyle birden fazla alanda.

Karin (Ronge)

Feminist hareketle bağlarım gençler ve engellilerle, sonrasında ise Berlin'deki bağımsız bir kadın sığınağında ev içi şiddete maruz kalmış kadınlar ve çocuklarla çalışırken oluşmaya başladı. Feminizm, feminist teori ve Almanya'daki kadın hareketleriyle yakından ilişkiliydim. Kadınlara ve çocuklara yönelik şiddet, şiddetin onların üzerindeki etkileri ve şiddetsiz bir ortamda yaşama hakları gibi konular üzerine çalışmak, genel anlamda insan hakları, özellikle kadın ve çocuk hakları savunuculuğu yapmak beni şekillendirdi ve aktivist olmamı sağladı.

Çalıştığımız çocuklar ya annelerinin yaşadığı şiddete tanıklık etmiş ya da kendileri doğrudan şiddete maruz kalmıştı. Çoğunlukla kız çocukları olmak üzere bazıları, bir aile ferdinin cinsel istismarına da maruz kalmıştı.1987'de sığınakta çalışmaya başladığımda kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet ve kız ve oğlan çocuklarının maruz kaldığı tecavüz ve cinsel istismar hala toplum tarafından tam anlamıyla kabul edilmiyordu. Kadınlara ve kız

"Dedik ki pozitif hakları da bir şekilde ilerletmeye çalışalım. Mesela cinsel hakları, haz alma hakkı, istediğin insanla beraber olma hakkı, LGBT hakları. Bunları ihlalden çok pozitif haklar üzerinden kurgulayalım."

Leyla (Gülçür)

çocuklarına yönelik şiddetin sonlandırılmasının hükümet ve devletin sorumluluğu olduğunu hükümetin kabul etmesi için kampanya yapıyorduk.

Pınar Berlin'deki sığınakta meslektaşımdı. Şiddetle mücadele konusunda yerel ve ulusal mevzuatı etkilemek için stratejiler geliştirmeye odaklanıyordu. Dayanışma ağları kurmanın ve çeşitli paydaşlarla ittifaklar oluşturmanın önemini vurguluyor, yasal değişiklikler konusunda savunuculuğun dünyadaki iyi örneklerini araştırıyordu.

Sığınakta Pınar'la birlikte iletişim politikasından sorumluyduk. Almanya'da kadına yönelik şiddet yasası reformu sürecinde Berlin Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Girişimi'nin (BIG e.V) kurulmasında da birlikte rol aldık.

Pınar ve Leyla KİH'i kurmaya karar verdiğinde, aslında sürece en başından dahil oldum. *Artık Dur Demenin Zamanı Geldi!* belgeselimizin prodüksiyonuna yardım ettim. 1995'teki BM Pekin Kadın Konferansı'nda Pınar'a eşlik ettim, uluslararası bağlantıların kurulması için Avrupa'daki partner kuruluşlara bildirileri faksladım. Yine 1995'te sığınaktan bir yıllığına izne ayrılıp Türkiye'ye geldim. Pınar, o dönemde KİH'e geçici olarak yardımcı olmamı istedi. Çeşitli konularda destek vermeye başladım. Ofisin çekip çevrilmesi, tadilat, toplantıların lojistik organizasyonu gibi görevler üstlendim. Muhasebeyi de devraldım. Sonradan muhasebe ana sorumluluklarımdan biri haline geldi.

Yani ilk etapta epey arka plandaydım, sonra faaliyetlerimize daha doğrudan dahil oldum. KİHEP eğitimleri için kısmen süpervizörlük yaptım, eğitim materyallerinin ve yayınların hazırlanmasına yardımcı oldum. 2000'lerde her yıl düzenlenen Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu'muzun CSBR Cinsellik Enstitüleri'nde tiyatro atölyeleri yürüttüm. Savunuculuk stratejilerinin geliştirilmesi ve iyi uygulamaların paylaşılması amacıyla 2008'de Avrupa Değişim Programı kapsamında, İstanbul'da "Erken Yaşta ve Zorla Evlendirmelerle Mücadele" temalı uluslararası bir konferans düzenledim.

CİNSELLİK VE CİNSEL HAKLAR: FEMİNİST PERSPEKTİFLER VE ÖZGÜRLÜK

Pınar (İlkkaracan)

Leyla da ben de birbirimizden bağımsız olarak feminist cinsellik üzerine çalışmış kadınlardık. Zaten Leyla ile beni bir araya getiren bu ortak fikir, ortak feminist anlayış. Bir de gördük ki cinsellik çalışan hiç kimse yok.

Feminizmi kavradığımda kadınlar için cinselliklerini olumlu yaşamanın, bedenlerinden zevk almalarının ne kadar önemli olduğunu daha iyi anladım. Zaten biliyordum, kendim için bu konuda çaba sarf ediyordum, ama aynı zamanda cinselliğin kadınların bastırılmasında ne kadar etkili olduğunu da gördüm.

Sığınakta cinsellikle ilgili sorunu olmayan kadın yoktu. İlle de cinsel şiddet yaşamış olması gerekmiyor kadının. Nasıl anlatayım, yani adamın kadının üstüne saldırıp elbiselerini yırtarak tecavüz etmesi gerekmiyor. Ama mesela kadın şiddetten sonra cinsellik yaşamak istemiyor, ama kocası birlikte olmak istiyor, kadın da kendini mecbur hissediyor, bu da çok önemli bir cinsel şiddet. Sığınaktaki kadınların neredeyse tamamı bana yaşadıkları şiddetten sonra cinselliklerini yaşayamadıklarını, bundan da acı çektiklerini anlatıyordu sorduğumda. Bunun üzerine ben sığınakta kadınlarla cinsellik konusunda gruplar yaptım, gerçi oradaki ekibe de zar zor kabul ettirdim. “10 kişi alabilirim.” dedim, ilk anda 35 kişi başvurdu. O gruplar çok güzel gitti. Ben oradan, kadınlardan çok şey öğrendim. Onların anlattıklarıyla şiddetin cinselliği nasıl etkilediğini, bunun nasıl pozitife dönüştürüleceğini gördüm. Leyla’yla Kadının İnsan Hakları’nın da feminist açıdan kadın cinselliği konusunda yoğun olarak çalışması gerektiğine karar verdik.

1995 Eylül’de, hayatımda ilk defa BM Pekin Kadın Konferansı’na katıldım. O konferansta yaşananlar beni şok etti ve çok biledi. Dünyanın her yerinden bir araya gelmiş kadın örgütlerinden oluşan bir koalisyon bildirgede şu paragrafın yer almasını istiyordu: “Kadınların insan hakları, cinsel sağlık ve doğurganlık sağlığı dahil, cinsellikleriyle ilgili konularda kontrol sahibi olma, baskı, ayrımcılık ve şiddete maruz kalmadan özgürce ve sorumlulukla karar verme hakkını kapsar.” Bu paragraf konferansta fırtınalar kopardı, Vatikan ve arkasına aldığı bazı Katolik ve Müslüman aşırı dinci örgütlerin muhalefetiyle en tartışmalı, en çok kavga edilen madde oldu. Son dakikaya kadar bildirgeye girip giremeyeceği belli değildi. Bu blok açık açık bağırıyordu: “Kadının bedeni ve cinselliği kendine ait değildir, kadınların hiçbir hakkı yoktur, buna ‘biz’ karar veririz.” Şimdi bunlar iyi biliniyor ama o zamanlar için bir ilkti. Sonrasında bu uluslararası bir siyasi mücadele haline geldi. Çok kişisel yaşadım ben bunu, siz kimsiniz ki bana benim bedenim ve cinselliğim bana ait değildir diyorsunuz! Baştan da niyetimiz buydu, ama 1995’ten sonra çok daha ağırlıklı olarak cinsel haklar üstüne çalışmamıza neden oldu bu.

Leyla (Gülçür)

Pınar daha bire bir cinsellik de çalışıyordu. Ama biz neler yapabiliriz diye konuşurken ben, çok yoğun bir şekilde “pozitif haklar” fikrini ortaya koyuyordum. CSBR'ın yaklaşımında da bu var. Hem burada hem de dünyada, kadın örgütlerinde genel olarak “negatif haklar”, yani şiddet, kadının insan hakları ihlalleri vurgusu var, buna yoğunlaşılıyor. Kimse “pozitif haklara” yoğunlaşmıyordu o zamanlar. Ben diyordum ki, “Kardeşim, bir tek ona çalışmayalım. Pozitif hakları da bir şekilde ilerletmeye çalışalım.” Pozitif haklarla neyi kastediyoruz? Mesela cinsel hakları, haz alma hakkı, istediğin insanla beraber olma hakkı, LGBTİ+ hakları. Ama bunları ihlalden çok pozitif haklar üzerinden kurgulayalım.

90’LAR TÜRKİYE’DE KADIN HAREKETİ

Zelal (Ayman)

1990’larda İstanbul’a üniversite için geldim. Politik bir aileden geliyordum, ancak esasen burada tanıştım kadın hareketiyle ve siyasetle. Sol siyaset, sosyalist siyaset, Kürt siyaseti, feminist siyaset… Kadın örgütleri yeni yeni oluşuyordu o dönem. Ben öğrenciyken İstanbul Üniversitesi’nde Kadın Araştırmaları Merkezi vardı, oraya gidip gelmeye başladım, feminist bilinç yükseltme gruplarıyla tanıştım. Eksik Etek grubu ilk bilinç yükseltme gruplarından biriydi, onlara katıldım, dergi çıkardık sonra 94-95’te. O dönem ortak sorunlara ortak bir eylemlilik ya da örgütlülükle cevap verme girişimlerimiz başlamıştı, feminist kurumsallaşma oluşuyordu. Bir taraftan bizim gibi küçük öğrenci grupları, genç kadın grupları vardı, bir taraftan da bu eylem platformları filizlenmeye başlamıştı. İlki İstanbul merkezli 8 Mart Kadın Platformu’ydu. Yanılmıyorsam 1995 yılıydı, 8 Mart Kadın Platformu, bağımsız feministler ve grupların yanı sıra sendikalı, siyasi partilerden, karma yapılardan da temsilci kadınların olduğu bir platformdu. 8 Mart’ı erkeklerin egemen olduğu karma kurumların elinden almaya çalışıyorduk. Başardık da. 1997 yılında Artık Örgütlü Mitingi’ni örgütledik, bağımsız kadın hareketinin örgütlenmesi açısından bu miting bir milattır…

O zamanlar Mor Çatı da kurulmuştu. Kadın Eserleri Kütüphanesi vardı. Ankara’daki Kadın Dayanışma Vakfı ve sığınak oluşumları da… Tabii KİH de o zamanlar kuruldu. Şimdiki gibi uzak değildi ilişkiler. Hep bir yerlerde buluşurduk. Az ofis vardı. Birbirimizin ofislerini kullanırdık. Yüz yüze ilişkiler çok güçlüydü. Şimdiki gibi böyle WhatsApp ya da e-mail yoktu tabii. Hareket bu kadar büyük değildi. Küçük olduğumuz için birbirimize de çok ihtiyacımız oluyordu. Mesela faks çekmek lazım, gidip birinin ofisini kullanıyorduk. Telefon için bile “Gelip sizin telefonu kullanabilir miyiz?” diye sorardık. Çünkü telefon bile bulmak çok zordu. Yüz yüze ilişki de çok kıymetliydi o zamanlar. Birbirimizi göreceğiz, birbirimizin yüzüne bakacağız, kavgamızı, dayanışmamızı, işimizi gücümüzü yüz yüze yapacağız...

ÜMRANİYE KADIN MERKEZİ'YLE KİYOP'A BAŞLARKEN

Pınar (İlkkaracan)

Ankara ve Berlin'deki araştırmalardan sonra, hemen düşük seviye eğitim grubundaki kadınlara ulaşmak için çalışmalara başladık ve *Haklarımız Var!* kitapçık serisini hazırladık. Serinin amacı, düşük seviye eğitim grubundaki kadınlara kadın sorunları ve hakları konusunda daha rahat, zevkle okuyabilecekleri, resimlerle desteklenen, kendilerini özdeşleştirebilecekleri hikayelerle ulaşmaktı. O sırada aynı zamanda Asuman (Sanver) ve Karin'le (Ronge) *Artık Dur Demenin Zamanı Geldi!* adlı şiddet konulu belgeseli hazırladık. Belgesel basında çok yer aldı. Bu arada beni Ümraniye Kadın Merkezi'nden (ÜKM) aradılar filmi gösterebilir miyiz diye. Onlar, aslında Kadının İnsan Hakları'na şekil verenlerdendir. Belki bizden bile çok şekil verdiler derneğe. O sırada da bu filmi yaptık, daha çok kadına nasıl ulaşırız diye düşünüyorum. Tamam, kadın örgütlerine göndereceğiz. Ama amacımız Anadolu'ya dağıtmak. Tüm basına gönderdik. ÜKM filmi göstermek istiyoruz deyince, ben dedim ki "Ben gelebilir miyim videomla?" Mutluluktan göklere uçtum. Ben onlara aşık oldum, onlar bana. Filmi gösterdikten sonra, "Bir dakika, sen hiçbir yere gitme şimdi, biz gökte aradığımızı yerde bulduk." dediler. "Biz buradaki kadınlara ulaşamıyoruz, çoğalamıyoruz. Bunu nasıl yapacağız?" İşte KİHEP böyle doğdu. Film gösterimi sonrasında çok güzel bir sohbet oldu. Dediler ki "Bu film, kitapçıklar güzel, ama yeterli değil, kadınlara daha aktif ulaşmamız lazım." Filiz (Afacan) canını başını koydu bu işe. İşte nasıl yapalım derken, ben onlara Almanya'daki bilinç yükseltme gruplarını anlattım. Kafamın bir yerinde de hep kadınların örgütlenmesi gerekliliği vardı. KİHEP bu bilinç yükseltme gruplarından esinlendi, ama onlardan çok farklı. İlk haftadan başlayarak 16 hafta boyunca adım adım kadınları bağımsız örgütlenmeye hazırlayan, heveslendiren ve güçlendiren bir program olarak doğdu.

ÜKM'deki kadınlar CHP'liydi, ama CHP'nin kadın konusunu oy toplamaya alet etmesi, özel alandaki haklarını göz ardı etmesi, eşitliği arka planda bir sorun olarak görmesi vs... Kadın konusunda CHP'den çok ileriydiler analizlerinde. Nasıl iyi geldi bana, anlatamam. Yani "Atatürk kadınları kurtardı veya CHP kurtaracak." demiyorlardı. "Kadınların kadınlar için çalışması gerekiyor." diyorlardı. Orada çok güvendim onlara. Birlikte bir sürü toplantı yaptık. Kadınlarda ne eksik, kadınlar neyin farkında? Kadınlar birçok ayırımcılığın da haklarının da farkında değil. Böyle böyle konular çıktı, sonra detaylar çıktı ortaya.

Ama cinsellik konusunu onlar getirmedi, ben getirdim. Geri kalan tüm konuları onlar getirdi. "Niye cinsellik demediniz?" deyince böyle bir kalakaldılar, anlattım niye çok önemli gördüğümü cinselliği. Sonra "Çok haklısın." dediler, ilk cinsellik gruplarını yaptık. En popüler grup oldu, cinsellik de böyle eklendi programa.

Tabii hemen nerede yapılacak bu gruplar sorusu çıktı. Kadınların çoğu ÜKM'ye gelemiyor, çünkü ya toplu taşıma aracı yok ya paraları yok ya da kocaları izin vermiyor mahalleden çıkmalarına. Bunun üzerine dediler ki, "Biz kadınların evlerine gideceğiz, biz gideriz ama

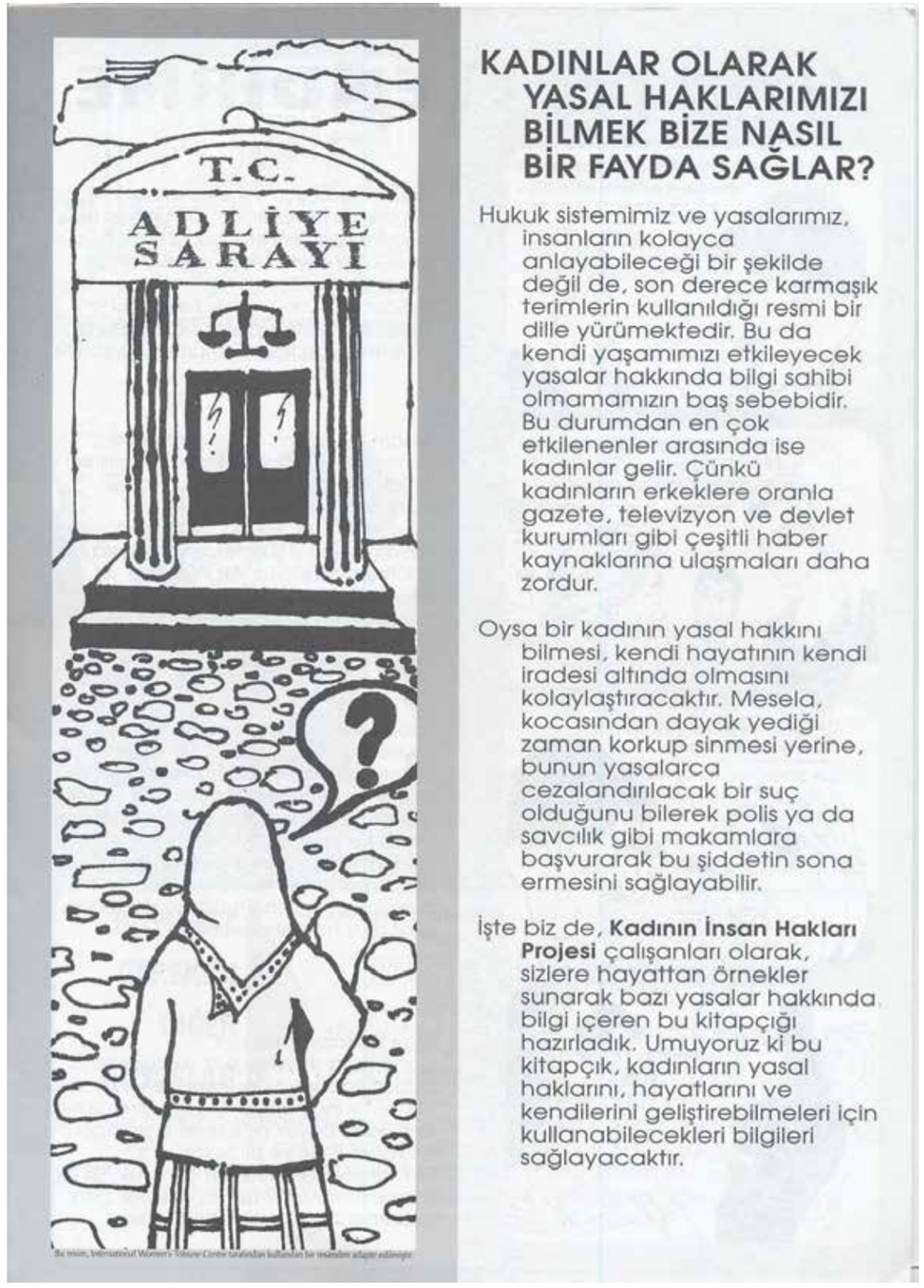

Haklarımız Var! kitapçığı 1. basım

sen bize materyal hazırla." İşte ilk materyaller öyle hazırlandı. Her hafta onlar kadınların evlerinde yapılan gruplara gitmeden önce, ben şimdiki el kitabının temelini oluşturan bilgi notlarını hazırlıyordum, fotokopiyle çoğaltıp onlara ulaştırıyordum. Psikoterapist olmam da bir rol oynadı, zira program bir grup yönlendiricisi ön görüyor. Bunun için tüm grup kolaylaştırıcılarına ben grup yönlendirme eğitimi verdim. Grup nasıl yönetilir, grup yöneticisi için iletişim becerileri ve teknikleri, zor üyelerle nasıl başa çıkılır falan. İşte böyle başladı.

Onlardan gelen talep üzerine oluşması çok önemliydi, onlardan gelen geribildirimlerle son halini aldı eğitim, uygulamadan gelen bilgilerle sürekli güncellendi, geliştirildi. Bu arada bu çalışma nasıl gidecek, neler getirecek hiçbirimiz bilmiyoruz. Hepimiz heyecanlıyız. Başarılı olur da olmaz da. Hakikaten öyle düşünüyoruz. Bir şeyi hiç unutmuyorum, grup yönlendiricilerinden biri grubuna gittikten sonra yaptığımız toplantımızda yaşadıklarını anlatırken ağladı, çünkü onun gittiği mahallede gruba 15 kişi alabileceğini söylemesine rağmen 27-28 kadın katılmak istemiş, o da "En fazla 15 kişi alabilirim." demiş ve kadınlar çok üzülmüşler. Araştırmalara göre en fazla 15 kişi olması lazım grubun. Çünkü daha fazla olursa insanlar rahat konuşamıyor, gruba zararlı olabilecek alt gruplar oluşmaya başlıyor. Eve gitmişler, bir gecekondu. Evin sahibi kadın camları açmış. Camlarda en az 10-15 kadın varmış, "Biz sadece dinleyeceğiz." demişler. O benim için çok önemli bir duygusal dönüm noktasıydı. Biz doğru yoldayız ve kadınlar buna ne kadar aç. O zaman o kadar sık "Türkiye'de kadınlar gelmez, örgütlenmez." deniyordu ki anlatamam, işte o kadınlar bana çok güç verdi. Sen kadınların ihtiyacı olanı sunarsan öyle bir örgütlenirler ki! Doğru hatırlıyorsam ilk sene 15 grup filan yapıyorlardı.

Filiz (Afacan)

1985 yılında İstanbul'a ailemle taşındım. Ümraniye'de, gecekondulara yakın bir bölgede eczanemi açtım. O kadar sıkılıyorum ki, artık böyle çatlayacağım sıkıntıdan. Eşim o ara belediyeye gidiyor, belediyede de halkla ilişkilerde Gürdal Okutucu var, eski bir milletvekili, onunla karşılaşıyor. Diyor ki, "Benim eşim de böyle sosyal işlerden çok hoşlanır. Burada da kimseyi tanımıyor, öyle bir şeyler olursa ona haber verin." Öylece Gürdal Hanım'la tanıştık. O yıl belediyede Kadın Kurultayı yapmayı düşündüklerini, bunun için çeşitli komisyonlar kurulacağını söyledi, "Sağlık komisyonunun başkanı olur musun, sağlıkçılardan bir grup kurar mısın?" diye öneride bulundu. "Tabii" dedim. Ümraniye'nin bütün bölgelerinde kadınlarla ilgili bir araştırma yaptık. Kadınların hangi sağlık sorunları var, neler yaşıyorlar, bunları araştırmaya başladık. Başka komisyonlar da vardı, mesela göç komisyonu, kültürel sorunlar, uyum sorunları… Üç gün halka açık sunumlarla bütün salonu doldurarak bunları anlattık. Sonra işte sorunlar ortaya döküldü ama ne yapmamız lazım? Bir vakıf olmalı ya da bir kadın derneği kurulmalı, burada kadınlara aydınlatıcı bilgiler verilmeli, onları topluma kazandırmalı fikri sonuç bildirgesinde yayınlandı. Sanırım bir sene sonraydı, Gürdal arkadaşım "Dernek olalım. Ben tüzüğü falan da hazırlattırırım, belediyede avukatlarımız var." dedi. O zaman on nüsha tüzük istiyorlardı. O kadar zordu ki, bizim onun fotokopilerini yaptırmaya bile gücümüz zor yeterdi. Gidiyoruz Kadıköy'e onu bastırıyoruz, bunu bastırıyoruz. Neyse, öylece derneği (ÜKM) kurduk. Kurucu başkanı oldum. 1990 olmalı. Kadınlara istihdam projesi başlattık. Kadınlar evde iş yapıyorlar, onları satıyorlar. Ama biz diyoruz ki, "Evden çıksın bu kadınlar, evin dışında olsunlar." Sonra çok başarılı bir proje oldu bu. Kadınlar kalem montajı, konfeksiyonlara toptan kıyafet gibi işler yaptılar. Bir sürü kadın en sonunda değişik dallarda iş sahibi oldu. Hatta çocuk bakmak için kurslara gittiler, oradan sertifikalar aldılar. O kadar yoğun çalışıyoruz ki… O aralar beni her yere çağırıyorlar. Kadın Eserleri Kütüphanesi'ne gidiyorum, oraya gidiyorum, buraya gidiyorum. Bana nasıl kurduğumuzu, paraları kimin verdiğini soruyorlar. Hiç kimse vermiyor. Hiç paramız yok. Ama biz hep kendimizden vererek aman kadınlara hizmet edelim, şunu yapalım, bunu yapalım diye düşünerek bir şeyler yapıyoruz, mutluluktan uçuyoruz. Beş altı kadınız. Yani çok kadın yok orada… Ama istediğimiz zaman hemen 100-200 kadını toparlayabiliyoruz. Bir çay yapıyoruz, salonlara sığmıyoruz. Para kazanalım diye çay yapıyoruz. Yoksa çayı etkinlikten saymıyoruz, ama bir gelir lazım bize ki kira ödeyelim.

O dönem Pınar geldi bize. Bizi nereden duydu, bilmiyorum. Ama o aralar ben bütün televizyondaki kadın programlarına çıkıyorum. Sürekli beni arıyorlar. Ali Kırca'nın Siyaset Meydanı'na bile katıldım. Bir de kadınları da götürüyorum, neler öğrendiler, neler yaptılar, onları anlatıyorlar. Böyle müthiş güzel… Hatta Nevval Sevindi'nin bir programı vardı. Oraya halı, kilim kursunu alan bir sürü kadını götürdüm. Hayatlarında nasıl değişiklikler oldu, hepsi kendi ağızlarından anlattılar. O ara biz gündemdeyiz yani. Hatta bir gazeteci geldi, "Ben sizi Amerika'da duydum." dedi. Geldi, bizimle röportaj yaptı.

Şahane işler yapıyoruz ve sadece kendi çabamızla. Şimdi geriye dönüp düşündüğüm zaman bazen kendimle çok gurur duyuyorum. Sadece birkaç kişiyiz… Bir tane sağlam arkadaşım var, Leman Meriç. Onunla ben. O muhasebe işlerini yapıyor. Defterleri, kitapları o ayarlıyor. Dernekte gönüllü olarak öğretmenlik de yapıyor. Kadınlar derneğe gelmeye başlayınca işler de büyüyor. O arada, tam net hatırlamıyorum ama Pınar geldi, şu anda gözümün önünde, oturdu. Ben de masadayım, anlatıyor. Önce projeyi tam net anlamadım. Ama güzel bir proje belli ki. "Lider yetiştireceğiz" diyor. Yasal okuryazarlık diye bir proje olduğunu söyledi. Bana anlatınca dedim ki, "Ben kadın bulurum, bizde lider olabilecek bir sürü kadın var, biz yaparız bunu." Çalışmalar başladı, liderlik dersleri başladı. Hepimiz grubumuzla birlikte sokağa çıkacağız, evlere ulaşacağız ve kadınlara anlatacağız. Yasalardaki hakları neler, neler yapabilirler. Herkes başka bir mahalleye gidiyor. Mesela bir grup Kazım Karabekir'e gidiyor, birisi İnkılap Mahallesi'ne gidiyor, öbürü İstiklal'e gidiyor, öbürü Dudullu'ya gidiyor. Böyle dağıldık. Yedi sekiz gruptuk sanırım. Oradan aldığımız geri dönüşleri Pınar'a bildiriyoruz tabii.

Suadiye'ye, KİH'in yerine de çok gittik. Ama biz eğitimi dernekte aldık, Pınar vermişti eğitimi. Nasıl lider olunur, neler anlatacağız, ne yapacağız, nasıl yaklaşacağız, insanları nasıl toparlayacağız? Bize yol gösterdi. Biz o yoldan yürüyerek gittik. Zor oldu, ama öyle çok zorlanmadık. En sonunda kendimizi kabul ettirerek insanların evlerine girdik, sekiz on kadın oturuyor, biz anlatıyoruz ve can kulağıyla dinliyorlardı bizi.

Bizim için de çok yeni. Çünkü biz gidiyoruz ama kiminle karşılaşacağız… Neyse, gruplarımızı kurduk. Ondan sonra bugün bu evdeyiz, öbür hafta başka bir eve gidiyoruz. Bir sürü kadınla konuşuyoruz. Onlar bize sorular soruyor, biz cevaplar veriyoruz. “Derneğe gelin” diyoruz. “Hem bir şeyler öğrenirsiniz hem de evden çıkmış olursunuz, vaktinizi değerlendirmiş olursunuz, kurslarımız var, bedava…” Ama en çok onların yasalardaki hakları neler, onları öğrenmeleri. Daha Medeni Yasa değiştirilmeden yasaları da öğrenip anlatıyorduk.

Biz kadınlara gidip anlatınca, kadınların anladığı ya da kabul ettiği şeyler oldu, etmediği şeyler oldu. Biz de KİH’tekilere her hafta geri dönüş yapıyoruz. Pınar notlar alıyor. Bazen ben bile anlamıyordum. Diyordum ki “Ya daha direk anlatın, ben bile anlamıyorum, bunu nasıl anlatacağız?” Gerçekten öyle şeyler çok oldu, gitti, geldi. Çünkü hiçbir şey bilmeden büyük bir projenin içine atladık.

En fazla sekiz on kadın topluyoruz her ev toplantısında. Hani öyle 20-30 kişi değil. Her hafta farklı kadınlarla olduğumuz için baştan sona tekrar anlatıyoruz. Ekonomilerinden tutuyoruz aile hayatına kadar giriyoruz. Çocuk doğurmasından yatağına kadar her şeye giriyoruz yani. “Ya hepimiz de şiddet görmüşüz, hiç haberimiz yok. Biz de aman iyi kocamız da bizi dövmüyor diye seviniyoruz” diyenler de oldu. Hangimizin hangi mahallede önceden çalışıp daha çok tanıdığı olduğunu düşünerek mahalleleri paylaştık. Türkçe bilmeyen, daha çok Kürt kökenli ailelerin olduğu mahallelere bile giriyorduk ve ben oralarda da kabul görüyordum. Esnaf olduğum için çok insanla muhatap olmuşum. O yüzden benden hiç çekinmediler. Dernek olduğumuzu, bütün kadınlara açık olduğumuzu, A partisi, B partisi, C partisi olmadığımızı anlatıyorduk. “Derneğe gelen siyasi kimliğini dışarda bırakır, öyle girer” diyorduk.

Mesela şiddeti anlatıyorduk. Psikolojik şiddet nedir, fiziksel şiddet nedir, ekonomik şiddet nedir. Çoğu kadın ne tür bir şiddet gördüğünün farkında değil. Birçoğu şiddet görüyor. Ama kimi ekonomik şiddet görüyor, psikolojik şiddet görüyor. O arada bir kadın dedi ki, “Ben yeni gelin olduğum zaman, bir gün anneme gittim. Eşim eve gelmiş, bütün perdeleri indirmiş, suya basmış, küvetin içine.” “Neden?” dedim. “Beni cezalandırmak için. Yıkayacağım, ütüleyeceğim onları. Anneme gittim diye. Şimdi anlıyorum ki bana psikolojik şiddet uygulamış kocam.” dedi. Onu hatırladım şimdi … Birçoğu fiziksel şiddet görmüş. Ne yapacağını bilmiyor. Onları yönlendirmeye çalıştık.

Hayatta bilmediğim mahallelere, sokaklara girdim, evlerin kapılarını çaldım. Hiç de çekinmeden yaptım. Hep de söyledim, Allah’ım bir kadına faydamız olduysa ne kadar mutluyum. Bir kadın bilincini yükselttiyse, bir şeylerin farkına vardıysa, bir şeyler yapabiliyorsa biz çok iş yapmış sayılırız. Bir tek kadın bile olsa.

Ben KİH’i her zaman çok takdir ettim. Ulaşacak kadınları da diğer küçük dernekleri de bularak çok güzel şeyler başardılar. Bize de çok yararı oldu. Bizim de onlara olmuştur herhalde. Birlikte güzel şeyler başardığımıza inanıyorum. Dünyadaki kadın hareketlerini, Hindistan’da ne olmuş, Afganistan’da ne olmuş, hep onları da bize ilk defa Pınar anlattı. O hareketleri de ondan biliyoruz. Böyle bağlantılara da vesile oldu.

PAZARTESİ, EYLÜL 1996

Kadınlar artık daha çok şeyi biliyor

Kadının İnsan Hakları Projesi'nin Ümraniye'de uyguladığı bir program sayesinde, kadınların hayatında çok şey değişti.

Kadının kocası işten eve geç geliyordu, üstelik de işyerinde içki içiyordu. Kadın, kocasının içkili araba kullandığını bildiği için her akşam kaygılar içinde bekliyordu. Bir akşam kocasını karşıladığında çıkıştı: "Sen bana psikolojik şiddet uygulayorsun." Koca şaşırdı, "O da ne demek?" "Şöyle otur da anlatayım," dedi kadın ve anlattı uzun uzun. Bir süredir devam ettiği kurslarda öğrendiği bir şeydi bu, artık haklarını, neyin ne olduğunu daha iyi biliyordu. Kocasının yaptığı şey, onun için psikolojik şiddetti ve kocasının buna hakkı yoktu. Adam şaşkın yatağına gitti. Sonra başka akşamlar da konuştular ve sonunda ikna oldu. Şimdi işyerinde bu programa katılmaya karar verdi. On ikisi lider eğitimi, yani üç aylık eğitim gördü. Hem bizim programımız hem de onların ihtiyaç olarak belirttiği bazı konular vardı, kız çocuklarının eğitimi, gebelik kontrolü gibi. Sonra kendi grupların başlattılar. Haftada bir gün olan bu üç aylık eğitimden sonra her kadın birer grup yürütecekti, fakat birlikte çalışmak istedikleri için ikişerli gruplar kuruldu, bazıları üç kişi birlikte grup oluşturdu ve başka kadınlara kendi aldıkları eğitimi verdiler. Sonra bir değerlendirme yapıldı, her değerlendirmeden sonra bir rapor yazıldı, Ümraniye Kadın Merkezi'nin kadınları da onların ulaştığı kadınlar da çok memnundu, ilk kez kendi ihtiyaçlarına göre bir eğitim almışlardı.

Pazartesi, Eylül 1996

ÜKM'ye gelen bir sürü kadın iş sahibi oldu. Kimi evde mantı yaparak satmaya başladı. Kimisi kalem atölyesi kurdu. Kimi çocuk baktı. O kadınlara ekonomik yönden biraz faydamız olunca, onları güçlendirmiş de olduk. Evlerine katkı sağlıyorlar. Erkekler diyor ki, “Kadınlar evde ne iş yapıyor, hiçbir iş yapmıyor.” Pınar bize anlatırdı, ütü yaptırsan şu kadara, yemek pişirtirsen şu kadara, temizliğe gelen şu kadar, yani aylığı kocasının on misli oluyor onlara para verseler falan. Biz bunları kadınlara anlatınca “Ay valla doğru!” diyorlardı. Farkında olmaya başladılar. Yani kocası “Ben çalışıyorum. Sen ne yapıyorsun evde, bütün gün yatıyorsun?” diyenlere, “Ne demek ne yapıyorsun? Ben bütün gün oturuyor muyum? Sen bu işleri parayla yaptır bakalım, kaç liraya yaptırıyorsun! Senin kaç maaşın yetmez bunlara.” diye diklenmelere başladılar. Gelip anlatıyorlardı, “Böyle dedim, böyle yaptım…” diye.

Belki KİH'le programımız bitti, ama çalışmalarımız devam etti yıllarca. Fakat sonra bizim de biraz maddi sıkıntılarımız başladı. Çay düzenleyememeye başladık. Çünkü bilet satmak çok zor. Yardım almaya kimseye gitmedik. “Ben eczacı arkadaşlarımı derneğe katayım. Birkaç kişi, en azından bir on eczacıyı katayım. Evde yemek yapalım” dedim. Eczacıların her zaman öğlen yemeğine ihtiyaçları var. Evimizde yemekleri pişirip getirdik derneğe, orada masalar kurduk. Kadınlara 10 liraya, 5 liraya üç dört çeşit yemek veriyorduk. Yeter ki oraya gelsinler. Kalanını cebimizden tamamlıyoruz, anca kiramızı ödüyoruz. Bütün derdimiz kira. Birisi kiramızı verse biz sonsuza kadar açık kalırdık yani. Her işi biz kendimiz yapıyorduk. Öyle yürüdük gittik işte 20 sene. Sonunda annem, babam hasta olunca onların yanında olmak durumunda kaldım, Derneği kapatmak zorunda kaldık. Çocuğumu kaybetmiş gibi üzüldüm yani. Gerçekten o kadar emeğim vardı ki… Ama başkalarına dokundum mutlaka. Ama bana da onlar dokundular. Ben de çok şey kazandım.

EYLEM-ARAŞTIRMA

İpek (İlkkaracan)

Bence çok cesurca bir çıkıştı, eylem-araştırma meselesi. Ben şu anda belki o kadar cesaretli olmam. İnsan daha az deneyimli ve daha gençken daha cesaretli, daha gözü kara oluyor. Çok emek yoğun bir süreç ama o emeğe de değiyor aslında. Temel olarak eylem-araştırma şu demek: Yaptığın araştırmanın sadece akademik olmasının ve tozlu raflarda kalıp sadece akademisyenlere hitap edecek bir yayın olmasının ötesinde, araştırmanın öznesi olan kişileri de sürecin aktif uygulayıcıları olarak sürece katarak hem araştırma çerçevesinin belirlenmesinde söz hakkına sahip olmalarını desteklemek, böylece analitik çerçeveyi de aslında araştırmanın özneleriyle birlikte oluşturmak, hem de bu sürecin içerisinde araştırmanın özneleri olarak kadınları güçlendirmek. Yani sadece onlardan bilgi alıp o bilgiyi analiz etmekten çok farklı bir şey. Normalde ne yapılıyor şimdi? Gidip araştırma şirketiyle anlaşıyorsun. Diyorsun ki, "Git sen şu kadar kadına, şu soruları sor anketinde." Soruyorlar, alıp veriyi sana veriyorlar. Sen onu analiz ediyorsun, makale, rapor olarak yayınlıyorsun. Sonra o araştırmanın sonuçları senin o araştırmayı, anketi yaptığın ve cevabı, bilgileri, veriyi aldığın kadınlara ulaşıyor mu, ulaşmıyor mu, onu bile bilmiyorsun. Onlarla araştırmacı ekip arasında hiçbir alışveriş yok aslında. Eylem-araştırmada ise biz ne yaptık? Anket şirketi ya da anketörle çalışmadık. İstanbul'daki anketi yerelde örgütlenmiş kadın gruplarına ve eğitim verdiğimiz kadınlara, ÜKM üyelerine yaptırdık. ÜKM zaten bizden bağımsız olarak örgütlenmiş ilk yerel kadın örgütlerinden biriydi. Doğu ve Güneydoğu'da da ilk KİHEP pilotlarına başlamıştık. Orada da farklı illerden gelen kadın grupları oluşmaya başlamıştı yerelde. Doğu ve Güneydoğu araştırmasını da o gruba götürdük. Yani "Eğitimleri yapıyoruz, bir yandan da bu araştırmayı bizimle birlikte yapmaya var mısınız?" dedik. Onlar da kabul ettiler. Bu yerelde anlaştığımız kadın gruplarına önce bizim kafamızdaki araştırma çerçevesini, taslak anketimizi anlattık. "Ne düşünüyorsunuz?" diye açtık onlara, onlar da geribildirim verdiler. Araştırma çerçevesini onlarla son haline getirip sahaya bu arkadaşlarımızla çıktık.

Haliyle kadın bilinçlendirme sürecinden, bilinç yükseltme sürecinden geçmiş ve o yerelde yaşayan bir kadının anket yapması başka, kapını çalıp da tanımadığın bir erkek ya da kadın, genç, üniversite öğrencisinin ya da anket çalışanının "Teyzeciğim size birkaç sorum var, bana bir saatinizi ayırır mısınız?" demesi bambaşka bir şey. Bir de araştırmaya katılan kadınlara "Böyle sohbet toplantılarımız, eğitimlerimiz var, gelin" dendi. Şimdi durduğum noktadan görüyorum, 96-97'de bizim bunu eylem-araştırma olarak yapacağız diye ortaya çıkışımız ne kadar aslında özgün, doğru ve cesurca bir çıkışmış. Ama tabii çok meşakkatli aynı zamanda.

Kadın ve şiddet üzerine yapılan araştırmaya göre erkekler dayak atmayı 'hak' olarak görüyor

Şiddetin gerekçesi namus

BANU SALMAN

ANKARA - Şanlıurfa'da son üç ay içerisinde 3 kadın "namus" gerekçesiyle öldürülürken, yapılan araştırmalar da kadına yönelik şiddetin namus gerekçesiyle sürdürülmesine vurgu yaptı. Kadın Dayanışma Vakfı'nın, Avrupa Birliği'nin (AB) desteklediği "Kadın İnsan Hakları" projesi kapsamında gerçekleştirdiği araştırmaya göre, Türkiye'de 100 kadından 67'sine kocası şiddet uygulayor. Kadınların yüzde 21'i kocası tarafından tehdit edilirken, yüzde 15'i hastanelik olacak kadar kötü dövülüyor.

Kocaların yüzde 62'sinin kadın kendi düşüncesine katılmasa kızdığı belirtilen araştırmada, kocaların yüzde 35'i kadını başkalarının önünde azarlayıp hakaret ediyor.

Kadının isteğine aldırmadan cinsel ilişkide bulunan kocaların oranı yüzde 51 olarak belirtilen araştırmaya göre, 100 erkekten 21'i de eşlerini istemedikleri biçimde cinsel ilişkiye zorlıyor.

"Modern kapitalist" toplumlarda kadına saldırıda bulunan erkeklerin psikolojik durumlarında "anormallik" olmadığı belirtilirken erkeklerin dayak atmayı "hak", tecavüz etmeyi "erkeklik kimliğinin uzantısı" olarak kabul ettikleri kaydedildi.

"Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadın Sağlığı" başlıklı araştırmada da, şiddete uğrayan kadının eşi terk etmesinin korkusu olmadığı belirtilirken, kadının gideceği yerinin olmamasının eşi terk etme kararında etkin rol oynadığı kaydedildi. Şiddetin Türk toplumunda önemli ölçüde onaylanan ve sert tepkiyle karşılanmayan bir olgu olduğu görüşüne yer verilen araştırmada, "Kadın sosyo-ekonomik düzeye göre sağlı ve sağlı olmayan gruplara eşit kötü davranışlarına farklı değil, büyük bir oranla benzeşen bir tepki vermekte, sabırlıdır ve katlanmaktadır. Kadınların ileride kızları için tavsiyeleri de bu yöndedir" denildi.

Araştırmada, cezaevlerindeki suçlu kadınların yüzde 52.5'inin, evli kadınların da yüzde 69.9'unun kocasının şiddet kullanmasından kendisi sorumlu tutuluğu kaydedildi.

Gözlemlerde yer alan 79 hakeme incelendiği "Medya, Şiddet ve Kadın" araştırmasında suçüstü ailelerde yaşayan kadınlar ve genç kadınların daha çok şiddete maruz kalduğı belirtildi.

Şiddet eylemlerinde saldırganın büyük olasılıkla kadının kocası ya da yakın duygusal ilişkiye girdiği bir erkek olduğuna dikkat çekilen araştırmada, "Saldırganın ruhsal durumunda bir anormallik söz konusu değildir. Zaten modern kapitalist toplumlarda şiddet üzerine yapılan araştırmalar da saldırgan erkeklerin psikolojik durumlarında herhangi bir anormallik rastlanmadığını ortaya koymaktadır" denildi.

Kadınlara yönelik şiddetin en belirgin nedeninin "toplumda kabul gören genel ahlak ve namus anlayışı" olduğu belirtilen araştırmada, şu cümleye yer verildi:

"Kadının öldürülmesi, namus kavramı ile gerekçelendirilerek, haklılaştırılan bir şiddet biçimi olarak anlamlandırılacak bir oranındır. Erkek, şiddet eylemleri içinde dayak ve tecavüzü kişiselleştirmekte, kadına hiçbir nedene dayanmadan dayak atmayı kendi hakkı görmekte ve tecavüz etmeyi erkeklik kimliğinin bir uzantısı olarak kabul etmektedir. Kırılama ve öldürme gibi ağır şiddet eylemlerini toplumsallaştırmakta, geleneksel ahlak ve namus anlayışı ile kısmen haklılaştırmaktadır."

Cumhuriyet, 6 Aralık 1996

KİYOP EL KİTABI VE PİLOT UYGULAMALAR

İpek (İlkkaracan)

1996 – 1997'de Doğu ve Güneydoğu araştırması için Diyarbakır'a da gidip gelmeye başlamıştık. O sırada Gülşah (Seral) bize katılmıştı. Gülşah, Karin, ben, Pınar… Programın ilk adı Kadınlar için Yasal Okuryazarlık Programı'ydı (KİYOP). Yani yasal okuryazarlık üzerinden kurguluyorduk. Filiz Kerestecioğlu da feminist bir hukukçu olarak bize katıldı. Bir de Ferhan Özenen. O psikolog, süpervizyonları yapıyordu eğiticilere. Bu grupla her bir fasikülü yazıyoruz taslak olarak. Mesela hukuk bölümünü ağırlıklı olarak Filiz yazıyor, ben düzeltiyorum, eklemeler yapıyorum. Şiddet bölümünü Pınar ve Karin yazıyor, Gülşah düzeltiyor, eklemeler, çıkarmalar, revizyonlar öneriyor. Bu şekilde, uzmanlık alanlarımıza göre konuları bölüştük. Hafta sonları Doğu ve Güneydoğu'ya gidiyorum. Cuma ofisten çıkıp uçağa biniyorum, Diyarbakır'a gidiyorum. Urfa ve Antep'ten gelen, eğitime katılacak ve aynı zamanda araştırmayı da yürütecek bütün ekip Diyarbakır'da toplanıyoruz. Cumartesi, pazar sabahtan akşama kadar eğitici eğitimi yapıyoruz. Genelde iki modül işliyorduk. İki modülün fasikülleri dağıtıyorum. Yani önce eğitimi uyguluyoruz. Orada önerilerde bulunuyorlar: "Bu egzersiz iyi gitti. Şu anlatım çok doğruydu. Ama burada şu eksiklik vardı. Bu anlaşılmadı. Bunun yerine şöyle bir örnek verilebilir…" Onlardan aldığım geribildirimlerle pazartesi sabahı geri dönüyorum. O modülü kim yazmışsa ona geribildirim veriyorum. Diyorum ki "Şurası iyi gitmiş, burası böyle olmuş." Onlar da son haline getiriyorlar. Bizim o 300 sayfalık *Kadınlar için Yasal Okuryazarlık El Kitabı* böyle oluştu. Yıl 1997.

İlk model şöyleydi: Biz kadın örgütlerine eğitici eğitimi vereceğiz, onlar da kendi bulundukları yerelde, mesela Ümraniye'nin mahallelerinde ya da Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun farklı illerinde, kendi gruplarına bizim desteğimizle ve süpervizyonumuzla tekrarlayacaklar ve bu şekilde yaygınlaşacak. Ama bir yandan gördük ki grup çalışmalarına dair becerin, bilgin, deneyimin yoksa, sadece bir 16 oturumluk eğitici eğitiminden geçip grup

yönlendiricisi olamıyorsun, yeterli olmayabiliyor. “Eyvah, biz yanlış işler yapıyoruz!” dedik. Ümraniye’de iyi gitmişti, ama sürekliliği sağlayamadık. Tabii o dönemin Ümraniye’siyle Doğu ve Güneydoğu’su arasında da fark vardı. Bence bugün biraz kapandı o farklar, ama 90’ların ortalarında, sonlarında aynı şey değildi. Güneydoğu’da kadınların güçlendirilmesi için hazırlanan bir programın, aslında katılımcılara zarar verecek, hasarlar bırakacak bir şeye dönüşme potansiyeli olduğunu da gördük. Biz de, “SHÇEK'e gidelim.” dedik. Onların toplum merkezleri varmış. Orada da sosyal hizmet uzmanları var. Belki böylece biz bu eğitimi olması gerektiği gibi yapabiliriz. 1998’de SHÇEK’le ilişkimiz de öyle başladı.

Gülşah (Seral)

Dernekle ilk ilişkilenmem 96 kışında oldu, bir çeviri için. Hatta o dönemde bilgisayarım da yoktu. Elle yazıp, ondan sonra derneğe gelir, çeviriyi bilgisayara girerdim. 97 yılında dernekte çalışmaya başladım, Kadın ve Hukuk araştırmasının yapıldığı, bir yandan da KİHEP'in alt yapısını oluşturacak çalışmaların başladığı dönemdi. Ben başladığım zaman Pınar Ümraniye’de, Gülsüyu’nda ilk ihtiyaç saptamasını ve ilk uygulamaları yapmıştı. Doğru hatırlıyorsam 12 modül için bir altyapı, taslak metinler, içerikler çıkartmıştı zaten. ÜKM ile çok yakın ilişki içindeydik o zaman, grupları da onlarla yapıyorduk… Sonra Doğu ve Güneydoğu’daki ikinci pilot çalışmayı da İpek üstlendi. Modüllerden bir tanesini ben hazırlamıştım, pedagog olan Karin’in desteği ile. Bana duygusal olarak çok iyi gelen bir şeydi. Yani programın tamamı tabii ki iyi geliyor ama, kendi yazdığımın yeri bir başkaydı her zaman için… “Toplumsal Cinsiyet Rollerine Duyarlı Çocuk Eğitimi ve Çocuk Hakları” modülü.

İlk defa Diyarbakır’da uyguladık o modülü. İlk toplantıda çok ağır, çok üzücü bazı deneyimler paylaşıldığında çok zorlandığımı hatırlıyorum gerçekten. Bir yandan çok heyecanlıydı. Yani bir şeyi kafanda tasarlıyorsun, kafa kafaya veriyorsun, şöyle mi olur, böyle mi, bunu mu denemeli… Sonra uyguluyorsun. “Kız olsun erkek olsun, çocuklarımızı nasıl yetiştirmeliyiz?” sorusu ve ihtiyaç saptaması üzerine temellendirdiğimiz bir modüldü bu. Fakat böyle bir konuyu elli insan, elli farklı şekilde aktarabilir sonuçta. Seçtiğimiz şeyler, uygulamalar, alıştırmalar, tartışma konuları uygun mu değil mi, nasıl? Bütün bunları görmek açısından da çok heyecan vericiydi. Muhtemelen dört saatlik oturumun, en azından ilk saatini kıpkırmızı geçirmişimdir. Bir yandan hem genel uygulama çerçevesinde hem de benim bu oturumum çerçevesinde şunu düşünmeye başlamıştım: “Bu tür konuları iyi tutmak lazım, grubu tutmak lazım, grupta konuşmayan insanları da tutmak lazım, duygusal açıdan da.” O tür bir saha bilgisi, grup yönlendirmesi ve bazı beceriler başka şekillerde de desteklenmeli diye düşündüğümü hatırlıyorum. Fakat bir yandan da içerik ne kadar ağır ve dokunaklı olursa olsun—bu zaman içinde çok teyit edilmiş olduğunu düşündüğüm bir şey—bazen sadece tanık olmak gerekir. O kadın o gün orada karşınızda durabiliyorsa, bununla öyle veya böyle, sağlıklı veya sağlıksız—psikolojik açıdan diyorum—bir şekilde baş etmiş ve karşınızda duruyor. Bazen o varoluş noktasında o kişiye tanık olmak ve grup ortamında tanık olmak ne kadar güçlendirici bir şey. Bu beni çok etkilenmişti.

“Her fasikülün taslağını yazıyoruz ekip olarak. Sonra Urfa, Antep, Diyarbakır’a gidip o haftanın oturumunu yapıyoruz, ne iyi gitti ne gitmedi konuşuyoruz kadınlarla. Sonra dönüp ekiple son halini veriyoruz. Bizim o 300 sayfalık *Kadınlar için Yasal Okuryazarlık El Kitabı* 97’de böyle oluştu.”

İpek (İlkkaracan)

İlk pilot uygulamalardan itibaren programın arka planında yatan en temel konulardan bir tanesi de kadın örgütlenmesine destek olmaktı. Programın uygulanmaya başlandığı dönemde Türkiye’de kadın örgütü yok denecek kadar azdı, büyük şehirlerde bile. Biz pilot uygulamalarda çalıştığımız örgütlenmeleri de desteklemeye çalışıyorduk bir yandan.

1997 CEDAW GÖZDEN GEÇİRME SÜRECİNDE SAVUNUCULUK

İpek (İlkkaracan)

Bu dönem bir yandan da uluslararası alanda savunuculuğa başladık. 1997 yılıydı, CEDAW Komitesi hükümet delegasyonlarının ve komite üyelerinin yer aldığı ve hükümetlerin gözden geçirme raporunu sunduğu toplantıya, ilk kez o ülkelerden kadın örgütlerini de davet etti. O resmi platforma kendi durdukları yerden, alternatif bir “Gölge Rapor” sunacaklar. Türkiye de tesadüfen o sene Gözden Geçirme sürecinde. Bize dediler ki, “Türkiye adına

ilk gölge raporu siz hazırlar mısınız?" Bir yandan ona giriştik. Türkiye'de o sırada iki elin parmağını geçmeyecek kadar bağımsız kadın örgütü var. Onları bir koordinasyon içerisinde örgütleyerek "Biz bir tek Kadının İnsan Hakları Projesi olarak sunmayalım, sizler de gelin aramıza, birlikte böyle bir rapor hazırlayalım" dedik.

CEDAW 1997 Gölge Raporu Platformu, Türkiye'de ağ olarak çalışmanın ilk pratiklerinden biri olabilir. 30 yıl öncesinden bahsediyoruz. CEDAW gölge rapor süreçleri de o zaman başlıyor. Komisyon üyeleri, hükümet delegasyonu resmi raporu sunduktan sonra, sivil toplum örgütlerinden ve gölge rapordan aldıkları arka planla hükümet delegasyonuna sorular yöneltiyorlardı. Haliyle o sorular çok önemli. Çünkü bu gözden geçirme sonucunda, komitenin bir sonraki gözden geçirmeye kadar geçerli olacak Türkiye hükümetine yönelik tavsiye kararları o tartışmanın sonucunda çıkıyor. Bizim de böylece bu tavsiye kararlarını etkileme alanımız var, çok güçlendirici bir şeydi. Hiç unutmuyorum o zamanları. Biz sunum için salona girdik. Hükümet delegasyonu raporunu sunacak. Sevgili Yakın Ertürk resmi delegasyonda. Düşünün. '97 yılında Türkiye öyle bir hükümet tarafından yönetiliyor ki, zaten bizim hükümet raporu oldukça feminist. Bazen düşünüyorum, o 90'lı yıllarda bizim hükümetle olan savunuculuğumuzu, nereden nereye geldiğimizi gerçekten… Hani kurum tarihi derken, kurum tarihi aynı zamanda Türkiye'nin tarihi. Türkiye'de kamu kurumlarının, sivil toplumla kamu kurumları arasındaki ilişkinin nasıl dönüştüğünün ve Türkiye'de demokrasinin nasıl dönüştüğünün tarihi. CEDAW Komitesi'nde Feride Acar var. Hükümet delegasyonunda, uluslararası alanda feminist olarak tanınan, önemli işler yapan Yakın Ertürk var. Yeşim Arat da mı vardı tam emin değilim, ama böyle feminist akademisyenlerden oluşan bir delegasyon oluşturmuş bizim hükümet.

Onların da önerileri bizimkilerle örtüşüyordu tabii, demişlerdi ki, "Sunduğunuz gölge rapor bizim elimizi kolaylaştırdı. 'Biz demiyoruz da Türkiye'den kadın örgütleri diyor. Bakın, komisyon da onların söylediklerini destekliyor' diyebiliyoruz" Böyle inanılmaz güzel bir etkileşim olmuştu o platformda.

Dönüşte KSSGM bizi aradı. "Katkılarınızdan dolayı çok teşekkür ederiz. Bütün bu süreci özetleyen bir kitap yapacağız ve kitapta hükümetin hazırladığı resmi rapor, Komite'nin tartışmalarının bir özeti ve tavsiye kararları olacak. Sizin gölge raporu da kitaba bir bölüm olarak koymak istiyoruz" dediler. Yani bir devlet kurumu olan KSSGM, bağımsız bir kadın örgütü olan KİH'i arıyor, kendi raporlarıyla birlikte bizim gölge raporu bir arada yayınlamak istediğini söylüyor. Bizim gölge rapor devlet raporunun eksiklerini ortaya seriyor ve eleştiriler içeriyor. Buna rağmen resmi yayına dahil etmek konusunda bir çekinceleri yok. Bugün geldiğimiz noktadan 90'ların sonundaki bu deneyimlerimize bakınca, Türkiye'de demokratikleşme süreçlerinde nasıl bir geriye gidiş olduğu daha da çarpıcı hale geliyor.

Kadınlardan şiddete protesto Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Yasası'nın uzun süredir TBMM'den çıkmamasını protesto eden bir grup kadın, dün İstiklal Caddesi'nde yürüyüş yaptı. Kadınlar daha sonra topladıkları binlerce imzayı TBMM'ye gönderdiler. Çeşitli kadın kuruluşlarına bağlı kadınlar, yaklaşık üç aydır sürdürdükleri "Aile İçi Şiddete Son Kampanyası" kapsamında ellerinde "Zina suç olmaktan çıkarılsın", "Aile mahkemeleri kurulsun", "Evde şiddet istemiyoruz" dövizleriyle saat 13.00 sıralarında Taksim Meydanı'nın İstiklal Caddesi girişinde toplandılar. Kadınlar, kampanyayı tüm yurtta sürdürmeye kararlı olduklarını belirttiler. (Fotoğraf: HATİCE TUNCER)

Cumhuriyet, 21 Aralık 1997.

"Bekâret kontrolü"ne protesto

● Kadın Dernekleri, Milli Savunma Bakanlı na alt işyerlerinde, işe alınacak genç kız rın bakirelik testinden geçirilmesiyle ilg uygulamaya, telgraflarla tepki gösterdile

Aliyar DENGİZ

MİLLİ Savunma Bakanlığı'na bağlı bir kuruluşta işe alınacak kadınlara "Sağlık Muayenesi" adı altında "Bekâret Kontrolü" yapıldığı iddiaları karşısında, kadın dernekleri protesto telgrafları çektiler.

Ayrımcılığa Karşı Kadın Derneği, İzmir Çağdaş Kadın Derneği, Kadın Haklarını Koruma Derneği, Kadın Dayanışma Derneği, İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi Kadın Komisyonu, Ankara Feminist Kadın Grubu, Feminist Dergi Sosyalist Feminist Kal Dergisi'nin ortaklaşa dü ledikleri "Telgraflı Pro to"ya, çok sayıda hanım tıldı. Çeşitli yaş ve me gruplarından hanımlar, saat 11.00'de Sirkeci'c Büyük Postane'ye gele Milli Savunma Bakanlığ telgraf çektiler. Hanıml birer birer sıraya girere bin 700 lira ödeyip çekti telgrafta şöyle dediler:

"Kurumunuza ba çeşitli işyerlerine alına kadınların sağlık rap

(Devamı Sa.16, Sü...

"ANAYASAYA AYKIRI" Kadın derneklerine üye hanımlar, Milli Savunma Bakanlığı'na çektikleri telgrafta, genç kızların bakirelik testiyle işe alınmasının, Anayasa'ya aykırı olduğunu bildirdiler, uygulamayı protesto ettiler.

4320 KORUMA EMRİ KAMPANYASI

Pınar (İlkkaracan)

Benim Türkiye'ye döndüğümde esas aklımdaki, Berlin'de geçirdiğimiz, benim de ön ayak olduğum aile içi şiddete karşı koruma emrini Türkiye'de de çıkartmaktı. Berlin'de sığınakta çalışıyordum, üçüncü yılın sonuydu. Sığınakta ilk yıl hayrete düşüyorsun kadınların yaşadığı şiddetin yaygınlığı, boyutları karşısında. İkinci yıl daha aktif, belki daha da yardımcı olabilmeye başlıyorsun. Neyse, ben üçüncü yılda kafayı yiyecek hale geldim. Sisifos gibi, hani biz beş yüz kadına yardım ediyoruz, bin tane şiddete uğramış yeni kadın geliyor! Politik eylem de yapıyoruz, bir şey olmuyor. Dedim ki "Daha farklı bir şey yapalım." Ekiptekileri zor ikna ettim, sonunda "İyi, peki tamam" dediler. "Sen git araştır, ne yapalım" dediler. Ben de dünyada ne yapıldığını araştırmaya başladım. Ama o zamanlar çok zor. Yazışarak, mektuplarla… Brezilya'da ne oluyor, Amerika'da ne yapılıyor bu konuda? Hindistan'da? Diğer ülkelerde? Ellen Pence'in Minnesota'daki Aile içi İstismarı Önleme Programı'nı *(Domestic Abuse Intervention),* onun makalelerini buldum. Böylece sonradan Türkiye'de de geçirdiğimiz "koruma emri"ni keşfettim. Bu harika, çünkü en azından şiddete uğrayan kadının ve çocukların evden çıkması gerekmeyecek. Devlet korumak zorunda kalacak onları.

Tabii bir tek bizim sığınakla yapılacak iş değil, Berlin'deki dört sığınağı bu konuda birlikte çalışmak amacıyla bir araya getirmek için çok çaba sarfettim. Yani benim ilk platform deneyimim. Bakanlık ile ilişkiye geçtik. O sırada aramız iyi değil Bakanlık'la, çünkü muhafazakar Hristiyan Demokratlar var hükümette. Kadın-erkek eşitliğinden sorumlu Bakan hem çok zayıf bir bakandı hem de kadına karşı şiddet konusunda hiçbir şey bilmiyor ve feminist örgütlerden uzak durması gerektiğini düşünüyordu. Bizim "koruma emri" talebimize hiç sıcak bakmadı. Biz de bunun üzerine basın ve kamuoyu yoluyla bir baskı yaratmaya başladık. "Kadına karşı şiddet feministlerin kurmuş olduğu bağımsız sığınakları mali olarak desteklemekle bitmiyor, şiddeti sonlandırmak için yeni stratejiler lazım." Mesajımız bu. Çok uğraştık, ama işte baskı, lobicilik ve kampanya ile biz Almanya'da koruma emrini çıkarttık. Üç yıl sürdü, hiç kolay bir kampanya değildi. Bana çok güzel geldi aktivizmle bir kanun geçirebilmiş olmak, böyle bir şeyin mümkün olması, Almanya'da bu koruma emrinin güzel yürümesi. O hisle döndüm Türkiye'ye.

1993'te Türkiye'de 80'lerin baskısı aslında devam ediyor, devlet dernek, örgütlenme falan istemiyordu. Ama 1990'da KSSGM kurulmuş ve Selma Acuner Genel Müdür olmuştu. Selma hakkında herkes çok olumlu konuşuyordu. Bir Ankara'ya gittiğimizde ondan da randevu aldık. Ama ofisine gittiğimizde eşyalarını topluyordu, Işılay Saygın onu işten atmış o sabah. Selma'nın yaptığı Türkiye'de çok az rastlanan, muhteşem bir şeydi. O sırada Bakan olan Işılay Saygın bekaretin önemini, Türkiye'de bekaretle ilgili değer yargılarını savunan bir röportaj veriyor. Selma da KSSGM Genel Müdürü olarak bunu eleştiren, bu konudaki tabuları anlatan bir röportaj veriyor. Işılay Saygın da onu işten atıyor. Neyse biz oturduk, konuştuk, Selma hakikaten yürekten feminist. O bana çok ümit verdi. Demek ki olabiliyor

Türkiye'de… Devlette feminist bir KSSGM Genel Müdürü olabiliyor.

Sonra 1996'da o zaman KSSGM Genel Müdürü olan Narınç Ataman'a (o da hem Ankara Kadın Dayanışma'dan, sığınaktan ve feminist) *Sıcak Yuva Masalı*'nı gönderdik, randevu istedik. Mektup yazdım, "Lütfen Uluslararası Stratejiler bölümünü okur musunuz, lütfen Türkiye'de koruma emrini geçirelim" dedim. Ben gittiğimde çok coşkuyla karşıladı. Böyle başladı 4320 süreci.

Narınç'ın Ankara Kadın Dayanışma üyesi olması çok güzel bir tesadüftü, hep arkamızda durdu. Işılay Saygın sıcak bakmıyordu, o zaman Refah Partisi'yle koalisyon var. Narınç, Işılay Saygın'ı ikna edip çalışmalara başladıktan sonra, yasa taslağı Meclis'e gelince bir grup kadın İstanbul'da eylemler yapmaya başladı. Biz KSSGM ile koordinasyonu, Meclis'le görüşmeleri ve basın kampanyasını yürütüyorduk. Basınla ilişkilerde KSSGM'yi de ön planda tutmaya dikkat ederek, onlara destek veren açıklamalar yapıyorduk. O dönem kadın hareketinin pek sözü geçmiyordu, hatta basında ve kamuoyunda feminizme ve feminist örgütlere karşı düşmanca bir tutum vardı. Refah Partisi çok karşı çıktı yasaya, ANAP'tan da karşı çıkanlar vardı, ama onlar Refah Partililerin arkasına saklanıyordu. Yine de o dönem Refah'ta hangi milletvekilinden, grup başkanvekilinden istediysek hemen randevu aldık. Sonra AKP bize aylarca randevu vermedi.

Refah'tan hep duyduğum şey şuydu: "Pınar Hanım siz iyi niyetli yaklaşıyorsunuz, ama bu kanun aileleri dağıtacak. Siz bunu göremiyorsunuz. Ayrıca dinimize de uygun değil böyle bir kanun." Çok babacan konuşuyorlar, ben böyle küçük bir kızım sanki. Hani iyi bir şey yapmaya çalışıyorum, ama bir şeyleri göremiyorum. Onlar görüyor.… MHP'den de çok kolay randevu alıyoruz. Onların söylemi de şöyle: "Siz göremiyorsunuz bu kanunun zararlarını. Bu Türk halkının dibine dinamit atacak, aileler dağılacak."

Ama KSSGM ile bağlantımız, sürekli iletişimimiz çok önemliydi. Gerçek anlamda lobicilik yaptık, basın kampanyası yaptık. Işılay Saygın, Narınç'ın de etkisiyle sanırım, gittikçe yasanın arkasında durmaya başladı. Ama öyle ama böyle, Türkiye'de iki yıllık bir kampanyayla geçti 4320 sayılı Kanun. Taslağı Almanya'daki yasayı temel alarak hazırlamıştık, tabii sonra budadıkça budadılar, tam istediğimiz gibi çıkmadı. Çok önemli bulduğum bazı şeylerin yasadan çıkartılmasına, en önemlilerinden biri boşanmış ya da evli olmayan kadınların yasa kapsamından çıkartılmasına ve sonunda adının "Kadını Koruma amaçlı Kanun"dan "Aileyi Koruma amaçlı Kanun"a çevrilmesine çok karşı çıktım. Ama yine de o zamanki şartlarda Refah ve MHP'li bir koalisyonla koruma emrinin geçmesi bile bir mucizeydi.

İpek (İlkkaracan)

1997 – 1998'de Koruma Emri Yasası Kampanyası'nı yaptığımız süreçte en sevdiğimiz anekdotlardan bir tanesi de şu: Erbakan'ın Refah Partisi üyeleri Meclis'teki komisyonda "Böyle aile içi işlere müdahale eden bir yasa bizim geleneklerimize uymaz!" diye karşı geliyorlar. Biz de o sırada WLUML'a yazıyoruz, "Bizim Türkiye'de muhafazakar parti koruma

emri yasası Müslümanlığa uymaz diyor. Sizlerde koruma emri yasası olan var mı?" Öğreniyoruz ki Malezya'da varmış. Erbakan da o sırada sürekli ekonomik model örneği olarak Malezya'yı gösteriyor. Yani "Malezya gibi olacağız. Türkiye Malezya gibi atılım yapacak." Malezya aşağı Malezya yukarı! Sonra ortaya çıktı ki koruma emri yasası Malezya'da var. "Hemen bize bir kısa tercüme, özet yollar mısınız?" dedik. Yolladılar. Biz de arka plandan Meclis komisyon tartışmalarına giren arkadaşlara—kimisi milletvekili, kimisi uzman—bunu verdik. Refah'ın tüm argümanı orada çökmüştü. Bir de İtalya'dan bir kadın örgütü bizi arayıp, "Yıllardır İtalya'da koruma emri yasasının kabul edilmesi için savunuculuk yapıyoruz. Siz Türkiye'de nasıl becerdiniz bunu?" demişlerdi. Bu da çok gurur vericiydi.

Şiddet, KİH öncesi benim bir feminist olarak özellikle çalıştığım bir alan değildi. Dolayısıyla benim için de koruma emri yasasını yaptığımız o savunuculuk dönemi, önemli bir öğrenme süreciydi. Bunu ilk sorguladığımda, bu niye önemli diye, bizim ekipten ve Mor Çatı'dan konuya hakim arkadaşlar şöyle açıklamışlardı: Şu anda bir kadın kocasından şiddet gördüğünde yasal olarak yapabileceği tek bir şey var, o da Türk Ceza Kanunu'nun Darp Etme maddesine istinaden şikayette bulunmak. Yani ha sokakta biri kafana vurmuş, ha evde kocan kafana vurmuş, aynı madde. Onun da cezası hapis. Haliyle bu ekonomik bağımlılık ilişkileri içerisinde bir erkeğin hapse atılması ve işinden olması, evdeki kadının çoluğuyla çocuğuyla açlık ve yoksulluğa gark olmasıyla eş anlamlı. E pek çok kadın öncelikle bunu yapmak istemiyor. İkincisi toplumsal baskı. "Kocasını hapse attıran kadın" pozisyonuna düşüyorsun. "Ne oldu yani, bir fiske vurdu, sen de hapse mi attırdın?" oluyor. Sadece çok vahim durumlarda kadınlar bunu kullanmak istiyor. Halbuki bu koruma emri meselesi bence bir sosyal-yasal inovasyon. İnsan doğasına uygun (bir çeşit ergonomik) bir kanun. Şiddetle karşı karşıya kalan kadını korumak adına şiddeti gösteren eşe deniyor ki, "Hapis değil, ama bir süre evden uzaklaştırma cezası veriyorum." Orada kadın soluklanıyor, adama çok ciddi bir mesaj veriliyor. Kanun yapıcı ve kanun uygulayıcı kolluk kuvvetleri eliyle, "Sen bunu yapamazsın kardeşim. Sen bunu yaparsan seni evine sokmayız ve ailene yaklaştırmayız" deniyor. Ama bu arada adam hapse de girmiyor. Çalışmaya da devam ediyor. Bir yandan kadına gerekirse nafaka da bağlanıyor. Hani kocasını hapse attıran kadın pozisyonunda da değil. En kötü ihtimalle vurduğu için kocasını evden uzaklaştıran kadın oluyorsun. Çok farklı şeyler.

SHÇEK'LE İŞBİRLİĞİ VE İLK EĞİTİCİ EĞİTİMİ

Pınar (İlkkaracan)

Sevda Bekman hocayı tanıyorum Boğaziçi'nden, AÇEV'in kurucularından. Sevda Hoca bana dedi ki "SHÇEK'in başına çok ilerici birisi geliyor, Bülent İlik. Amacı Türkiye'de toplum merkezleri kurmak." Türkiye'de yok o zaman öyle bir anlayış, sonradan öğreniyorum ki bütün dünyada en çok kadınlar geliyor toplum merkezlerine. Kafamda bir ışık yandı, bizim program tam da toplum merkezlerine uygun. Onlara böyle bir program gerekiyor, bizim de amaçladığımız yerel kadın örgütlenmesini gerçekleştirmek için büyük bir şans. SHÇEK saye-

6 Salı 6 Nisan 1999 — yaşam — Milliyet

Gazi'nin kadın yüzü

Adı "çatışma"ya, "yürüyüş"e çıkan Gazi Mahallesi'nin arka yüzünde bir başka gelişme yaşanıyor. Anayasal ve medeni haklarını öğrenen kadınlar, şiddete karşı birleşiyor

Serra Kardeşoğlu

Gazi Mahallesi denince aklınıza ne geliyor? Çatışmalar, vurulan insanlar, yıkılan otobüs, gözyaşları, bitmeyen davalar, ateş açılan sokaklar. Gazi Mahallesi demek, olay demek, yoksul demek.

Bununla "varoş" kalıtımının yoğun biçimde kalbindeyiz Gazi Mahallesi ile birlikte başlandı. Oysa bu mahallenin bizim görmediğimiz arka yüzünde başka gelişmeler de yaşanıyor.

Girtlağın yer Başbakanlık Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu 75. Yıl Gazi Toplum Merkezi. Içeride beni heyecanla bekleyen 20 kadın.

Hepsi bundan bu mahallenin adının bir kez bile oluş gizel şeylerle birlikte anılması için çırpınıyor. Hepsi ped pardi, arki, bilmeli. Kocaşerken okulsal mezunu ev kadını değiller sanki.

Her şeyin bir öyküsü ile olmayacağına en güzel kanıtı onlar.

Geçtiğimiz yıl kurulan Toplum Merkezi'nin ilk temelleri daha önce UNICEF'in desteği ile kurulan Kadın Danışma Merkezleri'nde atılmış.

Bugün devam eden programa katılan kadınların büyük bölümü Kadın Danışma Merkezleri'nde yapılan kurslara da devam etmiş. Anne ve çocuk sağlığı, beceri kurslarına bitirmişler.

Okur - yazarlık programı

Artık onlar öyle sorulan susku kadınlar değiller. Sorgularlar, sorgulatırlar, konuşuyorlar. Çocukları ve kocaları ile ilişkileri olumlu yönde değişmiş. Okulsal mezunları diploma almak için dışarıdan sınavlara girdiler. Bodrum siyasi partiyleri ile oturuyorlar. Hatta içlerinden bazıları yönetim kurulu üyesi.

Koordinatörlüğünü Gülşah Seraf'ın üstlendiği Kadının İnsan Hakları Projesi Grubu'nun programına katılan Gazi'li kadınlar, çok mutlu. Artık daha geniş bir binada, geniş kapsamlı eğitim çalışmaları istiyorlar. Bir tiyatro oyunu sahneye koymak için çalışıyorlar. Yakında otoray ve kumaş boyama tekniklerini konusunda kurslar görecekler. Nurdan Akman

Toplum Merkezi'nde programı Kadının İnsan Hakları Projesi Grubu (KİHP) uygulayor.

Kadının İnsan Hakları ve Yasal Okuryazarlık Eğitim Programı (KIOP) adını taşıyan bu programla Gazili kadınlarda yaşanılmamış bir başka pencere açılmış.

KİHP'in bugüne kadar pek çok alanda uygulağı bu program Gazi'de daha da bir anlam bulmuş.

Öğrenciler anlatıyor

Programda kadınlar yazılı ve sözlü yasaların yaşamlarının nasıl şekillendirdiği, haklarının ne olduğu, cinsiyet ayrımcılığı ve kadının insan hakları ihlalleri ve bunlar karşısında hakların ne olduğu ve bunların nasıl uygulanabileceği konusunda bilinçlendiriliyor.

Üç çocuk annesi Nevrat Doğan 40 yaşında. Sivas'tan göç etmişler. Medreseye çok kazgın. "Yenibosna'da bir oturu oldu, haberlerde bir ona Gazi Mahallesi'nde oldu diye duyuyorsun. Bundan çok rahatsız" diyor:

"Başlangıçta bu kurslara devam ederken yanımda taşıdığım defter -kalemi sürekli bir poşetin içine koyuyordum. Komşuların benimle dalga geçiyordu. Biz pek çok hakkımızı bilmiyorduk. Yaşam çerçevesini nasıl geliştiriliz bilmiyorduk. Buraya geldikten sonra kendime daha fazla güvenmeye başladım. Eşimle olan çatışmaların azaldı."

Tülay Coşkun, programın kadın haklarına yönelik olduğunu duyunca heyecen kaldırdı. Daha önce de ana - çocuk eğitimi kurslarına devam etmiş. Çocuklarına daha bilinçli annelik yapmak istiyor.

Yeni bir pencere açıldı

Bir çocuk annesi Kamriye tüm kardeşleri ile kursluya ve programlara katılmaya davet ediyor: "Yaşamımda yeni bir pencere açıldı. Evde otorum bir kadındım.

Kendime güvenimi yitirmiştim. Şimdi yanıma daha bir güvenle bakıyorum."

Nermin Çatalkoya, evde artık daha fazla konuşmağa için eşinin bu projeyi gelmesini istemediğini belirtiyor. Ancak sonunda onu da ikna etmiş. Kadınların çoğu artık okuyanlarla eşleriyle konuşabilecek ortamı da oluşturabilecek şeyleri olduğu için mutlu. Bu durumdan, sakinsalar da eşleri de memnun gözüküyorlar.

Milliyet, 6 Nisan 1999

sinde kadınlara ulaşacağız, grupları yapacak mekanımız olacak. Sosyal hizmet uzmanlarına eğitici eğitimi vererek onların bu örgütlenmeyi desteklemesini sağlayacağız. El kitabımız çıkmıştı, aldık koltuğumuzun altına gittik, sene 1998.

Anlatıyorum programı: "Böyle bir çalışma yaptık 'Kadının İnsan Hakları' diye. Bunun artık el kitabı da var, 250 sayfa, çok titiz çalıştık. Siz de harika bir iş yapıyorsunuz, toplum merkezleri çok çok önemli bir çalışma. Bence tam da sizin işinize yarayacak program bizde. Sizin önce kadınları oraya bağlamanız lazım, kadınları aktive etmeniz lazım."

Bülent Bey, "Bütün bunlar doğru, kitabı göreyim." dedi. Kitabın içinde iki hafta cinsellik eğitimi var. O zamanlar için duyulmuş şey değil. Devlete gideceksin de "kadın cinselliği, vajina, orgazm, cinsel haklar…" falan diyeceksin! Söz konusu değil. Veremiyoruz kitabı. "Ama ben önce sizin fikrinizi alayım." diyorum. O yine "Ben bir kitabı alayım." diyor. Aramızda bir samimiyet oluştuğunu hissettim, "Bülent Bey kitabı vereceğim, ama bir ricam var, kitabın bir kelimesine bile dokunursanız yapamayız sizinle bu programı çünkü bu bütüncül bir program, bir tane kelime eksilirse bir şey eksik kalır ve biz amacımıza ulaşamayız." dedim. Güldü, "Alayım kitabı Pınar Hanım" dedi. Cinsellik bölümüne geldi, yine güldü. "Şimdi anladım bu kitabı niye vermiyorsunuz bana bir türlü, saklıyorsunuz." dedi. "Ama aslında çok haklısınız. Ben kendim de Anadolu'da çok çalıştım. Biliyorum, kadınlarla da çalıştım. Çok ihtiyaçları var böyle bir şeye. Onaylıyorum ben olduğu gibi." dedi.

KİHEP Eğitici Eğitimi, 2000

Böyle insanlar vardı işte. Bir Narınç Ataman, bir Bülent Ilik, bir KSSGM'de Selma Acuner. Bütün o devlet çarkını büyük emeklerle yokluk içinde döndürüyorlardı.

Sonra biz hemen Ankara'ya gittik, ilk eğitici eğitimini yapmaya. Çeşitli illerden sosyal hizmet uzmanı kadınlar gelmiş. Eğitimin mantığı herkesin özelini paylaşmasını gerektiriyor, yani kapalı grup. Ama Genel Müdürlük'ten üç kişi bizi gözetlemeye gelmiş. Belki Bülent Bey ters bir şey yapmadığımızdan emin olmaya çalışıyordu. Biraz da belki bölüm başkanlarına tanıtmak içindi diye düşünüyorum. Bölüm başkanlarından biri bize ters, anlatmaya çalışıyoruz kapalı grup diye, "İlla her şeyi dinleyeceğim!" diyor. Bu kadın bir süre sonra feminist oldu, bize çok destek oldu.

Bütün SHÇEK Genel Müdürlüğü dönüştü aslında. Herkes programı çok sahiplendi, bir parçası gibi davrandı yıllarca. Hepsine çok müteşekkirim. Çünkü başımıza neler geldi sonra. AKP geldikten sonra işler çok değişti. SHÇEK ve eğiticiler nasıl savundu o programı, gizli saklı stratejiler oluşturdular o program sürsün diye. Ta ki toplum merkezleri kapatılana kadar.

Bir yandan arka arkaya kadın örgütleri ortaya çıkmaya başladı, Çanakkale ELDER'den tut Van Kadın Derneği'ne (VAKAD) kadar, birçok feminist kadın örgütlenmesinin ortaya çıkmasına vesile oldu program. Hayal ettiğimiz gibi.

"SHÇEK'le çalışmaya başladığımızda program giderek evini buldu aslında. Çünkü sosyal hizmet uzmanlarının grup çalışması yapmak ve sahada çalışmak konusunda zaten çok ciddi bir formasyonu var. Üstüne bir de kadın meseleleriyle ilgileniyorsa, bu kombinasyon programı doğru uygulamak için birebir. Bu şekilde, takriben 15 ilde uygulanmaya başlandı KİHEP ve hızla yaygınlaştı."

(İpek İlkkaracan)

İpek (İlkkaracan)

Bülent Bey ile tanışıp "Biz bu programı, sizin toplum merkezlerinizde uygulamaya koymak istiyoruz." dedik. Olayı anında kavradı. Zaten yerelde çalışma deneyimi olan, sosyal hizmetleri bilen, toplumsal cinsiyet konusuna ehemmiyet veren birisi. Yani öyle bir arka planla biz iletişime geçmişiz ki, bize daha fazla bir şey açıklatmadan, yormadan konuyu kavradı. El kitabına baktığında dedi ki, "İnanamıyorum. Gökte aradığımızı yerde bulduk. Hemen bir protokol imzalayalım ve başlayalım." SHÇEK de o sırada bu toplum merkezlerini açıyor, kadınlardan inanılmaz başvuru geliyor ve sosyal hizmet uzmanları boğulmuş durumdalar. O kadar çok bireysel başvuru geliyor ki, sosyal hizmet uzmanları kadınlara danışmanlık yapmaktan başka hiçbir şey yapacak vakit bulamıyor. Her şey jet hızıyla oldu. O protokol imzalandı. O kadar hızlı oldu ki… Sonra 1998'de Ağustos sıcağında Ankara'da ilk eğitici eğitimi… Ankara'ya 15 gün eğitici eğitimi vermeye gittik Pınar, ben ve Gülşah. Protokol kapsamındaki ilk eğitici eğitimi.

Gelen kadınlar farklı illerden gelen sosyal hizmet uzmanlarıydı. Sonra sahaya döndüler ve eğitimi çalıştıkları illerde uygulamaya başladılar. Program giderek evini buldu aslında. Çünkü SHÇEK'in sosyal hizmet uzmanlarının grup çalışması yapmak, sahada, yerelde çalış-

mak konusunda zaten çok ciddi bir formasyonu var. Üstüne bir de KİHEP eğitici eğitimine zaten kendi isteğiyle katılıyorsa, demektir ki kadın sorunlarına, toplumsal cinsiyet meselelerine merak duyuyor, ilgili. Bu kombinasyon programı doğru uygulamak için birebir.

Sonra muhteşem bir şekilde, takriben 15 ilde uygulanmaya başlandı KİHEP ve hızla yaygınlaşmaya başladı. Kısa sürede 25 ile falan ulaştı. 2002'de KİHEP katılımcılarının kurduğu VAKAD, Çanakkale'de ELDER gibi yerel örgütlenmeler, "Biz de programı uygulamak istiyoruz." dedi. Böylece zamanla KİHEP'i yerelde örgütlenen kadınlar da uygulamaya başladı. Hayatında en çok gurur duyduğun, "Ben iyi ki bu işi yaptım." dediğin ne var dersen, en başta KİHEP derim.

Nigar (Etizer Karacık)

KİH'le çok genç yaşta tanışmış olan bir sosyal hizmet uzmanıyım. İyi ki de öyle olmuş. Toplum merkezlerinin ilk kuruluş aşamasından kapanışına kadar sahada, saha uzmanı olarak çalışmış biriyim. Bir yanıyla çok şanslıyım, çünkü harika bir deneyim oldu benim için o.

Benim eğitici eğitimimde grupta İpek, Pınar, Gülşah var, Karin de destek veriyor. Çok şahane kadınlar. Hemen belli oluyor zaten. Daha eşit bir ilişki içinde giden, gayet kibar, gayet bilgili, gayet profesyonel bir yerden ilişkiyi götüren bir ekip var. Aynı zamanda da bir sosyal hizmet tekniği kullanıyorlar. Beni en çok orası çarptı. Bir sosyal hizmet programı gibi, hemen gördüm yani yaptıkları işin ne olduğunu anladım. Onunla birlikte de dedim ki "Ha tamam, biz meslektaşız bu kişilerle ve biz bu ülkenin kadınları için birlikte bir şey yapacağız." Bunu o kadar güzel hissettirdiler ki, o birliktelik duygusu, herkesin fikrinin çok değerli olduğu duygusu… Bir de toplum merkezleri için biçilmiş kaftan gibi, çok uygun bir çalışmaydı ki bu… Toplum merkezleri için hazır bir programdı. Bu yüzden toplum merkezinin rutin bir çalışması haline gelmesini önemsedim. O kadar dikkatle, özenle hazırlanmış bir çalışma. Bütün uygulama boyunca da programın tasarlanış şeklinden yana, programın içeriğinden yana bir sıkıntı olmadı. Bu kadar mı düşünerek yaptınız bunu? Bu kadar mı üzerinde çalıştınız? Bu kadar mı titizlendiniz?

Bir de mesela o grupta kazandığım arkadaşlarım, benim hala arkadaşlarım. Bu derneğin çabasıyla olmuş olan bir şeydir. Bana sihirli gelen kısmı bu. O grup ruhunun 1998'den bu yana kadar yaşıyor olması.

Oyunları hatırlıyorum. Mesela kendimize özel şeyleri paylaştığımız zaman hep temkinliydik. Orada devlet kurumunun içinde bir salonda yapıyoruz bunu. Ya bir şekilde duyulursa! Ben kendimle ilgili özel bir şey anlatıyorum veya bir başka arkadaşım, ya bu üstteki katlarda duyulursa, bunun gizliliği nasıl olur endişesi içindeydik. KİH ekibi bu gizlilik meselesinin çok önemli olduğunu ve buna çok dikkat edeceklerini defalarca söylediler ve davranışlarıyla da bunu çok güzel gösterdiler. Ama onlar da bunu nasıl sağlayacaklarıyla ilgili çok endişeliydiler. Mesela Gülşah'ın 30 kere kalkıp kapı kapattığını çok iyi hatırlıyorum. Bekçi gibi… Çünkü biri açıyor ya da bir şey oluyor. Bizim güvenliğimiz ve konforumuz için o salona her-

kesten önce girip şöyle bir iyice kontrol ettiklerini, sandalyenin ayakları kırık mı değil mi, onlara bile baktıklarını, bu ayrıntıları çok güzel bir şekilde hatırlıyorum.

Eğitici eğitiminden sonra bir hayal oluştu kafamda. Bir an önce sahada ne kadar çok kadınla bu işe başlarsam o kadar büyük bir kadın ekibi oluşur Çanakkale'de. Eğitimden döner dönmez hemen sekiz tane grup açtım. Bu inanılmaz bir şey. Çünkü KİHEP grupları çok ağır gruplar, mesaisi çok yoğun olan gruplar. Bu sekiz tane grupta 25'er kadın var, bir grup sabah geliyor, bir grup öğleden sonra geliyor.

Ama dedim ki, "Yahu ne olur ne olmaz, biz devletle bu işbirliğini yapıyoruz, yarın 'Yok artık, biz yapmayacağız.' derlerse, bir an önce ben yapmış olayım ve sonra da bir an önce onların örgütlenmesini sağlayayım. Sonra da sivil kanattan yine bu çalışma yürüsün gitsin. Ben olsam da olmasam da." Kaygıya bakar mısın? Ama devletle kurulan bu işbirliği de çok güzel bir şekilde yürüdü, yıllarca. Bunu da takdirle karşılıyorum açıkçası. Hem dernek hem de SHÇEK, bu işi yürüten oradaki görevliler, bizler, hepimiz buna çok baş koyduk. Kamu-STÖ işbirliğine bu ülkede çok güzel bir örnek de oluşturduk. Benim sekiz tane grup açma meselem şu, yarın vazgeçip "Yapmıyoruz biz bu çalışmayı" derlerse, hiç değilse elimde iki yüz tane kadın olsun. O iki yüz kadın, merkezleri kapanana kadar hep öncü oldular. Protokol bittiği yıla kadar hep grup açtım. Açmadığım zaman yok. Binden fazla kadınla KİHEP çalışmış oldum. Bana çok büyük bir kazanım bu, inanılmaz bir mesleki taç.

Ben, önce katılımcı sonra eğitici olmanın aslında o eğitimin bir bütünü olduğunu düşünüyorum. Yani çok önemli bir şey. İğneyi kendine, çuvaldızı başkasına… Gör bir kendini, bak bakalım. Sen neresindesin? Önce katılımcı olmak son derece önemli. Orada sen eğitici olduğunda kadınların ne hissediyor olabileceğini de üç aşağı beş yukarı tahmin etmen lazım. Yol yordam öğrenmek, dili öğrenmek, nasıl davranacağını öğrenmek… Ben katılımcıyken, eğitimcilerin davranışlarını birebir kopyalayarak devam ettik. Çok usta-çırak ilişkisiydi. Burası çok önemliydi. Çünkü ne diyeceğine ne yapacağına kadar, o kadar güzel hazırlanmış ki… Bilgiler sürekli güncelleniyordu. Yani yeni bir şey çıktığında hemen iletiliyordu bize. Dolayısıyla işimizi çok kolaylaştıracak şekilde ilerliyordu. Ama şöyle bir zorluk oldu; devletle protokol yapılmış olmasına ve görevlendirmeyle gitmemize rağmen, sahadaki idarecilere "Ben şu grup çalışmasını yapacağım ve buna başlıyoruz." diye anlatmak, ne yazık ki o kadar kolay olmuyor. "Ne gerek var, onu yapıyorsun? Onun yerine şunu yap" deniyor mesela. Yani bitmek bilmeyen bir savaş oldu idarecilere KİHEP'i anlatmak. Bazılarının anlamaya niyeti yok, 30 kere de anlatsan… O zaman işi onların niyetine bırakmamamız gerekiyor. Dolayısıyla aslında bu yaptığım çalışmanın mutlaka yerelde sivil toplum ayağının kurulmuş olması lazım ki, bu tarafta niyet bozulursa, o taraftan devam edebilsin.

1999 DEPREMİ

Zelal (Ayman)

Deprem hepimizi etkiledi. Kadınlarla görüştük ve hepimiz sahaya gittik. Kadınlarla Dayanışma Vakfı'nı (KADAV) o zaman kurduk. Bizim KİH de orada çalıştı. Biz KADAV olarak önce bir çadır kurduk, sonra hem gelir getirici atölyeler hem meslek eğitim kursları hem de şiddete karşı danışmanlık desteği sağladık… Bu ve benzeri çalışmaları KİH de yaptı, biz de yaptık, başka kadın örgütleri de. Farklı olarak KADAV'ın kuruluş sebebi afetlerde kadınları desteklemek olduğundan, başlıca işimiz oydu bizim. Sonra KİH'le görüşmelerimiz hep sürdü, mesela KADAV'ın sahasında bulunan üç kadını STÖ kontenjanından KİHEP eğitici ağına kattık. Feminist örgütlerin hep yan yana olması, birbirimizle alışveriş içinde olmamız, ayrım gözetmememiz, paylaşım içinde olmamız çok güzeldi.

Gülşah (Seral)

Durumun ne kadar feci olduğunu anlayınca, belki depremin ikinci günü, dernek işlerini en az bir ay askıya alıp deprem bölgesine yönelik çalışma kararı almıştık. Sayfa sayfa ihtiyaç listeleri geliyordu. Bir yandan da Dicle (Koğacıoğlu) sahadaydı ve ondan gelen haberlerle de yol alıyor, Türkiye'nin her yerinden toplanan malzemelerin sahaya ulaşmasını organize ediyorduk. Mesela annem Marmaris'ten toplayıp koli koli giysi veya başka türlü yardım malzemesi göndermişti belirlediğimiz yerlere. Herkes bir şekilde sürecin içindeydi. O dönemde herkeste e-mail yok, o yüzden pek çok şey telefon üzerinden gidiyor.

Bir yandan da ne yapabileceğimizi konuşuyoruz. Sahaya gitmemiz lazım, bakmamız lazım. SHÇEK'le KİHEP protokolümüz var, ama çok yeni. Toplanan paralarla ne yapalım derken, rehabilitasyon merkezi gibi bir yer kuralım diye konuşmaya başladık. Bunu da Kocaeli İl Müdürlüğü, SHÇEK İl Müdürlüğü'yle işbirliği halinde yapalım noktasına gelindi. Görüştük, bir yer belirlendi, genişçe bir alandı. Onun için büyükçe bir çadır açmaya karar verdik. Üç tane de küçük çadır bağışı geldi bize. Yeşil-beyaz güzel çadırlardı. Bir de koskocaman sarı bir hangar çadır, onu yaptırdık. Onları kurduk. O ilk haftalar ruhen çok yorgun olduğumu hatırlıyorum. Bir gün telefonda ceset torbası bulmaya çalışıyorum mesela. Bir de Kocaeli'ndeki buz pateni pistinin morg olarak kullanıldığını duymak çok ağrıma gitmişti. Bir yandan İzmit'te çadırları kurarken hala artçılar oluyor ve zemin sallandıkça o sallanma hissinin bacaklarımdan yukarı çıkması çok tuhaftı. Yani insanın hiçbir şekilde güvende hissedemeyeceği bir ortam. Çadırkentin hemen kıyısına kurulmuştu bizim merkez. Bir sene boyunca haftada bir gittim orada kadınlarla olmaya. Hani bir yandan kitapçıkları kullanıp dağıttığımız, haklarımız üzerine konuştuğumuz, işte bir yandan da Pınar'la oturup böyle durumlarda, doğal afet sonrasında neler yapılabilir diye bir şey hazırlayıp uyguladığımız bir dönemdi. Pınar ve Karin de çocuklara yönelik atölyeler yürütüyor, SHÇEK İl Müdürlüğü'nün ekibiyle de çalışmalar yapıyorlardı.

FEMİNİST YAKLAŞIMIN SAHAYA YANSIMASI

Gülşah (Seral)

KİHEP'in neredeyse 30 yıldır sürdürülebilir olması, çok unsurun bir araya gelmesiyle mümkün oluyor muhtemelen. Bir tanesi, en temeli, programın ihtiyaç saptaması ile ortaya çıkması bence. Sadece grup yönlendiricilerinin değil, katılımcıların da çok büyük emeği ve katkıları var. Programın özündeki o "ben seni duyuyorum, duymaya da hazırım, haydi hep beraber birbirimizi duyalım, birbirimizden öğrenelim" yaklaşımının, bu feminist ideolojinin sahaya yansımasının sürdürülebilirlikte çok önemli olduğunu düşünüyorum. KİH'in kapasite açısından bunu yapabilecek bir dernek olmasının da önemi olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu tür işleri yapmak kolay değil. Organizasyonu ayrı, eğitici eğitimi ayrı, saha uygulaması ayrı, süpervizyonu ayrı ve bütün eğiticilerle de bir ilişkimiz var tabii. Hala çok ataerkil bir toplumda yaşıyor olmamız da KİHEP'in sürekliliğini sağlayan unsurlardan bir tanesi aslında. Ben isterim ki, böyle bir programa gerek olmasın artık. Ama o noktada değiliz. Olmadığımız için de iyi ki KİHEP var.

Ekip olarak tüm feministler gibi yorulsak da mücadele konusunda inatçıyız da herhalde biraz. Hele ilk başlarda, yurtdışındaki kadın hareketi ile yereldeki kadın hareketi arasında bağlantı kurmak konusunda derneğin gösterdiği çaba çok önemliydi. "Yerelden küresele, küreselden yerele" derdik. Yani bilmem nerenin bilmem neresindeki bir ilçede birilerinin dile getirdiği bir meseleyi gidip uluslararası bir toplantıda dile getirmek, aynı zamanda uluslararası bir toplantıda konuşulan meseleyi, ister *Mor Bülten* olsun, ister şimdi sosyal medya hesapları olsun, onlardan önce bu iletişim araçları yokken de başka şekillerde, mesela eğiticilere mektuplar yazarak olsun, bu bilginin yaygınlaşmasını ve paylaşılmasını sağlamak, başından beri çok önemli bulduğumuz bir şey. Çünkü bilgi güçlendiren bir şey. Herkes bu ülkede İngilizce, Fransızca, Almanca bilmek zorunda değil. Bilgiye erişim hakkının çok kutsal olduğunu düşünüyorum. BM düzeyindeki bilginin yerel KİHEP gruplarında tartışılıyor olması, bunun daha sistematikleşmiş bir hali belki. Ama bu bilginin bugün sosyal medya hesapları üzerinden de paylaşılıyor olması da daha güncellenmiş hali belki…

İyi ki KİH'teymişim! Çünkü öncelikle, sırf dernek anlamında demiyorum, ama KİHEP sayesinde hayatın her noktasından pek çok kadının ve hatta erkeklerin, insanların hayatlarına ucundan da olsa dokunmama izin verdiler. Bunu çok büyük bir lütuf olarak görüyorum. Benim bugünkü Gülşah olmamda, yer yer çok zorlansam da bugünkü ben olmamda ekipteki arkadaşların ve feminist bakış açısının çok etkisi var. Hala sürekli bir şeyler öğreniyorum. Kafam daha da açılıyor ve ekipteki arkadaşlarım yol arkadaşı gerçekten.

2000-2009

2000

Çanakkale'de 1998'de örgütlenmeye başlayan KİYOP'lu kadınlar, il kadın kurulunu oluşturarak **Morabbin Parkı'nda satış alanı açtıktan sonra Çanakkale Kadın El Emeğini Değerlendirme Derneği ve Kadın Danışma Merkezi'ni (ELDER) kurdu.** Tüzüğüne tüm üyelerin KİHEP'e katılmış olma şartını koyan ve KİHEP ağı üzerinden kurulan ilk yerel kadın derneği olan ELDER çalışmalarına aktif olarak devam ediyor.

KİH, **BM Genel Kurulu'nun 23. Özel Oturumu'nun (Pekin+5)** hazırlık sürecinde ve oturum sırasında kilit rol oynadı. Derneğin koordinasyonuyla kadın örgütlerinin kurduğu Eşitlik İzleme Platformu'nun hazırlık toplantıları ve Özel Oturum boyunca yürüttüğü savunuculuk çalışmaları sayesinde, "namus" suçları, erken yaşta ve zorla evlilikler ile evlilik içi tecavüz gibi suçlar kadının insan haklarına yönelik ihlaller olarak Sonuç Bildirgesi'nde yer aldı. KİH'in önayak olduğu bir diğer önemli kazanım ise, Türkiye'nin resmi devlet heyetine ilk defa kadın örgütlerinin katılımının sağlanması idi. KİH, Mor Çatı, Türk Kadınlar Birliği ve Türkiye Aile Planlaması Derneği olarak oturum boyunca resmi heyette savunuculuk yaptık. Bütün bu çabalar, 2010'lu yıllarda iktidarın kadın örgütlerini dışlayan tavrı keskinleşene kadar BM süreçlerinde Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeten bir tutum almasını sağladı.

Pekin+5'ten sonra sürece ve çıktılarına dair bilgiyi yaygınlaştırmak için Anakültür işbirliğiyle **Uluslararası Toplumsal Cinsiyet Politikalarının Türkiye'deki Etkileri: Pekin+5 Sürecinde Devlet, Sivil Toplum ve Demokratikleşme** başlıklı bir ulusal konferans düzenledik.

Pınar İlkkaracan tarafından hazırlanan ve bu konuda ilk derleme olan ***Müslüman Toplumlarda Kadın ve Cinsellik*** kitabı yayınlandı. Akademik makale, araştırma ve kişisel anlatı gibi farklı türleri bir araya getiren antoloji, Müslüman toplumlarda cinsellikle ilgili tabuları, ayrımcı ve baskıcı pratikleri, yasa ve toplumsal normların benzerlik ve farklılıklarını ortaya koyuyor, Müslüman toplumlarda kadın cinselliği üzerindeki baskıların İslam'a özgü bir cinsellik anlayışı nedeniyle değil, asırlardır her alanda süregelen cinsiyet eşitsizliklerinin bir sonucu olduğunu gösteriyordu. Kitabın İngilizcesi'nin ardından Türkçesi 2003 yılında İletişim Yayınları tarafından, Arapçası ise 2005 yılında Suriye'deki Al-mada Yayınevi tarafından yayınlandı.

***Haklarımız Var!* serisinin ikinci kitapçığı *Cinselliğimiz Var!* yayınlandı.** Cinsel haz hakkı dahil bütün cinsel haklara pozitif bir bakışla yaklaşan kitapçık, uluslararası insan hakları perspektifini içeriyor, kadın cinselliğini doğurganlığa indirgemiyordu.

10 Pazartesi 3 Temmuz 2000 — YAŞAM — Milliyet

Eşitlik İzleme Platformu üyesi kadın örgütlerinden İsmail Cem'e mektup

Artık biz temsil edelim

ERTUĞRUL MAVİOĞLU

Türkiye'nin etkin rolü dikkat çekti

New York'a damgamızı vurduk

Bir avuç uzman kadının çabası Türkiye'nin sesini dünyaya duyurdu

YARIN Şimdi sıra yasal düzenlemede

Milliyet, 3 Temmuz 2000

Mal rejimi tartışmalarının, ev içi emeğin tanınmak istenmeyişinden kaynaklandığı belirtildi

Kadınlar sesini yükseltecek

Cumhuriyet, 29 Nisan 2001

2001

Kadınlar İçin Yasal Okuryazarlık Programı'nın (KİYOP) ismi programın hak temelli perspektifini öne çıkarmak amacıyla Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı (KİHEP) olarak değiştirildi.

Tamamlanan KİHEP grup sayısı 100'e, KİHEP uygulamaları Türkiye'nin her bölgesinden toplam 24 ile ulaştı.

***Haklarımız Var!* serisinin** doğurganlık haklarını nüfus politikaları yerine kadının insan hakları üzerinden tanımlayan üçüncü kitapçığı ***Doğurganlık Haklarımız Var!* yayınlandı.**

Meclis, yeni bir Medeni Kanun için harekete geçti. Medeni Kanun reformu için 50'lerden beri verilen mücadele, 80'lerden itibaren feminist hareketin güçlenmesi ile tekrar ivme kazanmış, Türkiye 1999'da CEDAW üzerindeki çekincelerini kaldırıp Medeni Kanun değişikliklerinin sinyalini vermişti. Sonunda, Pekin+5'in sonrasında, yasa tasarısı Meclis'te revizyonlara açıldı. Milliyetçi ve muhafazakar kanattan gelen sert itirazlar sonucu, ülkenin her yanından 120'den fazla kadın örgütü büyük bir kampanya için ittifak kurdu; KİH de özellikle Meclis savunuculuğu ayağına odaklanarak kampanyayı koordine eden örgütler arasında yer aldı.

Medeni Kanun reformuna yönelik savunuculuk çalışmaları bağlamında kadın örgütlerinin Meclis ziyareti, İstanbul Barosu'yla basın toplantısı, kamusal farkındalığı artırmak adına yeni Medeni Kanun konferansları ve basın açıklamaları düzenlendi, ülke genelinde "mor kurdele" kampanyası yürütüldü, Antalya dağlarında basın açıklaması gerçekleştirildi.

2000-2001 yılları arasında kadın hareketinin yürüttüğü en büyük kampanyalardan biri olan **Türk Medeni Kanunu'nda Tam Eşitlik Kampanyası** sonucu **yeni Medeni Kanun 2001 yılında Meclis tarafından onanarak yürürlüğe girdi.** Yeni Medeni Kanun ile evlilikte erkeklerin yasalar çerçevesindeki üstünlüğüne son verildi ve kadınların aile içindeki yasal statüsünde (elbette kimi eksikliklerle birlikte) önemli ilerlemeler kaydedildi.

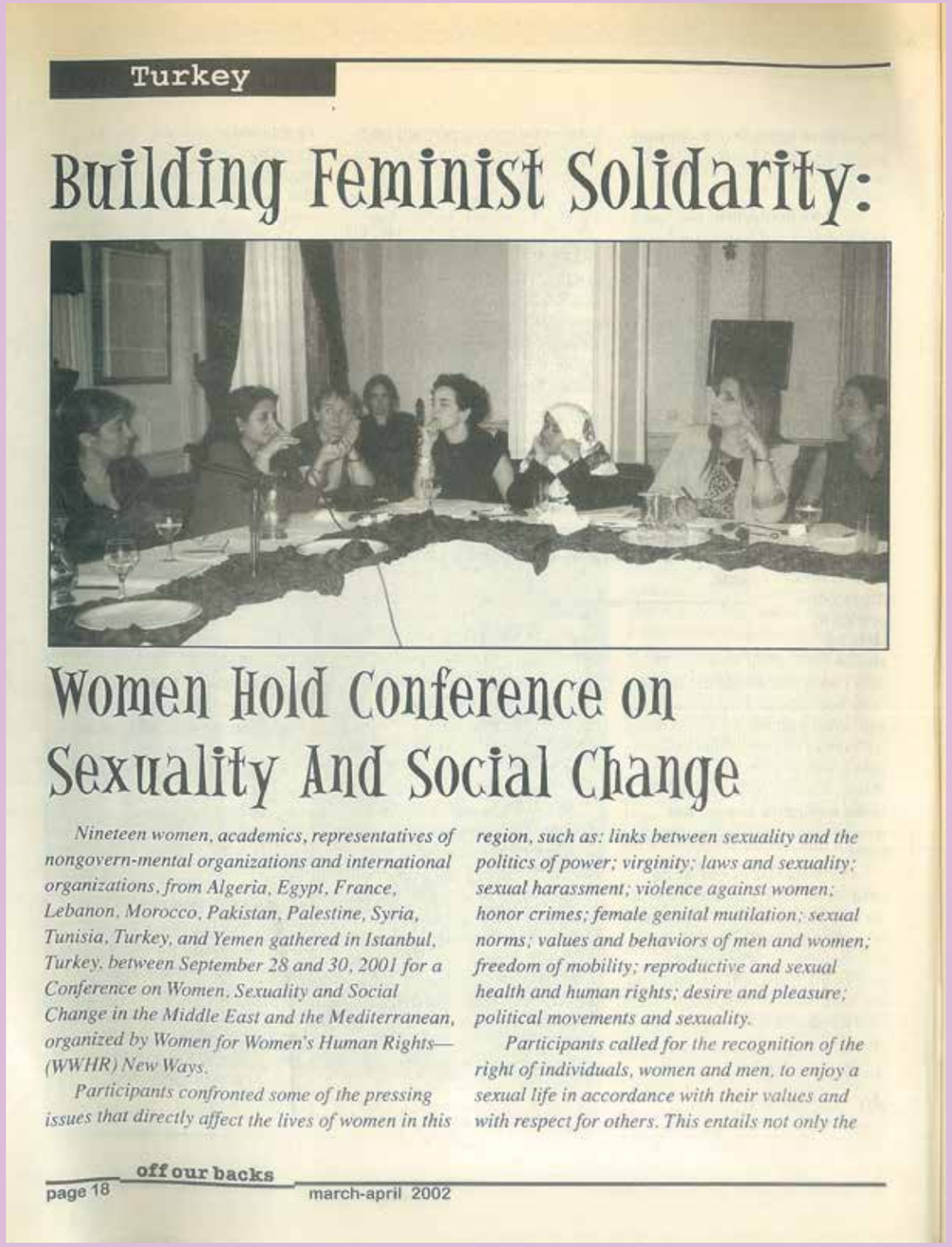

Turkey

Building Feminist Solidarity:

Women Hold Conference on Sexuality And Social Change

Nineteen women, academics, representatives of nongovern-mental organizations and international organizations, from Algeria, Egypt, France, Lebanon, Morocco, Pakistan, Palestine, Syria, Tunisia, Turkey, and Yemen gathered in Istanbul, Turkey, between September 28 and 30, 2001 for a Conference on Women, Sexuality and Social Change in the Middle East and the Mediterranean, organized by Women for Women's Human Rights—(WWHR) New Ways.

Participants confronted some of the pressing issues that directly affect the lives of women in this region, such as: links between sexuality and the politics of power; virginity; laws and sexuality; sexual harassment; violence against women; honor crimes; female genital mutilation; sexual norms; values and behaviors of men and women; freedom of mobility; reproductive and sexual health and human rights; desire and pleasure; political movements and sexuality.

Participants called for the recognition of the right of individuals, women and men, to enjoy a sexual life in accordance with their values and with respect for others. This entails not only the

off our backs
page 18 march-april 2002

"Cinsellik ve Toplumsal Değişim Konferansı", *The Feminist News Journal*, Vol. XXXII No.3/4

16 PAZARTESİ, 30 Nisan 2001 Hürriyet

Dağ eylemine jandarma engeli

Medeni Kanun'daki 'paylaşmalı mal ayrılığı'na karşı çıkan 100 kadının Beydağları'ndaki eylemini jandarma engelledi. İzinsiz gösteri yapamayacaklarını anlayan kadınlar, sonunda 50 jandarma gözetiminde piknik yaptılar.

ANTALYA'da sivil toplum örgütleri ve siyasi partilere üye bir grup kadının Medeni Kanun'da 'edinilmiş mallara katılma' yerine 'paylaşmalı mal ayrılığı' sisteminin getirilmesi istemesine tepki olarak TBMM'ye doğdan yapmayı planladığı protesto gösterisi jandarmaya takıldı.

Yerel Gündem 21 Kent Konseyi Kadın Meclisi'nin öncülüğünde bir araya gelen yaklaşık 100 kadın, dün sabah Antalya'dan yola çıktı. 3 ayrı otobüsle Beydağları'na gitmek 2 bin metre yüksekliğindeki Saklıkent Kayak Merkezi'ne ulaştı. Kadınlar buradan 547 metreye yürüyerek tırmanıp Bakırlepe'ye çıkmak istediler. Ancak 200 metre kadar yürüyen kadınlara, Antalya İl Jandarma Komutanlığı'na bağlı jandarma özel harekat timi, gösterinin izinsiz olduğu gerekçesiyle engel oldu. Bir grup kadın elinde ki 'Medeni yaşamın istiyoruz', 'Toplumun yüzde 51'i değil, kızlarımız da doğuranlar bizz', 'Yaşasın kadın dayanışması' yazılı dövizlerle Bakırlepe'nin eteklerine kadar geldi. Bu arada kadın milletvekili Hicran Karabudak, basın toplantısı düzenlemek istedi. Basın açıklaması yapamamasına' diyerek bölücünün müdahalesine engel oldu. Karabudak, "Dağda da mı sesimizi kesmek istiyorsunuz" diyerek tepki gösterdi. Jandarmalar, Karabudak'ın elindeki basın bildirisini alınca sinirlenen kadınlar halay çekerek, engellemeyi protesto etti. Daha sonra kadınlar 50 jandarmanın gözetiminde piknik yaptı.

Bildiriyi okuyamayınca e-mail yolladılar

Kadınlar basın bildirisini okumaları engellenince başka bir yol buldular. Durumu bilgisayarla Cumhurbaşkanı, Başbakan, Adalet Komisyonu Başkanı ve ilgililerde, tasarıya karşı çıkan MHP milletvekili Orhan Bişkinoğlu'na bildiriyi e-mail'le gönderdiler.

Ahmet BİRİK / ANTALYA, DHA

Hürriyet, 30 Nisan 2001

Medeni Kanun Reformu sonucunda:

· Erkeği evin reisi ilan eden madde kaldırıldı ve evlilik eşitlerin birliği olarak tanımlandı.
· Kadınlar için yasal evlenme yaşı 15'ten 17'ye yükseltildi ve erkeklerle eşitlendi.
· Evlilik birliği dışında doğan çocuklara diğerleriyle aynı miras hakkı tanındı.
· Tek ebeveynlere evlat edinme hakkı verildi.
· Evlilikte kendiliğinden geçerli mal rejimi, edinilmiş mallara katılma rejimi oldu.

Yeni Medeni Kanun'un en tartışmalı konusuydu. İlk tasarıda öngörülen evlilik içinde edinilmiş tüm malların eşit (yani %50-50) paylaşımı, Milliyetçi Hareket Partisi ve muhafazakarlar tarafından çok sert bir dirençle karşılanmıştı. Yoğun kampanya sonucunda, kadınların görünmeyen emeğinin ekonomik değerini tanıyan ve evlilik içinde edinilmiş tüm mallarda kadınlara eşit pay veren bu yeni mal rejimi kanuna dahil oldu. Ancak muhalefetteki siyasi partiler son anda bu yeni mal rejimini yalnızca Medeni Kanun yürürlüğe girdikten sonraki tarihlerde yapılan evlilikler için geçerli sayan bir fıkra ekletmeyi başardı.

KİH, Türkiye'nin yeni **Medeni Kanun'u hakkındaki ilk yerel eğitimini** ELDER ile birlikte Çanakkale'de gerçekleştirdi. Yerel yönetimden üst düzey yetkililer dahil 250 kişinin katıldığı bu konferans yeni yasayı tanıtmayı ve yerel düzeyde uygulanması için kamu görevlileri üzerinde baskı kurmayı da amaçlıyordu.

KİH'in düzenlediği Ortadoğu ve Akdeniz'de Kadın, Cinsellik ve Toplumsal Değişim Sempozyumu, Ortadoğu ve Mağrip'ten cinsellik ve cinsel haklar üzerine çalışan akademisyen ve aktivistleri İstanbul'da bir araya getirdi. Toplantıya Cezayir, Fas, Filistin, Fransa, Lübnan, Mısır, Pakistan, Suriye, Tunus, Türkiye ve Yemen'den 19 aktivist katıldı. Toplantıdaki hararetli tartışmalardan çıkan basın açıklamasında cinsellik hakkının "yalnızca kişinin kendi cinsel davranışını belirleme hakkını değil, cinsel hazza ulaşma hakkını da kapsadığı" yazıyordu. Metin, aynı zamanda, "cinselliğin kişisel ve özel bir mesele olmadığını, toplumdaki iktidar ve tahakküm yapılarıyla yakından ilişkili olduğunu" vurguluyor, cinselliğin denetim altına alınmasının "yalnızca kültürel ve toplumsal normlar ve gelenekler aracılığıyla değil, yasal düzenlemeler ve uygulamalar yoluyla da kurumsallaştırıldığını" ifade ediyordu. Türkçe, İngilizce ve Arapça olarak yapılan basın açıklaması, gazetelerde ve *Reproductive Health Matters* gibi bilimsel dergilerde yer buldu. Sempozyumda **Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu'nun** (***Coalition for Sexual and Bodily Rights in Muslim Societies*** **- CSBR)** tohumları da atılmış oldu.

2002

4. KİHEP Eğitici Eğitimi'ni gerçekleştirdik. İlk kez bağımsız kadın örgütlerinden kadınlar da eğitici eğitimine katılarak grup yönlendiricisi oldu. KADAV ve Diyarbakır Kadın Sorunlarını Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin (DİKASUM) yanı sıra KİHEP sonucunda örgütlenen Çanakkale ELDER ve 2004'te dernekleşen VAKAD da KİHEP'in kurumsal ortakları arasına katıldı. KİHEP eğiticilerinin sayısı 95'e yükseldi. Program 28 ilde 44 toplum merkezi ve bağımsız kadın örgütlerinde uygulanmaya başlandı.

KİH, Türkiye'nin her bölgesinden kadın örgütlerinin, barolardan feminist avukatların ve akademisyenlerin katılımıyla TCK Kadın Çalışma Grubu'nu kurdu ve **Kadın Bakış Açısından Türk Ceza Kanunu Reformu Kampanyası**'nı başlattı. Çalışma Grubu, yasa tasarısına toplumsal cinsiyet bakış açısından kapsamlı değişiklik önerileri geliştirmek için düzenli toplantılarda bir araya geldi. Kadınların cinsel, bedensel ve doğurganlık haklarını koruyan değişikliklerin içerilmesi için ceza kanununun patriyarkal ve ayrımcı yaklaşımının bütünlüklü olarak değiştirilmesi gerektiği sonucuna vardı.

Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) iktidara geldi. Hızlıca savunuculuk stratejilerini gözden geçiren TCK Kadın Çalışma Grubu, taleplerinin kısa vadede yeni hükümet tarafından kabul edilmesinin düşük ihtimal olduğunu öngörerek uzun erimli bir savunuculuk kampanyası planlamaya karar verdi. Gerekli yasal değişikliklerin ve taleplerimizin yer aldığı detaylı bir önerge yazmak, önergeyi yaygınlaştırmak ve TCK ve toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine bir basın toplantısı yapmak, çalışma grubunun ilk faaliyetlerindendi.

Kadın örgütlerinin düzenlediği **Bekaret Kontrolüne Karşı Kampanya** sonucu Milli Eğitim Bakanlığı, Ortaokul Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliği'ni revize etti, Sağlık Bakanlığı da sağlık ve okul müdürlüklerine bu uygulamayı gerçekleştirmemelerini bir genelgeyle bildirdi. Bekaret kontrollerini meşrulaştırmak için kullanılan "iffetsizliğini tespit etmek" ifadesi yönetmelikten çıkarıldı.

KİH, Lübnan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kurulu (*Lebanese Council to Resist Violence Against Women*) ile birlikte Beyrut'ta, **Ortadoğu ve Mağrip'te Erkeklik ve Kadınlık Algılarının Yapısökümü** (***Deconstructing Masculinity and Femininity in the Middle East and Maghreb***) başlıklı uluslararası toplantıyı bölgeden altı ülkenin katılımıyla gerçekleştirdi. Cinsel haklar ve doğurganlık haklarına dair bölgesel ağın genişletilmesi ve güçlendirilmesinin yanı sıra geleneksel erkeklik ve kadınlık normları ve tabularının yapısal eleştirisini hedefleyen toplantı, 2001'deki Cinsellik Sempozyumu'nun devamı niteliğindeydi.

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi (CEDAW) Ek İhtiyari Protokolü, kadın hareketiyle birlikte yürütülen savunuculuğun sonucunda onaylandı ve yürürlüğe girdi. Sözleşme çerçevesinde CEDAW Komitesi'ne doğrudan başvuru mekanizmalarını tanımlayan protokol, hem örgütlerin hem de bireylerin uluslararası alanda hak araması için kıymetli bir araç niteliğindeydi.

Beşinci Asya-Pasifik Nüfus Konferansı Bangkok'ta gerçekleştirildi. Bush Hükümeti'nin muhafazakar politikalarının öncülük ettiği uluslararası geri tepme dalgası ve bu politikalar bağlamında İslam İşbirliği Teşkilatı ve Vatikan ile BM düzeyinde kurduğu ittifaklar nedeniyle, bu konferans cinsel ve bedensel haklar açısından kritik önem arz ediyordu. KİH, Uluslararası Cinsel Haklar ve Doğurganlık Hakları Koalisyonu (*International Sexual and Reproductive Rights Coalition* - ISRRC) ile Türkiye'deki örgütler arasında koordinasyon görevi yürütürken bir yandan da Türkiye'nin resmi delegasyonuna dahil edilmek için hükümet nezdinde lobicilik yapıyordu. Geçmiş yılların aksine KİH bu sefer resmi delegasyona dahil edilmese de, konferansta özgürlükçü bir tutum almaları için Türkiye delegasyonuyla birlikte çalışmayı başardı. Konferans Eylem Planı, muhafazakar kanadın tüm muhalefetine rağmen cinsel ve bedensel hakları güçlendirme taahhüdü içeriyordu.

2003

KİHEP'in 1995-2003 yılları arasındaki uygulamalarının etkisini araştıran *KİHEP Bağımsız Değerlendirme Raporu* yayınlandı ve KİHEP Değerlendirme ve Koordinasyon Konferansı düzenlendi. Araştırma, programın "feminizme" ve "tabandan örgütlenmeye" dair korkuları ve yanlış kanıları giderme konusunda başarılı olduğunu gösterdi. Programın uzunluğu ve kapsamlı içeriği, KİH'in takibi, desteği ve süpervizyonu, katılımcılık prensibi, önleyici özelliği, küresel toplumsal cinsiyet eşitliği normlarını anlaşılır ve basit bir dille aktarması ve SHÇEK toplum merkezleri ve sosyal hizmet uzmanlarıyla yapılan işbirliği başarıyı sağlayan temel faktörlerdi. Katılımcıların %74'ü aile içinde daha çok söz sahibi olmaya başladıklarını, %29'u ise işgücüne katıldığını belirtirken, %41'i de yerel örgütlenme faaliyetlerine katıldığını dile getirdi. Şiddete maruz kalan katılımcıların %85'i KİHEP'e katıldıktan sonra şiddeti durdurdu veya azalttı.

KİHEP'in toplumsal cinsiyet eşitliğine bakışta kurumsal değişimi teşvik etmeye ilişkin yeni hedefleri doğrultusunda program, kolluk personeli ve sağlık çalışanı kadınlarla gerçekleştirildi.

2003, KİHEP'ten çıkan yerel örgütlenmelerin ivme kazandığı bir yıl oldu:

· İstanbul'un Gazi Mahallesi'nde kadınlar Kibele Kadın Kooperatifi'ni kurarak kadınlarla buluşmalar örgütledi ve mahallede bir lokanta açtı.
· ELDER, kolluk kuvvetlerine kadına yönelik şiddet konusunda eğitimler vermeye ve şiddete maruz kalan kadınlara danışma hizmeti sunmaya başladı.
· Van'da KİHEP katılımcıları, Ticaret Odası ve Van Barosu'nun da desteğini alarak kadının insan hakları üzerine kamuya açık konferanslar örgütledi.
·Okmeydanı Mor Kağıt Atölyesi, Şişli Belediyesi'nin desteğiyle kadınların ürünlerini üretip satabildiği bir atölye açtı.
· Edirne'de KİHEP katılımcıları, Yıldırım Kadın Çalışma Grubu'nu kurdu. Muhtarlık seçiminde bir kadın adayı desteklemek için seçim kampanyası yaptı. Grup ayrıca, Turizm Bakanlığı'na ait bir dükkanda kendi ürünlerini satmaya başladı.
· Diyarbakır'da daha öncesinde kurulan Fatih Paşa Kadın Mum Üretme Atölyesi, ülke çapında çalışan bir süpermarket zinciriyle ürünlerini satmak için sözleşme imzaladı.
· İzmir ve Samsun'da katılımcılar, toplum merkezlerinidesteklemek ve kadına yönelik şiddete ilişkin çalışmak üzere dernek kurmak için harekete geçti.
· Ankara'da KİHEP katılımcıları, Sincan Toplum Merkezi'ni Koruma ve Geliştirme Derneği'nin yönetim kuruluna girip mahallede kadına yönelik şiddete karşı atölyeler yapmaya başladı.

Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da İnsan Hakları Olarak Cinsel ve Bedensel Haklar Çalıştayı düzenlendi. Toplantıya Cezayir, Fas, Filistin, Lübnan, Mısır, Pakistan, Türkiye ve Ürdün'den STÖ temsilcileri ve araştırmacılar katıldı. Toplantıda ceza kanunları dahil hukukta bütüncül reform çalışmaları, cinsel yönelim ve bir insan hakkı olarak cinsel haz ve arzu gibi konular tartışıldı ve CSBR'ın temel söylemleri geliştirildi.

Kadın Bakış Açısından Türk Ceza Kanunu Reformu Kampanyası son hız devam etti. Mevcut yasa tasarısı ile kadınların taleplerini 30'dan fazla değişikliği kapsayacak şekilde kelimesi kelimesine karşılaştıran detaylı bir rapor yayınlandı ve geniş çaplı dağıtımı sağlandı. Çalışma grubu genişleyerek 40'tan fazla kadın ve LGBTİ+ örgütünü içeren TCK Kadın Platformu'na dönüştü. Platform, bu talepler temelinde bir yandan hükümet ve milletvekilleri nezdinde sıkı bir lobicilik çalışması yürütürken diğer yandan muhalefet vekillerinin desteğini almak için çalıştı ve yoğun bir medya kampanyası yürüttü.

Türkiye'nin her bölgesinden 50 eğiticiyi, yerel örgütlenmeleri ve kadın hareketini bir araya getiren **Yerel Kadın Örgütlenmesi ve TCK Reformu Konferansı**, yerel örgütlenmeleri güçlendirmeyi ve yerelleri TCK Kampanyası için harekete geçirmeyi hedefliyordu. Toplantının ardından Ankara, Çanakkale, Diyarbakır, İstanbul ve İzmir'de KİHEP katılımcıları ve yerel örgütler imza kampanyaları, acil eylem çağrıları, protestolar ve basın toplantıları gibi çeşitli eylemlilikler başlattı.

2004

KİHEP, ABD merkezli İşkence Mağdurları Merkezi ve Helsinki Yurttaşlar Derneği (Türkiye) tarafından düzenlenen uluslararası **İnsan Hakları İçin Yeni Taktikler Projesi kapsamında**, kamu kaynaklarını da kullanan özgün bir program olarak **en iyi taktiklerden biri seçildi**. SHÇEK'le kurumsal ortaklık, programın pilot uygulamalar ile geliştirilmesi, toplum merkezlerinin faaliyetlerine ve eğiticilerin görev tanımına eklenmesi sürdürülebilirliği sağlayan etkenler olarak belirlendi.

Yerel seçimlerde 10 KİHEP katılımcısı muhtar adayı olurken (2'si seçildi), 11 kadın da belediye meclisi üyeliğine aday oldu.

Van Kadın Derneği (VAKAD) KİHEP katılımcıları tarafından kuruldu. Uzun yıllar boyunca Van'da kadına yönelik şiddet konusunda destek sağlayan tek kurum olan VAKAD, 2016 yılında kanun hükmünde kararname (KHK) ile kapatılana kadar binlerce kadınla dayanışma gösterdi.

Dernek, KİHEP eğiticilerini, katılımcılarını ve KİHEP sonucunda kurulan yerel kadın örgütlerini desteklemek, birbirleriyle ilişkilerini güçlendirmek ve ortak savunuculuk faaliyetleri örgütleyebilmeleri için zemin sağlamak amacıyla **KİHEP Ağları ve Bölgesel Yerel Örgütlenme Toplantıları** serisinin ilkini **Batı Bölgeleri (Marmara ve Ege)** için Çanakkale ELDER'le düzenledi. Sonraki yıllarda, **Doğu Bölgeleri** için VAKAD'la, **Akdeniz, Orta Anadolu ve Karadeniz Bölgeleri** için Ankara'daki KİHEP eğiticileriyle toplantılar düzenlenmeye devam etti.

The Body Shop, kadına yönelik şiddete dair farkındalık kampanyası için Mor Kağıt Geri Dönüşüm Atölyesi vasıtasıyla KİH'e ulaştı. O dönem özel sektör ile STÖ ortaklığına ilişkin az sayıda örnekten biri olan kampanya için The Body Shop mağazalarında dağıtılmak üzere kadına yönelik şiddete, koruma kanununa ve KİHEP'e dair bilgiler içeren bir broşür hazırlandı. Kampanya ayrıca, KİHEP'ten çıkan yerel örgütlenmelere ürünlerini The Body Shop mağazalarında satma imkanı tanıdı.

Türk Ceza Kanunu Yasa Tasarısı 26 Eylül 2004 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi. Kadın hareketinin üç yılı kapsayan **Kadın Bakış Açısından TCK Reformu Kampanyası** sayesinde yeni Türk Ceza Kanunu, Türkiye'de cinsiyet eşitliğine ve kadınlarla kız çocuklarının cinsel ve bedensel haklarının korunmasına dair önem teşkil eden 30'dan fazla değişiklik içeriyordu. Bu değişiklikler, kadın bedenini ve cinselliğini kontrol eden bakış açısı yerine hak temelli bir dil ve yaklaşımdaki ısrarımız sayesinde mümkün oldu. Öte yandan, Platform, cinsel yönelim temelinde ayrımcılığın suç kapsamına alınması talebini alt komisyon tasarısına ekletmeyi başardı, ancak ilgili düzenleme yasanın son halinden çıkartıldı. Yine de kampanya LGBTİ+'lar hakkında farkındalık yaratmış, kadın ve LGBTİ+ hareketleri arasındaki bağları güçlendirmişti. Bu arada hükümetin son dakikada zinayı suç olarak tanımlama önerisi müzakereleri durma noktasına getirmişse de, kadın hareketinin hızlı ve güçlü biçimde karşı koyması ve kamuoyunun tepkisi sayesinde bu öneri masaya hiç getirilemedi.

Yeni Türk Ceza Kanunu'nda:

· Yasanın amacı ilk maddede "kişi hak ve özgürlüklerini korumak" olarak tanımlandı.
· Cinsel suçlar daha eşitlikçi bir bakışla tanımlandı ve daha ağır cezalar öngörüldü.
· Evlilik içi tecavüz suç kapsamına alındı.
· "Namus cinayeti" faillerine ceza indirimi verilmesini önleyen tedbirler getirildi.
· "Edep, töre, ırz, namus, ahlak, ayıp, edebe aykırı davranış"gibi eski yasada var olan patriyarkal ve ayrımcı ifadeler yasadan çıkartıldı.
· "Bakire olmayan" ve "evli olmayan" kadınlara yönelik eski yasada mevcut ayrımcılığa son verildi.
· Tecavüz ve kadın kaçırma suçlarında öngörülen ceza indirimleri kaldırıldı.
· İşyerinde cinsel taciz suç olarak tanımlandı.
· Cinsel saldırının kolluk kuvvetleri tarafından gerçekleştirilmesi cezayı ağırlaştırıcı neden olarak kabul edildi.

Anayasa'nın eşitlik ilkesini, toplumsal cinsiyet eşitliğini hayata geçirebilmek amacıyla pozitif ayrımcılığı içerecek şekilde güncelleme önerisi mayıs ayında gündeme geldi. Kadın örgütleri, "Devlet kadınlar ve erkekler arasında fiili eşitliği sağlamak ve buna karşı tüm engelleri ortadan kaldırmak için yasal ve kurumsal düzenlemeler dahil tüm gerekli tedbirleri alacaktır. Bu amaçla alınacak geçici özel önlemler ayırımcılık teşkil etmez" şeklinde bir madde eklenmesini talep ediyordu. Kadın örgütleri ve muhalefetten kadın milletvekillerinin baskısına rağmen sadece "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür" ibaresi eklendi. 90. maddeye eklenen bir cümleyle çelişkili durumlarda Türkiye kanunları yerine "temel hak ve özgürlüklere" ilişkin uluslararası sözleşmelerin esas alınması ve dolayısıyla uluslararası insan hakları hukukunun üstünlüğünün Anayasa'da vurgulanması, bir diğer kazanım oldu.

Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı'nın 10. yılı (ICPD+10) kapsamında **Arap Nüfus Forumu (*Arab Population Forum*)** düzenlendi. CSBR'ın katıldığı oturumda bölgeden 30 STÖ'nün imzaladığı, cinsel hakları insan hakkı olarak tanımlayan, Arap hükümetlerine ICPD'yi çekincesiz kabul etmeleri çağrısında bulunan ve cinselliğe ilişkin insan hakkı ihlallerini önlemek için gerekli tedbirleri almaya çağıran Arapça bir bildiri okundu. Cinsel yönelime dayalı ayrımcılık, kürtaj ve HIV/AIDS gibi tabu addedilen konuları gündeme getiren ve cinselliğe hak temelli bir yaklaşım talep eden bildiri, resmi forum raporunda yer aldı.

KİH, Kadın Sağlığı Vakfı (*Women's Health Foundatio*n) işbirliğiyle Endonezya'da **Güney/Güneydoğu Asya'da Müslüman Toplumlarda Cinsellik ve İnsan Hakları üzerine bölgesel bir toplantı** düzenledi. Bangladeş, Endonezya, Filipinler, Hindistan, Lübnan, Malezya, Mısır, Pakistan ve Türkiye'den gelen katılımcıların hedefi Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesiyle Güney/Güneydoğu Asya'yı bir araya getiren bir dayanışma ağı kurmaktı. CSBR böylece, Müslüman toplumlarda cinsel ve bedensel hakları savunan ve Küresel Güney'den uluslararası düzeyde savunuculuk yapan iki bölgeli bir ağ olarak kurumsallaştı.

Meclis'e kadın baskını

Anayasa'nın 10 maddesini değiştiren paketin ilk maddesi görüşülürken kadınlar TBMM Genel Kurul Salonu locasını doldurdu. Ancak, beklenen değişiklik olmadı

TBMM, AB'ye uyum çerçevesinde Anayasa'da devrim sayılabilecek nitelikte 11 maddelik ilk tur görüşmelerini dün 11 saat süren maratonla tamamladı.

Görüşmelere kadınlar lehine 'pozitif ayrımcılık' konusu damgasını vurdu. Anayasa'nın 10'uncu maddesine (10 maddelik değişiklik paketinin 1'inci maddesi) CHP'nin kadın lehine pozitif ayrımcılığı eklemek için verdiği iki önerge, AKP tarafından reddedildi. AKP'li kadın milletvekilleri de önergeye "hayır" oyu kullandı. Çok sayıda sivil toplum örgütü temsilcisi kadın bu maddenin görüşmelerini locadan izledi. Değişiklikle, Anayasa ile devlete, kadın-erkek eşitliğinin yaşama geçmesini sağlama yükümlülüğü getirilmiş oldu.

Bu madde için oy kullanan 501 milletvekilinden 485'i kabul, 12'si ret, 2'si çekimser, 2'si boş oy kullandı. Anayasa değişikliği teklifinin maddelerine geçilmesi için yapılan oylamaya 526 vekil katıldı. 514 "kabul", beş "ret" oyu çıktı. Altı milletvekili çekimser kalırken bir milletvekili boş oy kullandı. Paketin ikinci ve üçüncü maddesiyle idam cezasına atıf yapan maddeler değiştirildi. Böylece ölüm cezası Anayasa'dan tümüyle çıkmış oldu.

Anayasa'nın 10'uncu maddesindeki değişiklik görüşmelerini her görüşten kadın izledi.

Posta, 5 Mayıs 2004

2005

KİHEP, 5. Eğitici Eğitimi'nin ardından yeni grupların başlatılmasıyla sağlık çalışanları ve öğretmenler gibi kamuda çalışanlar ve barolardan avukatlar dahil **toplam 4.500 katılımcıya ulaştı.**

TCK Kadın Platformu, KİH'in koordinasyonunda CEDAW Gölge Raporu'nu hazırladı ve CEDAW Periyodik Gözden Geçirme oturumuna katıldı. Gölge rapor, Türkiye'de kadına yönelik ayrımcılık ve toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin gerçekleştirilmesi beklenen yasal değişikliklere dikkat çekiyordu. Raporun odağı, TCK için kalan taleplerimizi; devam eden kamu reformu sürecinde devletin sığınaklar, toplum merkezleri ve kadın danışma merkezlerine dair gerekli sorumluluğu alıp bütçe ayırmasını; fiili toplumsal cinsiyet eşitliği için geçici özel tedbirlerin Anayasa'ya dahil edilmesini; Eşitlik Çerçeve Yasası talebimizi ve Medeni Kanun'un "evlilik içinde edinilmiş mallara katılma rejimini" 2002 öncesinde gerçekleşen evliliklerde de geçerli kılacak şekilde düzenlenmesini kapsıyordu. Gölge raporda gündeme getirdiğimiz tüm bu meseleler Nihai Görüşler metninde ve CEDAW Komitesi'nin Türkiye'ye yönelik tavsiye kararlarında yer buldu. Dernek ayrıca İstanbul, Van ve Ankara'dan kadın örgütü temsilcilerinin Değerlendirme Oturumu'na katılımını sağladı.

CSBR'ın Bangladeş, Filipinler, Lübnan, Malezya, Mısır, Tunus, Türkiye ve Yemen'deki üyelerinden oluşan ve kimi hükümet delegasyonlarında yer alan temsilcileri, KİH'in koordinasyonunda BM Kadının Statüsü Komisyonu'nun (KSK) Pekin+10 üzerine 49. Özel Oturumu'na katıldı. Savunuculuk çalışmalarımız, bölgelerden gelen aktivistlerin uluslararası

CEDAW Çalışma Grubu

25.01.05

GÜNDEM

VAKAD, HAZIRLADIĞI RAPORDA, KÜRT KADINI HAKKINDA AYRINTILI BİLGİ VERDİ

CEDAW'a 'Kürt kadını' raporu

CEDAW'a sunulan raporda, Kürt kadınının sosyal, kültürel ve siyasal atmosferde yaşadığı sıkıntılara değinildi

Adım adım çözüm önerisi

Gündem, 25 Ocak 2005

toplum tarafından da damgalanan cinsel ve bedensel haklar konusundaki mücadelelerini görünür kılarken, sunduğumuz STK bildirisi konferansın en özgürlükçü açıklamalarından biri olarak övgüyle karşılandı.

KİH'in düzenlediği Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Güneydoğu Asya'da Toplumsal Cinsiyet, Cinsellik ve Yasal Reform başlıklı toplantı, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde toplumsal cinsiyet, cinsellik ve yasal reform konuları üzerine çalışan STÖ'lerle hükümetler arası kurum temsilcilerini ve akademisyenleri bir araya getirdi. Başarılı kampanya örneklerinin, cinsel ve bedensel haklar konusunda bölgedeki gelişmelerin ve tehditlerin tartışıldığı konferansta, ortak savunuculuk stratejileri geliştirildi. ***Gender, sexuality and the criminal laws in the Middle East and North Africa: A comparative study*** **[Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da toplumsal cinsiyet, cinsellik ve ceza kanunları]** adlı çalışma ise bir savunuculuk aracı ve referans kitapçığı olarak yayınlandı.

Beyrut'ta gerçekleştirdiğimiz **Müslüman Toplumlarda Cinselliğe Kapsayıcı Yaklaşımlar** başlıklı çalıştaya Bangladeş, Lübnan, Mısır, Pakistan ve Türkiye'den CSBR üyeleri katıldı. Çeşitli cinsellikler konusunda Batılı söylemleri benimsemenin ötesinde Küresel Güney'e ait alternatif ve yenilikçi bir söylem geliştirmeyi amaçlayan toplantıda, heteronormatif ve patriyarkal toplumsal çerçevenin "makul ve beklenen" cinsel davranışlarının dışına düşen her türlü cinselliği kapsamak için "normdışı cinsellikler" (*non-conforming sexualities*) terimi ortaya atıldı. LGBTİ+ varoluşlara açıkça yapılan referansın yanı sıra bu terim, evlenmemeyi tercih eden kadınlar, çok partnerli kadınlar, cinsel arzularını açıkça ifade eden kadınlar dahil olmak üzere normlara uymayan her türlü davranışı, tercihi ve kişiyi en geniş anlamıyla içerecek kapsayıcı bir tanım olarak önerildi.

2006

Kadınların KİHEP deneyimlerini ve sonrasında hayatlarını nasıl değiştirdiklerini gösteren, ayrıca farklı alanlardaki haklarımızın neler olduğunu da içeren 12 bölümlük *Kadınlarla... Mor Dizi* belgeseli, NTV işbirliğiyle yayınlandı. KİHEP oturumlarından kesitlerin yanı sıra eğiticiler, katılımcılar, aktivistler ve uzmanlarla söyleşileri kapsayan belgesel, yerel siyasete atılmaktan erkek şiddetinden kurtulmaya, cinsel haklara sahip çıkmaktan kendi işlerini kurmaya kadınların dönüşümüne ve güçlenmesine dair hikayeleri görünür kılıyordu. Belgeselin bir hedefi de televizyondaki cinsiyetçi anlatılara karşı güçlendirici bir kaynak sağlamaktı. **Belgesel, ilerleyen yıllarda eğiticilerin desteğiyle sırasıyla Ankara, Diyarbakır, Samsun, Van, İzmir, Yozgat ve Sivas'taki yerel televizyon kanallarında da gösterildi.**

KİHEP'li kadınlar, halen gıda ve el sanatları üzerine çalışan yerel kadın kooperatifleri ile birlikte faaliyetlerine devam eden **Yozgat Üretici Kadın Dayanışma Derneği'ni kurdu.**

KİH, bazı kadın örgütleri, ekonomik haklar üzerine çalışan araştırmacılar ve akademisyenlerle beraber **kadınların ekonomik haklarını ve istihdamını desteklemek adına Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi Platformu'nu (KEİG) kurdu.** Platformun çalışmaları sonucunda KEİG üyeleri, aynı yıl kadın istihdamını raporlayan Avrupa Birliği (AB) -Türkiye Karma İstişare Komitesi'ne (KİK) girebildi.

The New Anatolian

FOAM OF THE DAYS

FRIDAY FEBRUARY 10, 2006

Women's Purple Series on TV

The New Anatolian / Istanbul

Today for the first time on Turkish TV you'll be able to see a women's program where women talk about their rights and how they've changed their lives. TNA recently had a chance to preview this new program and the human rights training it is based on. The first part of the 12-week series will be aired today on news channel NTV at 12:30 p.m.

"Purple Series with Women" brings women's remarkable stories of transformation to the TV screen and is a co-production of the Women for Women's Human Rights-New Ways Foundation (WWHR) and NTV. The series was realized with contributions by the United Nations Population Fund (UNFPA), the United Nations Development Program (UNDP), SDC and the Body Shop.

At a press conference held this week to promote the new series, Nur-dan Tomaç, director of Family, Women and Social Services at the Social Services and Child Protection Agency (SHÇEK), and Melten Ağdük spoke of their happiness at having contributed to the program.

As Tomaç stressed, unlike other TV shows that portray women as forever crying and oppressed victims, this documentary will feature the stories of women who have claimed their rights to change their lives. The goal of the program is to contribute to the spread of gender equality and human rights awareness in Turkey.

The Purple Series is about women who have learned to exercise their rights in all areas of life ranging from civil rights to violence issues, sexuality to economic rights, and reproduction rights to founding organizations. Renowned artists and writers have also contributed to this documentary by providing opening and closing messages for each episode. Some contributors include Ayse Kulin, Derya Baykal, Ece Ufuk, Gülben Ergun, Gülrie Sururi, Hülya Koçyiğit, Turkan Soray and Zeynep Oral.

The series is based on the success stories of women who took part in the Women's Human Rights Training Program that has been implemented across Turkey for the past decade. Readers will remember TNA's detailed coverage of this training program as carried out in social centers in cooperation with the WWHR and SHÇEK. As of last month, over 4,000 women in 36 cities have completed this 16-week-long training course, which has proven to be the most comprehensive and sustainable human rights training program in Turkey. The program has also received international recognition as it was selected as "one of the world's best tactics for the implementation of human rights" by the International Best Tactics Program, which reviews strategies from all around the world.

For once on TV audiences will see strong women who have taken control of their lives. Among the women featured in this documentary is Şenay Dumşen, a housewife in Çanakkale who decided she wanted to become a bus and then a truck driver and now works for the Çanakkale Municipality. "At first when my male colleagues saw me behind the wheel they said, 'Let's go home and raise the kids'," said Dumşen. Now she says that every time she gets her paycheck she brings something home for her kids and tells them, "Look, your mother worked and bought this for you." The pleasure of buying things with my own money is unlike anything else, she says.

Zozan Özgöçe, who received her training in Van, got together with her co-trainees to found the Van Women's Association. She recalls the first day they put up their huge banner with the organization's name on it and within minutes a woman appeared at their door. This woman had been used to pay a gambling debt. Since then they have provided legal and psychological counseling for hundreds of women, and for some they found employment. The TV program shows women who established equal and healthy relations with their spouses and family, went back to school, started having a say about their own bodies and sexualities, were elected as muhtars (local officials), started working outside the home and organized their own needs, and founded associations and cooperatives.

TNA SPOKE WITH AYZEN ATALAY, NTV'S PRODUCER OF THE PURPLE SERIES

TNA: How and why did NTV agree to make a documentary on women?

ATALAY: I've been doing the program "The Rhythm of Life" on NTV for the past six years. Five years ago I went to Çanakkale to interview women who were taking this training. Though it was a remarkable program, at the time with my reporter mind I thought, "Won't it make things worse for these women when they realize that they don't have what they're entitled to?" In the news business the general approach is to focus coverage on the problem, as they do in case of helpless or battered women. I decided to show that there are people who work to overcome these problems. That's the standpoint of "Rhythm of Life." On my first visit to Çanakkale I thought it was merely a well-intentioned effort, but a year later when I interviewed the Çanakkale and Gazi Mahallesi (Istanbul) women who took the training I saw there had been a great difference. Standing across from me were women with self-confidence who knew what they wanted to do. In Gazi they had started a business which closed down the following year but this time they were set on opening a kindergarten. Over the years I saw them developing themselves. We don't have social centers everywhere, and not everyone has the chance to go these centers, my family or I don't for example. As a reporter I wondered what it would be like to bring this training to the TV. Evidently the WWHR had this idea as well, so things came together.

TNA: What was the most difficult part in making the show?

ATALAY: It required a different broadcasting style, which was challenging in the "The Rhythm of Life" also. You have to persuade your colleagues that we can hint at ways to solve problems even though news generally focuses on the problems themselves. For instance when reporting about a battered women we can also give information about relief mechanisms available for these women. This requires taking a different approach, so most of our problems were dealing with our own colleagues. We had no problems with the training program itself because over the course of 10 years it has become a very well-established and structured program.

TNA: Did you face any problems in shooting the sessions or interviews?

ATALAY: None at all. These women invited us into their lives with great ease. It might sound overly romantic, but it was like they found the cure for a grave disease and they wanted to share it with all afflicted people. They explained such intimate and private things about their families and themselves that actually at some points we stopped and asked them, "Are you sure you want to share this with us, it's going to be shown on TV," and they said, "Please do, so that other people can share and learn too." There was someone from the WWHR with us at all times so the women saw an institution they trusted. After a while they would forget all about the cameras and the cameramen and the interviews turned into conversations where they spilled their hearts out. I personally learned a lot from these women and am indebted to them.

TNA: What did you learn?

ATALAY: Ii Sabriye Bilgin — whom you'll see on our program — a 22-year-old illiterate woman who was deserted by her husband the day she walked out of hospital with her second baby, can put up a successful life struggle where she learns Turkish, English and computers and today both her daughters have their own jobs, then I know that I don't have the luxury of feeling tired or defeated, that I have to get up and continue. As Gülsün Kanat from the Purple Roof Foundation once told me, "No woman is saved." These women on the program made me realize that there is a solution to all the problems that we as women face whether we're educated or have vocations.

"Kadınlarla... Mor Dizi televizyonda", *The New Anatolian*, 10 Şubat 2006

HIV/AIDS Konusunda Üst Düzey BM Genel Kurulu'na CSBR; Bangladeş, Endonezya, Filipinler, Lübnan, Malezya, Mısır, Pakistan, Tunus ve Türkiye'den üyelerinin oluşturduğu bir delegasyonla katıldı. Savunuculuk çalışmalarının yanı sıra "Güney/Güneydoğu Asya'da Cinsellik ve HIV/AIDS" ve "Müslüman Çoğunluklu Ülkelerde Cinsellik Eğitimi ve HIV/AIDS'e Karşı Mücadele" başlıklı iki panel düzenledi.

Lübnan Savaşı ve Ortadoğu'daki militarizm karşısında CSBR, kadınların yaşananlara tepkilerini ve savaş, militarizm, toplumsal cinsiyet eşitliği, cinsel haklar, insan hakları ve demokrasi üzerine analizleri içeren ***Of War, Siege, and Lebanon: Women's voices from the Middle East and South Asia*** **[Savaş, kuşatma ve Lübnan: Ortadoğu ve Güney Asya'dan kadınların sesleri]** isimli bir derleme yayınladı.

CSBR ve KİH, üye ülkelerdeki savunuculuk mücadelelerine destek verme ilkesi çerçevesinde Malezya ve Tunus'ta üye örgütlerle beraber toplantılar düzenledi. Malezya'da *İslam Kızkardeşliği Derneği (Sisters in Islam* - SIS*)* ile ortaklaşa düzenlenen **Müslüman Ülkelerde Aile Hukuku Reformu** çalıştayında Fas, İran ve Türkiye'den katkılarla başka Müslüman ülkelerdeki deneyimler üzerinden kampanya stratejileri geliştirildi.

KİH, Kadınlar Cinsel Haklar ve Doğurganlık Hakları: Kazanımlar, Özgürlükler ve Direniş başlıklı uluslararası konferansı Tunus Demokratik Kadınlar Derneği (*Association Tunisienne des Femmes Démocrates* - ATFD) ile birlikte Tunus'ta düzenledi. Tunus'ta cinsel haklara dair ilk konferans olan bu etkinlik, ATFD'nin banka hesaplarına bloke konması ve polis gözetimi gibi ağır baskılar altında gerçekleştirildi. Bunlara rağmen yüzden fazla katılımcının bulunduğu konferans yoğun ilgi gördü ve ülkedeki ceza reformu ve cinsellik eğitimi için kampanya girişimlerine katkıda bulundu.

2007

Kitlesel erişim, ağlar kurma ve farkındalık yaratma aracı olarak geliştirilen, KİHEP katılımcıları, yerel kadın örgütleri ve kadın hareketinin katkılarıyla hem KİHEP'in görünürlüğünü ve yaygınlığını artırmak hem de KİHEP katılımcıları, yerel örgütler ve kadın hareketi arasında temas kurmak için tasarlanan **üç aylık KİHEP dergisi *Kadınlarla Mor Bülten* yayın hayatına başladı.**

TCK'da kazandığımız haklara dair bilgi ve hak bilincinin daha geniş kesimlere ulaşabilmesi için ***Türk Ceza Kanunu'nda Cinsel Haklarımız Var!*** isimli kitapçığı yayınladık.

SHÇEK'le imzalanan kurumsal işbirliği protokolü 10 yıllığına yenilendi. Daha sürdürülebilir bir işbirliği yaratmak için dönüm noktası niteliğindeki bu gelişme, programın başarısı sayesinde en üst kurumsal düzeyde sahiplenildiğini gösteriyordu. Bunda eğiticilerin, programı toplum merkezlerindeki hizmetlerin ayrılmaz bir parçası haline getirmek için kararlı çabalarının etkisi de yadsınamazdı.

Pınar İlkkaracan ve kuruluşunda yer aldığı KİH ve CSBR, Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirmek için yasal reformlara yönelik çabaları ve hem kadının insan haklarını

Erdoğan'ın kota karşıtı söylemlerine yönelik eylem, 2007

hem de Müslüman toplumlarda cinsel, bedensel ve doğurganlık haklarını güçlendirmeyi hedefleyen ulusal ve uluslararası savunuculuk çalışmaları nedeniyle **Gruber Vakfı Uluslararası Kadın Hakları Ödülü'ne layık görüldü.**

CSBR Genel Kurul / Stratejik Planlama Toplantısı, 10 ülkeden 29 üyenin katılımıyla gerçekleşti.

CSBR gelecek yıllar için çeşitli öncelikli çalışma alanları belirledi ve aşağıdaki hedef ve faaliyetlerde ortaklaştı:

· Müslüman toplumlarda cinsel ve bedensel haklar üzerine uluslararası, karşılaştırmalı bir araştırma yapmak;

· Cinsel ve bedensel haklara dair ortak dili pekiştirmek ve savunuculuk becerilerini geliştirmek amacıyla cinsellik ve cinsel haklar üzerine bir eğitim programı oluşturmak;

· Müslüman toplumlarda cinsel ve bedensel hakların gündem edilmesi için üye ülkelerde bir günlük eşzamanlı uluslararası bir kampanya yapmak ve cinsel haklar konulu haber ve çalışmalarımızı yaygınlaştırmak için CSBR E-Bülteni yayınlamak;

· Müslüman toplumlarda cinsel haklar ve sağlık üzerine çalışan aktivistlerin görünürlüğünü artırmak için uluslararası BM ve BM-dışı platformlarda savunuculuk çalışmaları yapmak.

Pınar İlkkaracan'ın Kadın Bakış Açısından TCK Reformu Kampanyası'na ilişkin araştırmalarına dayanan ***Re/forming the penal code in Turkey from a gender perspective: The case of a successful campaign*** **[Türk Ceza Kanunu'nu toplumsal cinsiyet bakış açısı ile yeniden yazmak: Başarılı bir kampanya örneği]** ve ***How adultery almost derailed Turkey's aspirations to join the European Union*** **[Zina Türkiye'nin Avrupa Birliği hedefini nasıl raydan çıkarıyordu?]** başlıklı makaleleri, uluslararası dergilerde yayınlandı.

2008

6. KİHEP Eğitici Eğitimi 18 şehirden gelen katılımcılarla gerçekleştirildi, program ilk defa Giresun, Hatay ve Zonguldak'ta da uygulanmaya başlandı. **Ayvalık Bağımsız Kadın İnisiyatifi kurumsal ortaklarımızdan biri oldu.**

KİHEP'in nasıl sürdürüleceğini, genişletileceğini ve yerel örgütlenmelerin nasıl destekleneceğini tartışmak üzere, KİHEP eğiticileri ve yerel örgütlerin katılımıyla **Orta Anadolu, Marmara, Akdeniz, Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri için KİHEP Bölgesel Değerlendirme, Kapasite Geliştirme ve Planlama Toplantıları** gerçekleştirildi. Bölgesel toplantılar, dayanışmayı büyütmek, ortak stratejiler oluşturmak ve iyi uygulamaları paylaşmak için bir zemin oldu.

KİHEP'in sürdürülebilirliği için yeni işbirliği alanlarını araştıran bir toplantı düzenledik. SHÇEK'in çeşitli birimlerinden, Adalet, Milli Eğitim, Sağlık ve Çalışma Bakanlıkları'ndan, Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan, belediyelerden ve uluslararası kuruluşlardan yöneticilerin katıldığı toplantıda Diyanet İşleri Başkanlığı, Çalışma Genel Müdürlüğü ve Emniyet Genel Müdürlüğü programa ilgi gösterdi ve KİHEP bu kurumların hepsinde çeşitli düzeylerde uygulandı.

1. CSBR Cinsellik Enstitüsü, Malezya, 2008

***Kadınlarla… Mor Dizi*, 8 Mart'ta Amasya, Ankara, Aydın, Balıkesir, Burdur, Denizli, Diyarbakır, Edirne, Kayseri, Mardin, Mersin, Muğla ve Nevşehir'de yerel kanallarda yayınlandı.**

Müslüman toplumlarda cinsellik ve cinsel haklar üzerine ilk uluslararası enstitü olan **CSBR Cinsellik Enstitüsü,** Asya, Afrika ve Ortadoğu'daki 14 ülkeden cinsel hak savunucuları, akademisyenler ve araştırmacıların katılımıyla Malezya'da düzenlendi. CSBR'dan ve Küresel Güney'den eğiticilerin yürüttüğü atölyeler, grup çalışmaları ve katılımcıların sunumları gibi oturumlardan oluşan Enstitü, katılımcıların kendi cinsellik deneyimlerine de odaklanmayı hedefliyordu. Eğitim programı, cinselliğe ilişkin tarihsel ve kavramsal çerçevelerle güncel söylem ve saha deneyimlerini birleştiren bütünlüklü bir müfredatın yanı sıra İslami metinlerin feminist okumalarını da içeriyordu. Oturum temaları arasında **cinsellik ve cinsel çeşitlilik, cinsellik inşası, Müslüman toplumlarda normdışı cinsellikler, cinsellik ve güç ilişkisi, şeriat ve cinsellik, cinsel yönelim ve İslam, cinsel sağlık, HIV/AIDS, genç cinselliği, cinsellik eğitimi, cinsellik ve savaş, cinsel ve bedensel hak savunuculuğu** yer alıyordu.

2017'ye kadar devam eden **CSBR Cinsellik Enstitüleri**, sadece hak savunucularının genellikle yalnızlaştırıldıkları zorlu koşullarda ortak bilgi üretimi ve savunuculuk alanı yaratmaları nedeniyle değil; cinsel haklar ve doğurganlık haklarının "Müslüman toplumları çürütmeye yönelik Batılı icatlar" olduklarına dair hakim sağ muhafazakar dinci söyleme kolektif bir karşı çıkış geliştirmeleri nedeniyle de güçlendiriciydi.

CSBR kuruluşundan itibaren, BM süreçlerindeki savunuculuk çalışmalarına ek olarak uluslararası feminist, sivil ve akademik alanlarda da görünürlüğünü artırmayı ve dayanışma kurmayı önceliyordu. Bu bağlamda 11. Uluslararası **AWID Forumu**'na 16 CSBR üyesinin ka-

tılımını ve koordinasyon toplantısını örgütledik ve Yeni Ufuklar Açmak için Çeşitli ve Kapsayıcı bir Hareket İnşa Etmek: CSBR Deneyimi ve Müslüman Toplumlarda Toplumsal Değişim ve Yasa Reformu için Hareketler: Artan Siyasi Kargaşa, Militarizasyon ve Muhafazakarlaşma Bağlamında Cinsel Haklar için Mücadele Etmek başlıklı iki panel düzenledik.

Pınar İlkkaracan'ın ***Deconstructing sexuality in the Middle East: Challenges and discourses*** **[Ortadoğu'da cinselliği çözümlemek: Zorluklar ve söylemler]** isimli derlemesi Ashgate Publishing tarafından İngilizce olarak basıldı. Filistin, Irak, İran, Lübnan, Pakistan, Türkiye ve Ürdün örnekleri bağlamında cinsellik politikalarının güncel dinamiklerini inceleyen bu kitap, cinsellik üzerine söylemlerin din gibi tek bir temel faktöre veya dindar sağ ile feministler arasında basit bir ikili karşıtlığa indirgenemeyeceğini ortaya koyuyordu.

2007'den itibaren **Avrupa Komisyonu Daphne Programı'nın Zorla Evlendirmelere Karşı Stratejiler Konferans Serisi**'nin (*Active against Forced Marriage Conference Series*) partnerlerinden biri olan KİH, STÖ'ler, BM ve AB temsilcileri ve devlet kurumlarının katılımıyla bu konferansların Türkiye ayağını düzenledi.

KİH, KEİG ile işbirliği yaparak kadın hareketinin önemli kazanımlarından olan 150'den fazla kadın çalışana sahip işyerlerinin kreş açma zorunluluğunu kaldırmayı hedefleyen, ayrıca ücretli olarak çalışmayan kadınlara herhangi bir sosyal güvence sağlamak konusunda oldukça yetersiz kalan **Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası (SSGSS) Yasa Tasarısı** gündeme gelince, yeni bir Sosyal Güvenlik Kanunu üzerine çalışan bir çalışma grubunun koordinasyonunu yaptı ve bu konuda savunuculuk faaliyetleri yürüttü. Kadın hareketinin mücadelesi sonucu, kreş açma zorunluluğunu kaldıran madde tasarıdan geri çekildi. Ancak, sağlık güvencesi ve emekliliğe hak kazanmayı geciktiren, kadınları ücretsiz sağlık hizmetine erişim için kocalarına ve babalarına bağımlı hale getiren ve ev içindeki emeği sosyal güvenceden yoksun bırakan diğer ayrımcı maddeler yasada kaldı. Bu da hükümetin giderek artan muhafazakar ve aileci yaklaşımına işaret ediyordu.

2009

110 Kuran kursu hocasıyla, yedisi Ankara'da biri Yozgat'ta olmak üzere sekiz KİHEP grubu gerçekleştirildi.

KİHEP'li kadınlar tarafından Çankırı'da Çankırı Kadın Dayanışma Derneği, İzmir'de ise Karabağlar Kent Konseyi Kadın Meclisi kuruldu ve bu örgütlerde KİHEP uygulamaları başladı.

Uluslararası Çalışma Örgütü (İLO) ve İŞKUR ortaklığında yürütülen Türkiye'de Kadınlar için İnsana Yakışır İş İmkanları Sağlanması Yoluyla Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Gerçekleştirilmesine Yönelik Aktif İşgücü Piyasası Politikaları Projesi kapsamında yeni bir KİHEP çalışması başlatıldı. KİHEP eğiticileri, Ankara, Gaziantep ve Konya'da meslek edindirme kurslarına katılan 720 kadınla 32 KİHEP grubu gerçekleştirdi. Bu proje aynı zamanda, İLO ile gelecekteki işbirlikleri için bir zemin oluşturdu.

KİH, bakım yükü konusunda yürüttüğü karşılaştırmalı bir uluslararası araştırma projesi sonrasında İTÜ Bilim, Mühendislik ve Teknolojide Kadın Araştırmaları ve Uygulamaları Merkezi, KEİG ve İŞKUR ile birlikte **Emek Piyasasında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Doğru: İş ve Aile Yaşamını Uzlaştırma Politikaları** başlıklı uluslararası bir konferans düzenledi. Araştırma Fransa, Güney Kore, Hollanda, İspanya, İsveç, Meksika ve Türkiye örneklerini içeriyordu. Milletvekilleri, işveren örgütleri, kadın örgütleri, sendikalar, uluslararası kuruluşlar ve araştırmacıların katılımıyla gerçekleşen konferansta, kadınların üzerindeki bakım yükünün kaldırılması ve işgücüne katılımlarının artırılması için ne gibi modellerin mümkün olduğunu tartışabilmek amacıyla yasal ve kurumsal çerçevelere odaklanan karşılaştırmalı vaka çalışmalarının bulguları sunuldu.

İpek İlkkaracan, toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeten, bakım emeğine hak ettiği değeri atfeden, herkes için nitelikli bakıma erişimi merkezine yerleştiren "Mor Ekonomi" kavramını ortaya koydu.

Mor Ekonomi, üç temel müdahale alanına odaklanır:
· Herkes için erişilebilir ve nitelikli sosyal bakım hizmetleri altyapısının temini.
· İşgücü piyasasının iş-yaşam dengesi için eşitlikçi regülasyonu.
· İnsana yakışır işler yaratan eşitlikçi makroekonomik politikalar.
Mor Ekonomi'ye göre toplumsal cinsiyet eşitliği ve bakım emeğine dayalı bir ekonomik model sadece eşitlik açısından değil, aynı zamanda sürdürülebilir, kapsayıcı ve istikrarlı bir ekonomi için de yeşil ekonomi ile birlikte tamamlayıcı bir rol oynar. KİH olarak bu politika önerilerinin yaygınlaşması için ulusal ve uluslararası düzeyde savunuculuk çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Mor Ekonomi kavramı Türkiye'de ve dünyada bağımsız kadın örgütleri tarafından eğitim ve savunuculuk çalışmalarında kullanılmaya devam ediyor.

Meclis'te **Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK)** kuruldu. Kadın örgütleri komisyonun "Kadın Erkek Eşitliği Komisyonu" olarak kurulmasını talep etmişti. Bu haliyle görev alanı kısıtlanmış olsa da KEFEK, yasa yapım süreçleri, milletvekilleri ve partilerle ilişkiler, önergeler gibi konularda kadın hareketinin savunuculuk yapabildiği bir alan yarattı.

KİH koordinasyonunda CSBR ilk kez **Ortak Mücadele Hep Birlikte (*One Day One Struggle!* - ODOS)** kampanyasını örgütledi. Uluslararası alanda gerçekleşen ve bundan sonra her yıl düzenlenen kampanya, farklı ülkelerin kamuoyunda cinsellik ve cinsel haklara dair farkındalığı yükseltmeyi, savunuculuğumuza katkı sunmayı, CSBR'ın görünürlüğünü artırmayı ve Müslüman toplumlarda cinsel ve bedensel haklara dair algının uluslararası düzeyde değişmesi için bir emsal oluşturmayı amaçlıyordu. Kampanya, Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Güney/Güneydoğu Asya ülkelerindeki CSBR'a üye örgütlerin 9 Kasım'da yaptığı eşzamanlı eylemlerden oluşuyordu. Her bir eylem ortak bir çerçeveye sahip olmakla birlikte ulusal bağlamda öne çıkan konulara dayanıyor, cinsellik eğitimi (Tunus), genital sakatlama (Endonezya), recm cezası (Açe, Malezya) ve kadın cinayetleri (Filistin) gibi farklı konularda atölye ve konferanslardan eylemlere, medya kampanyalarından sanatsal performanslara çeşitlilik gösteriyordu.

12 KAZETE EKONOMİ KAZETE 13

Türkiye sondan 10. sırada

BM ülkeleri kadın istihdamı oranı

Çalışan kadın eve dönmeye zorlanıyor

OECD ülkeleri Kadın istihdamı oranı

Kadın istihdamında gerilemeye çözüm aranıyor

KEIG ve KİHP-Yeni Çözümler Derneği'nin düzenlediği panelde "İstihdamda kadın-erkek Eşitliğine Doğru Adımların Atılmasına Yönelik İzlenmesi Gereken Politikalar" uluslararası boyutta tartışıldı

Güldal Akşit: Bebeklere doğum izni tasarısı unutuldu

ÜLKE TEMSİLCİLERİ DENEYİMLERİNİ PAYLAŞTI

Fransa ve Hollanda'da durum

Meksika ve Güney Kore'de durum

İş yaşamında kadının seçme özgürlüğü yok

Fransız Ekonomist Prof.Dr. Silvera, Kazete'ye Avrupa'daki kadının durumunu değerlendirdi

İş-aile yaşamı dengesizliğimiz tescillendi!

Kazete, 12 Haziran 2009

14 Editör: EMİNE ÖZCAN AKŞAM 18 HAZİRAN 2011, CUMARTESİ GÜNCEL

"Emekçinin" adını anmamak!

İTİRAZ

NİHAL KEMALOĞLU

DOÇ. DR. İPEK İLKKARACAN EMEK PİYASASINDA TOPLUMSAL CİNSİYETİ ARAŞTIRDI

Ilkkaracan'a göre kadın ancak bekâr ve üniversite mezunuysa istihdamda erkekle eşit oluyor. Evlilikle birlikte üniversite mezunu kadınlarda işgücüne katılım yüzde 85'ten yüzde 73'e iniyor. Çünkü evlilik demek çocuk demek, çocuk bakımındansa kadın sorumlu tutuluyor. Doç. Dr. Ilkkaracan 'Cumhuriyetin son 50 yılına baktığımızda en yaygın kadın mesleği, ezici çoğunlukla tam zamanlı ev kadınlığı' diyor. Hal böyle olunca sosyal devletin kreş ve yaşlı bakım hizmeti daima rafa kalkıyor

NİYE SİYASETÇİ KADIN AZ?

AKŞAM MANŞET

En yaygın kadın mesleği tam zamanlı ev kadınlığı

Evlenen kadın iş yaşamından çekiliyor

REKOR BİZDE:

MÜCADELENİN İÇİNDEN GELİYOR

AB'NİN YÜZDE 40 GERİSİNDEYİZ

ERKEĞİN İŞGÜCÜNE KATILIMI TAM

KALKINIRKEN UÇURUM ARTIYOR!

İSTİHDAMIN ÜÇLÜSÜ

Çözüm için nereden başlamalı?

REİS ERKEK ALGISI

GEÇMİŞ KAZANIMLARI KAYBETTİK

Akşam, 18 Haziran 2011

bizlerin gözünden...

MEDENİ KANUN KAMPANYASI

Selen (Lermioğlu)

Medeni Kanun Kampanyası bugün hala kadın hareketi açısından da hepimize çok şey öğretmiş bir kampanya. Büyük kampanya örgütlemenin ve kapsamlı çalışmaların belki de ilk deneyimlerinden biriydi. Medeni Kanun, daha sonra gelecek Ceza Kanunu ya da Anayasa kadar olmasa da birçok farklı kadının ortaklaştığı bir metin olarak ortaya çıkmalıydı. 2000 yılıydı, hiç unutmuyorum. Sadece hareket içinde kalmayan bir kampanyaydı. Milyon kadına ulaştık beraber. Kadın örgütlenmeleri alanda, kendi bulundukları şehirlerde, semt pazarlarında kadınlara ulaşıyorlardı. Hem Medeni Kanun'un gündelik yaşamda kadınlar için ne ifade ettiğini konuşuyorlardı hem de onların sıkıntılarını dinliyorlardı. Hatta şunu hatırlıyorum, kadınlarla konuşmalar, birçok nedenle kadın hareketinin ekonomik alana da bakmasını sağladı… Mesela kadınlar her hafta aldıkları yeşil biberin veya elmanın fiyatını tabii ki haklı olarak takip ediyorlardı. Esasında hayat pahalılığı ve enflasyon takibiydi bu. Bir yandan Medeni Yasa yaparken, boşanma derdi, mülk paylaşımı vs. konuşurken, bir yandan da kadınların gündelik hayatta çok güçlü oldukları alanları da keşfetmeye başladığımızı hatırlıyorum. Birçok kadın örgütü aktif rol alıyordu. Ben en çok, o zaman faks vardı, faksları toparlama ve sayıları saymada çalışıyordum, kimler geldi, hangi şehirlerden geldi gibi takip işleriyle uğraşıyordum.

En büyük sıkıntı mülk paylaşımı meselesinde çıktı. Meclis'in neredeyse tamamının erkek olduğu bir yerde böyle bir karar çıkaracaktık, yani "kendi karılarına" mülklerini eşit verecekti bu adamlar. Partilerden bağımsız hemen hemen bütün erkeklerin ortaklaştığı bir konuydu. En çok orada zorlandık. Çok ciddi kampanya ve lobicilik yapmaya çalıştık. Yani markaja aldık milletvekillerini. Kızları üzerinden anlattık, çünkü eşleri üzerinden gidemiyorduk. Biz de bu süreçte bir sürü şey öğrenmiş olduk tabii.

Şunu hatırlamakta fayda var, internetin minimum kullanıldığı bir dönemden bahsediyoruz. Dolayısıyla iletişimi yüz yüze ya da telefonlarla kurmaya çalışıyorduk henüz. Daha fazla zaman alan, daha yüz yüze çalıştığımız toplantılar yapıyorduk veya doğrudan örgütlerdeki kişilerle temas ediyorduk. Şimdiki gibi e-mail gruplarına attığımız, oradan beraber karar çıkarabildiğimiz, metinler üzerinde o şekilde çalışabildiğimiz bir ortamımız yoktu. Ama bu kadar hızlı hareket edebilen bir kadın örgütlenmesinin olması beni şaşırtmıştı.

Zelal (Ayman)

2000'li yıllara geldiğimizde ilk defa farklı bileşenlerden oluşan 126 kadın örgütünün katılımıyla bir platform oluşturduk. Bu kadar geniş çaplı ilk kadın platformumuzdu. Kadın Kurultayı e-mail grubunu 1998'de kurmuştuk zaten, oradan da iletişim halindeydik. KİH, Meclis görüşmeleri ayağını yapıyordu. Ben o zamanlar KADAV'da idim. KADAV da sahada, savunuculuk alanında ve kampanyalarda çok aktifti. Ben de kampanyanın sekretaryasında yer alıyordum. Toplantıları KİH'te ve KADAV'da yapıyorduk, çok güzel çalışmalar yaptık beraber. Zaten hemen arkasından TCK Kampanyası geldi. TCK Kampanyası'nda KİH, işin çerçevesinin belli bir şekilde yürütülmesi için kampanyanın sekretaryasını daha etkin yürütmeye başladı. Böylece üç önemli kampanyayı art arda gerçekleştirdik. 1997-98 yıllarındaki 4320 Kampanyası'nın hemen ardından 2000'nin başında kadınların ev içi görünmez emeğinin ekonomik karşılığı açısından büyük bir yasal ve politik dönüşüm yaratan Medeni Kanun Kampanyası'na geçiş yaptık. Sonra da yeni Medeni Yasa 2002'de yasalaşınca TCK Kampanyası'na başladık.

O zamanki kadın hareketiyle ilgili genel olarak bizi bağlayan üç unsur vardı diye düşünüyorum: Birincisi mevcut yasaların iyileştirilmesi, daha sekülerleşmesi, eşitlikçi olması, kadın lehine yeniden düzenlenmesi ve aynı zamanda yeni maddelerin eklenmesi çok büyük bir motivasyondu bizler için. Bu her kesimden kadını ortaklaştırıyordu. KİH, KADAV, Mor Çatı, Ankara'daki Kadın Dayanışma Vakfı gibi nispeten daha kurumsallaşmış örgütler buna öncülük etti, bilgi olabilir, ofis olabilir, mali kaynak olabilir, insan kaynağı olabilir, her konuda kaynaklarını paylaşmaya çalıştı. İkincisi kadına yönelik şiddetle ilgili bir kenetlenme vardı. "Sığınak büyük ihtiyaç, dayanışma merkezleri lazım, devletin bu konuda üstüne düşeni yapması lazım, yasalar mutlaka bu yönde yeniden düzenlenmeli" diyorduk hep beraber. Bir de kadın örgütlerini güçlendirmek boyutu çok önemliydi. Çünkü bağımsız kadın örgütlenmesi ve kurumsallaşması da çok arttı ilk on senede, 1995-2005 arası dönemi böyle bir dönem olarak tanımlayabiliriz.

Pınar (İlkkaracan)

Medeni Kanun'un değişmesi için ilk teklifi 1951'de vermiş kadınlar. 1993'te Kadının İnsan Hakları'nı kurduğumuzda zaten Türk Kadınlar Birliği devamlı Medeni Kanun hakkında kampanya yapıyordu. Yani artık kusacağız Medeni Kanun kampanyasından. Yıllarca uğraşıyor kadınlar. 1980'ler öyle, 1990'lar öyle, devamlı konu Medeni Kanun ve geçmiyor! Sene 2001. 20 yıldır kadın hareketi artık ne noktaya gelmiş, ama hala değiştirmiyorlar. Sonunda değiştirdik. Nasıl yaptık? Devamlı Meclis'e giderek, komisyona mektup yazarak olmuyor bu iş. Kamuoyu yaratman gerekiyor, basınla çalışman gerekiyor. Gerçek bir kampanya yaptık. Türkiye çapında eylemler yaptık. Sürekli basınla uğraştık, çeşitli şehirlerde bire bir çalıştık. Öyle başardık.

Biz sekretarya grubundaydık. Bazen akşam basın açıklaması yapmamız gerekiyordu, artı 20-25 gazeteciye bire bir mektup yazıyorduk. Kişiye özel o mektuplar çok önemli. "Sayın bilmem ne, siz bugün şunu yazmışsınız veya bunu yazmadınız Medeni Kanun konusunda, ama yarın komisyonda şu kanun maddesi görüşülecek, lütfen şu çok önemli, bunu yazmalısınız…" Sabah 3'e 4'e kadar çalıştık. Bazı örgütlerin, kadınların vakti olmuyordu, ama mesela bir basın bildirisi göndermen gerekiyor. Kalkıp da 120 örgütten onay almanın imkanı yok… Bir saat içinde göndermen gerekiyor, hatta yarım saat. Ama öyle, ama böyle Kadın Kurultayı'na gönderiyorduk. Şunu da yazıyorduk: "Yarım saat vaktimiz var, reddediyorsanız hemen yazın." Bazen çok hızlı gitmesi gerekiyor kampanya süreçlerinin. Ama hiçbir zaman bir sorun çıkmadı. Hep güven, saygı ve sevgi duyduk birbirimize. Birisi görememiş de sonradan "Vay niye bunu yazdınız!" demedi. Hiç öyle bir şey olmadı.

Kafamda o sahne çok canlı. Medeni Kanun sırasında devamlı parti grup başkanvekillerinden randevu alıyoruz. Bir tanesi 8 Mart'a denk geldi tesadüfen. Biz 8 Mart diye almadık. Devamlı gidiyoruz zaten Meclis'e. Bir randevu da MHP grup başkanvekiliyle. O da maço tipli bir adam. O gün tesadüfen bir iki adım öndeyim. Geldi başkanvekili, elinde bir sürü gül var. Bana bir tane gül verdi. 8 Mart ya. Halbuki daha çok kısa bir zaman önce MHP, Medeni Kanun'a aykırı bir beyan vermiş, taleplerimize karşı çıkıyorlar. Biz de bu konuyu konuşmaya gitmişiz zaten. Ben de aldım gülü yere attım. "Biz gül değil, hak istiyoruz" dedim. Sonra oradaki bütün kadınlar aldıkları gülleri yere attılar. Orada çok spontane bir eylem oldu.

KADIN BAKIŞ AÇISINDAN TCK KAMPANYASI

Pınar (İlkkaracan)

O dönemde çok önemli iki şey vardı, birincisi Medeni Kanun'un başarı sarhoşluğu, ikincisi o sırada o kadar çok Meclis'e gidip geldik ki, artık Meclis'in yüzde yetmişini bire bir tanıyoruz. Kim bizim tarafımıza döner, kim dönmez. Basında da çok pozitif bir hava esmişti Medeni Kanun geçince. Kamuoyu da basın da kadınlardan yana. Böyle bir hava oldu.

Kadınlar Meclis'e yürüdü

Kadın örgütleri temsilcileri Medeni Kanun için vekillerin kapısına dayandı. MHP'li Bıçakçıoğlu'nun **'gül jesti'** bile hanımları yumuşatmaya yetmedi

MEDENİ Kanun değişikliği yasa tasarısının, evliliklerde yasal mal rejimi olarak, "evlilik süresince edinilmiş malların eşler arasında eşit paylaşımını" öngören 202. maddesinin, DSP, MHP ve FP'lilerin oylarıyla değiştirilmesine tepki gösteren 46 kadın örgütünün temsilcileri, dün TBMM'ye gelerek, Adalet Komisyonu'nun, tasarının bu maddesine muhalif üyelerinin "kapısına" dayandılar. Bayanların tepkisini gül hediye ederek yatıştırmaya çalışan MHP Trabzon Milletvekili Orhan Bıçakçıoğlu, maddenin değiştirilmesi için komisyonda tekriri müzakere yapılmasına karşı olduğunu ve yenilenmesine karar verilmesi halinde, oylamaya katılmayacağını söyleyince, hanımlardan beklemediği bir tepki gördü.

'ÇİÇEK YERİNE OY İSTERİZ'

Kadınların istediği mal paylaşımı rejiminin en ateşli muhalifleri arasında yer alan MHP'li Bıçakçıoğlu, odasının darlığı nedeniyle 46 örgütü temsil eden 12 bayan ziyaretçiyi, halkla ilişkiler binasının koridorunda kabul etti. Bıçakçıoğlu, "Sizi çiçeklerle karşılamak istedim" diyerek, tüm bayanlara tek tek 1 adet gül verdi. "Bu güllerle bizden özür mü diliyorsunuz? Çiçeceğinizi değil, oyunuzu istiyoruz" diyerek bu jesti kabul etmeyen hanımlar, Bıçakçıoğlu'nun "Ben istediğiniz yönde tavır takınacağım" sözü üzerine gülleri aldılar.

Edinilmiş malların paylaşımı rejiminin uygulamada sorun çıkartacağını ve boşanma halinde eşler arasında daha büyük tartışmalara yol açacağını savunan Bıçakçıoğlu, "Biz niye İsviçre'nin eskittiği, vazgeçtiği bir yasayı kabul edelim?" diye sordu. Hukukçuların da, bu rejimin uygulamasına yönelik tereddütleri bulunduğunu kaydeden Bıçakçıoğlu, "Bu kabul edilirse, nikah kıyacak adam bulamazsınız" diye konuştu.

'VEBALİ MHP'YE KALIR'

Hanımlar ise, DYP ve DSP'lilerden destek sözü aldıklarını vurgulayarak, "Eğer bu yasa çıkmazsa, tüm vebali MHP'nin üstüne kalacak. Nüfusun yüzde 51'ini oluşturan kadınların oyunu küçümsemeyin" uyarısını dile getirdiler. Bıçakçıoğlu bu çıkış üzerine hanımlara, "Eğer komisyonda bu madde için tekriri müzakere açılırsa, oylamaya katılmam. Bu da size destek anlamına gelir. Ben katılmazsam, tasarı komisyondan geçer. Ama asıl önemli olan TBMM Genel Kurulu'nda ne olacağı?" açıklamasını yaptı. Bunun üzerine hanımlar da, "Güllerinizi iade ediyoruz. Komisyon toplantısının yapılacağı çarşamba gününe kadar sizde ödünç kalsın. Bizim için oy verirseniz, güllerinizi alırız" diyerek, MHP'li vekilin yanından ayrıldılar.

GÜLLER ELİNDE KALDI

Sizi çiçeklerle karşılamak istedim.

Çiçeğinizi değil, oyunuzu istiyoruz.

Bu rejim kabul edilirse nikah kıyacak adam bulamazsınız.

Kadın örgütlerinin temsilcileri, edinilmiş malların paylaşımı rejimine geri dönülmesi için destek istedikleri MHP'li Orhan Bıçakçıoğlu'nu yaptıkları eleştirilerle terlettiler, Kadınlar MHP'li vekilin hediye ettiği gülleri de iade ettiler. Fotoğraflar: Ali EKEYILMAZ

20 Mart 2001

SABAH GAZETESİ; 20 MART 2001

Sabah Gazetesi, 20 Mart 2001

Bütün kadın hareketi birlik olmuş, çok önemli bir rüzgardı. Biz de başından beri yasal süreçlerin başını çekenlerdeniz. Benim açımdan savunuculuk hep fırsatları görmek. Örneğin TCK. O sırada AB uyum süreci başlamıştı. Orta vadeli dönemde Türkiye TCK'da reform yapacakmış. Orta vade ne demek, belli değil. O sırada, herkes kısa vadeli reformlarla meşgul. Dedim ki, eninde sonunda bu TCK gelecek, biz TCK'da başı çekelim. Medeni Kanun'la, şimdi meclisle veya basınla iyi ilişkiler geliştirdik, bunu kullanalım. Yani biz reaktif değil, proaktif olalım. KİH olarak hemen 2002 Ocak'ta Medeni Kanun'da çok aktif çalışmış bazı kadınlarla bir toplantı düzenledik. Şimdi olumlu bir rüzgar var, hadi gelin birlikte yeni bir inisiyatif kuralım, TCK reformu için çalışalım dedik. Birlikte edindiğimiz dersleri konuştuk. Kanun maddelerini bu sefer biz yazalım dedik. Öylece TCK Kadın Çalışma Grubu kuruldu.

Barolardan da temsilciler davet ettik, mesela Diyarbakır'dan. Bölge eşitliği de sağlamaya çalıştık. Bu konuda çalışmış feminist akademisyenleri de davet ettik. Bu stratejik grup tek tek TCK'nın tüm maddelerinin üzerinden geçtik. O sırada başka hiç kimse TCK ile ilgilenmiyordu. Bazı maddeler korkunçtu, mesela kadın tecavüzcüsüyle evlendirilirse, adamın cezası iptal olurmuş. Ve kadın diyelim ki yedi kişi tarafından tecavüze uğruyor, bir tanesi kadına tamam evlenelim, diyor ve herkesin cezası iptal oluyor. Bunu hiç unutmuyorum. Kadın tecavüz travmasının üstüne ömür boyu travma yaşayacak. Bir avukat arkadaş anlatmıştı, "Kırsal bölgede, bazen bütün köy bir araya geliyor ve kadına diyor ki, bırak sen mahkemenin ne dediğini, mecbursun, bu adamla evleneceksin." Bütün köyden de baskı görüyor, mahkeme olmadan evlendiriliyor mesela.

Bizim KİH'te prensibimiz hukuk hukukçular için değil, bizim için. KİHEP'i yaparken de bunu söyledik. Biz insanız, vatandaşız. Kanunu anlamak da yazmak da hakkımız. İşte biz oturduk, kanunu bir daha yazdık.

Sekretarya ile koordinasyonu yürütüyorduk biz. Oturuyoruz, maddeleri tek tek tekrar giriyoruz. Bir müddet sonra fark ettik ki, bu olay maddeleri tek tek revize ederek gitmeyecek. Bütün kanun berbat, kanun başlıkları berbat. Mesela, tecavüz, cinsel saldırı kişiye yönelik bir suç, besbelli. Uluslararası hukukta da böyle. Ama Türkiye'de topluma karşı suçlar altında yer alıyor. Böyle rezaletler var. Sonunda anladık ki, bütün TCK'yı değiştirmemiz lazım, yani sadece maddeleri revize etmek değil, bütün bölüm başlıklarını, bakış açısını da değiştirmemiz gerekiyor. İki haftada bir TCK Kadın Çalışma Grubu'yla toplantılar yapıyorduk. Çeşitli ülkelerin ilgili ceza kanunu maddelerini tercüme ettik. Mesela Brezilya hukuku önemliydi, namus cinayetleri nedeniyle. Orada Brezilyalı arkadaşlardan yardım istedim. Bütün dünyadan örneklerle başka ülkelerde nasıl, biz nasıl yapalım diye konuşuyorduk. Böyle böyle TCK'yı yeniden yazdık. Bu bir yıl sürdü. Tabii bir yandan yüzde yetmişini tanıdığımız ve Medeni Kanun konusunda ikna ettiğimiz bir Meclis'le TCK'yı da geçiririz diye düşünüyoruz. Önden yazışıyoruz vekillerle, bize destek olacaksınız diyoruz. Karşılaştırmalı kitapçığımızı da hazırladık o bir yılda ve zannediyorum ki bu iş nispeten kolay gidecek. Bir taraftan da zor gidecek, çünkü kadın hareketi daha önce TCK, cinsel haklar üzerine çalışmamış.

Bir yandan Türkiye'de siyasi ve ekonomik kriz var, 19 Şubat 2001'de Sezer, Ecevit'e

Anayasa kitapçığını atmış, ekonomi allak bullak. Hükümet krizi var. Sonra 2002 Kasım'da seçim oldu ve AKP kazandı. Bir ilk, ilk defa İslami kökenli bir parti Türkiye'de çoğunluğu alarak tek başına iktidar oldu.

Biz o sırada bir yıldır çalışıyoruz, birden AKP iktidar oldu. Hemen seçim sonrası bir toplantı düzenledik. "İşte böyle bir şey oldu, ne diyorsunuz?" Herkes çok ümitsiz, biz de çok kötü hissediyoruz ama harıl harıl çalışmışız bir yıl. Biz zaten KİH'te bununla yatıp bununla kalkıyoruz. Dedim ki, "Yok, biz bunu bırakamayız çünkü çok emek verdik." Gelecek nesiller için bırakamayız, bu kadar çalıştık, bırakamayız! Tabii o sırada psikoloji şu; Türkiye'de İslami kökenli bir parti ilk defa iktidara geldi, her şey bitti. Galiba Müslüman toplumları, ülkeleri ve oralarda da kadınlara ilişkin reformlar yapıldığını iyi bildiğim için daha cesaretliydim. Yani kafamda AKP ile konuşulmaz, hiçbir şey yapılamaz diye bir düşünce yoktu.

AKP'den randevu istiyoruz, bir türlü bize yanıt gelmiyor bakanlıktan. Vatandaşa, kadınlara bu kadar saygısızlık. Sen milletin seçilmiş meclisisin, onun temsilcisisin, hizmetindesin. Sivil toplum kuruluşlarına, kadın örgütlerine randevu vermemek, onların taleplerini dinlememek ne demek! Basınla ilişkimiz çok iyiydi, bütün tanıdığımız, çok okunan köşe yazarlarını aradım. Dedim bu adamlar ne randevu veriyor, ne yanıt veriyor, görülmüş şey değil. Bakanımız meşgul diyor ama yazılı yanıt vermekten çekiniyor.

Sevgili Ferai Tınç, Zeynep Oral, Ruhat Mengi, Emel Armutçu, Meliha Okur ve adını sayamadığım birçok gazeteci... Örneğin Ferai, Hürriyet'in en iyi yazarlarından biri. Üç kez yazdı: "Adalet Bakanı'na çağrı yapıyorum, kadınlar size yazmış, siz cevap vermiyormuşsunuz. Özel kalem müdürünüzü arıyorlarmış, o da cevap vermiyormuş." Zeynep Oral yazdı kaç kere. Bu bir hikaye haline geldi basında. Sonunda bize AKP Grup Başkanvekili ile görüşebilirsiniz diye yanıt geldi. O sırada biz talepleri içeren Kadın Bakış Açısından TCK Reformu kitapçığımızı toparlamıştık. Onu aldık, bütün TCK Kadın Çalışma Grubu olarak AKP Grup Başkanvekili ile görüşmeye gittik. Başka danışmanlar, bazı milletvekilleri de vardı. Cemil Çiçek görüşmüyor bizimle, tamam, sorun değil, dedik. Bizim taleplerimiz bunlar. TCK üzerine ne zamandır çalışıyoruz, bu şekilde yazılmasını istiyoruz. Biz yazdık zaten, aynen bu şekilde geçirin kanunları, diye verdik kitapçığı. Gözlerindeki şaşkınlığı hatırlıyorum. "Nasıl yani?!" TCK'nın T'sinin farkında değiller. TCK kampanyasıyla kazandıysak, bu şekilde kazandık. Girişimi biz yaptık, onların hiçbir hazırlığı olmadan mükemmel bir hazırlıkla biz başlattık süreci. Maça 3-0 önde başladık.

Aldılar kitapları. Gitmeden bir sonraki randevuyu sorduk, biz size yazarız dediler. Tabii ki sonra onlar vermedi randevuyu, ama bir kapı açmış olduk, ısrarcı olmaya devam ettik. İkinci kez gittik. Ne diyorsunuz, dedik. "Hepsini reddediyoruz" dediler. Orada hakikaten şok geçirdim. Hiç böyle bir şey beklemiyordum. Çünkü biz TCK'yı çalışırken anladık ki birtakım maddeler seksen yıllık. Artık bir kısmı tamamen zaman aşımına uğramış hukuk açısından, uluslararası hukuk açısından, kadın hakları, insan hakları, bilim açısından.

O sırada dünyada bazı ülkelerde evlilik içi tecavüz olur mu, olmaz mı, hala tartışabilir, o maddeye itiraz gelebilir diye bekliyorum AKP'den. Ama mesela kadın tecavüze uğramış,

AVRUPA YOLU

40'ın üzerinde kadın örgütünün oluşturduğu platform üyeler 'Bu tasarı yasalaşırsa AB'ye anlatamayız' diyorlar

Kadınlar TCK Tasarısı'na direniyor

Dokuz kadın örgütünün başını çektiği, daha sonra yeni katılımlarla genişleyen TCK Kadın Platformu, bu konuda sesini en fazla duyuran sivil toplum oluşumu oldu. Platformun en aktif üyelerinden oluşan TCK Çalışma Grubu üyeleri, Tempo için bir araya geldi ve yeni tasarıyı masaya yatırdı

HABER | Nazire Kalkan
FOTOĞRAF | Çağrı Kılıççı

TCK Çalışma Grubunun üyeleri, Helsinki Zirvesi sonucunda, Türkiye'nin, Medeni Kanun'da, Türk Ceza Kanunu'nda ve Çalışma Yasası'nda kadınlar aleyhine olan hükümleri yürürlükten kaldırmayı taahhüt etmiş olduğunun altını çizdiler.

AB ile müzakere sürecinde, Türkiye bir kez daha kendi kalesine gol atmak üzere. Avrupa Komisyonu, 6 Ekim'de yayınlanacak olan İlerleme Raporu'nda, mercek altına alınacak olan konulardan birinin de kadın hakları olduğu biliniyor. Buna karşılık hükümetin, yasalaşması için uğraştığı yeni Türk Ceza Kanunu Taslağı'nda yer alan kadın aleyhine düzenlemeler açıkça AB normları ile çelişiyor.

Kadın Hakları, Avrupa Birliği'nin son anda ortaya attığı ya da Türkiye'ye dayattığı yeni bir koşul değil. 1999'da Türkiye'ye resmen adaylık statüsünü kazandıran Helsinki Zirvesi'nde, Türkiye'nin gönüllü olarak yükümlülük altına girdiği bir alan. Türkiye, müzakere sürecini başlatmak için Medeni Kanun'da, Türk Ceza Kanunu'nda ve Çalışma Yasası'nda kadınlar aleyhine olan hükümleri yürürlükten kaldırmayı taahhüt etmiş bulunuyor. Gerek AB ile birlikte hazırlanan Katılım Ortaklığı Belgesi'nde, gerekse Türkiye'nin kendi hazırladığı ikinci Ulusal Program'da kadın - erkek eşitliğini tam olarak sağlamak için yasalarda gerekli değişiklikleri yapmayı kabul etti. Avrupa Birliği Komisyonu'nun hazırladığı ikinci ilerleME raporunda da bu konu açıkça yer almaktaydı.

Son iki yıldır Meclis'ten birbiri ardına geçen uyum yasaları ile pek çok meseleyi hallettiğimiz gibi, kadın sorununu da çözdüğümüzü zannettik. Ne yazık ki büyük çoğunluğun düşündüğünün aksine, bekaret kontrolleri ve namus cinayetleri tarihe gömülemedi. Yeni TCK tasarısında "namus, ar, haya, genel ahlak, tahrik, müstehcenlik" gibi muğlak kavramların arkasına gizlendiler o kadar. Büyük tartışma yaratan zinanın çıkış noktası ise çok daha ilginç. Zina ne aylar süren çalışmalar boyunca ne de alt komisyonlarda dile getirilen bir konu olmadı. Dolayısıyla taslakta da yer almıyor. Konu AKP tarafından, taslak alt komisyondan geçtikten sonra gündeme getirildi.

KADINLAR ÖRGÜTLENDİ

TCK Kadın Platformu nedir?

Yeni hazırlanan Türk Ceza Kanunu'nda, kadın aleyhindeki düzenlemeleri ortadan kaldırmak amacıyla 9 kadın örgütü bir araya gelerek TCK Kadın Çalışma Grubu'nu başlattı. Diğer kadın örgütlerinin katılımıyla sayıları 40'ı aşan grup, TCK Kadın Platformu'na dönüştü. Platformun içinde yer alan belli başlı bazı kadın örgütlerini şöyle sıralayabiliriz: Türk Kadınlar Birliği, Ankara Kadın Dayanışma Vakfı, KADER, KADAV, KATAGİ, İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi, İzmir Barosu Kadın Komisyonu, İzmir Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi, Diyarbakır Barosu Kadın Komisyonu, Kadının İnsan Hakları/ Yeni Çözümler Vakfı, Mor Çatı, Cumhuriyet Kadınları Derneği, İstanbul Valiliği İnsan Hakları Masası, İstanbul Valiliği Kadının Statüsü Birimi.

Medeni'den sonra TCK

Bugün gelinen noktada tıpkı Medeni Kanun'da olduğu gibi tarihi bir fırsatın kaçmak üzere olduğu anlaşılıyor. Üç yıldır yürürlükte olan yeni Medeni Kanun'un toplumsal yaşantıya şu ana kadar herhangi pozitif bir etkisi görülmediği hukukçular tarafından yaygın olarak dile getirilen bir görüş. Aynısı, hatta daha beteri TCK'nın başına gelmek üzere. 14 Eylül'deki olağanüstü Genel Kurul'da TCK ve bu maddeler görüşmeye açılacak.

Kadın örgütleri, tasarıyı öncelikle cinsel özgürlükler alanına yeni müdahaleler getirdiği, en başta da namus cinayetleri ve bekaret kontrollerinin önlenmesi konusunda açık ve net bir tavır koyamadığı için eleştiriyorlar. "Bu haliyle Türk Ceza Kanunu çıkmadan sakatlanmıştır" yorumunu yapıyorlar.

CANAN ARIN

"Tasarı, 'Kadınların hayatı ve bedeni, ailenin erkeklerine alttır' mantığını pekiştiriyor"

Dokuz kadın örgütünün başını çektiği, daha sonra yeni katılımlarla genişleyen TCK Kadın Platformu, bu konuda sesini en fazla duyuran sivil toplum oluşumu oldu. Platformun en aktif üyelerinden oluşan TCK Çalışma Grubu üyeleri, Tempo için bir araya geldi ve yeni tasarıyı masaya yatırdı. ►

Maddeye değil, zihniyete karşı çıkın

TCK tasarısına ilişkin düzenlenen panele katılan akademisyenler, maddelere değil, gerici zihniyete karşı çıkılması gerektiğini savunda

HABER MERKEZİ - Doç. Dr. Adem Sözüer, TCK tasarısında geri tartışmaların hukuk devletine engel olmak isteyen geri zihniyetin ürünü olduğunu belirterek, TCK tasarısının tek tek maddeleriyle değil, bir bütünündeki zihniyetin tartışılması gerektiğini söyledi.

Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Vakfı tarafında Taksim Lion Otel'de düzenlenen "Ceza Kanunu'nda Kadının İnsan Hakları İhlalleri" konulu panele Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Şiddet Özel Raportörü Prof Yakın Ertürk, Başbakanlık İnsan Hakları Danışma Kurulu Üyesi Avukat Şenal Sarıhan ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Görevlisi TCK Tasarısı Alt Komisyonu Uzman Danışmanı Doç. Dr. Adem Sözüer katıldı. Panelin açılış konuşmasını Yeni Çözümler Vakfı Kurucu Başkanı ve TCK Kadın Platformu Kurucu Üyesi Pinar İlkkaracan yaptı. Daha sonra konuşan Yakın Ertürk, Türkiye'de yaşayan herkesin insanların temel hak ve özgürlüklerinden yararlanma hakkı olduğunu belirterek, evrensel insan hak ve özgürlüklerinin batının değerleri gibi algılandığını, oysa bu değerlerin ezilenlerin yüzyıllardır verdiği mücadelelerle ortaya çıktığını söyledi. Ertürk, "Bu ülkede yaşayan herkes sadece kendini düşünmekten vazgeçmelidir. Hepimiz daha iyi bir ülkede yaşamayı hak ediyorsak, çabalarımızı önce kendimizden başlayarak tüm topluma mal edebileceğimiz bir değişimin içinde olmalıyız" dedi.

'Herkes karşı çıkın'

Avukat Şenal Sarıhan ise kadın sorunun sadece kadınların sorunu gibi görülmemesi gerektiğine vurgu yaparak, "Cinsiyetçi maddelerin yarattığı sonuçları bugün gündeme sadece Güneydoğu'da yaşanan bir sorun olarak geliyor. Ancak yaşanan örneklere baktığımızda törelere göre ayarlanmış bu yasalardan güç alanlar Maedin'den İzmir'e, Almanya'dan Hollanda'ya, bu zihniyeti taşıyorlar. Bunlara engel olmak kadın-erkek, herkesin insan hakları görevidir" diye konuştu.

TCK Alt Komisyonu Uzman Danışmanı Doç. Dr. Adem Sözüer de alt komisyon tartışmalarında bulunan hukukçuların görüşlerinin tasarı hazırlıklarına yansımamasını eleştirerek, Ortaçağ zihniyetini yansıtan son tartışmaların hukuk devletine engel olmaya çalışan zihniyetin ürünü olduğuna dikkat çekti. TCK tartışmalarının belirli bir bakışı yansıttığına da belirten Sözüer, yürütülen tartışmaların politik tartışmalar olduğunu dile getirdi. Türkiye'de değişimi savunan kesimlere yaklaşman, Ortaçağ'da aydınlığı savunan kadınların cadı olarak yakılmasına benzer bir uygulamayla ötü politikası güdüldüğünü de sözlerine ekleyen Sözüer, tasarının bazı maddelerine değil, dayandığı gerici felsefeye karşı çıkılması gerektiğini söyledi.

Yeni Çözümler Vakfı'nın düzenlediği panele katılan akademisyenler, önemli tartışmalar yürüttü.

● Fotoğraf: Fatma Koçak

Yeniden Özgür Gündem, 4 Kasım 2003

tecavüzcüsüyle evlendirilecek. Bu, Mussolini zamanının İtalyan Ceza Kanunu'ndan alınmış. Böyle bir şeye hayır diyeceklerini beklemiyorum. Ben onların bile TCK'da hala böyle bir madde olduğuna şok geçirmelerini bekliyorum. Aile içi cinsel taciz diye bir şey var, artık tüm Türkiye'de ve dünyada bu kabul edilmiş, korkunç bulunuyor. Artık bütün Türkiye aile içi cinsel tacizden bahsediyor. Yasada hala çocuğa cinsel taciz, 15 yaş altı tecavüz olarak geçiyor ve çocuğun mahkemeye çıkması isteniyor, rızasıyla mı oldu, rızasız mı oldu diye soruluyor. Sanırım güç gösterisi, siz kimsiniz ki biz sizinle oturup taleplerimizi görüşelim gibi bir hava vardı. Hepsini reddediyoruz dediklerinde çok bilendim. Dedik ki, biz bir daha geleceğiz valla böyle her şeyi reddettik demekle olmuyor, hayat böyle değil. Şunu söylediğimi de çok iyi hatırlıyorum. "Dünyada hukuk böyle değil. Siz çok yanlış bir noktadasınız." Hani bazı konular üzerine konuşabiliriz ama, bazısı artık zaman aşımına uğramış vaziyette. Siz galiba hiç bakmadınız, hiç çalışmadınız bu TCK olayına, dedim.

AB'ye giriş süreci bir önceki koalisyon hükümeti döneminde başlamıştı ama AKP TCK meselesini gündemine almamıştı. Aslında biraz da bizim sayemizde uyandı. Aaa TCK da varmış, AB programına dahilmiş, reform gerekiyormuş! Neyse. Bizim zorlamamızla TCK çalışmasını başlattılar, mecbur. TCK için bir alt komisyon kuruldu. Şimdi önce torba kanunlarla, sonra cumhurbaşkanı kararnameleriyle yasa çıkarıldığı için meclisin yasama yetkisi elinden tamamen alındı. O zamanlar henüz AKP'nin tek adam siyaseti bu raddede değildi, TCK için milletvekilleri ve uzmanlardan oluşan bir adalet komisyonu kurdular. Biz onlarla bire bir çalıştık iki yıl. Çok büyük bir şansımızdı, TCK için alt komisyon başkanı Hakkı Köylü oldu.

Ben hala çok severim onu. Adaletli, saygılı, münazaraya açık bir başkandı, komisyona üç akademisyen atadı. Adem Sözüer, İzzet Özgenç, Ahmet Gökçen.

Komisyon'da CHP'den milletvekili Orhan Eraslan vardı. İnanılmaz yardımcı oldu Orhan Bey. Taleplerimize komisyonda en az bizim kadar sahip çıktı, savundu. Aynı şekilde İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden Profesör Adem Sözüer. Adem Sözüer, Erdoğan şiir yüzünden içeri alındığında ona çok destek çıkmış biriydi.

İkincisi İzzet Özgenç, Gazi Üniversitesi'nden. AKP'ye yakın bir akademisyendi, bu yüzden çok eleştirilmiştir. Ama şahidim, hakka, hukuka sahip çıkan bir bilim adamıdır. Orhan Eraslan ve Adem Sözüer'le devamlı irtibat halindeydik, sayısız toplantı yaptık. Adem Bey birçok konuda İzzet Bey'i ikna etti ve desteğini sağladı. Bu arada üçü de münazarası çok güçlü insanlardı, bizim şansımız oldular.

Bir de Meclis'te CHP milletvekili Gaye Erbatur. İnanılmazdı, CHP'yi seferber edip güçlü bir şekilde bizim arkamıza aldı, desteğini sağladı. CHP'ye taleplerimizi destekleme konusunda grup kararı aldırdı. Onlar olmasa bu reformun yapılması mümkün olmazdı.

İnanılmaz bir çalışma yapmıştık. Bir kere hazırladığımız kitapçık muhteşemdi, kimse karşı çıkacak bir şey bulamazdı. Dünyadan çeşitli kanunları, gerekçelerini çalışmıştık. Bütün cevaplarımız hazırdı. Yeni Zelanda kanunları şöyle, Avustralya kanunları şöyle, Alman kanunu da böyle… En büyük gücümüz oydu. Mesela Almanya da patriyarkal kanunları örnek alınacak bir ülke değil ama orada da kadınlara dair maddeler zaman içinde değişmiş. Ne zaman, niye ve neden değişmiş veya toplumda ne olmuş, oturdum onlara çalıştım. Bunları konuştuk Adem Bey'le, etkilendi ve bizi destekler hale geldi. İslam açısından da birçok talebimizi destekleyebiliyordum. Ben sonuna kadar inanıyorum, savunduğumuz her şey, İslam açısından savunulabilir.

Komisyonda maddeler tartışılırken biz ekiple KİH'te oturuyoruz, sabah 5'e kadar. Basından arkadaşlara mektup yazıyoruz, bunları yazın lütfen diye, onlar yazıyor. Komisyon sabah kalkınca aniden o haberleri görüyor. Tam da o gün tartışacakları ve karar verecekleri konu basında gündem olmuş. Çok zevkli. Bir yandan da sürekli meclise gidip geliyorduk, iki sene yollarda geçti. Ankara'daki örgütler ayarlıyordu gidişlerimizi, bizi çok güzel karşılarlar, sabahın köründe Meclis'e yakın bir yerde kahvaltımızı edip, son hazırlık toplantımızı yapıp Meclis'e giderdik. Meclis'e nasıl gireceğimizi de ayarlarlardı hep. Ankara Kadın Dayanışma, Cumhuriyet Kadınları Derneği, Türk Kadınlar Birliği, Ankara KA-DER. Biz İstanbul'dan gitmeye yetişemediğimiz zamanlarda onlar hep Meclis'teydi.

Buradaki en çarpıcı anekdotlardan biri, tecavüzcüyle evlendirme maddesi. Ben zannediyorum ki bu tecavüzcüsüyle evlendirme, artık AKP'nin bile biraz vicdanı varsa değiştireceği maddelerden biri. O sırada Adalet Bakanı'nın başdanışmanı Doğan Soyaslan. Profesörlerin profesörü deniyor kendisine. Ben o maddede hiç sorun çıkarmayacak diye düşünüyorum. O maddeye gelene kadar, çok güzel bir basın çalışması yaptık; TCK, basında, manşetlerde, haber programlarında bir numaralı konu olmuştu zaten. Her gün manşet atılıyor bizim

Kadınlara bu tasarıyı kabul ettiremezsiniz

ÇÜNKÜ

- Şikayet olmazsa tecavüzcü hakkında dava açılmıyor
- **Evlilik içi tecavüz, tecavüz kabul edilmiyor**
- Tecavüz ettiği kadınla evlenen erkek cezadan yırtıyor

Kemal GÖKTAŞ / ANKARA

Avrupa Birliği'ne uyum kapsamında yapılacak çok önemli bir 'reform' niteliğinde olarak sunulan yeni Türk Ceza Kanunu tasarısının cinsel suçlara ilişkin bölümleri, kadın kuruluşları tarafından sert biçimde eleştiriliyor. Tasarıyı 'mevcut TCK'daki kadın - erkek eşitliğine aykırı hükümleri aynen devam ettirmekle' eleştiren kadın kuruluşlarının tasarıya eleştirileri ve değiştirilmesini istedikleri düzenlemeler şöyle:

Cinsel suçların yeri değişsin

TCK ne diyor?: Cinsel suçlar toplума karşı işlenen suçlar başlığı altında ve 'Genel Ahlak ve Aile Nizamı Aleyhine Cürümler' kısmında düzenleniyor.

Tasarı ne diyor?: Cinsel suçlar "toplума karşı" suçlar bölümünde bulunuyor.

Kadınlar ne istiyor?: "Kişilere karşı" işlenen suçlar bölümünde yer alsın.

Namus cinayetine indirim kaldırılsın

TCK ne diyor?: Namus cinayetlerinde 'haksız tahrik' indirimi uygulanıyor. 24 yıllık ceza 8 yıla iniyor.

Tasarı ne diyor?: Namus için işlenen cinayetlere haksız tahrik indirimi yapılması düzenleniyor. Buna göre adam öldürmenin cezası tasarıda en az 20 yıl iken, "namus" gerekçesiyle işlenen cinayetlere 15 yıldan 5 yıla kadar düşürülebilecek.

Kadınlar ne istiyor?: Namus cinayetlerinin önüne geçilmesi için tıpkı kan gütme saikiyle işlenen cinayetlerde olduğu gibi, "ağırlaştırıcı hal" olarak alınsın.

Tecavüz suçunun takibi şikayete bağlı olmasın

TCK ne diyor?: Tecavüz suçu 'takibi şikayete bağlı' suç olarak düzenliyor. Yani tecavüze uğrayan kişi şikayetçi olmazsa tecavüzcü hakkında dava açılamıyor, açılmış dava da düşüyor.

Tasarı ne diyor?: Tasarı, bu konuda herhangi bir değişiklik getirmiyor.

Kadınlar ne istiyor?: Tecavüz şikayete bağlı olarak değil "kamu hukuku" adına takip edilsin.

Evlen-kurtul formülü tecavüzü meşrulaştırıyor

TCK ne diyor?: Kadın kaçıran ya da tecavüz edenler, mağdurla evlenirse dava 5 yıl erteleniyor ve bu sürede boşanma olmazsa ceza ortadan kalkıyor.

Tasarı ne diyor?: Kadın kaçıran ya da tecavüz eden sanıklara, mağdurla evlenmeleri halinde ceza verilmiyor ve dava 5 yıllığına erteleniyor. Toplumda hakim olan namus anlayışı nedeniyle tecavüze uğrayan kız ve kadınlar, tecavüzcüleriyle zorla evlendiriliyor. Yasa en az 5 yıl evli kalmayı düzenlediği için 5 yıl boyunca kaçırdığı veya tecavüz ettiği kadınla evli kalan sanık, bundan sonra onu yüzüstü bırakıyor.

Kadınlar ne istiyor?: Kadınları, tecavüzcüleri ve kendilerini kaçıranlarla evlenmek zorunda bırakmak tecavüzcüyü korumak ve tecavüzü meşrulaştırmaktır.

Çocuğa karşı işlenen suçta "rıza" alınamaz

TCK ne diyor?: 15 yaşından küçüklerle, 'rızalarına alarak' cinsel ilişkiye girenlerin cezası indiriliyor. Tecavüz edenlere en az 10 yıl hapis veriliyor. Ancak 15 yaşından küçüklü "rızasını" alarak cinsel ilişkiye girenlere verilecek ceza 5 yıla düştürülüyor.

Tasarı ne diyor?: 15 yaşından küçüklere tecavüz edenlere 10 yıldan 15 yıla kadar hapis verilirken; rıza ile ilişkiye girenlere 4 yıldan 6 yıla kadar ceza verilecek.

Kadınlar ne istiyor?: Çocuklara karşı işlenen cinsel suçlarda "rıza" aranamaz diyen kadınlar, 15 yaşından küçüklerin cinsel ilişki için "rızalarının" alınmasına indirim getirilmesine karşı çıkıyor ve bu suça daha ağır bir cezanın verilmesini istiyor.

Tecavüz sadece cinsel organla olmaz

TCK ne diyor?: Tecavüz ancak cinsel organ yoluyla olur.

Tasarı ne diyor?: Tecavüz ancak cinsel organ yoluyla olabilir. Cop veya başka bir aletle tecavüz ise daha az hapis öngören "kötü muamele veya irza tasaddi" suçu kapsamında değerlendiriliyor. Tecavüzün cezası en az 7 yıl hapis iken, irza tasaddinin cezası ise 2 yıldan 4 yıla kadar hapis.

Kadınlar ne istiyor?: Mağdura cinsel organın yanısıra cop ya ya başka cisimlerle yapılan fiillerin "tecavüz" sayılmaması vahim sonuçlara yol açabilir.

Evlilik içindeki kötü muamele de tecavüzdür

TCK ne diyor?: "Evlilik içi tecavüz" şeklinde bir suç yer almıyor.

Tasarı ne diyor?: Eşini zorla ilişkiye zorlayan kocanın fiilinin tecavüz değil, ile efradına kötü muamele suçunu oluşturacağı belirtiliyor.

Kadınlar ne istiyor?: Evlilik içi tecavüz açıkça suç olarak sayılsın.

Evli-bekar kadın ayrımı kalksın

TCK ne diyor?: Evli kadın kaçırılınca en az 7 yıl hapis cezası öngörülürken; kadın evli olmaması halinde cezanın alt sınırı 3 yıl olarak belirliyor.

Tasarı ne diyor?: Bekar kadın kaçırılınca 3 yıldan 6 yıla, evli kadın kaçırılınca ise 4 yıla 7 yıla kadar hapis öngörüyor.

Kadınlar ne istiyor?: Bu ayrım kalksın. Kadın kaçırmaya, evli olup olmadığına bakmaksızın aynı ceza verilsin.

Psikolojik baskıyla ilişki tecavüz sayılır

TCK ne diyor?: Psikolojik baskıyla tecavüz suçu yok.

Tasarı ne diyor?: Bu konuda bir düzenleme yer almıyor.

Kadınlar ne istiyor?: Birçok tecavüz olayında, mağdur psikolojik baskı altında kalarak ilişkiye mecbur bırakılıyor. Psikolojik baskıyla cinsel ilişki de tecavüz sayılsın ve cezalandırılsın.

İşyerinde taciz de suç sayılsın

TCK ne diyor?: TCK'da cinsel taciz ile ilgili suçlarda 'işyerinde taciz' ayrıca kabul edilmiyor.

Tasarı ne diyor?: İşyerinde taciz var.

Kadınlar ne istiyor?: İşyerinde amir ya da patronlarca gerçekleştirilen tacizler cinsel suç kabul edilsin ve cezaları artırılsın.

YENİ TCK MECLİS'TE

Eski Bakan Çelikel'in hükümleri çıkarıldı

Önceki hükümet döneminde Bakanlar Kurulu'na sevkedilen ancak seçimden sonra kadük haline gelen tasarı, Adalet Bakanı tarafından yeniden ele alındı. Ancak Hükümetin TBMM'ye sevk ettiği yeni TCK tasarısında önceki Adalet Bakanı Aysel Çelikel'in tasarıya eklediği ve kadınlar lehine düzenlemeler getiren değişikliklere yer verilmedi. İşte Çelikel'in tasarıya eklediği ancak AKP hükümetince çıkarılan düzenlemeler:

ÇELİKEL KOYDU ÇİÇEK ÇIKARDI

Adalet eski Bakanı Aysel Çelikel'in (üstte) kadınlar lehine yaptığı düzenlemelere yeni Bakan Çiçek (altta) itibar etmedi.

- Cinsel suçlar toplума değil, bireye karşı işlenen suçlardır.
- Psikolojik baskıyla cinsel ilişki kurmak tecavüz sayılır.
- Tecavüz eden kocaya 8 yıla kadar hapis verilir.
- Evli olsun olmasın kadın kaçırılanlara 4 yıldan 7 yıla kadar hapis cezası uygulanır.
- Evlenmek için hakim izni şartı aranır.

KADIN HAKLARININ TEK SAVUNUCUSU

Nimet Çubukçu AKP İstanbul Milletvekili... Adalet eski Bakanı Aysel Çelikel'den bayrağı devralan Çubukçu, dün toplanan TBMM Adalet Komisyonu'na tasarının kadınlarla ilgili maddeleri üzerinde görüş bildiren tek isim oldu. Çubukçu, Adalet Komisyonu'na verdiği öneride ensestin (aile içi cinsel ilişki) de suç olmasını istedi:

ENSEST DE CEZALANDIRILSIN

"Çocuklara karşı girişilen cinsel istismarlarda, babalarla beraber amca, dayı ve ağabeyler de fiilin sanığı olduğu araştırmalarla tespit edilmiştir. Toplumumuzda nadir görülmüş de ensest ilişkiler aile ve toplum yapısını çökertmektedir. Cezasının çok ağır olmaması, şikayete bağlı olmaması bu konuda caydırıcılığa neden olacaktır."

Nimet Çubukçu

Vatan, 14 Ekim 2003

çeşitli taleplerimize ve gerekçelerine ilişkin. Televizyonda bütün haber programları bununla ilgili. Tam o maddeye gelindi, Doğan Soyaslan'ı NTV röportaja çağırdı ve dediler ki, sizin iki tane kızınız var, diyelim ki biri tecavüze uğruyor ve kızınıza mahkemede soruluyor, tecavüzcünle evlenir misin? Evlenirsen tecavüzcün ceza almayacak. Dedi ki, "Tabii ki bu benim kızım için geçerli değil. Bu madde Anadolu'daki fakir kızlar için geçerli. Benim kızım tabii ki söz konusu bile değil ama Anadolu'daki fakir kızlar ne yapsın, evlenmesi lazım," dedi. Ben televizyon karşısındaydım. Üst perdeden, çirkin bir kibir, halkı aşağılayan bir tavır. Profesör hukukçu söylüyor bunu! Orada koltuktan tavana fırladım, bacaklarımı, ellerimi çırpıyorum. Biz kazandık dedim, bu iş bitti! Doğruydu. Doğan Soyaslan bunu söyledi, bütün basın, bütün kamuoyu AKP'ye karşı bizim yanımızda yer aldı. Kadınlar ne diyorsa ve istiyorsa doğru havası oluştu. Orada o kampanyayı kazandık bence. TCK Türkiye çapında bir mesele haline geldi, 2003-2004 arası artık konu TCK'ydı.

Karin (Ronge)

KİH'in yerelde yürüttüğü çalışmalar ve katılan kadınların deneyimleri, kampanyalardaki argümanlarımızı güçlendirdi. Koruma tedbirinin getirilmesi için, Türk Medeni Kanunu ve Ceza Kanunu reformları için kampanya yaptık, aktivizm ve savunuculuğu bir arada yürüttük. Başarılı kampanya süreçlerinin bir etkili sonucu da diğer kadın örgütleriyle, LGBTİ+ hareketinden müttefiklerimizle, barolarla, medyayla, nüfuz sahibi aktörler ve siyasetçilerle ilişkimizi güçlendirmesiydi.

Kolay mıydı? Kesinlikle hayır! Yaptığımız savunuculuk ve içinde bulunduğumuz işbirlikleri hakkında Türkiye'deki kadın hareket(ler)inden bile saygıdan uzak, adil olmayan ve hatta kaba eleştiriler aldığımız oluyordu. Örneğin bir eleştiri, yasadaki değişikliklerin kadınların hayatında çok da etki yaratmayacağı yönündeydi. Doğru, yasa düzgün biçimde uygulanmazsa veya kadınlar hakları konusunda bilgisiz bırakılmaya devam edilirse öyle olur. Peki toplumsal cinsiyet eşitliğini tanıyan ve kadınlara kendi kaderini tayin etme, beden bütünlüğünü koruma hakkı veren bir yasal çerçevenin yokluğunda ne olur? Erken yaşta ve zorla evlendirmeler ya da namus bahanesiyle işlenen cinayetler gibi, dini arka plana göre bazen köyden köye ve şehirden şehre farklılık gösteren patriyarkal gelenekler veya örf ve adetler baskın olmaya devam eder. Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet de özel bir mesele olarak ele alındığı için cezasız kalır.

Gaye (Erbatur)

KİH ile çalışmalarım içinde en önemlisi TCK Kampanyası oldu. Çok yoğun çalıştık birlikte. Dernekten herkesle iletişimdeydik. 8 Kasım 2002'de ben Adana'dan milletvekili seçildim. O dönemde TCK'nın değiştirilmesi için kadınlar bir araya gelerek bir çalışma grubu oluşturmuşlardı. Hangi maddelerin değiştirilmesi gerektiği hususunda bir çalışma yapmışlardı, değişiklik önerilerini hazırlamışlardı. Özellikle de daha önceki TCK'da namus meselesi çok önemliydi ve kadının namusundan herkes sorumluydu. Bunun değişmesi gerekiyordu.

“Töre ve namus cinayetleri” çok yaygındı. Zor bir süreçti, ama kadınlar gerçekten başardı. Ben milletvekili olduktan sonra, sanıyorum 2003 yılının Mart ya da Nisan ayıydı, bu çalışmadaki bir grup kadın Meclis’e geldi, Canan (Arın), Hülya (Gülbahar) ve Pınar (İlkkaracan) vardı diye hatırlıyorum. Milletvekillerini ziyaret ettiler ve TCK’da istedikleri değişikliklerle ilgili hazırladıkları kitapçıkları bize verdiler. Gerçekten iyi lobi yaptılar, tüm Meclis’i dolaştılar. Aslında o dönemde, AKP’nin gündeminde TCK değişikliği yoktu, yani Meclis’te böyle bir şey konuşulmuyordu. Kadınlar, bu daha gündeme gelmeden önce bir çalışma içine girmişti. O dönemde AB ile müzakere gündemdeydi, ama AB de TCK’nın değişmesini şart olarak koymamıştı. Ama AKP, TCK’yı değiştirmeye karar verdi. Ekim 2003’te Meclis açıldığında, TCK Adalet Komisyonu’na geldi. Komisyonun üyesi değildim, ama toplantısına katıldım. Çünkü kadınlar için hayati önem arz ediyordu. Orada bir alt komisyon kuruldu, üç AKP ve iki CHP milletvekili vardı ve tamamı erkekti. Ben iki milletvekilimizle de konuştum ve toplantılara katılmak istediğimi söyledim. Çok memnun oldular. Bütün alt komisyon çalışmalarına katıldım. İlkine biraz geç kalmıştım. İçeri girdiğim zaman çok şaşırdım. Tamamen erkeklerden oluşan bir heyet masanın etrafında oturmuş TCK ile ilgili çalışma yapıyordu. TCK’daki değişiklikleri hazırlayan üniversite hocaları karşıda oturuyordu. Alt komisyon başkanı ve Yargıtay’dan, barolardan hukukçular vardı sanırım… Ben komisyona girer girmez, sanırım dördüncü maddeydi ve kadınların istediği bir değişiklik vardı, o değiştirilmeden geçiyordu. Hemen ona müdahale ettim, itiraz ettim ve onun değişmesi konusunda bir konuşma yaptım. Uygun görüldü ve öyle başlandı. Ondan sonra bu toplantılar sırasında devamlı Pınar’la, Hülya’yla ve Canan’la görüştüm. Süreci birlikte götürdük. Komisyonda herhangi bir konuda tıkanıklık olduğunda onları aradım, artık hangisine ulaşabilirsem. Neler yapmam, söylemem gerektiği konusunda bilgiler aldım ve onlardan ne için lobi çalışması istiyorsam haberdar edip bu desteği istedim. Birbirimize destek olarak çok yoğun bir kadın dayanışması yaşadık bu dönemde. Herhangi bir değişiklik önerisi komisyonda tıkandığı zaman, kadınlardan komisyona, Meclis üyelerine, milletvekillerine ve yöneticilere sürekli fakslar çekiliyordu. Ankara’daki kadın örgütleri de zaman zaman Meclis’e gelerek koridorlarda komisyon üyelerini yakalayıp konuştu. Çeşitli konularda tıkanıklık oldu. Mesela, aile içi tecavüz, tecavüz failiyle evlendirilme… Sonra özellikle kürtaj meselesinde ben çok yoğun bir mücadele verdiğimi hatırlıyorum. Çünkü 10 haftaya kadar kürtajı uygun görüyordu komisyondakiler, fakat biz 12 hafta olsun istiyorduk. Kadınların o süreye ihtiyacı olabileceğini düşünüyorduk. Bir de daha önceki kürtaj kanununda kürtaj için eş ya da erkeğin izni gerekiyordu. Aksini cezai müeyyide olmaktan çıkartmak istedik. O konuda ben bir çalışma yürüttüm. Kadınlar isterlerse kürtaj yaptırabilsin ve bu yüzden ceza almasın diye epeyce uğraş verdik. Ama maalesef bütün çabamıza rağmen 12 haftayı o zaman geçiremedik. Bunun gibi bazı geçiremediğimiz şeyler oldu. Ama mesela bu evlilik içi tecavüz meselesinde CHP’li milletvekilleri çok çaba gösterdi, somut örnekler de vererek evlilik içi tecavüzün suç olarak tanımlanmasını başardık. Tabii orada zaman zaman kızardığımı hissediyordum, çünkü tek kadındım bu toplantılara katılan. Bazen çok yalnız hissettiğim oldu, ama bir taraftan da partideki kadın milletvekillerinden destek aldım, genel başkanı ikna ettim gerektiğinde. CHP’li kadınlar olarak kadın kuruluşlarının bize ulaştırdıkları talepler doğrultusunda bir metin hazırladık ve bu değişiklikleri mutlaka istediğimizi belirterek toplantının başında komisyon üyelerimize verdik. Benzer bir çalışma-

AKŞAM ÖZEL HABER

Kadınlar istedi TCK değişti

Hükümet ‘maço’ TCK tasarısından geri adım attı. Tasarı, alt komisyonda Adalet Bakanı Cemil Çiçek’in de desteklediği kadın kuruluşlarının istediği yönde değiştirildi. Kadın-kız ayrımı kaldırılıp, manevi baskıyla zor kullanma suç sayıldı. Ensest ve işyerinde taciz de tasarı kapsamına girdi

Kadın - kız ayrımı kalktı

Sırada bunlar var

Türkiye’de Akşam, 22 Ekim 2003

yı AKP’li kadın milletvekilleri de yaptı. Dolayısıyla, Meclis’teki kadın milletvekilleri beraber olmasa da TCK’da kadınların istediği değişikliklerin olması gerektiği yönünde çaba gösterdi, beraber çalıştı. Bu bence, kadınların zaferi olarak pek çok konuda değişikliğe sebep oldu.

Selen (Lermioğlu)

Müthiş bir çalışmaydı TCK Kampanyası. KİH’le sürekli iletişim içerisindeydik, Liz’le Pınar’la devamlı konuşuyorduk. Arkadaşlar sekretarya olarak uluslararası deneyimi de çok iyi bir şekilde taşıdı. Birçok uluslararası kadın örgütünün deneyimleri, o yasaların tercümesi… Medeni Kanun’da da yapıldı, ama esas TCK’da çok yapıldı bu. Çok sık toplantı yapıyorduk, bazen saatler sürüyordu. Bazen diğer işlerden gidemiyorduk, ama hep bir haberleşme, bilgi alışverişi vardı. Mesela bir tartışma sonuca ermediyse, biz onda anlaşmamış oluyorduk. Örneğin, cinsellik yaşı. Rıza yaşını ve cinsel istismarı çok uzun tartıştık. 16 mı olmalı, 18’de mi kalmalı? “Başka ülkeler nasıl yapmış?” diyoruz mesela, KİH hemen çalışıp getirebiliyor önümüze. O kampanyaya müthiş bir destekti. Başka ülkelerin neden yaptığını da görüyorduk, çünkü o ülkelerden kadın hareketleriyle de ilişkiliydik. Biz de “Türkiye’de nasıl olmalı, hangisi bize nasıl bir yol açacak?” diye tartışıyorduk, çünkü gençlik cinselliği diye bir şey var. Uzun tartışmalar sonrası hep beraber ortak bir karara vardık, 16 olmalı diye. Bu bir örnek, bunun gibi her madde üzerinde uzun uzun konuştuk, KİH sekretaryası bizi konuşturdu da.

“KİH’te prensibimiz hukuk hukukçular için değil, bizim için. KİHEP’i yaparken de bunu söyledik. Biz insanız, vatandaşız. Kanunu anlamak da yazmak da hakkımız. İşte biz oturduk, TCK’yı bir daha yazdık. Girişimi biz yaptık, onların hiçbir hazırlığı olmadan mükemmel bir çalışmayla başlattık süreci. Maça 3-0 önde başladık. Kazandıysak, bu şekilde kazandık.”

Pınar (İlkkaracan)

Bugün bunun olumlu anlamda sonuçlarını görüyoruz. AKP hükümeti, cinsel istismar yasasını tekrar birkaç sene önce değiştirmeye kalktığında, en azından biz yaş olayında anlaşmıştık. Çünkü tartışmıştık. Zina konusunu son dakika ortaya attıklarında da o kadar hazırdık ki anında tavır alabildik. Ortaklaştığımız politik dil üzerinden konuşabiliyorduk. Konuşmadığımız alanlar kalmış, evet, yeni yeni açıldıkça konuşuyoruz.

Bir de kampanyanın proaktif olması çok önemliydi. Kadın hareketlerine savunuculuk kampanyalarını anlatırken TCK Kampanyası’nı hep örnek göstermeye çalıştım: Reaktif değil, proaktif olarak neyin geleceğini öngörmek, ülke nereye gidebilir diye düşünmek önemli. Çünkü o zaman çok daha derinlikli politik tartışmalar yapıp ortaklaşacak vaktin oluyor. Yasa değişimi daha gündemde değilken çalışmaya başlamıştık. O dayanışma ağlarını örebildik, hazırlığımızı yaptık. Meclis’te kimler var? Birlikte çalıştığımız kadın milletvekillerinden, komisyondan bilgiler bize anlık gelebiliyordu.

Proaktif olunca taleplere göre stratejiler de geliştirebildik. Mesela evlilik içi tecavüz, kolay kabul ettiremeyeceğimiz bir madde. Ama Meclis gerekçeleriyle, her şeyleriyle takır takır önlerine çıkan, bilgiyle savunuculuk yapan bir grup görünce büyük kazanç elde ettik. Onlar hazırlıklı değildi. Diyecekleri bir şey yoktu. Bir de evlilik içi tecavüzü çok fazla öne çıkarmadık lobi yaparken, bütün taleplerimizin arasında kullandık. Biraz gözden kaçırtmaya çalıştık diyeyim. Kabul edildikten sonra daha çok duyurduk o maddeyi. Başlarda basına söylerken bağıra bağıra kullandığımız maddelerden biri değildi.

Diğer hak savunuculuğu grupları böyle proaktif değildi. Koskoca medya örgütlenmesi, gazeteci örgütlenmesi bile hazır değildi. Hatta hukukçular, barolar hazır değildi. Kadın hareketi haricinde, hiç kimse hazır değildi. O yüzden de onlar açısından tamamen olumlu sonuçlanmadı TCK reformu. Bizde de tabii ki kabul edilmeyen veya tam istediğimiz gibi çıkmayan maddeler oldu, ama yüzde doksana yakınını kabul ettirebildik. Teknolojinin biraz gelişmesi de bizi rahatlattı. 2000’de bu kadar hızlı e-mailler falan yoktu. TCK’da biz de teknolojiyi iyi kullandık.

Zelal (Ayman)

TCK’da KİH, proaktif olarak sekretarya modelini daha da oturtarak güçlendirdi. Sekretarya, koordinasyon… Bu yaklaşım sayesinde benim gibi feminist aktivistler ve avukatlarla birlikte, mevcut hükümetin önerdiği yasa tasarısına alternatif tasarılar oluşturmaya başladık. Bu, örgütlenme konusunda yeni ve bambaşka bir yaklaşımdı. Bütün kadın hareketi için önemli bir modeldi. Çok da iyi bir iş başarıldı. Üç yıla yayılan, çok yoğun bir süreçti. Medeni Kanun’dan hemen sonra nefes almadan devam edildi.

Hatırlıyorum, TCK’da Adalet Komisyonu Başkanı Köksal Toptan’dı. Onunla da görüşmeler yaptık. TCK çıkmak üzereydi. Son dakika gazeteci derneklerinden, insan hakları örgütlerinden birkaç maddeyle ilgili itirazlar geldi, böyle geçmesin bağlamında. Köksal Toptan da “Siz de kadın örgütleri gibi önceden çalışsaydınız, siz de tasarılarınızla, maddelerinizle tıpkı onlar gibi hazırlanıp Meclis’in yollarını aşındırsaydınız,” mealinde sözler söylemişti basına. Sonra zina meselesi TCK’da kritikti. Dönemin Başbakanı Tayyip Erdoğan’ın son dakika “Zina maddesini değiştirmeyeceğiz” demesi, bizim Ankara’ya gidip yürümemiz, yine bir sürü imza toplamamız, basın açıklamaları yapmamız ve bu maddeyi de kabul ettirmemiz...

AB’ye üyelik sürecini ve AKP’nin yeni bir parti olarak ortaya çıkıp “Ben bu ülkede değişiklik yapacağım” demesini lehimize kullandık tabii ki. Meclis’teki ilişkileri güçlü tuttuk. O zamanlar parlamenter rejim çok güçlüydü. Parlamentoyla ilişkiler, kadın milletvekilleriyle ilişkiler… Basını çok iyi kullanmaya çalışıyorduk. Süreci ve haberleri çok iyi takip ediyorduk. Kim ne demiş, ne yapmış? Hayatımız buydu bizim. Yani küçücük bir gazete haberi bile bizim için süreci iyi okumak açısından çok önemliydi. Sürekli demeç veriyorduk, sürekli eylem haberleri, basın açıklamaları yapıyorduk ki bu bizi çok görünür ve etkin kıldı.

Medya, parlamento, kendi içimizdeki örgütlenme kilit noktalardı bizim için. Kendi içimizi örgütlemeye çalışıyorduk, ki bence başarılı ve sonuç alıcı kampanyalar, mesainin yüzde ellisinin iç örgütlenmeyi sağlam şekilde oluşturmak için kullanılmasında yatıyor. Kadın hareketi bileşenlerinin bu meseleyi anlaması ve sahiplenmesi çok önemliydi. O yüzden platform şeklinde hareket etmek, hepimiz bir bileşeniz düşüncesi, bunu sahiplendirmek çok önemli bir başka stratejiydi bizim için. Yorulmadan, düzenli toplantılarla, birlikte iş yaparak, sistemli ve kafa yorarak… Bizim feminist avukatların inanılmaz bir katkısı vardır buna. Saatlerce bir madde üzerine konuşma olabiliyordu ve o madde ancak öyle yazılıyordu.

TCK'yı bizi de koruyacak şekilde düzenleyin

EŞCİNSELLER MECLİS'TEYDİ

Gay ve lezbiyenler, CHP'li Eraslan'a taleplerini iletti

CHP'li Eraslan

Lamda İstanbul Eşcinsel Sivil Toplum Girişimi üyeleri, Meclis'te, CHP Niğde Milletvekili Orhan Eraslan'la görüştü. Gay ve lezbiyenlerin talep ve şikayetlerini dinleyen Eraslan, "Düşüncelerini komisyona ileteceğim. Ben sadece alt komisyon üyesi olarak görevimi yaptım. Son karar komisyonundur" dedi.

TBMM'yi ziyaret eden gay ve lezbiyenler, TCK'nın mevcut haliyle eşcinsellere karşı işlenen suçlara suç ortaklığı yaptığını savundu. CHP'li Orhan Eraslan'a taleplerini ileten eşcinseller TCK tasarısının ayrımcılığı giderecek şekilde düzenlenmesini istedi

Gay ve lezbiyenler, Türk Ceza Kanunu Tasarısı'nın kendilerine yönelik ayrımcılığı ve yaşadıkları mağduriyetleri giderecek şekilde düzenlenmesini istedi. Lamda İstanbul Eşcinsel Sivil Toplum Girişimi üyesi bir grup gay ve lezbiyen, Türk Ceza Kanunu Tasarısı üzerindeki çalışmalarını geçtiğimiz günlerde tamamlayan alt komisyonun üyesi CHP Niğde Milletvekili Orhan Eraslan'ı ziyaret ederek, önerilerini dile getirdi. Girişim Sözcüsü Öner Ceylan, tasarıdaki ayrımcılığı yasaklayan maddelerde korunma altına alınan kesimler arasına eşcinsellerin de konulmasını istedi. Eşcinsellere yönelik suçların indirime tabi olmaması ve eşcinselliğin tahrik nedeni sayılmaması gerektiğini kaydeden Ceylan, teşhircilik suçunun da kılık-kıyafet ve davranış biçimleri nedeniyle yaptırıma uğrayan eşcinselleri kapsamayacak biçimde düzenlenmesini önerdi.

İTİLMEK İSTEMİYORUZ

Geçtiğimiz günlerde İstanbul'da adı bir kaçırılma olayına karışan travesti Hülya ile söz alan diğer eşcinseller, normal bir işte çalışmak, farklı işleme tabi tutulmamak istediklerini belirterek, "Bizler de insanız. İtilip kakılmak, hor görülmek istemiyoruz, seks işçiliği yapmak istemiyoruz" diye konuştular.

TCK'nın toplumun tümünü ilgilendiren temel kanunlardan biri olduğunu, 78 yıl sonra değişikliğe uğrayacağını belirten CHP Niğde Milletvekili Orhan Eraslan, bu görüş ve önerileri değerlendirmek üzere toplanacak alt komisyona eşcinsellerin önerilerini ileteceğini söyledi.

Görüştüm, taleplerine katılıyorum demedim

■ **Orhan Eraslan (CHP Niğde Milletvekili TCK Alt Komisyonu Üyesi):** Biz Türkiye'nin her yurttaşının vekiliyiz. Her düşünceden görüş bizim için önemli. Gelenlerin eşcinsel olması her taleplerinin doğru ya da yanlış olduğu anlamına gelmez. Neyin değişeceğine komisyon karar verecek. Kendinden olanı herkes koruyabilir. Ancak farklı insanların düşüncelerini alabilmek ve onları yansıtabilmek demokratlıktır. Onlarla görüşmem taleplerine katıldığım anlamına gelmez. Alt komisyon üyesi olarak görevimi yaptım.

Yasa eşcinsellere karşı işlenen suçlara ortak!

■ **Yeşim Başaran (Kaos GL üyesi):** TCK'daki 124. maddede ayrımcılıklar tanımlanıyor. Ancak cinsel yönelimleri nedeniyle ayrımcılığa maruz kalanlar yok. Eşcinsel olduğu için işten çıkarılanlar için de düzenleme istedik. Tasarının "haksız tahrik" i düzenleyen 29. maddesi de değişmeli. Eşcinsel cinayetlerinde failler haksız tahrikten indirim uygulanıyor. Bir kişinin sadece eşcinsel olduğu için öldürülmesi hafifletici neden sayılmamalı. TCK mevcut haliyle, eşcinsellere karşı işlenen suçlarda suç ortaklığı yapmış oluyor.

Vatan, 25 Mayıs 2004

TCK passes without adultery amendment

Hammered out in a flash

The TCK bill, which was sent back to the Justice Commission because of the adultery clause, is passed by Parliament in an emergency session and will become applicable on April 1, 2005

ANKARA - TDN Parliament Bureau

The Turkish Parliament swiftly hammered out the last two articles remaining in the Turkish Penal Code (TCK) on Sunday, before approving the entire bill. The TCK, which was withdrawn to Parliament's Justice Commission due to Prime Minister Recep Tayyip Erdoğan's insistence on criminalizing adultery, was approved by Parliament in an emergency session on Sunday without the amendment. Consequently, Erdoğan has kept the promise he made in Brussels about not including an amendment in the TCK on adultery.

Articles concerning building pollution will be applicable when the bill becomes law. Other articles on pollution will go into effect in two years

However, the amendments proposed by the ruling Justice and Development Party (AKP) during the debates in the commission and General Assembly created some consternation among the deputies. The opposition Republican People's Party (CHP), which has supported the bill since the beginning, criticized AKP efforts to delay the application of certain articles.

In accordance with a proposal made by the AKP, the TCK will become applicable as of April 1, 2005. (The bill had originally said that the TCK would become applicable one year after it became law.) However, articles on those who pollute the environment will became applicable two years from now. As a result, article 181, "Purposefully Polluting the

"Zina düzenlemesi olmadan TCK, hızla kabul edildi", *Turkish Daily News*, 27 Eylül 2004

Irazca (Geray)

Ben TCK Kampanyası başlarken dernekte çalışmaya başladım. Bir yandan bir yayın üzerine çalışılıyordu, Pekin+5 olabilir, diğer yandan KİHEP eğitici eğitimi yapılacaktı galiba. Ben ofise girdiğimde öyle bir hareketlilik vardı. "TCK ne?" şeklindeyim ben. Bilemiyorum, hukukçu falan değilim. Hep birlikte çalışıyoruz, mevcut TCK ne diyor? Arapça mı, Osmanlıca mı, nece anlaşılmıyor. Ne dediğini anlayalım, bu kanunu nereden almışlar, o ülkelere bakalım, onlar şimdi ne yapıyorlar… İsviçre'nin, Fransa'nın kanunu ne noktada? Cinsel hak ihlallerinin TCK'da nasıl ele alındığına bakıp, ona göre değiştireceğiz. Ben bir bölüm değiştireceğiz sanıyorum ama bildiğin TCK'yı elimize alıp, taradık baştan sona. Yasal okuryazarlığı ben orada edindim. Hala da bambaşka konularda bile işime yarıyor. Mevcut yasayı ve diğer dillerde yazılmış yasaları gerektiğinde çevirtip anlayabilmek, karşılaştırma yapmak ve bunu feminist bakış açısı ile yapmak gerekiyordu. Yani bizim dilimizdeki yasada ne olması gerekir, onu net bir şekilde ortaya koyabilmekti amacımız. O çok zordu işte. Önce *excel* tablosu yaptık: Mevcut kanun bunu diyor, şu kanun bunu diyor, biz şu maddeyi anlamadık, acaba böyle mi diyor, sorunlu mu?

Sonra kadın örgütlerini ve feminist avukatları bir araya getirmek amacıyla, kadın hakları birimi olan barolar ve kadın örgütleriyle ilk toplantıyı düzenliyoruz. İzmir, Diyarbakır, Ankara… Bu sefer Türkiye'deki o muazzam kadınları gördüm. Kemalistler, Kürtler, Türkler… Nasıl diyeyim, politik duruşlarımız ne kadar farklı olsa da temeldeki feminist duruş aynı. Mesela o kız kaçırma hikayesinde, Ankara'dan galiba bir hukukçu kadın şöyle demişti: "Öyle demeyin, Karadeniz'de kız kaçırma evlenmenin yolu. Kaçırma diyorlar ama kız aslında evlenmek istiyor, imkanları el vermiyor. Yani bunu yasaklatmayalım. Bu anti-feminist olur." Yani bire bir Türkiye'nin değişik yerlerindeki pratikleri, TCK Kadın Çalışma Grubu'ndaki kadınlar getirdiler masaya. Ondan sonra o *excel* tablosu küçülmeye başladı. Yani "mevcut kanun bu, biz bunu istiyoruz" haline yaklaşmaya başladık. Aylar sürüyor bu. En sonunda "mevcut kanun bu, biz bunu istiyoruz" tablosunu kelime kelime anlatan bir kitapçık çıkartıyoruz. Ama "şöyle diyor gibi olsun" değil, noktasına virgülüne kadar, baştan sona tartıştık. Yani "bir" kelimesi olsun mu orada, "veya" olsun mu, "ve" olsun mu; bu kadar detaylı. Meclis'teki ilgili alt komisyona bizim değişiklik taleplerimizi kopyala-yapıştır yapabilecekleri şekilde verdik. Sonra da hükümet AB'nin önüne bunu "Biz (AKP) TCK'yı değiştirdik" diye sundu, gösterdi. O metni biz yazdık dersek abartılı olmaz bence.

Bir de her kampanyanın birçok ayağının olması hikayesi var. Tamam, yasa yazım kısmını yaptın ama bunu kim savunacak, bunu kime, nasıl anlatacaksın? Bir taraftan Adalet Komisyonu, savunuculuk, lobicilik, medya… Her yasa değişikliğinde Meclis'te alt komisyon açıyorlar, sonra o metin Adalet Komisyonu'na gidiyor, sonra Meclis'e geliyor. Bilmem kaç ay sonra TCK gelecek Meclis gündemine, o geldiğinde biz taleplerimizi verebilelim, milletvekillerine lobi yapabilelim diye Pınar bu süreci takip ediyordu. Bir taraftan da geniş örgütlenmeyi sağlamak ve basın ayağı var tabii. Bütün Türkiye'de yüzden fazla imzacı örgüt vardı TCK Kadın Platformu'nun kuruluş aşamasında. O kadar imzacı örgütün de kendi yerel, ulusal örgütlenmeleri var sonuçta. Böyle binlerce… Orada şu da çok önemliydi, sanırım ilk örnekti,

Ve 'devrim' başladı

AB için son ödev olan yeni TCK'ya start verildi. AKP ve CHP, özgürlükler ortak önergeyle çenişletecek

Türkiye'nin AB'ye uyum kapsamında son ev ödevlerinden biri olan Türk Ceza Kanunu (TCK) Tasarısı için Meclis düğmeye bastı. Olağanüstü toplanan TBMM, dün jet hızıyla tasarının 75 maddesini kabul etti.

Genel Kurulu'da asarının tümü üzerinde görüşlerini açıklayan Adalet Bakanı Cemil Çiçek, AKP ve CHP milletvekillerini "uzlaşmayı bozmamaları" yönünde uyardı. Adalet Bakanı olarak kendisinin TCK gibi toplumun her kesimini ilgilendiren bir yasayı gündeme getirerek risk aldığı belirtten Çiçek "Adalet Bakanı olarak (Böyle gelmiş böyle gider) deyip netametli bir tasarrı gündeme getirmek yerine işi öylece bir yere bırakıp bakanlığın tadını çıkarmak vardı, ama ben siyasi hayatım boyunca zor olanı seçtin" dedi.

KABUL EDİLEN MADDELER

Tasarının dün kabul edilen maddeleri şu düzenlemeleri içeriyor.

■ **RASTGELE CEZA YOK:** Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemeyecek ve güvenlik tedbiri uygulanamayacak. Böylece ne hükümetler ne de belediyeler vatandaşlar için yasada olmayan cezalar koyamayacak.

■ **MAGANDALARA AĞIR CEZA:** Olası kast tanımı ilk kez TCK'ya girdi. Böylece trafik canavarları, düğün ve maçlardan sonra ateş eden magandaların düşük cezalar almalarının önüne geçildi.

■ **TÖRE CİNAYETLERİNE İNDİRİM:** Mahkemelerin töre cinayetlerinde ceza indirimi için kullandıkları 'haksız tahrik" maddesi değiştirildi. Bu değişklik ile töre cinayetlerine indirim kalktı.

Adalet Komisyonu Bakanı Köksal Toptan'ın verdiği bilgiye göre şu maddeler yeniden düzenlenecek:

■ Hakaret suçunu düzenleyen 125. maddede cezanın alt sınırı 6 aylan 3 aya inecek.

■ İfade özgürlüğüyle ilgili maddeye "Açık ve yakın tehlikenin ortaya çıkması" koşulu eklenecek.

■ "Türk milletini, Türkye Cumhuriyetini, devletin kurum ve organlarını aşağılama" başlıklı maddede, bu suçu işleyen kişiye verilecek ceza 1 yıldan 3 yıla kadar yerine, 6 aydan 1 yıla kadar uygulanacak. Ayrıca, eleştiri amaçlı açıklamaların suç oluşturmaması için bu maddeye bir fıkra eklenecek.

AKP ve CHP, 'devrin' niteliğindeki tasarıyı uzlaşmayla ve TBMM'yi gece-gündüz çalıştırıp pazartesye kadar yasalaştırma kararı aldı. İki partinin uzlaşması sonucu, 346 maddelik tasarının, sabah saat 11.00'den gece 22.00'ye kadar çalışılarak, pazartesi günü tamamanması hedefleniyor. **ANKARA**

KADINLAR MECLİS'E YÜRÜDÜ

Töre kurbanı Güldünya'nın fotoğrafını taşıdılar

Türkiye'nin çeşitli yerlerinden 7 kadın platformu ve 80 kadın örgütünün üyeleri, namus cinayeti, bekâret kontrolü ile ilgili maddeler için Meclis'e yürüdü. "Devlet elini bedenimden çek", "Bekaret kontrolüne son" "Kadınlara özgürlük" gibi Türkçe ve Kürtçe pankartlar arasında, töre kurbanı Güldünya'nın fotoğrafının altında "Katillerini TCK koruyor" dikkat çekti.

Genel Kurul'u doldurdular

CHP, TBMM'ye gelen her kadın örgütünden 10'ar kişiyi Genel Kurul'a aldı. Pankart açmaması ve slogan atmaması için uyarılan kadınlar dinleyici localarını doldurdu.
Ali EKEYILMAZ

Sabah, 15 Eylül 2004

‘Zina’ böyle durduruldu

CHP ‘TCK tasarısını engelleriz’ diyerek rest çekince AKP ‘zina’da geri adım atmak için fırsat buldu. CHP ‘Başka yol bulunabilir’ önerisini de getirince AKP zina önergesinden vazgeçti

İSMET DEMİRDÖĞEN
YURDAGÜL ŞİMŞEK

ANKARA - AKP, dün sabaha kadar ısrarcı olduğu zinanın yeniden suç kapsamına alınması girişiminden vazgeçti. AKP'nin kararında, CHP'nin 'TCK tasarısını engelleriz' resti ile 'Zinadan vazgeçip, ailenin korunması için daha sonra yeni düzenleme üzerinde çalışma' önerisi etkili oldu.

İki parti, tasarıdaki değişikliklerin 'ortak önerge' ile yapılmasında uzlaştı. Buna göre CHP zina önergesine imza vermeyeceğinden, AKP düzenlemeyi öneremeyecek.

Zina tartışmaları sürerken yedi kadın platformunun ve 80 kadın örgütünün üyeleri, TBMM'ye yürüdü. FOTOĞRAF: YAVUZ ÖZDEN

AKP'de 'kafa karışıklığı'

AKP ile CHP arasındaki zina tartışması, TCK tasarısının TBMM Genel Kurulu'ndaki görüşmeleri öncesinde sertleşti, zamın zaman restleşmeye de vardı. AKP, Avrupa Birliği'nden gelen son olumsuz değerlendirmeler ve kamuoyunun sert tepkisi karşısında zinayı suç sayacak önergeyi vermekten vazgeçmenin yollarını arada.

Başbakan Tayyip Erdoğan, bir günlük bir ziyaret için Tacikistan'ın başkenti Duşanbe'de bulunduğundan AKP Merkez Yürütme Kurulu, önceki akşam başbakansız toplandı. Toplantıda 'zina' konusu ele alınırken bazı MYK üyeleri 'Müzakere tarihi almaya bu kadar yakınlaşmışken zina tartışmasının gündeme getirilmesini' yanlış bulduğunu; milletvekillerinin de 'katılarının karışık' olduğunu ve konu Genel Kurul'a getirilirse partinin dağınık görüntü verebileceğini ifade etti.

CHP'nin resti

Meclis'in dün olağanüstü toplanması ile birlikte zina tartışmaları gündemin ilk sırasına oturdu. Dışişleri Bakanı Abdullah Gül ile Adalet Bakanı Cemil Çiçek, toplantı öncesi MYK üyeleri, grup başkanvekilleriyle TCK tasarısı ve 'zina'yı değerlendirdi.

Toplantı sürerken CHP'liler de zina önergesinin verilmesini engelleme kararı aldı. CHP Grup Başkanvekili Kemal Anadol, grup toplantısındaki Adalet Bakanı Çiçek'e bir not göndererek görüşme talebinde bulundu.

Çiçek de grup toplantısından çıkarak Anadol ile buluştu. Anadol, Çiçek'e "Önergeler birlikte verilmezse, tasarının yasalaşmasını engelleyeceğiz. Bunu TCK'ya koymayın. Ailenin korunması için düzenleme yapalım. Önerilerinizi orada dikkate alalım" dedi.

'Tazminat'a alkış

Bu gelişmeler yaşanırken, Adalet Komisyonu Başkanı Köksal Toptan ile Anayasa Komisyonu Başkanı Burhan Kuzu, AKP Grubu'nun basına kapalı bölümünde söz alarak zina düzenlemesiyle ilgili yeni öneri getirdi.

Kuzu, zina konusunun Medeni Kanun içinde, 'hapis' yerine 'tazminat' cezası olarak düzenlenebileceğini kaydetti. Zina suçundan dolayı ceza almış kimse olmadığını vurgulayan Kuzu, "Hâkim, 'zina' suçu olsa bile tarafları anlaştırarak şiddetli geçimsizlikten boşayor. Durup dururken bu nereden çıktı. Kopenhag Kriterleri'ne aykırılık yok, ancak siyaseten yanlış. Bu konu kapatılmalı. Ne karşı çıkanlar için, ne de konulsun diyenler için tartışmaya değecek bir madde. Çünkü çalışmıyor. Aileyi korumak için başka tedbirler almalıyız" dedi.

Toptan, Medeni Kanun'a zina yapan eşin aldatılan eşe tazminat ödenmesi ve malların büyük bölümünü vermesi yönünde hüküm konulmasını istedi. Kuzu ve Toptan'ın sözlerine, bütün milletvekilleri alkışlarla destek verdi.

'Siyasi tasarruf'

Adalet Bakanı Cemil Çiçek ise TCK tasarısı ile ilgili özgürlükler açısından önemli adımlar atıldığını, ancak zina tartışmalarının yapılan güzel şeyleri gölgelediğini söyledi. Zina konusunda Anayasa Mahkemesi'nin gerekçeli kararı doğrultusunda yapılacak bir düzenlemenin hukuka aykırı olmayacağını belirten Adalet Bakanı Çiçek, "Zina konusunda alınacak karar ise siyasi bir tasarruf olacaktır" dedi. Çiçek'in, zinanın suç sayılmasına ilişkin olumlu-olumsuz herhangi bir görüş belirtmemesi ve CHP ile sağlanan uzlaşmanın devamından yana olduklarını vurgulaması dikkat çekti.

Ve uzlaşma...

Grup toplantısı ardından CHP'den Anadol aracılığıyla gelen rest, AKP'de Gül başkanlığında yapılan toplantıda değerlendirildi. Bunun ardından AKP'ye, CHP lideri Deniz Baykal'ın görüşme talebi iletildi. Başbakanvekili sıfatıyla Gül, Adalet Bakanı Çiçek, Genel Başkan Yardımcısı Dengir Mir Mehmet Fırat, grup başkanvekilleri Haluk İpek, Eyüp Fatsa, CHP lideri Baykal, Genel Sekreter Önder Sav, Grup Başkanvekili Anadol'u TBMM'deki Başbakan'ın makamında ağırladı.

Baykal, görüşmeden sonra AKP'ye TCK tasarısındaki değişikliklerin iki partinin ortak önergesiyle yapılmasını ve ayrı önerge verilmemesini önerdiklerini söyledi. "AKP de aynı anlayışı ifade etti. Memnuniyet verici bir mutabakat oluştu" diyen Baykal, bu amaçla başlayan çalışmaların da süreceğini kaydetti.

Memnuniyet tablosu

Başbakanvekili Gül ise tasarının iktidar muhalefet uzlaşmasıyla çıkarılmasını arzuladıklarını ve mutabakata vardıklarını belirterek, "İşbirliğinsiz halkımıza mutluluğu karşılanacaktır" dedi.

Adalet Bakanı Çiçek de önemli bir yasa çıkarıldığına dikkat çekerek, "Gözden kaçan konular müşterek önergeyle düzeltilecek. Şu tablo Türkiye'nin arzu ettiği tablodur" dedi. Baykal, Gül ve Çiçek mutabakatın zina önergesinin verilmeyeceği anlamına gelip gelmediğini soran gazetecilere, "Bu mutabakat tablosunu ortadan kaldırmayın" yanıtını verdi.

İlk sinyal Gül'den

AKP ve CHP arasında dün başlayan görüşmelerde ilk 'uzlaşma' sinyali Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Gül'den geldi. Başbakan Erdoğan'ın yurtdışında bulunması nedeniyle AKP Grubu'nda milletvekillerine hitap eden Gül, zinanın yeniden suç kapsamına alınmasına ilişkin kamuoyunda yapılan tartışmalara değinirken, "Her maddesi birbirinden önemli ve toplumu ilgilendiren böyle bir ceza yasasında, hâlâ ortada bile olmayan bir madde ile ilgili Türkiye'ye yanlış imajlar ortaya çıkarmaya kimsenin hakkı yoktur" diye konuştu.

AB için kritik eşiğin aşıldığını belirten Dışişleri Bakanı, atılan adımların AB'ye taviz gibi yorumlanmamasının kendilerini üzdüğünü söyledi. Dışişleri Bakanı, "Ümit ediyorum, bu yılın sonunda AB de üzerine düşeni yapacaktır. Çünkü Türkiye konuya çok samimi, açık ve dürüst olarak yaklaştı. Aynı dürüstlüğü ve önyargısız tutumu AB'den de beklemektedir" dedi.

'Recm, hapis, mantık aynı'

CHP, dün zina konusunda AKP'ye rest çekerken CHP Genel Başkanı Deniz Baykal da parti grubunda yaptığı konuşmada TCK'da yapılmak istenen değişikliği 'recm'e benzetti. Baykal, "Aldatanın hapse gönderilmesi sonucunda aile zaten bitecek. Bunun ailenin saygınlığına ne katkısı var? Kimse kendisini aldatmasın. Bazı ülkelerde recm uygulaması var. İster recm ile cezalandır, ister hapsile... Mantık aynı" dedi.

"Çift eşlilik, bırakın Türkiye'nin gerçeği olmasını, Meclis'in gerçeği" diyen Baykal, zinayla ilgili getirilmek istenen düzenlemeyi 'ikiyüzlü' olarak nitelendirdi. Baykal, AKP'ye seslenerek "Getirisinler önerilerini konuşalım. Daha demokratik ve eşitlikçi olmasını sağlayalım. Anlaştıklarımızı ortak önergeyle sunalım. Ama bunun dışında yeni bir şey getirmeyeceklerini de taahhüt etsinler. Görüşmeleri Meclis'i takayacak bir noktaya [illegible]

Radikal, 15 Eylül 2004

■ RESMİ GAZETE'DE YAYINLANAN YASADA YENİ SUÇ VE CEZALAR DA VAR

İŞTE YENİ TCK

Cumhurbaşkanı Sezer'in de onayladığı ve 1 Nisan 2005 günü yürürlüğe girecek yasada, suçla ilgili yeni tanımlar da yer alıyor. Çok tartışılan kapkaça ise "nitelikli hırsızlık" tanımı yapıldı ve cezası artırıldı...

ZİNA tartışmalarının ardından TBMM'de kabul edilen yeni Türk Ceza Kanunu, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in onayının ardından Resmi Gazete'de yayınlandı. Yasa, 1 Nisan 2005'te yürürlüğe girecek. Yasa ile Türk ceza sisteminde, bekaret kontrolü, haksız tahrik, tecavüzcüsüyle evlenme gibi birçok çağ dışı uygulama ortadan kalkacak. İşte Nisan 2005'ten itibaren yeni suç ve cezaları da sisteme sokan maddeler...

BEKARET

Yasa ile Dünyada sadece Türkiye ve Fas'ta uygulanan bekaret kontrolü artık suç olacak. Bekaret kontrolü, ancak mahkeme kararıyla yapılabilecek. Zorla, bekaret kontrolü yaptıranlar hapis cezası verilecek.

KÜRTAJ

Rızası olmadan kadının çocuğunu düşürten kişiye 5 yıldan 10 yıla, tıbbi zorunluluk olmadığı halde, rızası olsa bile, 10 haftayı geçen bebeği düşürten kişiye 2-4 yıl, kadın hakkında 1 yıla kadar hapis cezası verilecek. Yetkili olmayan kişi tarafından çocuk düşürtülmesi halinde 2 yıldan dört yıla kadar hapis, 10 haftanın üzerinde çocuk düşüren kadına 1 yıla kadar hapis cezası uygulanacak. Tecavüz sonucu gerçekleşen hamilelikte, kürtaj sınırı 20 hafta olacak

CİNSEL İLİŞKİ

15 yaşını bitirmiş çocukla hile, tehdit olmaksızın birlikte olan kişi, şikayet halinde altı aydan 2 yıla kadar hapse çarptırılacak. Fail-mağdurdan beş yaş büyükse ceza "şikayete gerek olmaksızın" iki kat artırılacak.

TECAVÜZ

Tecavüzcünün mağdurla evlenerek hapis cezasından kurtulması da uygulamadan kalkıyor. Tecavüz suçlarında iki yıldan yedi yıla kadar hapis cezası verilecek.

ÇOK EŞLİLİK

Birden çok evlilik, hileli evlenme veya dinsel törenle evlenen kişi hakkında 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezasına hükmolunacak.

CİNSEL TACİZ

Cinsel taciz suçlarında mağdurun şikayeti üzerine, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası verilecek. Mağdur işyerinden ayrılmak zorunda bırakılmışsa ceza 1 yıldan az olamayacak. [illegible] mak amacıyla, çeşitli işlemlere tabi tutan kişiye 2 yıldan 5 yıla kadar hapis ve 20 bin güne kadar para cezası verilecek.

CEZA DÜZENLEMESİ

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezalarında zaman aşımı süresi 40 yıl, müebbet hapiste 30 yıl, 20 yıl ve daha fazla süreli hapiste 24 yıl, 5 yıldan fazla hapiste 20 yıl, 5 yıla kadar hapis ve adli para cezalarında 10 yıl olarak uygulanacak.

TÖRE İNDİRİMİ YOK

Töre ve namus cinayetlerinde tahrik indirimi uygulanmayacak. Töre ve kan gütme nedenleriyle kasten adam öldürme suçuna ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilecek.

FUHUŞA TEŞVİK

Çocuğu fuhuşa teşvik eden, kolaylaştıran kişiye 4 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası ve 5 bin güne kadar adli para cezası verilecek. Suçun işlenişine yönelik hazırlık hareketleri de "tamamlanmış suç" gibi cezalandırılacak.

TAHRİK İNDİRİMİ

Haksız bir fiilin meydana getirdiği hâddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işleyen kimseye ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine 18 yıldan 24 yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine de 12 yıldan 18 yıla kadar hapis cezası verilecek. [illegible] şi hakkında bir yıla kadar hapis cezası istenecek. Aynı konutta birlikte yaşadığı kişiyeden birine karşı kötü muamele yapan kimse, 2 aydan bir yıla kadar hapis cezasına çarptırılacak.

İNTİHARA TEŞVİK

İntihara azmettirenlere 2-5 yıl arası hapis, intiharın gerçekleşmesi durumunda 4 -10 yıl arası hapis, alenen teşvik eden kişiye 3 yıldan 8 yıla kadar hapis, özendirmenin basın yoluyla yapılması halinde 4 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası verilecek.

ADLİ PARA CEZASI

Aksi bir hüküm yoksa 5 günden az, 730 günden fazla olmamak üzere belirlenen tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktarla çarpılması suretiyle hesaplanan tutar olarak hükümlü tarafından devlet hazinesine ödenecek. Hakim, ekonomik ve şahsi halleri göz önünde bulundurarak kişiye adli para cezasını ödemesi için hüküm kesinleştikten itibaren 1 yıldan fazla olmamak üzere süre tanıyabilecek, ayrıca bu cezanın taksitler halinde ödenmesine karar verebilecek.

KAMU YASAĞI

Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkumiyetin sonucu olarak kamu görevini üstlenme, seçme ve seçilme ehliyeti ve siyasi haklardan, sivil toplum kuruluşu ve siyasi nitelikli yönetici ve denetçisi olma gi- bunlardan birine hükmolunacak.

UÇAK KAÇIRMAK

Cebir ve tehdit kullanarak ya da hileyle hava ulaşım aracının hareket etmesini engelleyen veya bu aracı gitmekte olduğu yerden başka yere götüren kişi hakkında 5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası istenecek.

RÜŞVET ALMAK

Ağırlaştırılmış müebbet hapis, hükümlünün hayatı boyunca devam edecek, sıkı güvenlikte çekilecek. Müebbet hapis cezası hükümlünün hayatı boyunca sürecek. İşlediği suçtan dolayı 2 yıl veya az süreyle hapis cezasına mahkum olunan kişinin cezası ertelenebilecek.

CEZA-İ EHLİYET

Suçu işlediği sırada 12 yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu olmayacak. Başkasını araç olarak kullanan kişi fail olarak sorumlu tutulacak. Kusur yeteneği olmayanları veya çocukları suçun işlenmesinde araç olarak kullanan kişinin cezası, üçte birden yarısına kadar artacak.

ANAYASA SUÇU

Cumhurbaşkanı'na hakaret eden kişi hakkında, 1 yıldan 4 yıla kadar hapis cezası verilecek. Türk bayrağını yırtarak, yakarak veya sair surette ve alenen aşağılayan kişi 1 yıldan 3 yıla kadar hapis, İstiklâl Marşı'nı alenen aşağılayan kişi 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezasıyla yargılanacak. Türklüğü, Cumhuriyeti veya TBMM'yi alenen aşağılayan kişi, 6 aydan 3 yıla kadar hapis cezasına çarptırılacak. Türkiye Cumhuriyeti hükümetini, devletin yargı organlarını, askeri veya emniyet teşkilatını aşağılayan kişi, 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezasına çarptırılacak.

DEVLETİ TEHDİT

Cebir ve şiddet kullanarak T.C. Anayasası'nın öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya veya başka bir düzen getirmeye veya fiilen uygulanmasını önlemeye teşebbüs edenlere ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilecek.

SUİKAST GİRİŞİMİ

Cumhurbaşkanı'na suikastte bulunan kişiye ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilecek, teşebbüs edilmesi durumunda suç tamamlanmış sayılacak. Hükümete karşı silahlı isyanı tahrik eden kişilere 15 yıldan 25 yıla kadar ceza öngörülürken, idare eden kişiler için de ağırlaştırılmış müebbet cezası verilebilecek.

İŞKENCEYE CEZA

Star, 14 Ekim 2004

TCK kampanyası sırasında LGBTİ+ hareketiyle kadın hareketi yakın ilişkilendi, mesela Kaos GL, LambdaİstanbulPlatforma girdi. Sonra da hep beraber yol yürüdük. Herkes yine kendi gündemine dönebilirdi sanki, ama öyle olmadı. Yani herkesin örgütlenmesi ve herkesin sahiplenmesi. Herkesin kampanyasıydı çünkü TCK, gerçekten öyleydi. Onlarca örgüt aylarca ne kadar faks çektik hatırlamıyorum.

ANAYASA'DA TAM EŞİTLİK KAMPANYASI

Selen (Lermioğlu)

Anayasa'da teklif önümüze geldiği için ve vaktimiz kısıtlı olduğu için TCK'daki kadar proaktif olamadık, ama o da iyi bir kampanya oldu. Sekretarya KADER'deydi o zaman. Hülya (Güllbahar) ile ben yapıyorduk sekretaryasını. Çalışma grubunun içinde KİH de vardı, Mor Çatı da, KADAV da. Orada biraz reaktif olduk. 2004 Mayıs'ında, daha bizim TCK Kampanyası sürerken, önümüze bir Anayasa taslağı düştü. O da sızdırıldı bir şekilde. Yani bilerek sızdırdı hükümet, böyle bir taslak çalışılıyor diye. Hani öğrenilmiş dersler var ya, her seferinde üstüne bir şeyler ekliyoruz. Onda da çok yakın çalıştık yine. Hem sık sık toplantılar hem de çok hızlı internet, e-mail grupları üzerinden yürüttük. Bir tane büyük grup kurduk. Bir de sekretarya ve teknik grubumuz vardı. Şimdi Anayasa çok daha politik bir mevzu. Anadil mevzusu da giriyordu, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği meselesi de giriyordu. Yani kırılmalara çok daha meyilli bir konudan konuşmaya başlamıştık artık. Şiddet geçmişti, cinsel istismar geçmişti, tecavüz geçmişti. Onlarda ortaklaşabildik. Zaten cinsel yönelim, cinsiyet kimliği geldiğinde veya Kürtçe mevzusuna girildiğinde, çok kırılmalara yol açacağını hissedip bildiğimiz bir şeyin göbeğine düşmüştük. Ondaki strateji de şöyle bir şey oldu: Konu Anayasa, ortaklaşamayacağız büyük ihtimal, ama en azından birbirimizin önünü çok kesmeyen bir siyaset çizelim. Yani Başkent'le olsun, Akder'le olsun, hep haberleştiğimiz bir dönemdi. Çünkü konuşabilmek istiyorduk ve onu yapabildik. Ama mesela biz eşitlik maddesine, ayrımcılık maddesine cinsiyet kimliği, cinsel yönelim girsin dediğimiz anda "Biz bunun altına imza atamayız" dedi arkadaşlarımız. Bunu da bekliyorduk. O noktada platformun üyesi olmamayı tercih ettiler. Ama ne yaptık, biz de stratejik olarak "Tamam, biz anlıyoruz sizi, ama lütfen siz de kendi yaptığınız kampanya veya söylemlerinizde karşısında durmayın" dedik. Onlar da gerçekten öyle yaptılar, önünde durmadılar. Anadil yine müthiş bir kırılma yarattı. Ama tırnak içinde daha Kemalist kadın örgütlenmeleriyle bire bir, yüz yüze gidip konuştuk. Feminist olmayan veya kendine feminist demeyen ya da demese de feminist olan örgütlerle de konuştuk. Onlar gerçekten dışında kalmalarını istemediğimiz bir ekipti. Çünkü çoğumuz anadilde ortaklaşmak istiyorduk. Ortaklaşamadıklarımız oldu mu, esasında çok minimum oldu. Yani yine başardık. Onlar da o metnin altına imza attılar. Ama biraz daha zorlu oldu diyeyim. Bu süreçte de bütün bu kararları birlikte aldık. İletişimimiz yine gündelik bazda sürüyordu. O dönemde farklı gruplar, farklı platformlar da farklı şeyler konuşuyordu. Özgürlükçü Anayasa Platformu vardı, Başka Bir Anayasa Mümkün vardı, öyle bir dolu grup yürüyordu kanat kanat. Biz de hepsinin içinde olmaya, hepsinin her toplantısına gidip kendi taleplerimizi anlatmaya karar

KADER, CUMHURBAŞKANI SEZER'E FAKS GÖNDERME KAMPANYASI BAŞLATTI

'Fiili eşitlik' kampanyası

KADER tarafından başlatılan faks gönderme kampanyasına, kadın kurum ve kuruluşları destek veriyor

Kadın Adayları Destekleme ve Eğitme Derneği (KADER), Anayasa değişiklik paketi kapsamında yer alan ve kadın-erkek eşitliğini düzenleyen 10. maddenin düzenlenmesi aşamasında kadınlara danışılmadığı ve düşüncelerinin yansıtılmadığı gerekçesiyle Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'e faks gönderme kampanyası başlattı.

TBMM'de kabul edilen Anayasa değişikliklerin içerisinde bulunan 10. maddenin iptali için KADER tarafından faks gönderme kampanyası başlatıldı. Türkiye Cumhuriyeti yasalarında gözümüze kadar özel önlem düzenlemesinin yer almadığını, bu durumu izleyeyen, gerçekçi bir demokrasi anlayışının büyük bir eksiklik ve adaletsizlik yaratacağını belirten KADER, bütün kadın örgütlerinin bu faks eylemine katılmasını istedi.

Kadınların onayı yok

KADER tarafından Cumhurbaşkanı Sezer'e gönderilen faksta şu ifadeler yer alıyor: "Sayın Cumhurbaşkanı, Anayasa'nın bu toplumun yansıtabilme olduğu göz önüne alınırsa, 10. maddede yapılan değişiklikten toplumun yarısını oluşturan kadınların onayı olmadığı açıktır. Bu durum, ülkemizde demokratik bir dönüşümün gerçekleştirilmesi konusundaki ciddi endişelerimizi daha da derinleştirmiştir. Bizi temsil etmesi gereken Meclis ile muhatabıdır olmadığı bu düzenlemenin tarafımızdan veto edilmesini ve saygıyla dikkatinize arz ederiz. İktidar ve muhalefet partisi tarafından göz önüne alınmayan önerilerimiz şunlardır:

"Hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanımaz. Kadın ve erkeğin eşit haklara sahip olması esastır. Devlet, kadınların ve erkeklerin eşit haklara sahip olmasının fiili olarak gerçekleştirilmesi ve mevcut engellerin kaldırılması için hukuksal ve kurumsal düzenlemeler de dahil, gereken tüm önlemleri alır."

Kurumlardan destek

DEHAP Merkezi Kadın Kolları, Özgür Parti Merkezi Kadın Koordinasyonu ve Uçan Süpürge başta olmak üzere bir çok kurum, KADER tarafından başlatılan faks gönderme kampanyasına destek verdiğini açıkladı. Kadın kurumları da faks gönderme kampanyasına gerekli katılımın sağlanması çağrısı yapıyor. ANKARA - DHA

Anayasa'da yapılan değişiklikte kadına pozitif ayrımcılık ilkesinin reddi üzerine oturumu izleyen kadın örgüt temsilcileri salonu terk etmişti.

Özgür Gündem, 23 Mayıs 2004

verdik. Üyesi olabiliyorsak olacaktık. Bize uymuyorlarsa, yine de o toplantılara gidip onların da en azından bizim eşitlik talebimizi içermeleri için çalışacaktık. TCK biraz daha zamana yayılmış, daha uzun uzun tartışmaların yapılabildiği bir süreçken, Kadın ve Anayasa Platformu'nda şu oldu: Sekretarya, bütün teknik grup özelinde herkes, her dakika bir yerlerde, toplantılarda savunuculuk yapıyordu. Bir yandan hükümete, siyasi partilere lobi yapıyoruz bir yandan da sivil alana savunuculuk yapıyoruz. Diğer sivil platformların da çoğunun eşitlik talebini eklemelerini sağladık.

10. maddeyi, eşitlik maddesini uzun uzun tartıştık, çalıştık. Hatta kaygılıyız diye şunu öne çıkarttık: Kadınlar, yaşlılar ve çocuklar korunmaya muhtaç gruplardır gibi bir formülasyonu vardı maddenin. Grup çok hızlıca kurulmuştu ve ilk basın açıklamamızı 10. madde üzerine yaptık. Anayasa taslağına ilişkin bir açıklama yapan ilk örgütlenmeyiz o anlamda. O maddenin neden öyle formüle edilmemesi gerektiğini Ergun Özbudun'a da anlattık ve anladı. "Çok haklısınız, gündeme geldiğinde bunu değiştiririz" dedi. Kılık kıyafet mevzusu yine o zaman çıktı. Yine onda da hemen bir çıkış yaptık. Öğrenilmiş derslerle daha etkili hale gelmiş ve oturmuş bir mekanizmayı acil bir şekilde Anayasa Kadın Platformu'na taşıdık, herhalde 120'den fazla örgüt vardı platformun içinde. O zaman için iyi bir sayıydı.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADININ STATÜSÜ KOMİSYONU (KSK)

Gaye (Erbatur)

KİH ile çalıştığım bir başka konu da BM'deki Kadının Statüsü Komisyonu ve konferansları idi. 2002'de ben milletvekili seçilir seçilmez BM ECOSOC'un Bangkok'taki toplantısına Pınar'ın ısrarıyla katıldım. Pınar o toplantıya hiçbir milletvekilinin gitmediğini, o toplantının çok önemli olduğunu, çünkü Bush iktidarının 1994'te Kahire'de ve 1995'te Pekin'de elde edilen kazanımlardan geriye gidiş istediğini (özellikle kürtaj konusunda), orada lobi yapmamın çok iyi olacağını söyledi. Ben de Dışişleri Bakanlığı'na toplantıya katılmak istediğimi söyledim ve o toplantıya milletvekili olarak gittim. Daha yeni milletvekili olmuştum. Orada da çok şey öğrendim. Resmi heyette benden başka milletvekili yoktu. O zaman WhatsApp ve telefon da yok ama Pınar'la e-mail, mesajlar üzerinden devamlı haberleştik. Pınar bana bazı kişilerle konuşmamı söylemişti. Onlarla konuşarak, kendimi onlara tanıtarak toplantılarda çok aktif bir şekilde yer aldım. Türkiye çok önemli bir rol oynadı. Tamamen Pekin ve Kahire kararlarının yanında durduk. Amerikalılar tabii çok rahatsız oldu. Hatta orada bir Amerikalı milletvekilinin, kongre üyesinin danışmanı vardı, onunla ben konuştum ve durumun ne kadar vahim olduğunu anlattım. Sonra onlar kendi gruplarına baskı yaptı. Böylece orada bir geriye gidiş olmadan bunu çevirmiş olduk. Bunu önemsiyorum, çünkü tekrar dünya kadın konferanslarının yapılmasının bir sebebi de Pekin'de kazanılan haklardan geri dönüş ihtimalinin olmasıydı. Neyse ki kadınlar çok yoğun bir şekilde çalıştı, direndi ve bunu engelledi.

TABULARI YIKMAK: *MÜSLÜMAN TOPLUMLARDA KADIN VE CİNSELLİK*

Pınar (İlkkaracan)

1990'larda WLUML'un davetiyle Pakistan, Bangladeş gibi çeşitli Müslüman ülkelerden gelen feminist kadınlarla toplantılara gidiyordum. Kadınlarla konuşurken fark ettim ki kadın ve cinsellik konusu kadın hareketleri içinde bile tabu, ele alınmamış. Oralarda bir şekilde cinsellik üzerine çalışan (mesela taciz, tecavüz) yerel kadın örgütlerini ziyaret etmeye başladım. Çok çok az materyal vardı ama, onları toplamaya başladım, kimi bir hikaye veriyor, kimi yüzyıl önce bir kadın şair tarafından yazılmış bir şiir. Önce kişisel arşiv olarak başladım, sonra literatür taraması da yaptım, Müslüman toplumlarda cinsellik üzerine çalışan akademisyenlerle iletişime geçtim.

Baktım epey bir şey birikmiş orada. Bunu bir kitap halinde yayınlama fikri doğdu, ama tabii biz aktivizm için kullanılmasını istiyoruz, kendimiz basıp bedava dağıtmamız lazım aktivistlere ulaşması için. *Müslüman Toplumlarda Kadın ve Cinsellik* kitabı böyle doğdu. Tabii

o zaman böyle bir kitabı yayınevi olmadan basmanın ne kadar zor olduğunu bilmiyorum. Gülşah'ın inanılmaz titiz çalışması olmasaydı, o kitap çıkamazdı. Çok yoğun çalıştıktan sonra 2000'de bastık. Çok kısa zamanda, düşündüğümüzün çok üstünde ilgi gördü. Postayla gönderiyorduk isteyenlere. Çoğu, ülkelerindeki diğer örgütlere de dağıtmak için 10'ar 20'şer kopya istiyordu.

O kadar pozitif tepki geldi ki. Ama şeyden korkuyordum, o zaman için çok radikal bir kitap, hele o lezbiyenlik kısmı, eşcinselliğin lafı bile yasaya aykırı, tabu o zamanlar birçok Müslüman ülkede. Buna rağmen imamlardan bile tebrik mektupları geldi. Hiç beklemiyordum. Fiji'den bir imamdan mektup aldım ben. Adama kitap bir şekilde ulaşmış, oturmuş bize tebrik mektubu yazmış. Kitaba o kadar çok, her yerden, bu kadar olumlu tepki geleceğini beklemiyordum. Demek ki Müslüman ülkelerde bu konuda aktivizm yapabiliriz diye düşündük. İşte o zaman Müslüman toplumlarda cinsel haklar üzerine çalışan bir ağ kurma fikri doğdu.

MÜSLÜMAN TOPLUMLARDA CİNSEL VE BEDENSEL HAKLAR KOALİSYONU (CSBR)

Pınar (İlkkaracan)

Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu'nu (CSBR) kurmadan önce, birçok ülkede cinsellik üzerine çalışan örgütleri, akademisyenleri ziyaret ettim. O hep benim stratejim olmuştur, git bire bir tanış, konuş. Ağı kurmadan, ağı kuracağın insanları tek tek tanı. Onlar da seni tanısın. Böyle, şak bir toplantı yapalım, bence ağ öyle oluşmuyor. Güven ilişkisi kurmak gerekiyor. Ortadoğu'da bir ağ kuralım diye düşünüyordum. Türkiye bir Ortadoğu ülkesi. Mesela "namus cinayetleri" sırf Türkiye'de değil, Ortadoğu'nun birçok yerinde var. Çok gezdim, Mısır'da, Tunus'ta, Cezayir'de, Fas'ta, Filistin'de, hangi örgüt olur, bu işle ilgilenir… Kimisi zorla evlendirmelerle ilgileniyor. Kimisi "namus cinayeti" konusunda çalışıyor, kimi cinsel şiddet. Ama hiç kimse bütüncül bakmıyor. Yani konuya cinsel haklar diye bakmıyor.

O şekilde 21 kişi saptadık. Kimi örgütten iki kişi. Onları İstanbul'da bir konferansta topladık. Pera Palas'ta. İlla da Pera Palas'ta yapalım toplantıyı dedim. Çünkü Pera Palas'ın özel bir tarihi var. Bir anlamda kadınlar olarak Ortadoğu'yu, Osmanlı tarihini cinsel haklarımız konusunda yeniden yazıyoruz diye düşündüm.

Bu arada biz toplantıyı planladık, her şey hazır derken 11 Eylül oldu. Diplomatlar dahil hiç kimse seyahat etmiyor dünyada. Biz herkese yazdık. Dışişleri Bakanlığı'nı da aradım "Toplantımız var, ne yapacağız? Türkiye için bir tehlike var mı?" Dediler ki "Kesinlikle böyle bir toplantı yapmayın." Biz herkese yazdık, "Erteleyelim, sizin de güvenliğinizden sorumluyuz" vs. Tek bir kişi hariç herkes "Biz ölsek de geleceğiz o toplantıya, cinsellik konusu çok

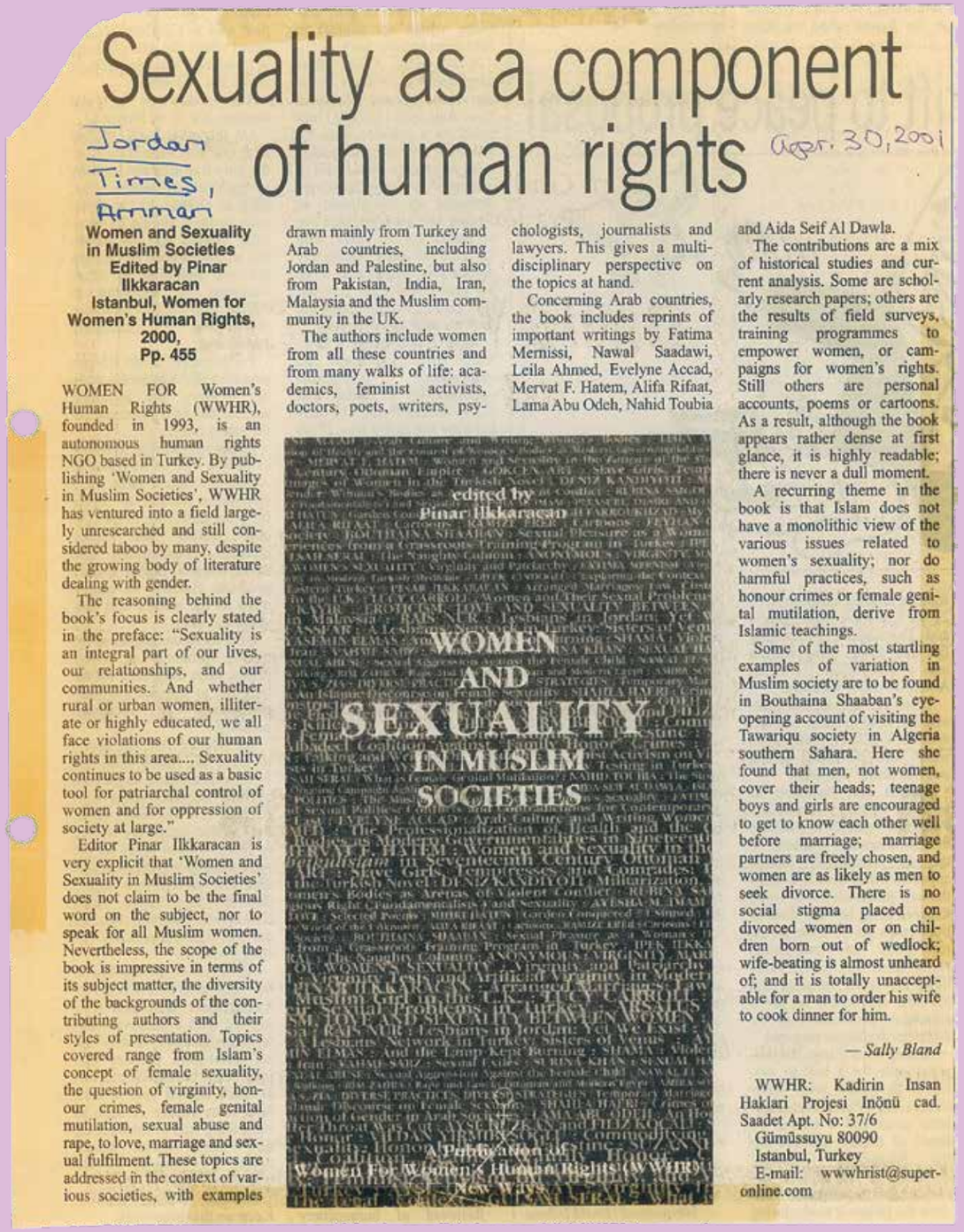

Sexuality as a component of human rights

Jordan Times, Amman

Apr. 30, 2001

Women and Sexuality in Muslim Societies
Edited by Pinar Ilkkaracan
Istanbul, Women for Women's Human Rights, 2000,
Pp. 455

WOMEN FOR Women's Human Rights (WWHR), founded in 1993, is an autonomous human rights NGO based in Turkey. By publishing 'Women and Sexuality in Muslim Societies', WWHR has ventured into a field largely unrescarched and still considered taboo by many, despite the growing body of literature dealing with gender.

The reasoning behind the book's focus is clearly stated in the preface: "Sexuality is an integral part of our lives, our relationships, and our communities. And whether rural or urban women, illiterate or highly educated, we all face violations of our human rights in this area.... Sexuality continues to be used as a basic tool for patriarchal control of women and for oppression of society at large."

Editor Pinar Ilkkaracan is very explicit that 'Women and Sexuality in Muslim Societies' does not claim to be the final word on the subject, nor to speak for all Muslim women. Nevertheless, the scope of the book is impressive in terms of its subject matter, the diversity of the backgrounds of the contributing authors and their styles of presentation. Topics covered range from Islam's concept of female sexuality, the question of virginity, honour crimes, female genital mutilation, sexual abuse and rape, to love, marriage and sexual fulfilment. These topics are addressed in the context of various societies, with examples drawn mainly from Turkey and Arab countries, including Jordan and Palestine, but also from Pakistan, India, Iran, Malaysia and the Muslim community in the UK.

The authors include women from all these countries and from many walks of life: academics, feminist activists, doctors, poets, writers, psychologists, journalists and lawyers. This gives a multidisciplinary perspective on the topics at hand.

Concerning Arab countries, the book includes reprints of important writings by Fatima Mernissi, Nawal Saadawi, Leila Ahmed, Evelyne Accad, Mervat F. Hatem, Alifa Rifaat, Lama Abu Odeh, Nahid Toubia and Aida Seif Al Dawla.

The contributions are a mix of historical studies and current analysis. Some are scholarly research papers; others are the results of field surveys, training programmes to empower women, or campaigns for women's rights. Still others are personal accounts, poems or cartoons. As a result, although the book appears rather dense at first glance, it is highly readable; there is never a dull moment.

A recurring theme in the book is that Islam does not have a monolithic view of the various issues related to women's sexuality; nor do harmful practices, such as honour crimes or female genital mutilation, derive from Islamic teachings.

Some of the most startling examples of variation in Muslim society are to be found in Bouthaina Shaaban's eye-opening account of visiting the Tawariqu society in Algeria southern Sahara. Here she found that men, not women, cover their heads; teenage boys and girls are encouraged to get to know each other well before marriage; marriage partners are freely chosen, and women are as likely as men to seek divorce. There is no social stigma placed on divorced women or on children born out of wedlock; wife-beating is almost unheard of; and it is totally unacceptable for a man to order his wife to cook dinner for him.

— Sally Bland

WWHR: Kadirin Insan Haklari Projesi Inönü cad. Saadet Apt. No: 37/6
Gümüssuyu 80090
Istanbul, Turkey
E-mail: wwwhrist@superonline.com

edited by Pinar Ilkkaracan
WOMEN AND SEXUALITY IN MUSLIM SOCIETIES
Women For Women's Human Rights (WWHR)

"İnsan haklarının bir parçası olarak cinsellik", *Jordan Times*, 30 Nisan 2001

önemli ve biz bunu yapacağız" dediler. Bizim için de büyük bir riskti, ama yaptık o toplantıyı. Biraz böyle feminist cesareti gerekiyormuş.

Toplantıda bir dayanışma ağı kuralım kararı çıktı. Sonunda bir basın toplantısı düzenledik. Bu arada basından bir ilgi, bir ilgi! Müslüman toplum, cinsellik, kadın, haklar falan, basının başı döndü. Çok seksi bir konu. Gerçekten de doldu taştı salon. Önceki akşam toplantı bitmiş, ertesi sabah 10'da basın toplantısı var. Basın açıklaması yazmamız gerekiyor. Sabah 5'te bitti o basın açıklaması, herkes bütün gece çalıştı. Kavga, gürültü, kıyamet… Bazıları "Cinsel haklar diyemeyiz" diyorlar. "Çok Batıcı bir terim" diyorlar mesela. CSBR sonra cinsel haklar teriminin bu ülkelerde yerleşmesine çok katkıda bulundu ama o zaman basın açıklamasında cinsel haklar terimini kullanamadık. Ama katılımcıların hepsi dibine kadar feminist, ülkelerinin başta gelen feminist örgütleri. Bildiride cinsellik bol bol geçti. Cinsel hak ihlalleri kadının insan hakları ihlalidir ifadesi bol bol geçti. "Kadınların ve erkeklerin kendi değerlerine göre cinselliklerini yaşama hakları vardır" cümlesi vardı bildiride.

Basın Türkiye'den; açıklama Türkçe okunacak, İngilizce okunacak, bir de dediler Arapça okunsun. Çok güzel bir fikirdi. Ondan sonra oturuyoruz, tek tek o tercümelerle uğraşıyoruz. O çok önemliydi. Arapça tercümede, işte onu öyle mi tercüme edelim, böyle mi tercüme edelim… Saatler sürdü. Çünkü Arapça'da en ufak bir harf bir şeyi değiştiriyor. Arapçasını da hazırladık. Arapçasını Yemen'den Amal Bashar okuyordu, "Bismillahirrahmanirrahim" diyerek başladı. Basının şokunu anlatamam. Şimdi tabii komik geliyor ama o zamanlar feministlerin cinsellik konusunda bir basın bildirisine "Bismillahirrahmanirrahim" diyerek başlaması çok yeni bir şeydi.

O şekilde Ortadoğu'da başladık. Yılda bir toplanıyorduk; dedik, "Ülkeler tanıdıkları örgütleri de çağırsınlar." Mesela Tunuslular Filistinli birisini çağırıyor. Bu toplantı ve basın açıklamamız çok ilgi gördü. İşte Müslüman toplumlardan kadınlar bir araya gelmişler de Ortadoğu'da cinsellik üzerine çalışıyorlar, diye patladı. O kadar çok e-mail aldık ki biz bu konuda. "Siz ne yapıyorsunuz? Ne muhteşem bir iş yapıyorsunuz!"

Irazca (Geray)

Taa 2001… Ben sempozyum karmakarışık bir şey olacak diye bekliyordum, ama öyle olmadı. Hiçbir fikrim yok, bu kadınların hiçbirini bilmiyorum, cinsel haklar nedir fikrim yok. 24 yaşındaydım. Tercümanlar, simültane kabinleri, Pera Palas'ta toplantı salonunun ortasından kablolar geçiyor, kablolara takılacak düşecekler gibi korkular sürekli, yani asıl bunlarla uğraşıyor olmam gerekiyordu. Sonra tabii konuşmalar başlayınca, bir taraftan kabloya bakıyorsun, bir taraftan da "Aman Tanrım bu kadınlar neler diyor!" Kuzey Afrika'dan, Orta Doğu'dan o kadınları, o güçlü kadınları görmek… Bu kadar böyle dan diye önümde! Filistin'den gelenleri, özellikle Nadera (Shalhoub-Kevorkian), sonra Mısır'dan Aida (Seif al-Dawla) falan unutamıyorum. Yani hem duygusal açıdan hem düşünsel açıdan benim için yepyeni bir şey açıldı. Bu kadar heyecanlandığım bir yerde bir daha da çalışamadım zaten. Müthiş heyecanlıydı. Bu arada 11 Eylül olmuştu. Biz toplantıyı planlamaya devam ediyoruz.

“11 Eylül olmuştu, bütün dünya durdu... Bir de sonuçta Ortadoğu. Herhalde gelmezler dedik. Ama o kadınların hepsi, “Yeter! Bizim gündemimiz sürekli erteleniyor, yine bilmem kaçıncı plana konmayı reddediyoruz” dediler. Ve üç gün, Arapça, Fransızca, İngilizce, Türkçe tartışmanın sonunda, biz o basın bildirisini Müslüman toplumlar diye başlayıp cinselliğimiz var diye bitirdik.”

Irazca (Geray)

Artık gelecek bütün kadınlar belli vs. Zaten çok zor yerlerde yaşıyorlar ve ona rağmen gelecekler. Derken, 11 Eylül olunca her şey kaldı. Bütün uçuşlar, her şey. Bütün dünya durdu ya. Yani sonuçta Ortadoğu. Nasıl olacak? Millet “Bunu iptal edelim, bu zamanda olacak iş değil” dedi. “Herhalde gelmezler” dedik. Ve o kadınların hepsi, “Yeter, bizim gündemimiz sürekli erteleniyor, hayır, reddediyoruz kardeşim!” dediler. “Tekrar ertelenmeyi, yine bilmem kaçıncı plana konmayı reddediyoruz!” dediler. Bir kişi bile iptal etmedi galiba. Ve tabii diller, yani İngilizce, Fransızca, Türkçe, Arapça... Orada ilk defa feminizmin nasıl farklı anlaşılabildiğini gördüm. Bir ülke içinde de bu coğrafyalar içinde de nasıl farklı anlaşılabiliyor, nasıl farklı yaşanabiliyor. Ama bu kadar net ortaklaşabiliyor da. Bu arada din meselesi var. Sonrasında evrileceği yapı Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu (CSBR) sonuçta. Kendine Müslüman toplum demeyen ülkeler veya kişiler de var. Mesela ben, “Dinim yok, bir şeyim yok, ne yapıyorum burada ben” diyorum. Yıllar sonra bu koalisyonun üyesi örgütler arasında Kuran’ı kullanarak kadın haklarını anlatan kadınlar olduğunu gördüm (Asya’da) ve bayağı gözüm açıldı. O kadınların cesareti… Neyse, o ilk toplantı çok güzeldi. Sakin falan değil yani, bayağı bağırış çağırış. Sonunda bir sonuç bildirgesi çıkacak. Sabaha kadar sürüyor tartışmalar. Yani bir sayfalık bir şey çıkması lazım, birkaç maddeli bir şey. Kadının cinsel haz hakkı, bunu oraya, bu maddeyi o bildirgeye sokmak… Saatlerce Arapça, Fransızca, İngilizce, Türkçe her dilde tartışmanın sonunda… Biz “Müslüman toplumlar” diye başlayıp cinsel haz hakkı diye bitiriyoruz…

Pınar (İlkkaracan)

2001 sonrasında cinsel hakları yaygınlaştırmak, ilerletmek için güçlü bir hareket var dünyada. Ben koalisyona bilgileri, o materyalleri gönderiyorum. Kendi aramızda tartışıyoruz. Çünkü şöyle bir durum var: Müslüman toplumlarda radikal İslam veya radikal sağ, Batılı her şeye karşı çıkıyor ve o akım çok güçlü. Yani onu hiç küçümsememek lazım. Dolayısıyla bu “cinsel haklar” terimi ilk Batı’da ortaya çıkmış ya, terimin içeriğine karşı çıktıklarından değil, ama radikal İslam ve aşırı sağ “Siz Batı’dan bunu kopya ettiniz!” diyecek. “Siz Batılı bir terimi aldınız. Demek ki siz halkınıza ihanet ediyorsunuz!” Bundan korkuyorlardı. Ama sonra Malta’da bir toplantı yaptık, 2003’te. Orada herkes tarafından “cinsel haklar” kavramı kabul edildi. Koalisyonun ismine eklendi.

Bizim girişimimiz ve koalisyonun bölgede tanınmasıyla, ağdaki kadın örgütleri LGBTİ+ konusuyla tanıştı. Ancak sınırları aşınca, sınırlar ötesine gidince cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ile tanışıyor ve bir dönüşüm oluyor onlarda da. Devamlı söylüyorum, sınırlar ötesine gitmek. Yani hem içsel sınırlar hem de uluslararası sınırlar. Bu feminist hareket için veya sosyal hareketler için çok önemli.

Yani zaten Ortadoğu’da herhangi bir örgütün cinsellik çalışması, bırak LGBTİ+ meselesini, “namus cinayeti”, zorla evlilik vs. çalışması için aşırı politik olması gerekiyordu. Bence hala öyle. Ama o zaman haydi haydi öyle. Dolayısıyla bunlar dibine kadar politik, radikal örgütler. Ama LGBTİ+ çalışan yok kendi ülkesinde. Sonra Ortadoğu’da, koalisyon sayesinde ilk defa eşcinsellik konusu örgütlerin gündemine girdi. Çünkü koalisyon ve o ülkedeki örgütler, onları desteklemeye başladı. Mesela Mısır’da EIPR’ın *(Egyptian Initiative for Personal Rights)* kurulmasına koalisyon ilham verdi. Onun kurucusu Hossam Bagdat İstanbul’a geldi, “Biz sizin sayenizde kurulduk” dedi. Onlar da Mısır’da, Ortadoğu’da öncü rol oynadılar. Bölgede birçok örgütün kurulmasında CSBR’ın katalizör etkisi oldu.

Sonra bunu hiç unutmam, 2003’tü, Asya’daki kadın örgütlerinden bize mektup geliyor. Kimini tanıyorum, kimini tanımıyorum. “Siz Ortadoğu’da böyle bir şey başlatmışsınız, bizim de çok ihtiyacımız var, biz de girebilir miyiz?” Toplantımızda, “Asyalılar böyle bir şey söylüyorlar” dedim, “Ne alakası var?” diyor herkes. Ben de “Siz de Asya’da kendi örgütünüzü, kendi ağınızı kurun” diye cevap yazdım. Sonra Pakistan’dan AAHUNG adlı cinsel sağlık ve cinsel haklar örgütünden Shazia Premjee diye bir arkadaş yazdı: “Ben Pakistanlı olduğum için sana anlatayım durumu. Şimdi Pakistan Ortadoğu’da mı, Asya’da mı? Bizde de “namus cinayeti” var mı, var. Sizde de var mı, var. Cinsellikle ilgili başka birçok insan hakları ihlali de var. Ortadoğu’dan Asya’ya gelen din adamları Ortadoğu’da kadınlara karşı yapılan insan hakları ihlallerini, gelenekleri, görenekleri İslam adına buraya taşıyor. Suudi Arabistan bunları finanse ediyor, bunlar Asya’ya geliyor, Filipinler’den tut, Malezya’dan Endonezya’ya kadar, bu din adamları Ortadoğu’daki kadınların haklarını ihlal eden o adetleri Asya’ya taşıyor. Radikal İslamcılar birlikte çalışıyor, biz kadınların, feministlerin de birlikte çalışması lazım.” Muhteşem bir analizdi ve çok ikna ediciydi. CSBR Asya’ya böyle genişledi.

Dédé (Oetemo)

Pınar'la 2003'te Bangkok'ta Doğurganlık Sağlığı ve Hakları Konferansı'nda tanıştım. Endonezyalı olduğum için Müslüman meslektaşlarımdan ve öğrencilerimden cinsellik ve çeşitli cinsiyet kimliklerine dair fıkıh ve hadisler hakkında bir sürü şey öğrenmiştim. Bunun üzerine konferansta bir sunum yapmıştım. Sunumumdan sonra Pınar yanıma gelip onu meslektaşlarımla tanıştırmamı istedi. Endonezya'da feministler, LGBTİ+'lar ve cinsel ve bedensel haklar alanında çalışan aktivistlerden oluşan geniş bir ağın içindeydim. Pınar, aynı zamanda Malezya'daki SIS ve ARROW'un yanı sıra Cakarta'daki Kadın Sağlığı Vakfı *(Women's Health Foundation* - WHF) gibi kuruluşlarla ve Endonezya'daki İslamcı partilerden birinde yükselen bir siyasetçi ve cinsel haklar aktivisti olan Nursyahbani Katjasungkana ile tanıştı. Daha sonra 2004 yılında KİH, WHF ile birlikte Cakarta'da ortak bir toplantı düzenledi. Bu toplantıda Ortadoğu ve Kuzey Afrika (MENA) bölgesinden aktivistler, akademisyenler ve örgütler bir araya geldi. Erken yaşta evlilik, cinsel ve bedensel haklar, LGBTİ+ hakları gibi farklı konuları tartıştık. Başından itibaren kuir feminist bir bakış açısına sahiptik ve bu çok önemliydi. İşte CSBR'in ortaya çıkışı, Güney ve Güneydoğu Asya'ya genişlemesi böyle oldu.

Örgütlenirken e-grupları kullandık, bu Facebook'tan önceydi. Bilgi paylaştık, dilekçeler yazdık, ortaklarımızın kendi ülkelerinde yürüttüğü cinsel ve bedensel hak savunuculuğunu desteklemek için eylemlilik çağrıları yaptık. Örneğin, Türkiye'de zinanın yeniden suç sayılması girişimine karşı yürüttüğümüz kampanyayı hatırlıyorum. Ayrıca BM, KSK, Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı, BM Genel Kurulu Özel Oturumu'nda birlikte çalıştık, lobicilik ve savunuculuk faaliyetleri yürüttük, paralel etkinlikler yaptık.

Karin (Ronge)

KİH'in kurulmasına önayak olduğu bir ağın adının neden "Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu" olduğu da sorgulanıyordu. "Neden Müslüman toplumlar?" deniyor ve neden din atfının olduğu soruluyordu. Çünkü ağın üyeleri, çoğunluğu Müslüman olan ülkelerde yaşıyordu. Siyaset, yasalar ve toplumsal hayat, çoğunlukla dinin yorumlamaları ve gelenekler ile şekil alıyordu. Doğru ve yanlışa dair dini argümanlar, farklılıklara sahip insanları baskılamak için kötüye kullanılıyordu. Fakat yalnızca Müslüman toplumlarda değil, seküler olanlar da dahil olmak üzere her ülkede ve toplumda din, patriyarkanın inşasında önemli bir rol oynuyor, kadınların, kız çocuklarının ve LGBTİ+'ların ayrımcılık yaşamasına neden oluyordu. Yükselen muhafazakar ve sağ hareketler de bize bunu gösteriyordu. Aktivistler olarak kesinlikle hazırlıklı olmalı ve karşı argümanlar üretebilmeliydik.

Çeşitli fikirler arasındaki yoğun alışveriş, strateji geliştirmenin en iyi yolu. Yeni yaklaşımlar ve yeni düşünce ve eyleme geçme yolları geliştirmek için bazen kendi çemberimizden çıkmamız gerekir. Bu, KİH'in BM düzeyindeki çalışmaları için de inanılmaz önemliydi. Türkiye'deki kadınların karşı karşıya kaldığı sorunlar benzersiz değil. Kadına yönelik şiddet gibi çoğunlukla tüm dünyada yaşanan sorunlar bunlar. Fakat farklı yaklaşımlara ihtiyacımız var. Her ülkenin mevzuatı farklı. Bu nedenle yerel ve uluslararası tüm düzeylerde kadının insan

hakları için savunuculuk yaparken en iyi yaklaşımı benimsemek istiyorsak, iyi uygulamaları ve hataları paylaşabilmemiz çok önemli. Bence bu, AKP iktidara geldikten sonra daha da önemli hale geldi.

KADIN DAYANIŞMASININ YOLU: KİHEP VE TOPLUM MERKEZLERİ

Nigar (Etizer Karacık)

Çanakkale'de KİHEP'e katılan kadınlar hemen örgütlenmeye başladı, bir pazar alanı kurdular. Ben zaten 200 kadınla grup çalışmasını yapmıştım ilk iki yılda. Bu örgütleme de dernek kurma fikrine evrildi hızlıca. Kadınlarla buluştuk, tüzük hazırladık, derneği kuracağız. Konuşuyoruz, hepimiz çok sevinçliyiz. Emniyet Müdürlüğü'ne gideceğiz. Hiç unutmam, bir çarşamba günüydü. Sabah 10'da merkezin önünde buluşacağız. Biz geldik, fakat kimse yok. Her zaman tam zamanında, benden önce gelen kadınların hiçbiri gelmemiş. Ne yapacağız? Arıyoruz, açan yok. İki kişi çıktı geldi. Yedi kişi lazım. Kızlar dedi ki, "Kocaları izin vermedi." Öyle bir vakit de yok, gidip kocaları ikna edeceksin falan. Vaktim olsa onu da yapacağım. Dedim ki, "Olamaz, buradan geri dönemeyiz biz, emniyete rezil olacağız, onlar bizi bekliyor." Neyse, içerde de bizim yaşlı dayanışma grubu var. Çok komik. Onların da korosu var. Ama aslında onlar da bir toplumsal cinsiyet mücadelesi için kurulmuş bir ekip. İçeri girdim, onlara dedim ki "Bize yardım edin, böyle böyle oldu, kim gelir bizimle emniyete? Ama ilk yönetim kurulunu oluşturacaksınız." Bunlar 70 yaşında falanlar. Şarkılarını bitirip kalktılar. "Biz geliriz. Madem kızların önü açılacak, onlara bir faydamız olacak, hadi gelelim. Bizim adamlar da karışmaz, adamlar toprak bankta." Böylece Emniyet Müdürlüğü'ne gittik. Bizim derneği kuruşumuz aslında yaşlı kadınların gücüyle, gençlere alan açmasıyla oldu. Onlar ilk altı ay için yönetimi oluşturdular. Birlikte yaptığımız etkinlikler daha genç kadınları cesaretlendirdi. Bir süre sonra bu kadınların kocaları korkulacak bir şey olmadığını görüp daha rahat hissetti.

Gruplardaki dayanışma çok güzel. Kadınlardan biri yeni boşanmış, ilk defa gruba geliyor. Bütün grup üyeleri ona inanılmaz destek oldular. "Evin var mı? Eşyan var mı? Bende bir tane fazla şu var, bunu sana vereyim…" Ona ev kurdular. Kadının iş bulmasına, bir başka KİHEP grubundan başka bir kadın yardımcı oldu. Sonra hep grupça onun evine kahve içmeye gittik ve bir seansımızı onun evinde yaptık. Diyordu ki, "Hızır olmalısınız, Hızır gibi yetiştiniz benim hayatıma." Şimdi o kadının bir iş yeri var Çanakkale'de. Böyle örnekler çok.

Hatırladıkça neler aklıma geliyor… Biz bir gün Nuran'la (Akıncı) pazardayız, karpuzcu bizi tanıdı. "Hocam, benim hatun geliyor, kız kardeşim de geliyor. Çok iyi oldu. Size geldikten sonra bunların kavgası bitti. Ben bununla uğraşmıyorum," dedi. "Ne güzel, çok sevindik, onlar akıllıydılar zaten, iyi anlaşmalarına çok seviniyorum, ama muhtemelen sizi de etkilemişler, sizi de değiştirmişler," dedik. Dedi ki, "Değişmemek mümkün mü, oturup kal-

kıp anlatıyorlar. Kafamız şişti artık, 'Haklarımız var, haklarımız var!' Bir de siz bunlara ekler veriyorsunuz ya, bana zorla okutuyorlar."

Cinsellik oturumuna gelince, başta hiçbir şekilde konuşmak istemiyorlardı. Bir anı varsa hep başkasının üzerinden anlatırlardı. Ama bir yandan konuşmak da istiyorlar. KİHEP'te cinsellik konusu doğurganlıktan ayrıştırılmış. Tamamen kadının kendi cinselliğine odaklanmasını, bedenini keşfetmesini, tanımasını, bedenine saygı duymasını sağlayan bir yerden ilerliyor. Ama senin hikayen nerede? Buraya geçiş biraz zahmetli, zor. Ama geçtikten sonra da inanılmaz bir rahatlama sağlıyor. Zaten cinsellik modülünden sonra resmen grubun tonu değişiyor. Birbirine bakışı, destek oluşu değişiyor. Modüllerin de mantıklı bir sırası var. Başlarda olsa bunu hiç konuşamayacaklar belki, birbirlerine, gizliliğe güvenmeyecekleri için. Programın önemli bir ayağı gizlilik ilkesi ve kadınlar buna inandıkça da daha rahat paylaşıyor.

Hiç unutamadığım anılarımdan bir tanesi, bir gün işe geldim, bir adam masaya bir çiçek getirmiş. Bir mor menekşe. "Aa bu kimden geldi?" Sonradan anladık. Adam bana diyor ki, "Senin sayende benim eşimle ilişkim düzeldi." "Hangi ilişki?" "Anlarsın ya hani. Böyle yani, yakınlaşma… Karı-koca ilişkimiz düzeldi. Gene birbirimizi yiyoruz, gene kavga ediyoruz ama bizim inanılmaz bir şekilde karı-koca ilişkimiz de düzeldi," diyor. Cinsel yaşantımız da demiyor, karı-koca ilişkisi diyor. "E nasıl düzeldi?" dedim. Kadın demiş ki ona: "Bu sadece senin işin değil. Ben de zevk alabilirim. Bu beni de ilgilendiren bir şey. O yüzden benim de bu konuda söyleyecek sözüm var." Adam dedi ki, "O böyle rahatlayınca ben de bir rahatladım." Utana sıkıla da olsa gelmiş. Sonunda dedi ki, "Bunu söylemeden edemeyeceğim, siz her ne yapıyorsanız, hani derler ya, vatana millete hayırlı bir iş yapıyorsunuz. Bu ülkenin ailelerine hayırlı bir iş yapıyorsunuz. Ne yapıyorsanız yapmaya devam edin, Allah razı olsun." Bu konulardan "Allah razı olsun" alacağım hiç aklıma gelmezdi. Grup katılımcısı değil ama grup ile haşır neşir, gruba yakın biri.

Sonra mesela bizim toplum merkezinde yardımcı bir kadın personel vardı. Biz cinsellik modülünde tahtaya cinsel organların isimlerini falan yazıyoruz, gayet rahat bir şekilde konuşuyoruz. O da biz çıktıktan sonra tahtayı görüyor. "Bir şeyler yazmış bunlar." Hemen koşuyor il müdürüne diyor ki "Müdürüm, aşağıdaki deli kadınlar—Ben ve Nuran—kadınlara ayıp şeyler anlatıyorlar. Siz biliyor musunuz bunları?" O da diyor ki "Deme! Gerçekten mi öyle yapıyorlar? Sen bunları bir güzel dinle. Ne yapıyorlarsa da bana haber et." O da talimat almış, peşimizden ayrılmıyor. Ama müdürümüz de kadındı, Gülşen Hanım, biz bu çalışmaları yapalım diye önümüzü açan, inanılmaz destek olan çok harika bir kadın. O kadına da bizi dinlemesini bir şeyler öğrensin diye söylüyor. Bir süre sonra müdür diyor ki, "Sen inanılmaz değiştin. Bu dört ayda sana bir şeyler oldu." O da diyor ki "Bu grupları dinlemekten üniversite bitirmiş gibi bir şey oldum. Bu kadınlar bana çok şey öğretti. Meğer ne kadar çok anlatacak şeyim varmış benim de. İçeri girip bir de ben kendimi anlatayım dediydim." O da bir sonraki gruba katıldı. İlkokul mezunu bir kadındı. Ama diyordu ki "Ben KİHEP üniversitesi bitirdim. Benim diplomam var yani."

Toplum merkezleri çok güzel bir zemindi. Çok iyi bir alan açıyordu kadın çalışmalarına. Kadınlar için güvenli bir alandı öncelikli olarak. Toplum merkezleri kapatılınca KİHEP

"KİHEP'i devam ettirmeyi örgütlenme mantığıyla, KİHEP'e katılmış kadınlarla başardık. Onlar programın devam etmesini talep ettiler. Sahada kadınlarla dayanışarak programı sürdürebildik, çünkü artık binlerce kadın bu işin önemini, kendisine ve başkasına ve tabii topluma katkısını keşfetmişti. Dahası, eğiticilerimiz de şahane kadınlar, herkes bir yolunu buldu. O kadar kolay değil, bitti desen de bitmez yani!"

Nigar (Etizer Karacık)

şimdi nerede ve kimlerle devam edecek diye bir sorun oldu. Ama zaten toplum merkezleri kapanana kadar KİHEP artık çok tanınmıştı. Çanakkale özelinde de ülke genelinde de baktığımda, bir sürü yerde artık KİHEP'in ne olduğu biliniyordu. Toplum merkezleri kapatılınca kaygılansak bile kısa süre sonra sahadan yeni KİHEP gruplarının başvuruları gelmeye başladı. Toplum merkezi kapatıldıktan sonra ben yine devlet kurumunda dört yıl boyunca, il müdürlüğünün veya başka yerlerin toplantı salonlarında KİHEP uyguladım. Çünkü 20 kadın geliyordu "KİHEP almak istiyoruz" diye. Ben de, "Dilekçe yazın, başvurun, ben yer ayarlarım" diyordum. Kadınlar dilekçeyle başvurdu. O dilekçeyi "Biz KİHEP yapmıyoruz artık" diye geri çeviremedi idareciler. Zaten çevirmemesi de gerekiyordu. Çok da güzel bir şekilde çalışmaları devam ettirdik. Bir yandan da belediyeler, üniversiteler alan açmaya başladı ve KİHEP grupları oralarda yürüdü.

Ben ne yaptım Çanakkale'de? Dört tane toplum merkezinin açılması için çalıştım. Birincisi kamu kurumuydu, ama diğerleri mahallelerde sivil olarak açıldı. Bizim merkezimize bağlıydı diğer açılanlar. ELDER ve başka sivil kadın gruplarıyla, bir de belediye desteğiyle açtık onları. Biz de protokol yaptık. Bugün bile devam ediyorlar. Biz o manevrayı, KİHEP'in

ÇANAKKALE GÜNDEM GAZETESİ YIL: 3 SAYI: 1475

03.08.2000 Gündem 3

Kadınlar örgütleniyor

■ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Kadının İnsan Hakları Projesi işbirliği ile gerçekleştirilen eğitim programını başarıyla bitiren kadınlara belgeleri Çanakkale Belediyesi'nde, Belediye Başkanı İsmail Özay ve Sosyal Hizmetler İl Müdürü Macit Ceneviz tarafından verildi.

Belediye toplantı salonunda yapılan belge verme törenine, 15 ev hanımı ve Belediyede çalışan 13 bayan katıldı. Belge verme töreninde bir konuşma yapan sosyal hizmetler görevlisi Nigar Kavacı, kadınların sosyal haklarını öğrenmelerinin, kadınlara yapılan haksızlıkların karşısında durmaları için iyi olacağını dile getirdi.

Çanakkalede açılan kursa 28 bayanın katıldığını da belirten Kavacı, 12 hafta verilen kursta bayanlara Anayasal haklar, İnsan hakları, Medeni haklar, Ekonomik haklar, İletişim, Cinsellik ve Feminizm ile örgütlenme derslerinin verildiğini söyledi.

Kavacı," açılan kurstaki amacımız bilinçli ve örgütlü, sorunlarının farkında olan kadınları yaratmak. Açtığımız kursta bayanlarımız bilinçlenip işe girmeye başlıyorlar" dedi.

Kadının İnsan Hakları ve Yasal Okur Yazarlık Eğitim Programı Katılım Belgelerini kursiyerlere verdikten sonra bir açıklama yapan Belediye Başkanı İsmail Özay, kadın haklarının kısıtlanmış olan bir ülkede kadınların kendi haklarını aramalarının toplum yararına olduğunu dile getirdi.

Özay," Kadınların sosyal yaşam içerisinde yerini alarak toplumu tamamlaması lazım. Fziki olarak her şeyi yapabilirsiniz ama üretemessiniz zihniyetinden kurtulmalıyız" diyerek kursa katılıp başarı belgesi almaya hak kazanan bayanlara teşekkür etti.

Çanakkale Gündem Gazetesi, 3 Ağustos 2000

örgütlenme mantığıyla, örgütlenme çalışmalarına katılmış KİHEP'li kadınlarla başardık. Belediyeye gidip talep ettiler, "Bu tek başına belediye ile olmaz, bizimle birlikte olursa olur" dediler. Hatta Belediye Başkanı'nın böyle bir konuşması bile vardır, "Bunu KİHEP'li kadınlarla yapıyoruz" diye. Bitmedi hiçbir şey, ama çok zorlandık. Şu son yıllarda gerçekten zorlandık. Ama yaşam da böyle. Uğraşıyoruz ve uğraşacağız.

Belki toplum merkezleri ilk birkaç sene içinde kapansaydı, çok daha fazla olumsuz etkisi olabilirdi. Ama onca sene sonra olumsuz etkisi sadece biraz enerji, güç ve zaman kaybı oldu. Sonra da tekrar sahada var olan kadınlarla dayanışarak, yeni yerlerde gruplar, protokoller yapıldı. Çünkü artık binlerce kadın bu işin önemini, kendisine ve başkasına katkısını ve tabii sadece kadınlara değil, topluma da katkısı olan bir program olduğunu keşfetmişti. Dahası bizim eğiticilerimiz de şahane kadınlar, herkes bir yolunu buldu. O kadar kolay değil, bitti desen de bitmez yani. Bitmez, güçlenerek devam edecek. Bitseydi ilk beş yılda biterdi, ama artık bitmez. Hani şöyle diyoruz ya "Biz kadınlar bitti dersek biter!"

İki kız çocuğu annesiyim ben. Doğa 30 yaşında. Dernekle yaşıt. KİH çocuğu diyorum yani ona. Derneğin benim yumurtalarımı parlattığını falan düşünüyorum. Öyle içimden şahane bir şey çıktı. Niye biliyor musun? Kendimi rahat ifade edebildim, kendi cinselliğimi rahat konuşabildim. Kendi yaşadıklarımı kolayca dönüştürebilecek gücü bulabildim. Çok önemli bir şey yapıyorum hissi vardı. Bu parayla pulla ölçülecek bir şey değil. KİH, benim kendimi bulmam demek. Kendimi bulunca, başka kadınlara "Bak yapılmışı var, sen de yaparsın" diyebilmek demek. Kızlarım için ise daha demokratik, daha eşitlikçi bir ülkenin mümkün olduğunu biliyorum ve bunu kurmak için çaba sarf ediyorum.

Karin (Ronge)

KİHEP, kadınların yasal haklarını öğrenmesini ve bu haklardan yararlanmak için güçlendirilmesini amaçlayan yasal okuryazarlık eğitimleri şeklinde başlamıştı. Bununla birlikte bizim amacımız daha kapsamlıydı: Mahallelerde ve toplum merkezlerinde haftalarca gruplar halinde bir araya gelen kadınlar, dayanışmayı ve desteği deneyimliyordu. Böylece yalnızca yasaları ve haklarını öğrenmekle kalmıyor, adaletsizlik, ayrımcılık ve baskıya karşı mücadele etmek için yan yana durmayı da öğreniyorlardı. Kendi projelerini, platformlarını ve örgütlenmelerini başlatma konusunda da yürekleniyorlardı. Hem kendi hayatları ve kararları hakkında söz sahibi oluyorlar hem de içinde bulundukları topluluklar için kaynak kişilere dönüşüyorlardı. Zira Margaret Schule ve Sakuntala Rajasingham'ın dediği gibi, "Yasal okuryazarlık hukukun, eğitimin, toplumsal cinsiyetin ve politik eylemin kesiştiği bir kavşakta konumlanmıştır."

Katılımcı kadınların çoğu için KİHEP'in etkisi inanılmazdı. O dönemde Küresel Kadın Fonu'nun (*Global Fund for Women* - GFW) direktörü Kavita Ramdas ile beraber Gazi Mahallesi Toplum Merkezi'nde düzenlenen bir toplantıda bir kadın, KİHEP'e katıldığından bu yana kendisinin ve ailesinin yaşamının ne kadar değiştiğini anlatmıştı. İş hayatına atılmış, eşinin saygısını ilk kez kazanmıştı. Elbette önce dirençle karşılaşmıştı ama KİHEP grubunun

desteği sayesinde ailesinin kınamalarına karşı dayanma gücü bulmuştu. Bir diğer kadın çok erken yaşta, görücü usulü evlenmiş, bunca yıl sonra KİHEP'le beraber eşiyle birbirlerine aşık olduklarını aktarmış, bunun yaşadığı en iyi şey olduğunu söylemişti. Başka bir kadın da eğitimden sonra kızıyla ilişkisinin nasıl dönüştüğünü anlatmıştı. Kendisi bir kız çocuğuyken yeteneklerinin görmezden gelindiğini, sesini çıkarmasının engellendiğini, kız çocuğu olarak ayrımcılık yaşadığını ve aynı muameleyi kendi kızına gösterdiğini anlamıştı. Eğitimden sonra ise kızıyla açık iletişim kurmaya, tüm kararlarında onu desteklemeye başlamıştı. Kadınları ve kız çocuklarını yalnızca erkeklerin ezmediğini, kadınların da patriyarkayı çoğu zaman desteklediğini, bu nedenle hem erkeklerin hem de kadınların dönüşmesi gerektiğini söylemişti.

Türkiye'nin dört bir noktasında devlete ait toplum merkezlerinde KİHEP'i uygularken devlet kurumları tarafından çok desteklendik ve AKP iktidara geldiğinde durum hemen değişmedi. Değişim yıllar içerisinde, yavaş yavaş gerçekleşti. KİHEP broşürlerimizle ilgili eleştiriler alıyorduk. Örneğin onlara göre kadınların cinsel haklarına ilişkin eğitim materyalleri yerine, kadınların haysiyeti ve namusu üzerine materyaller yayınlamalıydık. Pes etmedik. Eğitim materyallerimizin veya bilgi ve deneyim paylaşımı için önemli araçlarımız olan yayınlarımızın temalarını ve mesajlarını değiştirmedik.

KİHEP'İN YOLCULUĞU: ÖĞRENME, ÖRGÜTLENME VE MÜCADELE

Ebru (Batık)

Eğitici eğitimi sonrası süpervizyonlar başladı. İlk olarak Zelal'le Van'a gittik. Açıkçası kendimi bir belgeselde gibi hissettim. Vanlı kadınların arasındayız. Yarı Kürtçe yarı Türkçe konuşuyorlar. Bir yanda eğitim çalışması devam ediyor. Bir yandan çocuklar içeri girip çıkıyor. Anneleri onları kovalıyor falan. Çok yaşlı kadınlar var, çok genç kadınlar var. Hararetli hararetli konuşuyorlar. Müjgan'ın grubuydu hatta, çok net hatırlıyorum. Müjgan çok güzel idare ediyor kadınları. Hem çok tatlı bir tarzı var, kızıyor da durduruyor da hem de kadınlar yanında çok rahat ediyor. Çok etkilendim ondan. Ben Ebru, diye tanıtıyorum kendimi. "Dernekte çalışıyorum, KİHEP'le ilgileniyorum" deyince, "Ah canım, hoş geldin!" deniyor. Bir anda o komünitenin içine dahil oluyorsun. Sanki on yıldır o şeyin içindeymişsin, her sabah o evde uyanıyormuşsun gibi. Ondan sonra kalkıp mesela Adana'ya gidiyorsun, Adana'daki sisteme adapte oluyorsun falan. Yani kocaman bir aile gibiydi. Bir amcamlara gidiyoruz, bir teyzemlere gidiyoruz, iki gün halamlarda kalıyoruz falan gibi… Bütün Türkiye'nin her yerine yayılmış kocaman bir komünite gibiydi.

Ben yerel örgütlenmeyi ilk KİH'te duydum. Örgütler genelde şöyleydi benim kafamda, bir başkan vardır, bir başkan yardımcısı vardır, bir kurul vardır. Ama yerelden kadınların, hani o hep beylik laf var ya, kendi ihtiyaçları doğrultusunda örgütlenmeleri… Mesela, çocuklar için çalışmak değil de çocuklarla beraber çalışmak. Örgütlenme kavramı KİH'te öyleydi.

Beraber çalışmak. Biri için bir şey yapmak değil, herkes kendi için bir şey yapıyor, ama biz beraber yol alıyoruz hissi bana çok iyi geldi. Bence o da çok artı ve güzel bir tarafıydı. Ben bu hissiyatı yansıttığı için KİHEP gruplarının kendiliğinden dayanışma ağlarına dönüştüğünü, yerel örgütlenmelere yol açtığını ve derneğin yerel örgütlerle iyi çalıştığını düşünüyorum. Belki profil olarak daha beyaz ve şehirli kadınlar olsak da hiçbir zaman çok da öyle olmadı kadınlar dernekte. Hepimizin birbirimizden öğreneceği şeyler var ve beraber güzeliz hissiyatının çok geçtiğini düşünüyorum yerel örgütlenmelere.

Evre (Kaynak)

KİH'te KİHEP koordinatörlüğüne çok genç yaşta, ama çok şey bildiğimi zannederek başladım, hiçbir şey bilmediğimi gördüm. Gerçekten KİHEP eğiticileri ve dernekteki kadınlar beni eğitti aslında. O insanlardan öğrendiğim şeyler muazzam şeylerdi. İpek gerçekten bu hayatta en çok şey öğrendiğim kadınlardan biridir. Onun yanı sıra eğiticilerden de çok şey öğrendim. Nigar mesela, o da benim hayatımı değiştiren insanlardan biridir. O kadınlardan öğrendiğim şeyler, muazzam şeylerdi. Bir kadın olarak kendi sesini duymak ne demek, onu öğrendim. Ben başladığımda *Kadınlarla… Mor Dizi* belgeseli yeni gösterime giriyordu. Onun çekimlerinin sonlarına yetiştim. Kadın hareketi ve kadının güçlenmesinden bahsedildiğinde hep kadınların kendisini iyi hissetmesi gibi şeylerden bahsedilir ya, hani kendine değer vermesi vs. Bir kere KİHEP bana değişimin böyle bir şey olmadığını, değişimin aslında hayatı değiştirmekle, hayatı dönüştürmekle ilgili bir şey olduğunu gösterdi. Çalışma yaşamına katılan kadınlar, örgütlenen kadınlar… Sadece nasıl hissettiğiyle ilgili değil, ama nasıl yaşadığıyla ilgili değişim, dönüşüm sağlayan örnekler. Bunların güçlendirme programıyla ve kadınların kadınlara destek olmasıyla gerçekleşebildiğini görmek, benim için çok vurucu bir şeydi. Zannediyorum bütün katılımcılar kadar ben de o programdan faydalandım. Programı koordine etmek değil, ama programın daha çok faydalanıcısı gibi görüyorum kendimi.

Çok seyahat gerektiren bir işti. Ama hep çok büyük bir keyifle yaptım bütün seyahatlerimi. Van başlı başına bir deneyimdi. Diyarbakır ve Van gibi kadınlar üzerindeki beklentilerin daha kapalı ve kısıtlı olduğu yerlerdeki kadınların cüreti ve bunun aslında nasıl oradaki kadın hareketini, kadınların gündelik yaşamını değiştirdiği. Bunlar çok çok kıymetli şeylerdi. Bazen insan Türkiye'deki insan hakları çalışması konusunda umutsuzluğa düşüyor, değil mi? Bence böyle bir umutsuzluğa yer olmadığını gösteren bir programdı.

Programın bir diğer kıymetli yanı bence, farklı öğrenme biçimlerine hitap edebilmesiydi. Programı içselleştirmek için, anlamak için, uygulamak için, faydalanabilmek için illaki okuryazar olmak ya da illa toplum hizmetlerinin içinde bir yerde olmak gerekmiyordu. Çok farklı arka planlara sahip, okuma yazma bilmeyen kadınlardan ya da daha önce hiç örgün eğitim ortamlarında bulunmamış kadınlardan avukat olan, çok üst düzeyde olan, üniversite mezunu kadınlara kadar, hepsine hitap edebilecek bir yapıya sahip.

Kadına karşı ayrımcılıktan, hangi düzeyde olursa olsun, her kadın payını alıyor. Öyle ya da böyle. İpek olsun, Pınar olsun, Leyla olsun, bu programın yaratıcısı olan kadınlar aslında

The New Anatolian
News Extra

TUESDAY AUGUST 23, 2005

THOUGHT FOR TODAY

Where the gods would destroy they first make mad. - Euripides, Greek poet (480 B.C.-406 B.C.)

Learning to exist as a woman

PAZCA OZKAY
The New Anatolian / Istanbul

'I will not do to my daughter what my mother did to me.'

These are the words of a woman who led a life that was deemed appropriate for her; by others. One day she did something for herself, and enrolled in a training program. And she came to life.

Women's Human Rights Training (WHRTP) is a 10-week program conducted in 30 provinces of Turkey by the group Women for Women's Human Rights (WWHR) - New Ways. WWHR is an independent nongovernmental organization (NGO) that carries out campaigns, programs and publications on women's human rights and runs international networks with activists and scholars.

The training program which has been running since 1995 last week concluded its 88th trainer's training in Istanbul. Twenty-two new trainers from 14 cities received their facilitator certificates, in the process boosting the number of program trainers to a total of 112. The WWHR continues to organize trainer's training to enable the program to reach more women. There are thousands of women who have taken the training all over Turkey over the past decade. The program is a labor-intensive training that employs a participatory method where the experience sharing of each women also guides the course of the training.

Program highlights

In group sessions in a modular format are conducted with around 20 women. The modules are Constitutional & Civil Rights, Violence Against Women & Domestic Violence, Strategies Against Violence, Women's Economic Rights, Communications Skills, Gender-Sensitive Parenting & Rights of the Child, Women & Sexuality, Reproductive Rights, Women & Politics, Feminism & the Women's Movement, Organizing Women.

Fifteen independent local women's organizations were founded by the women who completed the training in Çanakkale, Edirne, Istanbul, Diyarbakır, Van and Antalya.

According to independent research carried out in 2002, WHRTP has created vital changes in every field of women's lives: 63 percent of the women brought an end to physical violence at home, 22 percent reduced domestic violence, 93 percent experienced increased self-confidence, 54 percent returned to school, 74 percent increased their say in decision-making at home, 93 percent improved their relations within the family, 90 percent became sensitive people on human rights and citizenship, and 31 percent got together and founded organizations.

22 magnificent women

'I'm speaking in the name of the 22 magnificent women here,' said Seher Cövdoğan who received her facilitator certificate during the ceremony. 'We already knew about women's rights and that they were being ignored in every area of life. We thought we had the awareness but during the training we saw that up to now we were lacking the skill to do anything about it. Today we'll go back to our towns with specific goals in mind. We promised each other we would succeed, and I know we'll return as women who have created social change.'

Equals since the dawn of republic, what women need training?

Program coordinator Işık Ekkaracan explained why they had started women's human rights training. 'It began in 1995 in Dersim-yesterday, Istanbul- as a pilot project following a field study the WWHR conducted to analyze women's status in Turkey,' she said. 'The research carried out in all seven regions of Turkey showed that the official and widely accepted discourse on women's status was incorrect. The prevailing wisdom said that the issue of women's rights was already solved since women and men in Turkey had equal rights since the foundation of the republic. The rhetoric was, 'Turkey established universal suffrage even before Switzerland.' Yet on the ground we saw that the gender equality guaranteed by law was in practice not established at all. A simple example would be, in eastern and southeastern Anatolia, in reply to our question, 'What determines female children's inheritance rights?' only 25 percent of the interviewed people answered the Turkish Civil Code.' But 65 percent said, 'Customs do.' The program was started to enable the women to learn and use their rights under national and international laws.'

Ekkaracan: 'There are a lot of services that the state isn't providing; for women and the resources of civil society are limited. Women have to learn to help themselves. We still live in a patriarchal society and this should also be ended. This can happen only if there are independent women's organizations that work together. Women's organizing is necessary also for women's personal, social and political empowerment.

TNA: Where do the 15 organizations evolving from WHRTP stand within the women's movement?

PE: It's a marvelous thing. These groups have become the first feminist women's organizations in their provinces that actually have a women's perspective, while there are women's organizations that lack this perspective. The associations in Çanakkale and Van were the first ones; they created a model, motivation and source of power for other groups to organize on the grassroots level. Plus, there's solidarity among these local organizations. They affect the local administrations and municipalities in their province and cause the local politics to change and become more gender sensitive.

Why becomes trainers?

'I learned the art of struggle through the WHRTP. I used to sort of exist, but I'm a ghost no longer I exist!'

Perhaps one would want to be a trainer simply to hear these words spoken by a fellow woman. We asked the newly certified trainers why they wanted to become trainers and what purpose the training would serve for women in the field, and which women they would include in their groups.

'I'm a university graduate and work as a financial advisor,' said Zeynep Oğurlu, director of the Van Women's Association, VAKAKE. 'But I'm also a member of a tribe in Van. Even though I hold a university degree, until I took this training a few years ago I was living within the traditional boundaries of society. This training gave me the tools to put the things I knew into practice. After the training I founded VAKAD together with women who thought like me. Recently we opened a women's counseling center. We're a relatively small organization located in an area where the feudal structure is very dominant. Yet since founding the organization we've done a lot and currently we're trying to open a women's shelter. As a trainer I'll be able to help this movement spread even more and affect even women and fields.

Gülseren Demir is the project manager at the Women's Counseling Center in Van. 'I took the trainer's training to better communicate with the women who apply to our counseling center,' she said. 'Since the opening of our association a year-and-a-half ago and the center nine months ago around 500 women applied to the association and close to 200 to the center. Sixty percent of the applicants come to us due to violence. My first group will be with women from unions and cooperatives. Then I'll open groups with the rural Kurdish women who were forced to migrate to Van. I'll conduct these groups in Kurdish since they don't know Turkish and Illiterate.'

I've become a woman

'After taking the training five years ago my life changed,' said Ayla Erdoğan from Ankara. 'Until then I was a regular housewife, a mother who cared for her children and husband. After I took the training I learned how to allow time and space for myself. I became a member of the Turkish Women's Council in Ankara. I also work at Çankaya Municipality center for social solidarity as a street representative. I learned to become an individual and to trust myself. I want other women to benefit from WHRTP as I have. The training makes you feel you're a woman. After you finish it you walk out and say, 'I'm an individual and I have rights and I'll use and safeguard these rights.'

"Kadın olarak var olmayı öğrenmek", *The New Anatolian*, 23 Ağustos 2005

12 ŞUBAT 2006 PAZARVATAN 9

11 YILDA 4 BİN KADININ KATILDIĞI EĞİTİM PROGRAMININ RAKAMLARLA ANATOMİSİ

Kendimi de değiştirdim kocamı da

İlkket AŞCI

"Kadının İnsan Hakkı Eğitimi" projesi tam on bir yıldır Çanakkale'den Van'a Türkiye'nin dört bir yanındaki kadınların sorunlarının çözümü için mücadele veriyor ve büyük değişimler yaratıyor. Ortaya çıkan tabla gösteriyor ki, hepimizin değişime ihtiyacı var!

Eğitim programının yarattığı değişim

→ Katılımcıların yüzde 94'ü medeni hakları, yüzde 90 ekonomik hakları, yüzde 82'si siyasi hakları "öğrendiğini" dedi.
→ Yüzde 74'ünün özgüveni arttı.
→ Yüzde 71'i eşlerinin artık onlara daha iyi davrandığını söylüyor.
→ Yüzde 93'ünün çocuklarına karşı davranışları daha olumlu oldu.
→ Yüzde 63'ü programa katıldıktan sonra aile içi şiddetin tamamen bittiğini, yüzde 21'i azaldığını, yüzde 15'i devam ettiğini söyledi.
→ Katılımcıların yüzde 54'ü eğitim bittikten sonra yarım kalan eğitimine devam etti ya da kurslara kayıt oldu.
→ Yüzde 28.8'i ücretli bir işte çalışmaya başladı, yüzde 8.3'ü de kendi işini kurdu.
→ Yüzde 73'ü ülke ve dünya olaylarını, haberleri takip etmeye başladı.
→ Yüzde 31'i bir örgüte üye oldu.
→ Yüzde 74'ü programdan sonra ailesi karar alma sürecinde daha fazla söz sahibi oldu.
→ Yüzde 90'ı kendilerini daha iyi ifade edebildiğini söyledi.

Işık Ekkaracan Pınar Ekkaracan

Projenin mimarları

Kadının İnsan Hakları Eğitimi Programı'nın koordinatörleri Pınar ve Işık Ekkaracan, 14 yıldır kadın hakları konusunda çalışıyor. İki kardeş, şimdi bu eğitimin yaratığı değişimi, sık sık eleştirilen kadın programlarına alternatif bir program olarak televizyona taşıdı. NTV'de gösterilmeye başlanan ve "Kadınlarla... Mor Dizi" ismini taşıyan bu belgesel dizinin tanıtımlarında Türkan Şoray, Ece Uslu, Gülben Ergen, Hülya Koçyiğit ve Ayşe Kulin gibi ünlüler de rol alarak, kadınları bu eğitime davet ediyor.

%74 Özgüvenimiz arttı

%71 Eşlerimiz daha iyi davranıyor

%63 Aile içi şiddet son buldu

"ÖNCEDEN HAYALET GİBİYDİK"

Yirmi beş yıllık bir mücadele sonunda değişti Medeni Kanun. Sık sık ülke getirilmesine rağmen Medle'te hâlâ kadın kotası yok. Dahası ne zaman kadın haklarından bahsedilse "boykot" ilan gibi bakılıyor. Hâlâ sokak ortasında töre ve namus adına cinayetler işleniyor ve her kampanyanın belki üç kişisik sonra bir değişim yaratacağına inanılıyor. Dahası, kadın bilinçlense de ailesinin ya da eşinin ataerkil zihniyeti yüzünden bütün çabaları sonuçsuz kalacağına inanılıyor.

Oysa 1997'ten beri uygulanan "Kadının İnsan Hakkı Eğitimi"nin ortaya koyduğu rakamlar bu kanıyı yerle bir etti. Çünkü 16 hafta süren bu programa katılan 4 bin kadının yüzde 63'ü aile içi şiddetin durduğunu, yüzde 37'si de ile hayatına katıldığını söylüyor. Dahası, yüzde 74'ü açık açık "özgüvenim arttı" diyor. Yüzde 67'si kendine daha çok bakmaya başlarken, yüzde 71'i ise "kocası artık buna daha iyi davranıyor" diyor. Eğitim çalışmasının en önemli sonucu da burada ortaya çıkıyor.

Kadının bilinçlenmesi, tabu-i catme gözünün açılması aileyi parçalamıyor aksine eşleri de değiştiriyor. Çünkü bu program cinsel eğitimi de içeriyor. Yani kadınlara bedenleri üzerinde hak sahibi oldukları da anlatılıyor, cinselliğin sadece üremek için yapılmadığına da... Bu da sanıların aksine eşlerin büyük desteğine sebep oluyor. Mesela Çanakkale'de yaşanan şu olaydaki gibi: Adam başlangıçta eşinin eğitime gitmesine karşıymış. Bir gün "Ne yaptınız karım?" diye çıkagelmiş... Eğitmenler önce endişelenmişler. "Eyvah, karısını göndermeyecek" diye. Ama endise yersiz çıkmış. Şöyle diyormuş: "Eğitim güzelleşti, tekme atık oldum. Ne yaptınız söyleyin, kalmadı arkadaşlara anlatayım!"

Ancak bu değişimin zaman zaman cinsel mutluluğa yorulmasın. Çünkü Antalya'da yaşanan ve daha önce kendini "bir hayalet gibiydim, sanki bedenim yokmu" sözleriyle tarif eden bir kadının geçirdiği değişim, sadece eşlerin değil ailenin diğer bireylerinin de etkiledi ğini gösteriyor. Aldığı eğitim sonrasında "artık kendimi seviyorum" diyen bu kadın beş çocuklu bir ailenin tek kızı ve en küçüğü. Baştan en büyük ağabeyi olmak üzere beş şiddet görmüş. Ne zaman ağabeyi "perdeleri çek" dese anlıyor ki, dayak yiyecek. Evlendikten sonra ise bu şiddete eşinki de eklenmiş. Eğitime katıldığında ilk söylediği söz "kadın kadınlığını, erkek erkekliğini bilmeli." Ancak 12 hafta sonra herkesi şaşırtan bir olay oluyor. Tüm aileyi toplayıp, "illâ ki beni dövdürünüz. Sizin için neyim. Kızlardes, eş, evlat? Peki değerli miyim? Buna bir karar verin, konuşmuya sonra devam edelim" diyor. Böylece o da aile içi şiddeti sona erdirmiş. Yüzde 63'ün içerisinde yerini alıyor.

KADIN POLİSLER DE HAK ARIYOR

Kadın hakları denildiğinde akla ilk olarak eğitim seviyesi dilatik, ekonomik özgürlüğün olmayan kadınlar gelir ve çok çok çalışan kadın bu sorundan kendini muaf tutar. Oysa ki kanın ayağı öyle değildir. Pek çok çalışan kadının da eşinden dayak yediği ve kazandığı paranın üzerinde hak talep edemediği bilinen bir gerçek. Buna en çarpıcı örnek yine Antalya'dan: ünlülük hem fizikset hem de maddi açıdan kendini savunabileceğini düşündüğümüz bir meslek grubundan... Onlar toplumdaki şiddeti önlemekle görevli olan kadın polisler... Eğitim programının oturumlarından biri olan ekonomik haklar konuşulurken ortaya çıkan bir durumu bu. Farkediliyor ki, kadın polislerin hepsinin maşının yattığı hesabın bankamatik kartları eşlerinde. Oturum sonrasında ne mi oluyor? Hepsi gidip eşlerinden kartlarını bir bir geri alıyor!

Tabii kadın polislerin eğitimi, görevlerini dikkate alınca daha bir değer kazanıyor. Özellikle de 4320 sayılı Ailenin Korunmasına yönelik kanunun uygulanmasında. Buna göre

Vatan, 12 Şubat 2006

üst eğitim düzeylerinden, sosyoekonomik düzeylerden gelen kadınlar. Ama hepsi öyle ya da böyle kadın olmaktan ötürü ayrımcılıktan payını almış kadınlar. Dolayısıyla program ansiklopediye dayalı değil, kendi yaşam deneyimine dayalı hazırlanmış bir program. Cinsellik olsun, ekonomik haklar olsun vs. Dolayısıyla kişi çok iyi bildiği, çok iyi deneyim ettiği bir ihtiyaçtan kaynaklı bir şey geliştirirse, o gerçekten bir değişime neden olabiliyor diye düşünüyorum ve orada artık sosyoekonomik fark kalmıyor, eğitimsel fark kalmıyor, farklılıklar kalmıyor. Türkiye'de bu, daha çok cinsellikte kendini gösteriyor; ekonomide, kadınların iş yaşamına katılmasında kendini gösteriyor.

Bütün bunlarla birlikte, işte KİHEP ve KİH'le birlikte, benim kadınlar hakkında bildiğim her şeyin aslında yanlış olduğunu öğrendim. Türkiye'de kadınların ve kadın hareketinin gerçekten devrimci olduğunu burada öğrendim, mesela Mor Çatı'yla, Amargi'yle, Lambda-İstanbul'la, Kaos GL'yle, bir sürü örgütle, ayrıca KİHEP'te Türkiye'nin her yerinden o kadar eğitici ve katılımcıyla. Derneğin de hem KİHEP'le hem Türkiye'de feminist hareketle hem CSBR'la Müslüman toplumlarda devrimci bir örgüt olduğunu gördüm ve deneyimledim.

Ebru (Batık)

KİHEP gruplarında komik bir şey var aslında, ben programın bu tarafını çok seviyorum. Seni böyle hep ters köşe yapıyor. Mesela, ben bu programı hiç bilmesem derdim ki "Genç kadınlar daha rahat konuşur, orta yaş üstü daha sıkılgan olur." Ama gruplarda gözlemim tam tersi oldu. Evli kadınlar, nasıl diyeyim, eğitim seviyesi lise ve altı kadınlar şiddeti, cinselliği konuşurken çok rahat. Sosyoekonomik seviye yükselip yaş grubu düştükçe kadınlar daha çekingendi. Mesela benim daha genç kadınlarla grubumda neredeyse en çok ben konuştum. O kadar tutuklardı. Ben tabii hep diyordum ki "Çok eğleneceğiz, çok keyifli geçecek" ama kimse bir şey anlatmıyor. Sonra Gülşah'a söyledim. Gülşah, "Sana özgü bir şey değil. Genç kadınlar aslında bu konuda daha muhafazakar, bunları daha az konuşuyor" demişti. Daha yaşlı kadınlar için mesela, cinsellik o kadar doğal bir süreç ki. Ama genç kadınlarda bu hikâye biraz değişiyor. Öyle mi desem, böyle mi desem, yaşadım mı desem, yaşamadım mı desem… Öyle bir çekingenlik vardı yani. Sosyolojik kriterlere biraz uyan biraz uymayan bir şeydi. Şiddette de benzer bir şey vardı, orta yaş üstü ve bir mahalle grubundaki kadınlar daha rahat konuşuyordu. Daha eğitimli veya genç gruplarda yargılanmaktan, eleştirilmekten korkan bir yan vardı. Belki insanın kendine yediremediği bir şey. Gruptaki bir katılımcı öyle dedi: "Ben bu kadar eğitim aldım. Yüksek lisans mezunu, doktora öğrencisi, sosyal hizmet uzmanı, ama bunu senelerce yaşadım. Bunu itiraf etmek bana çok ağır geliyor."

Evre (Kaynak)

Zonguldak'a süpervizyona gitmiştim. Zonguldak görece tutucu bir şehir. Ben süpervizör olarak giriyorum gruba, sadece dinliyorum. Katılımcıların yaş ortalaması biraz yüksekti ve cinsellik oturumuydu. Bilmiyorum, "Ne olacak acaba, nasıl geçecek?" diye düşünüyorum. Çay molasında kadınlar benimle sohbet ediyorlar. "Çok ayıp ama ne güzel bunları konuşmak" dediler cinsellik için. Cinsellik "ayıp" olarak görülen bir şey olabilir, ama işte kadınlar beraber konuşabiliyor, paylaşabiliyor bunu.

Saba (Esin)

KİHEP'in içine iyice girince "Ne kadar güzel bir çalışmanın parçası oluyorum ben" dedim. Dernekte ilk senem miydi hatırlamıyorum, bütün eğiticilerin geldiği bir toplantı yaptık, herkes bir araya gelsin diye. Ben bir de toplantı öncesi sürekli herkesle telefonlaşıyorum. Herkes benim adımı biliyor, hiç kimse beni tanımıyor. Otele geldi herkes. Akşamında hoş geldiniz diyeceğiz. Herkes "Saba nerede?" diye soruyordu. "Kim bu Saba, kim bu bizi arayan, uçak biletlerimizi alan?" Herkes beni merak etmişti o toplantıda. Çok güzeldi bir sürü kadını bir arada görmek… Kendimi güçlü ve gururlu hissetmiştim ki daha bilmiyordum toplantılarda neler konuşulacağını. Sonra kadınların geribildirimlerini duymak, *Kadınlarla Mor Bülten*'de okumak çok güzel işte. Eğitime katılmış kadınların hayatları nasıl değişmiş…

Eğitici eğitiminde ilk günle onuncu gün arasındaki farkı bile eğiticilerde görebiliyorsun. Çok büyük bir değişim. Çok etkilemişti o beni. Mesela eğitimin ilk birkaç gününde çok kapalı, sessiz olan kadınlar vardır, çok bir şey paylaşmayan eğiticiler bile mesela, belli günleri aştıktan sonra hem duruşları değişiyor hem konuşmaları değişiyor hem de yaptıkları yorumlar değişiyor. Gerçekten farkı görmüştüm. Bir aydınlık, bir şey oluyorlar, böyle etraflarında ışık görünüyor. Tabii ki zaten güçlü kadınlar, ama daha da güçlenmiş olarak ayrılıyorlar. Çok güzel onu yapabilmiş olmak. Bir de onlar gidip başkalarının hayatlarına değiyorlar sonra, kendi alanlarında başka kadınlarla çalışıyorlar. Böyle kök gibi dağılıyor. Çok güzel bir his.

KİHEP'İ YAYGINLAŞTIRMAK: YENİ KURUMSAL İŞBİRLİKLERİ

Evre (Kaynak)

İlk başladığım zaman SHÇEK ile işbirliğinin çok sağlıklı yürüdüğü bir dönemdi. Bu kadar sağlıklı yürümesindeki en büyük neden de aslında KİHEP'in ve derneğin, Ankara'da sosyal hizmetlerin ilgili dairesini, idaredeki kadınları da dönüştürmüş olmalarıydı ve orada çalışanlar da temelde feministti. Dolayısıyla programı uygulamak konusunda muazzam bir işbirliği, çok aktif bir beraberlik vardı. Aslında KİHEP, devletin kaynaklarını kadının güçlenmesine yönelik harekete geçirmek, kullanıma açmak açısından bence çok özgün bir programdı. Programda değişiklik oldu mu? Programın özü hiçbir zaman değişmedi bence. O kadar güçlü bir temele oturarak kurulmuştu ki. Güncellemeler oldu tabii ama, çok sağlam bir zemine ve gerçekten araştırmaya ve bilgiye dayalı bir program. Aslında KİH'le ilgili bir kıymetli şey de profesyonellikle aktivizmi çok güzel harmanlamayı başarmış bir kuruluş olması. Ne tamamen profesyonel ve kendi kalıbına kendini sıkıştırmış, araştırma vs. yapan bir kuruluş, ne de sadece aktivizm üzerine kendini konumlandırmış. Birbirini çok güzel tamamlayan o iki ayağı birlikte yürüten… KİHEP'in nasıl başladığına bakarsak mesela, bunun

altında çok detaylı bir araştırma çalışması yatıyor. Dolayısıyla bir takım bilgiyi ya da bilimsel yöntemleri aktivizmle çok iyi harmanlamış.

İpek (İlkkaracan)

Protokolümüz 10 yıllığına yenilenmiş olsa da SHÇEK'ten arkadaşlar tedirgin olmaya başlamışlardı 2007- 2008'de. 2007'de Selma Aliye Kavaf bakan oldu. "Yeni göreviniz hayırlı olsun" demeye gittiğimizde de konuşma doğru dürüst devam etmemişti zaten. Ne bize "Siz ne yapıyorsunuz, nedir bu KİHEP?" diye soruyordu, ne başka bir şey. O dönemdeki SHÇEK müdürleri de ya ilgisizdi ya da programa karşı bir duruş sergiliyorlardı. Son SHÇEK müdürü olan İsmail Barış'a mesela, yine hayırlı olsun demeye gittik. Bizi karşıladı ve dedi ki "Ben sizin programı inceledim, toplum merkezlerine gittim. Ama söyleyeyim, hiç memnun değilim." "Aman" dedik, "İsmail Bey, nedir? Bizim için çok önemli sizden alacağımız geribildirim." "Bir kere bu programı uygulayan arkadaşlar boşanmış kadınlar" dedi. Kendi devlet memurlarından bahsediyor. KİHEP uygulayan uzmanların kimi evli, kimi bekar, kimi boşanmış. Dediği de doğru değil aslında, ama mesele "boşanma" ile ilgili kurduğu bağ. "Bu program aileyi yıkmaya yönelik bir program mı?" Ben ilk o terminolojiyi İsmail Barış'tan duymuştum. Yani kadın hakları, kadınları güçlendirmek için yapılan bir eğitim ya da inisiyatif ile aileyi yıkma arasında absürt bir bağlantı kurulmasını.

Sonra baktık bu tehdit düzeyi yükseliyor, bu protokol ne olacak vs. Evre ile o dönemde sürekli kafa yoruyoruz. Artık KİHEP de 15. yılını dolduruyordu sanırım. "Bir tanıtım toplantısı yapalım ve aslında KİHEP'in nasıl bir program olduğunu eğiticiler ve katılımcıların kendilerinden dinlesin herkes" dedik. Ankara'da elçilikleri çağıralım, Birleşmiş Milletleri, Avrupa Birliği'ni çağıralım, bakanlıkları çağıralım ve diyelim ki, biz bugüne kadar SHÇEK ile işbirliğini harika götürdük. Şimdi artık mesela Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmenlerine de yapabiliriz. Çünkü eğiticilerden bir kısmı öğretmelerle, hemşirelerle grup yapmıştı. Başka kadınlara hizmet veren bu tip meslek gruplarıyla yapılınca programın çarpan etkisi daha da güçleniyor. Öğretmenlerle ya da hemşirelerle bir grup yaptığında hem onların bireysel bilinçlenmesini sağlıyorsun hem de onların günlük yaşantılarında ulaştıkları bir yığın kadın var. Onların mesleki performanslarında toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetmelerine yönelik de bir etkisi oluyor programın.

Bu sebeple programı diğer kamu kurumlarına da tanıtmak için Ankara'da bir konferans düzenledik. İsmail Barış'ın toplantı açılışında protokol gereği konuşma yapması gerekiyordu ama başlamamıza iki-üç dakika kala geldi ve son anda SHÇEK adına açılışta konuşmayacağını söyledi. O kadar tepkiliydi programa karşı. Ama ondan sonra eğitici ve katılımcı arkadaşların konuşmaları o kadar güzeldi ki, salonda duygulanıp ağlayanlar oldu. Neyse… Sonra yemeğimiz var. O arada bir adam yanıma geldi. "İpek Hanım, konuşabilir miyiz?" "Buyurun, siz kimsiniz?" dedim. "Ben Diyanet İşleri Daire Başkanı. İpek Hanım, şimdi bizim vaizelerimiz var; Diyanet, imam hatip lisesinden mezun olan kızları vaize olarak işe alıyor. Bunların görevi ev ziyaretlerinde kadınlara danışmanlık yapmak. Fakat o kadar çok şiddet,

KİHEP'in ulaştığı iller haritası

taciz gibi konularda şey geliyor ki, bunlar ne yapacaklarını bilmiyorlar. Onun için, madem işbirliğine açıksınız, siz bizimle vaizelere eğitim verir misiniz?" "Veririz tabii ki" dedim. Yani ilk işbirliği teklifi Diyanet İşleri'nden geldi. Sonra o vaize grubundaki katılımcılardan bir tanesi, İsmail Bey'den randevu alıyor ve diyor ki: "Sizin Genel Müdürlüğü'nüzün yürüttüğü bu programda neler oluyor biliyor musunuz siz? Kadının cinsel hakları vardır diyorlar. Cinsel zevk kadının temel insan haklarından bir tanesidir vs. böyle rezillikler dönüyor bu programda." Aslında uygulama başarılı oldu ama vaize grubundan bu katılımcının randevu alıp gitmesi, o ters tepen şeylerden bir tanesiydi.

EKONOMİK HAKLARIMIZ VE BAKIM EMEĞİ

İpek (İlkkaracan)

2008-2010 yılları arasında iş ve yaşam dengesi politikalarına ilişkin bir araştırma ve savunuculuk çalışması yürüttük. O dönemde KİH, Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi Platformu'nun (KEİG) da kurucu unsurlardan biri olmuştu. KEİG'i kurarken TCK Platformu bize ilham vermişti. Yani nasıl TCK Platformu, TCK reformu için çok etkin çalışan bir kadın örgütleri platformuysa, aynı şeyi ekonomik alanda yapacak, politikalar alanında yapacak bir platform kurma şiarıyla çıkmıştık ortaya. İş-yaşam dengesi politikaları, bakım politikaları, bakım ekonomisi meselesi uluslararası alanda daha yeni yeni gelişirken, biz de bir ucundan yakalayıp Türkiye'de gündeme getirmiştik. Araştırma Türkiye'yi, altı OECD (Ekono-

mik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) ülkesiyle karşılaştırmayı hedefliyordu. O ülkelerde ne tip stratejilerle nasıl yol kat edilmiş, ne tip başarılar elde edilmiş? Bunlara kıyasla Türkiye ne durumda ve ne tip politika önermelerinde bulunabiliriz? Bu altı OECD ülkesinden uluslararası araştırmacı ekibimiz var, biz de Türkiye'den üç araştırmacıyız: ben, Yıldız Ecevit, Kadriye Bakırcı. Ben ekonomik ayağına, Yıldız sosyolojik ayağına, Kadriye hukuki ayağına bakıyor Türkiye'deki iş-yaşam dengesi meselesinin. Diğer araştırmacılar ise altı ülkeden, Fransa, Hollanda, İspanya, İsveç, Güney Kore ve Meksika'dan. İş-yaşam dengesine ilişkin henüz Türkiye'de neredeyse hiç tartışma olmadığı için Türkçe terminoloji daha gelişmemiş. Denge mi uyum mu diyelim, uzlaşma mı? "İş ve Aile Yaşamını Uzlaştırma" diye Türkçe'ye çevirmiştik.

Sonra dernek bu alandaki ilk Türkçe kitabı yayınladı. Projeden *Emek piyasasında toplumsal cinsiyet eşitliğine doğru: İş ve aile yaşamını uzlaştırma politikaları* başlıklı bir kitap çıktı. Takip eden çoğu çalışmada kaynak referans oldu nitekim. Dönemin AKP Kadın Kolları Başkanı ve Antep milletvekili Fatma Şahin'e götürmüştük çalışmanın bulgularını. Bizi AKP Kadın Kolları'na çağırmıştı, AKP'li kadın milletvekillerinin de olduğu bir toplantıda bana bu araştırmaya ilişkin bir sunum yaptırmıştı. Orada çok ikna olundu ki, bu evde yaşlı bakımı, çocuk bakımı meselesi kadınların zamanı üzerinde ciddi bir kısıt ve olay salt kadınlara iş yaratmak ya da meslek kursuyla çözülecek bir şey değil. Başta çocuk bakım hizmetleri olmak üzere, sosyal bakım hizmetlerine erişim, bakım izinleri, mesai saatleriyle kreş saatlerinin uyumlaşması vs. konuya bu şekilde kapsamlı yaklaşmak gerekiyor. Fatma Şahin o kadar etkilenmişti ki "Derhal iş-yaşam dengesine ilişkin bir yasa çalışması yapalım" dedi. Bana "Lütfen benimle birlikte Çalışma Bakanı'na gelin. Ben sizin anlattığınız kadar güzel anlatamam" dedi. Kadriye Bakırcı, ben, Fatma Hanım ve o dönemdeki İLO Türkiye temsilcisi Gülay Aslantepe, birlikte dönemin Çalışma Bakanı'na giderek bir toplantı yapmıştık. Çok olumlu karşılamıştı Bakan da. Bunu takiben yasal düzenleme için düğmeye basıldı ama sonradan ülkenin gündemi de değişince istediğimiz gibi bir yasal düzenleme ortaya çıkamadı.

Bu araştırma ve savunuculuk çalışması İLO'yla KİHEP işbirliğinin de tohumlarının atılmasına vesile oldu. Araştırma tamamlanmış, İTÜ'de büyük bir konferans yapıyoruz. KİH ve o dönemde benim de kurucuları arasında bulunduğum, yeni oluşan İTÜ Bilim, Mühendislik ve Teknolojide Kadın Araştırmaları ve Uygulamaları Merkezi. KEİG platformu da toplantıyı birlikte düzenleyen diğer partnerimiz. Açılışı oldukça üst düzey bir panel ile yapmıştık. Konuşmacılar, Kadından Sorumlu Devlet Bakanı Güldal Akşit, TÜSİAD Başkanı Ümit Boyner, ve DİSK Genel Sekreteri Arzu Çerkezoğlu'ydu. Herkesi motive eden bir konferans düzenlemiştik. İLO Direktörü Gülay Aslantepe de dinleyiciler arasında. Toplantıda ayak üstü sohbet ederken, bana "Tabii ki iş-yaşam dengesi politikaları çok önemli ama bir yandan kadınların bilinçlenmesi de önemli" demişti. Ben de "O zaman İŞKUR'a gidelim birlikte ve meslek kurslarına katılan kadınlara bir yandan da KİHEP'e katılmalarını önerelim" demiştim. Hemen konuyu İŞKUR'a götürdü, kabul edildi ve üçlü bir anlaşma yapıldı. İŞKUR da o dönemde SHÇEK'ten sonra diğer kamu kurumu partnerimiz olmuştu. Üç ilde yapılan pilot uygulamalar son derece başarılı oldu. Ancak ilerleyen dönemde burada da tavır alındı ve sürdürülebilir olmadı maalesef.

HAK TEMELLİ DÖNÜŞÜM İÇİN HER DÜZEYDE SAVUNUCULUK

Selen (Lermioğlu)

Ben savunuculuğu şöyle tanımlıyorum, x bir alanda, x bir konuda, bir örgütlenmenin, bir grubun ya da bazen bir aktivistin, fark etmez, görmek istediği hak temelli iyileşmeyi sağlamak üzere yaptığı çeşitli faaliyetler. Birçok yöntem kullanılabilir savunuculukta bence. Kampanya kullanırsın, medya kullanırsın, lobicilik kullanırsın… Kimi insan savunuculukla lobiciliği ayırmaya çalışıyor, ben ayırmıyorum. Onu savunuculuğun bir yöntemi olarak görüyorum. Bir yasa değişsin istiyorum, bir bakan değişsin istiyorum veya uygulamadaki birçok sıkıntı değişsin istiyorum, daha çok sığınak açılsın istiyorum vs. Bunu yapabilmek için de çeşitli araçlar kullanarak esasında dönüşümü yaratmaya çalışıyorum o ilgili kurumda. Yani savunuculuğu kendi içimizde de yapabiliriz, kendi örgütüm içinde de ben savunuculuk yapabilirim mesela. Kendi örgütümde bazı şeylerin bence doğru gitmediğini düşünüyorsam, bunun savunuculuğunu da yaparım. KİH de bence böyle yapıyor, bunu hak temelli yapıyor. Bir şeyi tespit ediyor, ona dair bir çözüm önerisi geliştiriyor. Mesela KİHEP tam da böyle bir şeydir. "Burada bir eksik var, kadının insan hakları ihlal ediliyor bu ülkede. Bununla ilgili bulduğum tespit şudur. Tespitimi böyle anlatırım. İstatistik verirsin, durum verirsin, hikâye anlatırsın, her şekilde… Benim buna dair bir çözümüm var. Bakın böyle bir program geliştirdim. Ben bu programı uygulayacağım. Ey SHÇEK, sen bunu desteklemekle yükümlüsün. Çünkü senin rolün ve sorumluluğun var bunda. Bu sorumluluk benim değildir, senindir esas olarak. O yüzden de savunuculuğu desteklemekle yükümlüsün." Benzerini uluslararası alanda da yapıyor, BM nezdinde KSK'larda her sene yapıldığı gibi. KİH lobicilik de yapıyor, evet, gerektiğinde doğrudan milletvekilleriyle, bakanlıklarla görüşerek. Tabii bir süredir bu mümkün değil, ama neyse. Bir süredir kimse yapamıyor. Ama bir yandan kampanyasını da yapıyor, sürdürdüğü hak temelli meselenin veya savunuculuğun kampanyasını. Sırf lobicilik çok daha kolay aşınan bir şeydir sen eğer dışarıda kampanya yapmazsan, çok daha geniş zeminli, tabanlı, kadın hareketiyle birlikte işler yapmazsan.

Irazca (Geray)

Mesela bir kampanya oluyor diyelim, örneğin 2009'da Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonu kuruluyordu. Biz adı Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonu olsun istiyorduk, Fırsat Eşitliği Komisyonu diye kurdular sonunda. Bizim için de o sırada dernekte aciliyeti olan iş o oluyor. Bizim yanımızda duran milletvekilleri mesela o gün toplantıya girecekler, Meclis'te gündem bu ve bizden metin istiyorlar: Tam olarak neyi savunacaklar, yasaya hangi deyişler girsin, hangi kelimeler niye girmesin? Niye "fırsat eşitliği" demiyoruz da "kadın-erkek eşitliği" diyoruz? vs. Onlara sürekli malzeme hazırlaman gerekiyor. Onların senin adına senin giremediğin ortamlarda lobicilik yapması için ellerine sürekli cephane vermen gerekiyor. Hem "Kadın örgütleri bunu istiyor" demen gerekiyor hem de "Yasal olarak bakın, işte bu, öbür ülkelerde böyle, vs." Onları araştırmalarla, ilgili bilgilerle beslemek gerekiyor. O zaman ne oluyor, ofiste herkes diğer işlerini bırakıyor, o komisyon için düzenlediğimiz kampanyaya çalışıyor.

Hatırlıyorum, bir sabah ofise giderken dolmuşa binmişim. Milletvekillerinden birine bir bilgi, belge yetişmemiş, kadın ilgili komisyonun bir toplantısına mı ne girmek üzere. Ben kalkmış, "Sayın Milletvekilim, hayır öyle değil, şöyle diyeceksiniz" gibi bir şeyler diyorum telefonda. Nasıl garip, benim gibi işin aslında kırtasiyesini yapan bir tipin bir milletvekiline bunları demesi. Sonra Meclis'e o gün gidecek feministlerle konuşuyorum, hala dolmuştayım, yanımda oturanlar benden uzaklaşmaya başlıyor. Çünkü birbirinden çok farklı dillerle o kadar garip konuşmalar yapıyorum ki, en sonunda yanımdaki adam "Ajan mısınız?" dedi bana. Birine bir şey söylüyorum, "Ama çaktırma!" diyorum, sonra biri bana bir şey diyor, onu başkasına iletiyorum, her şey hep çok acil… Köprü trafiğinde bir dolmuşta tanımadığım dört kişiyle *Görevimiz Tehlike* filmi çekmiş gibi hissetmiştim o sabah.

Gaye (Erbatur)

2005'te ve 2010'da BM Kadının Statüsü Komisyonu (KSK) toplantılarına katıldım. 2005'teki toplantıya Pınar'ın davetiyle gittim. Dernek beni davet etti. Ben de Meclis'ten izin alarak o toplantıya katıldım. Gerçekten unutamadığım bir toplantı oldu. 15 gün biz BM koridorlarında lobi yaptık. Pınar ve Selma Acuner çok güzel çalışmalar yaptı, harikalar yarattı. Pek çok konuda hep konuştular. Bu toplantılar çok lobilerin yürüdüğü zor toplantılar, ama biz de artık lobi yapmayı öğrenmiştik ve o toplantılarda çok aktif olarak rol aldık hepimiz. Her sabah Büyükelçilik'te birlikte kahvaltı ettik Büyükelçilik'ten temsilcilerle beraber. Çünkü onlara da bazı şeyleri anlatmamız gerekti. Yani bizim, Pınar'ın, Selma'nın bildiği kadar bu kadın meselesine vakıf değillerdi. Dolayısıyla onlarla bu toplantıları yaparak, sabah kahvaltılarında birlikte olarak neden bazı değişiklikleri bu şekilde istediğimizi söyledik. Onlar da—bazen anlamasalar da—daha sonra gerçekten bizimle birlikte aynı şeyleri söylemeye başladılar. Diğer ülke delegasyonlarına da çok lobi yaptık. Koridorlarda geçti günlerimiz. Sürekli heyetlerle konuşmalar yaptık ve hep onlara hakların ne kadar önemli olduğunu ve bu konularda ülkelerini ikna etmeleri gerektiğini söyledik. Sivil toplumdan gelen kadınlara, resmi heyetlerdeki kadınlara…. Burada tabii benim milletvekili olmam çok önemli bir ikna unsuru oldu, bir milletvekili olarak onlarla konuşmam. 2010'da gene benzer şeyler oldu, gene birlikte KSK oturumuna katıldık. Ben Meclis'ten bir heyetle katıldım toplantılara ama kadın örgütleriyle birlikte çok yoğun lobi çalışmaları götürdük.

Irazca (Geray)

Hatırlıyorum, 2008 KSK zor geçmişti. Daha önceki KSK'larda, hükümet delegasyonu kadın örgütleriyle daha yakınmış, resmi delegasyonlara katılımımız, orada söz sahibi olmamız daha kolaymış. Öyle değildi artık. Ben gittiğimde Selma vardı, Selma Acuner, neyse ki… Süper kadın, ne diyeyim. Oranın da apayrı bir dili, apayrı bir şeyi var. Hayran olarak bakıyorsunuz. Yani o dinamikleri nasıl kurabiliyorlar? O diplomasi nedir? Koridorlarda, tuvalette devlet delegasyonlarının peşlerinden koşmak… Sen sonunda toplumsal cinsiyet eşitliği için bir dil geçirmeye çalışıyorsun. Standart işte, Amerika, Suudi Arabistan vs. de bambaşka bir dil için uğraşıyor. Çok daha muhafazakar bir dilde tutmaya çalışıyorlar karar/tavsiye metinlerini. Değil cinsel hakları tanımak, gasp etmek istiyorlar haklarımızı ve sen de bunun haklarımıza tecavüz olduğunu söyleyip bunu doğru şekilde, doğru ifadelerle o sonuç belgelerine sokmak istiyorsun ki işimize yarasın o belgeler. Çünkü o sonuç bildirgeleri eninde sonunda az da olsa işimize yarıyor. Ben Türkiye'de devlete veya KİHEP'te kadınlara "CEDAW bunu diyor, KSK bunu diyor" diyebiliyorum. Onun için de BM'de bunun uğraşını vermek gerekiyor. Yani her kanadın bu kadar birbirine bağlı olması, KİH'te en net gördüğüm şeylerden biri. Mücadele tek bir platformda, tek bir araçla, sadece lobicilikle olmaz, sadece yayınla olmaz, sadece sokağa çıkmakla olmaz. Hepsini ilmek ilmek örmek ve onları hep güçlü tutmak ve hep daha ileriye itmek gerek. Aynı anda itemiyorsun bazen ama, mesela yayınlar o yüzden çok işe yarıyor. Misal o anda, kampanya sırasında çıkardığın yayınlar o anı galeyana getirmek için, insanları, medyayı mobilize edebilmek için gerekli. O yüzden kırk çeşit yayınımız var, kampanya sırasında ayrı yayın, kampanya sonrasında ayrı yayın, kadın örgütlerinin kullanması için bir yayın, her yeni milletvekilinin kulağına su kaçırmak için ayrı yayın... Çünkü hedef kitlemiz hep farklı. Bazen tam yetişemiyorsun, istediğin olmuyor. Ama sonra onu başka kampanyalarda kullanabiliyorsun veya başka ülkelere de örnek olabiliyor, bu da çok önemli. Hem KİHEP'i hem TCK kampanya sürecini anlatan yayınları mesela biz bir dolu eğitimde kullandık. Uluslararası eğitimlerde de kullandık. O yüzden bir kampanya bittikten sonra "Tamam, bitti, gitti" dememek gerekiyor. Onu geri dönüp toparlamalısın. O arşiv çalışması çok önemli. Basında çıkanıdır, bilmem nesidir, her şeyini toparlayıp ne yaptık, ne etki yarattı, neye yol açtı, ne eksik kaldı görmelisin. Özeleştirini verip onları toparlamak bayağı eğitici, öğretici bir kaynak oluyor. Hem senin hem başka insanların, başka örgütlerin, başka yerellerin de işine yarıyor.

Bir yandan uluslararası feminist alanlara da katılıp dayanışmayı büyütmeye çalıştık hep. Mesela Güney Afrika'daki AWID konferansına gittik çeşitli ülkelerden CSBR üyesi örgütlerle beraber. Çok güzeldi. Bizim burada TCK ile yaşadığımız o yerellerle ulusal arasındaki bağı AWID'de de gördüm, anladım ki dünyada bir dolu örgüt bizim yaptığımızı yapıyor. Yalnız değiliz. Böyle çalışıyoruz. Kadınlar böyle çalışıyor. Sadece tek başına bir şehirde ya da belli bir grupla falan değil. Uzanıyor, o kadın geliyor bunu çekiyor, beriki geliyor şunu çekiyor, böyle çeke çeke… AWID'de de onca farklı ülkeden örgüt ve o örgütlerin getirdiği yereller vardı; biz AWID'e gittiğimizde, sonuçta İstanbul'dan beyaz bir örgütsün sen aslında. Ama ben oraya gittiğimde Çanakkale'deki, Van'daki örgütle gitmiş gibi hissediyorum kendimi. O da benimle geliyor. Yayınlarda o da var. KİHEP'le gidiyorum ben oraya. Orada gördüğüm Afrikalı örgütler de Avrupalılar da kendi yerellerini getiriyor. O yereller bire bir orada tanışmasa da karşılaşıyor, ki biz her gittiğimiz yerde KİHEP ağının temsiline de çalıştık. Eğer öyle bir kaynağımız yoksa da KİHEP yayınlarını, kadınların hikayelerini götürdük, KİHEP deneyimlerini paylaştığımız sunumlar yaptık.

CSBR'IN YOLCULUĞU:
SINIRLARIN ÖTESİNDE ORTAK MÜCADELE

Dédé (Oetemo)

2007'deki CSBR Genel Kurulu'muzda neredeyse tüm üyeler bir araya geldi ve dayanışma ve savunuculuk ağımızı resmileştirdik. Temel Değerler ve İlkeler metnimizin taslağını hazırladık. Böylece, yeni üyeler için ağa katılmadan önce temel değerleri benimseme zorunluluğu oluştu. Daha sonra 2011 yılında Lübnan'dan feminist bir kolektif olan Nasawiya koordinasyonu devraldı ve kolektif kapandıktan sonra 2015 yılında bizim kuruluşumuz GAYa NUSANTARA koordinasyonu üstlendi.

Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Güney ve Güneydoğu Asya bölgelerinin birleşmesinin çeşitli faydaları oldu. Asya'daki İslami feminist yaklaşım ve Asya'da cinsellik konularında İslami metinlerle çalışmak önemli bir bakış açısı sunuyordu. En azından Endonezya ve Malezya'da ilerici yorumlarla çalışıyoruz. Bu metinlerle çalışmazsanız, bu perspektifle çalışan insanları görmezden gelirseniz, pek bir kazanım elde edemezsiniz. Örneğin, Yogyakarta'dan Sunan Kalijaga ve Devlet İslam Üniversitesi'den Müslüman akademisyen Dr. Inayah Rohmaniyah bir CSBR Cinsellik Enstitü'müzde eğitmenlik yaptı. Hem cinsel haklardan bahsedip hem de İslami metinlerde cinselliğe dair yorumlar üzerinden çalışılabiliyordu. Bu harika bir birleşimdi. Belki Ortadoğu'daki aktivistler metinleri aynı şekilde kullanamıyor, ama bu bakış açısı onlara da yardımcı oldu. Diğer yandan feminizm ve queer aktivizmini birleştirmemiz de iki alanın bir araya gelmesini ve üye örgütlerin çeşitliliğinin artmasını kolaylaştırdı.

Irazca (Geray)

2009'da CSBR'ın Ortak Mücadele Hep Birlikte kampanyası başladı. Eşzamanlı eylemler düzenledik 10 küsur ülkede. Müthiş stresli, ama müthiş heyecanlıydı. 9 Kasım tarihinde bütün CSBR üyeleri, artık kaç ülkede varsa, aynı anda cinsel haklar ve cinsellik konulu eylemler yaptılar. Eğitim olur, toplantı olur, film gösterimi, sokak eylemi olur; her örgütün kendi imkan ve ihtiyaçlarına göre belirlediği bir konuda ve formatta birer eylem; ne isterlerse, ne üstüne çalışıyorlarsa, ülkelerinde cinsel hakları etkileyen hayati konu neyse. Çok çılgındı.

Kampanyanın bir senesinde Türkiye'deki eylem için Tiyatro Boyalı Kuş'la konuşup "Siz de bir şey yapabilir misiniz? Sadece düz, kuru bir panel olmasın" demiştik, çok güzel bir gösteri yapmışlardı. Konu haksız tahrik. TCK reformunda geçiremediğimiz maddelerden biriydi bu, haksız tahrik indiriminin kadın cinayetlerinde hiçbir şekilde uygulanmamasını istiyorduk ama AKP son dakika "zina" topuyla girince talebimiz kalmıştı. Yıllardır da hala biz o eksik kalan taleplerimizi, o hakları almaya çalışırken şimdi elimizdekilere saldırıyorlar, neyse... Bizim paneli TMMOB'da yaptık ve Tiyatro Boyalı Kuş da Taksim Meydan'da başlayan TMMOB'a kadar süren, hiç konuşma olmayan, pantomim gibi bir gösteri yapmıştı "haksız tahrik" üzerine. Çok etkileyiciydi. Bütün tramvay yolunda yürüyerek ve arkalarında

"Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Güney ve Güneydoğu Asya bölgelerinin birleşmesi sayesinde hem insan hakları bağlamında cinsel haklardan bahsedip hem de İslami metinlerde cinselliğe dair yorumlar üzerinden çalışabildik. Bu harika bir birleşimdi. CSBR'da feminizm ve queer aktivizmini birleştirmemiz de iki alanın bir araya gelmesini ve üye örgütlerin çeşitliliğinin artmasını kolaylaştırdı."

Dédé (Oetemo)

yüzlerce kadın. Onu organize etmek, bir de bir taraftan on küsur ülkede on küsur örgütle aynı anda… Hem herkesin kendi ülkesindeki basına duyurmak, hem uluslararası basına duyurmak, Türkiye'ye duyurmak… Sonra onların görsellerini alıp kampanyanın bir yayınını çıkarmak. O da zor, ama en güzel zorlardan biriydi.

BİRLİKTE GÜÇLÜYÜZ:
EKİP İÇİ VE HAREKETLER ARASI DAYANIŞMA

Hülya (Sahan)

KİH'e geleli neredeyse 20 yıl oldu. İlk işe başlarken Karin karşıladı beni, neler yapacağınızı konuşalım birlikte dedi. "Gelen postaları alırsınız, kaşe yaparsınız. Paketlemeleri yaparız. Birlikte çalışırız. Bilmediklerimizi birbirimize sorarız" dedi. Ofise ilk gittiğim gün ofisin anahtarı bana teslim edildi. Şaşırdım, "Ben daha bugün geldim" dedim, "Biz size güveniyoruz, belli ki anlaşacağız" dediler. Sonrasında biz Karin Hanım ile daha sıkı çalışmaya başladık. Çok güzel dostluklar oldu. Haklarınızı bilmeniz lazım dediler, bu bana çok iyi geldi, burada öğrendim bir sürü hakkımızı. Mesela eşleri hanımlarına şiddet uyguladıklarında ve buna katlanamadığında, boşanabileceğini. Hakaret karşısında susup bu kadere razı olmak

8 Kasım 2009 Pazar

Beden benim kime ne!

Filistin'den Bangladeş'e, Türkiye'den Sudan'a cinsel haklar için eylemdeyiz. Yarın, 11 ülkede yüzlerce insan hakları savunucusu cinsel ve bedensel haklar için sokaklarda ve konferanslarda olacak

PINAR İLKKARACAN

Yarın, 9 Kasım 2009'da, dünyada kendi konusunda ve çapında bir ilk olan bir kampanya başlıyor: One Day, One Struggle /Ortak Mücadele-Hep Birlikte başlığı altında yürütülecek uluslararası kampanya, Tunus'tan Endonezya'ya uzanan çok geniş bir coğrafyada, insan hakları konusunda çalışan yüzlerce sivil toplum örgütü tarafından aynı anda gerçekleştirilecek. Kampanyanın konusu: Cinsel ve bedensel haklar.

Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu (Coalition for Sexual and Bodily Rights in Muslim Societies-CSBR) tarafından başlatılan kampanyanın genel koordinasyonunu Türkiye'deki Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği, 11 ülkede 25 sivil toplum örgütünün oluşturduğu yerel koordinasyon ekipleriyle birlikte yürütüyor. Hem konusu hem de çapı itibarıyla bir ilk olan bu kampanyaya sağlanan geniş katılım, cinsel ve bedensel haklar konusunda Müslüman toplumlarda tabandan gelen geniş çaplı bir değişim gerekliliğinin tüm dünyaya yayılan ilk sarsıcı sesleriniden ve göstergelerinden biri.

Kampanyayı Bangladeş, Endonezya, Filistin, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Lübnan, Malezya, Mısır, Pakistan, Sudan, Tunus ve Türkiye'den katılan sivil toplum örgütleri, ortak basın açıklamalarında cinsel ve bedensel haklara ilişkin insan hakları ihlallerinin tüm Müslüman toplumlarda -özellikle 9 Eylül'den bu yana tüm dünyada olduğu gibi- son on yıl içinde giderek artmakta olduğuna işaret ediyorlar: **"Sadece geçen Ekim ayında (2009) yasadışınız gibi, Sudan'da 2008 yılında yasaklanmış olan kadın sünneti, bu geleneğin İslam dini açısından sünnet olduğuna hükmeden yeni bir fetvayla tekrar serbest bırakıldı; Endonezya'nın yarı bağımsız Aceh bölgesinde yeni çıkarılan bir yasa, zina yapan kadınların taşlanmasını öngörüyor; Filistin'deki utanç duvarının gölgesinde yaşamak zorunda bırakılan kadınlar cinsel ve bedensel hakları savaşın tüm aktörleri tarafından ihlal ediliyor"**

Ardında, Batı'da son yıllarda ilerlikle 9 Eylül olaylarından beri artan bir şekilde yaratılırken aksine, Müslüman toplumlar cinsel ve bedensel haklar konusunda çok geniş bir çeşitlilik gösteriyorlar. Örneğin namus cinayetleri, Türkiye ve çeşitli Ortadoğu ülkelerinde son derece yaygın ve yargı kurumları tarafından ceza indirimi uygulanan bir **"gelenek"**ken, Güneydoğu Asya'ya da Sahara altı Afrikalıdaki Müslüman ülkelerde namus cinayetlerine rastlanmıyor. Eşcinsellik, Ortadoğu'nun birçok ülkesinde ceza gerektiren bir suçken, dünyanın en büyük Müslüman nüfusuna sahip Endonezya'da yaygın olarak kabul görüyor. Fakat, bu farklılıklara rağmen, tüm Müslüman toplumlarda ortak olan durum, kampanya katılımcılarının da dikkat çektiği gibi, cinsel ve bedensel haklara saldırıların artarak devam etmiş olmasıdır. Bu da kampanyanın ortak zeminini oluşturuyor.

11 ülkede 9 Kasım günü ve hafta boyunca düzenlenecek etkinlikler ve gösteriler, sokak tiyatrolarından geniş katılımlı konferanslara kadar son derece zengin bir çeşitlilik gösteriyor. Her ülkede, biraraya gelen sivil toplum örgütleri, kendi seçtikleri bir konuda ulusal bir kampanya düzenliyor: Örneğin Sudan'da Sağlık Bakanlığı'nın da katılımıyla, cinsiyet eşitliği ve kadın sünnetinin tekrar yasaklanması için bir forum ve sergi yapılacak. Pakistan'da eşcinsellerin haklarına dikkat çekecek bir yürüyüş gösterisi ve sokak çocuklarına yönelik cinsel tacizi önlemek amaçlı bir konferans; Bangladeş'te aynı anda üç ayrı yerde cinsel ve bedensel haklar konulu konferans, sokak tiyatrosu ve panel; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde haksız tahrik indirimlerini protesto eden film gösterisi ve basın açıklaması düzenlenecek.

Endonezya'da Jakarta ve Surabaya şehirlerindeki örgütler, çeşitli etkinliklerde Aceh eyaletinde zina yapan kadınların taşlanmasını öngören yasanın iptali, kadınların cinsel ve bedensel hakları ve lezbiyen haklarına odaklanan Aşk'ın Kanı kampanyasını konuluyor; Mısır'da uğrayan kadınlarla ilgili bir konferans; Türkiye'de ise, yüzlerce örgütün, binlerce kişinin katılacağı bu uluslararası kampanya, cinsel ve bedensel hakların insan hakları olarak kabul edilmesinde tarihi bir adım ve tüm dünyadan yükselen güçlü bir ses.

Kampanya 9 Kasım 19.30'da Taksim Meydanı'nda Tiyatro Boyalı Kuş'un performansı ile başlayacak. 20.00'de TMMOB'da cinsel suçlarda **"haksız tahrik"** *uygulamasının tartışılacağı bir panel var. Tel: 0212-251 00 29*

Türkiye'de neler var?

İstanbul'da da 9 Kasım'da feministler, kadın ve LGBTT platformları Taksim meydanında Tiyatro Boyalı Kuş'un gerçekleştireceği sokak performansının ardından bir basın açıklaması yapacak ve TMMOB'da düzenlenecek bir panelle **"haksız tahrik indiricilerini"** protesto edecek. Türk Ceza Kanunu'nda 2004 yılında gerçekleştirilen geniş çaplı reforma ve kadınların yıllardır süren mücadelesine rağmen, mahkemeler kadınlara veya transseksüel ya da eşcinsel bireylere karşı işlenen cinayetlerde, **"haksız tahrik"** adı altında indirim uygulayarak, bu cinayetleri teşvik etmeye ve katillere dokunulmazlık sağlamaya devam ediyor. **"Beyaz tayt giydi"**, **"iyveli bir şekilde saat sordu"**, **"sık bunyo yapıyordu"** gibi nedenler bile katillerin işledikleri cinayetlerde haksız tahrik indirimi alması için gerekçe olarak kabul edilebiliyor.

Ömrüyardan, ağır şiddet gören, genelevse satılmakla tehdit edilen kadınlar, yaşadıkları şiddet nedeniyle eşlerini öldürdüklerinde, ağır tahrik indiriminden yararlanamıyorlar. Örneğin Adana'da, tecavüzcüsüyle evlendirilen 14 yaşındaki Rabia Y., eşinden ağır şiddet gördü. Kafası duvara vurulduğu, ayakları demir boruyla kırıldı, bacağı çarafla delik deşik edildi, keserle başı yarıldı... Muayene olup darp raporu aldı ve boşanmak için müracaat etti. Ama bu sefer de, kocasının genelevse satma ve öldürme gibi tehdidleriyle karşılaştı. Tüm bu işkencelere dayanamayan Y., kocasını silahla öldürdü. Adana 5. Ağır Ceza Mahkemesi Mart 2008 yılında olduğu kararda, Rabia Y.'nin tüm yaşadıklarının **"ağır"** değil, **"hafif"** haksız tahrik olduğuna hükmederek 24 yıl ağır hapis cezası verdi. Bu örneklerde de görüldüğü gibi, **"haksız tahrik"** indirimi, Türkiye'de yaygın olan cinsel şiddetin [illegible]

Radikal İki Pazar, 8 Kasım 2009

diye bir şey yokmuş. Mecbur değilmişim. Çünkü aile bize çekeceksiniz, kadın olacaksınız diyordu. Dernektekiler, "Katlanmak zorunda değilsiniz, haklarınız var" dedi. Hayatımda o olmasa daha iyi yaşayacağım diye bir karar aldım. Ona göre planlarımı yoluna koydum. Boşandıktan sonra çocuklarla çok mutlu olduk, düzenimizi kurduk.

Çok çalıştık, gecelere kadar beraberdik ofiste. Mesela benim eşimle aram bozuldu mu, açıyorum kapıyı, giriyorum ofise. Bir akşam yine ofisteyim, kapı açıldı, Iraz. Dedim, "Iraz saat 12, ne işin var burada?" "Yetiştirmem gereken, fakslamam gereken şeyler var Hülya abla" dedi. "Senin ne işin var bu saatte?" "Adamla biraz tartışınca buraya geldim" dedim. Sonra Iraz, Karin'e söylemiş. "Hülya Hanım, bir konuşabilir miyiz? Akşam buraya gelmişsiniz" dedi Karin. "Evet", dedim, "kusura bakmayın haber vermeden geldim." "Hayır, sorun değil, yabancı değilsiniz ki. Ben ne düşünüyorum, biliyor musunuz? Size bir televizyon almak lazım buraya" dedi. "Geldiğinizde akşam izlersiniz, ofiste kalırsınız" dedi. Nasıl güldük sonra.

Gruber ödülü zamanı çok koştura koştura bir çalışma vardı ofiste, Pınar'ı, Karin'i, Liz'i hatırlıyorum. Saadet Apartmanı'nda Karin Hanım ile bir salona, bir arka odaya, bir o tarafa, inanılmaz bir koşturma. İşleri yetiştireceğiz diye, hiçbir şey yiyip içemiyorlar koşturmaktan. Koridordan bir biri geçiyor, bir biri. Ondan sonra çok şükür yetiştirdik, dediler. Ama inanın ki nefes nefese kaldılar. Ödül alındı, ofiste çok güzel bir kutlama yaptık. O kadar güzeldi ki.

Bence dernek çok başarılı oldu son 20 yılda, hep hızlı çalışmalar, yasal değişiklikler. Çalışıp karşılığını alıyorsunuz, merdivenleri yavaş yavaş çıktık yani.

Saba (Esin)

Derneğe ben 2007'de ofis asistanı olarak girdim. Açıkçası ilk başladığımda iş olarak gördüm derneği. Genelde kurumsala yakın yerlerde çalışmıştım daha önce. İşe gideceğim, çalışacağım, sekretarya işi yapacağım, akşam çıkacağım. Ama daha sonra tabii öyle olmadı. Zaman içerisinde çok içine girdim… Bir hiyerarşi bekledim haliyle. Başkanı vardır, şu vardır, bu vardır… Herkes birbirine rapor eder. Mesafelidir. Herkesin yeri bellidir, ama mesela girdiğim ilk ekip toplantısını hatırlıyorum, bana çok acayip gelmişti. Herkes masanın etrafında oturuyor. Herkes yorumunu yapıyor, fikrini belirtiyor, bana çok eşitlikçi gelmişti. Hiyerarşi tabii ki var, iş tanımı olarak, ama çok eşitlikçi, herkes birbirini her şeye dahil ediyor, herkes birbirinin fikrini soruyor. Çok iyi gelmişti bana öyle bir ortamda çalışacak olduğumu bilmek. Bir de öyle olması insanı motive ediyor.

Mesela ilk işe başladığım zaman, herkes "Hoş geldin" diye e-mail atıyor. İpek ve Pınar'dan şu şekilde mesajlar geldi: "Aramıza hoş geldin. Çok sevindik aramıza katılmana. Bu dernek bizim hayatımızın büyük bir parçası, umarız senin için de öyle olur." Ben de diyorum ki "Allah Allah, nasıl hayatımın bir parçası olur?" Ama işte zaman içerisinde iş tanımın da değişiyor, genişliyor, her şeyin parçası oluyorsun yavaş yavaş. Çok böyle motamot bir iş yapmıyorsun dernekte, esnek olmak durumundayız hepimiz. Öyle olunca da gerçekten benim için dernek evim gibi oldu. Şimdi bile aktif olarak dernekte çalışmıyorum ama kalbimde KİH. Hep takip ediyorum.

Derneği kuranlar, bütün kurucular, yani Pınar, İpek, Leyla ve diğerleri, sonrasında da derneğe dahil olmuş fakat şimdi dernekte olmayan, şu an dernekte hala olan bir sürü kadın, çok çalışkan, kendini adamış, altyapısı da dolu dolu kadınlar… Tek bir alana da bakmıyorlar. Hepsine hayranım da. Sürekli gelişen gündemi takip ederek diğer kadın örgütleriyle sürekli haberleşme halinde, birbirlerinden destek alarak… Dediğim gibi çok öngörülü oldukları için de çok daha önceden bazı şeyleri görüp hep beraber oturup kararlaştırıp "Bu böyle olur, şu şöyle olur…" diyorlar. Açık iletişimin de olduğu bir yer. Bir de derneğe katılan insanların sürekliliği var. Biri mesela dahil oluyor, sonrasında kopup gitmiyor. O yüzden o bilgi ve destek de dernekten kopup gitmiyor, derneği arkadan ittiren rüzgar gibi… Kendimi bulduğum yer benim için KİH… Bir de kendime dair bir şeyler öğrenmenin dışında, dolaylı da olsa, başka kadınlara, bir şeylere dokunabildiğim yer. Sadece dernekteki değil, kadın hareketinden bir sürü kadınla el ele, omuz omuza çalışıyoruz.

Irazca (Geray)

Çok güzel kadınlar. Hepsi apayrı. Ve yine aynı hikaye: Bambaşka coğrafyalar, bambaşka hayatlar; CSBR'dakiler, TCK Platformu'ndakiler, KİHEP'liler; ve herkesin geldiği yer farklı olmasına rağmen o ortak dili konuştuğumuzu karşılıklı duyabildiğimiz anda… Yüz yıldır tanışıyor gibi olduk. Hepsiyle öyle oldu. Nasıl oldu, bilmiyorum, ilk ne zaman tanıştık, hatırlamıyorum. Ama böyle bir süre sonra hep tanışıyorduk gibiydi. Bir yere bir tohum atılmış ve sonrası capcanlı. Mesela LGBTİ+ hakları için de öyle. O tabuyu aşabilmek, KİHEP yapılan her yerde söyleyebilmek, LGBTİ+ diyebilmek… Çünkü her yerin ayıbı farklı ya… Ama sen hem Türkiye'nin farklı bölgelerinin deneyimlerini hem CSBR üyelerinin kendi ülkelerindeki deneyimleri birbirlerine aktarabiliyorsun. *Kadınlarla Mor Bülten* o açıdan çok işe yarıyor mesela bence. Farklı farklı tabuları, önyargıları hep tek tek, her yerde söyleyebilmek, paylaşabilmek her zaman güce güç katıyordu.

"Birlikte güçlüyüz"ü gösterdi KİH bence yüzlerce kadına. CSBR da öyle, o kadar farklı, alakasız gibi duran coğrafya var ki CSBR'da, ama aslında o kadar alakalı ki. Mesela Türkiye'nin en azından bir kesimi, çok laikçi falan ya, yani yıl 2001'den bahsediyorum. O zaman sırf Türkiye öyle sanıyordum. Kuzey Afrika bizden beter çıktı. Cezayirli miydi, Suriyeli miydi bir kadın, "Müslüman demeyi keselim" diyordu galiba 2001'deki o ilk meşhur toplantıda. Kendi deneyimleri o, ne yapalım, onun gerçeği bu. Ama toplumlarımız da Müslüman, ne yapayım yani. Zaman içinde bizler, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'dakiler Asya'daki kadınlarla ilişkilenebildik. Güney ve Güneydoğu Asya'dakiler dini haklarımız için kullanabiliyorlar. Mesela bir başka CSBR toplantısında bir kadın "Benim tanrım feminist" dedi, sanırım Endonezya'dan Müslüman bir milletvekiliydi. Kuzey Afrikalılarla onun kültürü çok farklıydı, din anlayışı çok farklı. Politik sistemleri de çok farklı. Tartışıyorlar, biri dini suçluyor, öbürü "Ama ben inanıyorum bu dine" diyor. Güçlü yanımız, evet onları bir araya getirebilmek oldu. Bu apayrı kültürleri, deneyimleri, öncelikleri, ihtiyaçları. Benim de bunlarla büyüdüğüm yerdi KİH; KİHEP, TCK, CSBR. Hepsi beni büyüttü.

Gaye (Erbatur)

2007'de Pınar'ın Gruber ödülünü aldığı toplantıya katıldım. Özellikle Pınar'ın ve derneğin CSBR ve TCK Kampanyası'yla ilgili çalışmaları içindi sanıyorum. O beni çok gururlandırdı. Türkiye'den bir kadının böyle uluslararası bir ödül alması. Törende salon ağzına kadar doluydu ve sonra Pınar beni "Türk Ceza Reformu başarısının arkasındaki kadın burada" diyerek salona takdim etti. Böylece, birbirimizi güçlendirerek müthiş bir dayanışma ortaya koyduk diye düşünüyorum. Zaten galiba KİH'in en önemli özelliği buydu, dayanışma. Her zaman kadınlarla birlikte, kadınlar için çalıştılar. Dernekteki tüm kadınlar her zaman telefonun ucunda, "Ben ne yapabilirim?" diye her zaman hazır ve nazırlar, her konuda. Biliyorsun ki sen onlara danıştığında o kadınlar senin için iyi bir şeyler yaparlar, seni doğru yöne yönlendirirler ve hepsi dosttur. Orada çalışan pek çok kadın benim hayatıma dokundu, benim için çok önemli. Herkes çok önemli, ama en çok birlikte olduğum İpek, Pınar, Liz ve Şehnaz oldu. Şehnaz benimle Meclis'te asistanım olarak da çalıştı. Müthiş bir köprü oldu aramızda ve pek çok şeyi başardık, pek çok şey yaptık. Pek çok soru önergesi verdik, pek çok teklifler hazırladık birlikte. Ben Pınar'la çok dertleştim, o kadar çok dertleştim ki zaman zaman. Böyle sıkıldığım, artık ben ne yapacağım, çözemiyorum diye düşündüğüm zamanlarda Pınar'la çok konuştuk. Benim her zaman yanımda oldu. Onun için Pınar'ın, benim hayatımda çok önemli bir yeri var. Burada öğrendim ki, kadın mücadelesinde dayanışma çok önemli. Yani eğer bir politik mücadele yapıyorsak dayanışacağız. Mutlaka dayanışacağız. Sosyal dayanışmayı da sağlayacağız, politik dayanışmayı da sağlayacağız ve kadınlar arasındaki dayanışmayı sağlayacağız. Yasaları değiştirmeliyiz, ki değiştirdik, pek çok yasayı değiştirdik. Benim milletvekili olduğum 2002'den 2011'e kadar geçen sürede pek çok yasa kadınlar lehine değişti. Bu değişimlerde ben çok aktif rol aldım, çok lobi yaptım, çok mücadele ettim, çok kişiyle konuştum, ama bana hep kadın sivil toplum kuruluşlarında çalışan kadınlar yol gösterdi. Onların yol göstericiliğinde ben bu mücadeleyi götürdüm. Ama tabii yasaları değiştirmek yetmiyor, uygulanması çok önemli. Uygulamayı sağlayamadığımız sürece bazı şeyleri de değiştiremiyoruz. Belki bizim daha çok uygulayıcılar üzerinde çalışmamız gerek diye düşünüyorum. Dönüşüm, değişim öyle kolay da olmuyor. Çünkü bizim ülkemizde aile çok önemli bir kurum, aileye çok önem atfediliyor ve her şey ailenin içinde kalıyor. Ailenin içinde yaşananları hep görünür kılmaya çalıştık, ama maalesef ülkemizdeki bu erkek egemen yapıyı değiştiremiyoruz. Bunu TCK çalışmaları sırasında da çok yakından gördüm. O toplantıya katılan, hepsi üst düzeyde hukuk insanı olan kişilerin kadına bakışlarındaki o eril zihniyet o kadar çok ortaya çıkıyordu ki, onu anlatmak, onu değiştirmeye çalışmak gerçekten çok zordu. Hala da o eril zihniyetle mücadele ediyoruz.

2010-2023

2010

İstanbul'da 7. KİHEP Eğitici Eğitimi gerçekleşti ve KİHEP'e katılan kadınların sayısı 10.000'e ulaştı. KİHEP'li kadınlar bu zamana dek 14 ilde 19 bağımsız kadın örgütlenmesi kurmuştu ve KİHEP, SHÇEK'in yanı sıra dokuz ilde 10 yerel kadın örgütlenmesi tarafından uygulanıyordu.

Muğla Marmaris'te KİHEP katılımcıları Marmaris Kadınlarla Dayanışma Derneği'ni kurdu.

Yapılan Anayasa değişikliğinde, **pozitif ayrımcılığın kanunlara aykırı olmadığı** "Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz" cümlesi ile belirtildi.

Derneğin bakım emeği araştırmasının vaka örneklerinin içeren ***Emek Piyasasında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Doğru: İş ve Aile Yaşamını Uzlaştırma Politikaları*** adlı İpek İlkkaracan'ın editörlüğünü yaptığı kitap İTÜ Bilim, Mühendislik ve Teknolojide Kadın Araştırmaları ve Uygulamaları Merkezi işbirliğiyle yayınlandı.

Türkiye'nin **CEDAW tarafından 6. Periyodik Gözden Geçirilmesi** sürecinde TCK Kadın Platformu ile Türkiye CEDAW Sivil Toplum Yürütme Kurulu bir gölge rapor sundu ve oturum sırasında savunuculuk çalışmalarını koordine etti. Bazı açılardan eksik kalsa da Nihai Görüşler metni, kadınlara yönelik ayrımcılığın farklı biçimlerine ilişkin açık bir yasaklamayı da içeren kapsamlı bir ayrımcılıkla mücadele kanunu geliştirmek ve kabul etmek; kotalar dahil geçici özel önlemler uygulamak; Medeni Kanun'da edinilmiş mallara katılım rejiminin 2002 yılı öncesi gerçekleşen evlilikler için de geçerli kılınmasını sağlamak; soyadı ve boşanma sonrası kadının yeniden evlenebilmesi için 300 günlük bekleme süresi gibi konularda ayrımcılık içeren hükümleri değiştirmek; sözde "namus" cinayetlerinin ağırlaştırıcı sebep olarak Ceza Kanunu'na "açık bir şekilde dahil edilmesi" için gerekli değişiklikleri yapmak; HIV/AIDS'in yayılmasıyla mücadele etmek için kapsamlı önlemler almak; toplumsal cinsiyete ilişkin kalıp yargılar, ayrımcı yaklaşımlar ve erken yaşta ve zorla evlilikler gibi zararlı geleneksel uygulamaların ortadan kaldırılması için uzun vadeli stratejiler oluşturmak ve uygulamak gibi, gölge raporda da ifade edilen tavsiyeleri içeriyordu.

Gözden Geçirme Oturumu sırasında Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın İstanbul'da kadın örgütleriyle yaptığı bir toplantıda "Kadın erkek eşitliğine inanmıyorum, kadın ve erkek farklıdır, birbirinin mütemmimidir (tamamlayıcısıdır)" demesi, hükümetin eşitlik karşıtı söylem ve girişimlerini alenen ortaya koyan dönüm noktalarından birisi oldu.

İkinci CSBR Ortak Mücadele Hep Birlikte (ODOS) kampanyası 12 ülkede (Bangladeş, Endonezya, Filistin, Gana, İran, Lübnan, Malezya, Mısır, Pakistan, Sudan, Tunus ve Türkiye) yaklaşık 50 örgüt tarafından, yani katılımı ikiye katlayarak gerçekleştirildi. Cinsel ve bedensel hakların evrensel insan hakları olduğunu savunmak için düzenlenen panel, atölye, video ve film gösterimleri, tiyatro performansları, fotoğraf sergileri ve basın açıklamalarında yüzlerce kişi bir araya geldi. Türkiye'de KİHEP katılımcıları kampanyayı ülke genelinde örgütleyerek Ankara, Antalya, Çanakkale, Diyarbakır, Hatay, İstanbul, İzmir, Muğla ve Van'da "Cinsel Haklar İnsan Haklarıdır!" dedi. Kampanya çeşitli ülkelerde her yıl 9 Kasım'da örgütlenmeye devam ediyor.

2011

Hem haklarımızı, kazanımlarımızı geriye götürecek hem KİHEP uygulamalarını sekteye uğratacak bir düzenlemeyle Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı kapatılıp yerine Aile

"6284 kampanyamız, 2005 sonrası dönemde şiddete karşı bir yasanın yaratılmasında ortaklaşılan, kenetlenilen en büyük kampanyalardan biriydi. Sonucu da çok başarılı oldu. Elbette ki istediklerimizin tümü girmedi yasaya, ancak amacımıza büyük oranda ulaştık. 4320 gibi üç maddeden oluşan bir "yasacık" yerine, 40 küsur maddeden oluşan, dört başı mamur ve aynı zamanda İstanbul Sözleşmesi'ne göre hazırlanmış bir yasa çıkartıldı."

Zelal (Ayman)

ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) kuruldu. SHÇEK'in lağvedilmesi sonucunda KİHEP protokolümüz ASPB'ye devredildi. Recep Tayyip Erdoğan'ın, seçimlerin hemen öncesinde AKP İl Başkanları ile yaptığı bir toplantıda "Biz muhafazakar demokrat bir partiyiz. Bizim için aile önemli" açıklamasıyla kurulacağı ilan edilen Bakanlık, hükümetin ileriki yıllarda daha da sert ve yaygın kullanacağı muhafazakar, ayrımcı ve eşitlik karşıtı söylemlerin ve uygulamaların habercisiydi.

CSBR'ın 2. Genel Kurulu'nda **KİH, 10 yıldır yürüttüğü uluslararası koordinatörlük görevini Lübnan'dan Nasawiya adlı feminist kolektife devretti.**

6284 sayılı Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine dair Yasa Tasarısı eylül ayında gündeme geldi. Yasaya ilişkin taleplerini ASPB'ye iletmek üzere 50 kadın örgütü toplandı; KİH'in de aralarında olduğu beş kadın örgütü kampanyanın koordinasyonunu üstlenmek ve **Şiddete Son Platformu**'nu oluşturmak için bir çalışma grubu kurdu. Taleplerimizin içerilmesi için Bakanlık ile sayısız toplantı gerçekleştirildi. Meclis'in kasım ayında İstanbul Sözleşmesi'ni onamasının ardından, yasayı sözleşmenin hükümleriyle uyumlu hale getirmek için savunuculuk faaliyetlerine hız verildi. Ancak aralık ayı sonunda Başbakanlık "yakın ilişki içinde yaşayanlar" ve "toplumsal cinsiyet eşitliği" ibarelerini taslaktan çıkararak yasanın kapsamını daraltmaya çalışınca, ülke genelinde yoğun protestolar gerçekleşti ve kampanya büyüyerek devam etti.

KADINLARIN SESİNE SES VERİN!

Biz kadınlar, kendi tarihimizden yola çıkıp hikayelerimizi anlattık.

Önce birbirimize, sonra sizlere...

Uğradığımız haksızlıkları, ayrımcılığı, dertlerimizi, kaygılarımızı, hayallerimizi, eşitlik, özgürlük, demokrasi, barış ve adalet üzerine kurulu bir hayata dair umutlarımızı...
Anlattıkça coğaldık, dayanışmanın gücünü gördük, gösterdik...

Değiştik ve değiştirdik!

Örnek mi?

Kadına yönelik şiddetin ve ayrımcılığın görünür olması, Medeni Kanun, Ceza Yasası...

Ama erkek egemenliği hâlâ tüm gücüyle direniyor. Yasalar, hatta Anayasa değişiyor, ama hayatımız, hayatınız değişmiyor!

Çalışan kadın oranı artacağına düşüyor!

Medeni Kanun'a göre 17 milyon evli kadın halen ikinci sınıf vatandaş!

Ceza Yasası'nda kadınlar hâlâ "namus" kıskacında!

Seçim ve siyasi partilerle ilgili yasalar kadınları görmezden geliyor. KOTA YOK!

Karar mekanizmalarında kadınların sözü yok!

Hâlâ soyadımızı seçme, çocuklarımıza kendi soyadımızı verme hakkımız yok!

Kadınlara ayrılan kaynak yok, kadınlar yoksulun en yoksulu!

Ama biz susmayacağız!

Bu ülkeyi ve bu dünyayı değiştirinceye kadar...

Bizimle bu mücadeleye var mısınız? Biz, kadınlar ve herkes için, eşitlik, adalet ve gerçek bir demokrasi için mücadele etmeye çalışıyoruz. Siz olmadan yapamayız!

Karar sizin...

78'li Kadınlar • Adana Kadın Hukukçular İnisiyatifi • Adana Küçük Dikili Kır Çiçeği Kadın Derneği • ADRO Turizm Kooperatifi • AMARGİ • Anakültür Kooperatifi • Ankara Kadın Hukukçular İnisiyatifi • Ankaralı Feministler • Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi • Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Derneği • Arı Hareketi-Kadın Çalışmaları Grubu • Avrupa Birliği Eşitlik Grubu- ABEG • Avrupa Kadın Lobisi Türkiye Ulusal Koordinasyonu (AKLTUK) • Bağlar Kadın Kooperatifi (Diyarbakır) • Bartın Kadın Dayanışma Derneği • Bizim Bedenlerimiz, Bizim Cinsel(ler)imiz Projesi • Bursa Güneşli Kadın Kooperatifi • Bursa-Nilüfer Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi • CEDAW Sivil Toplum Yürütme Kurulu • Cina Kulüp (Sakarya Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları ve Dayanışması) • Çanakkale Kadın El Emeği Değerlendirme Derneği (ELDEP)-Kadın Danışma Merkezi • Demokratik İlkeler Derneği • Demokratik Özgür Kadın Hareketi • Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kadın Merkezi DİKASUM • EPİ-DEM-Diyarbakır • Emekçi Kadınlar Derneği Ankara Girişimi • Filmmor Kadın Kooperatifi • Girişimci Kadın Derneği- Adapazarı • Girişimci Kadın Derneği-İzmir • Göksuşağı Kadın Derneği • Güneydoğu Anadolu Kadın Girişimcilik Danışma Kurulu • Hürriyet Aile İçi Şiddete Karşı Kampanya Grubu • İRİS Eşitlik Bölümü Grubu •İstanbul Bilgi Üniversitesi Kadın Araştırmaları Kulübü • İstanbul Kadın Hukukçular İnisiyatifi • İzmir Bağımsız Kadın İnisiyatifi • İzmir Çiçi Evka 2 Kadın Kültür Evi Derneği (ÇEKEV) • İzmir Kadın Dayanışma Derneği • İzmir Kadın Hukukçular İnisiyatifi • İzmir 10-21 Kadın Sığınağı Çalışma Grubu • KADAV Yeni Adım Kadın Sülasi (Kocaeli) • KA-DER Ankara Şubesi • KA DER Antalya Temsilciliği • KA DER Eskişehir Şubesi • KA DER Genel Merkez • KA DER Kadıköy Şubesi • Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Vakfı • Kadınlarla Dayanışma Vakfı-KADAV • Kadın Dayanışma Vakfı-KDV • Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı • KAİDER • KAMER DER • KAMER VAKFI • KAOS-GL • Karaburun Kadınları • KARDELEN Kadın Evi- Diyarbakır • KAYA - Kadın Yurttaş Ağı • KAZETE- Bağımsız Kadın Gazetesi • Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı-KEDV • Köseler Kadın Kooperatifi- Diyarbakır • KIRK ORUK Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kooperatifi • Küçükkuyu Kadın Dayanışma Grubu (Çanakkale) • Marmara Vakfı-AB ve İnsan Hakları Platformu • MEDİZ (Medya İzleme Grubu) • Okmeydanı Atölye Morkaşğı • ODP'li Kadınlar • PAZARTESİ DERGİSİ • Petrol-İş Kadın Dergisi • SDP'li kadınlar • SELİS Kadın Danışmanlık Merkezi- Diyarbakır • Toplumsal Değişim İçin Kadın, Gençlik, Çevre ve Kültür Derneği- TOGGEDER • Türk Kadınlar Birliği Genel Merkezi ve İl Şubesi • Ucan Güvercin • Van Kadın Derneği • WINPEACE • Yaşam Çevre Kültür İşletme Kooperatifi (Van) • Yaşamın Kadın Dayanışma Derneği • SHP'li Kadınlar

MİLLİYET

Milliyet, 2012

Şiddete Son Platformu basın açıklaması

2012

Kadına yönelik şiddete ilişkin koruma tedbirlerini de düzenleyen **Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (6284)** yürürlüğe girdi. TCK kampanyasından sonra kadın hareketinin kapsamlı kampanyalarından birini yürüten ve 300 kadın grubunun katılımıyla genişleyen **Şiddete Son Platformu**, sokak eylemleri, Meclis'te lobicilik ve medya kampanyaları gibi farklı yöntemler kullanarak taleplerinde ısrarcı oldu. Bu süreçte KİH, Adalet Komisyonu ve Bakanlık'la gerçekleştirilen ve özellikle son dakikada yasayı kuşa çevirme girişimi nedeniyle oldukça gergin geçen müzakereleri yürüten örgütlerdendi. 8 Mart'ta kabul edilen yasa, uluslararası sözleşmelere atıflar, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'nin kurulması, ısrarlı takibin bir şiddet türü olarak tanımlanması ve koruma kararlarını ihlal edenlere zorlama hapsi öngörmesi gibi nedenlerle, öncesindeki mevzuata göre daha kapsamlı ve ileriydi. Ancak platformun kanunun adının "Kadının Ev İçi Şiddet ve Her Türlü Şiddetten Korunması" olması, kanunda cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine yönelik şiddetin tanımlanması, örgün eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi verilmesi, uzlaştırma ve arabuluculuk yasağının düzenlenmesine yönelik talepleri reddedildi. Her şeye rağmen bu reform, hükümet tarafından giderek muhafazakarlaştırılan ortamda önemli kazanımlar elde etmemiz nedeniyle kayda değerdi.

1994'teki BM Nüfus ve Kalkınma Konferansı'ndan (ICPD) bu yana BM düzeyinde cinsel ve bedensel hakların güçlendirilmesi KİH'in önemli çalışma alanlarından biri oldu. **Pınar İlkkaracan on yıllardır bu alanda sürdürdüğü çalışmalar dolayısıyla** 1994 ICPD Eylem Programı 20. yılına doğru giderken, cinsel sağlık, doğurganlık sağlığı ve bu alandaki hakların güçlendirilmesi ve taahhütlerin yerine getirilmesi için devlet, sivil toplum ve özel sektörden

"Kürtaj Yasaklanamaz" imza kampanyasının basın açıklaması, 2012

temsilcilerle kurulan resmi ***ICPD High Level Task Force*'a (Üst Düzey Görev Gücü) seçildi.** Bu kurul iki yıl boyunca cinsel hakların ve doğurganlık haklarının insan hakları ve özgürlüklerinin temel bir parçası olarak ele alınması için düzenli toplantılarda bir araya geldi, politika önerileri geliştirdi ve savunuculuk çalışmaları yürüttü.

KİHEP katılımcıları, Bursa'da **Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği**'ni ve Muğla'da **Muğla Karya Kadın Derneği**'ni kurdu; bu iki örgüt de kuruldukları günden beri toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddet alanlarında çalışmaya devam ediyor.

KİH, en geniş katılımlı uluslararası kadın konferanslarından biri olan AWID Forumu'nun Ortadoğu'da Müslüman çoğunluğa sahip bir ülkede gerçekleşmesi için yoğun çaba gösterdi ve **İstanbul'da düzenlenen 12. Uluslararası AWID Forumu'nun Planlama Komitesi'nde yer aldı.** 27 KİHEP eğiticisinin de katıldığı konferansta, dünyadaki ekonomik gelişmelerin kadınlar üzerindeki etkisine dair bir açılış konuşması ve cinsellik üzerine bir sunum yaptı, aile ve iş yaşamının uzlaştırılmasına ve Kürt kadınlar ve insan haklarına dair oturumlar düzenledi.

KİHEP'in 2005-2011 arası uygulamasını kapsayan ***2. KİHEP Bağımsız Değerlendirme Raporu*** yayınlandı. Bu araştırma, katılımcıların %90'ından fazlasının özel alanda ve aile içindeki ilişkilerini iyileştirdiklerini, ailenin karar verme mekanizmalarında çok daha etkili olduklarını ve çocuklarını toplumsal cinsiyet perspektifiyle yetiştirdiklerini gösterdi. Araştırma sonuçlarına göre, ev içi şiddete maruz kalan katılımcıların %85'inden fazlası için bu şiddet ya azaldı ya da ortadan kalktı. Kadınların yaklaşık %40'ı tabandan örgütlenme faaliyetlerine katıldıklarını ve/ya bunları başlattıklarını ve kadın hareketinde daha aktif hale geldiklerini belirtirken, eğiticilerin %90'ından fazlası KİHEP'in (o yıllarda henüz açık olan) toplum merkezlerinin politikalarını ve çalışmasını olumlu yönde etkilediğini söyledi.

Cinsel ve bedensel haklara yönelik en büyük tehdit ve hak gaspı girişimlerinden birinin fitili, Başbakan'ın 34 Kürt yurttaşın öldürüldüğü Uludere katliamına atıf yaparak kürtajın böylesi bir "cinayet" olduğunu söylemesiyle ateşlendi. Bu bir yandan da Başbakan Erdoğan'ın 2008'den beri sürdürdüğü "en az üç çocuk yapın" söyleminin devamıydı. Bu saldırı karşısında KİH, kadın hareketiyle birlikte **kürtajı kısıtlama ve yasaklama girişimine karşı ulusal ve uluslararası kampanyalarda** yer aldı. Onlarca uluslararası kurumdan toplanan açıklamalar ve 220 uluslararası kurumun imzaladığı bir imza metniyle bu kampanyaların uluslararası koordinasyonunu üstlenenlerden biri oldu. İmza metnini ülke içindekilerle beraber toplam imzacı kurum sayısı 900'e, bireysel imzacıların sayısı ise 55.000'e ulaştı. Ulusal ve uluslararası kadın hareketlerinin ısrarlı eylem ve çabaları sonucunda hükümet geri adım atmak zorunda kaldı. Ancak bu saldırı, kürtajın fiilen kısıtlanmasına yönelik ciddi bir adım oldu.

2013 Eğitici Eğitimi Değerlendirme Toplantısı

2013

SHÇEK'in kapatılmasının ardından sürdürdüğümüz olası ortaklık arayışlarımız sonucunda 2013, KİHEP ve saha uygulamaları için strateji değişikliğine gidilen bir yıl oldu. İlk kez tamamı belediyelerin kadın danışma merkezleri ve kadın örgütü temsilcilerinden oluşan bir grup ile 8. KİHEP Eğitici Eğitimi gerçekleştirildi ve uygulayıcı ortaklık ağının genişletilmesi için yerel yönetimlerle, yerel kadın örgütleriyle, hak temelli örgütlerle iş birlikleri güçlendirildi.

KİHEP'in görünürlüğünü artırmak, kamu kurumlarında toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifini yaygınlaştırmak ve yeni kurumsal ortaklıklar kurabilmek için **ASPB'ye bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve Ziraat Odaları Birliği ile toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığı odağında kısa süreli çalışmalar yürütülmeye başlandı**.

KİHEP Eğitici Eğitimi'ni tamamlayan kadınların sayısı 200'e ulaştı. Belediyelerin yanı sıra KKTC Feminist Atölye, Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi ve Muş Kadın Çatısı Derneği de KİHEP kurumsal ortakları arasına katıldı. 2013 sonu itibariyle KİHEP 54 ilde 12.000 kadına ulaşmış oldu.

KİHEP katılımcıları Muş Kadın Çatısı Derneği'ni kurdu. Kız çocukları ve genç kadınlar için önemli projeler yürüten ve erkeklerle toplumsal cinsiyet eşitliği odaklı çalışmalar gerçekleştiren dernek, 2016 yılında KHK ile kapatıldıysa da 2022 yılında haklarının iade edilmesiyle birlikte yeniden yapılanma sürecine girdi.

Kahire+20 ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) Türkiye Çalışma Platformu'nun kurucularından biri olan KİH, BM süreçlerinde resmi bir paydaş olan uluslararası Kadınların Temel Grubu (*Women's Major Group - WMG*) ile birlikte, hem toplumsal cinsiyet eşitliğinin "başlı başına bir hedef" olarak kabul edilmesi hem de tüm SKH'lerin toplumsal cinsiyet perspektifi içermesi için yapılan yoğun uluslararası savunuculuk çalışmalarına en aktif bileşenlerden biri olarak katılmaya başladı. SKH'lerin çıktıları üzerine ortak bir savunuculuk zemini oluşturmak adına **İstanbul'da düzenlenen BM 2015 Sonrası Kalkınma Gündemi Kapsayıcı ve Sürdürülebilir Kalkınma Üzerine Avrupa Orta Asya Bölgesel Toplantısı'nın düzenleyicileri arasında yer aldı.**

2014

***Haklarımız Var!* kitapçık serisi ve *Kadınlarla... Mor Dizi* belgeseli Kürtçe'ye çevrildi.** Kürtçe bir feminist terminoloji yaratmaya katkı sağlamayı da amaçlayan bu yayınlar, anadili Kürtçe olan KİHEP katılımcılarının kolaylıkla erişebileceği birer kaynak haline geldi.

KİH, uluslararası düzeyde ICPD Üst Düzey Görev Gücü'nde ve Türkiye'de Kahire+20 Platformu'yla sürdürdüğü savunuculuk çalışmaları sonucunda, ülke konjonktüründe gerçekleşen tüm siyasi gerilemelere rağmen Türkiye hükümetinin daha eşitlikçi bir tutum alması için, **ICPD+20 Gözden Geçirme Oturumu'nda Kahire+20 Platformu'ndan temsilcilerin resmi delegasyona katılmasını sağlamayı başardı**. Özel Oturum'da feminist hareketlerin talep ettiği yeni taahhütler ve ilerlemelerde yol alınamasa da, üye devletlerin ICPD'nin ilkelerine ve önceliklerine bağlı kalmayı taahhüt etmesi ilerleyen yıllarda yürütülecek savunuculuk çalışmaları için önemli bir temel oluşturdu.

İstanbul Sözleşmesi 1 Ağustos 2014'te yürürlüğe girdi. Türkiye sözleşmeyi ilk imzalayan ve ilk onaylayan ülke oldu. Sözleşmenin savunuculuğunu yapmak ve uygulanmasını sağlamak amacıyla KİH, Türkiye'deki kadın ve LGBTİ+ örgütleri tarafından oluşturulan İstanbul Sözleşmesi İzleme/Çalışma Grubu'nun kurucularından biri oldu. Bu grup, İstanbul Sözleşmesi Türkiye İzleme Platformu'na dönüşerek 88 kadın ve LGBTİ+ örgütünü içerecek şekilde genişledi. Grubun 2014 yılındaki temel faaliyetlerinden biri, imzacı ülkelerin sözleşmeye uyumunu denetleyen uluslararası **Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddete Karşı Eylem Uzman Grubu'na (GREVIO Komitesi)**'ne feminist bir üye seçilmesi için savunuculuk yapmaktı. Profesör Feride Acar, Komite'nin başkanı seçildi ve üç dönem bu görevi yürüttü.

KİH, Uluslararası Cinsel Haklar Girişimi (*Sexual Rights Initiative*) ile birlikte çalışarak **Türkiye'nin 2. Evrensel Periyodik İncelemesi (EPİM)** kapsamında "güvenli kürtaja erişim hakkına" dair BM İnsan Hakları Konseyi'ne bir rapor sundu. Rapor, Türkiye'deki mevcut yasal ve fiili durumu ortaya seriyor, erişilebilir ve güvenli kürtaj için kimi tavsiyeler sunuyordu. KİH ayrıca İnsan Hakları Ortak Platformu'nun koordinasyonuyla EPİM için sunulan STK raporunun "kadın hakları"nın bölümünün temel çerçevesini kaleme aldı.

Haziran ayında, TCK'nın cinsel suçlara ilişkin maddelerinde kimi değişiklikler öneren yasa tasarısı AKP tarafından Meclis'e getirildi. Bu, kadın ve çocukların cinsel haklarını gasp etmeye yönelik bitmek bilmeyen çabaların ilk adımıydı. Cinsel suçlar ve istismarda ceza artırımı adı altında bir torba yasa kapsamında gündeme getirilen değişiklikler esasen, TCK 103'te düzenlenen çocuklara yönelik cinsel istismar suçunda bir kademelendirme getiriyor ve sarkıntılık seviyesinde kalan suçlarda daha az ceza öngörüyordu. Şiddete Son Platformu, **"TCK Geri Çekilsin - Sözde Ceza Artırımı Özde Cezasızlık"** sloganıyla yasa tasarısına karşı harekete geçti ama hükümet tepkilere rağmen tasarıyı yasalaştırdı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "Kadın ile erkeği eşit konuma getiremezsiniz, o fıtrata terstir." demesinin ardından KİH, **Fıtrat Değil Anayasa: Kadınlar ve Erkekler Eşit Haklara Sahiptir. #AdaletEsitHaklarlaOlur** adında bir kampanya başlattı. 79 kadın ve LGBTİ+ örgütü tarafından imzalanan açıklamamız *Hürriyet Gazetesi*'nde tam sayfa ilan olarak yer aldı. Ayrıca milletvekilleri, sanatçılar ve köşe yazarları tarafından desteklenen bir sosyal medya kampanyası yapıldı.

2015

1995'ten beri KİHEP'e katılan kadın sayısı, 56 ilde ve Kuzey Kıbrıs'ta uygulanan 750 grupla birlikte 13.000'i aştı.

Çeşme Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi, İzmir'de KİHEP'li kadınlar tarafından kuruldu.

Sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik, sosyal ve çevresel olmak üzere üç temel boyutunu ele alan ve 17 hedeften oluşan BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) Türkiye dahil tüm üye ülkeler tarafından kabul edildi. **"Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın ve kız çocuklarının güçlendirilmesi" olarak ifade edilen Hedef 5, küresel kadın hareketinin çabalarıyla başlı başına ayrı bir hedef (SKH 5) olarak kabul edildi.** Bununla beraber SKH politik deklarasyonunda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sürdürülebilir kalkınma için temel bir prensip olduğu belirtilerek 17 hedefin tamamıyla kesişimsel bağlantısı kuruldu. Hazırlık süreçlerinden itibaren KİH, küresel kadın hareketinin savunuculuk çalışmalarında ve müzakerelerde aktif rol oynayan örgütler arasındaydı.

Sözde Ceza Arttırımı, Özde Cezasızlık!

- TCK gibi temel bir kanunun ve cinsel saldırı suçlarının torba yasa kapsamında düzenlenmesine,
- Sözde ceza artırımları ile, yargı paketlerinde, torba yasalarda, kadınlara ve çocuklara karşı suçların vitrin olarak kullanılmasına,
- Tasarıda kadının beyanını esasa alan yaklaşımın benimsenmemesine,
- Çocuklara karşı cinsel istismar suçunun değiştirilmesine,
- Suça maruz kalan kadın ve çocuklar hakkında maruz kalınan suçun bedensel ve ruhsal olarak araştırılması süreçlerinin kaldırılmasına

İtiraz Ediyoruz!

Hükümetin amacı çocukları korumak değil!
Yürürlükteki yasa maddesini değiştirerek çocukların yetişkinlerce istismar edildiği durumlar için, "taciz" ve "saldırı" ayrımı getirmeye çalışmak, çocukların taciz edilmesi halinde cezanın düşmesi anlamına geliyor. Çocukları korumak bu mu?

Yasada kadın cinayetlerine, kadına karşı şiddete ilişkin bir düzenleme yapılmamış!
Tasarıda, kadına karşı şiddet ve kadın cinayetleri konusunda tek bir düzenleme bile olmamasını hayretle karşılıyoruz. Tam tersine, kadınlara tecavüz sırasında uygulanan/uygulanacak şiddet konusunda erkeklere yeni "ceza indirimleri" geliyor!

Sanıklar suçludur ruh hastası değil!
Cinsel suçların çok küçük bir bölümü "hasta"lar tarafından işlenir. Toplumun belki de binde birlik bir oranına denk düşen bu "hasta"lar, adı üzerlerinde hastadır. Belki de, toplum tarafından "hasta" edilmişlerdir. Çünkü, kadınlara ve çocuklara karşı cinsel suçlar toplum tarafından kültür, gelenek, örf, adet, din vb. nedenlerle meşru görüldükçe "hasta/normal" tanımı belirsizleşir. Önümüzdeki bu yasa tasarısında sanıkların "tedavisinden" söz edilmesi, devlet nezdinde eylemin hala bir suç değil, hastalık olarak görüldüğünü bize gösteriyor. Sanıklar hasta değil, erkek egemen sistemden gücünü alan suçlulardır. Yasada tedaviden söz ederek, bu suç toplumun önünde tıbbileştirilmeye çalışılıyor!

Kadının beyanı esas alınmalı!
Tasarıya, cinsel taciz, cinsel saldırı ve cinsel istismar suçlarında "çocuğun ve kadının beyanının esas alınması ve aksini ispat yükümlülüğünün erkekte olması"na ilişkin hiçbir hüküm konmadığını görüyoruz. İtiraz Ediyoruz!

ŞİDDETE SON PLATFORMU

Platform Katılımcıları: Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi- Derneği. Adana Kadın Danışma ve Sığınmevi Derneği (AKDAM). Akdeniz Kadın Kooperatifleri Birliği. Aktif Yaşam Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği. Antalya Barosu Kadın Hakları Kurulu. Avrupa Kadın Lobisi -Türkiye Koordinasyonu. Ayvalık Bağımsız Kadın İnisiyatifi. Bağımsız Kadın Gazetesi (KAZETE). Bağlar Belediyesi Kardeşler Kadın Evi. Bahar Lisesi Kulübü. Balıkesir Kadınları Derneği. Bornova Kadınlar Sosyal Kültürel Dayanışma Derneği – (BORKAD). Bodrum Kadın Dayanışma Derneği - Boca Evka -1 Kadın Kültür ve Dayanışma Derneği (BEREV). Bursa Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği. Cinsel Şiddete Karşı Kadın Platformu. Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği (CEİD). Cumhuriyet Kadınları Derneği. Çanakkale Bağımsız Kadın Kolektifi (ÇABA). Çanakkale Kadın El Emeğini Değerlendirme Derneği (ELDER). Çankırı Kadın Danışma ve Dayanışma Derneği. Çukurova Kadın Platformu. Diyarbakır Selis Kadın Danışma Derneği. Doğubeyazıt Kadın Meclisi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Kadın Grubu. Ege Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (EKAM). Ege Kadın Dayanışma Vakfı (EKDAV). Ege Karadeniz Kadınlar Derneği. Ergani Selis Kadın Danışma Merkezi. Eşit Yaşam Derneği. Eşitlik İzleme Grubu (EŞİTİZ). Ev Ekseni Çalışan Kadınlar Çalışma Grubu. Ev-Ekseni Çalışanlar Sendikası. Ev Kadınları Kültür ve Dayanışma Derneği. (EVKAD). Ev Kadınları Turkstik El Sanatları Derneği (EVTED). Feminist Atölye (Kuzey Kıbrıs). FİLİMMOR Kadın Kooperatifi. Girişimci Kadın Derneği (GİRKADE). Girişimci Kadınlar Derneği (GİKAD). Gökkuşağı Kadın Derneği. Hakli Kadın Platformu. Hürriyet Aile İçi Şiddete Son! Kampanyası. İRİS Eşitlik Gözlem Grubu. İstanbul Eğitim Eğitim-Sen 6 Nolu Üniversiteler Şubesi Kadın Komisyonu. İstanbul Feminist Kolektif. İstanbul İnsan Hakları Derneği Kadın Hakları Komisyonu. İş ve Meslek Sahibi Kadınlar Türkiye Federasyonu. İzmir Bağımsız Kadın İnisiyatifi. İzmir Barosu Kadın Komisyonu. İzmir Çiğli Evka 2 Kadın Kültür Derneği (ÇEKEV). İzmir Hastaneleri Gönüllü Anneler Derneği. İzmir İş Kadınları Derneği (İZİKAD). İzmir Kadın Dayanışma Derneği. İzmir Konak Kent Konseyi Kadın Meclisi. İzmir Sekreterler Derneği. İzmir (Sayıra) El Emeği Gözetmen Derneği. Kadıköy Kent Konseyi Kadın Meclisi. Kadın Adayları Desteklenme Derneği - (KA-DER). Kadın Dayanışma Vakfı. Kadın Eğitim ve İstihdam Derneği. Kadın Emeği Kolektif (KADEM). Kadın Erkek Eşitliği Derneği (KAZETE-DER). Kadın Haklarını Koruma Derneği İzmir Şubesi. Kadın Merkezi Vakfı (KAMER). Kadın Mimar ve Mühendisler Derneği. Kadın Mühendisler, Mimarlar, Şehir Plancılar, Fen Bilimcileri ve Teknik Elemanlar Grubu. Kadın Partisi Girişimi. Kadın Tiyatrosu. Kadın Yazarlar Derneği. Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği (KİH-TÇ). Kadınlara Hukuki Destek Merkezi (KAHDEM). Kadınların Medya İzleme Grubu (MEDİZ). Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV). Kampüs Cadıları. KAOS Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği (KAOS-GL). Kapadokya Kadın Dayanışma Derneği. Kapadokya Kadın, Gençlik, Eğitim ve Kültür Derneği. Karadeniz Kadın Dayanışma Derneği. Kardeş Girişimci Kadınlar Derneği. Kapadokya Kadın Dayanışma Derneği. Kemalpaşa Kadın Platformu. Konak Kent Konseyi Kadın Meclisi. Kozadan İpeğe Kadın Kooperatifi. Kuzu Kadın Derneği (Bursa). Lambda İstanbul LGBTİ Dayanışma Derneği. Marmara Grubu Vakfı. Mavigöl Kadın Derneği. Mavi Kalem Derneği. Meme Kanseri ile Savaşta Derneği. Mersin Bağımsız Kadın Derneği. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. Mor İnisiyatifi Kadın Kooperatifi. Muğla Akdeniz Yeşilleri Derneği. Muğla Kadın Dayanışma Grubu. Muğla Karya Kadın Derneği. Muş Kadın Çatısı Derneği. Muş Kadın Derneği (MUKADDER). Nilüfer Kadın Dayanışma Merkezi. Nilüfer Kent Konseyi Kadın Meclisi. Ordu Kadını Güçlendirme Derneği. Pembe Hayat Derneği. Petrol-İş Kadın Dergisi. Petrol İş Kadın Servisi. Sendikalarda ve Meslek Odalarında Erkek Egemenliğine Karşı Kadın İnisiyatifi. Sevgi Çemberi Kulübü Derneği (EGE İNNERWHELL). Sosyalist Feminist Kolektif. Sosyal Politikalar, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği (SPOD). Söke Kadın Sığınmevi Derneği. Şiddete Karşı İzmir Kadın Koordinasyonu. TİMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu Kadın Çalışma Grubu. Toplumsal Dayanışma İçin Psikologlar Derneği (TODAP) - Kadın Komisyonu. Türk-Azerbcan Kadınları Kültür ve Yardım Derneği. Türk Anneler Derneği. Türk Dünya Kadınlar Dostluk ve Dayanışma Derneği. Türk Hemşireler Derneği İzmir Şubesi. Türk Kadınlar Birliği. Türk Kadınlar Konseyi Derneği. Türk Psikologlar Derneği Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Bölüm. Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği. Türk Tabipleri Birliği Kadın Hekimlik ve Kadın Sağlığı Kolu. Türkiye Home-Net Ev-Ekseni Çalışan Kadınlar Dayanışma Ağı. Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu. Türkiye Tasarım Araştırma Demokrasi ve Laik Oluşum Vakfı (TÜSOV). Uçan Süpürge. Üretim Kadınlar Kulübü Derneği. Van Kadın Derneği (VAKAD). Van Saray Kadın Derneği. WINPEACE Barış İçin Kadın Girişimi. Yaşam Evi Kadın Dayanışma Derneği. Yaşam Kadın Merkezi Derneği. Yaşlılarla Dayanışma Derneği (Adana). Yaş Yaşam Kültür Kooperatifi (YAKAKOP). Yeşilaşı Kadın Dayanışma Derneği. Yeni Asır Kadın Düşünce Kadın Grubu. Yeşil Sol Kadınlar. Yükseköva Kadın Derneği

Radikal, 10 Haziran 2014

FITRAT DEĞİL ANAYASA:

"KADINLAR VE ERKEKLER EŞİT HAKLARA SAHİPTİR."

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Temmuz 2010'da ilk defa dile getirdiği kadınla erkeğin hiçbir şekilde eşit olamayacağı söylemini bir kez daha tekrar etti. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bu söylemi, Türkiye'nin de imza attığı birçok uluslararası sözleşmede yer alan toplumsal cinsiyet eşitliği hedefine karşı çıkmaktadır.

Zaten Dünya Ekonomik Forumu'nun Cinsiyet Eşitsizliği Raporu'na göre 142 ülke arasında en sonlarda, 125. sırada olan Türkiye, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bu söylemiyle cinsiyet eşitliğini sağlamak konusunda bir politika uygulamayacağını Cumhurbaşkanı'nın ağzından beyan etmiş oldu. Türkiye Anayasası'nın 10. Maddesi diyor ki, "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür." Dolayısıyla Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bu sözleri Türkiye Anayasası'na aykırı bir beyan niteliği taşımaktadır.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın beyanı Türkiye'de on yıllardır toplumsal cinsiyet eşitliği için çaba gösteren kadın hareketinin tüm kazanımlarını yok etmeyi amaçlamaktadır. Bu söylem ayrıca uluslararası insan hakları rejimleri çerçevesinde oluşturulmuş, Türkiye'nin de imzacısı olduğu ve Türkiye Anayasası'nın 90. Maddesi uyarınca kanun hükmünde olan, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) ve İstanbul Sözleşmesi'ne aykırıdır. Ayrıca Cumhurbaşkanı'nın bu beyanı Türkiye'nin de taraf olduğu 1995 Pekin Deklarasyonu, Pekin +5, Pekin +10, Pekin +15 ve bunlara ilişkin tüm BM Kadının Statüsü Komisyonu (CSW) kararlarına da aykırı bir beyandır.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'nün haftasında, günde üç kadın öldürülürken eşitlik olmadan adaletin mümkün olmadığını hatırlatıyoruz. Son yıllarda %1400 artan kadına yönelik şiddetin önemli bir nedeninin evrensel eşitlik anlayışının bu şekilde reddedilmesi olduğuna tanığız.

Aşağıda imzası bulunan kurumlar olarak, eşitlikten ödün vermeyeceğimizi ve eşitliğin bir pazarlık malzemesi değil, demokratik ve evrensel bir hak olduğunu bir kez daha hatırlatıyor ve kadınların neredeyse 100 yıl önce kazandıkları haklarını geri alma hamlesi olarak gördüğümüz bu yaklaşımı kabul etmediğimizi belirtiyoruz.

Hürriyet, 27 Kasım 2014

2023 itibariyle ülkeler hedeflerin sadece %15'ine ulaşarak çok sınırlı bir ilerleme kaydetti. Özellikle cinsel sağlık ve doğurganlık sağlığı ve kadına yönelik şiddet alanında kullanılan dili muhafazakarlaştırma girişimleri sürüyor. Ancak, 2030 Gündemi'nde toplumsal cinsiyet eşitliğinin belirleyici bir gündem olması için uluslararası feminist savunuculuk kararlı bir şekilde devam ediyor.

Bileşeni olduğumuz **Barış için Kadın Girişimi**, Türkiye'nin doğu ve güneydoğusunda yükselen savaşa karşı bir kampanya başlattı. KİH de ayrıca 25 Kasım'da, savaştan kaynaklanan hak ihlallerine dikkat çeken, toplumsal cinsiyet eşitliğinin barışın ayrılmaz bir parçası olduğunu vurgulayan, hükümete barış sürecine devam etmesi için çağrıda bulunan, 68 kadın örgütü tarafından imzalanan ve 33 uluslararası STÖ'nün desteklediği bir metin yayınladı.

Kesişimsel cinsel haklar ve LGBTİ+ hakları alanında çalışan **GAYa Nusantara** (Endonezya) örgütü CSBR koordinasyon ofisi görevini devraldı.

Pınar İlkkaracan, Uluslararası Kadın Sağlığı Koalisyonu (*International Women's Health Coalition* – IWHC) tarafından kadın ve kız çocukları için sağlıklı ve güvenli toplumlar kurma konusunda çalışan kadınları desteklemek için verilen **Joan B. Dunlop Ödülü'ne layık görüldü**.

2016

***Haklarımız Var!* serisinin** ekonomik hakları ekonomik özgürlük ve bakım emeği bağlamında ele alan **dördüncü kitapçığı *Ekonomik Haklarımız Var!* yayınlandı.**

İlki Ege Bölgesi'nde belediyelerin kadın danışma merkezlerinde çalışan uzmanlar ve STÖ temsilcileriyle, ikincisi Ankara, Bursa ve İstanbul'dan belediye çalışanlarıyla olmak üzere 9. ve 10. KİHEP Eğitici Eğitimleri yapıldı. **KİHEP kapsamında işbirliği yaptığımız belediye sayısı 25'e ulaştı.**

KİHEP'li kadınlar İzmir Karabağlar'da Kadınların Gücü Kültür Eğitim Dayanışma ve Yardımseverler Derneği'ni (KAD-GÜÇ) kurdu.

Belediyelerle yürütülen işbirliklerinin sürdürülebilirliğini desteklemek için KİHEP Kurumsal İşbirliği Protokolü hazırlandı. KİHEP uygulamaları için kurumsal zemin oluşturan protokol, eğiticilerin görev tanımları dahilinde programı yürütebilmelerine imkan sağlamanın yanı sıra belediyelerde toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısını geliştirmek için de alan açtı. **İlk protokoller İzmir Güzelbahçe Belediyesi, Seferihisar Belediyesi, Balçova Belediyesi, Gaziemir Belediyesi, Karşıyaka Belediyesi ve Aydın Kuşadası Belediyesi ile imzalandı.**

İLO işbirliğiyle, Kadınlar için Daha Çok ve Daha İyi İşler Projesi kapsamında, 10 modülden oluşan *KİHE Programı ve Eğitici El Kitabı* geliştirildi. Ankara, Bursa ve İstanbul'daki

Belediye personeline kadın hakları eğitimi

Kadıköy Belediyesi'nin kadına yönelik ayrımcılığa karşı çalışmaları sürüyor. Belediyede çalışan temizlik ve güvenlik görevlisi 15 kadın, beş ay süren Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı'na katıldı

Bizim Anadolu, 18 Ekim 2017

belediyelerle işbirliği içinde yürütülen projeyle 800 kadına ulaşıldı. Ayrıca, karma gruplara yönelik Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (TCE) Semineri hazırlandı ve iş hayatındaki 1.345 katılımcıyla gerçekleştirilen 18 seminerle pilot uygulamalar tamamlandı.

KİH, Türkiye CEDAW Sivil Toplum Yürütme Kurulu'nun bir parçası olarak Türkiye'nin CEDAW tarafından 7. Gözden Geçirilmesi kapsamında hazırlanan Gölge Rapor'a katkı sundu ve savunuculuk çalışmalarına katıldı. Gölge Rapor; artan aileci, ahlakçı ve muhafazakar söylem ve girişimlere, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayalı ayrımcılığa vurgu yaparak, hak ve özgürlükleri sınırlandıran devlet baskısı ve şiddet ortamının altını çiziyordu.

Darbe girişimi sonrası ülkedeki baskı, milliyetçilik ve militarizm daha da arttı. 21 Temmuz 2016 tarihinde ilan edilen ve Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri'yle üç ay aralıkla yedi kez uzatılan OHAL, başta Kürt hareketi ve politikacıları, feministler, hak savunucuları, hak temelli çalışan örgütler, gazeteciler, kadınlar ve LGBTİ+'lar olmak üzere herkesi etkiledi. KHK'larla 100.000'den fazla kamu çalışanı ihraç edildi. Meclis'te dokunulmazlıkların kaldırılmasıyla Halkların Demokratik Partisi (HDP) milletvekillerinin vekillikleri düşürüldü, belediyelere kayyumlar atandı, siyasetçiler hukuksuzca hapse atıldı. Bölgedeki kadın örgütleri iktidarın ilk hedeflerinden biri haline geldi ve kapatma davaları açılmaya başlandı. Eylemlere yönelik polis saldırıları ve gözaltılar arttı. Bireysel hak ve özgürlüklere güvenlik kisvesi altında ket vuruldu. Kayyum atamaları ve Doğu ve Güneydoğu Bölgeleri'ndeki kadın örgütlerinin kapatılması KİHEP uygulamalarını da sekteye uğrattı:

· Muş Kadın Çatısı Derneği'nin kapatılmasıyla, 15-18 yaş aralığındaki kız çocukları için hazırlanan Genç KİHEP programı durduruldu.

· KİHEP'in uygulayıcı ortakları Adıyaman Kadın Yaşam Evi Derneği ve 2004 yılında kurulan VAKAD, KHK ile kapatıldı.

· Belediyelerdeki yedi KİHEP eğiticisi kayyum politikaları sebebiyle işlerini kaybetti ve ilgili belediyelerle işbirlikleri sonlandırıldı. Bölgedeki belediyelerin bünyesinde hizmet veren yaklaşık 70 kadın danışma merkezi kapatıldı veya işlevsizleştirildi.

Anayasa Mahkemesi TCK 103'ün ikinci fıkrasındaki ceza süresini iptal etti ve bunun üzerine AKP, bu madde kapsamında verilecek ceza sürelerini yeniden düzenleyen teklifini Adalet Komisyonu'na sundu. İktidarın uzun zamandır uğraştığı bir mesele olan rıza yaşını düşürüp çocuk yaşta zorla evlendirmelerin önünü açacak herhangi bir değişikliğe fırsat vermemek için **KİH, TCK 103 Kadın Çalışma Grubu'nu kurdu ve sekretaryasını üstlendi**. Adalet Komisyonu'na katılmak için ısrarlı taleplerimiz sonuç verdi. Ne var ki, komisyondan geçtiği haliyle sadece ceza sürelerinin yeniden düzenlenmesini öngören yasa değişikliği teklifi 17 Kasım 2016'da gece yarısı saatlerinde TBMM Genel Kurulu'nda oylanırken, bir değişiklik önergesi verildi. Çocuğa cinsel istismarda bulunan istismarcıya, çocuk ile evlilik halinde af getirilmesini öngören ve dönemin Adalet Bakanı ve AKP'li milletvekilleri tarafından apar topar geçirilmeye çalışılan önerge karşısında KİH hızlıca harekete geçip 126 kadın örgütünün katılımıyla **TCK 103 Kadın Platformu'nu kurdu**. Bir bildiri yayınlayıp çok kısa sürede bir sosyal medya kampanyası yürüttü, taleplerimizin ulusal ve uluslararası medyada yer almasını sağladı ve kamuoyu oluşturdu; milletvekilleri, komisyon temsilcileri ve parti yetkilileriyle görüştü. Önerge, kadın hareketinden ve kamuoyundan gelen tepkiler sonucunda Adalet Komisyonu'na geri gönderildi. Hükümetin son yıllardaki anti-demokratik, ayrımcı ve hak ihlallerine yol açacak girişimlerinden geri adım atmasını sağlamanın çok zor olduğu bu dönemde, kampanya hem kadın hareketi hem de diğer hak mücadeleleri için önemli bir adım oldu. Çocuklara yönelik cinsel istismar vakalarında cezaları düzenleyen TCK 103 maddesinde, istismarda çocuğun rızasını arayan öneri geri çekildi. Ancak cinsel istismara 12 yaş altında daha yüksek ceza vererek 12-15 yaş arasındaki çocuklar ile 12 yaşından küçükler arasında ayrım yapan kademelendirme getirildi.

Barış için Kadın Girişimi, bölgedeki devlet şiddetine karşı eylemlerini sürdürdü. Bu kapsamda 18 Ocak'ta bir basın toplantısıyla **Ölümden Değil, Yaşamdan Yanayız!** kampanyasını başlattı. 165 örgütün çağrıcı olduğu imza metnini, 10.000'den fazla bireysel imzayla TBMM'ye sundu. Kampanyanın son ayağıysa kadınların Diyarbakır'da bir barış nöbeti için buluşması oldu.

2016 yılında Meclis'te kurulan **Aile Bütünlüğünü Olumsuz Etkileyen Unsurlar ile Boşanma Olaylarının Araştırılması ve Aile Kurumunun Güçlendirilmesi için Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu** bir rapor yayınladı. Rapor, toplumsal cinsiyet eşitliğinin yok sayılması ve "kutsal aile" söylemi altında ayrımcı, ataerkil ve muhafazakar devlet politikalarının resmileşmesi adına yeni bir dönemeçti. Erken yaşta ve zorla evlendirmeler; tecavüz failiyle gerçekleşen evliliklerin beş yıl boyunca "sorunsuz" ve "başarılı" bir biçimde sürdüğünün tespiti halinde suçun ortadan kalkması; eşin

ölmesi durumunda evlilikte edinilmiş malların eşit paylaşımı yerine sadece miras hakkının geçerli olması; şiddet mağdurları için şikayette belge ve/ya delil gösterme yükümlülüğünün getirilmesi gibi düzenlemeler içeren rapor, kadın hareketi tarafından çeşitli eylemler ve bildirilerle protesto edildi.

KİH, ilk kez gerçekleşen **SKH Üst Düzey Politik Forumu'na (*High Level Political Forum* - HLPF)** katıldı ve bu yeni kurulmuş BM mekanizmasına gölge rapor sunan örgütlerden biri oldu. Bunun sonucunda, Kadınların Temel Grubu'nun HLPF'de Gönüllü Ülke Gözden Geçirme Süreçlerindeki Rolü: 2016'dan Aldığımız Dersler ve 2017 için Yapabileceklerimiz başlıklı bir uluslararası webinar düzenledi. Aynı zamanda SKH'lerin kabulünün ilk yıldönümünde kamuoyunda farkındalık yaratmak için hazırlanan sosyal medya içerikleri, Hedef 5'e dair bilgi notu ve SKH'lere ilişkin videoları Türkçe çevirisiyle yaygınlaştırdı. Dernek, sonraki senelerde ***Karşılaşmalar*** adlı video serisine başladı. SKH'lere toplumsal cinsiyet eşitliği ile kesişim noktalarından bakan seri, eğitimden cinsel haklara, ekonomik haklardan çevre ve iklim değişikliğine, LGBTİ+ haklarından yerel yönetimlere, engelli haklarından kadına yönelik şiddete uzanan 16 ayrı konuda söyleşiler içeriyor.

2017

İzmir Büyükşehir Belediyesi, Karabağlar Belediyesi (İzmir), Kadıköy Belediyesi (İstanbul) ve Çankaya Belediyesi (Ankara) ile KİHEP Kurumsal İşbirliği Protokolü imzalandı. **Protokolü imzalayan belediye sayısı 10'a yükseldi.**

Lotus Kadın Derneği çoğunluğunu KİHEP'li kadınların oluşturduğu bir grup kadın tarafından kuruldu. Örgüt, hem Kocaeli'nde hem de 2023 yılında yaşanan deprem sonrası afet bölgesinde önemli işler gerçekleştirdi.

Yerel yönetimlerden ve özel sektörden gelen talepler doğrultusunda, KİHEP kurumsal işbirliği protokolünü imzalayan belediyeler başta olmak üzere, paydaş kurumlarda karma gruplar ile **Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (TCE) Seminerleri** uygulanmaya başlandı.

Bileşeni olduğumuz Kadınlar Birlikte Güçlü Platformu koordinasyonuyla yürütülen **Bu Yasalar Böyle Geçmez Kampanyası** ile kadın örgütleri, Nüfus Hizmetleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı'na ve Mağdur Hakları Yasa Tasarısı'na itiraz etti. Türkiye'nin dört bir yanındaki eylemlere rağmen erken yaşta evlendirme ve çocuk istismarının takipsiz ve cezasız kalmasına yol açabilecek, eşitlik ilkesine aykırı düzenlemeler yasalaştı.

KİH'in de katkı sunduğu **CEDAW Komitesi 35 sayılı Genel Tavsiye Kararı'nın kabulü,** toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti önlemenin bir uluslararası hukuk normu olarak kabul edilmesi; cinsel sağlık, cinsel haklar, doğurganlık hakları ve bu alanlardaki hak ihlallerini de içe-

recek şekilde şiddet tanımının genişletilmesi; şiddeti teşvik eden veya meşrulaştıran tüm yasa ve politikaların kaldırılması ve kadınların özerkliğinin teşvik edilmesi dahil, pek çok alanda devletlere sorumluluk yüklemesi açısından bir dönüm noktası niteliğindeydi.

Sekizinci CSBR Cinsellik Enstitüsü Kırgızistan'da düzenlendi. Önceki yıllarda Mısır, Nepal, Sri Lanka ve Tunus gibi ülkelerde düzenlenen eğitim, Asya, Afrika ve Ortadoğu'da 36 ülkeden gelen 150'den fazla örgütten hak savunucularını güçlendirmiş ve ilişkilendirmiş oldu.

2018

Referandumla kabul edilen başkanlık sistemi yürürlüğe girdi ve Meclis işlevsizleştirildi. 2013 yılından bu yana haklarımıza ve kazanımlarımıza yönelik artan tehditler, yükselen muhafazakarlık ve militarizm, mücadele alanlarımızı daha da kısıtlamaya başladı. Hak mücadelemizi yine de etkin bir şekilde devam ettirebilmek için üç stratejiye odaklandık: Yerelde yürüttüğümüz faaliyetleri güçlendirdik, uluslararası mekanizmalarda savunuculuğa devam ettik, ve muhalefet partilerine toplumsal cinsiyet konularını önceliklendirmeleri için baskı yapmaya devam ettik.

Bu tarihe kadar tamamlanmış 900'ü aşkın grupla KİHEP'e katılan kadınların sayısı 15.000'i aştı. Narlıdere Belediyesi (İzmir) ve Şişli Belediyesi (İstanbul) ile protokol imzalandı ve kurumsal belediye ortaklarımızın sayısı 13'e yükseldi.

KİHEP'li kadınlar İzmir'de Çiğli Kadın Platformu'nu kurdu.

Nisan ayında **Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı tekrar gündeme geldi.** Çocuklara yönelik cinsel istismar vakalarında cezaların artırılmasını ve kimyasal hadım gibi yöntemlerin kullanılmasını öneren tasarıya karşı KİH, 160'dan fazla kadın ve LGBTİ+ örgütünün imzaladığı bir bildiri yayınladı ve sosyal medya kampanyası düzenledi. Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere uygun yasal düzenlemelerin yapılmasını talep eden örgütler, iktidarı başta çocuk, kadın ve LGBTİ+ örgütleri olmak üzere ilgili tarafların katılımıyla, hak temelli, koruyucu ve önleyici tedbirleri içeren güçlendirici bir politika oluşturmaya çağırdı. Kadın hareketinin mücadelesi sonucunda tasarı geri çekildi.

Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi çerçevesinde Gözden Geçirilmesi sırasında 2017'de kurulan ve **koordinasyon grubunda yer aldığımız İstanbul Sözleşmesi İzleme Platformu, hak ihlallerini içeren Gölge Raporu'nu GREVIO Komitesi'ne sundu.** Sözleşmenin uygulanmadığına ve şiddetin önlenmesine yönelik politika ve uygulamaların eksik olduğuna dikkat çeken rapor, Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ve kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırma konusundaki siyasi irade eksikliğini ortaya koyuyordu. Platformun savunuculuk çalışmaları sonucu, GREVIO Komitesi raporunda 25 ayrı yerde gölge rapora atıfta bulundu. Komite Raporu, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınları aileye hapseden geleneksel

rollerle mücadelenin kadına yönelik şiddeti önlemede temel yaklaşım olması gerektiğini vurguladı. Bunların yanı sıra raporda silahlı çatışma ve OHAL sürecinin kadına yönelik şiddetle mücadeleyi engellediği, örgütlenme özgürlüğünü kısıtladığı ve göçmen kadınların hizmetlere erişiminde eşitlik sağlanması gerektiği de ifade edildi.

CSBR'ın Endonezya, Filistin, Malezya ve Türkiye'den vaka örnekleri içeren ***Sexual Politics in Muslim Societies*** **[Müslüman Toplumlarda Cinsellik Politikaları]** başlıklı araştırması e-kitap olarak yayınlandı.

İktidarın hukuk alanında kadın haklarına karşı sistematikleşen girişimlerinin yeni bir halkası olarak, Medeni Kanun'da boşanma durumunda bağlanan yoksulluk nafakasının sınırlandırılmasını öngören yasa tasarısı gündeme geldi. Bu girişimi durdurmak için oluşturulan ve kurucularından olduğumuz **Nafaka Teknik Çalışma Grubu "Kadınların Nafaka Hakkına Dokunmayın!" adlı bir bildiri yayınladı**. Grup Meclis'te çeşitli görüşmeler ve toplantılar gerçekleştirdi, parti genel başkanlarıyla görüştü, barolarla çalıştaylar düzenledi, bildiriler yayınladı. Kadınların deneyimlerine odaklanmak için "Nafaka Hikayesi" adıyla sosyal medya hesapları açıldı, bilgilendirici videolar yayınladı. Kadın hareketinin mücadelesi sonucunda tasarı 2019'da rafa kaldırıldı.

2019

İktidarın ve sağcı muhafazakar grupların toplumsal cinsiyet eşitliğine karşı ısrarlı söylemleri, nafaka hakkına saldırıları yeniden fitilledi. Muhafazakar medya ve yargı, nafakanın erkeklerin haklarını ihlal ettiğini ima eden konuşmalar yapmaya başladı.

Nafaka Teknik Çalışma Grubu, 160'tan fazla üyesi olan **Nafaka Hakkı Kadın Platformu**'nu kurdu. **KİH'in sekretaryasını yürüttüğü Platform, bir sosyal medya kampanyası ve bir bilgi notu hazırladı. Ayrıca, farklı alanlarda ünlü 100 kadının çağrıcısı olduğu bir imza kampanyası başlatarak 10 günde 10.000 imza topladı.** Platform temsilcileri, iktidar tarafından defalarca reddedilirken muhalefet parti liderleriyle, milletvekilleriyle ve kadın kollarıyla buluşma imkanı buldu. Bu ısrarlı savunuculuk ve farkındalık yaratma çalışması, söz konusu girişimin rafa kaldırılmasını sağladı.

2012-2018 tarihleri arasında gerçekleştirilen KİHEP, KİHE ve TCE Seminerleri saha uygulamalarını değerlendiren ***Bağımsız Etki Değerlendirme Araştırması*** yayınlandı. Araştırma, KİHEP ve KİHE'nin kadınların haklarını kullanabilmeleri konusunda %90'ın üzerinde olumlu etki yarattığını gösterdi. Araştırmaya göre, özellikle KİHEP katılımcılarının %85'i maruz kaldıkları fiziksel şiddeti durdurdu veya azalttı, %96'sı kadının insan hakları konusunda çevrelerinde kaynak kişi haline geldi ve %67'si bir kadın örgütlenmesine katıldı.

Nafaka Hakkı Kadın Platformu Çalışma Grubu toplantısı, 2019

Bir yıl önce kurulan Çiğli Kadın Platformu'nun talep ve gayretleri neticesinde Çiğli Kent Konseyi Kadın Meclisi kuruldu. Yürütme kurulunun çoğunluğunu KİHEP'li kadınlar oluşturdu.

Urla Kadın Dayanışma Derneği (URKAD) İzmir'de KİHEP katılımcıları tarafından kuruldu.

Üniversiteler, gençlik ve kadın örgütleri ve meslek odaları gibi yerel ortaklarla yedi ilde **600'den fazla katılımcıyla 12 TCE Semineri düzenlendi.** Seminerlerin bağımsız etki değerlendirmesi, katılımcıların %60'ının toplumsal cinsiyet ve şiddete dair bir algı geliştirdiğini, %80'inden fazlasının ise toplumsal cinsiyet konularında duyarlılığının arttığını gösterdi.

Türkiye'nin çeşitli illerinden gelen 65 KİHEP eğiticisinin katılımıyla gerçekleşen **KİHEP Eğitici Buluşması'nda** kadın hareketinin gündemi, saha uygulamaları ve eğiticiler arasındaki işbirliklerini güçlendirmek için stratejiler tartışıldı. Eğitici Buluşması'nın son gününde **İzmir Kadın Dayanışma Derneği ile birlikte İzmir'deki KİHEP katılımcılarının ve kadın örgütlerinin bir araya geldiği KİHEP Şenliği düzenlendi.** 450 kadının bir araya geldiği şenlikte yerel örgütlenmeye dair etkinlikler ve sanatsal aktiviteler gerçekleştirildi, katılımcılar KİHEP deneyimlerini paylaştı.

İktidarın ve hak karşıtı grupların sistematik bir biçimde yürüttüğü dezenformasyon kampanyalarıyla hakları tehdit etmesi, bizi araştırma temelli ve veriye dayalı savunuculuk çalışmalarını yoğunlaştırmaya yöneltti. Anaakım medyada yer almanın giderek zorlaşmasıyla

Nafaka Hakkı Kadın Platformu Meclis Görüşmeleri, 2019

bilgiyi yaygınlaştırmada ve eylem örgütlemede sosyal medya araçlarını kullanmaya ağırlık verdik. Yeni medya araçları üzerinden feminist bilgi ve kampanya içeriklerimiz, görseller ve videolar ile düzenli olarak desteklendi. Dijital araçlarla çevrimiçi imza kampanyaları ve *hashtag* eylemleri örgütlendi. Çok dilli çalışarak yerel, ulusal ve uluslararası mücadeleler arasında köprü kurma çabalarımız devam etti.

KİH ve Kadın Koalisyonu'nun çekirdek ekibini oluşturduğu Türkiye Pekin+25 Kadın Platformu, 60'tan fazla kadın örgütünün katılımıyla kuruldu. Grup, uluslararası düzeyde pek çok kadın örgütünün de sahiplendiği "Küresel Bağımsız Bir Kadın Kuruluşu" önerisini ortaya koydu. Uluslararası toplumsal cinsiyet eşitliği izleme organlarının giderek daha fazla iktidar ilişkileri üzerinden tanımlandığı, dolayısıyla devletlere karşı güç kaybettiği ve yükselen otoriterliğin ve hak karşıtı hareketlerin ciddi bir tehdit oluşturduğu analiziyle yola çıkan platform, devletlerin kadının insan haklarına ilişkin uluslararası hukuk normlarına uyumunu denetleyebilen, şikayet alabilen ve devletleri uluslararası normlara uymaya çağırabilen bağımsız bir küresel kadın kurumunun kurulması için gerekli teorik çerçevenin oluşturulmasına dair öneriler geliştirdi.

SKH Üst Düzey Politik Forumu ve Türkiye'nin Gönüllü Ülke Gözden Geçirme ve Raporlama süreci kapsamında savunuculuk çalışmaları en temel uluslararası faaliyetlerimizden oldu. KİH yedi kadın örgütüyle birlikte, ulusal bir SKH mekanizmasının kurulması ve toplumsal cinsiyet eşitliği için Hedef 5'in bütünlüklü stratejiler ve hükümet politikalarıyla

uygulanması ve yerelleştirilmesi çağrısı yapan gölge raporun yazımında yer aldı ve rapor için lobicilik çalışmalarına katıldı. Kadın hareketinin en temel eleştirilerinden biri, iktidarın son dakikada toplumsal cinsiyet eşitliğini On Birinci Kalkınma Planı'ndan çıkarmasına ilişkindi.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ne, bölgesel ve küresel inceleme süreçlerine ve STK'ların katılımına dair bilgi içeren, Türkçe olarak hazırladığımız kapsamlı bir web sitesi olan **hedef5.org** yayına girdi.

Feminist Buluşmalar adlı bir panel serisi düzenlemeye başladık. Yeni feminist tartışma alanları açmayı ve gençleri bu tartışmalara dahil etmeyi amaçladığımız buluşmaların temaları sırasıyla, "Eşitlik", "Farklılıklarımız", "Post-Truth ve Kötülük", "Dayanışmayı Örgütlemek" ve "Kız kardeşlik" başlıklarını taşıyordu.

CSBR'ın 2009'dan beri örgütlenen Ortak Mücadele Hep Birlikte (ODOS) Kampanyası kapsamında, 2019 ve sonrasında Kaos GL ile birlikte "Dayanışma Yaşatır" etkinlikleri yapmaya başladık. İlk etkinliğimiz kadın ve LGBTİ+ haklarına yönelik artan saldırılara karşı birlikte mücadele yolları aramak amacıyla düzenlediğimiz bir çalıştay oldu.

2020

Covid-19 pandemisi tüm dünyayı etkisi altına aldı. Pandeminin sosyal ve politik etkisini en çok hisseden kesimlerden biri sivil toplum oldu. Yüz yüze faaliyetlerin tamamen yasaklanması politik bir baskı aracı olarak da kullanıldı. KİHEP saha çalışmaları sekteye uğradı. Buna rağmen 2020 sonu itibariyle programa katılan kadınların sayısı 16.000'i aştı.

İzmir'de, Çeşme Kadın Dayanışma Derneği (ÇEKADDER) KİHEP'li kadınlar tarafından kuruldu. Mersin'de, genel yayın yönetmenliğini ve yazar kadrosunun çoğunluğunu KİHEP katılımcılarının üstlendiği çevrimiçi *Kadından Haber Gazetesi* yayın hayatına başladı.

2016'dan beri iktidarın farklı şekillerde müdahale etmeye çalıştığı TCK madde 103 kapsamında, aradaki yaş farkının 15'in üstünde olmaması ve "evliliğin gerçekleşmesi" halinde çocuklara yönelik cinsel istismar suçunu işleyen erkeklerin affını sağlayacak yasa değişikliğinin ocak ayında Meclis'e getirileceği haberleri basına yansıdı. Evlilik içi tecavüz, zorla ve erken yaşta evlendirme ve çocuk istismarı gibi ağır hak ihlallerini ve suçları meşrulaştıracak bu girişime karşı **TCK 103 Kadın Platformu, Nafaka Hakkı Kadın Platformu ve Kadınlar Birlikte Güçlü ile beraber 48 ilde eşzamanlı protestolar gerçekleştirildi**. KİH'in platform temsilcileriyle İstanbul'da organize ettiği basın toplantısına siyasi partilerden temsilcilerin, gazetecilerin ve feministlerin de aralarında bulunduğu 100'ün üzerinde kişi katıldı. 198 kadın ve LGBTİ+ örgütünün imzası ile bir bildiri yayınlandı ve sosyal medya kampanyası yürütüldü. Konu hükümetin gündeminde kalsa da öneri kadın hareketinin çabaları sayesinde rafa kaldırıldı.

Çocuk İstismarının Affı Olmaz! Basın Toplantısı, 2020

Nafaka Hakkı Kadın Platformu ile birlikte çalışarak kadınların nafaka hakkına dair dört farklı gönderi paylaştığımız sosyal medya kampanyasında gönderiler toplam 3.300.000 kişiye ulaştı.

Ceza İnfaz Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, pandemi gerekçe gösterilerek Cumhurbaşkanı'nın talimatı üzerine aceleyle Meclis'e getirildi. Tüm itirazlarımıza ve yaygın kampanyalarımıza rağmen gerçekleşen yasa değişikliği, kapalı cezaevlerinde infaz süresini kısalttı ve kadına yönelik fiziksel şiddet suçundan hüküm giyenler de dahil olmak üzere açık cezaevlerinde bulunan tüm hükümlüler "izin" adı altında serbest bırakıldı.

Dönemin AKP Genel Başkan Yardımcısı **Numan Kurtulmuş, İstanbul Sözleşmesi'ni toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelim kavramlarından ötürü hedef gösterdi** ve bu kavramların "milli" değerlere uygun olmadığını söyleyerek sözleşmeden çekilme ihtimalini dile getirdi. Bu açıklama Cumhurbaşkanlığınca desteklendi ve sözleşme ile ilgili kararın 5 Ağustos'ta gerçekleşecek AKP Merkez Yönetim Kurulu toplantısında verileceği haberi yayıldı. KİH, EŞİK Platformu, İstanbul Sözleşmesini Uygula Kampanya Grubu gibi ağlar üzerinden yürütülen kampanyalarda aktif olarak yer aldı. İstanbul Sözleşmesi karşıtı propagandaya karşı sözleşme hakkında doğru ve anlaşılır bilgiyi yaygınlaştırmak ve toplumun sözleşmeyi sahiplenmesini sağlamak üzere dijital bir kampanya başlattı. Yüzbinlerce kullanıcıya ulaşan Türkçe, İngilizce, Arapça, Kürtçe ve Farsça sosyal medya postları, üç video, bir animasyon filmi ve bir broşür hazırladı. Ayrıca, iptal girişimine karşı direnişi kamuoyunda yaygınlaştırmak ve sokakta

Çocuk Cinsel İstismarı Affından Vazgeçin Eylemi, İstanbul, 2020

Evrensel, 11 Temmuz 2020

görünür kılmak amacıyla **İstanbul Sözleşmesine ilişkin 20.000 broşür bastırıp Türkiye'nin her yerinde yaygınlaşmasını sağladı.** Belediyeler, kent konseyleri, kadın ve LGBTİ+ örgütleri ve sendikalar dahil 35 kurum broşürü yerellerde dağıttı.

Yaklaşık 15 yıldır yayın hayatını sürdüren KİHEP'in süreli yayını ***Kadınlarla Mor Bülten*, 35. sayısı itibariyle daha kapsamlı bir dijital dernek bülteni haline gelecek şekilde, bir web sitesi olarak yapılandırıldı.**

2021

2019 yerel seçimleri sonrası İBB ile sürdürdüğümüz işbirliğimiz çerçevesinde **12. KİHEP Eğitici Eğitimi gerçekleştirildi.** Eğitimin ardından İstanbul'da dokuz yeni belediyede KİHEP uygulamaları başladı ve KİHEP İşbirliği Protokolü imzalayan kurum sayısı 18'e yükseldi.

Çanakkale Kepez Belediyesi'nde yürütülen KİHEP grup çalışmalarının ardından katılımcılar, **Kepez Özgür Kadın Dayanışma**'yı kurdu. İstanbul Küçükçekmece Belediyesi'nde el sanatları çarşısı projesine dahil olan kadınlar da KİHEP'e katılarak **Hünerli Eller Çarşısı Kadın Grubu'**nu oluşturdu.

Futbol deneyimi olmayan kadınları futbolla tanıştırıp spor aracılığıyla kadın güçlenmesini sağlamayı hedefleyen **Arkadaşını Al Gel** platformu, İstanbul'da, bir KİHEP eğiticisi tarafından kuruldu. Birçok kentte kadınları futbolla bir araya getiren platform halen harika maçlar organize ediyor.

TCE Seminerleri'nin içerikleri kadın örgütleri, belediyeler ve özel sektördeki gruplar ile çevrimiçi uygulanabilecek şekilde yeniden düzenlendi ve Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği, Ege Kadın Meclisi ve Şerife Bacı Kadın Platformu'yla 60 çevrimiçi seminer gerçekleştirildi. TCE Seminerleri'ne katılan kişi sayısı 5.000'i aştı.

Salgında Kadın Olmak: Covid-19 Salgınının ve Kamusal Alan Kısıtlamalarının Kadınlar Üzerindeki Etkilerinin Haklar Bağlamında Değerlendirilmesi araştırması yayınlandı. Araştırma bulguları pandeminin kadınların sağlığını, özellikle de ruh sağlığını ve ekonomik durumlarını olumsuz yönde etkilediğini, kadınlar üzerindeki bakım yükünü ciddi oranda artırdığını, kadına yönelik şiddetin yaygınlığının ise aynı ölçüde sürdüğünü gösterdi.

Kadınların nafaka hakkına yönelik saldırılar ve dezenformasyon kampanyasıyla mücadele etmek için KİH, Konda'nın nafaka araştırmasına dayalı "Nafaka Nedir?" ve "Nafaka Hakkı ile İlgili Veriler" isimli iki infografik video yayınlandı.

20 Mart 2021 tarihinde gece 02.30'da Resmi Gazete'de yayınlanan 3718 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekildiği duyuruldu. Saatler içinde bir

12. Eğitici Eğitimi, 2021

araya gelen kadın ve LGBTİ+ örgütleri çeşitli kanallardan kampanyalar örgütlemeye başladı. Türkiye'nin dört bir yanında kararı protesto eden sokak eylemleri düzenlendi. BM, AB ve Avrupa Konseyi organları kınama mesajları yayınladı ve uluslararası feminist örgütler dayanışma mesajları paylaştı. KİH, 20 Mart itibariyle gerçekleşen tüm gelişmeleri çevrimiçi bir kronoloji tutarak **istanbulsozlesmesi.org** sitesinde yayınladı.

Dernek, **İstanbul Sözleşmesi Hepimizin** adlı ülke çapında bir sosyal medya kampanyası örgütledi. Sosyal medya görselleriyle başlatılan kampanya, 33 ünlünün birbirlerini İstanbul Sözleşmesi için ses çıkarmaya davet ederek bir zincir oluşturduğu *hashtag* eylemiyle devam etti. *Hashtag* 2.3 milyon erişime ulaştı. Aynı zamanda "İstanbul Sözleşmesi'nden Vazgeçmiyoruz!" sloganı, haziran ayının son haftası boyunca Türkiye genelinde 16 belediyenin işbirliğiyle billboardlarda yer aldı.

KİH olarak yaptırdığımız **57.000 İstanbul Sözleşmesi maskesi 24 şehirde dağıtıldı**. Maskelerimiz 1 Temmuz'da gerçekleştirilen "İstanbul Sözleşmesi'nden Vazgeçmiyoruz! Bizim İçin Bitmedi" eylemi, 25 Kasım Eylemi ve Maltepe'deki İstanbul Sözleşmesi Mitingi gibi çeşitli kadın eylemlerinde de kullanıldı. Uluslararası arenada ise Wendy Sherman (ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı), Irene Montero (İspanya Eşitlik Bakanı), Marjanne de Kwaasteniet (Hollanda Ankara Büyükelçisi) gibi siyasetçiler de, kampanyamıza desteklerinin bir göstergesi olarak maskelerimizi taktı.

Sözleşmeden geri çekilme kararının hemen ardından KİH; Hafıza Merkezi Berlin, Kadın Koalisyonu Uluslararası Çalışma Grubu, Kaos GL, Mor Çatı ve bağımsız feministlerle birlikte **İstanbul Sözleşmesi İçin Birlikte (#United4IstanbulConvention) Kampanyası'nı başlattı.**

Kadıköy/İstanbul, 2021

Cumhuriyet, 20 Haziran 2021

İspanya Eşitlik Bakanı, "İstanbul Sözleşmesi Bizim" maskesi taktı

İspanya Eşitlik Bakanlığı'nın Twitter hesabından yapılan paylaşımda ise, Şehnaz Kıymaz Bahçeci'nin, yayında "İstanbul Sözleşmesi Bizim" sloganının Türkiye'de ne anlam ifade ettiğine ilişkin yaptığı açıklamadan bir kesit paylaşıldı.

İspanya Eşitlik Bakanı Irene Montero Gil, Türkiyeli kadın ve LGBTİ+'larla dayanışma içinde olduğunu belirtmek için "İstanbul Sözleşmesi Bizim" maskesi taktı.
İspanya Eşitlik Bakanlığı (Ministerio de Igualdad) tarafından 'İstanbul Sözleşmesi Hayat Kurtarır' (İstanbul Convention Save Lives) mottosu ile YouTube üzerinden yayımlanan, "10 Yıllık İstanbul Sözleşmesi: Kurumlar ve Feminist Hareket Arasındaki Diyalog" (10 años del Convenio de Estambul: diálogo entre las instituciones y el movimiento feminista) başlıklı yayınına, İspanya Eşitlik Bakanı Irene Montero Gil ve Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği'nden Şehnaz Kıymaz Bahçeci katılım sağladı.

"İstanbul Sözleşmesi Bizim"

Yayında, İstanbul Sözleşmesi ve yükselen hak karşıtı hareketler üzerine konuşuldu. Şehnaz Kıymaz Bahçeci ile beraber İstanbul Sözleşmesi'nin önemine dikkat çeken Gil, Türkiyeli kadınlara ve LGBTİ+ bireylere destek vermek için "İstanbul Sözleşmesi Bizim" maskesi taktı.

İspanya Eşitlik Bakanlığı'nın Twitter hesabından yapılan paylaşımda ise, Şehnaz Kıymaz Bahçeci'nin, yayında "İstanbul Sözleşmesi Bizim" sloganının Türkiye'de ne anlam ifade ettiğine ilişkin yaptığı açıklamadan bir kesit paylaşıldı.

Ne olmuştu?

Türkiye, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile 20 Mart 2021 Cumartesi İstanbul Sözleşmesi'nin tek taraflı olarak feshedildiğini duyurdu. Fesih kararı 23 Mart 2021 Pazartesi günü Avrupa Konseyi'ne de bildirildi.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'ndan yapılan açıklamada "Fesih kararının" nedeni olarak "Sözleşme'nin eşcinselliği meşrulaştırıyor olması" iddia edildi.
Kadınlar ve LGBTİ+ hareketi, 20 Mart'tan beri Türkiye'nin birçok ilinde İstanbul Sözleşmesi'ni savunmaya devam ediyor.

İstanbul Sözleşmesi hakkında

Tam adı "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi" 11 Mayıs 2011'de İstanbul'da imzaya açıldı ve ilk imzalayan ülke Türkiye oldu. Sözleşme 1 Ağustos 2014'te yürürlüğe girdi.
Sözleşme, "kadına yönelik şiddet", "aile içi şiddet", "kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet", "kadın" kavramlarını tanımlıyor.
Uluslararası alanda kadına yönelik ve aile içi şiddetle ilgili ilk bağlayıcı belge olma özelliğini taşıyan sözleşme şunları içeriyor:
İstanbul Sözleşmesi psikolojik şiddet, ısrarlı takip, fiziksel şiddet, tecavüz, zorla evlendirme, kadın sünneti, kürtaja zorlama, zorla kısırlaştırma, tecavüz ve taciz dahil cinsel şiddet olmak üzere kadına yönelik şiddetin tüm türlerini kapsıyor.

Sözleşme çerçevesinde ev içi şiddet, aynı evde yaşıyor olsun ya da olmasın mevcut ya da eski eş ya da partnerler arasında yaşanan her türlü şiddet edimini içerecek şekilde kadının korunmasını esas alıyor.

Kadınları konumlandırırken "aile" olmayı, evlilik birliği içinde bulunmayı ya da aynı evi paylaşıyor ya da paylaşmış bulunmayı gerektirmiyor.
Sözleşmenin getirdiği yükümlülükler öncelikle devlet görevlilerine yönelik. Devlet kendi adına hareket eden görevlilerinin İstanbul Sözleşmesi'nin gereklerini yerine getirmesini sağlamak zorunda.
Devletlerin sorumluluğu bununla sınırlı değil. Şiddeti gerçekleştiren ister kadının sevgilisi, ister kocası, ister babası, ister patronu olsun, yani kim olursa olsun şiddetin önlenmesi, soruşturulması, cezalandırılması, zararın tazmin edilmesi yükümlülüğü de devlete ait. **(Bianet)**

Mersin Kadın, 11 Haziran 2021

Yeni rapor: ‘Kadınlar kürtaj hakkı konusunda hemfikir’

Kadınların Üreme Sağlığı Hizmetleri ve Kürtaj Deneyimleri Araştırma Raporu yayınlandı.
“Hem hamilelik, annelik olgusunun güvel hem de kürtaj olurken hiç ürülmedim” (MK9,40)

“Kürtaj bence serbest bırakılmalı. Kürtaj bende kötü bir şey uyandırıyor. Yani çok rahatsız ediyor o fikir. Ona konuştuktan sonra gözümde canlanan o tablo. Çok kötü hissettirmesine rağmen bunun serbest bırakılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü işte diyorum ya kadın benim gibi düşünmek zorunda değil. Ben Allah’ın nasip ettiği bir can olduğunu düşünüyorum. (MK 22, 34)”

Kadının İnsan Hakları - Yeni Çözümler Derneği için Dissensus Araştırma tarafından yürütülen Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı’nın da katkı sağladığı Kadınların Üreme Sağlığı Hizmetleri ve Kürtaj Deneyimleri araştırmasının sonuçlarının tartışıldığı tanıtım toplantısı gerçekleşildi.

3 Aralık 2021 Cuma günü gerçekleşen toplantı Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı’nın Selime Büyükgöze’nin konuşmasıyla başladı.

Selime Büyükgöze şöyle dedi:

“Türkiye’de isteğe bağlı kürtaj 10 haftaya kadar hala yasal. Ancak biz başka pek çok alanda olduğu gibi, kürtaj hakkında da bu yasal hak ile yasanın uygulanması arasında devasa bir fark olduğunu görüyoruz. Bugün pek çok hastanede de yasal değil yasak diyenle yanlış bilgi verildiğini de görebiliyoruz.

“Kürtaj konusunu konuşurken kadınların bedenleri üzerindeki denetimi bu şekilde daha kapsamlı bir şekilde konuşmamız, kadınların kendi bedenleri ve cinselliği ile kurduğu ilişkiden istemeyen gebeliğe doğru giden yolu görmemiz ve daha sonra istemeyen gebeliğin de sonlandırılmasının devlet eliyle yorlaştırılması olarak okumamız gerekiyor.”

“Bütüncül çerçeve çizdik”

Toplantı Dissensus Araştırma’dan Nükhet Sirman ve Feyza Akınerdem’in yazdığı raporu sunmayla devam etti. Nükhet Sirman araştırmanın çerçevesini anlattı, şunları söyledi:

“Kürtaj yaklaşımın kendisiyle kürtaj yaklaşımın doğurganlıkla bağlantısının kadının bedeni ile olan ilişkisine bakarak daha bütüncül bir çerçeve çizmeye çalıştık. Yani kürtaj doğurganlığın, doğurganlığı da bedenin içerisine yerleştirmeye çalıştık.”

“Yeni stratejilere vesile olsun”

Ardından konuşmaya başlayan Feyza Akınerdem raporda öne çıkan bulgulardan bahsetti şöyle dedi:

“Kadınların kendi yaşadıklarına dair anlatılarının bütüncül bir şekilde patriyarkayı tarif etmelerini gördük. Kadınlar bedenleri ile ilgili kararları kendileri almak ve bu noktada destek ve onay görmek istiyorlar.

Ardından Kadının İnsan Hakları - Yeni Çözümler Derneği’nden Ash Elif Sakallı konuşarak “Bu araştırmayı yaptırırken, kürtajın 2012’den beri engellenmesinin ötesinde kriminalize edilmesinin karşısında kadınların kürtaja nasıl yaklaştıklarını anlayabilmek ayrıca beden, cinsellik, doğum konularında nasıl düşündüklerini ve neler deneyimlediklerini görebilmek istedik.” dedi.

“Bu araştırmanın kadınların beden, cinsellik, doğum ve kürtaj konusundaki deneyim, algı ve duygu dünyalarını ön plana çıkarırken Türkiye’de yasal ama erişilebilir olmayan kürtaj hakkını savunmak ve etkili feminist yöntemlerle mücadele ve savunuculuk stratejileri belirlemeye katkı sunmasını diliyoruz. Ayrıca araştırma sonuçlarının kürtaj hakkı konusunda yürütülecek feminist mücadelemizi güçlendirmesini ve yeni stratejiler geliştirmemize vesile olmasını ümit ediyoruz.

Rapordan öne çıkanlar

Araştırmada konuşulan kadınların çoğu kürtaj konusunda farklı yargıları olsa da böyle bir seçeneğin var olması gerektiği hakkında hemfikir oldu. Katılımcılardan yalnızca biri kürtajın tamamen yasaklanması gerektiğini savundu.

Araştırmaya katılan kadınların büyük bir çoğunluğunun kürtajın tamamen serbest olmasından yana değil. Hatta sınırı, eş, ebeveyn izni ve sağlık gerekçeleri konusunda farklı bakış açıları olsa da çoğunluk için bir sınır var.

Araştırmaya katılan kadınlara hamilelik, doğum, kürtaj, ilaçla kürtaj, sağlık sistemi ve doğurganlık hakları konularında neler bildikleri soruldu. Yanıtlar değerlendirildiğinde kadınların bilgilerinin kaynağının ağırlıklı olarak kendilerinin ve çevrelerindeki deneyimleri olduğu görülüyor. (Bianet)

Mersin Kadın, 10 Aralık 2021

Pandemi kadınların ruh sağlığını bozdu!

“Salgında Kadın Olmak Araştırması”nın sonuçlarına göre; salgın sürecinde kadınlar sağlık hizmetlerine erişimde zorlandı, yoksullaştı, ev içi iş yükü arttı, salgın öncesinde de çok yaygın bir şekilde var olan ev içi şiddete maruz kaldı

Ev içi şiddet arttı

Araştırmada salgın öncesindeki bir yıl içinde eşi, partneri olan kadınların yüzde 97’si, salgın sonrasında ise yüzde 99’u en az bir kez eşi, partneri tarafından şiddete maruz kaldığını belirtti.

ÇİĞDEM YILMAZ İstanbul

Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği (KİH-YÇ), Kovid-19 salgınının Türkiye’de en etkili olduğu Mayıs ve Haziran aylarında kadınların hayatını nasıl etkilediğine ilişkin bir araştırma yaptı. Sağlık, ekonomik durum, hakim enerji ve şiddet başlıkları altında Türkiye’deki kadınların salgın öncesindeki ve sırasındaki durumlarını ortaya koymayı amaçlayan araştırma aynı zamanda kadınların bu alanlarda yaşadıkları sorunlarla hangi yöntemleri kullanarak baş ettiklerini de gösteriyor. Optimist Araştırma Şirketi tarafından saha çalışmasının yürütüldüğü araştırmada, Türkiye’nin 81 ilinden toplam bin 201 kadınla telefon görüşmeleri yapıldı.

Psikoloji bozuldu

Araştırma bulgularına göre; Kovid-19 salgınında kadınların genel sağlık durumunun olumsuz etkilendiği ancak ani çarpıcı sonucun kadınların ruh sağlıklarındaki değişimde olduğu görüldü. Salgın öncesi ruh halini “çok iyi ve iyi” olarak tanımlayan kadınların oranı yüzde 79 iken, bu oran salgın sonrasında yüzde 30’a düştü. 100 kadından 40’ı salgın sırasında genel sağlık hizmetlerine erişimde ilgili sorun yaşadığını söylerken, sorun yaşayan 100 kadından 20’si ise çözüm bulamadığını ifade etti. Salgın süresince kadınların yüzde 7’si cinsel sağlık ve doğurganlık sağlığı ile ilgili jinekoloğa gitme ihtiyacı duyduklarını belirtti. Kadınların yüzde 16’sı salgın sırasında cinsel sağlık ve doğurganlık sağlığı hizmetleri ve ilaca erişim ile ilgili sorun yaşadığını ifade etti. Sorun yaşadığını söyleyen 100 kadından ancak 16’sı sağlık kuruluşlarından hizmet alabildiğini dile getirdi.

Her evde az bir işsiz

Salgın öncesinde ekonomik durumunu “orta halli” olarak tanımlayan kadınların oranı yüzde 86 iken salgın sonrası bu oran yüzde 60’ya düştü. Aradaki yüzde 20’lik kesim ise durumunu “yoksul veya çok yoksul” olarak tanımlamaya başladı. Araştırmanın sonuçlarına göre her üç hanedan birinin salgın sebebiyle ekonomik olarak sarsıldığı görülüdü. Salgın nedeniyle hanelerin yüzde 34’ünde en az bir kişinin işten çıkarıldığı, ücretsiz izne çıkarıldığı ya da işinin durduğu katılımcılar tarafından ifade edildi.

Borçlandılar

Salgın başlaktıktan sonra kadınların yüzde 73’ü ekonomik sorun yaşadığını belirtti. Sorun yaşayan yaklaşık her iki kadından biri, sorunlar karşısında çözümsüz kaldığını belirtti. Bu süreçte karşılaşılan ekonomik sorunlarla nasıl başa çıktıkları sorulduğunda, ekonomik sorun yaşadığını söyleyen her 100 kadından 12’si kamu kurumlarından destek aldığını; 41’i aile, akraba, arkadaş ya da bankalara borçlandığını; 11’i birikimlerini harcadığını; 15’i ise mamullarını kısttığını belirtti.

İş yükü arttı

Araştırma, salgının kadınların ev içi ücretsiz bakım emeğinin artmasına neden olduğunu ortaya koydu. Kapanmalar, okulsuz kalan çocuklarına göre, salgın öncesi kadınların yüzde 16’sı evdeki işlere dört saat ve üzeri zaman ayırırken salgın döneminde ise bu oran yüzde 42’ye çıktı. Araştırmada, her 100 kadından 72’si bakım ve ev işleriyle ilgili zorluk yaşadığını belirtti. Bu zorluklarla nasıl baş ettikleri sorulduğunda, yüzde 28’i eşinden, partnerinden, yüzde 24’ü çocuklarından, yüzde 10’u evdeki diğer kişilerden destek talep ettiğini, yüzde 17,2’si işleri ertelediğini ve iş yavaşlattığını, yüzde 17’si ise herhangi bir çözüm bulamadığını ya da bu konuda bir şey yapmadığını ifade etti.

Milliyet, 6 Şubat 2021

“1 Temmuz’da, resmi olarak sözleşmeden çekildiğimiz gün, bütün saldırılara rağmen inanılmaz bir eylem oldu. Gerçekten hepimiz için coşkulu bir gündü. Neticede çekilmiş olduk, ama İstanbul Sözleşmesi’nin bilinirliği arttı, toplum tarafından sahiplenildi. Ayrıca gerçekten bütün engellemelere rağmen sokak dahil bütün araçları etkin bir şekilde kullandığımız, hareketin daha da güçlendiği ve bir arada durduğu eylemler yaptık. Hep beraberdik, LGBTİ+’lar, kadınlar, Kürt hareketi... O bizi canlandırdı ve umudumuzu da ayakta tuttu diye düşünüyorum.”

Berfu (Şeker)

Kesişimsel bir perspektifle hareket eden bu uluslararası kampanya, İstanbul Sözleşmesi’ne karşı saldırıların tekil birer vaka değil toplumsal cinsiyet eşitliği, insan hakları ve demokratik değerleri hedef alan küresel saldırıların bir sonucu olduğunu vurguluyor ve ülkeler arası dayanışmayı örgütlemeyi amaçlıyordu.

United 4 Istanbul Convention Kampanyası, sözleşmenin imzaya açılmasının 10. yıldönümü olan 11 Mayıs’ta, bir basın metni ve sosyal medya eylemiyle başladı. KİH’in sekretaryasını üstlendiği kampanya çerçevesinde 1 Temmuz’da uluslararası bir çevrimiçi eylem çağrısı yapıldı. Sosyal medya içerikleri Almanca, Arapça, Hırvatça, İngilizce, İspanyolca, İtalyanca, Kürtçe, Slovakça ve Türkçe olarak dokuz dilde paylaşıldı. Kullanıcıların bir simge seçerek istedikleri dayanışma mesajıyla bir konum işaretledikleri çevrimiçi bir harita oluşturuldu. Toplam 63 ülkeden yaklaşık 2.000 kişi kendini haritaya *pin*ledi. Ayrıca kampanya grubu, toplumsal cinsiyet ve hak karşıtı hareketlerin saldırılarına karşı bütünlüklü bir söylemi sürdürürken kesişimsel ve ulus aşırı dayanışma yoluyla ne gibi stratejiler üretilebileceği üzerine 100 katılımcılı küresel bir forum düzenledi.

KİH’in İstanbul Sözleşmesi’nden Türkiye’nin çekilmesine ilişkin Cumhurbaşkanı Kararı’nın iptaline dair açtığı davada yürütmesinin durdurulması talebi **Danıştay tarafından reddedildi**. Dernek bu karara itiraz etti.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı işbirliğiyle Dissensus Araştırma tarafından gerçekleştirilen ***Kadınların Üreme Sağlığı Hizmetleri ve Kürtaj Deneyimleri Araştırma Raporu*** Türkçe ve İngilizce olarak yayınlandı. Araştırma raporunun öne çıkan bulgularını derlediğimiz video, 2023 Ocak ayı itibariyle yaklaşık 355.000 görüntüleme aldı. Araştırma, kürtaja ve üreme sağlığı politikalarına ilişkin Türkiye'deki mevcut durumu ortaya koyarak kadınların sağlık hizmetlerine erişimini iyileştirmek için politika önerilerinde bulunuyor. Kadınlar devletin fiili yasağını, hizmete erişimin kısıtlılığını ve yargılayıcı tutumları temel engeller olarak tarifliyor. Araştırma bulgularına göre kürtaj konusunda farklı yargılara sahip olsalar da çoğu kadın patriyarkal toplum ve hayat koşullarının güvencesizliği sebebiyle kürtajın bir seçenek ve hak olması gerektiğini düşünüyor. Neredeyse hepsi "kürtaj kadının kararıdır" diyor.

CSBR adına KİH ve Kaos GL, BM Kadına Yönelik Şiddet (KYŞ) Özel Raportörü tarafından düzenlenen lezbiyen, biseksüel ve trans kadınlara yönelik şiddete ilişkin tematik öncelik istişare toplantısına davet edildi. Akademisyenler, sivil toplum temsilcileri, BM ve uluslararası kuruluşlardan paydaşlarla gerçekleştirilen toplantıda Özel Raportör, yerli kadınlara yönelik şiddet, iklim değişikliği bağlamında afet riskini azaltma ve afete müdahale kapsamında kadına şiddet, psikolojik şiddet ve son olarak toplumsal cinsiyet temelli şiddet ile cinsel yönelim, cinsiyet kimliği arasındaki kesişimleri önceliklendireceğini açıkladı.

KİH CSBR'ı temsilen, Hakların Evrenselliği Gözlemevi (*The Observatory on the Universality of Rights* - OURs) Çalışma Grubu'nun AWID sekretaryası altında gerçekleştirdiği savunuculuk faaliyetlerine devam etti. OURs, hak karşıtı grupların uluslararası insan hakları sistemine olan etkilerine dair tespitlerini paylaşmak üzere BM Özel Raportörleriyle bir toplantı düzenledi.

2022

13. KİHEP Eğitici Eğitimi'nin ardından KİH, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER) ile protokol imzaladı. Böylece KİHEP Kurumsal İşbirliği Protokolü imzalanan örgütlerin sayısı 20'ye (17 belediye, bir kadın örgütü, bir meslek örgütü ve bir sendika) ulaştı.

Engelli kadınların, dezavantajlı kesimlerin ve genel olarak bütün kadınların hak mücadeleleri konusunda farkındalık yaratmayı amaçlayan ve yazılı ve sesli olarak aylık yayınlanan ***Umudun Kadınları Dergisi***, KİHEP eğitici ve katılımcıları tarafından kuruldu.

Farklıyız Eşitiz Derneği (Fark-Et) çocukları ve kadınları içinde bulundukları psikososyal sorunları çözmeleri için desteklemek ve şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, sosyal dışlanma, ayrımcılık gibi alanlarda çalışmalar yürütmek üzere, aynı zamanda ruh sağlığı uzmanı olan KİHEP eğiticileri ve katılımcıları tarafından Çanakkale'de kuruldu.

BM Kadın Birimi (UN Women) Genel Merkezi ve Türkiye Ofisi'nin işbirliğiyle KİH, **TCE ve Makro Ekonomi: Makro Ekonomiye Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Bakmak** başlıklı üç günlük bir atölye gerçekleştirdi. Sekiz siyasi partiden, sendikalardan ve kadın örgütlerinden katılımcılarla gerçekleşen atölye, yaklaşan yerel seçimler için kapasite geliştirmeyi amaçlıyordu. Eğitimden önce, UN Women'ın *Toplumsal Cinsiyet ve Ekonomi Eğitim Rehberi* başlıklı el kitabının Türkçe çevirisi tamamlandı. Atölye, makroekonomi ve mor ekonomi, uluslararası makroekonomik eğilimler ve bunların ulusal ekonomilere etkisi ve son olarak kadınların emek piyasasına erişimi üzerine oturumlar içeriyordu.

KİH, Türkiye CEDAW Sivil Toplum Yürütme Kurulu'nun bir parçası olarak **Türkiye'nin 8. Periyodik CEDAW Gözden Geçirilme sürecinde hazırlanan Gölge Rapor'a katkı sundu ve savunuculuk faaliyetlerinde bulundu.** Komite'nin Nihai Görüşleri, İstanbul Sözleşmesi'nin yanı sıra Gölge Rapor'da bahsi geçen 12 konunun da altını çizdi. Bunlar arasında pandeminin toplumsal cinsiyet temelli şiddet üzerindeki etkileri; adalete erişimde yaşanan zorluklar; şiddete maruz kalanlar için destek mekanizmalarının yetersizliği; çocuk yaşta, erken ve zorla evliliklerin önlenmesinin önemi; kamusal ve siyasi hayata, eğitime ve istihdama katılım için tavsiyeler; güvenli kürtaj hakkına yönelik fiili engeller; nafaka hakkına saldırılar; artan kadın yoksulluğu ve kadının insan hakkı savunucuları ile sivil topluma yönelik baskılar yer aldı.

Kadın hareketi, kadının yoksulluk nafakasını kısıtlamaya yönelik olası bir girişime karşı savunuculuk faaliyetlerini sürdürdü. KİH, kadın örgütlerine çağrı yaparak **Boşanma ve Nafaka Hakkı için Feministler** adında bir kampanya başlattı. Muhalefet partileri için bilgi notu hazırlamanın yanı sıra sosyal medya içerikleri de üretti. Hükümet bu ısrarcı çaba ve protestoların sonucunda geri adım atmak zorunda kaldı. Ancak Adalet Bakanı seçimlerden sonra bu konuyu yeniden gündeme alacaklarını belirten bir açıklama yaptı.

Bu Kalabalığı Hatırla belgesel serimizin ilk filmi, ***Bu Kalabalığı Hatırla: İstanbul Sözleşmesi*** izleyicileriyle buluştu. Feminist hareketin geçmişinde yer alan kampanyaları hatırlamak ve büyüyen mücadelemizde birlikte oluşturduğumuz kalabalıklarla hafızalarımızı ortaklaştırmak için başladığımız bu çalışma, Nahide Opuz davasından başlayıp İstanbul Sözleşmesi'nin ortaya çıkışı ve imzalanmasında Türkiyeli feministlerin emeğini ve sözleşmeden çekilme kararı sonrası verdiğimiz mücadeleyi anlatıyordu. Yönetmenliğini Burcu Melekoğlu ve Vuslat Karan'ın üstlendiği belgesel, Kuirfest'te ve Youtube kanalımızda yayınlandı.

Şiddet türlerinin tanımlarına yer veren ve kadınların şiddete maruz kaldıklarında yapabileceklerine dair bilgiler içeren ***Erkek Şiddeti Nedir? Mini Sözlüğü*** çevrimiçi olarak yayınlandı. Çankaya Belediyesi'yle işbirliğimiz kapsamında bir broşür olarak hazırlanan ve 10.000 adet basılan sözlük, pek çok ildeki kadın örgütüne ve onlar aracılığıyla çok sayıda kadına ulaştı.

İstanbul Sözleşmesi'nin Türkiye'de yürürlüğe girmesinin yıl dönümü olan 1 Ağustos tarihinde İstanbul Sözleşmesi'nin hazırlanması, Türkiye'nin sözleşmeye taraf olma süreci,

CEDAW tarafından Türkiye'nin 8. Gözden Geçirilmesi, Birleşmiş Milletler, 2022

İstanbul Sözleşmesi İzleme Platformu'nun çalışmaları, sözleşme ile ilgili temel belgeler, ürettiğimiz görsel ve işitsel materyaller, sözleşmeden çekilme sürecine ilişkin yazılar ve güncellenmiş kronolojiyi içeren web sitemiz **istanbulsozlesmesi.org erişime açıldı.**

KADAV işbirliğiyle, ***Haklarımız Var!*** **serisinin dört kitapçığı Arapça'ya çevrildi**. Bu kitapçıklar KADAV ağındaki göçmen ve mülteci kadınlar arasında yaygınlaştırıldı.

CHP, geçmişteki başörtüsü yasaklarına referans vererek ve kadınların kıyafet özgürlüğünü güvence altına almayı amaçladığı iddiasıyla bir yasa tasarısı sundu. Tasarının AKP-MHP koalisyonu tarafından reddedilmesinin ardından, Cumhurbaşkanı Erdoğan CHP'ye "başörtüsü giyme özgürlüğünü koruyan" ve "aileyi güçlendiren" bir Anayasa değişikliği yapma konusunda meydan okudu ve Anayasa'nın "din ve vicdan özgürlüğü" ile "ailenin ve çocuğun haklarının korunmasına" dair iki maddesine yönelik değişiklik teklifi Meclis'e getirildi. Açıkça ayrımcı olan bu öneri, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın ve LGBTİ+ haklarının saldırı altında olduğu, demokrasinin yıpratıldığı, giderek daha kutuplaşmış ve baskıcı bir siyasi ortamda gündeme geldi. **KİH, "Anayasa Değişikliğine HAYIR!" başlıklı metni imzaya açtı. 171 kadın ve LGBTİ+ örgütünün imzaladığı metin tüm muhalefet partilerine Anayasa değişikliğine kategorik olarak karşı durmaları talebiyle iletildi ve bu konuda bir sosyal medya kampanyası düzenlendi.** Kadın hareketinin tepkisi sonucunda söz konusu değişiklik rafa kaldırıldı.

2023

6 Şubat tarihinde, Türkiye'nin 11 ilini çok ciddi şekilde etkileyen depremler ülkemizi vurdu. Depremler sonrasında KİH, bölgedeki kadın ve LGBTİ+ örgütleriyle dayanışmak için Diyarbakır'a gitti. Adıyaman, Maraş ve Malatya'ya yardım götüren platform ve kuruluşlarla (Diyarbakır Kent Platformu, Rosa Kadın Derneği, DOGÜNKAD, Sağlıkta Genç Yaklaşımlar Derneği, Diyarbakır Gençlik Merkezi, Kadın Kültür Sanat ve Edebiyat Derneği-KASED, Mezopotamya Psikologlar İnisiyatifi) bir araya geldi, gönüllülere bireysel psikolojik destek olanağı sundu. **Diyarbakır merkezli yürüttüğümüz bir proje kapsamında kurduğumuz ekip ise Adıyaman, Diyarbakır ve Malatya'da kadınlara ve LGBTİ+'lara psikososyal destek verdi.** Adıyaman'ın Akçatepe Köyü ile Yaylakonak Beldesi ve Malatya'nın Akçadağ ilçesinde grup çalışmaları gerçekleştirildi. Psikososyal destek çalışmamız boyunca öne çıkan tespitlerimiz, uygulama ve politika önerilerimiz, *Deprem Bölgesi Psikososyal Destek Çalışması Raporu: Adıyaman, Diyarbakır, Malatya* başlıklı raporla yaygınlaştırıldı. Ayrıca deprem deneyimleri üzerine kadın ve LGBTİ+ örgütleriyle birlikte bir panel gerçekleştirildi.

Diyarbakır'da KİHEP'li kadınlar Şimel Kadın Kooperatifi'ni kurdu. Gıda üzerine çalışan kooperatifin bir de restoranı var.

6 Şubat depremlerinin ardından Hatay'ın Samandağ ilçesindeki KİHEP ağından kadınlar Samandağ Mozaik Kadın Dayanışma Derneği'ni kurdu.

2021'de İstanbul Sözleşmesi'nden geri çekilme kararına karşı Danıştay'da açtığımız dava, nihayet Kasım 2023'te görüldü. Mor Çatı, Ankara Kadın Dayanışma Vakfı ve Antalya Kadın Danışma Merkezi ve Dayanışma Vakfı ile birlikte, kadın ve LGBTİ+ örgütleri ve baroların desteğiyle duruşma öncesinde Danıştay'ın önünde bir ortak basın açıklaması gerçekleştirildi. Karara itiraz ettik. 2023 sonu itibariyle dosyamız Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nda. Buradan da ret gelmesi halinde Anayasa Mahkemesi ve AİHM'e başvuracağız.

Fos Feminista ve cinsel ve bedensel haklar üzerine çalışan Lübnanlı feminist örgüt A-Project ile beraber *Gittikçe Artan Baskı Ortamında Bedensel Özerkliği Savunmak üzerine SWANA Bölgesel Diyalog Forumu* düzenlendi. SWANA (Güney Batı Asya ve Kuzey Afrika) bölgesinde bedensel özerklik hareketlerine yönelik baskılara karşı dayanışma imkanlarının tartışıldığı toplantı sonrasında stratejileri ve önerileri içeren bir rapor yayınlandı.

Mor Çatı ve Women on Web ile birlikte Güvenli Kürtaj Eylem Fonu (*Safe Abortion Action Fund* - SAAF) kapsamında "Kürtaj Hakkım" projesine başlandı. Güvenli kürtaj hakkına dair bilgilerin yer aldığı, sağlık çalışanlarına ve kadınlara yönelik bilgilendirici içerikler sunmayı ve yaygınlaştırmayı hedefleyen **kurtajhakkim.org** adlı web sitesi erişime açıldı. Projenin devamında sağlık çalışanları ve kadın örgütleriyle atölyeler düzenleyerek kürtaj hizmetindeki fiili yasak, medikal kürtaj ve kürtaj hizmeti alan kadınlara yönelik yargılayıcı tutumlar üzerine tartışmalar yürütülmesi planlar arasında.

KİH, Türkiye'den 10 feminist ve LGBTİ+ örgütünü bir araya getirerek BM KYŞ Özel Raportörü ile özel bir toplantı düzenledi ve kolaylaştırıcılık görevini üstlendi. Toplantıda 25 Kasım'da gerçekleşen polis şiddeti, LGBTİ+'ları hedef alan ayrımcı Anayasa değişikliği önerisi ve örgütlenme özgürlüğüne yönelik kısıtlamalar tartışıldı.

BM İnsan Hakları Konseyi'nin 3. Oturumu'nda KİH, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme sonrasında toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konusundaki gelişmeler üzerine bir sözlü beyan sundu ve Özel Raportör ile yüz yüze bir toplantı gerçekleştirdi.

Genel seçim propagandaları sırasında, AKP ve diğer sağcı İslamcı partilerin alenen ayrımcı söylemler ve 6284 sayılı kanunu kaldırma tehditleri içeren müzakerelerine karşı *Bu Kalabalığı Hatırla* belgesel serimizin ikinci bölümünü 6284 üzerine çektik ve Hatay, Ankara ve İstanbul'da düzenlenen panellerde film gösterimleri gerçekleştirdik. *6284 Nedir?*, *6284 Neden Önemlidir?*, *6284 Erkekleri Cezalandırır Mı?* ve *6284 Sayılı Kanun Kapsamında Verilebilecek Tedbirler Nelerdir?* isimli bilgilendirici videolarımız bir milyon kişiye ulaştı. Kadın hareketinin ısrarlı çabaları sonucunda bu girişim rafa kaldırıldı.

KİH kurumsal kimliği, yeni mecralar ve çeşitli hedef kitleleri göz önünde bulundurularak yenilendi. Son yıllarda anaakım medya ve basında yer almamız giderek imkansızlaştığı için sosyal medya feminist mücadelemizi yaygınlaştırmanın en önemli yollarından biri haline geldi. Günümüzde en yaygın etkileşim biçimlerinden olan kısa videolar, infografik, kısa ve renkli sosyal medya içerikleri, belgeseller, rapor ve verilerin görselleştirilmesi gibi formatlar kullanarak kampanyalar yaptık. CEDAW ilkeleri, farklı ülkelerdeki kürtaj düzenlemeleri ve uygulamaları, pandemiyle mücadelede feminist politika gibi uluslararası içerikleri Türkçe'ye çevirip yayınladık. Bu yöntemlerle hak karşıtı grupların dezenformasyon yaratan söylemlerine karşı doğru bilginin ve eşitlikçi bakış açısının yaygınlaşmasını ve sahiplenilmesini amaçladık. İçeriklerimizi raket, afiş, broşür gibi farklı biçimlerde yerel örgütlerle paylaşarak ortak sözümüzün yaygınlaşması için birbirimize destek olmaya devam ettik.

Feminist Buluşmalar kapsamında Yaşamı Yeniden Kuruyoruz: Afette Feminist ve LGBTİ+ Dayanışması ve Cinsel İstismar: Kavramlar, İlkeler ve Önleyici Çalışmalar başlıklı iki buluşma düzenlendi. Deprem sonrası koşullara odaklanan buluşmalarda katılımcılar, kadınlar ve LGBTİ+'lar arasında kurulan dayanışmayı paylaştı; yaşamı yeniden kurmak için feminist dayanışmanın önemi ve afet bölgesinde kapsamlı politikalara duyulan ihtiyaç dile getirildi.

TCE Seminerlerini yaygınlaştırmak için 64 KİHEP eğiticisiyle çevrimiçi bir **TCE Semineri Oryantasyon Eğitimi** gerçekleştirildi ve **2017-2023 arasında seminerlere 6.750 kişiye ulaştı.**

21 ilden 82 KİHEP eğiticisinin katılımıyla KİHEP Eğitici Buluşması gerçekleşti. Bu buluşmada değerlendirme, planlama, strateji geliştirme, yerel savunuculuk ve tabandan örgütlenme oturumlarının yanı sıra sosyal medya için görsel tasarımı, basın metni/politika metni hazırlama gibi konular üzerine kapasite geliştirici atölyeler düzenlendi. Ayrıca, KİHEP eğiticileri yerel örgütlenme hikayelerini anlatan 17 poster sunumu yaptı.

Genel seçimlerden sonra kadın ve LGBTİ+ örgütleriyle toplumsal cinsiyet eşitliği ve haklar açısından güncel durumu analiz eden iki günlük bir toplantı düzenlendi, ardından Herkes için Anayasa Koordinasyonu kuruldu. 22 örgütün katılımıyla başlatılan koordinasyonun amacı 2022 yılının sonunda sunulan Anayasa değişikliği önerisine karşı güç birliği oluşturmaktı. Türkçe, Kürtçe, Arapça, Farsça ve İngilizce hazırlanan ve "iktidarın 'aileyi korumak' bahanesiyle kutuplaştırmayı artırmak ve toplumun korkularını harekete geçirerek oy devşirmek için araçsallaştırdığı" bu anayasa değişikliği teklifini reddeden bildiriyi KİH ulusal ve uluslararası ağlarında yaygınlaştırdı, **hepimizicinanayasa.org** adlı web sitesini hazırladı, muhalefet partileri ve milletvekilleriyle görüştü. Koordinasyon, yerel seçimlerin ardından rafa kaldırılan değişiklik teklifi ile ilgili gelişmeleri yakından takip ediyor.

28 yıl boyunca 1.000'den fazla grupla 57 şehirde uygulanan KİHEP'e katılan kişi sayısı 17.000'i aştı. KİHEP'li kadınlar Türkiye'nin her bölgesinde hem kendi yaşamlarında hem de parçası oldukları veya kurdukları kadın örgütlerinde, yerel yönetimlerde ve kadın hareketinde hak mücadelesini sürdürüyor.

bizlerin gözünden...

6284 KADINA YÖNELİK ŞİDDET YASASI KAMPANYASI

Ebru (Batık)

6284 kampanyasının başlangıcı benim için çok komik oldu aslında. Herkesin o gün ofiste işi vardı. Ben daha çaylağım, bir yıllığım. Bana dediler ki "Ankara'ya gider misin?" "Giderim" dedim. Sonra orada Hülya Gülbahar ile tanıştım. O beni buldu, yakaladı tabii. Beni yanına oturttu. Bakanlık bir yasa taslağı ile gelmişti bize. Canan Arın da vardı diye hatırlıyorum. Bunlar bir anda, "Hayır, bu iş böyle yapılmaz, siz bu işi bize bırakın" dedi.

Kadınlar efsane yani. Hatta Çiğdem (Hacısoftaoğlu) ve Deniz (Bayram) de vardı Mor Çatı'dan. Dediler ki, "Biz böyle bir sekretaryayız." Daha yarım saat önce tanıştık. Bana da diyorlar ki "Biz Ebru'yla zaten çok iyi çalışıyoruz. Biz KİH'le çok iyi çalışıyoruz." Biz böyle bir anda sekretarya olduk. Hülya, Bakan'a ve bürokratlara böyle sanki yıllardır biz bunun üzerine çalışıyormuşuz gibi, "Bizim taslağımız var, biz size onu sunalım" dedi. Taslak falan yok, hiçbir şey yok. Sonra biz çıktık, "Hülya, taslak hangi taslak?" dedik. "Ay yok canım daha taslak, biz yazarız onu" dedi.

Sonra biz İstanbul'a döndük. Ben sekretaryanın kurulduğunu ve içinde olduğumuzu söyledim. Ondan sonra telefon trafikleri… Sonra Zelal girdi, Pınar dahil oldu, İpek dahil oldu, derken bütün ekip… Pınar, Hülya, Zelal çok aktif görev aldı. Ben de tablocuydum. Sürekli tablolar ve karşılaştırmalar yapıyordum yeni taslak ve eski taslak arasında. Değiştirilen

maddeleri yan yana koymaktı işim. En komiği de şu: Ben evleniyorum, pazar günü nikah var, sabah 10.30'da. Cumartesi gece 23.00'de gelinlikçi beni arıyor. Biz Hülya, Pınar, Zelal, bütün ekip, dernekteki o beyaz masada oturmuş yasayı çalışıyoruz. 23.30'da açıyorum telefonu, "Efendim?" diyorum, "Yeter artık gel gelinliğini al, saatlerdir seni bekliyorum" diyor gelinlikçi. Ben koşa koşa Kadıköy'e gidip gelinliği alıyorum. Toplantıdan da şöyle ayrılıyorum, "Kusura bakmayın, benim gitmem gerekiyor, yarın evleniyorum." O çok komikti. Hülya'nın bakışını hatırlıyorum "Manyak mısın sen? Çabuk çabuk!" der gibi… O yasa süreci, öyle bir yasa süreci gerçekten!

Zelal (Ayman)

Dönemin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Fatma Şahin, 2011 Eylül ortasında kadın örgütlerini davet etti. Şiddet yasasının kabulüne giden süreç öyle başladı. Zaten 2011'de Ayşe Paşalı katledilmişti. Hepimiz çok etkilenmiştik, bardağı taşıran son damla gibiydi. O sene 8 Mart'ta çok yüksek sesle eski yasa olan 4320'nin yetmediğini, kadın cinayetlerini önleyemediğini, kadınları koruyamadığını haykırmıştık. Ayrıca Haziran 2011'de aniden Kadın Bakanlığı'nı ve SHÇEK'i kapatıp Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı'nı kurmuşlardı zaten.

Eylüldeki toplantıda Fatma Şahin, "4320 yerine geçecek bir tasarı hazırladık, gelin, görüş bildirin" dedi. Gittik. Çok kalabalık bir toplantıydı. Biz taslağı beğenmedik tabii. Çok basit ve kapsamı dar bir içerikti. "Peki, siz bize hazırlayın" dediler, biz "Tamam yapalım" deyip döndük. Aldık mı işi üzerimize! Hülya Gülbahar, ben, Mor Çatı'dan Çiğdem Hacısoftaoğlu, Hülya'nın ofisinde başladık işe. Bakan'ın istediği tarihe yetiştirdik. Hülya geceler boyu uyumadan 33 sayfalık bir öneri metni hazırladı, Çiğdem de destek oldu.

İlk etapta nasıl yapalım diye çok konuştuk. "Önce bu işin içinde olan kadın örgütleriyle taslak hazırlayalım, hızlı olalım, beş kadın örgütü adına verelim bu taslağı sonra büyütürüz" dedik. Hemen büyüttük zaten. Fatma Şahin, sunduğumuz 33 sayfalık tasarıyı görünce çok etkilendi. Hem yetiştirmiş olmamıza hem de bu kadar kapsamlı olmasına. "Tamam, inceleyeceğim" dedi. O görüşme İstanbul'da ayaküstü, on beş dakika bile sürmemişti.

Sonrasında Ankara'ya gidiş gelişlerimiz başladı. "Bu çok uzun, bunun hepsini yapamayız" dediler. Kendileri bir çalışma yapacaklarını ve sadeleştireceklerini söylediler. Sonra Fatma Şahin aradı, "Biz İstanbul'a bir toplantıya geliyoruz, bir daha buluşalım" dedi. Bakan'ın yanında Bakanlık bürokratları ve İstanbul İl Müdürü de vardı. O toplantıda kritik bir şey oldu. Biz yeni yasanın Mayıs 2011'de imzaya açılan İstanbul Sözleşmesi temelli hazırlanmasında ısrar ettik. "Bakanlığın stratejisi bu olmalı" dedik. Zaten ilk imzacı ülke Türkiye idi. Fatma Şahin'e, bunun TBMM'de onaylatmasının çok önemli olacağını ve yasanın bu çerçevede hazırlanmasının ne kadar elzem olduğunu anlattık. Kabul etti ve İstanbul Sözleşmesi'ni 24 Kasım 2011'de TBMM'de onaylattı.

Sonra anlaşmazlıklar ve bazı noktalarda zorluklar başladı. Aralık'ta bizi çağırdıkları toplantılarda tıkandığımızı hatırlıyorum. Can sıkıcı bir sürü konuşma oldu, yol alamadık.

Sonra bize 15 Ocak 2012'de buluşalım denildi. Peki bu arada örgütlenmemiz açısından ne oldu? Biz beş örgüt o kapsamlı taslağı verdikten sonra Bakanlık pozitif ışık yakmaya başlayınca, "Artık hareketi örgütlemeliyiz" dedik. Şiddete Son Kadın Platformu'nu ve e-mail grubunu kurduk. Bütün kadın örgütlerini oraya katmaya başladık. Telefon edip Platform'un ne yaptığını, nasıl hızlıca örgütlenmemiz gerektiğini anlattık. Müthiş bir süreç başladı. O zaman teknik sekretaryayı temelde KİH ve Mor Çatı'dan iki arkadaş ve ayrıca Hülya yapıyordu. Zaten 2012 Ocak ayından itibaren kampanyamız genişleyince ve işler artınca Ankara'daki ve İzmir'deki bazı arkadaşlar da hem sekretaryaya hem de görüşme heyetlerine katılmaya başladı. 300'e yakın kadın örgütü Şiddete Son Kadın Platformu'nu oluşturmuş olduk. Böylece süreci başlı başına bir kampanyaya dönüştürmeye başladık.

2012 Ocak ayındaki toplantıda yine çok kalabalıktık. Koskoca bir salon, 50-60 kadın, birbirimizi zor görüyoruz… Akşama doğru toplantı bir noktada çok tıkandı. Dönüş bileti de almışız. Dedik ki, "Kalkıp gidelim, olmuyor." Tavır alarak, "Tamam, biz kalkıyoruz o zaman Sayın Bakan, konuşacak bir şey kalmadı" dedik. Hatırlıyorum, çok kritik bir andı. Biz eşyalarımızı toplamaya başladık. Tabii herkes bize bakıyor. Toplantıyı terk edeceğiz. Hükümetle işbirliği yapıyorlar gibi fısıltılar da vardı bizimle ilgili, geliyordu kulağımıza ve can sıkıcıydı. Basına da düzenli bilgi veriyorduk o yüzden. "Hemen dışarda basın açıklamamızı yapacağız, görüşmelerin tıkandığını, devam edemediğimizi söyleyeceğiz" dedik.

Ama biz çıkarken Fatma Şahin dedi ki, "Bir dakika arkadaşlar, gitmeyin. Ben inisiyatif alıyorum, sizi Bakanlık'a davet ediyorum. Bütün bürokratlarımı çağıracağım, bu akşam oturup çalışacağız." Biz şok olduk, nasıl yani, toplantıda uzlaşma zeminine hiç yaklaşamamışız, ama şimdi Fatma Şahin, "Bunu yapmamız lazım" diye ısrar ediyor. Akademisyenler yanında, Bakanlık bürokratları, herkes bekliyor. Aramızda hızlı bir değerlendirme yapıp kabul ettik. Yedi - sekiz kadın gittik görüşmeye. Bakanlığın bir toplantı odası vardı. Küçücük, çok sıkışık oturma düzeni. Jandarmadan, emniyetten de ilgili herkesi acil çağırttı Fatma Şahin. Akademisyenler, Adem Sözüer ve İzzet Gönenç de geldi, ikisi de Ceza Kanunu bilen ve maddeleri yazan uzmanlar. Akşam altı, yedi gibi oturduk, iki saat kadar çalıştık. Sonra dedik ki, "Biz gideceğiz, uçağımız var." "Nereye? Gidemezsiniz, ben sizi ağırlayacağım. Hemen otelde yer ayırtın, uçak biletlerini iptal edin, biz sizi ağırlarız" dedi. Bize yer ayırttılar, hatta pijama bile getirtti Fatma Hanım, çok acayipti. Ertesi sabah Pınar'ı aradım. Durumu anlattım ve gelmesinin çok iyi olacağını söyledim. Pınar da hemen Ankara'ya geldi. İki, üç gün daha çalıştık, çok iyi yol aldık. Bir sürü maddeyi kabul etti ve ettirdi Fatma Şahin. Tartışma olduğu zaman diyordu ki "Siz ne düşünüyorsunuz?" Biz de anlatıyorduk. Bu şekilde devam etti toplantılar. Sonra İstanbul'da da çalışmaya devam ettik. 2012 Ocak sonunda bir hal yola sokuldu tasarı ve Bakanlık teklifiyle Bakanlar Kurulu'na iletildi.

Ama sonra şubat sonu Bakanlar Kurulu kararı çıktı. 40'tan fazla madde ile iletilen tasarı kuşa çevrilmişti! Yani Bakanlık'ın ilk taslağına dönülmüş, tamamen budanmıştı. Biz tabii büyük bir şok yaşadık, yaşadığımız krizi anlatamam. Bunalım, öfke, kandırılmışlık. Bakanlar Kurulu kararının altında Erdoğan'ın da Fatma Şahin'in de imzası var. Bütün bakanlar evet demiş o taslağa. Bizim taslak yok! Öyle bir şey yok. Çok sinirlendik, öfkelendik tabii. Usule

göre bu budanmış taslak önce KEFEK'e gelecek, oradan geçtikten sonra Adalet Komisyonu'na ve sonrasında da TBMM'ye sunulacaktı. 8 Mart'ta çıkarılması planlanıyordu. Erdoğan, "8 Mart'ta çıkarın" demiş. Biz İstanbul'dakiler, "Tavır alalım, Meclis'e gitmeyelim" dedik, gitmedik. Sonra Ankara'daki kadınları aradık. "Arkadaşlar siz yine de gidip bir dinler misiniz ne olacak diye?" dedik. Tabii olanlardan sonra hiç umudumuz yok. Öğleden sonra Kadın Dayanışma Vakfı'ndan Gülsen (Ülker Al) ile konuştuk. Dedi ki "İnanılmaz bir şey oluyor. Fatma Şahin geldi KEFEK toplantısına. Bütün maddeleri tekrar geri koyuyor!" Kulaklarımıza inanamıyorduk ve ne olduğunu anlamaya çalışıyorduk. Tekrar bir umutlandık tabii. Bütün KEFEK rapor taslağını bizim çalıştığımız haline getiriyorlardı. O haliyle KEFEK'ten çıktı ve Adalet Komisyonu'na gönderildi. Bu durumda Ankara'ya gidelim dedik, ben ve Mor Çatı'dan Deniz Bayram çıktık, gittik. Ankara'dan Türk Kadınlar Birliği'nden Sema (Kendirci) ve Gülsen ile birlikte altı saat süren Adalet Komisyonu toplantısında oturacak yer olmadığından ayakta durarak çalıştık. O toplantıda tasarıdan çıkarılan tüm maddeler tekrar girdi taslağa. Fatma Şahin, "Kadınların dediği gibi olsun" diyordu, eski taslağa dönüyordu. Bir tek toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı sokulamadı. Onu çıkardılar işte. LGBTİ+ meselesinden… "Farklı çağrışımlar yapıyormuş" dedi Adalet Komisyon Başkanı. Bu arada atladıkları için bir yerde toplumsal cinsiyet kavramı kalmıştı taslakta, onu da TBMM'deki görüşmede çıkarttırdılar.

6284 kampanyamız, 2005 sonrası dönemde şiddete karşı bir yasanın yaratılmasında ortaklaşılan, kenetlenilen etkili bir kampanyaydı. Sonucu da çok başarılı oldu. Elbette ki istediklerimizin tümü girmedi yasaya, ancak amacımıza büyük oranda ulaştık. 4320 gibi üç maddeden oluşan bir "yasacık" yerine, 40 küsur maddeden oluşan, dört başı mamur ve aynı zamanda İstanbul Sözleşmesi'ne göre hazırlanmış bir yasanın çıkarıldığı başarılı bir kampanya süreci oldu diyebilirim.

Ama hemen sonrasında kürtaj karşıtı süreç başladı. Erdoğan, 2012 Mayıs sonu, "Her kürtaj, bir Uludere'dir" dedi. O dönemde 6284'ün yönetmeliklerinin hazırlanması gündemdeydi ve biz de aktif olarak sürecin içindeydik. Yasaya bağlı olarak Konuk Evi Yönetmeliği, ŞÖNİM Yönetmeliği, Yasanın Yönetmeliği gibi üç yönetmeliğin hazırlanması gerekiyordu. Daha öncesinde Bakan, "Bizimle çalışın yine, yasadaki eksikleri yönetmeliğe sokun" demişti. Bu yönetmelikler sürecinde tekrar çağırdı bizi, Ankara'ya gittik. Yine böyle büyük bir toplantı salonunda, Bakan'ın başkanlığında toplantı oluyordu. Bir gün önce Erdoğan Uludere lafını söylemişti, o yüzden bu toplantıda büyük tartışma çıktı, gerginlik oldu. Erdoğan'ı savundu Bakan. Toplantı amacından saptı ve sonuca ulaşamadık. Yönetmelikleri konuşamadık bile. Sonra yeni bir tarih belirlendi, yine gitmemiz istendi. Biz döndük, ancak kürtaj meselesi başlamıştı, orada da aktiftik. Herkes zaten ayağa kalktı. Sonra hareket içinde bir tartışma başladı ve "Gitmeyelim bu toplantılara, Bakanlık'a tavır alalım" denildi. "Bakanlık bu söylemin yanında yer alıyor, yüzümüze söyledi, zaten ek bir açıklama yapmadı, bu Bakanlık'la görüşmeleri durduralım" denildi. Ben ve birkaç kadın kabul etmemiştik bu tutumu, doğru bulmamıştık. Ancak çoğunluğun dediği oldu. Bakanlık'a mektup yazdık ve görüşmelerden çekildik. Bundan sonra hükümetle diyalog süreçlerinin hepsi bitti, sonra bir daha görüşemedik. Zaten hemen sonrasında Gezi olayları oldu. Sonra 2015'te çatışmalar tekrar başladı. 2016'da darbe girişimi oldu...

KÜRTAJ YASAKLANAMAZ

Selen (Lermioğlu)

KİH ve Eşitlik İzleme Kadın Grubu (EŞİTİZ) olarak beraber Kürtaj Yasaklanamaz Kampanyası'nı yaptık. Pat diye Erdoğan çıktı, "Her Kürtaj bir Uludere'dir, kürtaj cinayettir" dedi. Biz EŞİTİZ'de dedik ki, "Bu sefer örgütler olarak girmeyelim. Ama en azından örgütler olarak nasıl bir şey yapacağımızı konuşmaya başlayalım." Ben de dolayısıyla hemen KİH'ten Liz ve Zelal'i aradım. Hülya başkalarını aradı, ama sonuçta buluşan ekip EŞİTİZ ve KİH ekibi oldu. Yani ilk buluşmaya başlayan ekip biz olduk. "Nasıl bir şey yapalım?" buluşmasıydı bu. Yani bu bir platform mu olsun, ne olsun? Tabii ki bir yandan Sosyalist Feminist Kolektif (SFK) ve İstanbul Feminist Kolektif (İFK) toplantılarına da gidiliyordu. O yüzden KİH ve EŞİTİZ'in olduğu ekipten onu bölecek bir platform kurmama kararı çıktı. Çünkü bu sefer kadın hareketini bölecektik. Biz karma örgütlerin de destek verdiği bir süreç planlıyorduk. Yani kürtaj meselesinde sadece "kadın" konuştuğumuz, kadının sözünü söylediğimiz bir kampanyaya ek olarak, bunun da olmasını önemli görüyorduk. Jinekologlar olsun, Tabipler Birliği olsun, yoksulluk çalışan örgütlenmeler olsun, çocuk çalışan örgütlenmeler olsun… Dolayısıyla dedik ki, "Örgütler olmasın bunda." Yani KİH'in ve EŞİTİZ'in ismi geçmesin ama bir kampanya yapalım diye düşündük. Kürtaj Yasaklanamaz kampanyasını başlattık, o büyük imza kampanyasını örgütledik internet üzerinden. Ama bir yandan hızlı hızlı, herkesi aradık. Tabipler Birliği'ni, muhtarları, adli tıpçıları, jinekologları, baroları… Yani konuşmadığımız kalmadı o dönemde. Onların da imza toplamasını sağladık. KİH de ağırlıklı olarak en büyük desteği uluslararası örgüt imzalarının toplanmasında gösterdi. Uluslararası düzeyde hem kişi imza verebiliyordu hem de örgütler. Bildiğimiz ve içinde olduğumuz ağlara, "Böyle bir şey oluyor Türkiye'de, hemen kendi ülkenizde bulunan Türkiye büyükelçiliklerine lütfen mesaj çekin" dendi. Bunu da KİH tarafı örgütledi. Çok da başarılı oldu. Avrupa Komisyonu'na, AB'ye… Yani yazılmadık mektup kalmadı. İngilizce, Türkçe her şeyi çevire çevire, çok hızlı bir şekilde yaptık.

TÜRKİYE'NİN CEDAW TARAFINDAN 6. GÖZDEN GEÇİRİLMESİ

Şehnaz (Kıymaz Bahçeci)

CEDAW 2010 Gözden Geçirmesi için hazırlık sürecine başlarken, KİH ilgili örgütleri bir toplantıya çağırdı, benim de KİH'te lojistik koordinasyona başladığım zamanlardı. Daha önce 2005'te şöyle bir şey olmuş, hem bizim derneğin sekretaryalığında TCK Kadın Platformu hem de Ankara'da CEDAW Sivil Toplum Yürütme Kurulu iki ayrı gölge rapor yollamış. Ama BM'de bunların savunuculuğunu yaparken iki raporun da aslında benzer şeyler söylediğini gördükleri için ve CEDAW Komitesi'ne karşı daha güçlü durabilmek için 2010'da savunuculuğu birleştirmişler. O yüzden de, "Bir sonraki süreçte bunu bir arada yapalım" demişler. Toplantıya Feride (Acar) Hoca geldi, o dönem CEDAW Komitesi üyesiydi, biraz

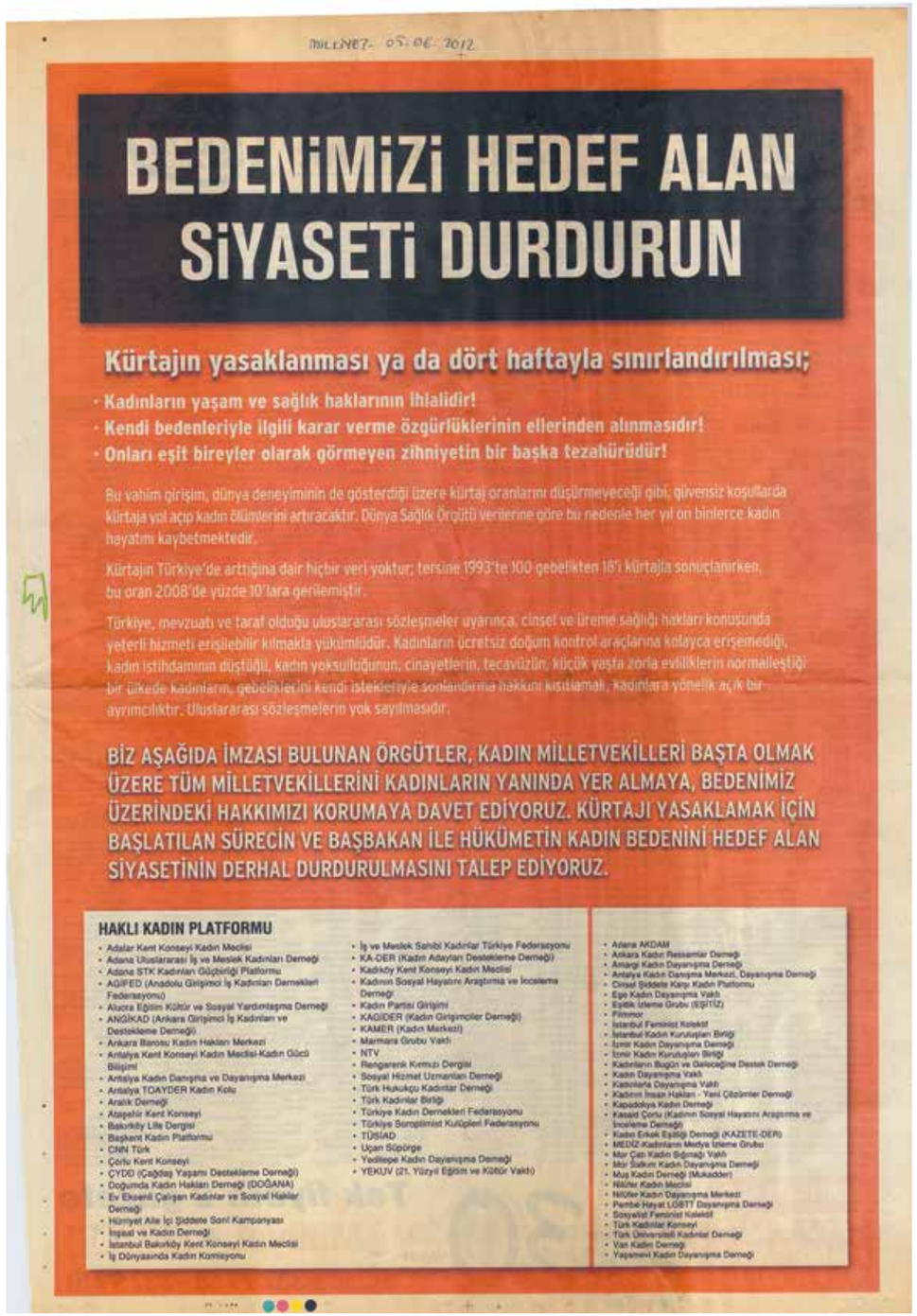

MILLIYET- 05.06.2012

BEDENİMİZİ HEDEF ALAN SİYASETİ DURDURUN

Kürtajın yasaklanması ya da dört haftayla sınırlandırılması;

- **Kadınların yaşam ve sağlık haklarının ihlalidir!**
- **Kendi bedenleriyle ilgili karar verme özgürlüklerinin ellerinden alınmasıdır!**
- **Onları eşit bireyler olarak görmeyen zihniyetin bir başka tezahürüdür!**

Bu vahim girişim, dünya deneyiminin de gösterdiği üzere kürtaj oranlarını düşürmeyeceği gibi, güvensiz koşullarda kürtaja yol açıp kadın ölümlerini artıracaktır. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre bu nedenle her yıl on binlerce kadın hayatını kaybetmektedir.

Kürtajın Türkiye'de arttığına dair hiçbir veri yoktur; tersine 1993'te 100 çocuktan 18'i kürtajla sonuçlanırken, bu oran 2008'de yüzde 10'lara gerilemiştir.

Türkiye, mevzuatı ve taraf olduğu uluslararası sözleşmeler uyarınca, cinsel ve üreme sağlığı hakları konusunda yeterli hizmeti erişilebilir kılmakla yükümlüdür. Kadınların ücretsiz doğum kontrol araçlarına kolayca erişemediği, kadın istihdamının düştüğü, kadın yoksulluğunun, cinayetlerin, tecavüzün, küçük yaşta zorla evliliklerin normalleştiği bir ülkede kadınların, çocuklarını kendi iradesiyle sonlandırma hakkını kısıtlamak, kadınlara yönelik açık bir ayrımcılıktır. Uluslararası sözleşmelerin yok sayılmasıdır.

BİZ AŞAĞIDA İMZASI BULUNAN ÖRGÜTLER, KADIN MİLLETVEKİLLERİ BAŞTA OLMAK ÜZERE TÜM MİLLETVEKİLLERİNİ KADINLARIN YANINDA YER ALMAYA, BEDENİMİZ ÜZERİNDEKİ HAKKIMIZI KORUMAYA DAVET EDİYORUZ. KÜRTAJI YASAKLAMAK İÇİN BAŞLATILAN SÜRECİN VE BAŞBAKAN İLE HÜKÜMETİN KADIN BEDENİNİ HEDEF ALAN SİYASETİNİN DERHAL DURDURULMASINI TALEP EDİYORUZ.

HAKLI KADIN PLATFORMU

- Adalar Kent Konseyi Kadın Meclisi
- Adana Uluslararası İş ve Meslek Kadınları Derneği
- Adana STK Kadınları Güçbirliği Platformu
- AGİFED (Anadolu Girişimci İş Kadınları Dernekleri Federasyonu)
- Alucra Eğitim Kültür ve Sosyal Yardımlaşma Derneği
- ANGİKAD (Ankara Girişimci İş Kadınları ve Destekleme Derneği)
- Ankara Barosu Kadın Hakları Merkezi
- Antalya Kent Konseyi Kadın Meclisi-Kadın Gücü Bilişimi
- Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi
- Antalya TOAYDER Kadın Kolu
- Aralık Derneği
- Atapehir Kent Konseyi
- Bakırköy Lila Dergisi
- Başkent Kadın Platformu
- CNN Türk
- Çorlu Kent Konseyi
- ÇYDD (Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği)
- Doğumda Kadın Hakları Derneği (DOĞANA)
- Ev Ekonomi Çalışan Kadınlar ve Sosyal Haklar Derneği
- Hürriyet Aile İçi Şiddete Son! Kampanyası
- İnşaat ve Kadın Derneği
- İstanbul Bakırköy Kent Konseyi Kadın Meclisi
- İş Dünyasında Kadın Komisyonu
- İş ve Meslek Sahibi Kadınlar Türkiye Federasyonu
- KA-DER (Kadın Adayları Destekleme Derneği)
- Kadıköy Kent Konseyi Kadın Meclisi
- Kadının Sosyal Hayatını Araştırma ve İnceleme Derneği
- Kadın Partisi Girişimi
- KAGİDER (Kadın Girişimciler Derneği)
- KAMER (Kadın Merkezi)
- Marmara Grubu Vakfı
- NTV
- Renkgarenk Kırmızı Dergisi
- Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği
- Türk Hukukçu Kadınlar Derneği
- Türk Kadınlar Birliği
- Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu
- Türkiye Soroptimist Kulüpleri Federasyonu
- TÜSİAD
- Uçan Süpürge
- Yedilepe Kadın Dayanışma Derneği
- YEKUV (21. Yüzyıl Eğitim ve Kültür Vakfı)
- Adana AKDAM
- Ankara Kadın Ressamlar Derneği
- Amargi Kadın Dayanışma Derneği
- Antalya Kadın Danışma Merkezi, Dayanışma Derneği
- Cinsel Şiddete Karşı Kadın Platformu
- Ege Kadın Dayanışma Vakfı
- Eşitlik İzleme Grubu (EŞİTİZ)
- Flirmor
- İstanbul Feminist Kolektif
- İstanbul Kadın Kuruluşları Birliği
- İzmir Kadın Dayanışma Derneği
- İzmir Kadın Kuruluşları Birliği
- Kadınların Bugün ve Geleceğine Destek Derneği
- Kadın Dayanışma Vakfı
- Kadınlarla Dayanışma Vakfı
- Kadının İnsan Hakları - Yeni Çözümler Derneği
- Kapadokya Kadın Derneği
- Kasaid Çorlu (Kadının Sosyal Hayatını Araştırma ve İnceleme Derneği)
- Kadın Erkek Eşitliği Derneği (KAZETE-DER)
- MEDİZ-Kadınların Medya İzleme Grubu
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı
- Mor Salıncak Kadın Dayanışma Derneği
- Muş Kadın Derneği (Mukadder)
- Nilüfer Kadın Meclisi
- Nilüfer Kadın Dayanışma Merkezi
- Pembe Hayat LGBTT Dayanışma Derneği
- Sosyalist Feminist Kolektif
- Türk Kadınlar Konseyi
- Türk Üniversitesi Kadınlar Derneği
- Van Kadın Derneği
- Yaşamevi Kadın Dayanışma Derneği

Milliyet, 5 Haziran 2012

bize komitenin öncelediği şeyleri anlattı. İpek geldi, kendi deneyimini anlattı ve konuları bölüştük. Üç dört örgütten oluşan gruplar, kendi çalışma alanlarına göre gölge rapor için ilgili bölümleri yazıyordu. Sonra bunların toparlanmasıyla uğraşıyorduk, geldi, gelmedi, düzeltildi, teyit edilecek, kontrol listesi, vb.

2010'daki oturuma TCK Platformu'ndan ve CEDAW Sivil Toplum Yürütme Kurulu'ndan eşit katılım sağladık, bizim biraz fonumuz vardı. Liz ve benle birlikte Mor Çatı'dan Zelal Yalçın da geldi. Onlar da çok aktiftiler süreçte, özellikle raporun şiddet bölümünde. Şuleler, yani KİHEP eğiticisi Şule Sepin'in derneği de Engelli Kadınlar olarak bir sayfalık bir tematik rapor yazdı bizim rapora ek. O yüzden Şule'nin gelmesi önemliydi. KİHEP eğiticilerinin uluslararası süreçlere katılımını desteklemeye çalıştık hep. KİHEP'e katılan kadınlardan öğrendiğimiz ihtiyaçları, yerellerdeki fiili durumu da raporlarda, savunuculuk süreçlerinde yansıtmaya çalıştık. 2005'te de VAKAD yine KİHEP eğiticisi Zozan Özgökçe ve VAKAD'lı kadınlar, Kürt kadınların hakları üzerine bir sayfalık tematik rapor yazmış ve New York'a gidip bu savunuculuğu yapmış. 2010'da biz raporu hazırladıktan sonra rapor imzaya açıldı ve 80 örgütün desteğiyle gitti. Komite tavsiyeleri de gölge raporunda öncelediğimiz konuların hemen hepsini içeriyordu. KİH olarak her zaman yaptığımız işin uluslararası ayağı ile bir arada olmak, hem dünyada hem Türkiye'de diğer örgütlerle, platformlarla ortak, eşzamanlı çalışmak bence çok güçlendirici. Benim KİH'ten bu kadar zamanda anladığım şey bu. "Biz yaptık, işi sahipleniyoruz!" demek elbette önemli, ama bunu yaparken başkalarıyla işbirliği içinde yapmak daha kuvvetlendirici geliyor.

2012 ULUSLARARASI AWID FORUMU, İSTANBUL

Ebru (Batık)

Uluslararası AWID Forumu 2012'de İstanbul'da düzenlenince uluslararası kadın hareketleriyle bağlarımız çok güçlendi. Binlerce kadın geldi dünyanın her yerinden. Muhteşemdi. Bence en güzel yanı, mesela AWID'e yerelden kadınlar katılabildi böylece. Onun bir sorununu ve bunu nasıl çözdüğünü o koca konferansta anlatması inanılmaz etkileyiciydi. Sahadasın, oradasın ve bence akademiden farkı da bu. Gerçek deneyimden anlatıyorsun. Sen dernek olarak, "Gelsinler, kendileri anlatsınlar, katılımlarını destekleyebiliriz" diyorsun. O geliyor, kendisini anlatıyor. Sunum sonrası, mesela AWID'in Genel Kurulu'ndan bir kadın diyor ki, "Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinde de böyle bir şey konuşuluyor. Bunun size şöyle şöyle yansımaları olacak." Sen de toplantıya yerel örgütlerden kadınlarla beraber gidip Türkiye'nin farklı yerlerinde bunu anlatıyorsun. Bu doğrudan bir aktarım olduğu için çok önemli oluyor. Kadınlar "Biz de demek ki aynı süreçlerden geçeceğiz" diyorlar.

"Türkiyeli feministler başta AWID'in Türkiye'deki kadınlara ve yerel kadın örgütlerine ne kazandıracağını sorgulasalar da, konferans sonrası farklı ülkelerden ve tamamen farklı kültürlerden kadın hikayeleri dinlemenin, dünyanın her yerinde kadınların karşılaştığı zorlukların genellikle çok benzer olduğunu fark etmenin ne kadar zenginleştirici bir deneyim olduğunu söylediler. Bu ancak binlerce kadın hakları aktivistiyle tanışarak mümkün olabildi."

Karin (Ronge)

Selen (Lermioğlu)

AWID müthişti. AWID ile haberleşiyorduk. Yapılacak büyük toplantı için yer ve mekan bulunacak. Sayılar ortada, küçük yerler yetmeyecek. Gittik, Haliç Kongre Merkezi... Konuşuldu, tamam orası olacak. En dev merkezlerden bir tanesi. Harika. Hep iletişim içindeyiz. Kaç tane atölye eşzamanlı, kaç tane paralel oturum olacak, biz de ona göre Kongre Merkezi ile konuşacağız. Tamam, çok güzel. Yapılacak toplantı ve paralel oturum sayısıyla karşılaştırma yapıyoruz, fakat bizden istedikleri oda ve mekan sayısı çok daha fazla. Mesela ekstradan dört, beş oda daha istemişler. Anlayamıyoruz, "Acaba yedek mi istiyorlar, yanlış mı saydık?" diyoruz. Yazıyoruz onlara, onlar da dönüp dediler ki, "Hayır, onlar paralel oturum için değil. Orası *wellness*, yani iyileşme bölümü olacak." Biz bir anda tabii içimizde dalga geçmeye başladık. "Ne o, spaya mı gideceğiz, hamam mı kuracağız?" diye gülüyoruz. Fakat gerçekten bir odayı bağırma odası, bir odayı meditasyon odası, bir odayı uyuma odası yaptılar. Ben şok geçirdim. AWID'den aldığım en büyük ders o olmuştur. Dediler ki, "Feminist aktivistler olarak o kadar kendimizi gözetmeden, yıpratarak çalışıyoruz ki, kendimize bakmamız gereken alanlar ve zamanlar olmalı ve bunu yaratmayı öğrenmeliyiz. Biz o yüzden her konferansımıza, toplantımıza katılan kadınlara iyi gelecek işler yapıyoruz." Biz böyle gece gündüz gidiyoruz hakikaten, kendimizi iyileştirmiyoruz, kendimize dönüp bakmıyoruz.

Diğer yandan, AWID'de "Türkiye çok büyük bir yer. Yoksul, parası olmayan birçok kadın örgütü var, daha çok katılım sağlamalıyız" diye savunuculuk da yaptık. Normalde AWID bu büyük forumlarında 50-60 kişiye sponsorluk veriyordu. Kalanlar için katılım ücreti var. Tabii onlar esas fonunu buluyor, ama bu kadar büyük bir toplantıya yetmiyor. Dolayısıyla her katılan kadın 200 dolar gibi bir para ödeyerek geliyordu. Biz bayağı Türkiye heyeti olarak şunun savunuculuğunu yaptık: "Bakın bu Türkiye'de çok zor, kadınlar Kars'tan, Van'dan,

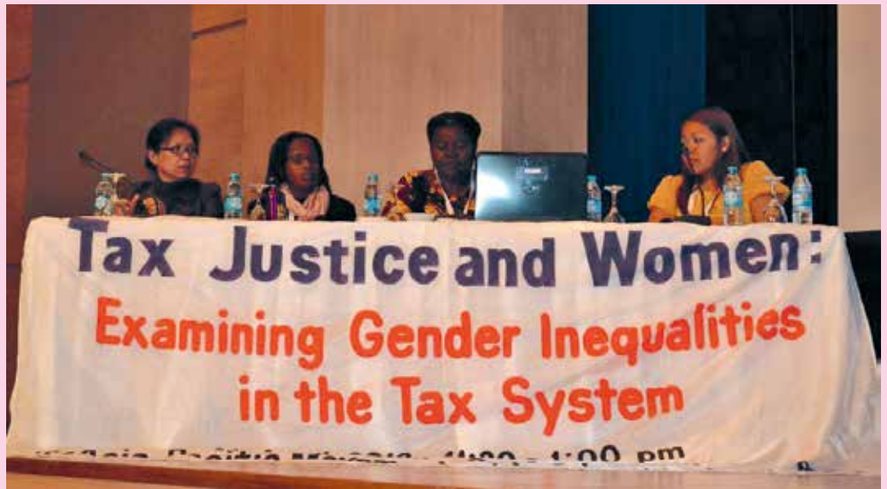

Uluslararası AWID Forumu, İstanbul, 2012

Trabzon'dan nasıl gelecek İstanbul'a?" Yanlış hatırlamıyorsam bu sayıyı 200'e çıkardık. Çok daha fazla sayıda kadının ücretsiz katılabilmesini sağlamıştık. Hepimiz için harika bir deneyim olmuştu dünyanın her yerinden gelen kadınlarla bir arada olmak. Çok da iyi gelmişti tabii. Orada da en çetrefilli konulardan bir tanesi, Türkiye'deki kadın örgütlerinin de orada "bölündüğü" konu, seks işçiliği mevzusuydu. Birçok ülkeden seks işçisi örgütlenmeleri de gelmişti. Pembe şemsiyeleriyle dikkat çekiyorlar, çok güzeller. Kimisi trans kadın örgütüydü, kimisi natrans kadın örgütüydü. İnanılmazdı. Onların yaptığı oturumlarda, birçok kadın için, bence benim için de, seks işçiliği tekrar tekrar gündeme gelen, tartıştığımız ve başka perspektiflerden de bakmaya başladığımız, ama bir yandan da seks işçiliği midir, köleliği midir konusunda tam uzlaşamadığımız bir şeydi. O da mesela herkes adına çok enteresan bir konuydu.

Karin (Ronge)

Türkiye'deki kadın hareketine son katkılarımdan biri farklı kadın örgütlerini uluslararası bir kadın konferansına ev sahipliği yapmak amacıyla bir araya gelmeleri için ikna etmek oldu. 2012'nin ilkbaharında İstanbul'da gerçekleşen AWID Forumu, dünyanın dört bir yanından 2.200'ü aşkın katılımcısıyla şimdiye kadar düzenlenen en büyük forum oldu. Çoğunluğu Müslüman olan bir ülkede bu nitelikte düzenlenen ilk (ve bildiğim kadarıyla şimdiye kadar tek) konferans buydu. İlk önce Türkiye'deki kadın örgütleri çok direnç gösterdi, kendi ekibimde de şüpheler vardı. Konferansın Türkiye'deki kadınlara ve yerel kadın örgütlerine ne kazandıracağını sorgulamışlardı. Konferans kalıcı bir etki yarattı mı? Bunu bilmiyorum, ama birlikte çalıştığımız kadın kurumlarından aktivistlerin paylaştığı bazı yorumları hatırlıyorum. Tamamen farklı ülkelerden ve kültürlerden kadın hikayeleri dinlemenin, dünyanın her yerinde kadınların karşılaştığı zorlukların genellikle çok benzer olduğunu fark etmenin ne kadar zenginleştirici bir deneyim olduğunu söylediler. Tek seferde bu kadar fazla kadın hakları aktivistiyle tanışmak için başka ülkelere seyahat etme fırsatı bulamayacaklarından, konferansın burada düzenlenmiş olmasından oldukça memnunlardı. Bilgi alışverişi ve başarılı stratejilerin paylaşılması, kadın aktivistler için çok önemli. Bu, çoğu zaman yeni fikirlerin ve stratejilerin de anahtarı oluyor. Dayanışma deneyimini yaşamak ve kadının insan hakları mücadelesinde yalnız olmadığını anlamak çok önemli.

FEMİNİST İLKELER VE KURUMSAL DÖNÜŞÜM

Zelal (Ayman)

İsveç Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Ajansı (Sida) bizi 2008-2010 döneminde desteklemeye başladı. 2011'den itibaren biz onlara "Beş yıllık fon anlaşması yapmak istiyoruz" dedik. Benim KİH'teki önemli hamlelerimden biri buydu. Hindistan ve Pakistan kadın hareketlerinin kullandığı modellerden ilham alıyordum. Çünkü Hindistan'daki feminist örgütlerin çoğu hep uzun vadeli planlamalar yapıyorlar. Oraya yaptığım ziyaretlerimden sonra,

oradaki feminist kadınların tavsiyesiyle kafaya koydum bunu. KİH'in, uzun vadeli fon alması gerektiğini söylüyordum. Sadece KİH değil, bütün kadın örgütleri uzun vadeli alsın. Ekibi ikna etmeye çalıştım. "Vermezler" diyen arkadaşlar vardı, ben de "Biz isteyelim önce" diyordum. Strateji hazırlamayı bilmiyorum tabii, nerden bileceğim? Hiçbir şeyi bilmiyoruz. Google'dan buldum bir şeyler. İki sayfalık bir strateji yazdım. Arşivimizde duruyor. Kızlarla kafa yoruyoruz, ama gerçekten bilmiyoruz. Çok zeki, bilgili kadınlarız, ama daha önce hiç yapmamışız böyle bir şey… Ama bunu da becerdik, "Biz de zaten Sida olarak uzun vadeli strateji düşünüyoruz. Bu başlangıç için çok iyi olmuş" dediler. Bu konuya çok emek verdik hep beraber. O zamanki KİH yönetim kurulunda Selen, Liz, Saba ve ben bulunuyorduk. Ayrıca tabii ki Karin her zaman vardı. Karin bu konularda çok öngörülü ve deneyimli biriydi, ondan çok şey öğrendim. Sida da olumlu baktı, ve KİH için dış denetim süreçlerini başlattılar, kendileri adına çalışan bir denetçi gönderdiler. Dört kere denetimden geçtik, çok meşakkatli, yorucu bir süreçti.

O süreçte kurumsal işleyiş rehberlerimizi de tamamlayalım diye düşündük. O rehberler Türkiye'deki ilklerden diyebiliriz. Kurumsal işleyiş rehberi başta olmak üzere, insan kaynakları yönetimi, usulsüzlük ve yolsuzluğa karşı ne yapılabilir, çatışma ve çözüm yönetimi, personel yönetimi, mali işler ve raporlama, izleme ve değerlendirme, satın alma yönetmeliği vs. kitapçık şeklinde oluşturduk. "Bu resmi tüzük bizi karşılamıyor" diyerek ayrıca bir iç tüzük yazdık. Yani sadece fon alma meselesi değildi bizim için, aynı zamanda içerideki işleyiş, feminist kurumsal bir iç işleyiş nasıl olacak diye çok emek verdik.

Selen (Lermioğlu)

KİH'teki ilkeleri duymuştum, çalışanlar da yönetimde olmalıdır gibi birtakım ilkeleri vardı. Bundan hep bahsedilirdi. Ama dışarıdan, bir yere kadar biliyorduk. Çünkü bunun kadın hareketinde de pek fazla örneği yok. KİH daha çok profesyonel çalışmaya dayalı bir örgütlenme. Kadın hareketi, Türkiye'deki en azından, daha tersi bir yapılanma içinde olmuştu hep. Anlamıyorduk tam, ama bu ilkelerini de biliyorduk. Stratejik planlamayı birlikte yapmaya giriştiğimizde ise aslında bu ilkelerin ne kadar uzun uzun konuşulduğunu, esasında bunun da mümkün olduğunu gördüm; hatta belki de bir feminist örgütlenmede bunun neden olması gerektiğini, yani profesyonel çalışanların da neden orada olması gerektiğinin uzun uzun ilkesel olarak tartışılarak kararlaştırıldığını böylece öğrenmiş oldum. İçselleştirmiş de oldum. Tabii örgütün yapısı buna uygunsa, yani profesyonel çalışanları varsa. Çok da olması gereken bir örgütlenme biçimiydi. Tek bir kişinin yönetmediği bir "dernek" olma, mesela bunun da çok uzun uzun tartışmalarını yapan bir örgütlenme olduğunu orada gördüm. Bunlar bana hep iyi geldi. Yapılan her işin çok uzun tartışmalara dayanması, ortaklaşılmaya çalışılması. Bu, örgütü biraz yavaşlatıyor bu arada. Kimi örgütlenmenin hoşuna gitmeyebilirdi. Ama tam da feminist bir örgütün, esasında, çok yapması gereken bir şeydi. İyi ki de yapmışız. Sonra Sida bize denetim gibi bir şey yaptırdı. Gelen eleştirilerden bir tanesi tek başın olmamasıydı, direktör yok yani. Bunu bir eksiklik veya bir yanlış olarak koyduklarında veya çalışanların yönetim kurulundaki temsilini bir sıkıntı olarak koyduklarında, biz mesela çok

sinirlendik. Karin'le biletimizi aldık, İsveç'e Stockholm'e gittik. "Denetmen bunu söylemiş ama o ne bilir, bu denetmenin fikridir, ama bizi duymak zorundasınız. Çünkü biz bunları uzun uzun tartıştık. Biz farklı bir yapılanmayız. Feminist bir örgütlenmeyiz. Kendi yapımızı bu şekilde oluşturuyoruz. Alın, bunlar da size gerekçelerimiz. Tepeden inme de karar vermiyoruz, buna hep birlikte karar veriyoruz" diyerek savunduk. Duydular, dinlediler, "Tamam, haklısınız, lütfen siz bildiğiniz gibi devam edin" dediler.

Ağırlıklı olarak profesyonel bir kadroya dayanan bir feminist örgütlenme KİH. Bu riskli olabilir doğrusu. Bence bunun sancılarını KİH çekti. Hala da çekiyor. Ama başka konularda da sancı çekiyoruz bir sürü örgüt olarak. Şöyle ki, bir yandan herkesin profesyonel örgütlendiği, ama bir yandan bunlarla ilgili kararlar alınmaya çalışıldığı noktada hiyerarşi kurmadan (hani her zaman bir hiyerarşi olur ama, bu hiyerarşiyi kötüye kullanmadan diyeyim) örgütlenen bir yer. Bu anlamda, KİH'in örgüt yapısına bakarsak, esasında "Bunu olabildiğince feminist değerlerle nasıl kurarız?" sorusu, her zaman önde ve akılda tutulan bir soru olmuş. Bu bence çok kritik. İşte bu yüzden, örneğin mecburen kağıt üzerinde bile olsa, yani "yasal" olarak diyelim, Türkiye'deki dernekler yasasına göre yönetim kurulu vesaire varsa, buna uyuluyorsa, aslında süreçler ekiple birlikte işliyor.

Örgütlenme yapısındaki sorunlardan bir tanesi, bir sürü yerde var, yeni gelen kadınlar bazen çok fazla kalmıyor. Bu hep bir sorun oldu, olacaktır da bence. Bence dernek için bir zorluk, gençler geliyor ama uzun süre kalmıyorlar. Farklı sebeplerle, farklı şekillerde ayrılıyorlar. Kimisi tatlı, kimisi tatsız. Öte yandan da olumlu bir tarafı da var bence. Dışarıdan birisi olarak konuşayım, alana birçok kadın böyle giriyor. Onu da görelim. Yani şu anda birçok kadın örgütünün, birçok kadın grubunun veya birçok insan hakları aktivizmi yapan grubun içinde, bir dönem KİH'le başlamış kadınlar var ve dünyanın her yerindeler. O yüzden bunu da illaki olumsuz görmemek lazım. Bir yandan sürekli yeni insanlara yeni şeyler anlatmak zorunda kalıyorsun, biraz o zorlayıcı. Ama koskoca bir hareketten bahsediyorsak, bence iyi bir şey. Örgütler olarak bunu nasıl aşacağımızı bence düşünmeliyiz. İnsanlar kalmayabilir, kalmak zorunda da değil. "Ben kendi örgütümde, birbirine aktarımı daha iyi nasıl yaparım" diye düşünmeliyiz belki örgütler olarak, ama alanda yarattığımız diğer etkiyi de göz ardı etmemeliyiz.

Karin (Ronge)

KİH bütüncül bir yaklaşım ve çok yönlü stratejiler benimsedi. Çeşitli programlar, geniş yelpazedeki yayınlar, ulusal ve uluslararası düzeylerde çok farklı aktörle açık görüşlü ağ kurma çalışmaları ve kadının insan hakları için büyük, etkili savunuculuk faaliyetlerimiz çok etki yarattı. Bu faaliyetler tüm engellere ve eleştirilere rağmen çoğunlukla başarılı oldu. KİH sayesinde çok şey öğrendim. Kadın olsun erkek olsun, toplumlarda değişimin mümkün olduğuna benim gibi inanan çok sayıda şahane insanla tanıştım. Tüm bu ilham veren karşılaşmalardan ötürü minnettarım. Bu gayretlerimiz ve başarılarımız kalıcı olacak mı? Bilmiyorum, fakat kadının insan hakları savunucularından oluşan yeni nesiller yetişecek ve belki KİH'in adanmışlığından ve stratejilerinden yararlanacaklar.

SHÇEK'LE YOLLAR AYRILIYOR

Ebru (Batık)

SHÇEK'le çalıştığımız son yıllarda mesela, KİHEP'te yasa maddelerinden bahsederken, örneğin "aile içi tecavüz" geçiyor, ki bu yasada da var, "Onu kaldırın" dediler, "Böyle bir şeyden bahsetmeyin." Biz de dedik ki, "Ama şiddet modülü bu ve bu yasa, yasayı anlatıyoruz biz." Kürtajla ilgili de aynı şey oldu, "Ondan kesinlikle bahsetmeyin" gibi bir şey söylediklerini hatırlıyorum. Yani yasada varsa var, sen bunu bir hak olarak öne çıkarma, diyor. Kadın-erkek eşitliğine dair de birkaç şey vardı. Biz eğitimde hepsini konuştuk ama onlar içerikte olmasın diyorlardı.

SHÇEK'in lağvedilmesi gündeme geldiğinde hepimiz alternatif yollar aradık. "Bakanlığı zorlayalım. Eğitici havuzumuz var. Olabildiğince bu kişiler, bunlar tabii daha çok bakanlığa bağlı çalışanlar oldu artık, üstünden götürmeye çalışalım. Çünkü bu kanat çok sağlam ve orayı sıkı sıkıya tutalım," diyen bir grup vardı aramızda. Bir grup da, "Yeni açılımlar yapalım. Bu kurumdaki eğiticilerle artık çok zor çalışacağız. Yeni eğitici havuzunu genişletelim. Daha politik kadınları dahil edelim, hani bir iş olarak devlet çatısı altında değil de bunu farklı şekilde sahiplenecek kadınlarla devam edelim," diyordu. İkisinin de haklı olduğu yanlar vardı. Mesela eğitici havuzunu tutalım ve bunu devlet kanadından yapalım diye düşünenlerin haklı olduğu şey şuydu: Genç kadınlar açısından sürdürülebilir olmadı uygulamalar. Evet, tutkuyla yaptılar ama tutku bitince gruplar azaldı. Sosyal hizmet uzmanları ve belediyelerdeki arkadaşlar bir yandan da meslek gibi yaptığı için, senelerce, sekiz-dokuz sene bunu aktif olarak yürütürken politik, örgütlü kadınlar, açık söyleyeyim ben de dahil olmak üzere, iki-üç seneden sonra başka başka alanlara kaydık. Bu ilk yıllarda bizi zorlayan bir süreç oldu. Sonra yavaş yavaş örgütlerdeki uygulamalarda da sürekliliği yakalamaya başladık.

Zelal (Ayman)

2011'de SHÇEK'in kapatılması hepimizde hem büyük bir öfke ve üzüntü hem de panik yarattı. Kim olsa öyle hissedecekti. Çünkü devletle sürdürülebilir bir işbirliği modeli elimizden alındı. Feministsin, feminist bir örgütsün, feminist programla devletle işbirliği yapıyorsun, onun olanaklarıyla ve insan kaynaklarıyla programını yürütüyorsun ve bunu kaybediyorsun.

"Ne yapacağız" noktasında aklıselim düşünüp tartışmaya başladık ve yeni stratejiler ürettik. Belediyelerle, kadın örgütleriyle, İLO gibi uluslararası kuruluşlarla ortaklığa yönelmeye başladık. İLO'yla işbirliğimiz evvelden beri zaten vardı, ama onlara yoğunlaşalım dedik. Belediyelere ve kadın örgütlerine de yoğunlaştık. Hep yeni yollar ve stratejiler bulmaya çalıştık. Bu geçiş süreci çok iyi gitti belli açılardan ama belli açılardan da zor oldu, hala da çok zor. Çünkü pek çok farklı belediye veya kurum ile parça parça uğraşıyorsun. Yani SHÇEK ile olduğu gibi etkin ve güçlü işbirliği şeklinde gitmedi ilk başta. Ayrıca KİHEP'in öyle bir

işleyişi var ki, yerelde ortakların yoksa programı hakkıyla uygulamak için bayağı çaba sarf etmen gerekiyor. Hem bütçe açısından hem programatik hem uygulama açısından bizi çok zorlayan bir model oldu bu. Nihayetinde daha büyük bir çabayla, daha çok kaynak harcayarak ulaşmaya çalıştık kadınlara.

KİHEP'İN İZ BIRAKAN YAKLAŞIMI

Zelal (Ayman)

Derneğin, KİHEP ağındaki eğitici, katılımcı ve ortakları ile ilişkilenme şekli bence çok önemli. Mesela son yaptırdığımız bağımsız değerlendirme çalışmasında herkes hep şunu belirtmiş: "Dernek çok iyi çalışıyor. Eşitlikçi bir ilişki kuruyor. İletişimleri çok güzel, yapıcı, bizi geliştiren tarzda." Katılımcılar, eğiticilerimizi çok beğeniyor, eğiticiler de derneği çok beğeniyor ve yanlarında hissediyor. Ortaklarımız, derneği, katılımcıları, eğiticileri sahipleniyor. KİHEP sadece sahada kadınlara ulaşan bir araç değil, aynı zamanda işbirliği içinde olduğu kuruma da yarar sağlamak istiyoruz. Mesela ortaklarımız ile mutlaka protokol imzalamak istiyoruz. Ortağımızın kapasitesini artıracak, ona da yararlı olacak mekanizmalar üretmek istiyoruz. Eğiticinin bir kadın olarak kapasitesini artırıyorsun, böylece eğitici içinde olduğu kurumu güçlendiriyor. Aynı zamanda kadınlara ulaşıyor, kadınları bir noktadan diğerine taşıyor. Kadınlar da çevrelerine taşıyor bu bilgileri. Bu sürecin güçlendiren zincirleme bir etkisi oluyor.

Ebru (Batık)

Ben 2013'te eğitici eğitimine katıldım. Üç yıldır o programın içinde olmama ve çoğu şeyi bilmeme rağmen masanın öbür tarafına geçmek ilginçti. Daha çok endişe hissettiğimi fark ettim. Mesela programı yürütürken o kadar endişe hissetmiyordum, eğiticiyken "Eyvah, ya şu çıkarsa, ben bunu nasıl idare ederim, şunu nasıl yaparım" diye düşündüm. Kendi grubumda da şunu hissettim, senin eksiklerini veya kendinde çözemediğin şeyleri grup sana gösteriyor, sana yansıtıyorlar yani. Orada bir şey varsa onu didiklemeyi çok seviyorlar. Böyle büyüteçle yansıtıyor gibi geri gönderiyorlar senin kendinle ilgili çözemediğin dertlerini. Grupta da onu hissettim. Ah, yakaladılar beni diye hissettim. Güzel didiklediler yani. Bence program, sana, herkese vuruyor. Bazısında iki haftada oluyor, bazısında beş haftada oluyor, bazısında 16 haftada oluyor ama herkese bir dokunuyor, değiyor. Değmediğini düşünene bile değiyor bence.

Kadınların arasındaki tansiyonlar çok hoşuma gidiyordu. İşte topu bir ona atmak, bir ona atmak, ondan alıp "Aa, sen ne düşünüyorsun?" diye öbür tarafa dönmek güzeldi. Şöyle bir şey oldu, bir tane başörtülü genç bir kadın başta çok dinliyordu, hiç konuşmuyordu. Yaşadığı baskıdan, özellikle abisinden yana çok dertliydi, sonra onu anlattı. Sonra grubun bitmesine üç hafta kala, çıkışta geldi yanıma, dedi ki "Ben başımı açmak istiyorum ama ailemin tepkisinden çekiniyorum. Sizce doğru mu? Yoksa ailemin sözünü mü dinlemeliyim?"

de, “Ben buna bir şey diyemem, ama nasıl rahat edeceksen, nasıl mutlu olacaksan öyle yap” gibi çok orta yollu bir şey söyledim. Bir sonraki grup çalışmasına saçları fönlü, savura savura geldi. Başını açmasından ziyade, “Ben çok güçlendiğimi hissediyorum. Yani bu grubun başında hep istiyordum, ama bunu yapacak gücü hiç kendimde bulamıyordum. Üç ay önce bana bunu söyleseydiniz ‘Asla yapamam!’ derdim ama şimdi kendimi çok iyi hissediyorum.” dedi. Ailesi de desteklemiş. Yani aynı şeyi söylemişler, “Sen nasıl mutlu olacaksan öyle yap” demişler. Çok iyi hissediyordu. Onun o güçlenme hikayesi, çok güzel bir enerji yarattı.

ICPD+20 VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ (SKH)

Pınar (İlkkaracan)

1994 Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı’nın sonuç belgesi olan Kahire Deklarasyonu ve Eylem Planı kadınların cinsel ve doğurganlık hakları açısından çok önemli bir adımdı. Bu deklarasyonla ilk defa kadınların doğurganlık hakları detaylı bir şekilde tanımlanmıştı. Kahire Deklarasyonu ve Eylem Planı’nın 20. yılında yapılacak değerlendirmesi (ICPD+20) için BM tarafından 2012 yılında Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı Üst Düzey Görev Gücü (*ICPD High Level Task Force*) oluşturuldu. Bu Görev Gücü 2012-2014 yılları arasında çalışmak üzere üst düzey devlet yöneticileri ve sivil toplum uzmanlarından oluşan bir karma grup olarak kurulmuştu. Amacı, Kahire Deklarasyonu ve Eylem Planı konusunda devletlerin siyasi iradelerinin ve taahhütlerinin güçlendirilmesi ve geleceğe yönelik ilerici stratejilerin sonuç belgesinde yer almasını sağlamaktı. Aynı zamanda cinsel ve doğurganlık sağlığı ve haklarının ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin 2015 sonrası kalkınma ajandasına güçlü bir şekilde dahil edilmesi amacını güdüyordu.

Benim bu uzman grubuna seçilmemin sebebi çok uzun yıllardır cinsel sağlık ve doğurganlık sağlığı ve hakları konusunda BM düzeyinde çeşitli toplantılarda delegasyon üyesi ve aktivist olarak yaptığım katkılardı. Görev Gücü üç yıl boyunca çok yoğun çalıştı, neredeyse her ay toplantılar oluyordu. Sayısız panelde konuşma yaptım ve aynı zamanda BM’de çeşitli yetkililerle ve BM devlet misyonları ile görüşerek savunuculuk çalışmaları yürüttüm.

Görev Gücü’ne atandıktan sonra bu sürece Türkiye’den STK’ların katılımını sağlamak için Kahire+20 ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Çalışma Platformu’nu oluşturduk. Platform, kadın örgütleri, cinsel sağlık ve doğurganlık sağlığı ve hakları üzerine çalışan örgütler ve gençlik örgütlerini kapsıyordu. Türkiye’de 2010 sonrası, cinsel hakları ve doğurganlık haklarını hedef alan saldırılar ve geriye gidişler artmıştı. Bu platformun kurulması aslında ICPD vesilesi ile biraz da bu geri gidiş tehdidine karşı dayanışmayı artırmak ve bir duruş oluşturmak amacını taşıyordu.

1990’lar ile başlayan çok önemli üç BM dünya konferansı süreci var: 1992 Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı, ICPD yani 1994 Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı ve 1995 Dünya Kadın Konferansı. 1992 Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı’nın 20. yıl değerlendirmesi 2012’de yine Rio de Janeiro’da BM Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı (Rio+20) olarak gerçekleşti. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH), daha katılımcı, kalkınmayı küresel bakış açısıyla odağına alacak şekilde, Binyıl Kalkınma Hedefleri’nin (*Millennium Development Goals* – MDGs) yerini alacaktı.

High Level Political Forum, 2017

Ben 1994’ten itibaren toplumsal cinsiyet eşitliği ve cinsel sağlık ve doğurganlık sağlığı ve haklarının BM belgelerinde güçlü hedeflerle yer almasını amaçlayan uluslararası feminist bir koalisyonun üyesiyim. Maalesef koalisyon ve uluslararası kadın hareketi olarak Binyıl Kalkınma Hedefleri’nin (BKH) belirlenmesi sürecine yeterince odaklanamadık dolayısıyla bu hedefler belirlenirken kaçırdığımız şeyler oldu. Mesela, Binyıl Hedefleri’nde “Toplumsal cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi ve kadınların güçlendirilmesi” (*Promote Gender Equality and Empowerment Women*) hedefi var. “Kadınların güçlendirilmesi” *(women’s empowerment)* benim hayatım boyunca savaşmak zorunda kaldığım bir terim BM’de. Ne demek bu “kadınları güçlendirmek”? Örneğin, Türkiye’den biliyorum, pasta kursu açıyor, halı dokuma kursu açıyor, kadınları güçlendirdik, diyor. Ben “kadınları güçlendirmek” yerine “toplumsal cinsiyet eşitliğini gerçekleştirmek” (*realize / achieve gender equality*) terimini hem uluslararası literatürde hem Türkiye’de dolaşıma sokmak için yıllarca mücadele ettim. Ayrıca, BKH’lerde cinsel sağlık ve doğurganlık sağlığı ve haklarının gerçekleştirilmesi yoktu. BKH yalnız gelişmekte olan ülkelere yoğunlaşıyor ve uygulamaya odaklanmıyor. SKH ise küresel ve uygulamaya odaklanıyor.

BKH sürecinde yaptığımız hatayı yine yapmayalım, istediğimiz hedefleri bu sefer bu BKH'lerin yerini alacak olan SKH'lere koyalım motivasyonuyla yola çıktım. Bu süreçte Görev Gücü'nün üyesi olmam çok işe yaradı, Görev Gücü`nün sekretaryasından çok önemli bir bilgi akışı oluyor ve sekretarya sayesinde bu süreçte kilit rolde olan tüm üst düzey BM görevlileriyle yüz yüze toplantılar gerçekleştiriyorduk. Ayrıca, sık sık New York'ta olduğum için devlet misyonlarıyla kendi organize ettiğim toplantılarda yüz yüze savunuculuk yapabiliyordum. BM'de UN Women, UNDP, UNFPA gibi kurumların başkanlarıyla görüşebiliyordum. Üst Düzey Görev Gücü BM'nin resmi sivil partneri gibi çalıştığı için BM'nin içindeydim ve süreci çok iyi takip edebiliyordum. SKH'lerin bir tanesi "toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması" (*achieve gender equality*) olmalıydı, yani sadece "geliştirilmesi", "teşvik edilmesi" (*promote*) değil. Ben de bu hedef üzerine çalışmaya başladım. Zaten 1994'ten itibaren yıllarca BM Kadının Statüsü Komisyonu toplantılarında Türkiye resmi delegasyonunda yer almıştım, yani BM belgelerine, diline çok hakimdim.

Benim için hedefimiz çok netti: "Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması" veya "toplumsal cinsiyet eşitliğinin gerçekleştirilmesi" kendi başına (*stand alone*) bir Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi olmalıydı. Bunu bütün üst düzey görüşmelerde dile getirdim. Bu süreçte sonradan Kadın Temel Grubu'na dönüşen (*Women's Major Group* – WMG) Rio Grubu çıktı karşımıza, BM Rio Konferansı'nda kadın örgütleri adına yetkilendirilmiş bir grup. Çoğunlukla kadın ve tarım, kadın ve çevre, kadın ve iklim konularında çalışıyordu. 2012'de 250 kadar üyesi vardı.

Uluslararası feminist çevrede kimisi WMG ile çalışalım dedi, kimisi bağımsız hareket etmek istiyordu. Ben eninde sonunda beraber hareket edelim kararına vardım; yani madem onlar BM tarafından kadın konusunda çalışmak üzere görevlendirilmiş, küresel feminist hareket olarak onları da kazanıp hep birlikte bir şey yapmaya çalışalım, kadınlar arasında ayrım olmasın, dayanışma içinde gücümüzü birleştirelim. Çok uğraştım bunun için. WMG'nin toplumsal cinsiyet eşitliğini tek başına bir hedef olarak eklemek gibi bir amacı yoktu, hatta bunun tek başına bir hedef olarak eklenmesine en başında karşı çıktılar. Onlarla birçok toplantı gerçekleştirdik, sonunda onları da ikna ettik.

Kadının İnsan Hakları olarak WMG ile beraber SKH'lerin netleştirilmesi sürecinde Avrupa bölgesi toplantısının sivil forumunu 2013'te İstanbul'da düzenledik. O toplantı, çevre konusunda çalışan kadın örgütlerini kazanmak ve ortak feminist bir dilde ve prensiplerde birleşmek için çok önemliydi. Benim uluslararası düzeyde cinsel haklar ve doğurganlık hakları üzerine çalışan örgütlerle çok eskiye dayanan, iyi bir ilişkim vardı. Onların da SKH sürecinde desteğini almak için elimden geleni yaptım ve başarılı da oldu. Sonunda güçlerimizi birleştirdik ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin gerçekleştirilmesinin tek başına bir Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi (Hedef 5) olmasını kabul ettirmeyi başardık.

Şehnaz (Kıymaz Bahçeci)

2013'te başlayan SKH sürecinde, Pınar'ın vizyonu ile toplumsal cinsiyet eşitliğinin başlı başına bir SKH olması, hem de tüm Gündem 2030 içerisinde kesişimsel bir prensip olarak

ele alınması WMG ile birlikte başarılmıştı. SKH'lerin 2015'te kabulünden sonra KİH olarak SKH'lerin Türkiye'de tanınması gibi bir misyonu da konuştuk ve üstlendik.

Hemen sonrasında, 2016'da hem Kadının Statüsü Komisyonu (KSK) SKH'ler üzerineydi, hem de Yüksek Düzey Politik Forum'da (HLPF) SKH'ler kapsamında Türkiye rapor sunmaya gönüllü oldu. O yüzden biz bu iki süreci çalışmaya başladık. Türkiye'de SKH'leri bu kadar uluslararası düzeyde bire bir çalışmış tek kadın örgütü bizdik, dolayısıyla SKH'leri hem diğer kadın örgütlerine, hem de Türkiye'deki diğer sivil toplum örgütlerine tanıtmak ve onların da savunuculuklarına dahil etmeleri için uğraştık.

İlk önce, Kadın Koalisyonu'ndan diğer bazı STK'larla birlikte KSK'da resmi delegasyonda olmak için başvurduk, ama aslında bir yandan bunu da tartıştık. Çünkü anti-demokratik uygulamaları artan bir devletin resmi delegasyonunda olmak ne kadar etikti? Diğer taraftan bu, SKH ile toplumsal cinsiyet eşitliği konusunu birleştirebilecek en önemli toplantıydı, önümüzdeki 15 senelik SKH sürecinde kadın konusunun ne kadar konuşulacağı ve ne kadar etkin olabileceğine dair bir vizyon çıkacaktı. Buradan çıkacak Uzlaşılmış Sonuçlar belgesi bu sebeple son derece önemliydi. O yüzden, "Delegasyonda olabiliyorsak olalım" dedik ve Bakan'ı ziyarete gittik. Bakan, altı ya da yedi kişilik yer verebileceğini söyledi. O dönem gidecek örgütler olarak konuştuk ve KİH adına ben delegasyona katıldım. Ayrıca Elçin (Cavlan), Selma (Acuner), Ceren (Akkaya) ve Özgül (Kaptan) delegasyondaydı.

Biz, kadınların özellikle cinsel ve doğurganlık hakları üzerine çalışan örgütlerden oluşan Kadın Hakları Grubu'nun da üyesiyiz (*Women's Rights Caucus*). Bu platform, hem KSK öncesi çıkacak olan deklarasyonda "kadın hareketi olarak nasıl daha ilerici bir dil kurdurabiliriz" diye düşünerek hazırlık yapıyor hem de bu konuda KSK'da savunuculuk yapıyor.

Delegasyonda olmanın şöyle bir artısı var: Normalde sivil toplum örgütleri Uzlaşılmış Sonuçlar'a dair müzakerelerin yapıldığı odaya giremiyor. Bu, hükümetler arası bir süreç ve devletler bunu böyle devam ettirmek istiyor. O yüzden de dışarıya normalde hiçbir bilgi gelmiyor aslında. Yalnızca toplumsal cinsiyet eşitliğine ve sivil topluma önem veren ülkeler delegasyonlarına sivil toplum örgütlerini de alıp ya da diplomatlarını sivil toplum ile konuşturup bilgi veriyor. Ama günde en az altı saat süren, çok uzun müzakerelerden bahsediyoruz. Buradan bire bir bilgi akışını sağlamak çok zor ve bazı şeyler çok hızlı gelişiyor. Çıktı belgesinin dili çok önemli, orada bir tane kelimeyi değiştirerek sonraki süreçte yapılacak politik aksiyonlar için önemli bir anahtar elde edebiliyorsunuz. Ama bunu yapmak, hele de müzakerelerde odada değilken çok zor.

KSK'da ve giderek artan biçimde BM'nin birçok komisyonunda çok ciddi hak ve toplumsal cinsiyet eşitliği karşıtı bir lobi de var. Örneğin Vatikan, Rusya, bir süredir Macaristan gibi bazı Orta Avrupa ülkeleri, daha muhafazakar sağcı hükümetlerin iktidarda olduğu dönemlerde ABD, İran, Mısır gibi ülkeler… O yüzden müzakerelerde, ilerici bir dil oluşabilmesi için birkaç ülkenin aynı söylemleri desteklemesi gerekiyor. O delegasyonlarda da bunun savunuculuğunu yapmak gerekiyor.

“Sonunda küresel kadın hareketi olarak güçlerimizi birleştirdik ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin gerçekleştirilmesinin tek başına bir Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi (Hedef 5) olmasını kabul ettirmeyi başardık.”

Pınar (İlkkaracan)

KSK’ya Türkiye’den KSGM geliyor her sene. Orada da konuya hakim, çok iyi iki üç tane uzman var. Ben onlara küresel kadın hareketinin önerileri çerçevesinde önerilerde bulundum, tabii ki Türkiye’nin limitlerini de acayip zorlayarak değil ama Türkiye’nin de evet diyebileceği, onların da müzakere sırasında söyleyebileceği şekilde önerileri oluşturdum. İki hafta onlarla böyle verimli bir çalışma yaptık, bazen gece 2’lere kadar. Çok da keyifliydi. KSK sonuçlarında, artan ve çeşitlenmesi gereken finansman ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin bu konulara dahil edilmesi gerekliliği; Paris Anlaşması doğrultusunda iklim değişikliğini ele alırken cinsiyet eşitliğinin konuya dahil ve teşvik edilmesi gerekliliği; kadınların sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin karar alma süreçlerine katılımının güçlendirilmesi ve kadınları ve kız çocuklarını şiddetten koruyan ve cinsel ve doğurganlık sağlığı ve hakları da dahil olmak üzere insan haklarını güvence altına alan yasaların kabul edilmesi gerekliliği gibi çıktılar ile önemli başarılar elde edildi.

Birkaç ay sonra HLPF geliyordu ve Türkiye burada resmi bir rapor sunacaktı. Biz de SKH’ler için bir gölge rapor hazırladık. Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda Türkiye’nin sürdürülebilir kalkınma hedeflerinde belirtilen perspektifi ile o anda olduğu yere yönelik bir çalışmaydı. SKH’ler şimdiki kadar bilinmediği ve raporu çok kısa bir sürede yazmak durumunda kaldığımız için raporu tek başımıza kaleme aldık. BM sözleşmeleri süreçlerinden farklı olarak, SKH gölge raporu resmi olarak orada sunulamıyor ama raporla ilgili savunuculuk yapabiliyorsun. Bu savunuculuk sonucunda kendi devletinin dikkatini çekebiliyorsun ve devlet kendi raporunu sunduktan sonra başka ülkelerin devlete sorduğu soruları etkilemeye çalışabiliyorsun. Ayrıca çok kısa, iki dakikalık bir vakitte sivil toplum örgütleri devlete soru sorabiliyor. Bu süreç bize Kalkınma Bakanlığı’yla bir ilişki geliştirme şansı sağladı. Bakanlık gördü ki bu işi uluslararası düzeyde takip eden biziz, oysa toplantı öncesindeki temas kurma çabalarımız cevapsız kalmıştı. HLPF’den sonra, SKH’ler ile ilgili toplantılara davet edilmeye başladık. “Türkiye SKH’ler konusunda nerede?” diye bir araştırma yaptı devlet. Final raporunu yayınlamadı, taslak raporu yayınladı, dokümanları inceledik, geribildirim verdik. O dönem görece daha rahat ilişki kurabiliyorduk devletle.

Bir yandan da SKH’leri sivil toplum örgütlerine tanıtmak için de çok çaba sarf ettik. Farklı toplantılarda, yaptığımız hemen hemen her konuşma ve söyleşide bu konuyu ele aldık. Dahil olduğumuz platformlar da bu konuyu gündeme getirdi. Yaptığımız *Karşılaşmalar* video serisi ve hedef5.org web sitesi ile birçok bilgiyi yaygınlaştırdık. Tüm bu çalışmaların sonunda 2019’da Türkiye SKH konusunda tekrar rapor verdiğinde KİH’in inisiyatifi ile sekiz sivil toplum örgütü olarak raporu yazdık ve daha güçlü bir savunuculuk sağladık.

Uluslararasından çok beslenen bir dernek bence KİH. Ben, KİH’in hep toplumsal cinsiyet eşitliği için, kolektif çalışma için alan açmaya çalıştığını deneyimledim. Bir de çok bütünsel bakıyor konulara KİH, gerek KİHEP’in geniş kapsamı, gerekse örneğin hala SKH’leri çalışırken yalnızca Hedef 5’i çalışmayıp “Bütün SKH’lerin bir toplumsal cinsiyet perspektifinden yapılması gerekiyor” diyebilmek çok değerli ve KİH’in vizyonunu ve etkisini daha iyi anlatıyor bence. Bu perspektifin ulusal alanda olduğu kadar uluslararası alanda da KİH’e önemli bir değer kattığını düşünüyorum.

DÜNDEN BUGÜNE CSBR

Dédé (Oetemo)

CSBR’ın kuruluşundan bugünlere geldiğimizde bağlam değişti. Tehdit ve saldırılarla karşı karşıyayız. Örneğin 2004 yılında Cakarta’daki toplantımızda kamusal olarak görünürdük. Basın toplantımız çok ilgi topladı, çünkü daha önce konuşulmayan cinsel haklardan, LGBTİ+’ların yaşadığı sorunlardan bahsediyorduk. Fakat 2010 yılında aynı otelde Cinsellik Enstitüsü’nü düzenlediğimizi saklamak zorunda kaldık mesela, katılımcılara dikkatli olmalarını söyledik. Tabii ki bugün hala çalışmaya devam ediyoruz, ama daha çok kapalı kapılar ardında toplanıyoruz, önlemler alıyoruz, fiziksel güvenlik konusunda bile endişeleniyoruz. İnsan hakları ve savunucuları için alan daralıyor. 2016’dan bu yana saldırılar oluyor ve bugün gazetecilerle, diğer feministlerle, insan hakları örgütleriyle yan yana durmak çok önemli.

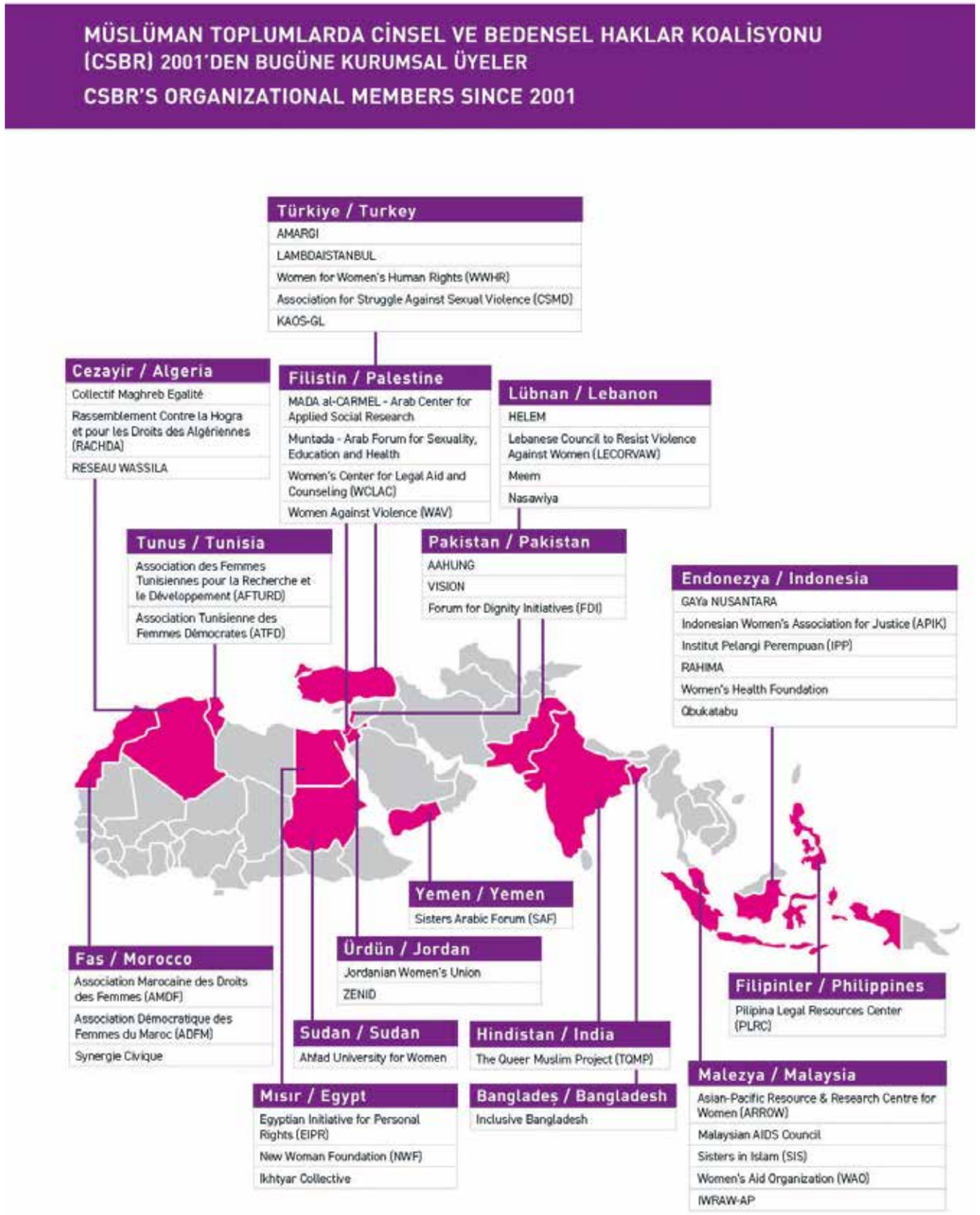

Çevrimiçi toplantılar ve seminerler düzenliyor, yayınlar yapıyoruz. GAYa Nusantara, *Bringing Progressive Faith Voices towards Diverse Genders and Sexualities* [Çeşitli Toplumsal Cinsiyetlere ve Cinselliklere Kapsayıcı İnançlarla Yaklaşmak] adlı bir kitap yayınladı ve CSBR da bu kitabın eş sponsorlarından biriydi. Ayrıca, mesela 2021 yılında CSBR ile birlikte "Toplumsal Cinsiyet ve Cinselliğin Kapsayıcı Bir Şekilde Anlaşılması İçin İnanç ve Geleneği Kullanmak" adlı bir konferans ve 2023 yılında "Toplumsal Cinsiyet, Cinsellik, İslam ve Bilim" adlı sekiz haftalık bir çevrimiçi kurs düzenledik. Cinsellik üzerine çalışmak amacıyla tabandan örgütlenen inisiyatifler için küçük bir hibe programı oluşturmayı başardık. Savunuculuk çalışmalarımızı da çoğunlukla sanal ortamda yürütüyoruz. Ancak üyelerimiz uluslararası toplantılara gittiklerinde CSBR'ı temsil etmeye devam ediyorlar.

2008'den 2017'ye kadar düzenlediğimiz en önemli faaliyetlerimizden birinin Cinsellik Enstitüleri olduğunu düşünüyorum. O dönemde çok sayıda aktivist bu eğitimlere katıldı. Takip anketleri yaparak katılımcıların neler yaptığını izleyebildik. Katılımcılar arasında hala öğretmen, aktivist, gazeteci olarak aktif çalışanlar var. *CSBR E-Bülten* gibi yayınlarımız ve "Müslüman Toplumlarda Cinsellik Politikaları" konulu araştırmamız çok kıymetli. Ayrıca, Kırgızistan ve Sudan gibi Müslüman dünyanın diğer bölgelerindeki daha izole yerlerden de üyelerimiz oldu. Uluslararası düzeyde savunuculuk yürütmemiz ve ulusal düzeyde birbirimizi desteklememizin katkısı büyük oldu. Güneydoğu Asya'daki Müslümanlık anlayışı ve dine yaklaşımımız sayesinde bir yandan haklar üzerine çalışıyoruz, ama öte yandan da dini metinlerin ilerici yorumlarını yapıyoruz, bu çok kıymetli. Bence en önemli ve benzersiz özelliğimiz, feminizm ve queer aktivizminin birleşimini sağlamış olmak. Dünya geneline baktığınızda, genellikle ya birini ya da diğerini görürsünüz. Bizim özgün yanımız bu.

TCK 103 ÇOCUKLARA YÖNELİK İSTİSMARA KARŞI KAMPANYA

Şehnaz (Kıymaz Bahçeci)

2014'te TCK 103 geldi. TCK'nın reşit olmayanlarla cinsel ilişki ve cinsel taciz maddesini değiştirme girişimleri başlamış oldu. Meclis'te "aile birliğinin korunması" için kurulan, boşanma raporunu da hazırlayan komisyonda "Mağdur Aileler Platformu" gibi bir isimle çıkan ve "Biz gençken evlendik, bir hata yaptık ama şimdi babamız hapiste" gibi söylemleri olan yapılar yüzünden, erken yaşta ve zorla evlendirme konuları konuşulmaya başlandı. "Af verelim daha öncekilere" dediler. Bu girişime karşı durmak, yapmaya çalıştıkları düzenlemeyi reddetmek ve TCK'yı kabul edildiği gibi korumak için o dönem TCK Kadın Platformu'ndaki örgütleri de canlandırmaya çalışarak, sekretaryasını da bizim yaptığımız bir kampanya yürüttük. Canan (Arın) ve Hülya (Gülbahar) çok çalışmıştı, KADAV ve Mor Çatı da aynı şekilde. Ankara'ya gidildi. Meclis'te, Ankara'daki örgütlerle işbirliği içerisinde toplantı yaptığımızı hatırlıyorum, basın bildirileri yapıldı. Ama sonuçta istediklerimizin bir kısmını kabul ettirebildik, bir kısmını ettiremedik.

Berfu (Şeker)

2013'te Gezi ile başlayan süreç sonrası alana dönüp mücadeleye katılmam gerektiğini düşünüyordum. KİH'te çalışmaya başlamak için eski işimden ayrıldığım gün 15 Temmuz Darbe Girişimi oldu, ortalık tam bir kaos. Öyle bir ortamda, 1 Ağustos'ta başladım işe, ondan sonra da kadın haklarına saldırılar artarak devam etti zaten.

2016'da derneğe geldiğimde Boşanma Komisyonu toplanmış, Boşanma Komisyonu Raporu kadın kazanımlarının tek tek geri alınması için bir yol haritası olarak ortaya çıkmıştı. Raporun ardından önümüze çıkan ilk mesele, TCK 103'ün değiştirilmesi yoluyla çocuk yaşta evliliklerin ve evlendirilmelerin önünün açılması meselesiydi. Bu girişimin başlangıcı zaten 2014'e dayanıyordu. 2016'nın Temmuz ayıydı, Anayasa Mahkemesi TCK 103'ün iki fıkrasını iptal etmişti, karar Kasım'da yürürlüğe girdi. Bu nedenle yerine yeni maddeler yapılacaktı. Bu maddelerin oylandığı Meclis oturumu sırasında üç AKP milletvekili 18 yaş altı çocuklara evlilik yoluyla istismarda bulunduğu için hapis cezası alan erkeklerin affedilmesi için önerge verdi. Bu, bütün kadın hareketini gecenin bir yarısında ayağa kaldırdı, sabaha kadar çalıştık, metinler yazdık. Zaten bu iki maddenin yerine gelecek maddeler için çalışıyorduk, TCK 103 Kadın Çalışma Grubu'nu kurmuştuk. Önerge meselesi ortaya çıkınca çalışma grubu platforma dönüştü, böylece TCK 103 Platformu'nu kurmuş olduk.

Kadın hareketinin ayağa kalkmasıyla protestolar başladı, kadınlar Meclis'e yürüdü, Ankara'da her politik görüşten kadının iktidarla görüşmeleri oldu ve bu girişim durduruldu, engellendi. Ama sonrasında bu, sürekli önümüze çıkan bir konu olmaya devam etti. TCK 103 değişikliğini talep ettiği söylenen, sonrasında sürekli Meclis'e gittiğini öğrendiğimiz ve "mağdur" olduğunu iddia eden bu grupların kullandığı strateji, en sonunda kadın haklarına karşı saldırılarda kullanılan stratejinin kendisi oldu.

Nedir bu strateji? İşte bizim kadın hareketi olarak hak ararken kullandığımız yöntemlerdir. Nedir yani? Metinler yazıyoruz, imza topluyoruz, Meclis'e gidiyoruz, vekillerle görüşüyoruz vb. şeyler yapıyoruz örneğin, onlar da aynı bunu yapıyor. Onlar dediğim mağdur olduğunu iddia eden birtakım gruplar. Gayet örgütlü hareket ediyorlar. Çocuk evlilikleri meselesinde mesela, aslında mutlu evliliklermiş, ama kocaları hapiste olduğu için, kadınlar mağdur oluyormuş, kız çocukları mağdur oluyormuş gibi bir yerden sözü kurup lobi yapmaya, insanları ve grupları etkilemeye çalışıyorlardı. Bu süreçte Meclis biraz boş kalmıştı, TCK 103 Platformu bu boşluğu doldurdu, hem oradaki sözünü söyledi hem lobi yaptı.

OHAL ile birlikte ilk yaptıkları şey kadın örgütlerini kapatmak oldu. Özellikle Kürt illerindeki kadın örgütlerine kapatma davalarının açıldığı, belediyelere kayyum atamalarıyla kadın danışma merkezlerinin, bütün kadın çalışmalarının yok edildiği, yerine düğün salonlarının açıldığı oldukça travmatik bir dönem geçirdik. Önce üç ay dendi, o üç ay uzatıldı da uzatıldı. Zaten sokakta yürümeye artık insanın tedirgin olduğu bir dönemdi. Sivil toplumun, kadın hareketinin bir araya gelmesi de iyice güçleşti. Kişisel güvensizliğimiz arttı, herkesin hareket alanına bir şekilde sirayet etti o dönem.

TCK 103 döneminde de en zorlandığımız şey oydu, kadın örgütleri olarak bir araya gelmekte, süreçlere dahil olmakta zorlanıyorduk. KİH'in hareketi toparlamada, kadın örgütlerinin, aktivistlerin, en azından birkaç kişinin bir araya gelip söz üretmesinde, söylem üretmesinde ve bir şeylere karşı çıkılmasında bir alanı tutmak açısından varlığı ve rolü çok değerliydi bence.

KİHEP VE BELEDİYELER: ZORLUKLAR VE DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE İŞBİRLİĞİ

Zelal (Ayman)

SHÇEK'ten sonra saha çok zorlaştı. Eğiticileri de anlıyorduk o yüzden. Kadınlar korkuyor, gruplara gelmiyor, devam etmek istemiyorlardı. Güvenlik meselesi, OHAL süreci, baskı hali bütün sivil toplumu çok etkiledi tabii o dönemde. KİHEP'i, bizim işlerimizi de çok zorlaştırdı, zorlaştırıyor. Çünkü yasaları daha da güçlendirip, iyileştirip ileriye götürecekken korumaya çalışmakla uğraşıyoruz ve bu da bizi, stratejilerimizi değiştirmek zorunda bırakıyor. Belediyelerle çalışmak verimli, ancak ister istemez çok enerji alan ve zor bir süreç. Mesela bir belediyede üç eğitici var, hepsinden yılda iki grup çalışması bekliyoruz, ama bir tane yapabiliyorlar. Kurumdaki pozisyonları veya iş yükleri, amirlerinin, başkanın tutumu ya da motivasyonsuzluk olabiliyor bunun sebepleri.

En son 2016'da darbe girişimi sonrasındaki OHAL süreci örneğin, programı da çok olumsuz etkiledi. Kürt belediyelerine kayyum atamaları, tutuklamalar, eğiticilerimizin işine son verilmesi, hukuksuzluk ve toplum genelindeki korku iklimi gibi çok fazla dış sebep sayabiliriz. Potansiyel katılımcı kadınlar da haliyle korkuyor, gruplara gelmiyor ya da devam etmek istemiyorlardı o bir iki sene. Bu güvenlik korkusu ve baskı hali, bütün sivil toplumu etkilediği gibi bizim işlerimizi ve KİHEP'in saha çalışmalarını da çok zorladı.

Ebru (Batık)

Belediyelerle çalışmaya başladık ama öncelikle daha çok HDP'li belediyelerle çalışıyorduk. Kürt kadınlarla. Onlarla beraber program daha genç, daha dinamik bir havaya bürünmeye başladı. Ona göre ihtiyaçlar doğdu. SHÇEK'in toplum merkezleri olmayınca ve örgütlü kadınlar bu işi yapınca, programa daha genç ve daha örgütlü kadınlar dahil olmaya başladı. Böyle bir değişim oldu. KİHEP de buna ayak uydurmaya çalıştı. Hala da öyle bir yolda. Daha genç kadınlara hitap eden, daha fazla görselin, videoların, sosyal medyanın olduğu bir şeye de eviriliyor. SHÇEK sonrası eğiticiler çok iş yükü altında kaldı bir yandan. Öncesinde daha rahat, kendi alanımızda, kendi dilimizde konuşurken, şimdilerde belki biz de daha fazla gerildiğimiz için daha küçük adımlar atmaya başladık. O kadar cüretkar şeyler yapamamaya başladık gibi hissettim ben.

KADININ İNSAN HAKLARI EĞİTİM PROGRAMI KOORDİNATÖRÜ ZELAL AYMAN:

Cinsiyetsiz insan hakları sorunlu ve yetersiz

ELİF Ekin SALTIK

Bugün Dünya İnsan Hakları Günü. İnsan haklı kadın-erkek birinin birçeşitleri kapsaması gereken bir hak. Eşit ve örgüt yapısına hakkı olabileceğinin bu temel haklar, vazgeçilemez ve değiştirilemez haklar. Ancak yasaların gerektiği gibi uygulanmadığı ve hakların yeterince korunmadığı gerçeği de karşısında. Bir gerçek daha var ki bu da kadınların erf kadın oldukları için gördükleri hak ihlalleri.

İşte 1993 yılında kurdukları Kadın İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği (KİHAÇ), kadının insan haklarını geliştirmek amacı taşıyor. KİHAÇ adını, aynı zd Viyana'da yapılan Dünya İnsan Hakları Konferansında kadın haklarının insan hakları olarak tanınmasından alıyor. 1995 yılından beri Türkiye'nin dört yanında binlerce kadınıyla Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı'nı (KİHEP) sürdürüyor.

İnsan Hakları Günü vesilesiyle bir araya geldiğimiz KİHEP Koordinatörü Zelal Ayman'la, kadının insan haklarını konuştık.

İnsan hakkı kavramı kadın ya da erkek dünyada yaşayan tüm insanları kapsıyor. Ancak kadının insan hakları dediğimiz zaman başka bir şey tarif etmemiz gerekiyor. Neden kadının insan hakları diyorsun?

İnsan hakları çok geniş bir kavram. Kadınların tüm insan haklı söylemlerine rağmen ikincilleştirilmesi, hakların yerinde ve yeterince kullanamıyor olmaları ya da haklarının ihlaline dünyada kadın hareketinin göğüslemesiyle ünü çıkmış ve BM'ye "Siz insan hakları diyorsunuz, ama kadın hakları diye de bir şey var. Kadının insan hakları var" demeye başlamış. İşte bütün bu sözler, tartışma, talepler; aynı zamanda devletlerin de bu noktaya geliyor olması sebebiyle BM'nin 1975 yılını Dünya Kadın Yılı ilan etmesiyle sonuçlandı. Bu tarihsel olarak bir dönüm noktası oldu, fakat yeterli gelmedi. 1985'e kadar uzayan süreçte küresel düzeyde kadınlar güçlendi; dayanışma, birlikte hareket etme olanakları doğdu.

Viyana'da 1993 yılında yapılan Dünya İnsan Hakları Konferansında "kadının insan hakları" kavramını kabul edildi. BM'nin insan hakları beyannamesine bakarsak kadın perspektifi yoktur; kadınlara özel, kadınlara dönük, spesifik haklar tanımamaz. Cinsiyetsiz bir insan tanımı vardır. İşte tam da bu nedenlerle, kadınların erf kadın oldukları için gördükleri ihlallerinde 2017 yılında daha devam etmesi nedeniyle, bir bu kavramı kullanmaya devam ediyorum. Kadınların insan-olmak kabul edilmesiyle çıkıp oğruluya, kibir var. Dönüşüm çok yavaş. Bu nedenle de kadının insan hakları kavramına ihtiyaç duyuyoruz.

AKP İktidarlarının iş başında bulunduğu 15 yılı değerlendirdiğimizde kadınların insan hakları açısından nasıl bir tablo çıkıyor karşımıza?

Çok kötü bir tablo var karşımızda. Birkaç yönüyle bakmak istiyorum; 2000'ler Türkiye'de kadın hareketinin çok yükseldiği ve ortak mücadele konusunda güçlü olduğu bir dönemdi. 1990'lardan itibaren daha çok kadına yönelik şiddetle ilgili ortaklaşalmış, eylem platformları geliştirilmiş, kadın örgütleri kurulmuştu. 2000'lere geldiğinde artık kadın örgütlerinin sayısı artmış, platformlar çoğalmıştı. 1998'de 4320 sayılı Ailenin Korunması Kanunu çıkarılmıştı, bizim de büyük mücadelemizle. 2000'lerde artık modern yasa kampanyasını yapıyordak; ki o daha birincden Türk Ceza Kanunu kampanyasında aktif yer aldık. Platformlar şeklinde 100'lerce kadın örgütünün bileşen olduğu, Türkiye çapında kampanyalar yapıldık. Bunlar çok önemliydi.

AB süreci gibi dış faktörler de vardı. AKP yeni geldiği, bir rüzgar esiyordu çalışıyordu. Bunu kullanarak stratejiratı "Mevcut hakları geliştirmeliyiz', 'Eksik hakları abelmeliyiz', 'Bu hakları kullanabilmeliyiz' üzerine kurmuştuk.

AKP'yi değerlendirirken önemini de düşünmeliyiz. Bütün iktidarlar birlikte değerlendirmek gerekir. İktidarların hepsi erkek egemendir. Örneğin 1998 yılına kadar kadına yönelik şiddetle ilgili bir yasa olmamamı utanç verici. Üstüne üstlük çıkan yasaya, yasa demek de çok zorduç son derece gidiktiği. Ve 1998'den 2002 yılına kadar tam 14 yıl beklemek zorunda kalıldı. Doğrusuyla bugün yaşamadıkımı hem AKP ile hem de önceki hükümetlerle ilgisi var.

AKP çok güçlü olduğu için, tek başına iktidar olunca. Yüzde 50 arkasında, kendi ömüne keyfiliği programı uygulamaya başladı. Bu kadar güçlü geliniş ve kendi ideolojisi olan bir yapının kadınlara yönelmesiyoğnu, kadın haklarıyla ilgili özel şeyler yapmayacağını düşünüyorsunu. Çünkü kadınlar ataerkinin devam ettirilmesinde ana figürdür; çocukları onlar doğurur, büyütür ve... Nüfus politikasından şekilinde 100'lerce kadın örgütünün bileşen olduğu, Türkiye çapında kampanyalar yapıldık. Bunlar çok önemliydi.

Tüm bu süreçte AKP her zamanı 'Kadın erkek eşit değildir' söylemini öne çıkardı. Aynı nüansıyla devam ma bu?

Evet, 2002 yılında AKP "Kadın erkek eşit değildir" söylemini açıkça ifade etmeye başladı. 2011'de Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığını kapattı. Dar gelirli, daha kırsal alanda yaşayan, eğitimli kesmr mahallelerde yaşayan toplum nüvelerlerini dönüştürmeye, kapatmaya başladı. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunu kapattı. Bakanlığın bünyesinde kadın ailenin içine bağlıydı başka daire başkanlıkları kurmaya başladı. Sosyal politikayla ilgili bakanlık tabii ki kurum; ama kadın ailenin kısmına ilgilirlisesi, kadın lehmn gepmesinin onlar adıdan bir şey. Bunlara olağana bilyorduk. Dindar, muhafazakar, kapitalist, liberal bir iktidar bir şekilde bunları yapıyor. Bir bunda ve yapmıyor pek derecik, yüz yıl önceki mücadele çıngıraşı gelip "Eşitlik" demesini gerekiyor. Bu çok geri bellki evet, ama bunu söylemek zorundayız.

Evrensel, 10 Aralık 2017

Duygu (Dokuz)

2013 Eğitici Eğitimi, aslında SHÇEK sonrası derneğin farklı paydaşlarını bir araya getirip yeni bir şey denediği ilk Eğitici Eğitimi. Karadeniz'den, Batı'dan, Akdeniz'den kadın örgütlerinden kadınlar dahil edilmeye çalışılmış. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ise sivil toplum yerine doğrudan belediyelere yönelinmiş. Bunun istisnası Muş. Orada Muş Kadın Derneği (MUKADDER) var, oraya gidilmiş. Ama sonrasında Kürt illerindeki kadın örgütlerinin kapatılması ve HDP'li belediyelere kayyum atanması sebebiyle çok problemli olmuş. Etkili olduğu taraflar da olmuş. İzmir Kadın Dayanışma güçlendirilmiş mesela, Antalya Kadın Dayanışma dahil olmuş, orası güzel çalışmış.

Sonra 2013'ten çıkardığımız dersler, 2016 Eğitici Eğitimi'ni kurgularken çok işimize yaradı. Tabii eğiticilerin kişisel çabaları da etkili olabiliyor. Örneğin Ayla'nın (Erdoğan) İzmir'e taşınması, orada bir dinamo etkisi göstermesi, her belediyenin kapısını çalıp "Size KİHEP yapayım" demesi İzmir Kadın Dayanışma'nın işlerini oldukça kolaylaştırdı, itici güç oldu. Sonra İzmir'de bir sürü belediyeyi de KİHEP'ten haberdar eden o oldu, tanınmamızı sağladı.

2013-2016 Eğitici Eğitimleri bize bir yandan da şunu gösterdi, artık programı uygulayan feminist sosyal hizmet uzmanları bulamayacağız. Dolayısıyla eğitici eğitiminin içeriği de değişmeli, daha kapsamlı olmalı ve dili daha temel düzeyden başlamalı.

Belediyeler ile protokol yapmak ise 2016'da İzmir'de belediyelerle çalışma kararı çıktıktan sonra gündeme geldi. Oradaki eğitici arkadaşların elini güçlendirmek ve aslında işbirliğini biraz kalıcı hale getirmek için çıktı bu fikir ortaya. Örneğin, Hande bir belediyede eğitici ise ve onu sürekli başka işlere koşuyorlarsa, "Bakın böyle bir protokol var, KİHEP yapmak da benim görevim" diyebilsin diye. Bir de yüzümüzü belediyelere döneceğimiz ve basına çıkmamız gereken bir dönem o dönem. Dolayısıyla protokol imzalamak, sertifika töreni ve "protokol imzalanıyor" gibi haberler yaptırıyor olmak bizim açımızdan önemli. Protokolün bir diğer işlevi de bu oldu. Üçüncü işlevi ise şu: 2016, dernek kapatmalarının çok yaşandığı bir dönem ve CHP'li belediye de olsa belediye ile işbirliği bir şekilde koruyucu. Çünkü o protokolü imzalayabilmek için 2016'dan sonraki süreçte belediyelerin, il belediyesi ise valilikten, ilçe belediyesi ise kaymakamlıktan bir onay alması gerekiyor. Yani belediye meclisine gidiyor protokol, önce onaya gidiyor. Dolayısıyla hukuki bir koruma da yaratıyor.

SAVUNUCULUK ARAÇLARIMIZ DÖNÜŞÜRKEN

Tuğçe (Canbolat)

2018'de dernekte çalışmaya başladığımda 15 Temmuz yaşanmış, OHAL süreçleri yeni bitiyordu. Bir yandan da Boşanma Komisyonu Raporu 2016'da çıkmıştı. İşlerin iyiye gitmediğini gördüğümüz bir zamandaydık. 90'ların sonu, 2000'lerin başında kazanımlar elde ettiğimiz dönemden bir duraklama dönemine gelmişiz gibi… Henüz temel hak kayıplarının başladığı bir dönem değildi, ama Bakanlık toplantılarına gitmenin zorlaştığı, davetlerin kesildiği, ilişkilerin kopmaya başladığı zamanlardı. Doğrudan kadın hareketine yönelik bir saldırı hala olmasa da Gezi sonrası, 2014'ten itibaren Onur Yürüyüşleri engellenmeye başlandı. İlk başlarda az da olsa Mis Sokak'ta toplanma, yürüme, İstiklal'e ulaşma imkanı oluyordu, sonra durum değişti. 2016 ve sonrası aslında yasakların artmaya başladığı, ortamın iyice sertleştiği bir dönem. Sokaktaki feminizm açısından Feminist Gece Yürüyüşleri, 25 Kasımlar hala İstiklal'de yapılabiliyordu fakat Taksim'deki diğer eylemler yavaş yavaş Kadıköy'e kayıyordu mesela. Gezi'den sonra, kadın hareketleri sosyal medyayı, özellikle Twitter'ı daha fazla kullanmaya başladı. Bu dönem, anaakımdan umudun azaldığı, ama sosyal medyanın ana mecra olarak kabul edilmediği bir dönemdi ve iletişim kanallarında geçiş aşamasıydı. Aynı zamanda, yeni yöntemler bulma konusunda herkesin farklı arayışlara girdiği yıllardı. Sokak kısıtlandıkça "Feminist Gece Yürüyüşü'nde daha yaratıcı bir şeyler nasıl yapabiliriz ki sesimiz daha çok duyulsun?" diye düşünüyorduk.

Pandemi öncesi, 2018 – 2020 yıllarında sosyal medyayı çok aktif kullanıyorduk. Neredeyse haftada veya iki haftada bir güçlü sosyal medya eylemleri yapardık. Hem kadın hareketinin hem de genel olarak muhalefetin çok güçlü *hashtag* kampanyaları olurdu. "TT'de birinci olacak mıyız, ikiye çıktık, üçüncü olduk" gibi sosyal medyada etkinliğimizin de sürekli peşine düştüğümüz bir dönemdi. Ama daha sonra devletin de bu yöntemi fark etmesiyle sosyal medya bizim asla erişemediğimiz bir şeye döndü. Şu an artık gündemin ne olacağını bot hesaplar

"All the News That's Fit to Print"

The New York Times

Late Edition

Today, clouds and sunshine, morning snow showers, breezy. high 42. Tonight, patchy clouds, low 26. Tomorrow, clouds and sunshine, high 43. Weather map is on Page B12.

VOL. CLXVII ... No. 57,896 © 2018 The New York Times Company NEW YORK, FRIDAY, MARCH 9, 2018 $3.00

Beyond #MeToo

In Istanbul, above, and elsewhere, International Women's Day events emphasized gender parity and bias in the workplace. Page A4.

NORTH KOREA ASKS FOR DIRECT TALKS, AND TRUMP AGREES

Meeting With Kim on Nuclear Program Could Happen Within 2 Months

By MARK LANDLER

WASHINGTON — North Korea's leader, Kim Jong-un, has invited President Trump to meet for negotiations over its nuclear program, an audacious diplomatic venture that would bring together two strong-willed, idiosyncratic leaders who have traded threats of war.

The White House said Mr. Trump had accepted the invitation, and Chung Eui-yong, a South Korean official who conveyed it, told reporters that the president would meet with Mr. Kim within two months.

"He expressed his eagerness to meet President Trump as soon as possible," Mr. Chung said at the White House on Thursday evening after meeting the president. Mr. Trump, he said, agreed to "meet Kim Jong-un by May to achieve permanent denuclearization."

The president expressed his optimism about the meeting in a post on Twitter, saying that Mr. Kim had "spoken about denuclearization

tions will remain until an agreement is reached. Meeting being planned?"

Mr. Chung, whose talks with Mr. Kim on Monday in Pyongyang, the North's capital, resulted in the invitation, noted that the North Korean leader said he understood that joint military exercises with the United States and South Korea would proceed as scheduled after the end of the Paralympic Games this month.

For Mr. Trump, a meeting with Mr. Kim, a leader he has threatened with "fire and fury" and has

Continued on Page A9

The New York Times, 9 Mart 2018

belirliyor. Çok büyük şeyler dışında genel olarak, "Hadi bugün de asılıyoruz. TT oluyoruz" dediğimiz bir durum yok artık. Pandemi sonrası uğraştığımız yöntem bile değil aslında.

2018'de dernekte biraz daha geleneksel yöntemlerle iletişim, savunuculuk ve kamuoyu yaratmaya çalışıyorduk. Sadece basın ve televizyon bağlamında değil, daha çok uluslararası mekanizmalar, raporlar ve araştırmalar üzerinden güçlü bir şekilde savunuculuk yapan bir yaklaşım benimsiyorduk. Örneğin, dernek için Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri üzerine yaptığımız *Karşılaşmalar* video serisi yeni bir şeydi. Sonuçta *Kadınlarla... Mor Dizi*'den yıllar sonra başka bir konuda bir video serisi. Bir yanıyla da güncel. Kısaca, yeni şeylerin, yeni yöntemlerin denenmeye başlandığı, ama bunların oturmadığı bir dönemdi.

Pandemiden önce iletişimde yöntem değişiklikleri düşünüyorduk, ama her şeyi hayata geçirememiştik. İş yoğunluğundan da öyledir ya, bir şeyleri hep daha iyi yapmak istersin, ama bir kısmı zihninde kalır veya olduğu kadar olur, öyle bir dönemdi. Ama mesela biz İstanbul Sözleşmesi animasyon videolarını İstanbul Sözleşmesi gündem olmadan önce yapmaya başlamıştık, sonrasında çok faydalandık. Pandemi süresince yüz yüze görüşemedik, kapanmalar yaşadık, ama o dönemde de kadın haklarına yönelik saldırılar arttı, kadın düşmanı yasalar çıkmaya devam etti. İnfaz yasası çıktı, İstanbul Sözleşmesi ve TCK 103 gündeme geldi. Bu dönemde biz de ne yapacağımızı düşünürken farklı yöntemler denemeye başladık. Örneğin, KİHEP grupları durdu, ama KİHEP kitapçıklarındaki bilgileri görselleştirip sosyal medyada paylaştık ve eğiticilerle yaptığımız çevrimiçi buluşmaların kayıtlarını sosyal medyada yayınladık.

Özellikle pandemi sonrası, sosyal medyanın hayatımızda tepki gösterdiğimiz şeyleri paylaşma alanı haline gelmesiyle, sokakta eylemler zayıfladı. İstanbul Sözleşmesi için binlerce kişi sokaklara dökülse de diğer meselelerde tepkiler sosyal medyayla sınırlı kalabiliyor. Herkesin kendi hesabından tepki gösterebilmesi güzel, ama bu yüz yüze tartışma alanlarını azalttı. Sosyal medya, tam bir diyalog zemini sağlamadığı için yazışarak çözülemeyen meseleleri yüz yüze tartışma imkanını kısıtladı. Ayrıca, insanların okuma ve tüketme alışkanlıklarını değiştirdi. Bu nedenle, yazdığımız raporları anlatabilmek için sosyal medyayı kullanma yoluna girdik. Bir rapor yazıyorsun, kimse okumuyor. Ama *Salgında Kadın Olmak* raporunun da kürtaj araştırmasının da birer ikişer dakikalık videolarını hazırladık, o videoları on bin kişi, bazen otuz bin kişi izliyor. Raporu okuyan kişi sayısına baktığında yüz kişi, belki zar zor bin kişi. Bir yandan ulaştığın kitleyi genişletebiliyorsun bu şekilde, ancak kimse derinlemesine o bilgiyi okumuyor, temelini kavramıyor. Bir şey üretirken bunun tarihe bir not mu yoksa insanlara eriştirmek istediğin bir şey mi olduğunu düşünüyorsun. Bu sadece sosyal medya meselesi değil, okulda ne öğretildiği ve bilginin nasıl verildiği de önemli. İnsanların alışkanlıkları, devlet politikaları ve eğitimle de şekilleniyor. Trollerin güçlendiği bu dönemde alternatifler bulmakta zorlanıyoruz, çünkü bu saldırılar birtakım güçlü adamların yürüttüğü bir şey olmanın ötesinde doğrudan devletin desteğiyle yürütülüyor. Bunun karşısında gücümüzün bir sınırı var. Örneğin reklam çalışmalarımızda hedef kitle seçerken nafaka, İstanbul Sözleşmesi, kürtaj gibi tartışmalı konularda karşı saldırıların yoğun olduğunu dikkate alıyoruz. Bu nedenle, hedef kitleyi daraltıp değiştirerek reklam veriyoruz. Bu şekilde, trollerin radarına girip şikayet bombardımanına maruz kalmaktan kaçınıyoruz.

NAFAKA HAKKINA DOKUNMA KAMPANYASI

Berfu (Şeker)

Aydın Üniversitesi'nde 2018'de bir sempozyum yapıldı, biz öyle alarma geçtik nafaka konusunda. Daha öncesinde bununla ilgili birtakım sinyaller geliyordu, örneğin iktidara yakın basında çıkan haberler. Ama bunun kamusal alanda örgütlü bir şekilde dile getirilmesi ilk defa Aydın Üniversitesi'ndeki nafaka sempozyumuyla oldu. Oraya giden feminist avukat kadınlar gördükleri manzara karşısında şaşkınlığa düştü çünkü Aydın Üniversitesi gibi akademik olduğunu öne süren bir kurumda boşanmış insanlar, aileler, nafaka mağdurları gibi oluşumlar gelip kadın düşmanı söylemleri meşrulaştırmaya çalışıyor; nafakanın erkekleri nasıl mağdur ettiğini, onların ikinci evliliklerindeki eşlerini ne kadar olumsuz etkilediğini, bu evlilikleri bozduğunu iddia ediyorlardı. İşte orada bizim yüzümüze çarptı bu yapıların ne kadar örgütlenmiş olduğu gerçeği.

Nafaka öyle bir mesele ki pek çok kadını etkileyen de bir konu. Yıllardır medyada yapılan propaganda şu: Ünlü evliler boşanırken yüklü miktarda nafakalar konuşuluyor, insanlar meseleyi bu zannediyor. Bunlar zenginlerin anlaşmalı boşanması sonucu oluyor, ama aslında saldırı altında olan nafakanın 300-500 liralık yoksulluk nafakası olduğundan kimsenin habe-

Nafaka hakkı tartışılamaz

KADINA yönelik erkek şiddeti her geçen gün artarken iktidarın ve gerici yazarların hedef aldığı yoksulluk nafakası tartışmaları devam ediyor. Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği, (KİH-YÇ), nafaka ile ilgili yapılan araştırmaları derledi. Buna göre, hükmedilen nafakaların sadece yüzde 20,7'si ödenirken, en az yüzde 50,7'si hiç ödenmedi. Araştırmalarda nafakayla ilgili öne çıkan veriler şöyle sıralandı:

■ Nafaka tutarları, nafakayı ödeyecek tarafın mali gücü oranında belirleniyor. Yani kişiye mali durumunu derinden etkileyen ve ödemesinin mümkün olmadığı bir nafaka yükümlülüğü getirilmiyor.

■ Hükmedilen yoksulluk nafakalarının ortalaması ise sadece 370 lira.

■ Erkekler gelirlerini asgari ücretten göstermek ve mal varlıklarını başkasının üzerine geçirmek gibi yöntemlerle nafaka tutarlarını en aza indiriyor. Büyük bir çoğunluğu da hükmedilen nafakayı ödemiyor. ■ **Haber Merkezi**

DOSYALARDA ŞİDDET VAR

Açıklamada, "Nafaka hakkıyla ilgili mevcut değişiklik talepleri, kadınların iyice yoksullaşarak boşanmayı talep edemez hale gelmelerini hedefliyor. Kadınların nafaka hakkına dokunmayın" denilerek diğer veriler şöyle sıralandı:

• Her 4 kişiden 3'ü eşlerin anlaşamaması durumunda boşanmayı normal karşılıyor ve maddi imkânı olmayan kadına, nafaka ödenmesini destekliyor.

• Her 10 kişiden 7'si boşanma sonrasında hem iştirak hem yoksulluk nafakası verilmesini destekliyor.

• Hükmedilen nafakaların sadece yüzde 20,7'si ödenirken, en az yüzde 50,7'sinin hiç ödenmediği görülüyor.

• Araştırmalar boşanma ve nafaka davaları ile şiddet arasında önemli bir ilişki olduğunu ortaya koyuyor. Dosyaların yüzde 82,9'unda kadına yönelik şiddet iddiası var.

BirGün, 16 Mart 2021

ri yok. Biz yaptığımız çalışma ve araştırmalarla bu yanlış söylemlerin önüne geçmeye çalıştık. Bir grup kadın örgütü ve feminist avukatla haftalık toplantılar yapmaya başladık. Önce kendi içimizde bir dil birliği oluşturmaya çalıştık, kafadaki kuşkuları, soruları, bu bahsedilenin hangi nafaka olduğu gibi konuları netleştirdik. Fark ettik ki birçoğumuz da bilmiyormuşuz bu nafaka meselesini aslında.

Bu iktidar destekli kadın düşmanı gruplar diyor ki, "Bir gün evli kaldım ömür boyu nafaka ödemek zorunda kaldım." Bunun gerçek olmadığını, o nafakanın öyle milyonlarca lira değil 300-500 lira olduğunu, kadınların çoğunun şiddet gördükleri adamlardan kurtulmak için bunu talep dahi etmediğini araştırmalarla gösterdiğin zaman, zaten bir gün evli kalıp, ömür boyu nafaka ödeme gibi bir şeyin de olamayacağını, nafakanın kaldırılma koşullarının olduğunu topluma anlattığında o dezenformasyonun etkisi de yıkılıyor. Dolayısıyla bunu başarabilen, çok ayaklı, çok fazla stratejinin bir arada kullanıldığı bir kampanyaydı.

Tuğçe (Canbolat)

Biz nafaka kampanyasının sekretaryasını yaparken sosyal medyada aktif ve görünür olduk. 100 ünlü kadınla başladı, 10.000 imza toplandı kampanya bileşenlerinin emeğiyle. Biz de onların görünür kılınmasını, toparlanmasını ve kampanya için ayrı bir web sitesi açılmasını sağladık. Kampanya başlarken şöyle bir strateji izledik: İlk başta platformu görünür kılmadık, nafaka meselesinin kadınların sorunu olduğunu kadınların ağzından söylemek için kadınların nafaka hikayelerini anlatmaya başladık ve Nafaka Hikayesi sayfasını açtık.

"İktidar destekli kadın düşmanı gruplar diyor ki, "Bir gün evli kaldım ömür boyu nafaka ödemek zorunda kaldım." Bunun gerçek olmadığını, o nafakanın öyle milyonlarca lira değil 300-500 lira olduğunu, kadınların çoğunun şiddet gördükleri adamlardan kurtulmak için bunu talep dahi etmediğini araştırmalarla gösterdiğin zaman, zaten bir gün evli kalıp ömür boyu nafaka ödeme gibi bir şeyin de olamayacağını topluma anlattığında o dezenformasyonun etkisi de yıkılıyor. "

Berfu (Şeker)

Kadınlara kendi nafaka hikayelerini paylaşmaları için bir çağrı yaptık. Bu çağrı karşılık da buldu aslında, kadınlar sosyal medyadan mesajlarla ve maille nafaka hikayelerini paylaşmaya başladı. Bir yandan da Nafaka Hakkı Kadın Platformu olarak "aslında nafaka budur, böyle alınır, koşulları vardır" gibi bilgilendirici içerikler paylaşıyorduk. Bu iki kanalı başta birbirinden biraz bağımsız tuttuk, çünkü dedik ki bu kadınların sayfası, bu da kadın örgütlerinin konuyla ilgili doğru bilgiyi yaygınlaştırma sayfası. Mesela, Nafaka Hikayesi sayfasıyla ilgili basın bizden görüş istiyor. Ama tam da görüş vermiyoruz, ismimizi söylemeyelim, ayrı bir ayak gibi yürüsün diye. Kampanya ilk başladığında gerçekten çok geniş bir kitleden, zaten çeşitli erkek grupları dile getirmişti ama, muhalif web sitelerinden ya da tanıdığımız insanlardan bile "Ama nafaka mı? Orada bir haksızlık mı var acaba?" sorusunu duyduk. Bu kampanyanın da en büyük başarısı bence başından itibaren çok hızlı bir şekilde bu algıyı kırması oldu aslında. Hem nafakanın ne olduğunu anlattık hem de, "Sorun nafakaların yüksek olması ya da bir gün evli kalanların yıllarca nafaka alması değil, ödenmeyen nafakalardır" diyerek oradaki eşitsizliği, adaletsizliği görünür kılabildik. Burada meselenin sadece "kadın-

Kadınlar affetmez!

İktidarın 'istismar affı' ile İstanbul Sözleşmesi'ni kaldırma girişimlerine karşı kadınlar 30'u aşkın kentte sokaklara çıktı. Kadınlar, 'İstismar affından vazgeç, İstanbul Sözleşmesi'ni uygula' dedi

Kadınlar, TCK 103 Cinsel İstismar Affına Karşı Kadın Platformu'nun çağrısıyla 30'u aşkın kentte, istismar faillerine af getirecek yasa tasarısı ile İstanbul Sözleşmesi'nin geri çekilmek istenmesine karşı alanlara çıktı. Bun ve Kürt illerinde eşzamanlı yapılan eylemlerde, ortak açıklama okundu. Çocuk cinsel istismarı suçunu düzenleyen Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 103. maddesi ile ilgili af girişimlerini kayıp ile idealdiklerini vurgulayan kadınlar, hükümeti kadınların kazanılmış haklarına saldırmaktan vazgeçmeye çağırdı.

Ortak açıklamada, "Sözleşmeye karşı çıkmak şiddet uygulayan erkeklere teşvik, tüm kadınlara tehdittir. Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet ile ayrımcılığı körükleyen bu söylemlerinize son verin. İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı yasayı etkin bir biçimde uygulayın. Çocuk istismarcılarına af girişimlerinin gündemde tutulması istismarcılara teşvik, tüm çocuklara tehdittir. Bu af girişimi ertelenmekle kalmamalı, bir daha asla gündeme getirilmemelidir" denildi. **2'de**

Kadınların 30'u aşkın kentte yaptığı eylemlerden biri de İstanbul Kadıköy'de (yukarıda) yapıldı.

HDP Kadın Meclisi'nden mücadele kampanyası

HDP Kadın Meclisi, 8 Haziran'da başlattığı 'Kadın Mücadelesi Her Yerde' kampanyası kapsamında Dersim, İstanbul ve Aydın'da eylem yaptı. Kaybedilen Gülistan Doku'nun sorulduğu Dersim'deki eylem, salgın gerekçesiyle engellenmek istenmesine rağmen yapıldı. Eylemde, "Kadın mücadelesi büyüyecek" denildi. **2'de**

Yeni Yaşam, 13 Temmuz 2021

lar boşandı ve çalışsalar da para almaya devam ediyorlar" olmadığını, sorunun Türkiye'de sosyal adalet düzeninin olmaması ve kadınların görünmeyen emeğiyle ilgili olduğunu gösterebildik. Kadınların yıllarca eğitimden ve birçok haktan mahrum kaldığını ve boşandıktan sonra bu haklara erişimin, özellikle daha ileri yaşlardaki kadınlar için, daha da zorlaştığını vurguladık. Mesela ilk defa bir *Medium* sayfası da açtık o dönem bütün kampanya içeriklerini birleştirmek üzere. Kampanyayı birleştirip tek kanaldan devam ettirince önce o ünlü 100 kadının imzasını topladık, EŞİTİZ'in büyük katkısı oldu burada. 100 kadının imzası gelince zaten bir hafta, on günde 10.000 imzaya çıktı, sonra da 20.000'e yaklaştı.

KİH için önemli bir dönemdi, Facebook ve diğer sosyal medya kanallarıyla ilişkilenip toplantılarına katıldık. Facebook'un sivil toplumla yaptığı bir kampanyanın atölyesine katılıp kampanyayı yürüttük. Verdikleri reklam kredisi desteğini nafaka kampanyasına harcadık ve sosyal medya kampanyalarıyla 3.000 civarı imza topladık, bu sayede 15.000 imzaya ulaştık. Troller reklamları şikayet edip durdurdu, biz de değerlendirme talep edip yeniden açtırmaya çalıştık.

Nafaka kampanyasının en büyük başarısı, algıyı değiştirmenin ötesinde, yasa değişikliğini kökten durdurması. Savunuculuk açısından da çok ayaklı bir kampanyaydı. Meclis'e ve partilere gidildi, raporlar yazıldı. Her hafta burada, şu an oturduğumuz masada toplantılar oluyordu. Dernek bütün verileri, bilgileri toplayan ve platform kanalıyla yaygınlaştıran bir alan da yarattı.

Kadın hareketi olarak kamuoyundaki algıyı değiştirmek için bir sürü şey yaptık zaten, ama konuyu anaakımlaştırmak için KONDA'ya bir araştırma da yaptırmaya karar verdik. Onlar hem platformun içerikleri hem kendi araştırmaları üzerinden bir nafaka dosyası hazırladı. Biz bu dosyanın güvenilirliğini artırmak için doğrudan KONDA'dan çıksın, güvenilir bir araştırma şirketinin dosyası olsun diye düşündük. Sonra bir panel ve lansman yapacaktık, ama pandemi oldu.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ YAŞATIR

Berfu (Şeker)

Zaten pandemi zamanı her gün İstanbul Sözleşmesi karşıtı, nafaka karşıtı kampanyaların propagandası sosyal medyadan yönetiliyordu. Biz dernek olarak düzenli basın takibi yapıyoruz. Tuğçe bir gün dedi ki "İstanbul Sözleşmesi'yle ilgili gazetelerde çıkan haberler inanılmaz çoğaldı, bir şey oluyor." Hemen Feride Acar'ı arayıp toplantı talep ettik, o da, "Bu saldırılar, sözleşmeden çıkılması için propagandalar uzun zamandır yapılıyor. Ciddiye almıyordum ben, ama açıkçası ilk defa şu an kaygılıyım. Bir şeyler olacak gibi" dedi.

2021'de bir anda bir gecede İstanbul Sözleşmesi'nden çıkıldı. Benim tahminim, bundan AKP'li kadınların da hiçbir şekilde haberi yoktu. 2020'de iktidarın İstanbul Sözleşmesi'nden Türkiye'nin çekilmesi yönünde başlattığı tartışma, kadınların ve sözleşmenin ne olduğunu bu vesileyle kavrayan toplumun tepkisi sonucunda kalkmıştı. 2021'in mart ayında, BM Kadının Statüsü Komisyonu toplantısı vardı, pandemi dolayısıyla KSK bünyesindeki toplantılar online yapılıyordu. Aile Bakanlığı; İnsan Onuru, Eşitlik ve Yönetişim Avrupa Konseyi Direktörü'nün katılımıyla gerçekleşen, Avrupa Konseyi'nden insanların da çağrıldığı ve "İstanbul Sözleşmesi'ni uygulamaya devam ediyoruz, bu bizim için çok önemli" dediği bir yan etkinlik yapmıştı. Bakanlığın bu etkinliğinden birkaç gün sonra bu çekilme kararı geldi.

Karar sonrası hareket çok hızlı ve geniş çaplı örgütlendi. Biz de maillerle, sosyal medyayla, araştırmayla, uluslararası feminist örgütlere ve BM'deki ilgili uzmanlara erişimimizle, bütün sesimizi duyurabileceğimiz tüm kanalları etkin şekilde kullandık. Orada ünlüleri dahil etme stratejisi ayrıca çok işe yaradı. "Madem bizim sesimiz duyulmuyor, yaygınlaştıramıyoruz sözümüzü, bu insanlar sosyal medyadan çok takip ediliyor, sözümüzü onlar aracılığıyla yaygınlaştıralım" dedik ve gerçekten kamuoyu sesimizi hızlıca güçlü bir biçimde duydu.

2020 yazında iktidar sözleşmeden çekilme eğilimini ilk dile getirdiğinde toplumda İstanbul Sözleşmesi'nin ne olduğu daha bilinmiyordu. Yapılan anketler onu gösteriyordu. İnsanlara, "İstanbul Sözleşmesi nedir?" diye sorulduğunda, "Bu ticaret anlaşması, boğazlarla ilgili bir anlaşma…" gibi cevaplar geliyordu. Biz de bu işin doğrusu nedir onu göstermeye çalışalım diye düşündük. Pozitif bir dil kullanma stratejisi benimsedik, dilimiz genç ve dikkat çekici olsun diye görseller kullandık. 2020 yazında *influencer*lardan destek almaya karar verdik ve Melikşah Altuntaş ile bağlantı kurduk. O, İstanbul Sözleşmesi içeriklerimizi ilk payla-

şan kişi oldu ve ünlü arkadaşları, oyuncular da paylaştı. Bu sayede içeriklerimiz milyonlarca kez görüldü. Ayrıca belediyelerle kurulan işbirliğiyle billboardlara da basıldı.

Tabii sokak eylemleri, savunuculuk… Demem o ki kadınlar hiç durmadı. Çekilme sonrasında uluslararası bir kampanya da başlattık, United for Istanbul Convention isimli bu kampanya daha çok İstanbul Sözleşmesi'nin tartışıldığı Avrupa ülkelerinden feminist ve LGBTİ+ aktivistlerinin bir araya geldiği, uluslararası feminist örgütler tarafından da desteklenen bir kampanyaydı. Burada, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmenin demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğünden de vazgeçmek olduğunu, bunun küresel düzeyde örgütlenen bir otoriterleşme projesinin Türkiye'deki yansıması olduğunu ve toplumsal cinsiyet karşıtlığının yükseldiği diğer ülkeler için de domino etkisi yaratabileceğini anlatmaya çalıştık.

1 Temmuz'da, resmi olarak sözleşmeden çekildiğimiz gün, bütün saldırılara rağmen inanılmaz bir eylem oldu. Gerçekten hepimiz için coşkulu bir gündü. Neticede çekilmiş olduk, ama İstanbul Sözleşmesi'nin bilinirliği arttı, toplum tarafından sahiplenildi. Ayrıca gerçekten bütün engellemelere rağmen sokak dahil bütün araçları etkin bir şekilde kullandığımız, hareketin daha da güçlendiği ve bir arada durduğu eylemler yaptık. Hep beraberdik, LGBTİ+'lar, kadınlar, Kürt hareketi… O bizi canlandırdı ve umudumuzu da ayakta tuttu diye düşünüyorum.

Tuğçe (Canbolat)

İstanbul Sözleşmesi süreci, bence dernek olarak dijital dünyada ne kadar etkili olabileceğimizi gördüğümüz bir süreç oldu. İstanbul Sözleşmesi broşürünü 2020'de İstanbul Sözleşmesi'yle ilgili ilk tartışmaların çıktığı, "İstanbul Sözleşmesi Öldürür" kampanyasının başladığı dönemde yaptık. Sonra yine bir gece yarısı çocuk istismarına yönelik af ortaya atılınca #istismarınaffıolmaz *hashtag* eylemini başlattık, üç gün boyunca birinci sırada kaldı. Sonrasında "İstanbul Sözleşmesi Yaşatır!" sloganı ile sosyal medya eylemi yaptığımızda TT'de birinci sıradaydı. Yani bu dönem, pandemi öncesi sosyal medyadaki etkimizi gördüğümüz bir dönemdi.

Bundan yola çıkarak sözleşmenin ne olduğunu çok basit bir biçimde anlatmamız gerekiyor fikriyle görseller hazırladık, sade, kısa kısa spotlar. Metni hepimizin de desteğiyle Şehnaz, Ezel, Berfu çalıştı, biz de görselleri çalıştık. İlgi çekici olması için illüstrasyonlar yaptırdık. Onları da İstanbul Sözleşmesi'nin imzalanmasının yıldönümünde, Ağustos'ta ilk defa paylaştık ve çok yaygınlaştı. Hemen ardından spot videoları ve animasyonları ürettik. Bu arada özellikle Facebook, Instagram ve YouTube üzerinden sosyal medya reklamları da veriyorduk ve bu videolar milyonların üstünde izlendi, çok hızlı bir şekilde yaygınlaştı.

Bir yandan da bütün bu kampanyalara çok emek verdiğimiz ama derneğin görünürlüğünün geri planda kaldığını gördüğümüz, bunu nasıl değiştirebileceğimizi düşündüğümüz bir dönemdi o yıllar. Tabii ortak mücadeleyi güçlendirmek esas, ama bilinirliğimizi de artırmak istiyoruz. O yüzden aslında İstanbul Sözleşmesi görsellerinin ve videolarının yaygınlaştığı dönem, bizim uzun bir aradan sonra KİH olarak da görünür ve bilinir bir şeyler yapmaya başladığımız bir zamandı. İçerikler o kadar yaygınlaştı ki bir baktık bizim çabamız olmadan belediyeler içerikleri almış bir sürü yere billboard yaptırmış. Biz de ayrıca birkaç sinema salonuyla anlaştık, filmlerden önce reklam olarak gösterildi, dijital platformlarda güçlü kadın karakterlerin olduğu dizilere reklam verdik.

Özellikle KİHEP ağı üzerinden, Türkiye'nin her yerine 70.000'den fazla broşür dağıttık. KİHEP, savunuculuk ve iletişim ekipleri olarak hep bir arada çalıştığımız bir kampanyaydı. Yaptığımız maskeler de KİHEP'teki kadın örgütlenmeleri, belediyeler ve siyasi partilerle ilişkiler üzerinden 100.000 adet dağıtıldı. Örneğin, Çorum'dan bir kadın, "Ben de bu maskeden istiyorum, nasıl alabilirim?" diye sosyal medyadan bize yazdı. Yerel eylemlerle ilgili bilgi almak isteyenler vardı. Bir sürü tanımadığımız kadın bu şekilde bize ulaştı. Dernek adıyla iş yapmakla beraber aslında bir sürü kadın örgütü, sendika, başka sivil toplum kuruluşları, partiler, belediyeler, kent konseyleri aracılığıyla ürettiğimiz malzemeler çok fazla yere dağıtıldı.

Sözleşmeden çekilme sürecinde "İstanbul Sözleşmesi Hepimizin!" diye ayrı bir kampanya daha yaptık. O kampanyada KİHEP ağı üzerinden Türkiye'nin farklı yerlerindeki 15-20 belediyeyle bizim çalışmalarımızı billboardlarda yayınlamaları için anlaştık, 15-20 ünlü kadın video çekerek bir sosyal medya zinciri yaptı. 20 Mart'taki çekilme kararından sonra tekrar paylaştığımız görseller, bir anda Can Bonomo, Serenay Sarıkaya, Hazal Kaya, Kenan Doğulu gibi milyonlarca takipçisi olan bir sürü ünlünün organik olarak paylaştığı görseller oldu. O İstanbul Sözleşmesi videoları artık nerelerden nerelere gittiyse, dönüp aile WhatsApp grubundan bana gelmişti.

Görselleri çok dilli yaptık, Arapçası, Farsçası, Kürtçesi, İngilizcesi, Almancası… Özellikle mesela Kürtçesi, bu konuda çok da fazla Kürtçe içerik olmadığı için ilgi gördü ve paylaşıldı. İstanbul Sözleşmesi animasyon filmi için birileri, "Bu filmi Almanya'da göstermek istiyoruz, Almanca altyazı da yaparız" dedi ve filmin birden Almanca altyazısı oldu. İngilizce videolar uluslararası savunuculuk açısından neler yapabildiğimizi, Türkiye'de neler olduğunu göstermek, destek istemek için faydalı oldu. Bir de İstanbul Sözleşmesi'nden çekildikten sonra gün gün çevrimiçi bir İstanbul Sözleşmesi kronolojisi yaptık, onun Türkçesi ve İngilizcesi de çok kullanıldı o dönem. Her gün bir şey oluyor, her yerde bir şeyler yapılıyor, yeni gelişmeler, bir yandan davalar açılıyor, bir yandan dayanışma mesajları geliyor… Sonra zaten İstanbul Sözleşmesi web sitesini de açtık, bütün bilgileri içeren ve gün gün gerçekten o dönem ne yapıldığını gösteren çok derli toplu bir site oldu ve uluslararası olarak da çok yaygınlaştı. Türkiye'yi anlamak isteyen insanların çok yararlandığı bir kaynak haline geldi.

İstanbul Sözleşmesi'nden Vazgeçmiyoruz eylemi, Taksim, 1 Temmuz 2021
Fotoğraf: Güliz Sağlam

KİHEP Şenliği, İzmir, 2019

KİHEP AĞINI GENİŞLETİRKEN

Duygu (Dokuz)

2019'da İzmir'de uzun yıllar sonra ilk defa Türkiye genelinde bir KİHEP toplantısı yaptık. Buradaki muradımız, yeni stratejiler kurmadan önce aslında mevcut havuzu ne kadar kullanabileceğimize ve kayıp eğiticilerin ne kadarını geri döndürebileceğimize bakmaktı. Eski SHÇEK'lilere, emekli olanlara tarama aramaları ile ulaştık. Herkesi çağırdık, 64 eğitici geldi ve hepsi aktif olmasa da eskilerden yaklaşık 20 kişilik bir grubu KİHEP ağına bir ölçüde geri döndürmüş olduk. 2019'a geldiğimizde İzmir'de KİHEP çok güçlenmişti. Diğer illerden grup açan ya da açamayan tekil eğiticilerimiz vardı. O buluşmayı İzmir'de yaparak biraz İzmir modelini de göstermiş olduk. Hemen öncesinde katılımcılarla KİHEP Şenliği yaptık. Yaklaşık 400-450 kadın geldi. İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı, çeşitli ilçe belediye başkanları konuşma yaptı. KİHEP'li kadınlarla buluşmak da eğiticileri motive etti.

Biraz da İzmir deneyiminden yola çıkarak, 2019'da İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ni (İBB) CHP kazandıktan sonra 2021'de İBB ile ortak çağrıya çıkıp bir eğitici eğitimi yaptık.

Amacımız İstanbul'da hiç erişemeyeceğimiz, gidemeyeceğimiz yerlere de ulaşmaktı. İBB'den 14 kişi katıldı, İBB'yi güçlendirdik. İlçe belediyelerinden de insanlar aldık, kentin çeperiyle ilişkimizi güçlendirmiş olduk. Mesela Esenyurt'tan, Büyükçekmece'den eğiticilerimiz oldu. Aslında, ihtiyacın oralarda yoğunlaştığını gördük.

2022'de yüzümüzü taleplere döndük denilebilir. Çünkü yıllar içerisinde bize gelen ve biriken çok talep oldu. Bir çeşit açık çağrı yaptık, sosyal medya üzerinden değil, ama mesela "Ben sosyal hizmet mezunuyum ve şu belediyede çalışıyorum" diye gelen başvuruları değerlendirdik. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER), İnsan Hakları Derneği (İHD) ve Kadın Komisyonu'ndan çağrıyı üyeleriyle paylaşmalarını istedik, Çukurova Belediyesi'ndeki veya Çorum'da Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ndeki SHUDER üyesi sosyal hizmet uzmanı da geldi. Bir yandan uzun zamandır eğitici eğitimine katılmak isteyen kadınları almaya çalıştık.

Artık 2022'de program hem belediyelerde, özellikle de sosyal hizmet uzmanları arasında, hem de STÖ'ler arasında çok bilinir, birçok insanın erişmek istediği bir program haline geldi. Kimi bunun gerçekten kadınlara ulaşmak için, kimi de araç olarak işinde kullanabileceği için istiyor. Kimi ise sadece kariyeri ve kendisi için istiyor. Biz de şunu gördük, yerel yönetimlerde Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlükleri'nin sunmak istedikleri hizmetler listesinde artık KİHEP'in bir yeri var. SHÇEK sonrası eğitici ağımızı yıllarca, biraz daha el yordamıyla denemeler yaparak genişletmeye çalıştık, fakat KİHEP artık belediyeler için önemli ve erişmek istedikleri bir program. SHÇEK'i kaybettik ama sosyal hizmet uzmanlarını zaten kazanmıştık ve onu bizden alamazlar, öyle bir gerçeklik var bence. Belediyelerle de ilişkilerimiz kurumsallaştı.

Ben zamanla şunu keşfettim. İlk ortaya çıktığı zamanlarda yani 1994-95'in koşullarında KİHEP daha dezavantajlı, yoksul, göçle gelmiş, okuma yazma ve dil becerisinde güçlükleri olan kadınlara ulaşmış, ama artık KİHEP daha kentli. Ne demek bu? KİHEP artık daha kentli kadınlara da gidiyor. Yani, sosyoekonomik düzey açısından daha çeşitli bir yere doğru eviriliyor. Orta-alt gelire sahip kadınlara daha çok ulaşılıyor, ama örneğin evli, çocuklu kadınlara ulaşmanın yanı sıra bekar ya da boşanmış ya da üniversite öğrencisi olan gruplara da erişiyor. Belediyeler açık çağrı yapıyor ve çok daha çeşitli gruplardan kadınlar katılıyor KİHEP'e. Artık aynı mahallede oturan kadınların beraber aldıkları bir program değil. Bir de tabii bir şekilde sertifika almanın, eğitimi tamamlayıp belge almanın daha moda olduğu yıllarda yaşıyoruz. Özellikle genç kadınlarda bu durumun etkili olduğunu düşünüyorum.

Öte yandan SHÇEK'le çalıştığımız yıllardan kalan bağlantılarımız sayesinde beklemediğimiz işbirlikleri de yapabildik. Bunlardan en çarpıcılarından biri Ankara Altındağ örneği: Altındağ, bizim SHÇEK döneminde yoğun çalıştığımız bir bölgeymiş. O zamanlardan KİHEP'i bilen yönetici bir kadın Altındağ Belediyesi'nde çok şahane bir proje yürütüyor: Kadın Eğitim Kültür Merkezleri. Altındağ'ın bütün mahallelerinde, 23 mahallesinde bu merkezler var. Hayatımda gördüğüm en güzel kadın projesi, o kadar iyi çalışanını hiç görmemiştim.

Çok göç almış, çoğunluğu gecekondu mahallelerinden oluşan bir ilçe Altındağ. 26 tane kendi bahçesi olan merkez var ve bunlar üyelik sistemiyle çalışıyor. Sanki bir mahalle kulübüymüş gibi kadınlar o merkezlere üye oluyor. Üyelere her yıl hangi tip aktiviteleri, kursları istedikleri soruluyor. O doğrultuda bu merkezlerde kurslar oluşturuluyor. SMS ile güncel faaliyetler için sürekli bilgilendiriliyorlar. Geziler var, katılmak için üye olman ve kurslara katılmış olman gerekiyor. Erkekler için de geziler var merkezlerde, ama eğer eşin ya da kızın bu merkezlerden faydalanmıyorsa sen katılamıyorsun. Mesela gezi için başvuru yapmaya gelmiş adamları kurs müdürlerinin azarladıklarına defalarca şahit oldum: "Bak Ahmet amca, evde üç kızın var ve sokağa çıkmalarına izin vermiyorsun. Ne zaman ki o kızlar gelir, buralardan hizmet alır, kurslara gelir, gezilere gider, sen ancak ondan sonra geziye gidebilirsin." Velhasıl kelam, biz bu merkezlerin bağlı olduğu Kültür Sosyal İşler Müdürlüğü'ne gittik, fakat hiç umudumuz yoktu. Ama müdür dedi ki, "Bu neymiş ben hiç anlamam, Emra Hanım gelsin bir baksın." Emra Hanım da hem Altındağ'da hem Mamak'ta KİHEP gruplarını bildiği için daha yüzümüzü görmeden masada kitapçığı gördü ve "Aaa KİHEP mi geldi bize? Ay müdürüm çok şahane bir şey yapalım mı?" dedi. Biz orada, AKP'nin baskın bir şekilde yönetimde olduğu bir ilçede 45 grup yaptık. KİHEP'in değerinin yükseldiğini, görünürlüğünün arttığını düşünüyorum. Gelecekte de eğer kaynak sağlayabilirsek, yapmaya devam edebilirsek büyüyeceğini düşünüyorum. Temel bir program olarak, kadın hakları alanında daha da köklü bir uygulama olacağını düşünüyorum.

Her şeyin bu kadar dijitalleştiği bir dünyada dijitalleşmeyle ilgili de talepler geliyor. Ama onun yerini ayrı, KİHEP'i ayrı tutmak bence önemli. Yüz yüze oturmak, sohbet etmek, kendini o gün üç saat, dört saat için sosyal medya akışından izole etmek… Herkese iyi gelen nostaljik bir tadı var KİHEP'in. Hayallerim katılımcı kadınların daha çok üretebilecekleri bir şey haline gelmesi, içeriksel olarak daha yaratıcı ve üretken olabilmeleri.

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ (TCE) SEMİNERLERİ

Duygu (Dokuz)

TCE semineri hep konuşulan bir konu olmuş dernekte. Hatta birkaç deneme yapılmış. Ama sonra ilk defa İLO projesi kapsamında, İLO'nun işaret ettiği özel sektörde, belediyelerde ve sendikalarda seminerleri yaptık. Aslında bu meselenin çıkış noktasını SKH'lerde özel sektöre getirilen yükümlülükler ve ona bağlı olarak geliştirilen Küresel İlkeler olarak görüyorum. Yani iş dünyasının kalkınma sürecine dahlinin insan hakları çerçevesinde olması ile ilgili birtakım uluslararası standartlar devreye girdi. Büyük firmalar için bu seminerler zorunluluk oldu. Bizi de farklı sektörlere seminer vermeye İLO yönlendirdi, ancak sonra başka talepler de gelmeye başladı hem belediyelerden hem de özel sektörden. Fakat ekipte tartışmalar hala devam ediyordu. Bu seminerleri yapıyoruz ama ne faydası oluyor? Kuruma bir faydası oluyor mu, bireye bir faydası oluyor mu? Biraz muallakta kaldığımız bir meseleydi.

2019'da yaptırdığımız bağımsız araştırmada seminerlerin uyguladığımız kurumda ve bireylerdeki etkisine de baktık. KİHEP'le kıyaslamak tabii ki mümkün değil, ama sınırlı da olsa bireylerde bir etkisi olduğunu gördük. Bir taraftan da belediyenin ya da özel sektörün "Bu meseleleri konuşmak için bir başlangıç oluyor" dediğini duyduk. Basına da yansıdığı için, seminerler vasıtasıyla belediyenin kadın meselesiyle ilgili bir şey yaptığına dair vatandaş da bilgi sahibi oldu. Bizimle protokol imzalamak için belediyelere de bir motivasyon oldu. Seminere ek çalışmalar da yaptık. Mesela *Haklarımız Var!* kitapçıklarını tekstil firması Inditex 5.000'er adet bastı ve bunu atölyelerde çalışan kadınlara dağıttı. 2022'de 11, 2023'te 66 eğiticiye de TCE Seminerleri uygulamaları için oryantasyon verdik. İlk seminerlerini uygularken izliyoruz ya da önce iki kişi birlikte seminer veriyor ve bize raporlama yapıyor eğiticiler. Bunun da altyapısını oturtuyoruz. Seminerler sadece belediyelerle değil, dediğim gibi özel sektörle de devam edecek bir iş gibi duruyor.

KİHEP, YEREL KADIN ÖRGÜTLERİ VE SAVUNUCULUK

Duygu (Dokuz)

Son yılların baskıcı ortamında örgütlenme aslında kötü gitti diyemeyiz. Dernek kapatmanın çok yaygın olduğu ve insanların sürekli teröristlikle suçlandığı bir dönemde örgüt kurmak kolay bir şey değil. O yüzden biz katılımcıların çoğunu kent konseylerine kanalize ettik bu dönemde. İstanbul Kent Konseyi üstünden gruplar yaptık mesela. Ama bir yandan da daha ilçe bazlı kadın örgütlerinin oluşmaya başladığı bir dönemde KİHEP sayesinde Karabağlar'ın ve Çeşme'nin ilk kadın örgütleri kuruldu, bunlar önemli kazanımlar.

Birlikte çalıştığımız çoğu kadın örgütünde eğiticilerimiz var, bunu genellikle kendi örgütlenmelerini güçlendirmek için kullanıyorlar. Bunun en güzel örneklerinden biri bence Mersin'deki Günebakan Kadın Derneği. Aslında daha proje bazlı bir örgüt. KİHEP eğitici eğitimine katıldılar, gruplar yapıp tamamlayan kadınları üye aldılar ve büyüdüler. Mersin'de oldukları için depremde de çok çalıştılar. "Biz şu anda KİHEP yapamayız, ama bir araya da gelmeye ihtiyacımız var, bir taraftan da depremle ilgili bir sürü insan geliyor, biz dağılmayalım deprem koordinasyonu için çalışalım" dediler. Grup ona evrildi. Çoğu kadın örgütü KİHEP'i iki çerçevede kullanıyor. Bir örgütlenmeyi güçlendiriyor, bir de belediyelerle çalışabiliyorlar. Ellerinde yerel yönetimlerle işbirliği yapmaları için hazır bir araç oluyor KİHEP. Örgütlerini belediyeyle işbirliği yapabilir profesyonellikte bir kurum olarak da lanse edebilmelerini sağlıyor. Biz de onların bizden yararlanarak büyümesini desteklemeye çalışıyoruz.

KİHEP KATILIMCILARININ VEYA EĞİTİCİLERİNİN KURULUŞUNDA YER ALDIĞI ÖRGÜTLER 1999 - 2023

ORGANIZATIONS FOUNDED BY HREP PARTICIPANTS OR TRAINERS 1999 - 2023

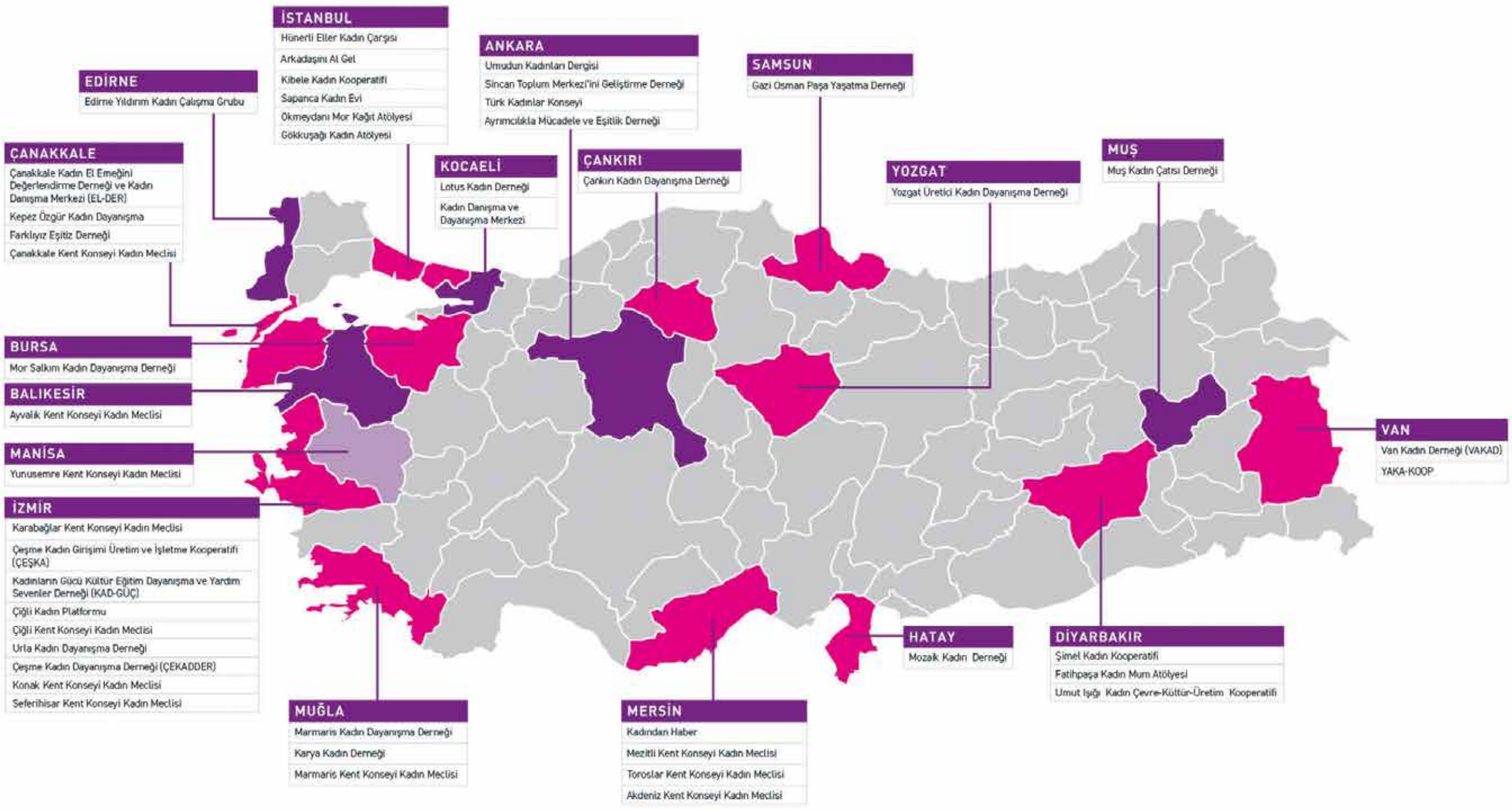

“SHÇEK döneminden KİHEP’i bilen yönetici bir kadın Altındağ Belediyesi’nde çok şahane bir proje yürütüyor: Kadın Eğitim Kültür Merkezleri. Biz bu merkezlerin bağlı olduğu müdürlüğe gittik, fakat hiç umudumuz yoktu. Ama müdür dedi ki, “Bu neymiş ben hiç anlamam, Emra Hanım gelsin bir baksın.” Emra Hanım da hem Altındağ’da hem Mamak’ta KİHEP gruplarını bildiği için daha yüzümüzü görmeden masada kitapçığı gördü ve “Aaa KİHEP mi geldi bize? Ay müdürüm çok şahane bir şey yapalım mı?” dedi. Biz orada, AKP’nin baskın bir şekilde yönetimde olduğu bir ilçede 45 grup yaptık.”

Duygu (Dokuz)

Berfu (Şeker)

KİHEP’in de önemli bir etkisi var savunuculuk kampanyalarının yaygınlaşmasında. KİHEP ağımız sayesinde yürüttüğümüz kampanyalar yerellerde çok yaygınlaştı ve savunuldu bence. Mesela, nafakaya saldırılar ortaya çıktığında şu anki teknolojik imkanların bir kısmı yoktu. Pandemi yoktu henüz, Zoom yoktu. Zoom bir araya gelmeyi çok daha kolaylaştırdı. Ancak, metinleri ve görselleri KİHEP’in WhatsApp grubunda yaygınlaştırdık. Herkesi tek tek arayıp, “Böyle bir grup kuruyoruz. Rızanız var mı? Sizi buraya alacağız” diye böyle günlerce süren bir çalışma yaptık. Yereli dahil ettiğimiz yer orası oldu, çok da işe yaradı. Ayrıca KİHEP Şenliği’nde bir sürü eğitici bir aradayken bütün bu saldırıları, platformların neler yaptığını konuştuk, KİHEP ağının da etkin katılımını sağladık.

YENİŞEHİR’DE KADIN HAKLARI EĞİTİMİ

Yenişehir Belediyesi, Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği tarafından geliştirilen ve Mersin Kadın Emeği Derneği tarafından Mersin’de uygulanan Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı’na (KİHEP) ev sahipliği yapıyor.

MERSİN (TANIK HABER)-Türkiye ve Dünya’daki en yaygın, sürdürülebilir ve kapsamlı insan hakları eğitim programlarından biri olan ve 1995 yılından bu yana Türkiye genelinde ve Kıbrıs’ta 15 binden fazla kadına ulaşan Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı, Yenişehir Belediyesinin de desteğiyle Mersin’de üçüncü kez hayata geçti. Eğitimler, KİHEP Eğitimcisi Özgü Göncü tarafından Yenişehir Belediyesi Akademide veriliyor. İnsan hakları ve kadının insan hakları konusunda uluslararası normlar ve mevcut ulusal yasalar hakkında farkındalık yaratmak amacıyla verilen eğitimler 16 hafta sürecek. Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı kapsamında, Kadının İnsan Hakları, Anayasal ve Medeni Haklar, Kadına Karşı Şiddet ve Aile İçi Şiddet, Şiddete Karşı Stratejiler, Kadının Ekonomik Hakları, İletişim, Toplumsal Cinsiyet Rollerine Duyarlı Çocuk Eğitimi ve Çocuk Hakları, Kadın ve Cinsellik, Kadın ve Doğurganlık Hakları, Kadın ve Siyaset, Feminizm ve Kadın Hareketi ve Kadın Örgütlenmesi başlıkları altında eğitimler verilecek.

Tanık Haber, 15 Mart 2022

Karabağlar’da kadınların yaşamı değişiyor

HABER MERKEZİ

Karabağlar Belediyesi, Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği ve Karabağlar Kent Konseyi işbirliğiyle düzenlenen Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı (KİHEP), Kadın Sağlığı Eğitim Programı (KSEP) ve Engelli Anneleri Çalışma Grubu’nu başarıyla tamamlayanlara belgeleri törenle verildi. Bozyaka Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü’nde düzenlenen törene Karabağlar Belediye Başkanı Muhittin Selvitopu, Karabağlar Kent Konseyi Başkanı Seniye Nazik Işık, Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği Koordinatörü Zelal Ayman, meclis üyeleri ve çok sayıda kadın katıldı.

Törende belgelerini alan kadınlar yaptıkları konuşmalarda, yaşama daha farklı bakıklarını vurguladı. Özgü-

Bozyaka Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü’nde düzenlenen törene Karabağlar Belediye Başkanı Muhittin Selvitopu, Karabağlar Kent Konseyi Başkanı Seniye Nazik Işık, Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği Koordinatörü Zelal Ayman, meclis üyeleri ve çok sayıda kadın katıldı.

ediyoruz” dediler.

Program eğitmenleri de, 2013 yılından bu yana süren programlar kapsamında yüzlerce kadının haklarını öğrendiğine, toplumla bağ kurduklarına dikkat çekti.

Bilgi güçtür!

kadının toplumsal yaşamda yer almasına özel önem verdiğini vurgulayan Başkan Selvitopu, “Biz de bu çalışmalarla onu amaçlıyoruz. Belediyemizdeki kadın yönetici sayımız yavaş yavaş erkekleri geçiyor. Bundan memnuni-

Başkan Selvitopu, kadınların semt merkezlerindeki eğitimlere yoğun ilgi gösterdiğine dikkat çekerek, şunları söyledi:

“Karabağlar Belediyesi olarak en büyük amaçlarımızdan biri, çeşitli gerekçeler, içinde

öğrenen, bilgilenen kadınlarımızın buraları sahiplendiğini görüyoruz. Dertlerini, sıkıntılarını, sevinçlerini paylaşabilecek ortamlar yaratmış oluyoruz. Hedefimiz, şu anda 16 olan semt merkezi sayısını, dönem sonunda tüm mahallelerimize yayarak 58’e çıkarmak. Bunu başaramasak bile 30’u geçmek niyetindeyiz. Şu anda Limontepe, Tahsin Yazıcı ve Kibar semt merkezlerimiz hızla yapılıyor.”

Hurafenin panzehiri…

Başkan Selvitopu, Karabağlar’da önem verdikleri bir diğer konunun da kültür sanat çalışmaları olduğunu belirterek, “Bir takım çevrelerin en çok korktuğu etkinlikler kültür sanat çalışmaları. Bu etkinlikleri tüm Karabağlar’da yaygınlaştırırsak, kimse hurafelere inanmaz. İnancını gerçek anlamıyla yaşama olanağı

Ticaret, 9 Ocak 2020

6 ŞUBAT 2023 DEPREMİ

Damla (Eroğlu)

Deprem olduğunda ekip olarak durumu algılamaya çalıştığımız ilk anlardaki duygumuz, çok kısa sürede büyük bir şaşkınlık ve acıya dönüştü. Bir iki gün içinde hemen acil durum toplantıları yapmaya başladık. Çevremizden gelen haberleri paylaşıp durumu anlamaya çalışıyorduk. Sosyal medyadaki haber akışını takip ediyorduk. Deprem bölgesindeki yakınlarımızdan ve feminist hareketten arkadaşlarımızdan haberler alıyorduk, "Sağ mısınız, iyi misiniz, biz ne yapabiliriz?" diye sormak için onlara ulaşmaya çalışıyorduk. Sanıyorum durumun ne olduğunu gerçekten anlamamız birkaç haftamızı aldı. Sadece kendi içimizde yaptığımız toplantılar olmadı. Afet İçin Feminist Dayanışma ve Kadın Koalisyonu'nun afet çalışma gruplarında da ekibin önemli bir kısmı aktifti. Duygusal olarak çöktüğümüz zamanlardı. Bir de tabii deprem bölgesinde yaşamayan hemen hemen herkesin yaşadığı şey, deprem bölgesinde değilsin, depreme maruz kalmadın, ama çok büyük bir yıkım var. O yıkımın büyüklüğünü anladıkça çaresizliğimiz de ne yapabileceğimiz konusundaki paniğimiz de arttı. "Bir şey yapmalıyız, elimizden gelen her şeyi yapmalıyız!" Zaten hızlıca ekipten bölgeye giden arkadaşlarımız oldu. Bir yandan zaman ilerledikçe yıkımın büyüklüğünü idrak etmemiz ve o çaresizlik hissinden kurtulamama... Bu, ne yapmamız gerektiğini konuştuğumuz toplantılarımızda birbirimize karşı tahammül eşiğimizi de birazcık azalttı. Bunları bir arada okumak önemli bence.

Mart'ta Diyarbakır'a gittik. Niye Diyarbakır? Görece daha az yıkım olması, güvenli olması ve birçok feminist arkadaşımızın orada olmasından dolayı. Diyarbakır, depremden etkilenen ama bölgede diğer illere kıyasla fiziksel olarak daha az hasar aldığı için oradaki tüm dayanışma gruplarının, feministlerin, LGBTİ+ örgütlerinin, sivil toplum kuruluşlarının diğer illere yardım götürdüğü, dayanışmayı örgütlediği, kendi yaşadıkları travmaya, yıkıma bakmadıkları bir merkezdi. Diyarbakır merkezli yürütülen çalışmaları nasıl destekleyebiliriz, bölgede ne yapabiliriz konularını oradaki arkadaşlarla değerlendirmek için bir ziyaret gerçekleştirdik. Yaptığımız toplantılarda Diyarbakır'da deprem çalışmaları içinde olan feminist, kadın ve LGBTİ+ hareketinden arkadaşlarımızın psikososyal desteğe ihtiyaçları olduğunu gördük. Sonraki Diyarbakır ziyaretlerimizi psikososyal destek vermek için yaptık. Bunun da tabii şöyle bir bağlamı var. Ekip içinde "ne yapmalıyız" gündemli toplantılarımızda, 1999 Depremi'nde dernek ekibinin yaptığı psikososyal destek çalışma deneyimini de konuştuk. 1999'da ekipte iki psikolog, bir pedagog vardı. Böyle bir çalışmanın yapılmış olması çok anlamlıydı, çünkü psikososyal desteğin ne kadar kritik bir şey olduğu bilinmeyen bir dönemde bu çalışmayı yaptılar. 1999 Depremi'nde bir yıl boyunca deprem bölgesinde psikososyal destek çalışmasını yürütmüş olmaları çok ilerici bir eylemdi.

Biz de 6 Şubat Depremi sonrasında bu deneyim üzerinden devam edebiliriz diye düşündük. Çünkü ayni ve maddi destek veren çok kurum var ve bu desteklerin aslında iyi bir merkezi koordinasyona bağlı olmadığını biliyoruz. Bir kerelik destekler çoğu ve bu yardımlara ulaşmak depremden sonraki belirli bir süreçte görece daha kolay. Ama neyi bulmak zor? İyi psikososyal destek bulmak kolay değil, hele kadınlar için hiç değil. Bir de bizim Diyarbakır'da gözlemlediğimiz şey, tam da bu dayanışmayı yürüten insanların kendi öz bakımlarını, ruhsal sağlıklarını gözetmeden aslında o travmayı tekrar tekrar yaşıyor olmalarıydı. O yüzden psikososyal desteğe yöneldik. Dernek ekibindeki danışman psikolog ve sosyal hizmet uzmanı arkadaşlarımız Gülşah ve Nigar, ilk aşamadaki psikososyal destek çalışmasını yürüttüler. Diyarbakır'daki arkadaşlardan bu desteğin onlara iyi geldiği geribildirimini aldıktan sonra, psikososyal destek çalışmasını yapılandırarak sürdürme kararı aldık ekip olarak.

Elimizdeki bütçeyle iki kişilik bir ekip kurabileceğimizi gördük, Diyarbakır'da kalınacak ama Adıyaman ve Malatya'ya da gidilecek. Bir sosyal hizmet uzmanı ve bir psikologla çalışmaya başladık. İşi yapılandırdığımız süreçte bazı kararları vermek zordu. Saha ekibi hangi şehirde çalışacak, nerede kalacak, Adıyaman'da mı, Malatya'da mı, Diyarbakır'da mı kalacaklar, yoksa şehirler arası gel-git mi yapacaklar? Bir evde mi yoksa konteyner kentte mi kalacaklar? Saha ekibinin iyilik halini düşünmeliyiz ve bir konteynerde yaşamalarını talep etmemeliyiz diye düşündük. Saha çalışmasının altıncı ayından itibaren bunun doğru bir karar olduğunu gördük. O dönemde çadır alanlarında, konteynerlerde uzun süre kalan saha çalışanları, yalnızlaştıklarını, ikincil travmadan kurtulamadıklarını ve yeterli desteği kurumlarından alamadıklarını bizimle paylaştı.

Saha ekibinin koordinasyonunu İstanbul ekibi olarak sürdürmek durumunda kaldık. Bu bizi zorlayan bir şey oldu. Ekibin kurulması, süpervizyon destekleri, saha ziyaretleri gibi emek yoğun süreçlerde ekipten Hilal (Gençay) çok emek verdi. Saha çalışmasının ikinci yarısında ekibin temel koordinasyonunu ben devraldım. Sekiz aylık bir çalışma yürüttük; psikoloğun rolünü psikososyal acil destek gibi düşünerek beş seansla sınırlandırdık. Ama travma öyle bir şey ki, diğer geçmiş travmaları da su yüzüne çıkartıyor. Sınırlandırdığın seansların etkisini görmek çok mümkün değil. Ben sonradan, iki sosyal hizmet uzmanı olarak sahaya başlamak daha iyi olurdu diye düşündüm. Eylül-Aralık arası iki sosyal hizmet uzmanıyla devam ettik ve çalışma daha verimli hale geldi. Çünkü kırsal bölgede daha yoğun çalıştık ve şartlar sosyal çalışmaya daha uygundu. Yaşadığımız zorluklardan bir diğeri de 2023 yılında olsak da psikososyal desteğin ne olduğuna dair bilginin yaygın olmamasıydı. Maddi olarak bir şey veriyor olmanın kendisi çok daha somut, anlaşılır. Doğrudan yararı gözle görüyorsun. "Bebek bezi aldım, bu benim ihtiyacımı karşılıyor." Ama psikososyal destek öyle bir şey değil. "Ne yararı var? Oturacağız, konuşacağız. Yani? Ne veriyorsunuz bana? Bunun elle tutulur bir yanı yok." O yüzden mesela bir şey dağıtılacağı duyurulduğu zaman 200 kadın geliyorken, bizim buluşmalarımızın, grup çalışmalarımızın en fazla ulaştığı sayı ortalama 40-45 civarında kaldı. Bir de hem bölgede değiliz hem psikososyal destek bizim temel işlerimizden değil. Hizmet sağlayıcı, sosyal destek veren bir örgüt değiliz, bunlar da bizi zorladı.

Ama diğer yandan bölgeyle ilişkiyi hızlı kurduk. Daha projeye başlamadan zaten Diyarbakır'da bir sürü örgütle görüşmüştük. Sonra bölgede oluşan platformlara, deprem dayanışma gruplarına dahil olduk. Adıyaman, Malatya gruplarına dahil olduk. Sahanın başlangıcında yaptığımız köy, belde ziyaretlerinde muhtarlarla görüştük. Okulları ziyaret ettik.

İnsanlarla, kadınlarla yaşadıkları alanın, kayıplarının ve ne durumda olduklarının bilgisini almak için görüşmeler yaptık. Aslında bir yoklama yaptık, durum tespit çalışması yaptığımız için bölgeye dair bir kanaatimiz oldu. Sahaya çıkışımızın ikinci, üçüncü ayında bile Adıyaman sivil toplum dayanışma grubunda, Malatya'daki dayanışma gruplarında bize fikrimiz çok soruldu ve yaptığımız işe referans verildi. Başka kurumları bize yönlendirdiler, "KİH orada şu çalışmayı yapıyor, onlar daha iyi bilir" diye. Buna şaşırdık açıkçası. Bağlantılarımızı kullanarak sahadaki farklı ihtiyaçların karşılanması için diğer kurumları yönlendirdik. Daha kapsayıcı bir etkimiz olabildi, bundan dolayı mutluyum.

ÖRGÜTLENMEYE YAKLAŞIMIMIZ: SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE DAYANIŞMA

Pınar (İlkkaracan)

Sürdürülebilirlik başından beri hedefimizdi. Her örgütün bir karnı olması lazım. Yani öyle bir insan olsun ki, bütün örgütü hissetsin. Bütün üyelerini hissetsin, onların ihtiyaçlarını, devamlılığını hissetsin. Duygusal bağ çok önemli ve o bağı tutmak çok önemli. Birbiriyle dayanışmak çok önemli. Ben elimden geldiğince o birlik duygusunu sağlamaya çalıştım. Orada en uzun süre çalışmış insanlardan biri olarak Karin'in de bunu çok sağlamaya çalıştığını biliyorum, Gülşah'ın da. Böyle bir etiğimiz vardı. Biz beraberiz, biz hep birlikteyiz. O duygusal bağı hissetmek, yani karından bağlanmak birbirine. İyi ki KİH'i kurmuşum, ev içi şiddetten TCK'sına, kadınların yaşamını güvence altına alan birçok yasal reforma öncülük etmişiz. İyi ki KİHEP'i geliştirmişiz, Türkiye'de on binlerce kadın hem kendi yaşamlarında haklarını hayata geçirmiş hem ailelerine, çevrelerine, şehirlerine, ülkeye ışık olmuşlar. Türkiye'nin demokratikleşmesine, güzelim ülkemde vatandaşlık haklarına, kadın hakları, insan hakları, LGBTİ+ haklarına bu müthiş katkıyı yapabilmişiz. Yani feminist hareketle, kadınlarla birlikte mücadele verdik hep, kazandık. Gençler bunları duydukça daha çok umutlanır, ilham alır umarım.

Berfu (Şeker)

KİH olarak yürüttüğümüz mücadele ya da yarattığımız farklardan biri bence hiçbir koşulda LGBTİ+ hareketinin kadın hareketinden dışlanamayacağını göstermek oldu. Bizim zaten geçmişten gelen birlikte politika yapma, söz söyleme ve Meclis yoluyla yasaları etkileme pratiğimiz var. Bunu oldukça etkili şekilde devam ettirdik diye düşünüyorum. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği meselesinin kadına yönelik şiddet meselesinin de temelinde olduğunu, kapsayıcı ve kesişimsel olmanın önemli olduğunu, özetle bizi iktidarın sıkıştırdığı yere sıkışmamamız gerektiğini görüyor ve bunun mücadelesini veriyoruz.

Feministler ve LGBTİ+'lar olarak biz bu toplumsal cinsiyet karşıtı (*anti-gender*) hareketlerin ve saldırıların odağındayız. Aktivistler olarak bizim her hareketimiz hedef alınıyor. Sadece haklarımız hedefe konmuyor, gruplar olarak da hedef haline geliyoruz ve bizi ayrıştırarak bu saldırıları da güçlendirmeye çalışıyorlar. Bu sebeple Kaos GL ile birlikte 2019'da "Dayanışma Yaşatır" CSBR Ortak Mücadele Hep Birlikte kampanyası çerçevesinde toplantılar ve etkinlikler düzenlemeye başladık. Niyetimiz bir arada durmak, feministler ve LGBTİ+'lar olarak kaybettiğimiz birliktelik alanlarını yeniden kurmaktı. Yaklaşık üç yıl kadar bu muratla bir araya geldiğimiz bir toplantı serisi düzenledik. Bir arada olmamızda o da etkili oldu diye düşünüyorum.

Derneğin bu dönemde yaptığı en önemli işlerden bir tanesi de Kadın Koalisyonu ile birlikte yürüttüğümüz "küresel bağımsız feminist yapı" çalışması. Bu küresel bağımsız feminist yapı, aynı zamanda Pekin'in 25. yılı münasebetiyle oluşturduğumuz bir şeydi. Orada da yerel örgütlerden oluşan bir platform kurduk ve bu uluslararası meseleyi yerel örgütlerin de içinde olduğu bir yapıyla birlikte, yerelden uluslararasına uzanan bir bakış açısıyla örmeye çalıştık. KİH böylece, başka örgütlerin pek yapmadığı, uğraşmadığı, söz söylemediği ya da örgütlenmediği alanlara dair hem politika geliştirdi, savunuculuk kampanyaları üretti, ulusal ve yerel düzeyde örgütlenme çalışmaları yaptı hem de uluslararası mekanizmalara etki etme çalışmalarına devam etti. Tüm bunları da kapsayıcı ve kesişimsel bir yerden yapmaya çalıştı. Hem bir savunuculuk örgütü hem de bir düşünce kuruluşu gibi çalışarak bilgi ve politika üretti. Tüm zorluklara rağmen her dönem hareketin önemli bir paydaşı oldu, pek çok konuda inisiyatif ve sorumluluk aldı, toparlayıcı bir rol üstlendi.

Zelal (Ayman)

KİH, pek çok diğer kadın örgütünden farklı olarak başından bu yana profesyonel çalışan feminist bir örgüt. Kampanyalar bağlamında KİH'i iki temel sebepten ötürü örgütleyici bir yer olarak görüyorum. Kaynaklarını seferber ederek kadın hareketinin bağımsız ve etkin bir şekilde örgütlenmesine katkıda bulundu başından beri. KİH'i bu haliyle var eden önemli katmanlardan biri, bu özelliği diyebilirim. İkincisi, KİHEP ve savunuculuk ağları ve yayın materyalleri ile sahada kadınların örgütlenmesine katkıda bulundu, bulunuyor. Mevcut durumda yerel kadın örgütlerini ve yerellerde kadınların örgütlenmesini öncelikli olarak desteklemeye devam etmesi çok değerli. Zira kadın hareketi 1990'lardan bu yana çok çeşitlendi, genişledi ve KİH gibi kapasitesi ve kaynakları olan kadın örgütlerinin bu genişliği kucaklayacak ve örgütleyecek bir işbirliği modeli ile hareket etmesine hala ihtiyaç var diye düşüyorum. Yerel ve bölgesel kadın örgütlenmeleriyle ve yereldeki kadınlarla kaynakların paylaşılması, çeşitli konularda etkin ve güçlü kampanyaları birlikte örgütlemeleri ve hareket etmeleri gerçekten önemli farklar yaratacaktır hareket için.

Profesyonel bir bakış açısıyla tam zamanlı çalışanlarının olması, uzun vadeli stratejiler üretmesi ve kurumsallaşmaya ve uzmanlığa önem vermesi de çok önemli tabi. Bazı kadınlar hiyerarşi diyor bu tip şeylere, ancak ben öyle düşünmüyorum. Çünkü bizim gibi yapılar üç

unsurun üstünde yükseliyor ya da üç dayanağın oluşturduğu bir açmazla uğraşıyor: Bir yandan pek çok tarafa hesap vermek zorunda olduğumuz ve profesyonel çalışma yöntemleriyle iş üretilen bir işyeri ortamı söz konusu. Aynı zamanda hukuken belli bir tüzüğe göre hareket etmek zorundayız, Dernekler Masası'na bağlı çalışmalıyız ve bunun gerektirdiği bürokratik koşulları yerine getirmeliyiz. Üçüncüsü, biz feminist bir örgütüz ve feminist hukuk ve etik kurallarının hakim olduğu bir işleyiş ve işyeri ortamı da yaratmalıyız. Bu üç bileşen birbiriyle çokça çatışan, dolayısıyla iş yapma süreçlerinde zorluklar yaratabilen faktörler, bizzat yaşadık KİH'te bunu. Ama her zaman bu dengeyi kurmak ve sürdürmek adına cesaretle hareket ettik, yoğun çaba sarf ettik ve bu konuda örnek model olabilecek adımları hep attık, atmaya da devam ediyoruz.

Aynı zamanda uluslararası konulardaki katkıları da bence çok kıymetli. O da bir alametifarikası KİH'in. Dernek, Türkiye kadın hareketinde bu kadar uzun süredir uluslararası süreçlere katılan ve edindiği uluslararası bilgiyi buraya aktaran örgütlerin başında geliyor diyebiliriz. Bu durum KİHEP için de çok önemli. KİHEP'li kadınlar uluslararası yasaları, sözleşmeleri duymaktan çok etkileniyorlar örneğin. "Benim orada da mı haklarım varmış?" diyorlar CEDAW'ı, İstanbul Sözleşmesi'ni duyduklarında… Feminist hareket tarihinde hem yerelde hem Türkiye ölçeğinde hem uluslararası ve bölgesel düzeylerde kadınların güçlenmesine ve örgütlenmesine katkıda bulunan bilgi ve pratiklerin aktarılmasında dernek çok önemli bir yere sahip ve hala çok önemli bir rol oynuyor bence.

Damla (Eroğlu)

Derneği anlatırken kullandığımız bazı ezberlerimiz var. KİH çok uzun yıllar boyunca çeşitli ve çok önemli yasalarla ilgili kampanyalarda sekretarya olmuş. Feminist harekette birçok noktada öncü olmak gibi kritik bir katkısı var. Ancak bugün KİH olmasa sekretarya da olur, kampanya da yapılır. Bence o aşamayı geçtik. Mesela lobicilik, ulusal ve uluslararası kampanyalar konusunda artık bilgisi, deneyimi olan kadınlar, feministler ve örgütler çok daha fazla. KİH'in eskiden alametifarikası, Türkiye'de bu alanlarda feminist hareket içinde bilgisi ve deneyimi olan ilk kadınların olduğu bir örgüt olmasıymış. Ama bu aktarılabilir, hep aktarmaya gayret ettiğimiz bir bilgi ve deneyim seti. Bu tarihe sahip çıkmak ve oradaki deneyimi bugün de geliştirerek devam ettirmemiz çok kıymetli elbette.

Ama bugün için KİH'in yürüttüğü ve yeri doldurulamaz olarak gördüğüm en önemli şey bence, KİHEP. İlk KİHEP grubumu bir kadın örgütüyle, Kadın Zamanı Derneği'yle yaptım ve şunu fark ettim: Beraber örgütleniyor olmak, aynı kurumda, aynı dernekte, aynı feminist örgütte olmanın kendisi otomatik olarak bir dayanışmayı, birbirine karşı gösterdiğin ve tanıdığın o yakınlığı ve bağı getirmiyor. Bunun için kişisel ilişkilerin ötesinde ayrı bir ilişki kurmaya çaba göstermen lazım. KİHEP'in özgünlüğü, güzelliği, o grubun birbiriyle dayanışmasını güçlendirmesi. Kadın Zamanı'ndaki ekip birbirleriyle daha önce konuşma imkanı bulamadıkları deneyimleri paylaşma fırsatı buldular. Onların kendilerini ve deneyimlerini birbirlerine açtıkça gelişen bağlarını görmek, dayanışmalarına eşlik etmek benim

KİH Geniş Ekip Kampı, 2024

için harika bir deneyimdi. Bu deneyimin etkisiyle bütün feminist örgütlerde, kadın örgütlerinde KİHEP'in uygulanması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü KİHEP yarı yapılandırılmış bir feminist bilinç yükseltme grubu pratiği. 80'lerde başlayan feminist bilinç yükseltme grubu deneyimi, bence aktarılan bir pratiğe dönüşmedi hareket içinde. Birçok feminist grubun yaşadığı sorunun kaynağını bu kesintiyle ilişkilendirmek mümkün olabilir. Bu bağlamıyla KİHEP, bu feminist bilinç yükseltme grup deneyiminin aktarıldığı bir pratik. Başka bir kurumun, örgütün kolay devralabileceği bir şey değil. Yani öyle bir programı baştan sona geliştirip uygulanmasını sağlamak, uzun vadeli bir hale getirmek çat diye yapılacak bir şey değil. Bugün benim için KİH'in alametifarikası KİHEP. Bir de hayatıma kattığı şahane kadınlar.

KİH 30 Yaşında! Etkinliği, İstanbul, 2023

yol arkadaşlarımızdan

Prof. Dr. Feride Acar
CEDAW ve GREVIO Komiteleri Eski Başkanı

Birinci Perde:

Yıl 1997. New York'ta Birleşmiş Milletler binasında Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'nin (CEDAW) 16. Dönem toplantıları devam ediyor. Ben de Komite'ye yeni seçilmiş üyelerden biriyim. Zannediyorum Fas Raporu'nun konuşulduğu oturumdu. Fas heyetine, CEDAW Sözleşmesi'nin uygulamasındaki eksiklikler hakkında bir eleştiri getirip bir soru yöneltmiştim. Sonrasında öğle yemeği arasına çıkılmıştı. Henüz salonda yerimdeyim ve doğrusu deneyimsiz, henüz pek de kimseyi tanımayan bir CEDAW Komite üyesi olarak, az önce yaptığım konuşma ile sorumluluğumu ne kadar yerine getirebildiğimi düşünüyor, kafamdaki soruları yanıtlamaya çalışıyordum. O sırada yanımda güzel bir genç kadın belirdi ve bana Türkçe olarak "Siz galiba Komite'nin Türk üyesisiniz?" diyerek kendisini tanıttı: İpek İlkkaracan.

Temsil ettiği Kadının İnsan Hakları Projesi'nin, devletin o dönem CEDAW Komitesi'ne sunduğu ülke raporuna ilişkin sivil toplum tarafından yazılmış ilk Gölge Rapor'a önemli katkılarını öğrendim. Raporu okumuş ve çok etkilenmiştim ama yazanların kim olduğunu bilmiyordum. O belgeye katkı yapanlardan birisi ile tanışmak o gün beni çok mutlu etmiş ve Kadının İnsan Hakları (KİH) ekibiyle uzun yıllar devam edecek bir dostluğun, omuzdaşlığın, farklı ortam ve amaçlar için işbirliğinin kapısını açmıştı.

KİH'i tanımak, ülkemde uluslararası insan hakları değerleri ile hareket eden, kadın hakları konusunda sınıraşırı işbirlikleriyle dünya kadınlarının ortak sorunlarına bütünlüklü yaklaşan bir örgütünün varlığını gösterdi ve bu örgüt Türkiye'deki kadın hakları mücadelesi için bana hep ümit verdi.

İkinci Perde:

2000'li yılların başı. Her yıl toplanan Kadının Statüsü Komisyonu (KSK) için yine New York'ta, BM'deyim. Hatıramdaki fotoğrafta yine KİH ve bu defa Pınar İlkkaracan var.

O dönem uluslararası ortamda sesleri yeni duyulmaya başlayan "Müslüman toplumlarda kadın hakları" etrafında şekillenen bir kadın hareketi var. Dini kurallarla sınırlanmış toplumlarda kadınların insan haklarının ne olduğu ve ne olması gerektiği gibi soruları inceleyen, tartışan böylesi bir kadın hareketi, doğrusu ilk bakışta çarpıcı geldi. Cumhuriyet Türkiyesi'nin bir ürünü olan benim gibi kadınlar için biraz yabancı, benimsenmesi kolay olmayan "farklı" bir söylem.

Hafızamda KİH, 2000'lerde dünyanın pek çok ülkesinden bu konuda etkili kadın örgütüleri ile birlikte çalışan bir grup. Uluslararası gündem üzerinden başka ülkelerdeki kadın hakları savunucuları ile el ele etkin bir mücadele yürüten, BM çevrelerinde de tanınan bir kadın örgütü.

O yıllarda her konuda tam bir anlaşma içinde olduğumuzu söylemek doğrusu zor. Örneğin, Pınar'la önemli fikir ayrılıkları yaşadığımız birkaç ortamı çok net hatırlıyorum. Belki bütün yaklaşımlarımız ortak değildi, ama ben onun ve KİH'in "haklar" söylemine odaklanmış çalışmalarını hep vazgeçilmez olarak düşündüm. Sanırım onlar da benim toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesine olan inancımın samimiyetinden şüphe etmediler. Yıllar içinde ilişkimiz birbirimizi tamamladığımız, birbirimizin varlığından, çalışmalarından güç aldığımız bir işbirliğine ve vazgeçilmez bir dostluğa dönüştü.

Üçüncü Perde:

Yıllar içinde KİH, kadın haklarını farklı ortamlarda bilgili, yetkin bir arka plan ve uygun bir üslupla, tavizsiz savunabilen bir örgüt kimliği kazandı. Devlet kurumları ile yakın çalışabilen ve bu yapıların toplumsal cinsiyet eşitliğine bakışında çağı yakalayan bir dönüşüm sağlaması için emek veren bir yapılanma haline geldi. 2000'li yıllarda KİH, KSK oturumlarına düzenli katılan, Türkiye'nin resmi delegasyonu içerisinde de kendisine yer verilen, uluslararası kadın ağlarıyla da çalışan bir örgüttü. Bu niteliği ile yıllarca devlet – sivil toplum ilişkisi bağlamında yeri doldurulamayan, eksikliği çok duyulan, hayati bir işlev görüyordu. 2010'lara geldiğimizde BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) çerçevesinde toplumsal cinsiyet eşitliğine verilen önemi Türkiye'de hem sivil toplumun hem de devlet kuruluşlarının gündemine yerleştirmek için yaptığı çalışmalar dikkate değerdir.

Geri dönüp baktığım zaman, KİH'in ülke içinde de çok etkin bir rol üstlendiğini görüyorum. Kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularında farkındalık yaratılmasına yönelik ulusal ve yerelde katıldığım pek çok toplantı, konferans ve seminerin düzenleyicisiydi. Uluslararası kadın hakları gündemini Türkiye'nin pek çok yerinde başarı ile yürüttüğü Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı'na (KİHEP) katarak, ülkemizde toplumsal duyarlılığı arttırmakta etkili bir rol oynadı.

KİH, benim ve benim yaş grubumdaki birçok kadın hakları savunucusunun yeni oluşumlar, örgütler ve genç feministlerle tanıştığı, beraber çalışma fırsatı bulduğu, nesiller arası geçişin, diyalogun sağlandığı bir platform görevi de yapıyor. Bilginin ve birikimin, akademi ile aktivizmin, ulusal ve uluslararası ortamlar arasında taşınmasına olanak veren bir mecra olarak da Türkiye kadın hareketinde önemli bir yer tutuyor. Birçok genç kadın aktivistin alanı tanıyıp kişisel donanımlarını geliştirmelerinde fırsat yaratarak, dernekle yolu kesişen birçok kadın açısından bir okul da oluyor.

Son yıllarda, Türkiye'de kadın hakları mücadelesi verenlerin ortak gündeminde, kadınlara yönelik şiddetle mücadele belli başlı amaçtır. Bu bağlamda, İstanbul Sözleşmesi'nin toplumumuzda tanınması, ona sahip çıkılması ve uygulanması kadın hareketinin önceliği olmuş, KİH de bu sözleşmenin ülkemizde tanınması ve uygulanması için etkin çalışmalar yapmıştır. KİH, İstanbul Sözleşmesi'nin izleme organı olan GREVIO ile de sağlıklı ve etkili bir iletişim kurmuştur. KİH, İstanbul Sözleşmesi'nin ülkemizde yürürlükten kaldırılması sonrasında da bu sözleşmeye sahip çıkan sivil toplum örgütleri arasında başı çekenlerden biri olmuştur.

KİH'i kuran, geliştiren ve bugün de yaşatmakta olan bütün kadınların emeğini saygı ve sevgi ile anıyor, ileriye yönelik en iyi dileklerimi paylaşıyorum.

Vildan Yirmibeşoğlu
Avukat

KİH ile tanışmam 1995 yılında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nde Hukuk Daire Başkanı olarak çalışırken gerçekleşti. O dönem, bölge kadınlarının hukuki destek ihtiyacını görerek Gaziantep Kadın Platformu'nu kurup sekretarya görevini üstlendim. BM'nin 4. Dünya Kadın Konferansı'na katılımımız sonrasında İstanbul'da yapılan toplantılar, kadın örgütleriyle yakın işbirlikleri kurmamızı sağladı.

Pınar İlkkaracan ile bu dönemde görüşmeye başladık. Güneydoğu'da kadınlarla ilgili sosyolojik bir çalışma yapıyorken KİHEP'i uygulamak için bölgeyi bilen eğiticiler arıyordu. Pınar'a bu çalışmada destek oldum. Gaziantep'te ve diğer Doğu illerinde yaptıkları eğitim ve araştırmaların bazılarına katıldığımda, bu eğitime katılan kadınların çok önemli değişimler yaşadığına tanıklık ettim. Hatta bölgede kurulmuş bazı kadın örgütlerine ilham verdiğini ve onları güçlendirdiğini gördüm.

1997'de İstanbul'a geçerek Kadının Statüsü Birimi ve İnsan Hakları Danışmanlığı görevine başladım. KİH ile birlikte, Türkiye'de cinsiyet eşitliği konusunda sayısız panel, çalıştay düzenledik. KİH'in Türk Medeni Kanunu ve TCK reformlarının gerçekleşmesinde ulusal kampanyalara katkısı, başarısı, kamuyu ve karar mekanizmalarını etkileme gücü yadsınamaz. TCK Kadın Çalışma Grubu'nun, İstanbul'daki basın toplantısı -ki basın sözcülüğünü yapmıştım- bunun unutulmaz örneklerinden biridir. Adalet Komisyonu'nda da Selma Acuner ve Yakın Ertürk ile birlikte Türkiye'de ilk defa yasalardan cinsiyetçi dilin ayıklanmasına ve namus gerekçeli cinayetlerde yaratılan cezasızlık hallerine dikkat çeken bir konuşma yaptım. Komisyon kapısında bekleyen kırk civarında STK'yı temsil ederken bir tarih yazıyorduk aslında ve çok heyecan vericiydi.

KİH'in kadın hakları mücadelesindeki 30 yıllık etkinliğini, kadının insan haklarını ve toplumsal cinsiyet eşitliğini desteklemek için eylem ile araştırmayı birlikte kullanmasına, bütünlüklü yaklaşmasına, farklı kesim ve uzmanlıklardan kişilerle doğru strateji kurarak çalışmasına bağlıyorum.

Son yıllarda karşılaşılan zorluklar ve İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme gibi gelişmeler, sadece kazanım elde etmeyi değil, onların korunması gerekliliğini de daha önemli hale getiriyor. Bu süreçte güçlü iletişimi ve kadınları buluşturma konusundaki iradesi, ısrarı ve heyecanı için tüm ekibi gönülden kutluyorum.

Emine Döker

Gaziantep Kadın Platformu

"İnsanın kendini tanımasıyla başlar her şey…"

Ben Türkiye'nin güneydoğusundaki bu topraklarda, Gaziantep'te doğdum. Kız olduğu için hiç okula gönderilmemiş bir annenin okula gönderdiği kız çocuğuyum. O akıllı ve güçlü kadının, erkeklere inat, bir erkek işi olarak görülen inşaat mühendisi kızıyım.

1995 yılında KİH ile Pınar ve İpek İlkkaracan aracılığıyla Doğu ve Güneydoğu Kadın Araştırması projelerinde yer almak için tanıştığımda, Gaziantep Kadın Platformu'nun kurucu üyeleri arasındaydım, bazı derneklere üyeydim. 20'li yaşlarımın sonundaydım, anneydim, ama ne kendimi tanıyormuşum ne dünyayı ne dünyadaki kadınları, kız çocuklarını. Araştırma projesi için Gaziantep'te mahallelerde, köylerde ev ev dolaşırken perdeyi aralayıp dışarıya bakması bile yasak olan genç bir kadına adını sorduğumda "Kadının adı yok ki bizim buralarda, boş ver" dediğini hatırlıyorum. Namus cinayetlerinin, berdellerin yaşandığından, kendi şehrimdeki kadınların yaşamlarından bile haberim yoktu.

KİHEP çalışmalarımız başladığında Diyarbakır'da, bir köy evinin bahçesinde, toprağa serilmiş kilim üstünde, İpek'in kocaman kağıtlara resimler çizerek iletişim modülünü anlattığını hatırlıyorum. KİH içinde yer aldığım projeler boyunca, en çok da hayatımda apayrı bir yeri olan KİHEP ile önce kendimi tanıdım, sonra Doğu ve Güneydoğu Bölgesi ve Türkiye'deki, sonra dünyadaki kadınları tanıdım. KİH'in benim hayatıma dokunduğu gibi bölgemdeki yüzlerce kadının hayatına dokunduğumu düşünüyorum.

Çok emek verdiniz, ama güzel oldu. Bana kattıklarınız için, benim hala her gün karşılaştığım kadınlarla paylaştıklarım için, tüm emeğiniz için teşekkür ederim. Pınar, İpek, Karin (seni unutmadım:)) Nice yıllara KİH!

Bülent İlik

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Eski Genel Müdürü

KİHEP çalışması, kadın sorunlarına duyarlılığın çok ön planda olmadığı ve kamu-STK işbirliğinde kamunun yeterince istekli olmadığı bir süreçte gelişti. 30 yıl öncesini iyi anımsayamasam da, KİH ve SHÇEK işbirliği iki genç, heyecanlı ve ne yapmak istediğini bilen arkadaşın kurumu ziyareti ile başladı. Pınar ve İpek İlkkaracan SHÇEK'in kurumsal olanaklarından da yararlanarak projelerini gerçekleştirmek, büyütmek istediklerini aktardı.

Gelişerek büyüyen ortaklık için SHÇEK alışılmışın dışında bir hızla karar verdi ve bir işbirliği protokolü imzalanarak süreç başladı. Öncelikle, bu program için toplum merkezlerinde çalışan gönüllü çoğu sosyal hizmet uzmanı, psikolog ve çocuk gelişimci meslek ele-

manlarına yönelik eğitici eğitimi başlatıldı. Bu eğitimler, kurumun da katkısıyla yinelenip sürdürüldü ve çok sayıda eğiticimiz oldu. Eğiticilerin gönüllülüğü ve kurumun projeyi kabulü ile kısa sürede binlerce kadına ulaşıldı.

Çalışma, eğitimi alan kadınlara, eğiticilere ve genel olarak da kuruma önemli katkılar sağladı. İstanbul'da Gazi Toplum Merkezi'nde sürdürülen çalışma hakkındaki bir haberi hep anımsarım. Eğitime katılan ve çoğu evli olan kadınların "Kendi vücudumuzu şimdi tanıdık" betimlemesini dergi manşete taşımıştı. Hiç kuşku yok ki projenin içinde bir ayrıntı idi bu, ama dergi bunu seçmişti. KİHEP eğiticisi meslek elemanları çok sayıda tazeleme eğitimine katıldı, kurum içinde ve dışında, STK'larda eğitimlerini sürdürdü. Hala gönüllü olarak programı uygulayan meslek elemanları var, iyi ki varlar.

KİH'ten iki genç kadının kararlılığı ve o dönemdeki SHÇEK yönetiminin işbirliği, diğer kamu kurumlarının kapısının açılmasına da vesile oldu, ama en önemlisi bu eğitimi alan kadınların yaşamına çok önemli katkılar sağlandı.

Bugün SHÇEK yok, toplum merkezleri kapatıldı ve kadınların yeni pek çok sorunu var. Şimdi yerel yönetimler, STK'lar, üniversitelerin uygulama birimleri ile birlikte kendine güvenen, haklarını bilen güçlü kadınlar için bıkmadan çalışmaya çok ama çok gereksinimimiz var.

Emeği geçenlere, başlatan ve sürdürenlere şükranlarımla.

Françoise Girard

Uluslararası Kadın Sağlığı Koalisyonu (*International Women's Health Coalition* - IWHC) Eski Başkanı

İlk günlerinden itibaren, KİH'in cinsellik, kadına yönelik şiddet ve cinsel haklar gibi zorlu olduğu söylenen meselelere odaklanmasından ve özellikle de Müslüman toplumlar bağlamında toplumsal cinsiyet normlarının kültürel ve dini gerekçelerini sorgulamasından çok etkilenmiştim. KİH'in vizyonu, cesareti ve kararlılığının yanı sıra Türkiye'de yerellerin örgütlenmesine yönelik yürüttüğü köklü aktivizmi küresel feminist hareketin hep dikkatini çekti. Bu aktivizm, mevcut rejimin ağır baskılarına rağmen varlığını sürdürüyor.

KİH'in iki büyük anına doğrudan tanıklık ettim: BM'de "namus suçlarının" adının konmasını ve bunların yargılanmasını sağlamak için verdikleri mücadele ve Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu'nun (CSBR) Güney/Güney Doğu Asya'ya açılması.

Pınar İlkkaracan ile 2000 yılının Ocak ayında, Cenevre'de IWHC için BM düzeyinde savunuculuk yaparken tanıştım. Pekin+5 müzakereleri için Avrupa/Kuzey Amerika hazırlık toplantısıydı. KİH, Pekin+5 Sonuç Belgesi'nde, (salt "erken yaşta" evliliklerden ziyade) zorla evlendirmenin ve namus suçlarının kadına karşı şiddet olarak tanınmasını sağlamakta kararlıydı ve bu iki konu, 1995 Pekin Eylem Platformu'nun dışında bırakılmıştı. Pınar, Pekin+5 Sonuç Belgesi'nin evlilik içi tecavüzden açıkça bahsetmesini de istiyordu. Evlilik içi tecavüz Pekin'de dile getirilmiş olsa da KİH'in TCK değiştirmek üzere yeni başladığı savunuculuğu

desteklemek için evlilik içi tecavüzün bu belgelere de dahil edilmesi kritikti. Türkiye'deki kanun yapıcılar, evlilik içi tecavüzü tecavüz olarak tanımamakta ısrarcıydı. Bu sebeple uluslararası bir anlaşmada tekrar bahsedilmesi hayati öneme sahipti. Müzakereler sırasında Türkiye hükümeti delegasyonunun danışmanlarından olan Pınar, Avrupa ve G77 (Küresel Güney) hükümetleriyle birlikte önemli bir etki yaratabildi. BM'nin bodrum katındaki küçük bir konferans salonunda, gecenin geç saatlerindeki o toplantıyı hiç unutmayacağım, kadına karşı şiddet hakkındaki paragraflar nihai haline getiriliyordu. Türkiye'nin talepleri karşısında epey rahatsız olan Sudanlı diplomat, itiraz etmek için sürekli ayağa kalkıp şunları söylemişti: "Neymiş bu bahsettiğiniz namus suçları? Sudan'da namus suçu yoktur!" Eziyet gibi geçen saatler sonrasında hem Güney hem de Kuzey'den ülkelerin desteğiyle namus suçları da zorla evlilikler de belgelere girdi ve evlilik içi tecavüze iki kez atıf yapıldı. Yorgunduk ama çok mutluyduk!

CSBR'ın vizyoner kurucu üyelerinden biri olarak KİH, Müslüman ülkeler bağlamında cinselliğin ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin tartışılabileceği bir platform ihtiyacını erkenden tespit etmişti. Kasım 2004'te Cakarta'da katıldığım önemli bir CSBR toplantısında, ağ Güney Asyalı ve Güney Doğu Asyalı grupları da içerecek şekilde genişletildi. Ürdün'den Tunus'a, Malezya'dan Bangladeş'e çeşitli ülkelerden gelen katılımcılar, bu sayede cinsel sağlık, üreme sağlığı ve bu alandaki haklara ilişkin uluslararası anlaşmaların durumunu inceleyip kritiğini yapmanın yanı sıra kendi ülkelerindeki muhafazakar siyasi güçlerin ve dünya çapındaki İslamofobinin etkisini de analiz etti. Cinsel haklar ve otonomiye yönelik cesur ve her iki kıtayı da kapsayan ortak bir gündem oluşturulurken gerçekleşen heyecan verici ve can alıcı tartışmaları soluksuz takip ettim.

Açıkçası, KİH gibi başka bir örgüt yok. Başarılarla dolu nice yıllar diliyorum!

Narınç Ataman

Kadın Çalışmaları Uzmanı

Yıl 1996, Refah Yol Hükümeti dönemi. Kültür Bakanı Danışmanı iken kızağa alınıyor ve Devlet Bakanı Işılay Saygın'dan gelen ani bir teklifle Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSSGM) görevine getiriliyorum. Kadın hareketine 80'lerin ortalarından itibaren aktif olarak katılmış, Kadın Dayanışma Vakfı kurucularından ve Türkiye'nin ilk bağımsız sığınma evine emek vermiş biri olarak bu görevi kabul ederken en büyük motivasyonum, kadın-erkek eşitliğini sağlamak ve şiddeti önlemekti.

80'lerden başlayarak, 1995'te el ele tutuştuğumuz Pekin 4. Dünya Kadın Konferansı ekibi, hak savunucuları, içinde KİH'in de olduğu kadın örgütleri, basından katılımcılar ve üniversitelerdeki akademik kadın çalışmaları kadroları, hepimiz tek yüreğiz. Eşitlik için yapılacaklar konusunda birbirimizden besleniyoruz.

KİH, bu yazıdaki anıların hepsinde yanımda, zihin birliğinde. Devlet mekanizması, akademi ve sivil toplumun el ele olduğu bir dönem.

Göreve başlar başlamaz öncelikle, ticarette yer alan evli kadınlara vergi beyannamesinde koca imzasını şart koşan Ticaret Kanunu'nun ilgili maddesinin değiştirilmesini sağlıyoruz. Sonra kadına yönelik şiddeti önlemek amacıyla TCK'ya caydırıcı bir düzenleme eklemek üzere bir tasarı taslağı hazırlayarak Adalet Bakanlığı, Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'ne (KKGM) sunuyoruz. Taslağın ilki reddedilince aynı teklifi tekrar Bakanlığa sunuyoruz. Her iki girişimimiz de "ilgili maddelerde değişiklik yapılamayacağı, tüm yasanın TCK Yenileme Komisyonu tarafından incelendiği" gerekçesiyle reddediliyor. O dönemde TCK Yenileme Komisyonu, yasayı çağa uygun şekilde düzenlemek üzere çalışmaya başlamıştı ve komisyonda yalnızca bir kadın üye bulunuyordu.

İlk iş olarak KKGM Genel Müdürü Uygur Bey'i ziyarete gidiyorum. Amacım yasa değişikliğini reddetmemesine ve şiddet uygulayanlara caydırıcı düzenlemeler getirilmesi için TCK'nın ilgili maddelerinde değişiklik yapılmasına ikna etmek. Genel Müdür bana, "Sayın Genel Müdür'üm, siz bırakın bu işleri! Ben yıllarca Anadolu'da savcılık yaptım, siz bilmezsiniz! Kadınlar şiddet görmekten razılar aslında. Siz en iyisi, geçenlerde gazetede de yer aldı, aşığıyla sevişmek için çocuklarını kış günü dış kapının önündeki borulara bağlayıp ellerinin donmasına neden olan annelerle uğraşın" deyiveriyor. Her mevkidaşına böylesine öğüt verme hakkını kendinde görüyor muydu acaba?

Pınar, Canan, Hülya ve diğer kadın kuruluşları temsilcileriyle sık sık telefonlaşıyorduk. Bir yandan da dönemin bakanından beni TCK Yenileme Komisyonu'nun bir toplantısına kabul etmesi için ricada bulunuyordum. Önce kabul etmediler. Tabii bu arada dönemin Adalet Bakanı Şevket Kazan'ı Işılay Hanım'la birlikte ziyaret edip bol bol öğüt ve hadisler dinledik. Bir yandan da Ankara'da Adalet Bakanı'nın açılış konuşmasını yapacağı geniş katılımlı bir toplantı düzenledik. Kadın örgütlerinden temsilciler, akademisyenler, devlet kurumları temsilcileri ve şiddet mağduru kadınlar davetliydi. "Aile İçi Şiddetle Mücadele" konulu toplantıda Bakan Bey salondan ayrılmadan hemen önce şiddet mağduru kadınların deneyimlerini ve duygularını aktardığı konuşmaları dinlemek durumunda kaldı.

Rahmetli Işılay Saygın ikna olduğunda bir işin peşini bırakmazdı ve komisyon toplantısına katılmamız için izni aldı. Hemen KSSGM ekibiyle birlikte komisyon üyelerine dosyalar hazırladık. Pınar İstanbul'dan *Sıcak Yuva Masalı* kitabını gönderdi. Dosyada başka neler vardı? Pekin Eylem Planı, BM Kadına Yönelik Şiddet Deklarasyonu, CEDAW Sözleşmesi, çeşitli ülkelerdeki koruma kanunları/emirleri ve gazete kupürleri.

Dosyalarla komisyona gittik. Bir süre bekletildikten sonra Sulhi Dönmezer hoca ne amaçla geldiğimizi sordu. TCK yenilenirken özellikle aile içi şiddeti engellemek üzere caydırıcı maddelere önem vermelerini rica ettik. Bunun üzerine Sulhi Dönmezer "Hanımefendi siz şu şu şu maddelerin değişmesini istiyorsunuz ama olmaz, bakınız neden olmaz size anlatayım" diyerek söze başladı ve eski basım Fransız ve İngiliz ceza yasalarından bölümler okudu. O yasaların kaleme alınışının üstünden yıllar geçmiş, Dünya Kadın Konferansları su gibi akmış, ilgili ülkelerde kadına yönelik şiddetin önlenmesi yönünde gerçekçi adımlar atılmış, ek yasalar yürürlüğe girmişti.

Hoca bize söz verdiğinde, "Sayın Başkan, sayın komisyon üyelerinin tecrübesine ve hoşgörünüze sığınarak bir duygumu paylaşmak isterim. Şu anda, kadınlarla ilgili kararların alınmak üzere olduğu bu toplantıda kendimi o kadar yalnız hissediyorum ki! Çevreme bakıyor ve sadece erkekleri görüyorum!" dedim. Sulhi Hoca hemen komisyonda bir kadın üye olduğunu, fakat bugün toplantıya katılamadığını söyledi. Bir kadın üye! Devam ediyorum, "Toplumun yarısını oluşturan kadınların yaşamını ilgilendiren bir konuda sadece erkeklerin karar vermesi ne kadar adil ve ne kadar hakçadır? Sizlere sunduğumuz dosyalara bakarsanız son bir yılda şiddet mağduru olmaktan yılmış ve intihar eden kadınlara ilişkin haberleri göreceksiniz." Sessizlik…

Komisyon Başkanı sessizliği bozarak "Peki, bizden ne istiyorsunuz?" dedi. İşte o zaman *Sıcak Yuva Masalı*'nı ve çeşitli ülkelerde yürürlükte olan koruma emrine ilişkin metinleri incelemelerini rica ettim. Mevcut durumda tek bir hızlı çözüm var: Koruma emri.

1998'de yürürlüğe giren o zamanki adıyla 4320 sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Yasa, böylece ceza hukukçularımızın gündemine girmiş oldu. Adalet Bakanlığı yetkilileriyle uzun bir çalışmaya başladık. Çalışma mı demeli, uzun soluklu bir pazarlık mı? Yasanın ilk adı Kadınların Korunmasına İlişkin Yasa olarak önerilmişti. Tabii ki kabul görmedi. 4320 sayılı yasa sonraki yıllarda çokça eleştirildi, çok da iyi oldu. Benzeri her çalışmanın gelişime açık yanları her zaman vardır. Biz, dönemin koşulları içinde yetkilileri ikna etmek için elimizden geleni yaptık. Yasa, TBMM Alt Komisyonu'nda tartışılırken yaşananlar ayrı bir yazının konusu olabilecek kadar ayrıntılı. "Ne yani, dışarıda bir kadeh içip eve gidemeyecek miyiz?" diye karşı çıkan vekiller mi istersiniz, "Çoluğumuzu çocuğumuzu istediğimiz gibi terbiye edemeyecek miyiz yani!" diyenler mi. Yasa, Genel Müdürlük görevimden ayrılmamdan bir süre sonra Meclis'te onaylandı. Uygulanması için adalet sistemine eğitimler verildi.

Neredeyse 20 yıl sonra, konuk olduğum eve temizliğe gelen yardımcı kadınla birlikte kahvaltıya oturduk. Anlatmaya başladı. İki çocuğu olduğunu, üçüncüye hamileyken yersiz bir kıskançlık sonucu kocası tarafından bacağından bıçaklandığını, kocasının koruma emriyle bir süre evden uzaklaştırıldığını ve o gün bu gündür adamın değiştiğini anlattı. "Meğer bizi düşünen başka kadınlar da varmış. Ben Ankara'dakilerin hiçbir şey yapmadan maaş aldıklarını zannederdim. Meğer oralarda bizi de düşünenler varmış!" Gözümden yaşlar süzülmeye başlayınca kadın sordu: "Ay abla, seni de mi kocan bıçakladı yoksa?"

KSSGM Genel Müdürlüğü görevini yürüttüğüm dönemde kadın örgütlerinin, aktivistlerin, akademik kadın çalışmalarının, basının, kamu ve özel sektörde eşitliğin tüm plan ve programlara yerleşmesi gerektiğine inanan kadın ve erkeklerin desteğini yanımda hissettim. Tüm alanların bu kadar uyumlu ve dayanışma içinde çalıştığı bir dönemde KİH'e tüm emekleri için teşekkür ediyor, nice yıllar diliyorum.

Alexandra Garita

RESURJ *(Realizing Sexual and Reproductive Justice)*

KİH feminist eğitim, feminist örgütlenme, feminist liderlik ve feminist eylem konusunda benim için bir başvuru kaynağı oldu. Son 30 yıldır örgütün direnci, tevazusu ve kadının insan haklarının gündeme getirilmesindeki etkisi bana hep ilham verdi. Yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde deneyimli savunucular olarak farklı bölgeleri, Müslüman ülkeleri ve çeşitli kimlikleri kapsayan hareketlerin gelişmesini sağladılar; öğrenme metodolojilerinde, müfredatların uyarlanmasında, sağlık ve eğitim gibi kamu hizmetlerine erişimin sağlanmasında önemli bir referans oldular. Toplumsal cinsiyet eşitliği ile kadının insan hakları mücadelesinde güvenilir yol arkadaşlarımız olarak hareket ettiler. Şimdiye dek yaptıklarınız için hepinizi tebrik ediyor ve sizlere teşekkür ediyorum. A Lutta Continua! (Mücadele devam ediyor!)

Ayşegül Kaya

Avukat

Kadın çalışmaları dünyanın her yerinde zor, emek yoğun ve gönüllülük gerektiren çalışmalar. Bir kadın grubunun çalışmalarını 30 yıl sürdürebilmesi, hele ki güçlü bir kurum olarak devam edebilmesi mucize gibidir. Büyük çabalarla bugüne gelen KİH'teki arkadaşlarımı kutluyorum.

Tarihini tam hatırlamıyorum, ama ilk yıllardaydı. KİH ile yolum kesişti ve eğitim programlarının ve kimi hukuki materyallerin üretimine küçük katkılarım oldu. Elbette bu çalışmalarda ben de tıpkı bütün ekip gibi hevesle, coşkuyla yer aldım, çalıştım. Her adımı interaktif olan eğitim çalışmalarında yer almak benim için hem çok eğlenceli hem öğretici olmuştu. Gençtim ve güzel zamanlardı.

Çalışkanlık, konuya hâkimiyet ve disiplin sanırım KİH'in en önemli özellikleri. Yaptıkları ve yapacakları çalışmaların çok değerli olduğuna inandığım arkadaşlarımın yolu açık olsun. Nice 30 yıllar diliyorum!

Nuran Akıncı

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK)

Sosyal hizmetler uzmanıyım. KİH ile 1998 yılında tanıştım. Var olan enerjim ve potansiyelim KİH'in bana sunduğu programlarla daha çok arttı. İyi ki bu çalışmanın içinde olmuşum. Çanakkale'de birçok çalışma yaparak işin mutfağından ELDER Kadın Derneği'ni kurduk.

Tüm engellemelere rağmen dernek kuruldu, zor bir süreçti ama birçok kadına yol gösterici oldu. Yapılan çalışmalar okyanusta bir damla gibi görünse de, şu anda o damlalar okyanusa dönüşüyor. Kadınlarla eğitim süreçlerinde, seminerlerde, dernek çalışmalarında,

törenlerde, yıldönümlerinde, eğlencelerde güzel anılar ve arkadaşlıklar biriktirdik. Bir sertifika töreninde KİHEP katılımcılarından biri sertifika aldığında sahnede "Benim hayatımın iki bölümü var. KİHEP'ten öncesi, KİHEP'ten sonrası. Ben hayatımın KİHEP'ten sonrasını çok seviyorum. Bunu bana kazandıran grup yönlendiricilerine çok teşekkürler!" diyerek duygulu bir konuşma yapmıştı.

KİHEP'te yapılan çalışmalar hayatlara dokunuyor ve o hayatlar başka hayatlara... İletişim biçimi değişerek doğru bilgi, kadının hakkı yerini buluyor. Yapılan kadın çalışmalarımızla ne kadar övünsek az. Sizi seviyorum.

Charlotte Bunch

Kadınların Küresel Liderliği Merkezi

(*Center for Women's Global Leadership* - CWGL) Kurucu Direktörü

Kadının insan hakları savunuculuğunda geçirdiğiniz 30 yıl için sizi kutluyorum. KİH, hem bölgesinde hem de dünya çapında kadınlar için yeni fikirlerin, faaliyetlerin ve umudun simgesi oldu. Varlığı, özellikle de feminizme saldırıların yükseldiği bir dönemde mücadelemiz için önemliydi.

KİH, 1998 yılında Müslüman Toplumlarda Yaşayan Kadınlar Ağı (WLUML) ve CWGL koordinasyonuyla düzenlenen ilk Müslüman Dünyada Feminizm Liderlik Enstitüsü'nü İstanbul'da ağırladı. Etkinliğin organizatörlerinden biri olarak KİH ekibinin misafirperverliğini unutmuyorum. Birçok farklı ülkeden ve çok çeşitli gruplardan kadınları bir araya getirirken sayısız zorlukla karşı karşıya kalmıştık, fakat KİH gün boyunca hepimizin programa odaklanmasını, akşamında da birlikte gülmenin ve eğlencenin tadını çıkarmamızı sağladı. Her şey için teşekkürler!

S. Nazik IŞIK

Eşit Yaşam Derneği

KİHEP'ten ilk kez İstanbul'da bir toplantıda haberdar oldum. Program henüz ilk denemelerindeydi. Sonra taslak çerçeveye ve metinlere göz atma fırsatı buldum. Kadınlara cinsiyete dayalı ayrımcılık ve sonuçları hakkında bilgi veren, gelişmeyi ve birlikte yürümeyi hedefleyen metinlerdi. Ayrıca ayrımcılığa ve yol açtığı eşitsizliğe karşı çıkmanın, dayanışmayla güçlenmenin daha da ilerisi olarak örgütlenmenin tohumlarını taşıyordu. 30 yıldır alanlardan, sokaklardan, evlerden gelen kadın sesleri, bu ilk izlenimlerimi doğruluyor.

SHÇEK Genel Müdürlüğü ile toplum merkezlerinde KİHEP uygulamak için protokol imzalandığı gün Pınar'ı hatırlıyorum. Ankara'da Genel Müdürlük'te gerçekleşen imza işleminden hemen sonra benim de olduğum bir toplantıya geç kalma nedeni olarak bu protokolden söz etmiş, ama ayrıntı vermemişti. O gün o masadakilerden kaçı bunu hatırlar, bu imzanın kadınlara ne getireceğinin ne kadar farkındaydık, bilmiyorum. O protokol biteli çok oldu ama ben hala o protokol kapsamında KİHEP eğiticisi olmuş tanıdığım sosyal hizmet

uzmanlarıyla karşılaşıyor, paylaştıklarını hayranlıkla dinliyorum. Biliyorum ki, SHÇEK'ten ayrıldıktan sonra bile KİHEP grupları açmaya devam etmeleri bu hayranlık uyandıran hikayelerden beslenip güçlendiklerindendir. Programdan yararlanan kadın sayısı beş bini geçtiğindeki heyecanlarını paylaşmaktan çok mutlu olmuştum.

KİHEP'le hikayem 2011'de İzmir'e döndükten sonra farklı bir hal aldı, yerel siyaset ve yerel kadın örgütlenmesi açısından KİHEP'in katkısını bizzat yaşadım. Karabağlar Kent Konseyi'nde sevgili Ayla Erdoğan ile KİHEP grupları dizisine başlamıştık. 2020'de 15. O günden bugüne KİHEP, Karabağlar'da kadınların güçlenmesinde çok özel bir rol oynamaya devam ediyor. Benim konsey başkanı olduğum dönemde, her KİHEP grubumuza belediyenin semt merkezlerinde çalışan iki kadın katıldı, bu da belediyenin kadınlarla çalışmasını ve ilişkisini güçlendirdi. Bugün Karabağlar'da şiddete karşı sokağa çıkan, eylemlere katılan, öldürülen kadınların cenazesini kaldıran kadınlar var, çünkü onlar KİHEP'le başlayan bir hikayenin içinden geliyor. Kent Konseyi'nin kadın gücü KİHEP sayesinde ortak bir dil kurdu: kendi afişlerini, dövizlerini yazan, çalışma grupları kurup grup liderliği yapabilen kadınlar haline geldiler. Bugün hala KİHEP gruplarımızın seçtiği delegeler Konsey'in Kadın Meclisi Genel Kurulu'nda delege ve aday olabiliyor. İzmir belediyelerinde KİHEP eğiticisi kadınların görev alması için yaptığımız çalışmayı da anmadan geçmek istemem.

İtiraf edeyim ki KİHEP'le ve KİHEP'li kadınlarla en keyifli ilişkimi sertifika törenleri ve KİHEP şenliklerinde yaşıyorum. Çünkü beni kucaklayıp saran kadın dayanışmasının varlığını en iyi hissettiğim yerlerden biri bu etkinlikler! Bu çorbada tuzu olan her kadını kutlarım; ne iyi bir iş yaptınız, iyi ki varsınız! Ta ki ayrımcılık ve eşitsizlik son bulana dek birlikte yürümek dileğiyle.

Gülay Aktaşçı

Çanakkale Kadın El Emeğini Değerlendirme Derneği (ELDER)

KİHEP ile ilk tanışıklığım kızımın okul arkadaşının annesi Serpil sayesinde oldu. Çanakkale Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Toplum Merkezi'nde KİHEP olduğunu söyleyerek heyecanla içeriğini anlattı: insan hakları, kadın hakları, yasalar. İlk tepkim "Ben haklarımı biliyorum" olmuştu.

Serpil'i kırmamak için başladığım eğitim programı hayatımı değiştirdi. Üç buçuk ay süren çalışmada "biliyorum" dediğim konuları yeteri kadar bilmediğimi fark ettim. 1998 yılında Çanakkale Toplum Merkezi'ndeki çalışmaya katılan 300-400 kadın olarak birlikte daha güçlü olduğumuzu gördüm. Bu durum hayatımda yeni bir kapıyı açtı. Eğitimli veya eğitimsiz olmamız, doğuda veya batıda yaşamamız fark etmeksizin kadınlar olarak yaşadığımız sorunlar aynıydı ve birlikte çözüm üretmeliydik. Bu nedenle çalışmaya katılan bir grup arkadaşımla birlikte Çanakkale Kadın El Emeğini Değerlendirme Derneği'ni (ELDER) kurduk. Kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları, sosyal yaşama aktif katılımları ve karar alma mekanizmalarında yer almaları için çalışmalarımıza başladık.

Bir yandan kadına yönelik şiddet konusunda kentte farkındalık yaratmak ve kadınlara yönelik danışmanlık ve eğitim hizmetlerini yürütmek üzere Kadın Danışma Merkezi'ni Çanakkale Belediyesi desteğiyle hayata geçirdik. KİHEP'le çıktığımız bu yolda birçok kadının hayatına dokunurken kendi hayatıma da dokundum ve yapabileceklerimin farkına vardım. KİHEP sonucu başlayan ELDER'i ve Kadın Danışma Merkezi'ni örgütleme süreci, kadınlarla dayanışma içerisinde yapılan çalışmalar, yaptığım her grup çalışmasında yeni kadınlarla tanışmış olmak, farklı deneyim ve bilgilere onlarla birlikte sahip olmak, istediğimizde hayatımızda birçok şeyi değiştirebileceğimizi deneyimlemek çok önemliydi. Emeğinize ve yüreğinize sağlık.

Şenal Sarıhan

29 Ekim Kadınları Derneği Genel Başkanı, Avukat

Bu yazıyı yazarken şunu düşündüm: Kadının insan hakları mücadelesine katkı sunmuş kuruluşlarımız ve tek tek bu mücadelenin neferi olan arkadaşlarımız yaş alırlar mı? Onların ülkemizde ve dünyada yıllardır giderek büyüyen ve gürül gürül akan hak mücadelesi nehrine katkıları yaşsız ve dolayısıyla ölümsüz değil mi? Gioconda Belli'nin *Portakal Ağacında Oturan Kadın* romanında anlattığı gibi, geçmişin eylemci kadınları bir ağaç olup bizi gözlemez ve yol göstermez mi? Ancak bu yol göstericiliği ve bilinci oluşturan yazılı ya da görsel belgelerdir. Şuna inanıyorum, derneğin 30. yıl yayını unutulmazlığa ve yol göstericiliğe bir katkı olacak.

Dernekle yolumun kesişmesi 1990'lı yılların sonlarına rastlar. Kadına yönelik şiddetle mücadelenin yasal dayanaklarını oluşturmak amacı ile bir araya gelen kadın örgütleri olarak devlet kurumlarıyla çalışmaktan tereddüt ediyorduk. Bu bizim bağımsız ve sivil yapımıza gölge düşürebilir miydi? Ancak istemlerimiz zaten Parlamento kanalıyla resmiyet kazanacaktı, devlet kurumlarını etkilemek için lobi çalışmalarına da ağırlık vermeliydik. O tarihte kurulan KSSGM'de kadın hareketinden gelmiş olan kadınların olması işimizi kolaylaştırdı. Başta şiddet olmak üzere, çeşitli kadın sorunlarının yasal yaptırımlarla çözülmesi için çalışmalara başladık. İlki, 4320 sayılı Ailenin Korunması Yasası oldu. Tasarının "Ailenin Korunması Yasası" ismiyle anılmasına rıza göstermemiz, Kadından Sorumlu Devlet Bakanı Işılay Saygın'ın "Erkek parlamentodan bu isimle yasa çıkaramayız. 'Biz kadınlara şiddet mi uyguluyoruz?' derler" uyarısı sonucu gerçekleşti. Adı aileyi koruyan yasanın içeriği, kimi eksiklikleri de olsa, kadınları koruyordu. Nasılsa bir gün "kadınları şiddetten koruyan" bir yasamız olacaktı. Kendimize güveniyorduk.

4320 sayılı yasayı Medeni Kanun ve ardından da TCK değişikliği çalışmaları izledi. TCK tasarısı için yapılan çalışmalar KİH'in organizasyonuyla devam etti. Hemen her hafta İstanbul'da yapılan toplantılara Ankara'daki kadın örgütlerini temsilen düzenli olarak katıldım. TCK Çalışma Grubu'nda Prof. Aysel Çelikel, Prof. Necla Arat, Nazan Moroğlu, Hülya Gülbahar, Canan Arın, Aydeniz Alisbah ve çok sayıda kadın vardı (isimlerini hatırlayamadığım için mazur görsünler). Metnimizin karşılaştırmalı olarak düzenlenmesi, basılması, defalarca revize edilip çoğaltılması, diğer dillere çevrilmesi gibi çalışmalarda KİH'in emeği büyük.

Ön çalışmalar tamamlanınca sıra Ankara'daki çalışmalara geldi. Elçilikler, parti grup başkanları, Adalet Komisyonu üyeleri, milletvekili ziyaretleri birbirini izledi. Bizi çok güldüren taktiklerimiz vardı. Özellikle AKP grupları ile yaptığımız görüşmelerde, hızlı konuşması ve tavizsiz açıklamaları ile Canan Arın sunumlar yapıyor, sonra diğer arkadaşlar taleplerimizi sıralıyordu. Galiba en sakinleri olmam nedeniyle son konuşma bana veriliyordu ve yükselen tansiyonu düşürmem bekleniyordu. Sakinler arasında Pınar ve Nazan arkadaşlar da vardı, ama koca gövdeme karşın aşırı yumuşak olan sesimle istemlerimizin yinelenmesinin etkili olacağı umuluyordu. Yöntemimiz her zaman tutmuyordu, çıktığımızda etkimizi ölçüyorduk. Örneğin, etkilediğimizi düşündüğümüz Adalet Komisyonu Başkanı Köksal Toptan'ın ardımızdan "Kimi marjinal kadınlar geldi. Susmadan konuşup, gittiler" dediğini de öğreniyor, umutsuzluğa düşüyorduk. Ancak, ilerleyen süreçte aynı Toptan taleplerimizin ısrarlı savunucusu olacaktı. Deyim yerinde ise kapıdan kovulsak, bacadan girmeye hazırdık. Ayaklarımıza kara suların indiğinin, dilimizin konuşmaktan şiştiğinin de farkındaydık. Ancak, gülümsemeyi ve umudu ihmal etmiyorduk. Sonuçta 1 Haziran 2005 tarihinde, istemlerimizi önemli ölçüde içeren TCK yürürlüğe girecekti.

Tüm kadının insan hakları mücadelesi ve KİH'in emekçilerine saygıyla.

Cânân Arın

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı Kurucularından, Avukat

Galiba 1990'lı yılların başıydı, bir gün yazıhaneme Pınar Ilkkaracan adında, Almanya'da kadına yönelik şiddet ile mücadele konusunda çalışmış, artık Türkiye'de bir şeyler yapmak isteyen genç bir kadın geldi; ben daha KİH kurulurken onlarla tanışmış oldum, on yıllardır da haklarımız için birlikte çalışıyoruz.

Ben burada TCK ve reform sürecinden bahsedeceğim. Türkiye'de o günlerin hukuk sistemine değinmekte fayda var. Medeni Kanun reformuna kadar her ne kadar Anayasa'da insanların cinsiyet, din, dil, ırk vs. ayrımı yapılmaksızın yasalar önünde eşit olduğu maddesi varsa da Türk Medeni Kanunu açısından evli kadınlar ikinci sınıf vatandaştı. Ceza Kanunu'ysa 1889 İtalyan Zanardelli Yasası'ndan ilham alınarak hazırlanmış 1926 tarihli Ceza Kanunu'ydu, kadın bedenini tamamen bir mal olarak görüp önce doğduğu aileye sonra kocaya teslim ediyordu. Hal böyle olunca cinsel suçlar kadının bedenine değil aile düzenine ve umumi adaba karşı işlenmiş bir suç sayılıyordu. Rıza yaşı 15'ti ve halen öyledir.

Cinsel saldırının (eski deyimi ile tecavüzün) yasal tanımı yoktu. Ancak bir içtihadı birleştirme kararında tecavüz, erkeğin organının kadının vajina veya anüsüne sokulması olarak tanımlanmıştı. Böyle olunca kadının vajinasına şişe sokulup içinde patlatılması veya patlıcan veya başka bir cisim sokulması tecavüz sayılmıyordu.

Evlilikte tecavüz kavramı yoktu çünkü evliliğin insanların cinsel gereksinimlerinin giderildiği bir kurum olduğu kabul ediliyordu. Cinsel saldırı evli kadına karşı yapılmışsa cezası daha ağırken, seks sektöründe çalışan bir kadına karşı yapılmışsa 2/3 oranında ceza indirimi öngörülüyordu.

Bir kadına bir veya birden çok kişi tecavüz ettiğinde kadın tecavüz eden erkeğin ceza almaması amacı ile onunla evlendiriliyor ve taraflar beş yıl evli kaldıkları takdirde erkeğe veya erkeklere ceza verilmişse ceza erteleniyor, dava açılmışsa dava düşüyor böylece kadının namusu kurtulmuş oluyordu.

Bir de korkunç olan "namus" adına işlenen cinayetlerdi. Bir kadına tecavüz edildiğinde ailenin namusu kirlenmiş sayılıyor, ailenin erkek bireyleri ailenin en genç ferdine tecavüze uğrayan kadını öldürme görevi veriyor, küçücük çocuk katil oluyor, genç bir kadın yaşamını kaybediyordu. Bunlar eski ceza kanununun en göze çarpan ve kadın aleyhine olan maddeleri idi.

Kadınlar bütün bunlardan çok rahatsızdı ve bugün olduğu gibi o gün de kadın hareketi çok güçlüydü. Şu farkla ki o günlerde haklarımızı daha iyileştirmemiz mümkündü. Bugün ise mevcudu korumaya çalışıyoruz.

Medeni Kanun kampanyasının da rüzgarıyla AB uyum sürecindeki reform gündemlerini de düşünerek, KİH'in koordinasyonuyla TCK Kadın Çalışma Grubu'nu kurduk. Amacımız TCK'da cinsel suçları kadınların haklarını güvenceye alacak şekilde değiştirmekti. Diğer ülkelerin kanunlarını inceledik. Türkçe'ye çevirip karşılaştırmalı bir çalışma yaptık, metodolojimizi, yasa ve yeni taslaktaki temel sorunları, önceliklerimizi belirledik.

Temel taleplerimiz, cinsel bütünlüğe ve edep törelerine karşı suçlar bölümünün "Kişiye Karşı Suçlar"ın altına alınması; tecavüz/cinsel taciz/çocukların cinsel istismarı konularının tanımlanması ve sınıflandırılması, evlilik içi (veya evlilik benzeri ilişkide) tecavüzün tanımlanması; cinayetlerde namus saikinin ağırlaştırıcı neden olması; gözaltında tecavüzün ağırlaştırıcı neden olması; evlilik akdi olsun veya olmasın birlikte yaşadığı eşe karşı işlenmişse suçun takibinin şikayete bağlı olmaması; şiddet, tehdit veya psikolojik baskı kullanmak suretiyle veya akıl, beden hastalığından fiile karşı koyamayacak bir halde bulunan bir kimseyi cinsel birleşmeye zorlayan faile hapis cezası verilmesi; tecavüzün (vajinal, anal) hangi nitelikte olursa olsun bir kişiye cinsiyet uzvunun veya başka bir nesnenin ithali olarak tanımlanması; söz atma ve sarkıntılığın da cinsel taciz kapsamında tanımlanması idi.

Kampanyamız sayesinde kadına karşı cinsel şiddeti "Âdab-ı Umumiye ve Nizam-ı Aile Aleyhine Suçlar" kapsamından çıkartıp bunun bireye karşı suç olduğunu kabul ettirerek "Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar" başlığı altında toplanmasını sağladık. Bu bir devrimdi. Devlet insanların cinsel dokunulmazlık hakkı olduğunu kabul ediyordu.

Evlilikte tecavüz suç oldu. Kadınların medeni durumlarından bağımsız olarak kadına tecavüz suç sayıldı. Tecavüzün yasada tanımı yapıldı ve rızası hilafına insan bedenine herhangi bir cismin sokulması tecavüz sayıldı.

Namus saiki ile işlenen suçlar ağırlaştırıcı sebep sayıldı ama kadınların bütün itirazlarına rağmen "namus saiki" değil, "töre" saiki tabiri kullanıldı.

Çocukların cinsel istismarı ayrıntılı düzenlendi ama ne yazık ki bu hükümet çocukların cinsel istismarına yeşil ışık yakan uygulamalar içine girdi. Kız çocuklarının veya genç kadınların kendisine tecavüz edenle evlendirilmesi yoluyla tecavüz edeni cezadan kurtarmaya son verilmişken gene bu hükümet eski kuralı getirmeye çalıştı.

Biz erken yaşta ve zorla evlendirmelerin suç olarak kabul edilmesine çalışırken 12 yıllık eğitimi üç eşit parçaya bölüp ilk dört yıldan sonra kız çocuklarının okullaşması engellenmiş, resmi nikah olmadan dini nikah kıydırmak suç olmaktan çıkartılmış ve kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmelerine daha doğrusu cinsel ve her türlü istismarlarına yol açılmıştır. Özellikle çocukların cinsel istismarı suçunu düzenleyen TCK madde 103'te, çocuğun 12 yaşından küçük olmasının açıkça ağırlaştırıcı neden olarak gösterilmesi, 12 yaşından büyük çocuklara karşı gerçekleştirilen cinsel saldırılarda çocuğun rızasının aranmasına yol açabilir.

Ancak, kadın hareketi olarak tüm bu saldırıları nasıl şimdiye kadar geri püskürtmeyi başardıysak bundan sonra da kazanımlarımızı korumak için mücadeleye yılmadan devam edeceğiz.

Sema Kendirci Uğurman

Türk Kadınlar Birliği Genel Başkanı, Avukat

Türk Kadınlar Birliği olarak 90'ların sonlarında, toplum merkezlerinde KİHEP uygulayan ilk örgütlerdendik. Bu eğitimleri kardeş ve genç bir örgütün gönüllüleri bize armağan etti. Çalıştığımız Mamak ve Şafaktepe bölgelerindeki mahalleli kadınlar çok sevdi onları.

Biz kadın örgütleri (86 idi sayımız) Ankara'da bir araya geldik ve Pekin+5 raporunu hazırladık. O genç örgüt aramızdaydı yine. 2000'li yılların başlarında Medeni Kanun, TCK ve Anayasa'yı değiştirmek için kadın örgütleri bir aradalar ve gerçekten fırtına gibi esmekteler. Taleplerini her zeminde dile getiriyorlar ve kabullenilmesi için de tüm ısrarlarında çok başarılılar.

2001 yılının sonbaharında, o zamanki adıyla KSSGM'nin çatısı altında kadın örgütleri Medeni Kanun ve Anayasa konusunda yapılacak değişikliklerle ilgili bir toplantıya davetliler. Bu kez Ankara dışından da geniş bir katılım olacak, biliyoruz. Toplantı başladı, çeşitli konular tartışılıyor, doğal olarak hepimiz yasal düzenlemelerdeki taleplerimizin kabulü ile ilgili tartışma odaklarında güç kazanmaya çalışıyoruz.

Hangi maddeyi görüşüyorduk, tam olarak hatırlayamıyorum, ama İstanbul'dan gelen bir kadın söz aldı ve kadınlar ve çocuklarla ilgili Almanya'dan uygulama örnekleri anlatmaya başladı. Salonda herkes sustu, son derece etkili bir anlatımdan sonra madde düzenlemesi istediğimiz doğrultuda şekillendi ve ben hayranlıkla "Kim bu kadın?" diye sordum. Kadının İnsan Hakları'ndan Pınar İlkkaracan'dı.

Örgütsel birlikteliğimizin ve ortak üretme çabalarımızın yanı sıra tek tek o kurumun kurucularını, gönüllülerini, çalışanlarını çok yakından tanıma süreci böylece başlamış oluyor. Zaten sonra hiç ayrılmıyoruz, mücadele için oluşturulan her platformda yan yana duru-

yoruz. O genç örgüt başarıları ile, yayınları ile, üstlendikleri sorumluluklar ile, değiştirmeye ve dönüştürmeye kararlı olduğumuz dünya için gerekli olan işbirliğinin ve ortak emeğin daima içinde ve yanında oluyor.

Biz 100 yaşındayız. Yanı başımızda şimdi 30 yaşına gelmiş genç ve pırıl pırıl bir başlangıç: Yeni çözümler üretmeye talip, "Kadının İnsan Hakları" savunucusu bir örgüt. En önemlisi bunu gerçekleştirmek için birçok akıllı kadının örgütlü mücadelenin gücüne ve başarısına olan inancını on yıllardır sürdürmesi.

Susie Jolly

Kalkınma Çalışmaları Enstitüsü (*Institute of Development Studies* - IDS) Onursal Üyesi

KİH'ten ilk ne zaman haberim oldu? Sizi tanımadığım zamanları hatırlamıyorum bile. Cinsellik ve toplumsal cinsiyet çalışmalarımın o kadar önemli bir parçası oldunuz ki. Türkiye'de kadınlar için yürüttüğünüz insan hakları eğitim programındaki çarpıcı "kadının insan hakkı olarak cinsel haz" sloganınız hala aklımda. Bu kavram sayesinde derneğinizi daha yakından tanımak ve sizinle çalışmak istemiştim.

2000'li yıllarda Andrea Cornwall ile birlikte IDS çatısı altında Cinsellik ve Kalkınma Programı'nı açabilmiştik ve bu program, KİH gibi örgütlerle bir araya gelme, iletişim kurma ve yayınlar yapma imkanımızı da artırmıştı. 2005'te "Cinsel Hakların Farkına Varmak" konulu bir atölye çalışması düzenledik. IDS'in bu konularla doğrudan ilgilenmeye başladığı atölye çalışmasında Karin Ronge, KİH'i temsilen insan hakları eğitimlerinizi bizlere tanıttı. 2007'de toplumsal cinsiyet ve cinsellik üzerine BRIDGE *Cutting-Edge Pack* yayınını Pınar İlkkaracan'la birlikte kaleme almanın mutluluğunu yaşadım. 2008'de Pınar "Cinsellik ve Kalkınma Endüstrisi" konulu bir sonraki büyük atölye çalışmamıza geldi.

2009'da ise Pınar, bu sefer haz hakkında düzenlediğimiz bir IDS atölyesine daha katıldı. Bu atölyede tartışmalarımızı daha incelikli hale getirerek kalkınma endüstrisinin "sağlıklı cinsellik" normları geliştirmesi halinde ne olabileceğini ve bu normların kişilerin arzularını nasıl etkileyebileceğini masaya yatırdık. Bu atölye çalışmasından *Women, Sexuality and the Political Power of Pleasure* [Kadın, Cinsellik ve Hazzın Politik Gücü] (2013) başlıklı bir kitap ortaya çıktı ve Gülşah Seral bir bölümle kitaba katkıda bulundu. O yıllarda bu çalışmaların düzenleyicisiydim, şimdilerde ise KİH'i bir destekçi ve hayran olarak, farklı bir pozisyondan takip ediyorum! Çalışmalarınız her zamankinden daha anlamlı.

Gurbet Kabadayı

Antalya Kadın Danışma Merkezi ve Dayanışma Derneği

KİHEP'le buluşmak ve KİHEP'i kadınlarla buluşturmak bizler için bir yolculuğu tarif etmek gibi. "Bilginin kamulaştırılması" biz kadınlar için hiçbir zaman yeterli bir kavram olmadı, çünkü kamusal alandaki eşitsizlik kadınların bilgiye erişimindeki dengeleri de belirledi. Oysa bizim, bilginin eşit bir şekilde paylaştırılmasına ihtiyacımız vardı. Güçlenmenin ve

hayatlarımız için mücadele etmenin en büyük aracıydı haklarımızı bilmek. İşte böyle bulduk birbirimizi KİHEP'le. Yıllar boyunca onlarca kadınla bir araya geldik gruplarda. Her bir kadın mücadelemize yol arkadaşı oldu. Biz "Haklarımız var!" demeyi çok sevdik. Kadınların ürettiği bilgiyi büyütüp Türkiye'nin her yerine taşıyan KİHEP'li kadınlar, iyi ki hiç vazgeçmediniz! Biz bu yolu birlikte yürüyor olmaktan çok mutluyuz, nice 30 yıllara! Direnciniz mor olsun!

Yıldız Tokman

CEDAW - Sivil Toplum Yürütme Kurulu (STYK) Üyesi

KİH deyince aklıma CEDAW-STYK olarak 2003 yılından beri CEDAW Gölge Rapor çalışmalarındaki yakın işbirliğimiz ve sürece İstanbul örgütlerinin katılımını sağlayan, uluslararası temsilde başarılı, kadın hareketinin en aktif örgütlerinden biri gelmekte.

STK heyeti olarak hazırladığımız CEDAW 6.Gölge Raporu için Temmuz 2010'da New York'taydık. Hep birlikte BM yakınında büyük bir otelde kalıyorduk. Otelde internet ücretli olduğu için hemen karşısındaki meydanda internet bağlantısı olduğunu keşfettik. Meydan geceleri geç saatlere kadar çalıştığımız bir alan haline geldi. CEDAW sürecinde "Türkiye'nin kadın hakları karnesi BM'de mercek altında!" ve "BM Türkiye'den CEDAW Sözleşmesi'ne uymasını istedi" başlıklı iki basın bülteni hazırladık. Yabancı basında ve Türkiye basınında geniş yer alan bültenlerde vurguladığımız ana konu "muhafazakarlığın kadınlara yönelik ayrımcılığı derinleştirdiği ve toplumsal cinsiyet eşitliğini hedefleyen bütüncül bir devlet politikasının yokluğu" idi.

Yürütülen bu yoğun ve özverili lobi faaliyetlerinin hedefine ulaştığı, BM CEDAW Komitesi 6. Gözden Geçirme ve Nihai Yorumlar Bildirisi'ni yayınladığında açıkça görüldü: Değinilen ve çözüm önerisi getirilen birçok husus gölge raporumuzla paralellik göstermekteydi.

Yürüdüğümüz yolda kader ortaklığımızın, dayanışmamızın daha nice yıllar süreceğinden emin olarak 30. yılınızı en içten dileklerimle kutlarım.

Felisa Tibbitts

Utrecht Üniversitesi İnsan Hakları Eğitim Programı Başkanı

KİH'ten ilk kez kendi sivil toplum kuruluşum olan İnsan Hakları Eğitimi Ortaklığı'nı (HREA) yürütürken haberdar oldum. 2004 yılında İstanbul'dayken KİHEP koordinatörüyle bir toplantı ayarlamıştım. KİH'in Türkiye'de on yıllara yayılan çalışmalarını, Medeni Kanun'u ve Ceza Kanunu'nu değiştirmek üzere yürüttüğü lobicilik faaliyetlerini ve KİHEP grupları aracılığıyla kadınların özgürleşmesi için tabandan mücadele etme çabalarını hayranlıkla dinledim. Hem bu ilk toplantıda hem de 2006-2011 yıllarındaki KİHEP çalışmalarının etki değerlendirmesini yürüttüğüm dönemde konuştuğum ekip üyeleri politik bilinci yüksek, pedagojik anlamda yenilikçi ve kadının insan hakları için yorulmaksızın savunuculuk yapan kişilerdi.

Fotoğraf: Güliz Sağlam

KİHEP'in, insan hakları eğitimi stratejisinin önemli bir örneğini temsil ettiğini düşünüyorum. Kadınların deneyimlerini esas alan bu strateji, eleştirel düşünme ve grup içi dayanışma yoluyla katılımcıları kendi güçlerini kucaklamaya ve hayatlarını değiştirmeye davet ediyor. KİHEP ayrıca, Türkiye'de kadının insan haklarının korunmasına ve savunulmasına yönelik daha geniş çaplı bir stratejinin bileşenlerinden biri. Yani insan hakları eğitimi, kadınların özgürleşmesi gündeminde tek başına yer almıyor, ama stratejinin olmazsa olmaz bir bileşenini teşkil ediyor.

KİH'ten ve çalışmalarından sürekli ilham aldım, öyle ki prodüksiyonuna katkıda bulunduğum *Path to Dignity: The Power of Human Rights Education* [Haysiyete Giden Yol: İnsan Hakları Eğitiminin Gücü] filminde KİHEP'e yer verildi. KİH'in deneyimlerinden edinilen dersler hala geçerliliğini koruyor.

Güldal Akşit

Kadın ve Aileden Sorumlu Eski Devlet Bakanı

KİH'i kutluyor ve daha nice yıllar diliyorum. Eminim bugüne kadar gösterdikleri başarılı ve özverili ekip çalışması artarak, azimle, örnek olacak bir şekilde sürecektir.

Dünya tarihinde kadınların dünyayı erkeklerle eşit paylaştığı bir döneme rastlamıyoruz, ama eşitliğin sağlanması yolunda çabalar güçlenerek sürüyor. Türkiye de 2000'lerde çok hızlı bir değişim sürecine girmiş ve kadınlar için özellikle yasal düzlemde hızlı gelişmeler kaydedilen "özgürleştirici" dönüşümler yaşamıştır. Özellikle Anayasa'da, Türk Ceza Kanunu'nda ve Türk Medeni Kanunu'nda yapılan değişiklikler önemlidir. Diğer taraftan uluslararası boyutta CEDAW Sözleşmesi, normlar hiyerarşisi bakımından kendisine aykırı düşebilecek düzenlemeler karşısında üstün konuma gelmiştir. Artık birbiri ile uyumlu Anayasa ve CEDAW kombinasyonu ile kadın-erkek eşitliği yönünde daha güçlü bir hukuki zemin oluşmuştur. Bütün bu değişim sürecinde KİH'in de etkin bir şekilde içinde olduğu STK'ların katkısı önemli rol oynamıştır.

Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı yaptığım dönemde Türkiye'nin CEDAW Gözden Geçirme ve yasama süreçlerinde kadın STK'larının katılımını artırmak için eğitimler yaptık, hükümet ile STK'ları bir araya getirme toplantıları düzenledik. Bu süreçte gerçekleşen TCK Reformu sırasında KİH'in sekretaryasını yürüttüğü TCK Kadın Platformu'nun çalışmaları ve katkısı çok önemli ve değerlidir. TCK'da özellikle "töre cinayetleri" faillerinin yasada öngörülen en ağır ceza ile cezalandırılması hükmü getirilmiştir. Bu, TCK reform sürecinin özellikle hakimler nezdinde yeni bir duyarlılık oluşturmaya başladığını göstermesi açısından önemlidir. Son dönemde kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin çabalar yoğunlaşmakla birlikte, şiddete uğrayan kadınlara verilen hizmetlerde devletin yetersiz kaldığı STK'lar tarafından sürekli dile getirilmiş, devlet ve STK işbirliği ile yeni belediyeler kanununda şiddete uğrayan kadınlara hizmet vermek üzere belediyeler de yetkili kılınmıştır.

Devlet, belediyeler ile kadın STK'larının, özellikle KİH'in emek ve katkıları çok önemli ve değerlidir. Başarılı çalışmalarının devamını diliyorum.

Editör notu: Güldal Akşit, bu yazıyı derneğimize vefatından kısa bir süre önce göndermişti. Kendisini saygıyla anıyoruz.

Emel Armutçu

1980 sonrası gelişen feminist hareket, ilk zamanlarda konuşulmayanı konuştu, konuşturdu. Şiddete karşı sokaklara çıktı, giderek üniversitelerden meslek örgütlerine, devlet mekanizmasından sivil topluma kurumsallaşarak ve cinsiyet eşitliğinin farklı boyutlarında uzmanlaşarak daha güçlü adımlar atmaya başladı. Kadın araştırma ve dayanışma merkezleri, bağımsız örgütler, izleme komiteleri, kadının statüsünü güçlendirme birimleri yoluyla kadın örgütlülüğü ve hakları her geçen yıl daha da güçlendi.

Bu süreçte en etkin olan, tarihe not düşmekle kalmayıp harekete çok şey katan kadın örgütlerinden biridir KİH. Adını aldığı, BM'nin "Kadın hakları, insan haklarıdır" söyleminin Türkiye'de kabul görmesinde payı büyüktür. Sadece yerelde değil, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde yürüttüğü çalışmalarla Türkiye ve dünyadaki kadınlar arasında köprü olmuş, kadın ve LGBTİ+ örgütleriyle güç birliği içinde araştırma, yayın, eğitim, izleme, raporlama ve savunuculuk yaparak kadın mücadelesini büyütmüştür. Benim en net hatırladığım, 2000'li yılların ilk yarısında kadınlar Medeni Kanun ve TCK'yı hallaç pamuğu gibi atarak kadınlar aleyhine maddeleri tek tek ayıklarken KİH oradaydı. Bugün, o zaman kazanılmış haklar tek tek geri alınmaya çalışılırken de burada.

Toplumsal cinsiyet eşitliği yolunda yeni çözümlere ihtiyaç duyulmayana kadar bu başarılı varoluşunu sürdüreceğinden eminim.

Sultan Çamur Karataş

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK)

KİH ile çalışmalarına başladığı ilk zamanlardan itibaren bir arada olma fırsatı buldum. SHÇEK toplum merkezlerinin, aile danışma merkezlerinin ve kadın sığınma evlerinin bağlı olduğu Ailenin Bütünlüğünün Korunması Dairesi'nde çalışıyordum ve KİHEP uygulamasını koordine eden ekipteydim. O dönemde görevimden dolayı grup açmam zor olabileceği için eğitici olmamıştım. Emekli olduktan sonra eğitici eğitimine katıldım ve bu sayede birçok kadınla bir arada olma, paylaşma ve bilgilenme fırsatı buldum. Açtığım her grup, kadınlarla bir tazelenme, öğrenme, dayanışma fırsatı anlamına geliyor. Her yaşta, eğitim düzeyinde, ekonomik koşulda, biri diğerinden farklı her kadının varlığı yaşamımı zenginleştirdi. Her birine minnettarım.

KİHEP benim için kadın haklarının kazanılması, korunması ve kullanılması mücadelesinin bir aracı. Bu çok etkili olduğunu düşündüğüm aracı olabildiğince yaygın kullanmak boynumun borcu. Kadın haklarının savunulmasında KİHEP katılımcılarıyla, eğiticileriyle ve KİH'le dayanışma içinde olmak, kadın hakları mücadelesinin başarılı olacağına ilişkin inancımı sağlam tutmamı sağlıyor.

Bir derneğin 30 yıl kadın hakları mücadelesini sürdürmesi çok önemli. Ancak görünen o ki daha uzun yıllar bu çabayı göstermek zorundayız. Örgütlü olduğumuz ve dayanışmamızı sürdürdüğümüz sürece güçlü olarak mücadeleye devam edebileceğiz. Kendimi bu mücadelenin içinde büyük bir örgütün parçası olarak görmekten dolayı gurur duyuyorum. Mücadelemizin olumlu sonuçlar verdiği ve bunun keyfini yaşadığımız nice 30 yıllar diliyorum.

Şule Sepin İçli

Umudun Kadınları Dergisi, Psikolog

2002 yılında KİH'le tanıştık ve bağlarımız o günden beri hep güçlendi. KİHEP eğitimiyle hem kendimi buldum hem de yurdun dört bir yanından kadınlarla bilgi ve deneyimlerimi paylaştım. KİH, şubeleri olmamasına rağmen kurduğu dayanışma ağlarıyla ve yürüttüğü savunuculukla binlerce kadına ulaştı. Yoğun emek harcayarak geliştirdikleri KİHEP'e yaşlı genç, okuma yazma bilen bilmeyen her kadın katılabiliyor, ayrımcılık yok, dayanışma var. Ben de KİHEP'i uygularken değerli anılar biriktirdim. Bir anımı paylaşayım: Grubumuzdaki genç bir kadın, okuma yazma bilmeyen bir arkadaşının eğitime katılmaktan çekindiğini söyledi. Ona yasal okuryazarlık eğitiminin de verildiğini anlattım. Oturumlara başlayan bu kadın deneyimlerini paylaşıp grubuyla kaynaştı. Reddi miras konusunu öğrendiğinde, geçmişte çocuklarıyla birlikte şiddet gördüğü için boşandığı eşi öldükten sonra onun borçlarını ödemek zorunda kaldığını, bu maddeyi bilseydi ödemeyeceğini anlattı. Sonrasında okuma yazma kurslarına gidip liseyi bitirdi. Bu hikaye, kendini geliştirmek isteyen kadınlara fırsat verildiğinde neler başarabileceklerini gösteriyor.

Derneğimiz engel tanımıyor. Kurumlarla protokol yapıyor, bir kurum vazgeçtiğinde başka kurumların kapısını çalıyor. Tükenmişlik yerine umut ve çözüm arıyor. Kadınlar okulda, işte, evde, sokakta destek buluyor. Köyden kente her yerden kadınlara ulaşıyorlar. Eğitimler dışında yayınlar da çıkarıyor, uluslararası dayanışma ağlarıyla iletişim kuruyor, sesini dünyaya duyuruyor ve ödüller alıyor.

İyi ki tanışmışız. Kendimi çok şanslı hissediyorum. Nice güzel yıllarımız olsun kadınlarla birlikte.

Kaos GL (Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği)

Kaos GL, TCK Kadın Platformu kurulurken KİH tarafından platforma davet edildi. Kaos GL ve Lambdaistanbul, TCK Kadın Platformu ile bir araya gelerek yasa yapıcılarla doğrudan karşılaşma imkanı buldu. TCK Kadın Platformu, LGBTİ+ örgütlerinin altını çizdiği sorunları kapsayan bir öneri taslağı hazırlamıştı. TCK Kadın Platformu ile Adalet Komisyonu'na sunum yaparken, Meclis'te savunuculuk faaliyetlerinde bulunurken hep yan yanaydık. Bizim için TCK Kadın Platformu'nun yüzü, kalbi KİH'ti. Biz sürece dahil olmadan önce bu süreci nasıl ördüler ve LGBTİ+ alanına farklı yerlerden bakan kadınlarla nasıl bir uzlaşı sağladılar hiç bilmiyoruz. Ancak bize yansıyan tabloda TCK Kadın Platformu, LGBTİ+'ların ta-

leplerini sahiplenip bu taleplerin yasada karşılığını bulması için mücadele ediyordu. Her ne kadar LGBTİ+'lar için talep ettiğimiz düzenlemeler yasada karşılığını bulmasa da LGBTİ+ hareketini güçlendiren bir süreç olduğunu gönül rahatlığıyla söyleyebiliriz.

Ayrıca KİH, Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu (CSBR) ile tanışmamızı ve ağa dahil olmamızı sağladı. Bu ağın uluslararası eylem günü olan 9 Kasım tarihini KİH ile birlikte kutlamaya ve ortak etkinlikler yapmaya çalışıyorduk. 2019 yılında LGBTİ+ hareket ve feminist hareket olarak bizlere yönelen cinsiyetçi, heteroseksist baskıya karşı birlikte neler yapabiliriz sorusuna 9 Kasım üzerinden yanıt vermeye başladık. "Dayanışma Yaşatır!" etkinliği düzenleyerek hep birlikte "dayanışma yaşatır" dedik, diyoruz!

KİH bizim için dayanışmanın feminist hali! Bu hal bazen uluslararası bir platformda ya da kurumda yan yana savunuculuk yapmak, bazen sokakta yan yana slogan atmak olarak beden buluyor. Son beş yıldır da -belki aynı yaşlarda örgütler olduğumuz için- birlikte kederlendiğimiz, birlikte sevindiğimiz meselelerin arttığını görüyoruz. Yan yana mücadele etmekten onur duyuyoruz ve KİH'i selamlıyoruz! Feminizme lubunyalık katmaya birlikte devam etmek istiyoruz.

Dina M. Siddiqi

New York Üniversitesi, Profesör

KİH ile 2004 yılında, CSBR'ın bir buluşmasında tanıştım. Pınar'ın, Liz'in, Karin'in ve diğer arkadaşların gerici, sömürgeci dönemden kalma ceza yasasını nasıl değiştirdiklerine, TCK reformunu nasıl başarıyla gerçekleştirdiklerine dair aktarımlarını müthiş bir dikkatle dinledim. Tunus'tan Endonezya'ya, Müslüman toplumlardaki aktivistlerden çok şey öğrendim. Kendimi, şahsen karşılaşmayı ummadığım akademisyenlerden Asgar Ali Engineer ve Margot Badran'la vakit geçirirken buldum. Ömür boyu sürecek dostluklar da edindim. CSBR başka yerde bulamayacağım bir alan yarattı; ulusal ve uluslararası sınırlayıcı aidiyetleri aşarak farklı bir ulusötesi dayanışmaya hizmet eden bir platform sağladı.

CSBR'ın teoriyi Küresel Güney'den kurma, emperyalizmin ve patriyarkal ulus devletlerin cinsel politikasına cesurca meydan okuma ve 11 Eylül sonrası dünyada İslam'ı ciddiyetle tekrar düşünme hedefi, bir akademisyen olarak bana çok şey ifade etti. Uzun zamandır feminist teorimi praksisle aynı hatta yürütmeyi arzuluyordum. Beklemediğim bir biçimde kendimi evimde hissettim.

O günden bu yana CSBR'ın ve dolayısıyla KİH'in hayatımda önemli bir yeri var. Ben ikisini birbirinden ayrı görmüyorum ve bunun tek nedeni CSBR'ın ilk sekretaryasını KİH'in yürütmüş olması değil. Birinin vizyonu diğerinin vizyonundan besleniyor ve birlikte şekilleniyorlar. Acı ve çaresizlikle çevrelendiğimiz 2006'da KİH, İsrail'in Lübnan'ı işgalini protesto eden ve benim de katkıda bulunduğum bir CSBR dosyası derlemişti. Yazmak dayanışmayı temsil eden bir eylem olduğu için, bu derlemedeki yazım benim için hala anlamlı politik bir eylem olarak önemini koruyor. Yalnızca bunun için dahi KİH'e sonsuz minnet besliyorum.

Şengül Altan Arslan

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı

KİH ile yolumuz kesiştiğinde, yeni kurulmuş bir kamu kuruluşu olan KSSGM'de kadın meselelerine hakim olmayan genç devlet memurlarıydık. Kadın STK'ları KSSGM'nin kamu kurumu olması nedeniyle bize mesafelilerdi. Yine de CEDAW gereklerini yerine getirmek amacıyla komisyonlar oluşturulduğunda STK'lardan çok beslendik. Raporlarda neredeyse sadece onlardan edindiğimiz zengin fikirleri yazmak kaldı. Ortak çalışma kültürünü birlikte geliştirdik.

KİH'i öncelikle 4320 için yürüttüğü medya ilişkilerinden, kadına karşı şiddetin önlenmesinin bir kamu politikası haline dönüşmesi için verdiği çabadan hatırlıyorum. İkinci olarak, her yıl düzenlenen BM KSK toplantılarındaki yapıcı çabalarından hatırlıyorum. Resmi heyet oluşturulurken STK'lardan bir temsilci seçmeleri istendi ve KİH aday gösterildi. Konuya hakim oldukları görülünce ilgili toplantılara yeniden dahil edildiler ve uluslararası örgütlerle yürütülen çalışmalarda en çok işbirliği yaptığımız derneklerden biri oldular. Kamu ile STK'lar arasındaki güven ilişkisinin bu süreçte kurulduğuna inanıyorum. STK'lar daha cesur adımlar atabiliyordu, ancak girişimlerini resmi heyetler için kabul edilebilir seviyede tutmaya çalışıyorlardı.

BM süreçlerinde Türkiye'nin aktif rol oynamasında STK'ların büyük emeği vardır. Resmi heyete dahil edilen KİH gibi STK'lar sistemi ve lobiciliği çok iyi biliyordu. Bu anlamda onlardan çok şey öğrendik, onlar da kamu ile işbirliği yapabileceklerini öğrendi. "Kamu kurumları kaynak ve lojistiği elinde tuttuğu için STK'lara mesafeli, otoriterdir" önyargısından sıyrıldılar. Bu mesafenin ortadan kalkmasında New York toplantılarının önemli katkısı olduğuna inanıyorum. BM oturumlarında kararların hakkaniyetli olması üzerine tartışmalar yapıyorduk, hangi kelime ve ifadelerle anlatılmasının uygun olacağını birlikte tartışmaya açıyorduk. Hatta hiç unutmam, bir toplantıya hazırlık yaparken Pınar İlkkaracan "kadının doğurganlık sağlığı ve hakları" ifadesinin önemini vurguluyordu. Biz de bu ifadeyi komisyon çalışmalarına eklemeyi önerebileceğimizi söyledik. Pınar şaşkınlıkla "İnanamıyorum! Kamu bunu mu söylüyor?" dedi.

2005-2010 arasında New York'taki toplantılar için birkaç kişinin kaldığı apart daireler tutardık. Evden uzakta, birbirimize destek olarak mezuniyet kaygısı olan öğrenciler gibi çıkacak raporlar üstünde heyecanla çalışırdık. Ben işine güçlü bir sorumlulukla bağlı biriyim, fakat bir davaya adanmış olma duygusunun ne anlama geldiğini STK'lardaki kadınlarda gördüm. İnançla ve dayanışmayla yürütülen bir işi sonuca götürmek için azimle çalışmanın tadına vardım. Bu duyguyu bana yaşatan STK'ların başında KİH geliyor. Aynı azim ve heyecanla 30 yıldır katlanarak büyüdüğüne şahit oluyoruz.

Güçlenen ilişkimizi başka mecralara da taşıdık. 2019'da İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde Genel Sekreter Yardımcılığı görevini üstlendiğimde kurumun toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda kapasitesini geliştirmek için ilk davet ettiğimiz STK'lardan biri de KİH oldu. Bugün hem kadının insan haklarına dair savunuculuğu beraber yürütüyor hem de Toplum-

sal Cinsiyet Eşitliği Seminerleri, KİHEP uygulamaları gibi kapasite güçlendirme çalışmalarını birlikte gerçekleştiriyoruz. Kurum bünyesindeki KİHEP eğiticileri ile sürdürülebilir bir iş modelini de hayata geçirmeyi başardık. Aynı azim ve heyecanla mücadelenin, dayanışmanın 30 yıldır katlanarak büyüdüğüne şahit oluyoruz. Yaşasın kadın dayanışması!

İsveç Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Ajansı (Sida)

İsveç olarak KİH'i desteklediğimiz ve bu çok değerli işbirliğini 2008'den bu yana sürdürüyor olduğumuz için çok mutluyuz. KİH, kadınların güçlendirilmesi açısından İsveç ve Türkiye arasındaki kalkınma odaklı işbirliğinin çok önemli bir bileşenidir. İsveç KİH'in yürüttüğü çalışmaları da çok değerli bulmaktadır, çünkü KİH, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ve kadının insan haklarının ilerlemesine katkıda bulunmanın yanı sıra İsveç'e ve Büyükelçiliğimize Türkiye'deki toplumsal cinsiyet konuları hakkında daha iyi bilgi sahibi olma imkanı tanımaktadır.

Ayla Erdoğan

Sosyal Hizmet Uzmanı

2009 yılında Karabağlar'a KİHEP eğiticisi olarak davet edildim. Karabağlar'da Kent Konseyi Kadın Meclisi yeni kurulmuştu. Meclis'in ilk çalışması KİHEP'ti. Bugün 20. KİHEP grubumuzu tamamladık. Bu süre içinde, KİHEP'e katılan kadınlar önce kendilerini güçlendirdiler, farkındalıklarını artırdılar, iletişim teknikleri ile sağlıklı iletişimi geliştirdiler. Karabağlar'ın ilk kadın örgütünü, KAD-GÜÇ'ü kurdular. Siyasi partilere üye olarak aktif siyasete girdiler, STK'lara üye oldular, Kent Konseyi yürütmesinde görev aldılar. Muhtarlıklara, belediye meclis üyeliklerine aday oldular. Ürettikleri ürünleri pazarlarda stantlar açarak sattılar, kendi kazançlarını sağladılar, e-ticaret sektörüne girip kendi işlerinin sahibi oldular. Eğitimini yarım bırakanlar eğitimlerini tamamlamaya başladı, hatta üniversiteye gidip hayatın her alanında yer almaya başladılar, ücretli ve güvenceli işlere girerek kendi ekonomilerini oluşturdular, sosyalleştiler. Birlikte kahvaltılara, gezilere, denize, pikniklere, müzelere ve bazılarının hiç gidemedikleri sinema ve tiyatrolara gittik.

İlk grubumuz 20 kişiydi, yıllar içinde 300 kişi olduk. Önceleri tek KİHEP eğiticisi bendim, sonra KİHEP eğiticisi arkadaşlarım Badegül ve Gülseren'in yol arkadaşlığını kazandım. Şimdi Karabağlar'da 300'den fazla KİHEP'li kadın var. Bu yıl bir WhatsApp grubunda toplandık, dayanışmaya, paylaşmaya devam ediyoruz. Yeni KİHEP grupları oluşturmaya devam ediyoruz. Haklarımızı savunuyoruz, mahallelerde toplumsal cinsiyet eşitliği konuşuyoruz, etkinlikler düzenliyoruz. Bütün bu süreçte KİH hep yanımızdaydı. KİH'in ve KİHEP'in bana verdiği güç ile artık sayamadığım kadar çok kadın var etrafımda. Birlikte çalıştığım tüm o güzel kadınlara çok teşekkür ederim.

Sizlerle birlikte güçlenmek çok değerli, beni ben yapan emeğinizi, katkınızı, sevginizi hep hissettim. Nice nice 30 yıllara, hep birlikte olmayı diliyorum. İyi ki varsınız, iyi ki varız!

Ebru Özberk-Anlı & Özge Berber-Agtaş

Uluslararası Çalışma Örgütü (İLO)

Kadın istihdamını geliştirmek için yaptığımız çalışmalarda, çalışma hayatına dahil olmak isteyen kadınların toplumsal ve ekonomik yaşamda tutunabilmeleri için tek başına mesleki beceriler edinmelerinin yeterli olmadığı ve toplumsal cinsiyet eşitliğine dayanan hak temelli desteklere ihtiyaç olduğu yönündeki gözlemlerimiz, bizi KİH ile bir araya getirdi.

KİH ile 2009'da başlayan işbirliğimiz 2018 yılına kadar devam etti. Bu projelerde, kadınların işgücü piyasasına girişlerini kolaylaştırmak adına mesleki eğitimler düzenlenirken, aynı zamanda daha güçlü bir şekilde istihdamda yer almalarını sağlamak için ilk kez KİHEP'i başlattık. Ankara, Bursa, İstanbul, Gaziantep ve Konya illerinde mesleki eğitimlere katılan yüzlerce kadın KİHEP'e katıldı.

İlk başlarda nasıl bir tepki ile karşılanacağına dair belirsizliğin verdiği tedirginlik ile 2009 yılında başladığımız KİHEP eğitimleri, pilot aşamasında kadınlardan yoğun ilgi gördü ve çok olumlu geri bildirimler aldı. Eğitimlere katılan kadın kursiyerlerin programı sahiplenmeleri, KİHEP eğiticileri ve KİH'in özverili çalışması daha sonraki çalışmalarımıza temel oluşturacak örnek bir modeli temsil etti ve KİHEP'in farklı projelerde de uygulanabilmesi için bizlere büyük bir güç verdi.

"Kadınlar için Daha Çok ve İyi İşler: Türkiye'de İnsana Yakışır İş İçin Kadınların Güçlenmesi" projesinde uygulanan KİHEP eğitimlerinin yanı sıra belediyelerde güçlü işbirlikleri gelişti ve yepyeni ekipler oluştu. Çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısını nasıl geliştirebileceğimizi tartıştığımız "Eşitliği Destekliyorum" seminerleri ile yüzlerce kadın ve erkek belediye çalışanı ile bir araya geldik. KİH ile yaptığımız bu seminer ile sadece belediyelerde değil, sendikalarda ve işyerlerinde pek çok kadın ve erkek işçi ile çalışma hayatındaki cinsiyet temelli ayrımcılıkları su yüzüne çıkartan ve çözüm yollarını sorgulayan tartışmalar yürüttük.

Türkiye'nin onayladığı uluslararası sözleşmelerde, ki İLO sözleşmeleri bu açıdan çok önemlidir, Anayasa'da ve mevzuatımızda güvence altına alınan haklarımız var ve biz bu haklarımızı daha fazla talep etmeli ve savunmalıyız. Bugüne kadar binlerce kadına ulaşmış olan KİHEP, bu mücadelede kadınların ihtiyaç duyduğu en temel yönlendirmeyi ve bilgilendirmeyi sağlayan çok önemli ve değerli bir girişim.

Yeni projelerimizde de bu hak temelli güçlenme yaklaşımını tüm eğitim çalışmalarına yansıttık ve sendikalarda, fabrikalarda, atölyelerde çalışanlara seslendik. Ve gördük ki, bu sesimize kulak veren binlerce kadın ve erkek bize çok büyük destek veriyor.

Nurcan Çetinbaş

Muş Kadın Çatısı Derneği

Sanırım 2010 yılıydı, Fulya'nın (Ayata) o tatlı sesiyle KİH ve MUKADDER olarak bire bir çalışmaya başladık. KİH bizim sahadaki çalışmalarımızı *Kadınlarla… Mor Bülten*'e yazmak için bize ulaşmıştı, bir daha da bağlarımız kopmadı. 2009'larda Muş gibi küçük ve muhafazakar bir yerde feminist politika üretmeye çalışan kadınlar olarak bu alanda deneyimli ve güçlü kadın örgütlerine ihtiyacımız vardı. Bu ihtiyaca yanıt veren örgütlerden biri KİH idi. Yıllar sonra 2014'te Muş Kadın Çatısı Derneği'ni kurduk koca koca hedeflerle. Mesela kadınların ve kız çocuklarının güçlenmesi, demokratik, eşitlikçi ve barışçıl bir toplum düzeninin kurulması ve korunması sürecinde özgür bireyler ve eşit yurttaşlar olarak katılımlarının sağlanması için mücadele edeceğimize dair sözler yazdık.

Erken yaşta ve zorla evlilikler Muş'ta ve bölge genelinde yaygın olduğu için öncelikli hedeflerimiz arasındaydı. Sabancı Vakfı'nın desteğiyle bu konuda farkındalık yaratmak için Muş, Van ve Bitlis'te kampanyalar, seminerler, erkeklere ve kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet eğitimleri uyguladık. Hatta *EL* diye kısa bir film de yaptık, uluslararası ödüller kazandı. Beş binin üzerinde kız çocuğuna ulaşarak çocuk hakları ve erken yaşta evlilik konusunda farkındalık yarattık ve evlendirilme tehlikesi olduğunda başvurulabilecek mercileri anlattık. Okuldan alınan kız çocuklarının evlerini ziyaret edip aileleri -daha çok erkekleri- kızlarının okula geri dönmesi için ikna etmeye çalıştık ve bir yıl içinde 30 kız çocuğu okula geri döndü.

Bu çalışmaları yürütürken bazı rehber öğretmenlerin kız çocuklarıyla ilgili gerekli tedbirleri alma konusunda hem yeterince bilgili olmadıklarını hem de kız çocuklarının okuldan alınmasını normal karşıladıklarını görünce, bu soruna kalıcı bir çözüm getirmeye karar verdik. Bu proje ile rehber öğretmenlerin hak kavramına ve erken yaşta evliliklere yönelik farkındalıklarının artması, kadına yönelik şiddet konusunda bilgi sahibi olmalarının sağlanması, kız çocuklarının okullarına devam etmesi, güçlenmesi ve uğradıkları ayrımcılığa karşı beraber hareket etmelerinin desteklenmesini hedefledik. Derneğimizde iki KİHEP eğiticisi vardı. Biz de KİH işbirliği ile KİHEP programını rehber öğretmenlere uyguladık. Sonrasında bu öğretmenler kendi okullarında cinsel istismar, erken yaşta evlilikler ve çocuk hakları ile ilgili eğitimler verdi. KİHEP'e katılanların çoğu ya Derneğimize üye oldu ya da gönüllü olarak çalışmalarımıza katıldı.

Şiddete maruz kalan kadınlara hem hukuksal hem psikolojik danışmanlık desteği verdik. Derneği açarken bütün giderlerini kurucular olarak kendimiz ödedik. Ama bu çalışmalarımızı gören fon kuruluşları bize teklif getirmeye başladı. Türkiye'deki kadın hareketiyle aktif olarak çalışmalar yürütüyorduk. Birçok platformun ya üyesi ya da bileşeniydik. Bakanlık düzeyinde yürütülen toplantılara KİH'ten Zelal'in özel desteğiyle daha çok katılma şansımız oluyordu. Bu da bizim daha sağlam bir ağ oluşturmamıza katkı sağlıyordu.

Bir çalışma bitmeden diğerini planlıyorduk, bir de baktık ki uluslararası işlere girişmişiz. Türkiye'deki STÖ temsilcilerinin Amerika'da uygulanan arabuluculuk ve toplumsal cinsiyet eşitliğiyle ilgili eğitimlere katılmasına yönelik projeye ev sahipliği yaptık. Amerika ve Avrupa'daki STÖ'lerin işbirliği ile Türkiye'de toplumsal cinsiyet dinamiklerinde fark yaratmak amacıyla erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerini daha iyi anlaması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında sorumluluk almalarının teşvik edilmesi için erkekleri hedefleyen bir eğitici eğitimi uyguladık. Bu eğitici eğitimine katılan üniversiteler, STÖ'ler ve belediye temsilcileri kendi kurumları bünyesinde eğitimler verecekti; veremedi, çünkü derneğimiz kapandı.

Biraz daha öncesine döneyim. Gel zaman git zaman, özellikle KİH'ten Ebru'yla uzun yıllardır hayalini kurduğumuz bir programı yapma kapasitesine sahip olduğumuzun farkına vardık. Genç kadınları güçlendirmeye yönelik uzun soluklu bir program. Erken yaşta evlilik sorunuyla uğraşırken genç kadınların daha kapsamlı bir şekilde desteklenmesi ihtiyacı hep karşımıza çıkıyordu. Kız çocuklarının haklarını esas alan bu eğitim programında çocuk hakları, toplumsal cinsiyet, cinsellik ve beden farkındalığı, akran zorbalığı, ayrımcılık, cinsel istismar ve şiddet, aile içi iletişim, erken/zorla evlilik gibi konularda bilgilenmeleri, güçlenmeleri ve sosyal hayata aktif katılan, haklarını bilen, savunan eşit bireyler olarak hareket edebilecek bilgi ve donanıma sahip olabilmeleri amaçlanmaktaydı. Bu programı yıllardır kadınlara yönelik eğitim programları uygulayan, deneyimli ve halihazırda güçlü ilişkilerimiz olan KİH, Antalya Kadın Danışma Merkezi ve Dayanışma Derneği ile yapmaya karar verdik. İçerikler yazıldı, eğiticiler belirlendi, oteller tutuldu, programın eğitici eğitiminin uygulanacağı günden iki gün önce derneğimiz kapatıldı.

Evet derneğimiz kapandı, her birimiz bir yerlere savrulduk. Mesela ben, Amerika'dan yazıyorum bu yazıyı. Hepimiz payımıza düşeni bir şekilde aldık. Elbette Muş'taki ve bölgedeki kadınlar da olumsuz etkilendi. Ama yine de yılmadık, hatta birbirimizi dünyanın diğer ucunda bile ziyaret edip kucaklaşıyoruz. Muş Kadın Çatısı Derneği'ni kapattılar, ama biz bireysel olarak ya da başka kurumlar bünyesinde sahip olduğumuz isyan, umut ve dayanışma ile katkımızı sunmaya devam ettik, ediyoruz. Nice 30 yıllara KİH!

Neşe Özen

SHÇEK Toplum Merkezleri Şube Eski Müdürü

SHÇEK Genel Müdürlüğü ile KİH arasında 1998 yılında imzalanan protokol ile uzun soluklu bir işbirliği gerçekleşmiştir, ta ki 2012 yılında SHÇEK Genel Müdürlüğü lağvedilene kadar. Ben bu sürece, 2001'den 2010'a kadar, genel müdürlük kapsamında KİHEP ile ilgili yapılan işlerin tüm koordinasyonundan sorumlu şube müdürü olarak dahil oldum.

Devlet ve bir STÖ güçlerini birleştirerek devletin görevli olduğu alanlar olan kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği, yasal okuryazarlık, kadının insan hakları konularında binlerce kadına KİHEP'le ulaştı. Protokolün imzalandığı yıllarda bakanlık düzeyinden genel müdürlük ve daire başkanlığına kadar yetkili kademelerdeki görevlilerin KİHEP'in çok etkili bir program olduğuna inanmış ve her türlü desteği veren kişiler olduğunu söylemeden geçemeyeceğim.

Fotoğraf: Güliz Sağlam

Toplum merkezlerinde, kadın konuk evlerinde, aile danışma merkezlerinde çalışan sosyal hizmet uzmanları, çocuk gelişim uzmanları, psikologlar ve öğretmenler, KİHEP Eğitici Eğitimi'ne katılarak ve programı başarıyla uygulayarak binlerce kadına dokundu, bulundukları illerde kadınlarla ilgili çalışmalarında bu programdan ilham aldı. Dernekle yaptığımız değerlendirme toplantılarında eğiticiler ve genel müdürlükten arkadaşlarımızla yeni hedefler belirlerken, programla ilgili heyecanımız ve motivasyonumuzu artırıp iletişimimizi ve birbirimize bağlılığımızı güçlendirdik. Bende olduğu gibi hepimizin belleğinde KİHEP'liler olarak birçok anımızın birikmiş olduğundan eminim.

Bu dönemde TCK'da ve Medeni Kanun'da yapılan değişiklikler, Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Kanunu ve İstanbul Sözleşmesi, bu alanda çalışan tüm STÖ'lerin ve kadınların başarısı olmuştur. Kazanılmış hakların kaybedilmemesi umuduyla, tüm KİHEP ailesine sonsuz sevgilerimi iletiyorum.

Şükriye Gürsoy

Marmaris Kadınlarla Dayanışma Derneği

Hayatımı KİHEP'ten önce ve sonrası olarak ikiye ayırıyorum. KİHEP'e katılımcı olarak başladım, şimdi eğitici olarak devam ediyorum. Arkadaşlık, kadının görünmeyen ev içi emeği, kişisel gelişim, gerçek hayat hikayeleri, dayanışma, paylaşma, "bir ben değilmişim" düşüncesi… Hepsi bir arada olan bir eğitim. Daha ne olsun! Yazılı yasalar ve uygulama ortada. Sözlü yasalar, örf, adet, töre, gelenek, görenek, mahalle baskısı, "el alem ne der" düşüncesi… Bu zincirin 16 hafta süren KIHEP sayesinde kırıldığını düşünüyorum. KIHEP birinci ve ikinci gruplar Marmaris'te KİH'ten Gülşah tarafından açıldı, şimdi ben devam ettiriyorum. Biz bu arada Marmaris Kadınlarla Dayanışma Derneği'ni kurduk. Az da olsa bazı çalışmalar yapıyoruz. Şunu çok iyi biliyorum ki KİHEP uzun vadede kadınlar üzerinden gelişmeye ve değişmeye devam edecek.

Lourdes Beneria

Cornell Üniversitesi, Emeritus Profesör

2008-2010 yıllarında Türkiye'de İş-Özel Hayatı Uyumlulaştırma Politikaları ve Emek Piyasasında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Konferansı'nın düzenlenmesi önemliydi. Türkiye'deki İş ve Aile Yaşamını Uyumlulaştırma Mekanizmaları konulu açılış oturumu kadar öğleden sonra gerçekleşen oturum, Türkiyeli kadınların yaşadığı sorunları anlamak açısından çok bilgilendiriciydi ve benim için aydınlatıcı oldu. AB ülkeleriyle Güney Kore, İspanya ve Meksika'yı içeren karşılaştırmalı oturumlardan da keyif aldım. Umarım konferans Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliğinin yanı sıra iş ve özel hayatın uyumlulaştırılması politikalarının gündeme alınması konusunda faydalı olmuştur. O dönemde bu, hem tartışma hem de eylem için olgunluğa ulaşmış bir konu gibi görünüyordu. O günden bu yana Türkiye'de birçok gelişme yaşandığını biliyorum ve ülkedeki olumsuz siyasi olayların kadınların mücadeleye devam etme cesaretini kırmadığına inanıyorum.

Selma Acuner

Kadın Koalisyonu

KİH, benim için uluslararası alanda ve özellikle BM salonlarında sabahlara kadar süren müzakerelerde verdiğimiz mücadele ve kazanımlar demektir. Bu anılar aslında Türkiye'den kadın örgütlerinin küresel feminist hareket ve ağlar içinde ne kadar uzun bir geçmişe sahip olduğuna da ışık tutuyor ve Türkiye ve küresel feminist hareketlerin emeklerinin ve sürekliliğinin hafızasını kaydediyor. Her kazanımın ardında sayısız kadının sonsuz emeği var.

KİH ile ortak anılarımızın zemini olan Kadının Statüsü Komisyonu (KSK), 21 Haziran 1946'da ECOSOC'a bağlı ana ve işlevsel komisyonlardan biri olarak kurulmuştur. Kadının güçlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesini destekleyecek politikalar üretmeyi hedefleyen başlıca hükümetlerarası küresel kuruluştur.

Ancak son derece siyasi bir yapıdır ve doğasına uluslararası politika yapma süreçlerinin hiyerarşisi hakimdir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması amacıyla kurulmuş olmakla birlikte, ülkelerin farklı öncelikleri ve bunu belirleyen normların birbiri ile zıtlaşması ve müzakerelerin ağırlıklı olarak hükümet temsilcileri tarafından yürütülmesi sebebiyle, kadın haklarının tartışıldığı bir ortamdan çok uluslararası kavgaların sürdürüldüğü bir zemine dönüşebilmektedir. Dahası, giderek sivil toplum örgütlerine kapılarını kapatmaktadır. İşte KİH ile küresel kadın hareketi çerçevesinde ortak mücadelelerimizden biri, bu dışlayıcı yaklaşımları değiştirme mücadelesi olmuştur. Neler yapmadık ki! Görev gücü kurulması için teklif hazırlayıp vermekten bildiriler yazılmasına kadar pek çok eyleme öncülük ettik, destek olduk.

KSK'ya yıllar boyunca Türkiye'den katılan bağımsız uzmanların verdiği emekler bu yazıya sığamayacak kadar çok, ama 57. Oturum'la sınırlayarak KİH ile ortak anılarımızı biraz açmak isterim. Sabahlara kadar süren bu oturumda sonuç metninin neredeyse tüm paragraflarında etkin rol oynadık. Hem şiddet kavramının tanımı hem de insan hakları savunucusu kadınların korunması gibi birçok temel madde için çeşitli ülkelerle yoğun kulis, müzakere ve savunuculuk yaptık. 57. Oturum'da tartışmaları Pınar İlkkaracan'la beraber bağımsız uzmanlar olarak yürüttük. Giriş paragraflarında hükümetler tarafından kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türlü şiddetin kınanmasını sağlamak günlerimizi aldı.

Toplumsal cinsiyete duyarlı politikalar kavramı muhafazakar bloğun direncine rağmen sonuç belgesinde yer aldı. Sadece bu kavram için sabahlara kadar tartıştık. Sonuç metninde tarihsel olarak kayıtlara geçen "insan hakları savunucusu kadınlar dahil olmak üzere şiddeti engellemek için mücadele eden ve kendileri şiddete uğrama riski altında olanların desteklenmesi ve korunması"na dair en tartışmalı içeriğe sahip 34(z) sayılı paragrafın geçmesi için verdiğimiz mücadele bugün gibi hatırımda.

Bu maddeye büyük direnç gösteren Çin, İran gibi ülkelerle gece boyu dostane ilişkiler üzerinden bire bir görüşmelerimizi unutmak mümkün değil. Öyle ki gecenin 4'ünde İranlı diplomat arkadaşımızla *Muhteşem Yüzyıl* dizisini konuşarak paragrafı yeniden yazdığımızı hatırlıyorum. Yalnız olmadığımı, olmadığımızı hissettim. Gücümüzü aldığımız dayanışmayı

KSK'da Türkiye'den birlikte yola çıktığım Pınar İlkkaracan ve KSSGM'de Dış İlişkiler Daire Başkanı iken bize kapıları açan Şengül Altan Arslan ile yol arkadaşlığında buldum; bizler dünyanın dört bir yanından kadınlarla yan yana durduk ve durmaya devam ediyoruz.

Pelin Feymi

Bursa Belediyesi, Sosyal Hizmet Uzmanı

Kadının insan hakları kavramı, insan onuruna yakışır olarak yaşamanın hak olduğunu ifade ediyor benim için. KİHEP ile bu kavramın kadınlar açısından sadece soyut bir hedef, bir dilek olmanın ötesine geçerek elle tutulabilir, ulaşılabilir, içselleştirilerek sürdürülebilir, yaşanabilir bir kavram haline dönüşmesinin hem aktörü hem de kolaylaştırıcısı oldum. Derneğin belediyelerle kurduğu ortaklığın kadın mücadelesi bağlamında önemi büyük. 2014 yılından itibaren belediyemizin kadınlara yönelik hizmet veren birim ve merkezlerinde ve belediye işbirliğiyle projeler yürüten kadın sivil örgütlerinde KİHEP uygulanmaya başlandı. Bu süreç belediye hizmetlerinin verimliliğini ve sürdürülebilirliğini güçlendirirken eğitime katılan kadınların kente dair taleplerini belirtebilecekleri platformları çoğaltıp katılımcılığı artırdı. Derneğin İŞKUR ve İLO ortaklığında gerçekleştirdiği "Kadınlar İçin Daha İyi İşler" projesi kapsamında belediyemizdeki BUSMEK'lerden hizmet alan kadınların programdan yararlanmalarıyla yelpaze genişledi. Kadınların istihdama yönelik mesleki eğitim almalarının yanı sıra dayanışma ve iş arama ağları oluştu.

Bu işbirliğinin belediye çalışmalarına başlıca katkısı, sosyal belediyecilik anlamında kapsayıcılığı artırması ve hizmet alan kesimin hizmette söz sahibi olmasını sağlamasıdır. KİHEP bu anlamda kadının kendi gücünü fark ederek aynı güce sahip diğer kadınlarla dayanışmayla büyümesini sağlayan bir değişim ve dönüşüm programı benim için.

İsabet Barutçuoğlu

Çeşme Kadın Girişimi Kooperatifi (Çeşka)

Çeşka'mız Sema Kaya'nın dilinden düşürmediği "kadın kadının yurdudur" cümlesinin hayat bulmuş şeklidir diyebilirim. Çeşka, tamamen gönüllü olarak maddi manevi destek veren kadınlar topluluğudur. Kurucu başkanımız Berna Güler, KİHEP ve liderlik eğitimleriyle kadınlara sağlık, eğitim ve ekonomik alanda kapılar açılmasına vesile olmuştur. Benim de aldığım bu eğitimler sayesinde farkındalığım ve cesaretim arttı. Hayatımızda ne kadar çok hak ihlaline uğradığımızı ve bunu kabullendiğimizi öğrendim. Şimdi haklarımı daha iyi biliyor ve kullanıyorum. Bu eğitimler sayesinde feministliğin kadın haklarını savunmak ve bu uğurda çaba harcamak, eşitlik için mücadele etmek olduğunu öğrendim. Dünyanın pek çok yerinde özveriyle çalışan kadınlara bize kattıkları için sonsuz teşekkürler.

Asiye Ülkü Karalıoğlu
Çankaya Belediyesi

Çankaya'da yıllara yayılan toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile mücadelemizde kadın örgütlerinin bilgi, deneyim ve birikimlerinden faydalanmaya, sürecin her aşamasına katılımlarını sağlamaya gayret ediyoruz. Bunu, ilki 2016'da ikincisi 2019'da açıklanan Yerel Eşitlik Eylem Planlarımızın hazırlık ve uygulama aşamalarında çok net deneyimledik. Hak temelli mücadele veren bağımsız kadın ve LGBTİ+ örgütlerinin kıymetini, gücünü ve bilgi birikimini neredeyse her çalışmamızda hissediyoruz. Çankaya Belediyesi'nde Kadın Müdürlüğü kurulduktan sonra ilk icraatlarından biri KİH'in de aralarında bulunduğu kadın örgütleriyle protokol imzalamak oldu. 2017 yılında imzalanan protokolümüzle KİH ile işbirliğimiz daha güçlü bir şekilde devam etti. Bizler için 30 yılı aşkın bir deneyim biriktirmiş bir kadın örgütüyle yürümek, güçlendirici bir deneyim olmaya devam ediyor. Belediye içinde personelimize yönelik verdiğimiz eğitimler ya da personelimize verilen eğitici eğitimi ile KİHEP'in Çankaya'da mahallelerdeki kadınlarla uygulanması gibi önemli ve sürdürülebilir işler yaptık, yapıyoruz. Yine *Haklarımız Var!* kitapçık setini evlenmek üzere başvuran çiftlere dağıtmak, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile mücadeleyi güçlendirmek adına kolaylık sağladı. KİHEP'in kadınlarda yarattığı etki ve yine onlardan gelen olumlu geri bildirimler KİH ile dayanışmamızın gücünün ve ne kadar doğru bir ortaklık içinde olduğumuzun bir göstergesi. Kadın dayanışmasının, eşitlik, özgürlük ve hak mücadelelerinin daha da güçlenerek büyümesini diliyorum ve kadınlar için daha yaşanabilir bir dünya özlemimize kavuşma yolunda KİH ile dayanışma ve işbirliğimizin süreceğini bilmenin gücünü taşıyorum.

Songül Boyraz
Şişli Belediyesi

Sosyal belediyeciliği hedefleyen Şişli Belediyesi'nde, 2016'da Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğü'ne bağlı bazı toplum merkezlerinde KİHEP uygulanmış ve belediyemiz bu programla tanışmıştı. Daha sonra, Şişli Belediyesi ve KİH, 2018 yılında bir protokol hazırlayarak imzaladı ve kurumsal işbirliğine başlayarak birlikte bir yolculuğa çıkıldı.

Ülkemizde ve uluslararası düzeyde kadının insan haklarını ve eşitliği savunan, ayrımcılığın ortadan kalkması için çalışan KİH ile yapılan kurumsal işbirliği ile Şişli'de yerel yönetimin kadın mücadelesine bakışı değişip dönüşmüştür. Ayrıca bu işbirliği, yerel yönetimin eşitlik ve hak mücadelesinde önemli bir aktör olmasına katkıda bulunmuştur. Bu süreç, Şişli'de yer alan kadın örgütlerinin çözümün bir parçası olarak sürece katılması açısından da önemli bir kazanım olmuştur.

Şişli Belediyesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadına yönelik şiddetin sona ermesi için her türlü faaliyetin yerelde hayata geçirilmesinde ve ulusal mevzuat ve uluslararası sözleşmelerin uygulanmasında sorumluluklarını kabul etmektedir. Bu doğrultuda KİH ile yapmış olduğu bu kurumsal işbirliği ile kendi kadın çalışanlarını ve yereldeki kadınları güçlendirmeyi ve kadının hayatın her alanında eşit olarak var olmasını sağlamayı amaç edinmiştir.

Zeynep Ferda Demirbaş
Güzelbahçe Belediye Meclisi Eski Üyesi

Yerel yönetimler demokrasinin gelişmesinde, ekonomi, eğitim gibi alanlarda kadınların sorunlarının çözümlenmesinde ve kadınların karar alma mekanizmalarına katılımında önemli bir role sahip.

Kadına yönelik koruma hizmetleri, yükümlülüklerine rağmen yerel yönetimlerimizin öncelikli saydığı yerel hizmetler arasında bulunmamaktadır. Kadınların sorunlarının ve kadın mücadelesinin belediyelerin öncelikli konuları olabilmesi için kadın örgütlerinin belediyeler ile işbirliği yapması gerçekten çok önemli.

Güzelbahçe ve Narlıdere Belediyeleri KİH'le yaptıkları protokoller sayesinde onlarca kadına farkındalık eğitimleri vererek onları kadın mücadelesinin içine çekmeyi başardı ve kadınların kendilerini güçlü kılmasına katkıda bulundu. Her ne kadar Güzelbahçe Belediyesi'nin KİH ile yaptığı protokol İzmir'de ilk olsa da kadın danışma merkezi ve Kadın ve Aile Müdürlüğü açılması konusundaki girişimlerim, meclis üyeliğimin altıncı yılında olumlu sonuç verdi. Bu işbirliği sayesinde kadınlarla buluşabildim ve kadınlarla ilgili sorunları daha etkili ve kolay aktarabildim. Halka, dolayısıyla kadınlara ve kadınların sorunlarına en yakın hizmet birimi olan belediyelerin kadın mücadelesinde temel aktör olması, ancak kadın örgütleriyle ortak çalışmalar ile mümkündür.

E. Duygu Adıgüzel
Kadıköy Belediyesi Sosyal Destek Hizmetleri Müdürü

Kadıköy Belediyesi, sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde uygulanan projenlerin sürdürülebilirliği için kendi öz kaynaklarını kullanmayı ve hizmetin devamlılığını sağlamayı ilke olarak benimsemiştir. Bu anlamda, 30 yıldır bağımsız olarak faaliyet gösteren KİH ile işbirliği yapmak ve yürütücülüğünü yaptığı KİHEP'i uygulamak, öncelikli olarak bizim de yürütmek istediğimiz bir çalışma oldu. Kısa süre içinde, kendi çalışanlarımızın aldığı eğitici eğitimi sonrasında 8 Mart 2017'de ilk işbirliği protokolümüzü imzaladık.

KİHEP'i önce kendi kadın çalışanlarımızla gerçekleştirdik. Kurumda en fazla hak ihlallerine ve ayrımcılığa maruz kaldığını gözlemlediğimiz temizlik ve güvenlik hizmetlerinde çalışan kadınlarla ilk grubu oluşturduk. Kurum tarihinde hiçbir eğitim programına dahil edilmeyen kadınların gruba katılımlarını sağlamak kolay olmadı. Eğitim süresince yöneticilerin "işler aksıyor, vatandaş şikâyet ediyor" bahaneleri ile eğitime katılımları engellenmeye çalışılsa da zorlu bir mücadele sonunda ilk grup çalışması tamamlandı. KİHEP'in etkisini eğitime başlandıktan bir süre sonra aldığımız geri bildirimlerle belirgin bir şekilde görmeye başladık. Bilinçlenen ve güçlenen katılımcıların iş yerinde uğradıkları hak ihlallerine karşı itirazlarını yüksek sesle dile getirmeye başlamaları, idari yöneticileri oldukça rahatsız etmeye başladı. Yıllardır kendi ekip amirleri tarafından tehdit edilen, sorunlarını bir üst yöneticiye iletmesi engellenen çalışanlar, eğitim süresince ve sonrasında itirazlarını, hak taleplerini

daha etkin bir şekilde dile getirmeye başladılar. İş hayatı dışında kendi özel yaşamlarında da daha etkili kararlar almaya başladılar.

İkinci dönem duyurularımızla daha geniş bir kesime ulaşmayı hedefledik. Üniversiteli genç kadınlardan aldığımız talepler sonucunda, bir dönemde beş ayrı grupla çalıştık. Her eğitim sonrası düzenlediğimiz coşkulu sertifika törenlerimiz de artık geleneksel hale geldi.

Hak temelli sosyal hizmet çalışmaları kapsamında, koruyucu, önleyici, geliştirici ve destekleyici hizmetlerin en güzel karşılığı olarak verdiğimiz KİHEP'i bize ulaştırdığınız için sizlere çok teşekkür ediyorum.

Laura Hurley

Güvenli Kürtaj Eylem Fonu (*Safe Abortion Action Fund* - SAAF)

KİH'in Türkiye'de kürtajla ilgili bilginin geliştirilmesi ve kürtaja erişimin artırılması için yürüttüğü çalışmaları fonlamaktan memnuniyet duyuyoruz. KİH partnerleriyle birlikte ülke çapında üreme sağlığı haklarının savunuculuğunu yapıyor. Bu çalışma sayesinde KİH ile yeni bir bağ kurmanın mutluluğunu yaşıyoruz ve güvenli, yasal, erişilebilir kürtaj hakkına kendini adamış, hibe alan partnerlerden oluşan küresel ağa katıldıkları için seviniyoruz.

E. Ayla Erdoğan, Gülseren Demir, Seher Gündoğan

İzmir Kadın Dayanışma Derneği (İKDD)

İzmir Kadın Dayanışma Derneği (İKDD), İzmir'de kadınların insan haklarını savunmak ve hayata geçirmek amacıyla 2005 yılında kurulmuş bağımsız feminist bir kadın örgütüdür. İKDD toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, kadının insan haklarının eksiksiz uygulanması ve kadınların hayatın her alanına özgür bireyler ve eşit yurttaşlar olarak katılımını desteklemek amacıyla yerel ve ulusal düzeyde çalışmalar gerçekleştirmektedir. İzmir'de şiddete maruz bırakılan kadınlara psikolojik ve hukuki danışmanlık ve rehberlik sağlayan tek sivil toplum kuruluşu olarak gönüllü psikolog ve avukat ağımızla ihtiyacı olan kadınlara danışmanlık ve yönlendirme yapmaktayız. İKDD üyesi aktif KİHEP eğiticileri olarak talepler doğrultusunda yerel yönetimlerde, STÖ'lerde, kent konseyleri kadın meclislerinde, meslek örgütlerinde KİHEP'i ve son üç yıldır TCE seminerlerini uyguluyoruz.

KİHEP öyle bir program ki önce eğitici olarak kendiniz de büyük bir değişime uğruyor ve hayata hak temelli, özellikle kadın bakış açısıyla bakmayı öğreniyorsunuz. Her grup çalışması sizi daha da besliyor ve birlikte öğreniyor, gelişiyorsunuz. Bu enerji grup katılımcılarına yansıyor ve 16 haftanın sonunda bir bakıyorsunuz ki birlikte düşünmüş, ağlamış, sevinmiş, bilgilenmiş, deneyim ve farkındalık kazanmış, dostluklar edinmişsiniz. İlk oturumda 16 hafta çok uzun diyen kadınlar "Yoo bitemez, bitmemeli!" demeye başlıyorlar. KİHEP işte böyle bir birliktelik.

KİHEP'e katılan birçok kadının kendilerini güçlendirdiklerini ve bu gücü en yakınlarından başlayarak çevrelerini değiştirmeye odakladıklarını, iletişim teknikleri sayesinde daha sağlıklı iletişim kurmaya çaba harcadıklarını, ortak bir amaç etrafında birleşerek STÖ kurduklarını ya da bunlara üye olduklarını, siyasi partilere üye olarak aktif siyasete girdiklerini, belediye meclis üyesi ve muhtarlığa aday olduklarını ve bazılarının seçildiğini gördük. Bitmedi, kendi ürettikleri ürünleri pazarlarda satarak, kooperatiflere üye olarak, serbest girişimci olarak gelir sağladıklarına ve ekonomik özgürlüklerini elde ettiklerine, yarım kalan eğitimlerine ya da işlerine geri döndüklerine şahit olduk. Kadınların hayatında bu kadar köklü değişiklikler yapabilen kaç eğitim programı var ki? Bu nedenle İKDD'deki aktif eğiticiler olarak hem dernekte hem de İzmir genelinde KİHEP farkındalığını yaratmaya çalışıyoruz. KİHEP'le sağlanan dayanışmanın etkisiyle son süreçte de Medeni Kanun'a yönelik tehditlere dikkat çekmek ve farkındalık yaratmak amacıyla bilgilendirme toplantıları yapmaya başladık.

KİH, eğitici eğitimini bitirip ilk grup çalışmasına başladığımız andan itibaren her zorlandığımızda, çözümsüz kaldığımızda ya da olmazı başarıp sevindiğimizde yanımızdaydı. Kendimizi hiç yalnız hissetmedik. Hep birlikte nice nice 30 yıllarımız olsun!

Özlem Cankurtaran

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER)

KİH, sosyal hizmet uzmanları için uzun yıllardır önemli bir kuruluş oldu. Çünkü KİHEP, kadın hareketi açısından önemli olmanın yanı sıra feminist bir sosyal hizmet aracı olarak da uzmanlar için önemli bir değer. SHÇEK Genel Müdürlüğü, KİH ile 1998 yılında yaptığı protokolle sosyal hizmet uzmanlarının uzun yıllar boyunca KİHEP eğitici eğitimine katılmasını sağladı ve 2012 yılına kadar KİHEP'i sahada çoğunlukla sosyal hizmet uzmanları yürüttü. Bu süreç sosyal hizmet uzmanlarını KİHEP'in doğal partnerlerinden biri haline getirdi.

Muhafazakar aile politikaları nedeniyle protokolün durdurulması bu işbirliğinde bir duraklama yaratsa da 2022 yılında SHUDER ile KİH arasında KİHEP işbirliği protokolü imzalandı, böylece sosyal hizmet uzmanlarının KİHEP'e erişimi yeniden güçlendi. Programda eğitici olan uzmanlar alandan, akademiden ve özellikle sosyal hizmet bölümü dördüncü sınıf öğrencilerinden oluşturulan gruplar ile yeniden KİHEP çalışmalarına başladı. Böylece kesintiye uğrayan program yeniden, bir başka biçimde olanaklı hale getirildi. SHUDER olarak KİH ile işbirliğimizin hem KİHEP hem de hak savunuculuğu alanlarında uzun yıllar devam edeceğini umuyor, KİH'in 30. yaşını kutluyoruz.

Giselle Carino & Debora Diniz

Fòs Feminista CEO'su Eski CEO Vekili

KİH'i ziyaret etmek için Haziran 2022'de İstanbul'a gittik. Pandemi başladığından o yana gerçekleştirdiğimiz ilk partner ziyaretiydi ve sonsuz ilham aldık. İnsani bağlar kurmaya bu kadar özlem duyduğumuz o günlerde KİHEP gruplarından birinin sertifika törenine katılacak kadar şanslıydık. KİH'in kadının insan hakları, kadına yönelik şiddet, cinsellik, toplumsal cinsiyete duyarlı ebeveynlik ve tabandan feminist örgütlenme hakkında tartışmaları ve deneyimlerini paylaşmaları için kadınları bir araya getiren, topluluk temelli bu eğitim girişimine uzun soluklu bağlılığı bizi derinden etkiledi. Tam anlamıyla birlikte öğrenen ve gündelik zorluklar karşısında mücadele etmek için güçlerini birleştiren kadınların gerçek zamanlı ve kolektif biçimde feminist bir değişim yarattığına tanıklık ettiğimizi hissettik.

Fòs Feminista Alliance olarak KİH gibi bir partnerimiz olduğu için, feminist ve LGBTİ+ aktivistlerden oluşan capcanlı ekibini desteklediğimiz için gururlanmamızın çok sayıdaki nedenlerinden biri de bu. Umarız ki bu, önümüzdeki nice yıllar boyunca devam eder. KİH'in toplumsal cinsiyet karşıtı otoriter güçlerin hayli kısıtlayıcı olduğu durumda dahi dayanışma, sıcaklık ve coşkuyla yürüttüğü çalışmaları, tüm kadınların, kız çocuklarının ve çeşitli toplumsal cinsiyetlere sahip kişilerin bedensel özerkliğini yaşayabileceği ve yaşam arzularını gerçekleştirebilecek güce ve koşullara sahip olacağı bir dünya kurmaya çalışan hepimiz için bir umut ışığı oluyor.

Carrie Shelver

Cinsel Haklar İnisiyatifi (*Sexual Right Initiatives* - SRI)

KİH 30. yılını kutlarken SRI olarak kendilerini neşe ve mutlulukla tebrik eder, işbirliğimiz hakkında birkaç söz etmek isteriz.

KİH ile ilişkimiz bize her zaman güç verdi. 2022'de İstanbul'da düzenlediğimiz, hatırlanmaya değer SRI çalışma kampında deneyim paylaşımında bulunmuş, Türkiye'deki örgütlenmeye dair daha derin bir kavrayış edinmiştik. Bu toplantı, bağlarımızı güçlendirerek kolektif düşünmenin ve dayanışmanın gücünü vurgulamıştı.

KİH'in, alternatif bir küresel insan hakları kurumunun tasavvur edileceği bir toplantıya bizi davet etmesi ise başka bir önemli andı. Bu toplantıda ortak deneyimleri ve sistematik sorunları masaya yatırmış, feminist bir alternatif hayal edebileceğimiz bir alan yaratmıştık. Yaratıcı düşünmenin ve KİH'in paha biçilmez katkılarının ne kadar önemli olduğunun altını çizmiştik.

Cenevre'de gerek İnsan Hakları Konseyi gerek CEDAW oturumları için bir araya gelişlerimiz de kritik öneme sahipti. Bu karşılaşmalar, Türkiye'deki feminist hareketle ve KİH'in çığır açan çalışmalarıyla bağımızın kopmamasını sağlarken dünya çapında cinsel hakların geliştirilmesine dair ortak taahhüdümüzü güçlendirmişti.

KİH'in yıllara yayılan bu yolculuğuna tanıklık etmek bizde heyecan ve hayranlık uyandırdı. KİH'in sağlam bir feminist hareket kurma çabalarına katkıları ve yerel mücadeleleri küresel savunuculukla bir araya getirme yöntemleri çarpıcı. Bağımsız bir feminist örgüt olarak 30 yıla ulaşmış olmak, özellikle de patriyarkal, kapitalist ve ırkçı yapıların hüküm sürdüğü bir dünyada olağanüstü bir başarı. KİH'in direnci ve başarısı bir kutlama nedeni olduğu kadar, dünyanın dört bir yanındaki feminist örgütler için bir cesaret ve ilham kaynağı da.

Bu dönemece ulaştığınız için sizi tebrik ederiz. Yolculuğunuz azmin ve dayanışmanın ruhunu yansıtıyor. A Luta Continua! (Mücadele devam ediyor!)

Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV)

KADAV'lılar olarak katıldığımız ilk KİH etkinliği KİHEP olmuştu. KİH, uzunca bir süre isim olarak yerleşmedi, KİHEP diye andık hep. Ne zaman diğer şehirlerdeki kadın örgütlerinden arkadaşlarla karşılaşsak mutlaka KİHEP'in değdiği biri olması hep çok iyi hissettirmiş, "feminist fikri çoğaltmak" denince aklımıza ilk gelen örnek KİHEP olmuştur. Tabii ki KİH'ten arkadaşlarla başka pek çok yerde birlikte çalıştık, ortak etkinliklerde bulunduk. Ancak KİH deyince aklımıza ilk gelen KİHEP oldu. Emek veren tüm KİH'li kadınlara minnet ve sevgiyle.

Kadın Dayanışma Vakfı

Türkiye'de 30 yıldan fazladır çalışmalarını feminist bakış açısıyla şekillendirerek kadın dayanışması kuran ve büyüten bir kadın örgütü olmanın zorlukları ve anlamı üzerine düşünürken, bu büyük dayanışma ve mücadele alanında her feminist örgütün nasıl da eşsiz bir yeri olduğunu her geçen gün daha da iyi anlıyoruz. KİH, "kadının insan hakları" için hayatlarımız pahasına mücadele ettiğimiz bu coğrafyada feminist bilgi üreten, ulusal düzeyde yürüttüğümüz feminist politikayı ve çalışmaları uluslararası alanla buluşturan, toparlayıcı ve ufuk açıcı bir rol üstlendi. Çok sayıda kadına ve biz kadın örgütlerine ilham ve güç veren KİHEP, yerelde kadınların örgütlenme yolunda adımlar atmasını, bireysel olarak ekonomik hayata katılmalarını sağlayacak o ilk cesareti verdi. KİHEP eğiticisi kadınlar, aldıkları bu ilhamı ve cesareti daha da yaygınlaştırarak feminist bilginin taşıyıcısı oldu ve dayanışmayı büyüttü. 30 yıldır büyük bir emekle sürdürdüğünüz feminist mücadelede daha nice yıllar birlikte yol almak dileğiyle. İyi ki varsınız.

Susana T. Fried

CREA Program Danışmanı

KİH'in 30. yaşını mutlulukla kutluyorum. KİH, 30 yıldır küresel feminist hareket ve cinsel ve doğurganlık hakları savunuculuğu için önemli ve vazgeçilmez bir partner oldu. Yıllar içerisinde KİH'ten birçok meslektaşımla çalışma ayrıcalığına sahip oldum. Kısa süre önce KİH'in desteğiyle İstanbul'da feminist bir toplantı düzenledim. BM Kadının Statüsü

Komisyonu'nda, bugün Kadın Hakları Grubu (*Women's Rights Caucus*) ismini alan platform vesilesiyle birçok kez KİH'le bir araya geldim. KİH her zaman düşünceli, cesur ve saygıdeğer bir partner oldu. Gelecek 30 yıl için bol şans dilerim!

Kadın Kültür Sanat Edebiyat Derneği (KASED)

"Nergisten ben sorumluydum, ışgından ve çocuklardan
Yanlış mı belledim, insan sorumluluktur."
Gülten Akın

Farklı coğrafyalardan yola çıktığımız kadın hakları mücadelesinde yolumuzun sizlerle kesişmesi, bu satırları 30. yılınızı kutlamak için kaleme almamız, kadın mücadelesinin sınır tanımadığının en güzel örneklerindendir.

Kadınların eşitlik ve özgürlük mücadelesinde birbirlerinden aldıkları güç, şüphesiz ki mücadelemizi eşsiz bir dayanışma örneği haline getirmiştir. Bu dayanışmanın daha da büyüyeceği eşit ve özgür yarınları hep birlikte görebilmek umudu ve inancıyla bir kere daha "Jin Jiyan Azadî" diyoruz! Amed'de, kültür sanat alanında yürüttüğümüz mücadelemize olan katkılarınız, sizleri her zaman çok yakınımızda hissetmemizi sağladığınız ve kadın özgürlük mücadelesinde yolumuzu aydınlatan ışıklardan olduğunuz için sonsuz teşekkürler…

İyi ki varsınız, dayanışmayla.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı

90'ların başında kadınlar mücadele ağlarını farklı alanlarda çalışan feminist örgütler kurarak genişletirken, yıllar içinde bu örgütlerin birbirini nasıl besleyeceğini enine boyuna tartışmış mıdır, bilmiyoruz. Sanıyoruz ki zaman içinde birbirimizi destekleyerek, ortak kampanyalar ve çalışmalarla hem kendimizi hem feminist mücadeleyi nasıl güçlendireceğimizin yolunu bulduk. Erkek şiddetine karşı mücadelemiz büyürken, binlerce kadının dayanışmayla kurduğu yeni yaşamların izini taşıyan örgütlerden biri Mor Çatı. KİH ise hem ülkenin her yanında kadınların insan haklarıyla ilgili yaptığı çalışmalarla başka bir dayanışma modeli geliştirdi hem de kadın hakları konusunda ulusal ve uluslararası izleme süreçlerine feminist hareketin yaklaşımının ve katkısının dahil edilmesi için bizlere yol açtı. Bu farklı örgüt deneyimlerini buluşturduğumuz ve KİH ile ortaklaştığımız en güzel çalışmalardan biri, CEDAW ve İstanbul Sözleşmesi gölge rapor hazırlama süreçleri oldu. Raporları hazırlarken deneyimler ve bilgiler arasında hiyerarşiler kurmadan bunları bir araya getirmenin, çelişkileri gizlemeyip katılımcılıktan da taviz vermeden farklı bakış açılarını birbiriyle konuşturmanın ve bunu feminist bir çalışma etiği kurarak yapabilmenin yollarını birlikte aradık. KİH'in raporlama deneyimi, ulusal ve uluslararası savunuculuk faaliyetleri çalışmamızı kolaylaştırmanın yanında bizler için önemli bir motivasyon kaynağıydı. KİH'in kapısı sadece Mor Çatı'ya değil, pek çok bağımsız kadın örgütüne de her zaman açık oldu. Hayatlarımız hakkında verilen

kararlar, adımıza yapılanlar ve yapılmayanlara bugün güçlü bir şekilde itiraz edebilmemizde payı olan, KİH'e dokunan, onu değiştirip dönüştüren sayısız kadına emekleri ve inatları için sonsuz teşekkürler. Mor Çatı ve KİH arasındaki feminist yol arkadaşlığının mücadelemizi büyütmesi ve kazanımlarımızı zenginleştirmesi dileğiyle.

Priyanthi Fernando

Uluslararası Kadın Hakları Eylem İzleme Örgütü Asya Pasifik
(*International Women's Rights Action Watch Asia Pacific* - IWRAW-AP) Eski Direktörü

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin, ayrımcılıkla mücadelenin ve kadının insan haklarının Türkiye'de ve Türkiye dışında tanınması, gerçekleştirilmesi ve korunmasını sağlamak amacıyla 30 yıldır istikrarlı biçimde ve cesaretle çalışan KİH'i bir kadının insan hakları aktivisti ve IWRAW-AP eski genel koordinatörü olarak tebrik ederim.

IWRAW-AP, Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi'nin gücünü ve değerini fark ederek 1990'lardan itibaren Küresel Güney'den kadınları haklarını talep etmeleri için CEDAW alanına çekti. KİH de Türkiye'de aynı mücadeleyi vererek kadınlara karşı yasal ayrımcılığın sona erdirilmesi için kampanyalar yürüttü, kadının insan haklarının durumuna ilişkin bilgi ve belge üretti ve toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesini güçlendirmek için CEDAW ilkelerinden yararlandı. CEDAW'ın her Türkiye incelemesinde KİH'le buluştuk. İstanbul Sözleşmesi'ni en başından beri izlediler ve Türkiye hükümeti de dahil olmak üzere hükümetlerin, toplumsal cinsiyete ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddete ilişkin Avrupa normlarına uygun hareket etmeyişine itirazlarını yükseltmeye devam ettiler. Türkiye hükümetinin sözleşmeden çekilme kararı, KİH'in United 4 Istanbul Convention kampanyasında liderlik etmesine yol açtı. Bu cesur ve kararlı girişim, Küresel Kuzey ve Güney'den müttefiklerle kesişimsel ve uluslararası dayanışma içinde, kadının insan haklarına yönelik toplumsal cinsiyet ve hak karşıtı saldırıların endişe verici artışını ele almak için stratejiler geliştirdi.

KİH'teki kadınların tümü kadının insan haklarının ısrarlı savunucuları oldu. IWRAW-AP'nin direktörü olarak görev yaptığım dönemde birden çok cephede bazılarıyla tanışma ayrıcalığına sahip oldum. Küresel Güney Kadın Forumları'na (*Global South Women's Forums*) katılımları ve bakım ve makroekonomi konularındaki analizleri aracılığıyla KİH'teki kadınlar, hem bireysel hem de kurumsal olarak IWRAW-AP'nin çalışmalarının yönünü belirlemede katkıda bulundu. Kişisel olarak, Berfu, İpek, Şehnaz ve diğerleriyle olan ilişkim besleyici ve ilham vericiydi; bu paylaşım ve dostluk için çok minnettarım.

Dünya, güç ve ayrıcalığın temellerini ortaya çıkaran birçok krizle karşı karşıya. Baskıya karşı mücadelelerimizi birleştirmenin; eşit, ayrımcılığın olmadığı ve gezegenimizin sınırlarına saygı duyan yeni bir dünya düzeni tasarlamanın zamanı. KİH'in Türkiye'de kadın hakları için verdiği 30 yıllık mücadelenin getirdiği kararlılık ve cesaretle bu yola girdiğini görüyorum. Cinsiyetçiliğin arttığı, otoriterliğin yükseldiği ve sistematik bir şekilde kadın haklarına saldırılan Sri Lanka'dan, KİH'in çalışmalarından ilham almaya devam edeceğim.

Yakın Ertürk

BM Kadına Yönelik Şiddet Eski Özel Raportörü

Türkiye'de ve uluslararası alanda kadının insan haklarını feminist bir yaklaşımla temellendiren Kadının İnsan Hakları Derneği sağlam bir vizyon, gönülden kendini adamış bir kadro ve kurumsal kimliğiyle 30 yıllık bir başarı öyküsüne sahip. Bu başarının daha nice yıl devam etmesini dilerim.

Derneğin Türkiye'de demokratikleşme ve kadın hareketine katkılarına özellikle yasal reform süreçlerinde yakından tanık olma imkanım oldu. 2003'te BM Kadına Yönelik Şiddet Özel Raportörü olarak seçildiğim dönemde ve TCK reform sürecinde birkaç kez yollarımız kesişti. Çok önemsediğim iki aktiviteyi özellikle kayda değer buluyorum. Raportörlük dönemim başlarken nasıl bir yol izleneceğini belirlemek amacıyla İstanbul'da bir arama toplantısı gerçekleştirmiştim. Uluslararası uzmanların katıldığı bu toplantıyı KİH titizlikle düzenleyerek hem bana hem de BM kadın hakları sürecine katkıda bulunmuştu. Bu süreçte emeği geçenlere her zaman müteşekkir kalmışımdır. KİH ile ikinci işbirliğimiz, ODTÜ Kadın Çalışmaları'nın da katılımıyla, 10 Aralık 2003 tarihinde Ankara Palas'ta düzenlediğimiz Uluslararası İnsan Hakları Hukuku ve TCK Reformu toplantısıydı. Hükümet, Parlamento, yabancı misyon ve STK temsilcilerinin katıldığı toplantı, reform sürecine ışık tutucu tartışmalara olanak sağladığı gibi Adalet Bakanı başta olmak üzere diğer yetkililerin kadın hakları konusundaki taahhütlerini dile getirdikleri bir diyalog ortamı da oluşturdu.

Bu toplantılar Türkiye'de hak, hukuk ve insan hakları açısından ümitlerin yüksek olduğu, dinamik bir dönemde gerçekleşti. KİH ve diğer kadın örgütleri bu dönemi çok etkili bir biçimde kullanarak kamuoyu oluşturdular ve TCK'da devrimci sayılabilecek bir paradigma dönüşümüne öncülük ettiler. Böylece, kadınlara yönelik suçlar yasada genel adap ve aileye yönelik değil, kadının bedensel bütünlüğüne yönelik suçlar olarak tanımlandı. Reform sürecinin dinamik tartışma ortamı toplumda pek çok tabuyu da yıktı. 2004'te reform çalışmaları sürerken, Şanlıurfa Birinci Ağır Ceza Mahkemesi Reisi Hâkim Orhan Akartuna bir "namus cinayeti" davasında teamüllere göre ceza indirimi verebilecekken faili ömür boyu hapse mahkum etmişti. 2006'da Raportör sıfatımla Urfa'ya yaptığım ziyaret sırasında hakim Akartuna'ya bu kararının gerekçesini sorduğumda bana aynen şöyle demişti: "O günlerin tartışma ortamında beynimde bir şimşek çaktı ve önüme gelen dosyalara farklı bakmaya başladım." İşte, değişimin sırrı burada!

Ancak, bunca yıl sonra bu başarı, örgütlü ve ulusötesi ağları da olan bir saldırıyla yok edilmek isteniyor ve ne yazık ki devletler de bu toplumsal cinsiyet karşıtlığına taraf oluyor. Şimdiye kadar ulusal düzeydeki mücadelemize dayanak olan uluslararası insan hakları sisteminin altındaki zemin kaymakta. Kadına Yönelik Şiddet Özel Raportörlüğü görev alanının da 30. yılını kutladığı şu günlerde şiddetin dünyanın her yerinde tırmanıyor olması, büyük emekle oluşturulan uluslararası insan hakları mekanizmalarını daha etkili kılmak için vizyon ve stratejimizi yeniden gözden geçirmemizi gerektirmektedir.

Bugün çok daha sert bir mücadelenin içinde bulunan bağımsız kadın sivil toplum örgütleri, tüm kurumları kıskacına almış bulunan yeni otoriterlik karşısında ataerkil neoliberal kapitalizmi sorun edinen tüm ilerici güçlerle geniş tabanlı ve ulusötesi stratejik ittifaklar kurmak zorundadır. Ümit verici olan bu yükümlülüğü üstlenebilecek KİH gibi bir feminist iradenin kolektif siyasal özne niteliğine ulaşmış olmasıdır. Yolumuz açık olsun!

Zozan Özgökçe

Van Kadın Derneği (VAKAD)

Küçük adımlardan bıkmayacağız, büyük adımlardan korkmayacağız. Örgütlüydük, güçlüydük, birlikte öğreniyorduk, güçleniyorduk. Böyle bir topluluk tüm iktidar yapıları için büyük tehlikedir. Zeminlerini çatlatır, kurdukları dayanışma arttıkça patlatır kökünü tüm patriyarkal yapıların. Biz KİHEP ile bedenimizi, kendimizi tanıdık ve sevdik. Kadın olmayı "kurban, cefakar, fedakar, namuslu, iyi anne" olmaktan çıkarıp birey olmayı öğrendik. Günden güne sorguladık bize yaşatılanları. Bize dayatılan rollerin dışına çıkma isteğimize ailemiz, okul arkadaşımız, patronumuz, iş arkadaşımız, sevgilimiz, kocamız, babamız, abimiz, hatta kadınlar bile direnç gösterdi. Şiddetle, mobbingle karşılaştık, karalamaya maruz kaldık, düşmanlaştırıldık, ötekileştirildik, cadılaştırıldık. Yoldaşlık ettiğimiz kadınlar, ailemizin içindeki kadınlar bizimle dayanıştıkları için bunlara maruz kaldı. Fakat biz sorguladık, değiştik, değiştirmeye çalıştık. KİHEP'te öğrendiğimiz iletişim yöntemleri ile kendimizi ifade edebildik, çatışmasız dil kullanarak en sert zihniyetleri ikna ettik, kadının insan haklarını anlattık. "Kadın hakkı da neymiş?" diyenler şimdilerde "Kadınların hakları vardır!" diyor bize.

Yılmadık, yorulsak da pes etmedik. Özgürlüğü hayatımızdan çıkarmak istemedik. Başkası için değil kendimiz için yaşamayı seçtik. Saygı görmek için, öz saygımız için bize dayatılan ahlak ilkeleri yerine kendi ilkelerimizi edindik. Bizi kız çocuğu olduğumuz için değerli görmeyen, eğitime, sosyal ve politik hayata, iş yaşamına katılma hakkımızı elimizden alan zihniyet bizi hayata karşı zayıf bırakmıştı. Yaşımız kaç olursa olsun okul, siyaset ve iş hayatına atılmaya, kendi ayaklarımız üzerinde durmaya odaklandık. Erkeklerden geri kalmamız için toplum işbirliği yapmış gibiydi. Çok bilmek mutsuz etmedi bizi, aksine bu bilgi ve bilinç sayesinde mutluluğu yakaladık. Başardıkça daha çok şeyi başarmak istedik.

Van Kadın Derneği (VAKAD) deneyimimiz de böyle gelişti. KİHEP ve feminist örgütlerin eğitim programları, kadınların yalnız olmadıklarını öğrendikleri keskin virajlardır. Bu virajları alamasak bile yuvarlandığımız her zemin bizi daha güçlü kıldı. VAKAD, KİHEP'te aldığımız örgütlenme çalışması sonrasında kuruldu. Hayal etmek, düşünmek yetiyormuş onları hayata geçirmeye. O kadar çok VAKAD ile yoğrulmuştuk ki rüyalarımız bile onunla dolu idi. Birisi "Dün gece rüyamda şu çalışmayı yaptığımızı gördüm" dedi mi, işe koyulabiliyorduk. Önceleri bir ofisin bir odasında buluşuyorduk, neler yapacağımıza kadınların ihtiyaçları doğrultusunda karar veriyorduk. Kadın dayanışma merkezi, dayanışma mağazası, kadın sığınağı, el sanatları atölyesi, bağımsız kadın ve çocuk çadırları, kadın ve çocuk merkezi ve kampanyalar, hep ihtiyaçlarımız sonucunda geliştirilen çalışmalardı. Kentte, bölgede ve

ülkede sözünü söyleyen, itiraz eden, savunuculuk yapan bir örgüt haline geldik. Bir avuç kadındık, ancak yüzlerce kadına ulaşıyorduk. Eylemlerimiz caddeleri, sokakları dolduruyordu. Bu topraklarda bize yaşatılan her türlü şiddeti görmemiz için ışık tutan örgütlü bir yapıdır VAKAD. “Bunu, kadın, Kürt kadın, Kürt trans kadın olduğumuz için yaşıyoruz” dedirten, cinsiyete, felsefi inanca, yaşam tarzına, dile veya etnik kökene dayalı ayrımcılıkları gördüğümüz kavşaklardır STÖ'ler. VAKAD da önemli bir kavşaktı bizim için. İçinde yadırganmadığımız, yargılanmadığımız, öyle olsa bile buna “hayır” diyebileceğimiz bir zemindi. Çok şey yaşadık, öğrendik, paylaştık, paylaştıkça çoğaldık. LGBTİ birimi kurarak görünür kıldık bu kentin gerçeklerini. Saldırılara maruz kaldık, ancak asla terk etmedik hülyamızı. 2004 yılı Nisan ayından KHK ile kapatıldığımız 2016 yılı Kasım ayına kadar olan bu deneyim, bize sonrasında da başka deneyimler yaşattı. Hukuksuzluk, adaletsizlik içinde geçiriyoruz her günü. Biz VAKAD’lılar ailelerimizle, açlıkla, özgürlüklerimizden yoksun bırakılmayla tehdit edildik. Bu tehditler fikirlerimizi değiştiremedi, değiştiremez de. Mücadelemiz hala devam ediyor. Umudumuzu asla kaybetmedik. Örgütlerimiz kapatılsa da bizler mücadelemizi yolda yürürken, çocuğumuzu parka götürürken, televizyon izlerken, arkadaş sohbetlerinde, herhangi bir kamu kurumundayken bile devam ettiriyoruz.

Örgütlü yapımız dağıtılsa bile, kadınlarla hayatlarımıza ektiğimiz tohumlar aydınlık günlerde yeşerecektir. Tıpkı derneğimizin logosu olarak seçtiğimiz ayçiçekleri, yani günebakanlar gibi. Özgür ruhlarımızı kapatsalar da sızar çıkarız alanlara ve aydınlığa. Bu evrende var olan her canlının yaşadığı veya yaşayabileceği ayrımcılığı görme ve buna karşı mücadele edebilme bilincidir feminist bilinç ve feminist dayanışma. Yaşasın kadın dayanışması! Yaşasın KİHEP gibi kadınları güçlendiren programlar!

Fotoğraf: Güliz Sağlam

SEÇİLMİŞ YAYINLAR

Tüm yayınlarımızın listesine ve çoğunun kendisine **kadinininsanhaklari.org** adresinden ulaşabilirsiniz.

KİTAPLAR, KİTAP BÖLÜMLERİ, KİTAPÇIKLAR

Accad, E., Ilkkaracan, P., Shalhoub-Kevorkian, N., Siddiqi, D. M. ve Zaatari, Z. (2006). *Of war, siege, and Lebanon: Women's voices from the Middle East and South Asia* [Savaş, kuşatma ve Lübnan: Ortadoğu ve Güney Asya'dan kadınların sesleri]. Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği.

Anıl, E., Arın, C., Berktay Hacımirzaoğlu, A., Bingöllü, M. ve İlkkaracan, P. (2002). *The new legal status of women in Turkey* [Türkiye'de kadınların yeni hukuki statüsü]. Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği.

Anıl, E., Arın, C., Berktay Hacımirzaoğlu, A., Bingöllü, M., İlkkaracan, P. ve Amado, L. E. (2009). *Turkish civil and penal code reforms from a gender perspective: The success of two nationwide campaigns* [Toplumsal cinsiyet perspektifinden Türk medeni ve ceza kanunu reformları: İki ulusal kampanyanın başarısı]. (3. basım). Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği.

Anıl, A., İlkkaracan, P., Kılıç, Z. Ronge, K., Seral, G. ve Ülgen, T. (2009). *Pekin+5: Birleşmiş milletlerde kadının insan hakları ve Türkiye'nin taahhütleri*. (3. basım). Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği.

Arın, C. (1997). *The legal status of women in Turkey* [Türkiye'de kadınların hukuki statüsü]. (2. basım). Kadının İnsan Hakları Projesi.

Amado, L. E. (2004). *Sexual and bodily rights as human rights in the Middle East and North Africa: A workshop report* [Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da insan hakları olarak cinsel ve bedensel haklar: Çalıştay raporu]. Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği.

Amado, L. E. (2009). *Kadının insan hakları eğitim programı (KİHEP): Türkiye'de kadının insan haklarını geliştirmek için devlet kaynakları ile işbirliği yapmak* (M. Bilgütay, Çev.). The Center for Victims of Torture. (Orijinal basım 2005).

Amado, L. E. (2007). Advocating sexual rights: The campaign for the reform of the Turkish Penal Code [Cinsel haklar için savunuculuk: Türk Ceza Kanunu reformu kampanyası]. L. Alpízar Durán, N. D. Payne ve A. Russo (Der.), *Building feminist movements and organizations: Global perspectives* içinde (ss. 230-238). Zed Books.

Amado, L., Ilkkaracan, P. ve Kiymaz Bahceci, S. (2022). Sexual rights in Muslim societies [Müslüman toplumlarda cinsel haklar]. J. L. Esposito (Der.), *Oxford encyclopedia of the Islamic world: Digital collection* içinde. Oxford University Press. https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/acref/9780197669419.001.0001/acref-9780197669419

İlkkaracan, İ. (1998). Kentli kadınlar ve çalışma yaşamı. A. Berktay Hacımirzaoğlu (Der.), *Bilanço 98: 75 yılda kadınlar ve erkekler* içinde (ss. 285-302). Tarih Vakfı.

İlkkaracan, İ. (2008). *Birleşmiş milletler (BM) CEDAW sürecinde sivil toplum örgütleri ile savunuculuk ve lobicilik—Türkiye gölge raporları: 1997 ve 2005 deneyimleri*. Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği.

İlkkaracan, İ. (Der.). (2010). *Emek piyasasında toplumsal cinsiyet eşitliğine doğru: İş ve aile yaşamını uzlaştırma politikaları*. Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği; İTÜ Bilim, Mühendislik ve Teknolojide Kadın Araştırmaları ve Uygulamaları Merkezi.

İlkkaracan, İ. ve İlkkaracan, P. (1998). Kuldan yurttaşa: Kadınlar neresinde? A. Ünsal (Der.), *Bilanço 98: 75 yılda tebaa'dan yurttaş'a doğru* içinde (ss. 77-90). Tarih Vakfı.

İlkkaracan, İ. ve Seral, G. (2000). Sexual pleasure as a woman's human right: Experiences from a grassroots training program in Turkey [Kadının insan hakkı olarak cinsel haz: Türkiye yerelinde sürdürülen bir eğitim programından deneyimler]. P. İlkkaracan (Der.), *Women and sexuality in Muslim societies* içinde (ss. 187-196). Kadının İnsan Hakları Projesi.

Ilkkaracan, P. (2001). Islam and women's sexuality: A research report from Turkey [İslamiyet ve kadın cinselliği: Türkiye'den bir araştırma raporu]. M. Hunt, P. B. Jung ve R. Balakrishnan (Der.), *Good sex: Feminist perspectives from the world's religions* içinde. (ss. 61-76). Rutgers University Press.

Ilkkaracan, P. (2007). How adultery almost derailed Turkey's aspirations to join the European Union [Zina Türkiye'nin Avrupa Birliği hedefini nasıl raydan çıkarıyordu?]. R. Parker, R. Petchesky ve R. Sember (Der.), *Sex politics: Reports from the front lines* içinde (ss. 247-276). Sexual Policy Watch.

Ilkkaracan, P. (Der.). (2008). *Deconstructing sexuality in the Middle East: Challenges and discourses* [Ortadoğu'da cinselliği çözümlemek: Zorluklar ve söylemler]. Ashgate.

Ilkkaracan, P. ve Amado, L. E. (2011). Legal reforms on violence against women in Turkey: Best practices [Türkiye'de kadına yönelik şiddete dair yasal reformlar: İyi örnekler]. M. Ennaji ve F. Sadiqi (Der.), *Gender and violence in the Middle East* içinde (ss. 189-199). Routledge.

Ilkkaracan, P. ve Athar, R. (Der.). (2017). *Sexual politics in Muslim societies: Studies from Palestine, Turkey, Malaysia, and Indonesia* [Müslüman toplumlarda cinsellik politikaları: Filistin, Türkiye, Malezya ve Endonezya'dan araştırmalar]. GAYa NUSANTARA; Coalition for Sexual and Bodily Rights.

Ilkkaracan, P. ve Jolly, S. (Der.). (2007). *Gender and sexuality* [Toplumsal cinsiyet ve cinsellik]. BRIDGE.

İlkkaracan, P. (1997). *Women's movement(s) in Turkey: A brief overview* [Türkiye'de kadın hareket(ler)i: Kısa bir bakış] (2. basım). Kadının İnsan Hakları Projesi.

İlkkaracan, P. (1998). Doğu Anadolu'da kadın ve aile. A. Berktay Hacımirzaoğlu (Der.), *Bilanço 98: 75 yılda kadınlar ve erkekler* içinde (ss. 173-192). Tarih Vakfı.

İlkkaracan, P. (Der.). (2000). *Women and sexuality in Muslim societies* [Müslüman toplumlarda kadın ve cinsellik]. Kadının İnsan Hakları Projesi.

İlkkaracan, P. (Der.). (2005). *Almara'a waljinsania fi almujtama'at al'islamia*. [Müslüman toplumlarda kadın ve cinsellik]. Al-Mada.

İlkkaracan, P. (Der.). (2023). *Müslüman toplumlarda kadın ve cinsellik* (7. basım). İletişim Yayınları.

İlkkaracan, P., Gülçür, L. ve Arın, C. (1996). *Sıcak yuva masalı: Aile içi şiddet ve cinsel taciz*. Metis Yayınları.

İlkkaracan, P. ve İlkkaracan, İ. (1999). 1990'lar Türkiye'sinde kadın ve göç. O. Baydar (Der.), *Bilanço 98: 75 yılda köylerden şehirlere* içinde (ss. 305-324). Tarih Vakfı.

Seral-Aksakal, G. (2013). Sexual pleasure as a woman's human right: Experiences from a human rights training programme for women in Turkey [Kadınların insan hakkı olarak cinsel haz: Türkiye'de kadınlar için bir insan hakkı eğitim programından deneyimler]. S. Jolly, A. Cornwall ve K. Hawkins (Der.), *Women, sexuality and the political power of pleasure* içinde (ss. 58-75). Zed Books.

Shaheed, F. (1998). *Müslüman toplumlarda feminist dayanışmaya bir örnek: Müslüman toplumlarda yaşayan kadınlar ağı-WLUML*. Kadının İnsan Hakları Projesi.

Zuhur, S. (2005). *Gender, sexuality and the criminal laws in the Middle East and North Africa: A comparative study* [Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da toplumsal cinsiyet, cinsellik ve ceza kanunları]. Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği.

MAKALELER, RAPORLAR

Amado, L. E. (2006). Promoting sexual rights through human rights education: Experiences at grassroots in Turkey [Cinsel hakları yaygınlaştırmak için insan hakları eğitimi: Türkiye yerelinden deneyimler]. *IDS Bulletin*, *37*(5), 117-122.

Amado, L. E. (2009). Sexuality and sexual rights in Muslim societies [Müslüman toplumlarda cinsellik ve cinsel haklar]. *Development*, *52*(l), 59-63.

Eroğlu, D. ve Gençay, H. (2020). *Salgında kadın olmak araştırma raporu: Covid-19 salgınının ve kamusal alan kısıtlamalarının kadınlar üzerindeki etkilerinin haklar bağlamında değerlendirilmesi.* Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği. https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2021/02/Salgında-Kadın-Olmak-Uzun-Rapor-Final.pdf

Gülçür, L. (1999). *A study on domestic violence and sexual abuse in Ankara, Turkey* [Aile içi şiddet ve cinsel taciz üzerine bir araştırma: Ankara]. Kadının İnsan Hakları Projesi. https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2018/06/sexual-abuse-ankara-99.pdf

Gülçür, L. ve İlkkaracan, P. (2002). The "Natasha" experience: Migrant sex workers from the former Soviet Union and Eastern Europe in Turkey ["Nataşa" deneyimi: Eski Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'dan Türkiye'ye göç eden seks işçileri]. *Women's Studies International Forum*, *25*(4), 411-421.

İlkkaracan, İ. (1998). Göç, kadının ekonomik konumu, hareket özgürlüğü ve aile içi güç dinamikleri. *İktisat Dergisi*, (177), 62-67.

İlkkaracan, İ. (2009). İnsan hakları evrensel beyannamesi ve neo liberal ekonomi politikaları: Mutlu bir izdivaç mümkün mü? *Güncel Hukuk*, Mart, 20-21.

İlkkaracan, İ. (2016, Mart). *The purple economy complimenting the green: Towards sustainable economies and caring societies* [Yeşil ekonomiyi tamamlayan mor ekonomi: Sürdürülebilir ekonomilere ve bakım veren toplumlara doğru] [Ön makale]. *Levy Economics Institute, Workshop on Gender and Macroeconomics.* https://www.wwhr.org/wp-content/uploads/2021/06/2016.PurpleEconomy.Ilkkaracan.Levy-Hewlett.pdf

Ilkkaracan, P. (1998). Exploring the context of women's sexuality in Eastern Turkey [Doğu Anadolu'da cinselliğin kapsamı üzerine bir çalışma]. *Reproductive Health Matters*, *6*(12), 66-75.

Ilkkaracan, P. (2002). Women, sexuality, and social change in the Middle East and the Maghreb [Ortadoğu ve Mağrip'te kadın, cinsellik ve toplumsal değişim]. *Social Research*, *69*(3), 753-779.

Ilkkaracan, P. (2007). *Re/forming the penal code in Turkey from a gender perspective: The case of a successful campaign* [Türk Ceza Kanunu'nu toplumsal cinsiyet bakış açısı ile yeniden yazmak: Başarılı bir kampanya örneği]. Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği. https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2018/06/IDS-TCK-Pinar-makale.pdf

Ilkkaracan, P. ve Amado, L. (2005). Human rights education as a tool of grassroots organizing and social transformation: A case study from Turkey [Yerel örgütlenme ve toplumsal dönüşüm aracı olarak insan hakları eğitimi: Türkiye'den bir örnek]. *Intercultural Education*, *6*(2), 115-128. https://doi.org/10.1080/14675980500133481

İlkkaracan, P. (1996). *Domestic violence and family life as experienced by Turkish immigrant women in Germany* [Almanya'daki Türkiyeli kadın göçmenlerin deneyimleri: Aile yaşamı ve ev içi şiddet]. Kadının İnsan Hakları Projesi. https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2018/06/immigrant_women_96.pdf

Kadının İnsan Hakları Projesi. (1997). *Birleşmiş milletler kadına karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi sözleşmesi'nin (CEDAW) uygulamasına ilişkin Türkiye STK gölge raporu.* https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2018/06/1997KIH-YC.pdf

Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği. (2005). *Birleşmiş milletler kadına karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi sözleşmesi (CEDAW) Türkiye gölge raporu.* https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2018/06/2005TCKKadinPlatformu.pdf

Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği. (2016). *Shadow CSO report on Turkey's "scope of 2016 HLPF presentation"* [Sürdürülebilir kalkınma hedefleri için "2016 Türkiye Yüksek Siyasal Forum" gölge raporu]. https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2018/06/hlpf-shadow-report-wwhr.pdf

Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği. (2020). *İstanbul Sözleşmesi nedir?* https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2021/06/yasatir_brosur-tr-web.pdf

Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği. (2022). *Erkek şiddeti nedir? Mini sözlüğü.* https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2022/06/WEB_Erkek_Siddeti_Nedir_KIH-YC.pdf

Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği, FEIM, ActionAid Fransa, International Women's Rights Action Watch ve International Women's Health Coalition. (2017). *Women's Major Group (WMG – Kadınların Temel Grubu) tarafından gönüllü ülke gözden geçirmesi – Voluntary National Review (VNR) sürecine ilişkin tavsiyeler.* https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2018/08/VNR-Tavsiyeler_TR.pdf

Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Kadın Dayanışma Vakfı, Kadınlarla Dayanışma Vakfı, Eşitlik İzleme Kadın Grubu, Engelli Kadın Derneği, Kaos GL Derneği ve Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği (2017). *Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleye dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin hükümlerini yürürlüğe koyan yasal ve diğer tedbirler hakkında Türkiye'nin ilk raporuna ilişkin sivil toplum örgütlerinin gölge raporu.* https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2018/06/Istanbul_Soz_TR_Izleme_Pl-atformu_G%C3%B6lge_Rapor2.pdf

Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği, Kadın Dayanışma Vakfı, Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, Kadınlarla Dayanışma Vakfı, Kadın Koalisyonu-Uluslararası Çalışma Grubu, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, EŞİTİZ-Eşitlik İzleme Kadın Grubu ve YERELİZ-Yerel İzleme Araştırma ve Uygulamalar Derneği. (2019). *Türkiye 2. ulusal gözden geçirme sivil toplum alternatif raporu: BM yüksek düzey politik forumu sürdürülebilir kalkınma hedefleri.* https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2019/07/rapor_tr_web.pdf

Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği ve CEDAW Sivil Toplum Yürütme Kurulu – Türkiye. (2010). *Türkiye'nin kadına karşı ayrımcılığı önleme komitesi'ne sunduğu altıncı periyodik rapor için STK gölge raporu.* https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2018/06/CedawTR6.pdf

Türkiye CEDAW Sivil Toplum Yürütme Kurulu. (2016). *Türkiye CEDAW sivil toplum yürütme kurulunun BM kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması komitesi'ne sunduğu 7. periyodik dönem gölge raporu.* https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2018/08/cedaw-g%C3%B6lge-2016-TR.pdf

Türkiye CEDAW Sivil Toplum Yürütme Kurulu. (2021). *Türkiye CEDAW sivil toplum yürütme kurulunun BM kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması komitesi'ne sunduğu 8. periyodik dönem gölge raporu.* https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2022/02/8.-Golge-Raporu-07.06.2021-de-gonderilen-TR1.pdf

Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği. (2021). *Kadınların üreme sağlığı hizmetleri ve kürtaj deneyimleri araştırma raporu.* https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2021/12/kurtaj_raporu_web_13.12.pdf

SÜRELİ YAYIN

Coalition for Sexual and Bodily Rights in Muslim Societies. *CSBR E-News*

[Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu E-Bülteni].

KİH'in kuruluşuna önayak olduğu ve 2001-2011 yılları arasında uluslararası koordinatörlük görevini yürüttüğü Müslüman Toplumlarda Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu (CSBR), Ortadoğu, Kuzey Afrika, Güney ve Güneydoğu Asya'da cinsel ve bedensel hakları savunan örgütleri bir araya getiren bir dayanışma ağıdır. *CSBR E-News* üye örgütlerin cinsel haklar konulu haber, kampanya ve çalışmalarının görünürlüğünü artırmak ve uluslararası savunuculuk çabalarını ve üyeler arası dayanışmayı güçlendirmek amacıyla yılda iki kez yayınlandı. Bültenin 2007-2011 yılları arasında çıkan sayılarına web sitemizden ulaşabilirsiniz.

KADININ İNSAN HAKLARI EĞİTİM PROGRAMI'NA (KİHEP) İLİŞKİN YAYINLAR

KİHEP El Kitabı

İlkkaracan, P., İlkkaracan İ., Kerestecioğlu, F., Özenen, F. ve Seral, G. (2022). *Kadının insan hakları eğitim program (KİHEP) grup yönlendiricisi el kitabı*. (8. Basım). Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği.

KİHEP Eğitimlerinde Kullanılan Haklarımız Var! Serisi

Haklarımız Var! serisi sadece KİHEP veya Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Semineri katılımcılarına değil, hakları hakkında bilgilenmek isteyen herkesin kullanımına açık dört kitapçıktan oluşuyor. 2001'de *Haklarımız Var!* kitapçığıyla başlayan seriyi, ilerleyen yıllarda ihtiyaç ve talepler çerçevesinde hazırlanan *Cinselliğimiz Var!*, *Doğurganlık Haklarımız Var!* ve *Ekonomik Haklarımız Var!* kitapçıkları tamamlıyor. Daha da geniş kitlelere erişebilmek için önce Kürtçe sonra da Arapça'ya çevrilen kitapçıklara web sitemizden ulaşabilirsiniz.

Kadınlarla Mor Bülten

Kadınlarla Mor Bülten, ülke çapında uygulanmış ve uygulanmakta olan KİHEP gruplarının oluşturduğu dayanışma ağında yer alan KİHEP eğiticileri, katılımcıları ve KİH ekibi arasında iletişim ve dayanışmayı canlı tutabilmek amacıyla Şubat 2006'dan beri düzenli olarak yayınlanıyor. 2020 yılına ve 35. sayısına kadar basılı bir halde okurla buluşan yayın, artık sadece dijital ortamda sunuluyor. *Kadınlarla Mor Bülten*'in tüm sayılarına **morbulten.kadinininsanhaklari.org** adresinden ulaşabilirsiniz.

KİH ve NTV İşbirliğinde Hazırlanmış Kadınlarla... Mor Dizi

Dizinin Türkçe ve Kürtçe versiyonlarına KİH'in YouTube kanalından ulaşabilirsiniz.

Atalay, A. (Yapımcı). (2006). *Kadınlarla… mor dizi* [TV Dizisi]. Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği; NTV.

KİHEP Bağımsız Etki Değerlendirme Araştırmaları (yıla göre)

Kardam, N. (2003). *Kadının insan hakları eğitim programı 1995-2003 değerlendirme raporu*. Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği. https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2018/06/Degerlendirme_Raporu.pdf

Tibbits, F. ve Batık, E. (2012). *Kadının insan hakları eğitim programı KİHEP etki değerlendirme raporu: 2005-2011 dönemi*. Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği. https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2018/08/ws_K%C4%B0HEP-2005_2011-bagimsiz-degerlendirme-TR.pdf

İPSOS. (2019). *Kadının insan hakları eğitim program (KİHEP), kadının insan hakları eğitimi (KİHE), toplumsal cinsiyet eşitliği seminer uygulamaları 2012-2018 dönemi etki değerlendirme raporu*. Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği. https://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2019/11/KIH-YC-2018-Etki-Analiz-Raporu.pdf

SEÇİLMİŞ VİDEOLAR, BELGESELLER

Bu film ve belgesellerin çok daha fazlasına KİH'in YouTube kanalından erişebilirsiniz.

İlkkaracan, P. ve Şanver, A. (Yönetmen). (1995). *Artık dur demenin zamanı geldi* [Film]. Kadının İnsan Hakları Projesi.

Kadının İnsan Hakları Derneği. (t.y.). *Karşılaşmalar: Sürdürülebilir kalkınma hedefleri ve toplumsal cinsiyet eşitliği* [YouTube kanalı]. YouTube. Erişim tarihi 21 Ağustos, 2024. https://youtube.com/playlist?list=PLejltlY-xl4yc7NjY_XJlmnGjlJM3WboD&si=PXjbVr-uAcfY8kbf

Kadının İnsan Hakları Derneği. (t.y.). *KİHEP dayanışma sohbetleri* [YouTube kanalı]. YouTube. Erişim tarihi 21 Ağustos, 2024. https://youtube.com/playlist?list=PLejltlY-xl4wK_z4OuLIMvjiQB1T_S64r&si=h7CPm-XpH70-uowJ

Kadının İnsan Hakları Derneği. (2022, 4 Nisan). *Bu kalabalığı hatırla 1. bölüm: İstanbul Sözleşmesi* [Video]. YouTube. https://youtu.be/MNVYwdg-yl8?si=sT5Tf-QgGCwX9k0e

Kadının İnsan Hakları Derneği. (2023, 22 Mayıs). *Bu kalabalığı hatırla 2. bölüm: 6284* [Video]. YouTube. https://youtu.be/lJjjilmWkzM?si=chEiyRPd1ZFl4cwp

WEB SİTELERİ

hedef5.org
istanbulsozlesmesi.org
kadinininsanhaklari.org
morbulten.kadinininsanhaklari.org
nafakahakki.kadinininsanhaklari.org
wwhr.org

SOSYAL MEDYA HESAPLARI

youtube.com/@kadinininsanhaklaridernegi
facebook.com/KadininInsanHaklariDernegi
x.com/kadinih
instagram.com/kadinih/
linkedin.com/company/wwhr/

KADINLAR BİRLEŞELİM
ÖRGÜTLENELİM

Kadının İnsan Hakları Derneği (KİH), Türkiye'de ve dünyada kadınların insan haklarını savunmak ve hayata geçirmek amacıyla 1993 yılında kurulan bağımsız bir feminist örgüttür. Kuruluşundan bu yana, gerçek ve kalıcı dönüşümün yerel, ulusal ve uluslararası tüm düzeyler arasında ilişki kurarak, haklara bütüncül ve kesişimsel bir şekilde yaklaşan, uzun soluklu programlar yürütülmesiyle sağlanabileceği inancıyla çalışmaktadır.

Yasal, toplumsal ve politik dönüşüm için savunuculuk, kadınların haklarını hayata geçirmesini ve tabandan örgütlenmesini destekleyen Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı (KİHEP) gibi yerel çalışmalar, feminist bilgi kaynakları üretimi ve yaygınlaşması başlıca çalışma alanları arasındadır. Bu programları birbirinden beslenecek şekilde yürüten ve dayanışma ağları kurarak ortak mücadeleyi esas alan KİH, Türkiye'de yasal reformlar için kampanyalar yürütmüş, Birleşmiş Milletler mekanizmalarında ve süreçlerinde küresel kadın hareketi ile birlikte savunuculuk yapmış ve yerelde on binlerce kadın ve onlarca kadın örgütlenmesiyle çalışmıştır.

Bu kitap, Kadının İnsan Hakları Derneği'nin 30 yıllık tarihini, ulusal ve küresel feminist hareketin bir parçası olarak yürüttüğü mücadeleyi ve dayanışmayı anlatıyor. Eşit ve özgür bir dünya hayalimiz için sürdürdüğümüz feminist mücadelenin hafızasını korumayı ve ondan güç almayı amaçlıyor. Geçmişten bugüne uzanan 30 yıllık hikayemiz, deneyimlerimizi yeni nesillere aktarma ve dayanışmamızı büyüterek sürdürebilme umudunu taşıyor.

Kadının İnsan Hakları Derneği
wwhr@wwhr.org
www.kadinininsanhaklari.org
Ağa Çırağı Sok. No:7 Daire: 7, 34437
Gümüşsuyu / İstanbul | 0212 251 00 29

kadinih
KadininInsanHaklariDernegi
kadinih
kadinininsanhaklaridernegi